

Cod. ital. fol. 151.

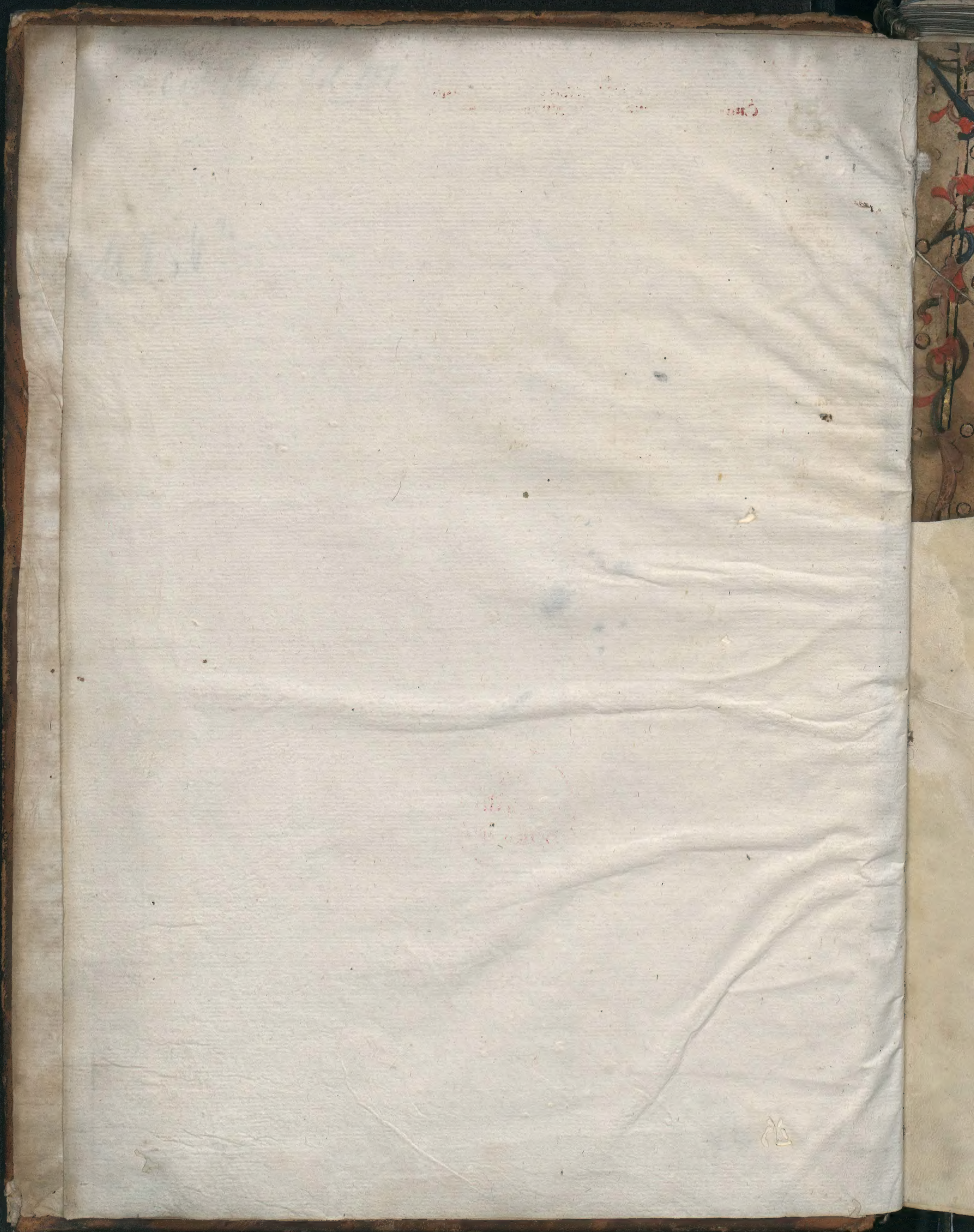
250³

I

23

*Incipit expositio super tertias prem dantis que paradisus dicitur
Canticus primus i quo ponit premus. Rubrica.*

Dnum est arbitrat modum
fabuli ut quis inueniat unum
margaritam inquit Aueroy
i suo colligere qd elegantissi
me fecisse dignoscatur curio
sissimus indagator poeta dantes i diui
no poemate suo. primo enbrauit unum
modum fabuli ubi salu iuenit disposi
tiones eligendi ab ima ualle tenebra
rum ubi est centru omniuz miseriaruz
sicut patuit libro pmo i quo uenatus
est omnia genera uicioruz i supplicia t
eorundem. In scdo enbrauit aliu modi
um fabuli ubi tantu reperit uia iueni
endi margaritam sicut apparuit libro se
cundo i quo minore cu labore p monte
alassimu quesituit oia genera uirtutuz
que faciunt uiam ad beatitudinez nunc
tertio reperit ipam margaritam piosissi
mam premiu omni laboru suoz. s. eter
nam gliam. Tercio ascensurus celu in quo
et desiderabilis gloria passime uiget
et lucet ipam nobis alce i magnifice de
scribit. Videtur aut appetitus glorie i
inlicus a natura i mentibz homiuz uicio
sorum. Gloria eni ut sapientibz placet
e quasi quedam umbra uirtutis.

capiti dignante deo cui res agit libere et
lectus explanare conabor. Iste ergo liber
gloriosus distinctus i xxxij. capla ut de
se patet sua primaria diuisione potest di
uidi i duas partes magnas i quaru pma
poeta dantes describit septe species glori
osoz spium apparentiu i vij species sub
uirtute vij. planetaru i durat usqz ad
xxij. caplin hui paradisus i secunda descri
bit tres orbes inuisibiles celoru. s. octaua
esperam que dicit firmamentu i nona que
appellatur pma mobile i celu empiricu
qd dicitur paradisus i quibz figuratiter i
moralit describe gloriosissima ciuitate
i uidelicet ecclesiam triumphalem i du
rat usqz ad finem libri. primu caplin
pblemale ta nobile qd sublimis diuidit
in quatuor partes generales. i pma qz
poeta dantes pponit i scda inuocat ibi sta
tum o bono apollo. In tca ostendit quali
opera beatrix fuerit dispositus i habili
tatis ad ascendendu celu ibi sorge
ai mortali. In quarta iultima probat
longo discursu qualr nali cursu i ra
tionabili ordine ascenderit celu ibi la
nouita cel sono. Ad pma qz dicitur

¶ humanituz.
¶ m mobile.
¶ paradisus.

sed nō mirandū qā ante prandū erat
frenetici post prandū ebrius ex cōsue-
tudine ita q sibi videbatur circūferri qe
quid oculis occurrebat. Et sic ut dē q fere
omne uerbu istius hē habet i se magnū
mysteriū iclūsum. penetra e respicite.
i hoc tangit amplissima potestate huius
glorie que p capiatate rerū replet om-
nem creaturam perlunūerso. Vniūsu
diatur qd continet oīa. s. celum ⁊ terrā
aliter tamen ⁊ aliter ideo prudentē ad-
dit. i una parte pui e mēto alteroue.
Vnde hic uolo te notare lector q quēdā
mōdum dicit Boetius i suo de uirtute ⁊
uno si tres ul plures fenestre uitree un-
a post aliam contra radiū solis recte dis-
ponant i ordine cōstat q secunda min
recipit de luce q pma ⁊ tta min q fa-
⁊ sic usq ad ultima sit defect luminis
nō ppter lumen sed ppter elongationē
fenestre uitree a lumine. ita gloria etē
ni solis plus relucet i nouē ordinibus
angeloz min i nouē spēs celorum
min i spēs elementoz ⁊ ita de ceteris.

s. aliquas ut statū dicit che. i quas res
che chi disende dela su. i. reueratur
a celo ad ipām terram sicut ego redy
finita longa uia profunde speculatio-
nis mee. ne sa ne po ridere qis uelit
sicut accidit paulo qui raptus uidit
mīta quoz oblitus ē cū redisset ad
carnem. Et reddit rōem suā pro
bans demonstratiue quare hoc fieri nō
possit qā. s. intellectus plus uidet ⁊ cō-
gnoscat q memoria meminisse possit.
Vnde dicit. per che nostro intellectu. s.
humanū aīe rationali qui ē separatus
a corpore sicut ostensū ē. xxv. caplo i
purgatorij. apresandoli al suo desirē. i.
approximado sumo bono qd oīs natu-
raliter desiderat ut phat uita uersus
finem istius capli se p. ofonda tanto.
i. figuratur tantū ad intra che la memo-
ria nō pō ire dietro. i. nō potest sequi
ipm intellectu. Et tñ nota q nullo
intellectu nulla scia dō cōprehendi po-
test. ē enī imēsus icōmprensibilis in-
minabilis ineffabilis. Nota etiā q huius
mīta ē qā intellectus nō est ut

adduxit exercitū cui membra interfuit
maria amnis fabulosis grecorū carm
inibi inclitū. Lūi tñ dicit q̄ odenā
ter ē flūmū grandis nauigabilis ortus
ex summa aīce celenarū que quonda
fuit caput frigie. 7 oarhias amnis nō
longe a odenandri fontib' oriens i oē
nandri cadit. 7 fama tenet oarhiam
apud celenas certasse cū Apolline tib
iarū cantu. 7 plus credo Lūio q̄ Cur
cio. vnde lucan' sequē Lūiū dicit q̄
oarhia uelociter descendē recto cur
su intrat odenandri flexuosū ualde.
Ad hāc ergo dicit poeta o Apollo en
tra nel pecto mio. i. cor 7 ipm sic au
tax elpura tue p tu. qā sps ubi uult
spūat. vnde multa uolūt q̄ poeta in
telligat hic de xpō q̄ ē uera sapiā patē
tū litera sequē ostendit p fabulaz q̄
autoz loquat poete si come supple spi
rasti. i. tā ualēt 7 efficaciter quando
trahit maria. loquacē fallacē qui ul
urpauerat sibi fistulā palladis de la t
uagina dele mebre sue. i. de pelle qua
p pulcra mechaforā appellat uaginas
q̄ continet. cōsuat 7 custodit carnem
sicut uagina gladiū. **O** diuina uir
tu. Nūc poeta dantes ut reddat Apolli
nem ppiū 7 fauorabilez sibi cā peti
tionez suā pmitat illi remunerationē
i. laureationē suā. Ad cui rei declara
tionez ē alacri aīo cōsiderandū q̄ lau
rus habet de sui natura plures lauda
biles ppietates pmo qā ei nā ē calid
a 7 sicca ideo bñ cōpetit poētis 7 pnap
bz qui calore ingenij 7 ai audissime
petierūt laudez honore 7 glām. sed
qā semp uiret. 7 ita fama pnapū et
poetarūz semp uiget. imo si cūctuz di
midia bucca lauri plantē germinat
tāo qā nūq̄ fulminat ita nulla uis
potestas ul' uetustas potest delere fa
maz istoz. Et nota lector q̄ solū duo
genera hoīz coronā laureā pmerē
bunt. i. pnapēz triumphantes 7 poete
sēbentes. ex quo colligere potes q̄ nū
la artū sunt unq̄ tantū honorata ut
poetis. Nā antiqui sapientissimi pmo
greci deinde romani cultores uirtutū
scīaz mox legū 7 oīz laudabilūz
bonoz uoluerunt ut poete pari pmo
honoraret cū pnapibz uictoribz. Nō
ergo dicit aliquis 7 unde ē q̄ hec scā
est hodie ita neglecta nisi qā uisā ē
ē mutilis ihonestā. Certe hoc solū fecit

auaricia 7 ignauia modernoz qā nūc
solū uacatur comodo lucratiuo. unde ui
get decretalis honorat 7 sublimat p sacer
dotes de quo poeta dantes cōgit hic 7 ali
bi. Vltimus uolo te scire q̄ sicut laurus
arbor p'ebit dabit poētis i pmiū studiorū
ita hēdera arbor bīechi aliqñ dabitur q̄
ē calida ualde 7 firmissime adheret arbo
ribz 7 muris quoz recta tenet. Est aut
hēdera ex una parte palda qd significat
pallorē poetarū ex nimio studio ex alia
uirdis qd significat uiriditate fame. vñ
de oarhian' capella i libro de nupay oer
cū dicit q̄ homerus virgili' Linus ce
p'us 7 orulens erat ornati hēdera. da
latur 7 tercio alia corona poētis. i. ex mir
cho que ē arbor ueneris ad insinuandūz
calorem ingenij poetarū 7 amore qui
semp feruit i pectoribz eoz. uel clari
tatem poetarū qā uen ē clarissima stel
la. ul' qā poeta diuino quodā spū inflama
tur ut testat Tulli'. Ad hāc ergo dices
ex magna fiducia sui ingenij tanq̄ poe
ta magni pmitat Apollini pmiū mag
num. i. p'ogationē glie sue dices. O diui
na uirtu. i. o Apollo cui uirt' ē multa
7 mltiplex ut iā dictū ē 7 dices si mete
presti. i. tā fauorabilem ut possim p'fice
re istud sacū opus tanto cho manife
sti. i. explicēz scēptura lombria del tuo re
gno. i. celestis. 7 notanter dicit umbrāz
qā uerū essentia nec sat nec potest re
ferre. signata nel mio capo. i. descriptaz
i mea memoriali cellula uedrame ue
nire al pe del tuo dilecto legno. i. apud
artore lauri quā paulo supra uocauit
amata. 7 paulopost dicit quō hec arbor
fuerit dilecta Apollini e coronar me de
le foglie. sicut tu te coronasti 7 ornasti
frondibz lauri. hoc aut optabat poeta
facere i florenza sicut ipē tangit uno
caplo libri hui' tercij. che. i. quid. lama
teria e tu mi fara degno. q. d. opem mea
q̄ assumpsi tā nobilez materiaz 7 grā
tia faciet me mentu. q. d. si feceris m
istam grām ego reddam tibi hūc glām
q̄ assummaz statū lauream coronam i
quā nullus iā p tot secula anoz cōse
cutus ē. **S**i nūc uolte. hic dantes
supra occasione ex dicit facit iustissi
mam querelam de ignauia modernoz
quoz nullus porrigit manu ad lau
rum nō pnapē nō poeta dicit ergo
indignant 7 dolenter. o padre. i. Apollo
qui ē magni pater de quo dicit caplo
hui' libri. 3. colui che padre dogne mo

C hēdera.

C myrt?

Clui

Gr. v. 14.

n. 8 Lūio

Epelg.

N. de Cesare

tal uita si rade uolte sine cogite de fido
dibz lauri. per triumphare cesare qui
de multis bellis clarissime triumphauit
Vocat at omes Impatore Cesare ab
ipso Cesare pmo sicut uoluit fere omes
autores gentiles. sed xpiani dicunt qd
omne q Imperium cepit ab Augusto qa
plus auxit rempublicam salubri guber-
nauit diuici tenuit. tantum enim impe-
rauit qm Cesar uixit. s. lxx. Cesar
ergo uidetur fuisse quidam paupor Im-
peratoris sicut baptista fuit paupor
saluatoris. Et hic nota bene q poeta h
merito conuenit q sic cessauerit gloria
trumphez. Na romano impio ut
multi illustres historia scribunt nichil
defuit nisi modicum orientis. hodie uo
nichil habet nisi modicum occidentis
illud magis noie q re cu tu magni
am materiam habeam triumphorum
cu hostes fidei teneant quasi totum orien-
tem et maxime terram sciam. de quo po-
eta conuenit alibi in isto eodem libro.
Romani aut pagani ultra trecentos
trumphez olim egerant qm Titus ille a
mor hominum triumphum duxit de Jeroso-
lima quo nullus clarior fuit in orbe
ut scribit diffuse et clare Iosephus de
bello Iudaico. Noster uo impator libe-
rum patre colit. Est at triumphus ho-
nor debitus duci p uictoria a triplici
genere pompe. qa impator in curru tra-
cto a quatuor equis intrabat urbem
indutus tunica Iouis iuxta illud Ouidij
quattuor in mureis aureis ibis equis
et omes captiui ibant ante curru triu-
phalem. et sibi ueniebant obuia cu ma-
gno plausu et leticia senat populusq ro-
manus. Nunc uo sacerdotes nri tepori
sine bello triumphant sicut uidimus
multos cardinales intrare Bononiam
no e diu. de triumpho no dico plura
qa multa ia dicta sunt purgatorij c.
ubi dicit de triumphis Cesaris et purg
e u dicit de triumphis Sapioris et
Augusti et adhuc dicit alibi in isto li.
Et dicit o poeta. Ad qd e ulterius nota-
duz q dantes conuenienter dat poetam
in sociis pncipi s. eodez honore qa illa
fama erit in breui de magno duce q
de asello nisi septoris beneficia subu-
eniret. scia ergo multum honestat no-
bilitate et bene stant siml. Unde sag
literari et armoz militia semp iue-
re sunt apud grecos et latinos. Ideo bene
Sapio Africanus clarissimi cupidissimi

Ioseph?

Sapio africanus?

glie poetar sui tpris maxime coluit et
dilexit. et ante alios habuit carum Enni-
um poetam que semp habuit socium in oibz
bellis et testem suarum rerum semp lateri
suo herentem. et demum die triumphu du-
plici Cartagine uicta ascendens capi-
tolium uictor laureat laureatu illum
secum retulit. Insup et illi senis effigies
saulpi fecit in sepulchro Sapioris iuxta
imaginem suam et fratris. Vir certe digni-
or Homero et Virgilio pcone q Ennio
qm ut ait Ouidius Enni ingenio ma-
xim arte rudis. de cui dictis carpes
fere Virgili fere dixisse lego aurum
in stercore Enni. sed ecce coluit quos
potuit. sed dei gra pncipes nri tpris
de hoc paru curant. Augustus uo quo
sol clariore no uidit in orbe et ipse ma-
gnus poeta poetar summe amauit et ho-
norauit. ideo tunc multi et magni poe-
te claruerunt sicut Virgili maro Ouir.
Cus Varo. Oratia flaccus Ouidius Naso
Quintili Varus Corneli gallus Asini
pollio et alij plurimi. Ergo nobilissima
scia nobilissimoz pncipi temporibz
fuit in preao. poetria q que teste pto
ab ai nobilitate manauit uiguit p
mo in greca omz disciplinarum fonte
ante phiam et omem sciam. prior
enim fuit homerus et prionapides ma-
gister ei pindarus et Sophocles q Ar-
plato pitagoras Anaxagoras et alij
phi. Siml apud romanos diu fuerunt
in honore poete prius q phi ut assit
Tulli pmo tusculanaz. et post tepus
gracie magni theologi poetria colue-
runt sicut Lactantius Fabianus Iuue-
cus Sedulius Arator et alij multi. Et
assignat cam hui erroris dices culpa
e defecto del humane uogle. hoc notat
dicit dantes qm uoluntas hois e cu
omz maloz no influencia celi qd ipse
nobilitate imphauit purg e. Omne enim
peccatu adeo e uoluntariu q nichil est
peccatu nisi uoluntariu ut ait Augustinus.
Bene ergo nunc dolet auctor q uirtutes
et scia careant pmo suo qm uirtutes
et scie liberauerunt aiaz a captiuitate
nature. Culpa ergo homz nullum habe-
m impatorez et defectu eoz nullum ha-
bem poetam. Che parturit. hic poeta
reddit cam sue querimonie et uult
dicere sententia q magnu gaudium
et festu deberet fieri cu aliquis poeta
apparet tpris nro qd p se dicere uidet

Ennio poeta

q fuerit poete tpris Augusti

Ennio poeta

Est enim singularissima laus nri poe-
te qui solus i orbe no spe alicui pmi
reptualis nuc affectabat 7 sperabat lau-
ream cu dicere poterat una cu Iosepho
ipam puto genuisse uirtute tantu lice-
re uicis deflens. dicit ergo chela fide
peneia. i. corona laurea. Na laurus ar-
bor dicit fuisse filia fluminis penei. Est
aut peneus fluiu magni 7 famosus Gre-
cie admittes i se mltia flumina cui ual-
lis tota e plenissima lauris ideo bn Apol-
lo fingit adamasse lauru qa sol hanc
arbozem ibi plus q i ceteris locis pdu-
at 7 fouet. ita q sui amore ostendit
i eam quado dedit sibi tantu honorem
ut ex ea pnapex 7 poete coronarentur
deuria parturir leticia. qa poetria e de-
lectabilissima sciaz ut pbat Aristot i
sua poetria i su la lieta delphica deita q
e dicere i templo Apollinis i monte par-
naso apud ciuitate delphoru. Ad qd no
q hic locus fuit olim uenerabil totu m-
undo. Na i hoc teplo ut dicit Justin erat
donaria magna 7 opulenta regu 7 po-
pulu. unde mlti cupiditate prede in-
uaserut ciuitate delphoz sz nunq sine
ultione d offendentis. unde Xerxes poten-
tissim rex persaru inde infeliat repulsi
e. 7 Brennus galloz regulus qui Itali-
am Grecia 7 urbem oppressat ibi sacri
legi penas luit. delecto exercitu suo aiz
haberet peditu. lo. milia. delphi uo ai
sacis quatuor milia tm deo ppiato poti-
ti fuit uictoria. de hoc dicit plini mora-
teria boeae liberu oppidu delphoz sb mo-
te parnasi clarissimi i terris oraculo
Apollinis. Iul' uo dicit delphoz coe hu-
mani gnus oraculu umbilicus orbis ter-
raru. Et dicit quado altrui duse aseta
i. siabudu 7 desiderosum de se lauro fa-
at. q. d. qn accendit appetitu poetandi i
alui. hoc dicit p se qui nuc erat ita sita-
bundus poetadi de teplo magni Apolli-
nis. i. xpi. Poeta. hic poeta post con-
questionez subiungit ultimo aliqualez
cololationez. 7 dicit q forte post eu ue-
nient excellentiora ingenia 7 pmitit
una sententia ul puerbui generale di-
ces. poeta fauilla gran feco siconda. con-
strue sic liam. gran feco ul flamma sico-
da. i. sequit poeta fauilla. i. paruulam
sanallam. q. d. autor ego modicu ex-
citau fauillam sopitam 7 extincta. sz
forte sequet magnus ignis. i. clarior poe-
ta me. Unde dicit. forse se pregara. s.
ab aliquo poeta uenturo diretto a me

qui pmi oium aperui uiam ad talez ma-
tenam per che arca. i. Apollo q colitur i
cirra altero iugo montis parnasi. respo-
da. i. responsu det sicut olim solebat da-
ri responsa i arca p ora uirginu ut iaz
dicat e supra com inglioe uoci. i. fa-
cundiori s. mone. q. d. forte ueniet aliuz
poeta eloquentior me qui magis moue-
bit Apollinez me. 7 dicit forse dubitati-
ue. Et hic nota q poeta p parte uidet
dice ueru. Na tempore quo florebat dan-
tes nouissim poeta petrarcha pullula-
bat qui uere fuit copiosior i dicendo
q ipe. Sed certe qto petrarcha fuit ma-
ior orator danter tanto danter fuit ma-
ior poeta ipo petrarcha ut facile patet
ex isto sacro pexmate.

Sorge ai mortali. Ista e tertia pars
generalis i qua poeta danter ostendit
quali opera beatrias ipe ascendit celu.
7 pmo pmitit optima dispositionez te-
poris qua itauit celu siue incepit istud
optimu opus. 7 uult sententialr dice q
sol oriebat sibi i arietate. 7 tanq pmo
generalr multiplice ortu solis dicens.
la lucerna del modo. i. sol sic dicit solus
sup oia lucens. Est eni oculus mundi
sorge ai mortali. i. orie sup hoies p diu-
se sta. i. partibz ul signis. Ad qd notan-
dum q sol no semp orit nec occidit i eo-
dem loco sz aliuz est ortus ei 7 occasus
i equinoctiali qa aries 7 libra. ali e ore
7 occasus i solstiao hiemali qa finis sa-
gittarij 7 pnapui capricorni aliuz e in
solstiao estiuiali qa finis geminoru et
pnapui cancri. sol aut pnapui orit
i arietate. unde dicit. ma di quella. s. fau-
ce orit potissime che giunge quattro i-
cerchi con tre croci. s. i arietate ubi qua-
tuor circuli coniungunt i unu facientes
tres crucez qui snt equinoctialis godia-
cus oricon 7 colurus sicut demonstrat
apte i spera materiali ad oculu. potest
tam intelligi allegorice q sol iusticie
deus q e lux mundi orit hoibz p diuersas
uias sed potissime p quatuor itates car-
dinales 7 tres diuinas. Et hic no. bene
q rectitudo aie pfecta requirit q ipa
rectificet sedm duplici facie. s. superio-
rem 7 inferiore 7 respectu finis 7 respec-
tu eoru que snt ad finez. ideo necesse e
aiam qtu ad superiore faciem i qua co-
sistit imago trinitatis eterne rectificat
p tres uirtutes theologicas ita q fides
dirigat i sume ueru credendo 7 assenti-
endo. spes i sume arduu imitatio 7 ex-

Dantes maior poeta
Petrarcha maior orator

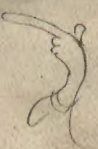
3.

Chor
Epi
Cantua

Ennio
poeta

q fuer poete
ipse Augustu

11. 8 poetria

pectando. caritas i sume bonu desideru
do r diligendo. necesse e ena qm ad ise
noiem facie rectificari p quatuor uirtute
cardin. q ordinat actus morales de qbz
tractatu e toties libro purgatorij i pte
mo r i mltis alijs locis r caplis. fac
to hic poeta supertollit talem ortu suu
pbans q sol i tali signo maxime exer
cet uirtute suam qa facit nobis teperie
magna. unde dicit r illa lucerna mu
di esce cōiuncta cō meglor corio. quia
tūc currit sol p mediu celi qa puenit
ad circulu equinoctialez cō meglione
stella. i. cōstellatione. Est eni anes sign
um cōstans ex xvij. stellis. Et nō q si
gna eodem loco oriunt r occidunt. non
sic sol sicut scribit Ygnius de astrolo
gia poetica. Et pbat p effectū dicens.
e tempera e sigella la mondana cera
i. mām elemētare inferiorē quā auctor
methaphorice appellat cerā r dignissime
sol eni tanq sigillū eternū imutabile
imprimt uirtute suam i talez mām mu
tabilem ad modū cere. Sicut eni cera
nō nimis dura nec nimis liquida sed
equaliter teperata recipit sigilli impr
sionem ita ista ista materia aduenie
te temperie uenis recipit infusione soli
r tūc terra recipit diuersa signa r dicit
a suo modo. i. suo moderamine. Et hic nō
q sedm diuersos ortus sol facit diuersos
effectus. Nā a pncipio anetis usq ad pnci
pium cancri est calidus r humidus
generis r augens a pncipio usq ad pnci
pium libe e calidus r siccus maturas.
A pncipio libe usq ad pncipium capcor
ni e frigidus r siccus facies declinare
moxta ad diminutionez r a pncipio ca
pricorni usq ad pncipium anetis e fri
gidus r humidus humido putrefacto
r putrefaciēte ut dicit ptholomeus
Potest ena ista lra exponi moraliter
s. q sol iusticie deus temperat r sigillat
plus suo mo mādina ceram. i. ipm ho
minē i quē magis infundit suā grāz
p istā cōiunctionē yij. uirtutū q quan
do ho hē tantū una uirtutē ul duas
ul paucas qm qui habet unā uirtutē
pfecte habeat omis qualis nūc erat i
auctor nri. Et ex pmissis poeta eliat o
horā tpris dices tal face. s. anes i quo
erat sol tā bona tā teperata auea fāt
to mane. i. diluculu diei dila. s. i illo
hemisperio inferiori e seradi qua. s. i
nro hemisperio superiori opposito illi. m
unde dicit. e quello hemisperio. s. pōm
iferi era quasi tutto bianco die quali
qa dies erat i fieri elatru parte nera

i. r aliud hemisperiū nrm supius erat fac
tum nigrū qa nox erat i fieri. Potest ena
dici allegorice q i illo hemisperio lumino
so erat claritas ueritatis qa erat int im
mortales. i. nro uō hemisperio tenebroso
erat obscuritas ignorācie int mortales.
Quanto. hic dantes tacto ortu solis de
scribit dispositionez beatrias erga ipsum
solem q acutissime respiciat i ipm. vñ
dicit quando. i. i qua tā bona hora tpris
uidi beatrice que parabat dūcē me ad be
atitudinem riuolta i sul sinistro fiancho.
ubi pmo erat a dextera currus ut patu
it i fine purgatorij. ul hoc p tanto dicit
qa erat oppositu nro sicut ita q sol ibat eis
ad sinistra ubi nobis uadit ad dextram
eundo uersus orientē enquadarnel
sole. i. eternū solem iusticie deū. Et tan
git pspiciū modū sue intuitionis p no
bilem cōparationem aquile respiciēis
nrm solem sensibilem. Et e hic fixa m
te aiaduertēdū q dantes uidere meo
nō poterat facere pfectionē cōparatiōez
nec magis ppriam si uolum colligere
nobiles pprietates aquile. Aquila enim
pmo e aues magna ualde. talis e hec
sacra scia. r habet alas ualde magnas
rostrū magnū r fortes unguēs ita ista.
Aquila nobilis e regina aliarū auum.
ita ista e sup omis qa diuina impat et
dominat humanis. Aquila ultra cete
ras aues uolat altius r uidet acutius
ita beatrix sola ascendit celū r uidet de
um. inquisitio eni theologie e causa co
gnoscenti deū. unde Theologia uocat
scia post nām que e finis sciētiarū r
pfectio earū. ipa eni e finis ad quē ten
dit ois inquisitio r i ea quiescat. Aqla
sola int aues nō fulminat teste plinio
sicut nec laurus int arbores ita ista it
scias nō potest eclipsari sicut ostensuz
fuit fo e inferni. Aquila sola itueri
potest radiq solis r filios nō ualentes
hoc facē nō nutrit s expellit r ita bea
trix. Aquila e aues boni auguri non
solū apud poetas s ena apud historas.
Adhuc una penna aquile cōiuncta m
ultis pennis anseris cōsumit eas. r di
cit albert se fuisse expertū hoc i pēnis
alarū ita uolat isti altissime aquile de
pmit uolatū aliarū sciētiarū q sunt
tarde sicut anseres respectu aquile. Et
ena quedam nobilissima aquila q non
deparat nisi corda aliarū auū quas ca
pit i nutrimentū suū ita ista nobilissi
ma sciarū solū capit quedā pncipia r
aliarū. Ad hām ergo dicit poeta Agu

m. ppenes
Aquila.

Salamadi

(8 Salamiādra.)

autor noster qui diu fuerat peregrinatus
 a deo uolebat reuerti ad eū. vnde subdit
 e uolse il uiso. s. intellectualem al sole. s. de
 um. oltre nro uso. i. ultra usū humane scē.
 qā hucusq; uerat p terrā cū Virgilio. Et
 respondet cōtinuo questioni tacite qā po
 terat petere lector quō oculis humanis
 poterat pati qd aquila diu nō potest. res
 pōdet. molto ce liato la. i. illo loco felici
 ale nostre uirtu. s. humanis sicut uisui
 auditui 7 alijs. q. d. qd hō pfecti potest ui
 dere ibi che qui nō lece. i. qd nō ē hactū
 i isto nro mondo misero. 7 reddidit causā
 merce del loco. i. uirtute 7 bonitate para
 disī deliciariū facto p pmo del humana spe
 ce. 7 nō p alia specie ul corporali creatu
 ra qā deus hūc locū deputauerat p mīs
 parentibz sicut plene dictū ē i fine purg
 nec dicat sicut mlti mercede loci. i. celi
 qā nondū autor erat i celo s; statū iapi
 et ascendere ut patebit. **N**o. hic dantes
 describit effectū sue fortis uigorationis
 qā. s. statū uidit solem splendidiore 7 ar
 dentiore solito p cōparatiōem clarā
 7 ppiam dicēs io nol sofferli. s. illū solem
 molto ne si pocho. q. d. subito i instanti i
 che io nol uedesse stauillar. i. sanallare 7
 raduare talem. qual ferro che bogliente i
 esce del foco. ferrū n. qd pū erat frigidū
 7 obscurū i igne efficiat calidū 7 splen
 didū. Et subdit excessū luminosē clarita
 tis dicēs e di subito paruc giorno esser i
 agiunto agiorno. q. d. 7 subito uisa ē du
 plican diq; uelut si duo soles essent sim
 ul i celo. unde diat come quei che puote
 i. deus qui posset 7 sciret facere alijs so
 lem si uellet auesse adorno. il celo dun
 altro sole. qui esset magnū ornamentū
 celi qd tūc haberet duos oculos ubi nūc
 habet unū qui illuminat uniusq; ideo
 aliū nō feat qā suffiaebat unū. Nā terra
 posset dicere solo necor sole. Et hic nota
 qd hic diuin poeta tā longa tā laboriosa
 peregrinatione p profundz ualles p ar
 duū montē puenere ad locū pfecte uir
 tutis ubi purgatus igne lotus aqua in
 ductus amplissimis alijs uirtutū 7 scien
 ciarū uolabit i celū ideo bñ diat qd uide
 bat solem maiore 7 pulciorē solito. Nō.
 etiā qd aliqui dixerūt hic qd autor intrā
 uit hic celū p speram ignis qd in uide
 tur frivolu qā paradisiū deliciariū fm
 fictions autoris ē supra sperā actiuoz
 7 passiuoz sicut sepe patuit circa finem
 purgatoriū. Beatrice. hic poeta dantes
 incipit nūc ostendere qualiter factus ē
 habilis ad ascendendū celū. 7 pmo pmit
 tit quali beatrice incenta totali in celū
 ipē reduxit oculos i eam. vnde diē beatri
 ce staua tutta fissa con gliocchi. i. specu
 latione 7 contemplatione nel eterne rote

Glauco.

.1. speras celestes q̄a ibi maxime mirat
creatorem suū. 7 io fixi. i. firmam le lu
ce rimore dilasi. i. oculos meos remotos
a sole in lei expectas tacite qd ista impe
riosa dñā deinceps esset actura. Et sub
dit continuo effectū hui inspectionis
s. mirabilem trāsmutationez suā p un
am comparationez que mirabiliter facit
ad suum ppositū. 7 uult sententiale
dicē q ex hoīe fact' ē deus siue diuin
eo modo quo Glauco fact' ē deus. Ad
hui hē intelligenciā uolo te scire q au
tor cōgruentissime fingit se i aspectu
beatrias factū fuisse similez Glauco q
sicut scribit Ouidius xij. sui maioris
ex hoīe mortali fact' ē deus immortalis
fuerat enī piscator grecus qui diu i ma
ri angusto eulbico piscatus fuerat pi
scēs nūc cū rete nūc cū hamo. Tandē
semel pisces captos posuerat i herba p
rati qd nullus intrauerat ante eū au
ius herba nunq̄ fuerat tacta dente be
stie ul manu hoīs de qua pisces quī
tantes ceperūt statū moueri 7 uigōrati
saltauerūt i mare quo miraculo glau
cus stupefact' 7 ip̄e gustauit de herba il
la 7 subito motus interi quada noua
dulcedine saltauit i mare 7 fact' ē statū
deus desup partū piscis ab iniquine in
fra 7 preabz deorū marinoz lotus p
mo multa aqua dulci fluminoz fact'
ē deus marinus mutata i melius omi
pma figura. Hic breui pmissa fabel
la nūc considera lector q̄tū bene rep
resentet mentē mī auctoris. Nā glau
cus piscator figurali ē poeta dāntes
qui diu fuerat piscat' in aqua ifer
ni 7 purgatorij 7 tandē puenerat ad
paratū uirē ubi nūq̄ fuerat ali poeta
s. ad paradisi deliciarū 7 ibi tanq̄ pis
cator bon' posuerat hoīes captos pmo
ne suo qui facti audi gustata noua
herba. i. doctna que hucusq̄ fuerat i
uolata 7 intacta intrauerūt mare 7
ip̄e nouus glaucus relicta terra more
glauco factus ē pmo semideus 7 plene
7 pfecte lotus dulci aqua fluminoz
paradisi deliciarū factus ē deus i ma
gno mari paradisi cū alijs beatis mu
tata forma pme nature 7 uite 7 ubi
parua nauī hacten' ceperat piscat' par
uq̄ nūc cū magno nauigio. i. alto ige
nio intrat mare magnū. i. p̄fundam
materiā i quo capit pisces magnos. i.
hoīes sapientes sicut ip̄e p̄stāt i p̄n
capli sedī seqntis. Nūc ad hūm dicit
auctor. ego dāntes mī fei tal dentro. i.
i intellectu quia i corpore mutatus
nō ē nel suo aspetto. i. i aspectione i

beatīs. qual se fee glauco piscator mari
nus nel gustar del herba insolita 7 mira
bili chel fee consorte de glauco dei i mar
. i. q herba fecit eū p̄ncipem diuinitatis 7
immortalitatis. **T**rāshumanar. hic poeta
sup̄ex tollit hāc suam mirabilez trāsmu
tationem q nō potest smone explicari 7
nec dari alteri intelligi. 7 ad hūm litere
satis obscure declarationez ē pmo p̄sup
ponendū q nullū aīal i rerū nā tantū
recedit 7 elongatur a nā sua q̄tū homo
i bonū 7 i malum. hō enī de sui natā ē
p̄fectissim' aīalū 7 p̄fectissimū corpus i
hoīs iuenit p̄portionatū celo 7 mundo.
Ideo solus hō ut inquit hermes ē nexu
dei 7 mudi eo q intellectū diuinū i se
habet p que aliq̄ eleuat sup̄a mūdū.
Vnde hō p̄seuerans i cultu me mētis
trahit ad se corpus 7 mūdū q̄a aīa na
ta ē p̄ncipari corpori 7 mūdū. 7 natura
lis ordo est q aīa conaneat corpus ne
dissoluat sic nūc poeta nī p cōtempla
tionem stans i terra erat in celo. for
tunā negligebat 7 uiuens erat i para
diso. Aliquādo uō ecōtra hō p electionē
facit se inferiores mūdo supponēs se i
corpori 7 tūc iā quasi honore humani
tatis exutus accipit p̄prietatē bestie cū
accidentia corporis trāsmutēt aīal. vñ
p imaginationes 7 passionēs accipit cor
ruptiones corporis sicut Auicenna dicit
q imaginēs colores rubeos auget motū
7 fluxū sanguinis 7 multū tristis tim
oris lepram erit aliquādo leprosus. or
do ad p̄positū dicit dāntes q nō potest nē
referre ubalē sed exēplari tantū suā
intellecā occultā trāsmutationē de hoc
se excusans. uñ dicit trāshumanar. i. quō
hō fiat plus q homo ul aliud q homo
nō se poria significat. i. manifestari p
uerba. i. poete ul oratoris ideo nūc desē
to hoc metro isto matno. pero lesem pio.
s. predictū glauco bāsi q̄a plus mouent
exēpla q uerba acū gracia serba expe
rientia. i. illi cū diuina grā concedet
experiri hoc sicut auctor experietur nē
sicut mlti magni doctores theologi ex
p̄ti fuerūt an eū i uita. **S**uo era nē
ultimo poeta desēbit qd pmo uiderit 7
audiuerit i ingressu celi 7 p̄mittit mo
re apli se ignorare si erat cū corpore
ul sine corpore. vñ apostrophas ad deū
dicit. o amor. s. diuine chel ael gouēni
qd ego nūc intrabā tūlā. q. d. ego ne
scio tu sag. chel. i. qui m̄ leuasti col tuo lu
me. i. tua grā rapuisti me ad celū q̄a g
raa tua me puenit 7 excitauit i me li
berū arbitriū 7 pmouit ad tā altū gra
dū cōtēplationis sio era sol di me quel
che creasti. i. si erā solū cū aīo quē creasti

Auicenna

8
Musica
n. infra p

Difficili creatur a
gnare

De nichilo. corpus e n potest ppe dia cre
atum sed generati ex elementis qa da
tur a parentib. nouellamete. i. de pseti
f ista mea nouella ascensione. uia rec
te dicebat paulus loquens de mptu suo
ad celu siue i corpore siue extra corpus
re. Et h no q autoi n imetto fingit se
no recordari siue mumbil. trasmutacois
qm ut bene ait Augustin siue stilla aq
multo ifusa uno defice i se tota uidetur
du sapore uini induit r colore sic hois
affectio quoda ineffabili modo liqscet tras
fundit penit i dei amore r quoda q
modo oblit sui p celestes sperde metalic
scandor ad etnu regē pducit festinat
metete ia ebria suauitate gre infuse. ex
dictis patet q autoi nūc loquit de para
diso morali nūc essentiali sicut supra
notauit. Anima eni adhuc iuncta corpo
ri mediū felicitatē sicut interdu taminat
tur interdu purgat i mudo isto. vni q
pfecti ia an morte degustat ara eterne
felicitatis. Et subdit qd uidetur r audire
ut insolitu sic leuatur lumine supne i
gre r tūgit duo miranda q fecerūt. ipsuz
attenuz. s. dulcissimu sonu r maximu
lumen. vñ dic quado la rota. i. spera celi
qd tu eternali r semp moues r regis. tu
dico desiderato a scis r beatis. ul dic me
lius q loquit philice. s. q pmi moues
mouet tanq amatu r desideratu mi fi
ce attelo. i. attenuz ali. i. ad ipam rotā
r ecce quo. conlarmonia. i. melodia q
causat amotu celi che temperi e discet
ni inter tot speras diuersas correspo
dentes ad se iunct. Est at hic notadum
delectabile q ultra ea q mirabilia sepi
pung. e 2o. de potētia r efficacia musicē
i bonu r i malu. maiora restat dicēda.
musica eni dicit ee inoue ordinib an
geloru qui cantare no cessat i nouem
speris celoru q motu suo faciūt mirabiles
armonia. musica mouet r delectat oia
aialia. vñ dicit n. de fco q equi mag ac
cedūt r exultates fuit aiosiorz i preliis
audientes sonu tubaru r alioru istum
toz. musica maxime regnat i auibz
nobis ut de se patet. dulcedo ena musi
ce tūgit piscas sic narnat de delphne
harmonis q barion tā mirabli catant
cū lra i nauī q delphn uenēs ad dul
cem sonu recepit en i tergo suo r icolu
mez portauit ad lras sicut narnat m
ti no solu poete sz ena historiographi. si
cut Ouidi libro fastoz Augustin i de ci
uitate dei Tulli r herodotus magni ma
gister grece historie. qd ergo miramur
si musica dicit i hoibz r exerce i diui
nis. Nōne i illo tēplo mirabli Salomo
nis qd dñs sibi edificau fecit tāto supru

n. qd sit ho.

Amazoma

8
Musica
n. infra p totu

7 tpre semp fuerūt sacerdotes celebrantes
solemnia cūz cantoribz citariis organis r
alijs musicis instrumentis. musica siquide
quadam participatione leticie inter hum
anas trahit ad societate angeloz. cui sua
uitas tanta ē q expellit diabolos ab aio/mo
boz a corpore. labores tēperat. vñ picha
goria utebatur cantilena i studio scientes
q compositio aie r corporis ē cōiuncta per
musicam. vñ de democritus dicit ostēdūse
pulsus cordis hypocriti medico. imo musi
ca expellit demones. vñ cū dauid pulsa
bat citara Saul sicer ei mun uexabat
a maligno spū. Tēo bene dicit Isidor q
sine musica nulla disciplina potest esse
pfecta. pichagorus uo dicebat hūc mū
dum ee conditu p musica r p musicaz
gubernari. Quare Boet i plemio musi
ce cōcludit. apparet igit musica ita nobis
naturalr ee cōiuncta ut nō possim ee
sine ea etiā si uelim. musica igit uite cō
dimentū suauitas ai iocunditas diuine
laudis iubilatio deuotionis qūz actio
fuga demonū. exercitiū angeloz. Nūc au
dita ē a poeta cū intraret celu cū beat
rice multo pfectius r dulci q quado ita
uit purgatoriu cū virgilio. Et tacta dul
cedine soni tāgit poeta claritate luminis
dicens parue mie alor dū stare sic attēte
ad sonu tanto del ael accelo dela flāma
del sole qui ia uisus fuerat sibi duplicatū
ut patuit paulo supra. Et declarat cele
ste p terreste simile dices. che piogga
o fiume nō fece lago alcun tāto disteso.
Aliqn. n. pluuia auget flumina q inun
dant campoz uiatios r aliqn ipa flumi
na redundat de sui natura etiā sine plu
uia r faciūt magnas ualles r lacinas
sicut padus i Lombardia.

ca

q pare

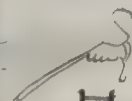
La nouita del sono. Ista equam par
generalis hui plemialis capli i qua poe
ta dantes plac longo discursu quali nā
li ordine r rōnabli cursu ipē ascendit
celū r pmo fingit se cōcepisse magnū
dubiu ex nouitate rei mirabilis r credi
bilis. unde facit ē audissimū sciendi cām.
un dic. la nouita del sono. i. dulcis armo
nie nūq alias audire. Et hic nō. q ista
lra nō uidet uera de uirtute symonis
si sic simplr intelligat. nō ē uidet cōce
dendū q musica sit i celo qa hē i
impugnat pmo celi r mudi. ideo dicēdū
ē q autoi p istaz armonia intelligit i
mirabiles pportione celi qd semp unifor
mit mouet ita q oio pars respondet oi
parti sic ipē poeta dixit i fēmi caplo.
Sz posito q dantes iuxta sonū lre reali
intelligat q musica sit i celo tñ n ē
irridendus. nā magni autores an Arist
sic pichagoras r plato r post cū sic Tullius

Boetius et Macrobius commentator Tullij super
 somnium Scipionis et Caladius cometator
 Platonis super timeum affirmant hoc p[ro]p[ter]o. vñ
 dicit Caladius musica p[ro]ut dubio exornat
 animam rationabiliter ad nam antiquam reuo-
 cans et efficiens talem deum quales ab in-
 cio opifex deus fecerat. Albertus tñ in suo
 de celo et mundo adducit multas r[ati]ones ad p[ro]b-
 dum q[uod] son[us] n[on] sit in celo. et in libro de p[ro]p[ri]e-
 tatib[us] elem[en]tor[um] facit demonstraciones maiore
 certificationis ut ip[s]e dicit. el grande lume
 q[uod] n[un]c uidebat maius solito macele. un-
 desio. i. desiderium in mente mea dilata[ti]o
 i. sciendi cam istu soni et luminis. mai no
 sentio di cotanto aume. q[uod] d. q[uod] n[un]c ha-
 buerat itensius dubium i aio fule desiderium
 q[uod]dum fuerit cu vñphio. Et subdit subitv
 succursu beatrix que continuo p[ro]misit se
 satisfactura desiderio suo dices ondella. s.
 beate magna magna secretor[um] celi de ue-
 deame si cometo. i. cognoscebat acutum
 desiderium meum ap[ro]p[ri]o labo[re] et supple ad lo-
 quendum ne perderet t[em]p[us] p[ri]a chio. s. ap[er]i-
 rem q[uod] a dimandar de causa utiq[ue] rei
 noue aquietarme lanimo comosso stupe-
 factu nouitate insolita ne teneret aium
 meum diu suspensum inutiliter ecomencio i
 supple dicere n[on]denter tu stesso te fin q[uod]ro
 so. cotra n[on]a et lona dispoem tua cu debere
 amodo de subtilis col falso imaginat q[uod]a. s.
 imaginariis de ad huc i terra i paradiso
 terrestri q[uod] tñ e falsu quia ia es i celo
 si de n[on] uede cio de uedreth. s. cam soni
 et luminis se laueh scosso. i. remotu ate il-
 lud falsu imaginari sed stat quietabo
 aium tuu inquietu. **¶** Cu no sic. hic be-
 atrix assignat cam quare dantes iapit
 audire fin n[un]c nouu sonu et uidere no-
 uu lumen. Et uult finali dice q[uod] ip[s]e ideo
 audit sonu celi q[uod] no q[uod]a sit ibi fact de
 nouo sed q[uod]a diu staret in tra no poterat
 ip[s]m audire. simil uidet lum maximu
 no q[uod]a no eet prius ibi sed q[uod]a no poterat
 ip[s]m uidere diu eet i terra. dic q[uod] tu non
 sei i terra. sic fusti hacten si come tu cre-
 di. Et ostendit q[uod] ne poeta naturalit[er] asce-
 dit celi p[er] una copratioez nalem et sub-
 tilem fulminis q[uod] no ta uelociter descen-
 dit ad terram q[uod] poeta ne uelocit[er] ascedit
 ad celu. Ad q[uod] notadu q[uod] beatrix exqui-
 sitissime hoc die q[uod]a fulgur a calore solis
 no trahitur n[on] usq[ue] ad media regione ac-
 ris et ibi repellit a frigore ad terru cu su-
 ma uelocitate. Iste uo ho n[un]c trahitur
 calore eterni solis a terra ad celu subit-
 to et i istanti p[ro]pterea fulgur ueniens ab
 alto ad terru facit multa inuabilia icre-
 dibilia ho[mo] quare antiqui putauerunt ip[s]e
 ee rem diuinu. ideo attribuebat fulmen
 Joui deo deoz. q[uod]ro magis homo ascedit
 a terra ad celu facit inuabilia q[uod]a effi-
 ciatur deus siue diuinu. subtili et fortius
 penetrado corpora celestia q[uod] fulmen i

terrestria. dicit ergo. ma folgore. fulgur e
 illuminatio ignis qui apparet nube iam
 fassa ul rupta. fulmen liero e ignis ex-
 pulsus et cu impetu iactus fugiendo el p[ro]-
 prio sito. bñ dicit. licet eni ignis p[er] se
 sit ascendere ut dicit paulo infra no tñ
 sm Aristot[ele] ascedit i ma aliena sic i fer-
 ro ignito ul tione. i. corrufcatioe at e
 uapor terrestri cui e descendere ideo de-
 scendit i illo sed q[uod]a inter oia iaiata ig-
 nis maxime nutrit. uirtus aut ois nu-
 triti sequit nam et motu materie ex qua
 nutritur. sicut uidem i candela. tercio
 q[uod]a pauat et proiat a nube et a frigore lo-
 ci ideo descendit cu impetu ideo dicit
 no corse. s. cu tato impetu come tu sup-
 ple curis cha esto nedi. i. reuertens n[un]c
 ad ip[s]m p[ro]p[ri]u situ tuu q[uod]a. s. uenisti origi-
 nalit[er] a celo n[un]c redis in ip[s]m. celi eni
 e natural[is] locus sp[irit]uum sicut terra corpo-
 rum. ho aut e maxime intellect[us] et ratio
 ideo n[un]c dantes cu uirtute et sa uolabat
 sursum sicut ignorantia et uiciu trahet
 eu deorsu q[uod] a p[ri]ncipio uoluit ascedere
 monte ut patet p[ri]mo caplo iferni. **¶** Sio
 fin. hic dantes tanq[ua]m aliud dubiu q[uod] na-
 tur e ex solutione p[ri]mi dubij. et uidetur
 uelle dice i effectu bñ cognosco ex ubiq[ue]
 tuis quare ceperi n[un]c audire nouu sonu
 et uidere nouu lumen sed no possu cog-
 noscere qual[ite]r sic cu corpore ponderoso tra-
 seam p[er] ista corpora leuia. Et hic no. lector
 q[uod] hic e dignu longa discussione sup ista
 admiratione audiez. Na dantes nunc
 contract[us] i arce sue metis speculabatur
 siml uilitate et sublimitate humane
 nae. Na ut p[ro]stringa plurima pauas ni-
 hil miserius hoie nichil felia. uilitate
 q[uod]de considerabat r[ati]o matie corporis pre-
 grauantis ut elegane et sepe scribit p[ro]-
 prius i natural[is] historia. quid eni mise-
 rius hoie qui cocept i fetore luxurie nu-
 tritus fedissimo alimeto q[uod] noiare pudor
 phibet. que an q[uod] nascat interdū fetor
 candele extincte interficiat. et natu mor-
 culas necat. imo pilus i lacte suffoca-
 ut nobilem poeta grecu. ho miserimus
 aialu hospiciu miseriaru receptaculu
 sordiu subiectu morboru egens ouz ni-
 hil secu potat nisi dolores labores penes
 et pericula inter icomoda tanta ta nate
 q[uod] fortune. uitā agit breuissimā quam
 aspiciatur a plantu semp inquietus
 solliat de q[uod]ia de pecunia semp mores
 timens quia nichil meli dedit nata ho
 cu ho faciat tot mala et insidetur
 uite breuissime p[er] tot genera tormetoz
 mortu et ludibrioru. quid q[uod] pediculi i
 alu roserut regē et uermes imperatores.
 Vñ quibdam insu e optimu ee ho no
 nasa ul cito mori. E contra aut considera

.n. q[uod] sit
 Fulgur et
 Fulmen.

 .n. 8. homme.

q. sic
fulgur
fulmen

bat Dantes sublimitate hois qm ad in
tellectu quasi diuinu. None contra tot
genera miseriaru ho se armat p tot gna
aratu unitate nam. Na si natura puidet
ceteris aiantibz dedit aute diuina uingues
et cornua. ho dedit unu repertore ouz
s. intellectu. Bruta ergo lesa no habent
remediu nisi cōferatur ab hoie. Elephas
camelus boz equus et alia cu senuerit
spemut ai obierit no sut. solu hoiem
uirtute dotatu q solus hois e ppria senec
tus facit uenerabilem mors gloriosum
et felice que trāssert no extinguit. et auz
aialia multa sint armata fortitudine
uelocitate et alijs solus ho fuit cure crea
tori suo cui dedit caput spericu i quo po
sue oculos sidereq i quibz relucet secrete
ai. dedit roem et ordem. ideo merito oia
famulant illi. ipe oia domat et trahit ad
comoda sua bouem sub iugu equu sub
frenu et. p intellectu iq homo dñatur
cunctis et uiuens fruit luce ueritatis ete
ne clarus uirtute inter hoies futurus
clarissim et beatus inter electos. Ex his
notatis clare patet q dubitatio dantis
nuc erat racionabilis q mirabat quo ui
uens ascenderet celu considerata uirtu
te humane ne q trahit hoiem deorsum
et responsio beatrix e uerissima considera
ta nobilitate aie rational q trahit ipm
sursu et fiat similez deo si sit dispositus
sicut nuc erat poeta nr. Sicut e animal
cadens nimis ab alto exanimat an q
pueniat ad terra ita ho nimis alte al
cendens amittit quodammodo corpus et
quasi uiuit i celo. Nue ad hanc uemedu
est. dicit poeta mouet sedm dubiu suo
fui del pmo dubio disueltio qd mens
mea induerat p nouitate soni et luminis
per le sorrete parolete breui. s. qz beate
breuiter responderet michi subridens
de ruditate mea qui credeba adhuc ee
i terra cu tn ia puemsem ad celu pui
fui irretito. i. illaqueat i rete. dentro ad
un nouo. supple dubiu edissi qia requie
ui contento sicut ia predixerat ad que
tandu aium comotu di grande amira
tione soni et luminis magni ma io anni
ro maior admuntione comio trascenda
questi corpi leui. i. corpora celestia cum
sim ad me cu corpore terrestri graui. Et
hic no. qz celu no e calidu nec frigidu
nec siccit nec humidu nec leue nec po
derosuz sicut elementa subiecta sibi que
mouet pmiscet et complexionat. sed au
tor appellat celu leue qa e sup omne le
ue. Na ignis e simplr leuis. ul die leue
quia puru imateriale uelocissime mo
uetur. ul expone leui p leue. **Condel**
la. hic Dantes ponit respōsiones beatrix

que soluit ipm dubiu. Et pmo tangit
dispositiones beatrix erga se que ad pri
mu dubiu ostenderat indignationez qa
arguerat ipm de ruditate nuc uo ad se
audu dubiu ostendit compassionez quia
arguit eu de errore. et hoc facit p ppria
cōparatione matris ad filiu. dicit ergo i
ondella. s. beatrix. apresso dum pio sospuo
ubi pmo riserat nuc suspirauit ex pietate
condolens humano generi qd uidetur
ignorare se ee aptu natu ad felicitatem
cu tn hic sit finis hois **Oratio gliacchi**
i quib cōsistit pulcritudo et decor isti dne
s. nuc respexit torue qa erat uita. vñ
dicit. con quel sembianze. i. aspectu tur
bato ex affectione cari che madre fa so
pra figlo deliro. i. qui delirare uidet ad
modu senis. deliri eni ipe appellantur
senes i quib distemperata e armonia u
tutu aialiu. sicut i lira dissona discordat
corde a pportione debita. et nuc poeta de
lirabat tanq discipulus discolor a doct
na matris sue. volens at ista pia mater
reuocare filiu deliru intendit ostendere
pulchra racionatione q ascensu ei ad celu
e nalis qa ho naturalit inclinat ad su
mu bonu. Incipit aut paru alonqe pre
mittens q oia tendit i bonu quodam
mirabili ordine nature. unde dicit e co
menao supple dicit illa beata beatrix le
cose tutte quante anno ordine tra loro.
Est at ordo paru disparuq reru suo loco
collocandarū debita dispositio ut ait Au
gustin p que singula queqz locu tenent
sortita decent ut dicit horaci. et loqz auctor
de ordine nali. unde dicit. e qsto. s. ordo
ee forma che lunuiso. s. totu mudu fa simi
gliante adio. ideo bñ nichil meli nichil
pulchrius i reru nata ipe ordine ut dicit
p. s. Sicut ergo dicit ordo e a deo ita res
mundane sūt a dicto ordine. et sedm illu
reapuit distinctioez et diuinitate i caru
operationib. Et placet hoc pmo i spualib
deinde i naturalibz dicit. lalte creature
s. angelice s. uegion qui. s. i deo ordine
loima. i. uestigiu ul exēplū del eterno i
ualore. i. diuine bonitatis. il quale. s. ua
lor ee fine. s. ultim. al qual ee fatta la
toccata norma. i. ad que fine tendit
dictus ordo ppter que e factus. **Nel**
ordine. hic beatrix ostendit ordinez esse
i reb nali. unde dicit tutte nature ouz
reru et specieru sono accline. i. acclinate
ul inclinabilez nel ordine chio dico. s. pre
dictu ordinez uniuersalem. Et hic nota
q tantus e ordo nature ut qd e uene
nostu et cōuenies umi e utile et cōuenies
alteri. sicut iusquam qui e abz passens
licet ho sit uenenosus. et sicut napellus
interfiat hoiem solu portat et mulierez

¶ q. sic deliri

¶ Quid sit ordo.

¶ 8. Iusquammo. 2. napello.

h. h.
8. h. h.

pregnantē nō lesit māducas? teste Gal-
lieno. 7 mus qui pascit napello ē turaca
contra napelluz. Simli tant' ē ordo p-
videncie diuine q' nullū ē tā magnū
malū qd' inde nō eliaat aliqd' bonū. vñ
Augustin' i Enderidion dicit deus omip-
tens nō sineret fieri mala siue nature
siue culpe siue pene nisi ēet ita potēs q'
ex quocūq' malo posset elicere optimū
bonū. Et dicit per diuile sortē. q. d. aliter
7 aliter ille nature dico pui e men uia
ne al principio loro. s. deo qui ē pmiū pñ
apui mouens sicut iā bene declarati ē
i principio capli. aliter enī lucet sol i ae-
re alit' i nube alit' i luto. Ideo subdit on-
de se moueno. ille nature qā nā ē pñapui
motus sedm se nō p accidens qm omne
corpūs habet pñapū motū ut ignis sur-
sum terra deorsū aduersi portū qā ue-
niūt ad ortū per lo gran mar del esser. i.
p magnitudines 7 pñduntatē essencie
nature rerū e cūctūna supple nā mou-
etur con instinto alei dato chela porti.
i. dirigat in finem suū. vñde nota q'
nō ē aliqua nā que nō habeat formaz
essenciales cōstingente sibi ēē. 7 hec for-
ma habet aliqua essenciales operatione
7 hec operatio essenciales finit ad aliqd'
7 ideo operatio hec finita ad id ad quod
ē essenciales ē bonū illi nate. ¶ Quest.
hic poeta phat 7 declarat dictū ordinē
pñailantez i quibusdā rebz naturalibz
7 ē lū clara. vñde dicit. questi. s. ordo.
ne porta il foco inuer la luna. q. ignis
uelociter 7 uniformit' imitat motū celi.
aer aut' imitat ipm sed nō uniformit'.
aqua nō uniformit' nec complete. tēra
nunq' mutat s; ppetuo i suo loco qesat.
questi. s. ordo ee per motore nei cor mor-
tali. qā cor hōiū ē semp i motū. 7 pñat
motū omibz mēbris i aiāli sm istum
ordinē naturalem quo motū cessante
cessat uita. mouēt etiā corda hōiū ut
naturalit' appetāt sumū bonū. qñ. s. ordo
stringe et aduna la terra i se. ad qd' est
sciendū q' elementa inferiora sūt sicut
materiā respectu superiorū. 7 superiora
sūt formalia 7 spūalia respectu inferio-
rum. ideo mltō plus habet de loco q' in-
feriora. vñde ignis spūtualissimū 7
subtilissimū corporū implet totū conca-
uum celi. 7 aer min' spūtualis implet
concauū min'. s. ignis. aer quidēz habet
humidū fluens extra seipm ad siccū
ignis. sed aqua materialis ualde nō po-
test compleze locū aliaū concaui ai
humidū ei fluat i seipm. 7 sic cōtrahi-
tur materia ei i qñtate. terra autē
materialissima minimū caput locum.

7 ideo pñapū ei' contendūt i centrū 7 cō-
primūt se circa ipm. ideo pñapū sui mi-
nimū qñtate tota terra dicit centrū
totius spere celi et mūdi. Et addit au-
tor q' nō solū ista corpora naturalia
hic ordo disponit sed etiā racionalia di-
cens ne pur questo arco. i. ordo 7 bñ uo-
cat arcūz q' dirigat oīa i finē suū.
sicut sagitta dirigat i signū ab arcu
sagittantis. laetta. i. dirigat nō pur le
creature che son fore d'intelligenza. si-
cut bruta que sūt extra rōem ma quel-
le. s. creaturas dirigat channo intellet-
to. e amore sicut angeloz 7 hōiez. ¶ La
providencia. nūc dāntes ex pñmissis eli-
cit suam cōclusionēz pñapalit' intentā
vult enī cōclusiue dicē q' pñdencia di-
uina q' dedit ordinē optimū omibz rebz
naturalibz ordinauit pñmū meritorū
hōi. s. felicitatē eternā quā constituit
electis suis i paradiso ad quē modo ten-
debat dāntes. Dicit ergo beatrix. la p-
uidencia. s. dei che cotanto allesta. i. or-
dinat 7 disponit uniuersitatē creatu-
rarū i mūdo sicut iā dictū ē fa ael f.
i. unū celū sup omis aliq' ai maiori
ordine. s. empiriū semp quieto ubi
aliq' celi infra ipm sūt semp i motū. del
suo lume qā celū empiriūz totū ē lux
7 amor nel qual. s. celo quieto se uolge
quei. s. illud celū. s. pñmū mobile. i. nō
ua spem chā maior fretta qā uelocius
mouetur ut dicitur caplo sequeti et
alibi plen'. Et subdit et hora. s. nūc de
pñenti la uirtu di quella corda. i. ordo
diuine pñdencie che ao che seroccha ab
arcu suo diriga in segno lieto. i. dirigat
i bonū finem pñfixū sicut sagittator
sagittā i signū pñfixū an porta li. s. ad
illud celū celū quietū p scalam nonez
graduū come alito decreto. i. tanq' ad
locū preordinatū meritis tuis 7 aliorū
uirtuosoz. Ideo bene dicit Augustin' acci-
piens dictūz Virgilij si poetē dicere li-
aut trahit sua quēmq' uoluptas non
necessitas s; uoluptas nō obligatio sed
delectatio qñto fortā nq' dicē debemus
trahi hōiez ad xpm qui delectat uerī-
tate beatitudine iusticia sempiterna ui-
ta. Et alibi idem Augustin' allegas aliud
dictū poetici dicit nō hī qui pñdum
pñactant corq' iearq' sed quoz emū
tut pñdencs pñcordia uirtus excludet
pñctam subter labem uicioz. Penigio
poterūt celū penetrare secūdo. ethera nō
uacūū letis trāscurre pennis qualis
recte nūc erat poeta dāntes. ¶ Ver' ēē.
hic beatrix suat anapophora. i. respōdet
questioni taate qñ poterat statiz obici.

p. par.

Voi che siete i picioletta bar-
cha. Postq̃ i superiori primo
caplo p̃ximali poeta dantes
tractauit ⁊ determinauit de
eius generali ascensu ad celū nūc s̃b
sequēte i isto scđo caplo agit ⁊ tractat
de ei speciali ascensu ad p̃mā sperā
lune. Et presens caplm̃ potest diuidi
i quatuor partes generales. In p̃ma q̃
uarrū autor facit pulcrū ⁊ breue exo-
diū i quo dat suū cōsiliū auditoribus
suandū i sua doctrina. In scđa ostendit
quō intrauerit sperā lune ⁊ describit
corpus lune ibi la conuata. In t̃cia
tangit dubiū circa umbrā q̃ apparet
i luna ⁊ impugnat cōm opinionem
q̃ habetur de hōc ibi ma dicitur i quar-
ta ⁊ ultima adducit suam opinionem
quā credit uerā ibi ma come ai colpe.
Ad p̃mā ueniens dico q̃ autor dat suū
cōsiliū auditoribz ⁊ p̃mo alloquit
miñ scientes quoz est turba magna
⁊ uult sentētiā dīcē o uox parū intel-
ligentes qui legistis infernū ⁊ purgato-
riū meū reuertimini ad mām corū
⁊ nō incommittatis uox i istū paradisu.
Dicit ergo o uox. s. lectores modicū intel-
ligentes che siete i picioletta barcha. i.
i parua capacitate ingenij. unde i p̃ma
pio purgatorij poeta assimilaunt igēij
um suū nauicula. ⁊ uere plus ē op̃
magno ingenio q̃ magna scia ad intel-
ligentiā hui libri sicut ego expert̃ su-
diz legere libri istū bonōie desiderosi
discōlar. i. audi audiēdi tertiā cantic
am sicut iaz audistis duas sequi. i. se-
cū ita q̃ ē p̃cipiū ⁊ nō uerbū ut mlti
ignorantes intellexerūt retro al mto
legno. i. ingenij de uarca. i. trāsire ⁊ in-
trat nouā ⁊ pfundā aquā. cantando
s. p̃etice describendo tornate aruēder.
li uolūti liti. i. predictoz duoz libroz i q̃b
nō est pfunditas sicut nec i litore ad
q̃d nauigat nauicula. Et subdit exel
uēns eoz q̃ studio hui libri nō ue me-
tere i pelago cū uia parua barca ⁊ ecce
cām de for̃se perdendo me p̃ impossibi-
litate sequendi rimarelli smariti. quia
cū uio paruo ingenio nō possēt intel-
ligere mēā pfundā materiā ⁊ possēt
errire auiā recte fidei. Ita recte docui
i libro quō cūtas unus deus dicit in
simli ceteroz ita sumouim̃ ut q̃ cape-
re ea nequuerūt ad ea etiā legenda in-
teant indigni. Laqua hic poeta assi-
gnat rēem dissuasionis quā fecit ⁊ cū
quare ip̃e audet intrare. dicit ergo p̃-
mo laqua chio prendo. i. materiā quā
nūc assumō describendā gramai nō se

corse. i. nunq̃ ab alio desēpta fuit p̃etice
intelligas. ⁊ sic ē quasi mare oceanum
nō nauigatū amplius ab alio q̃ ab eo. Et
nō q̃ poeta bene dicit. Quis enīz unq̃ ex
capitauit facere unū celū artificiale qua-
le hic poeta mirabilis. Et i hōc tangitur
eximia comendatio ñi p̃etice q̃a nemo
unq̃ ante eū p̃etice desēpsit paradisu
similiter nec purgatoriu. Et sic nō habu-
it quē imitaret i duabz partibz sui p̃e-
matiz. Infernū uō si homerus scripsit
grece ⁊ virgili latine tñ multū nūde
breuiter ⁊ confuse. s. hic poeta nouum
fabricauit infernū sumo artificio mi-
rabiliter fingendo noua genera suppli-
ciorū. Quis enī unq̃ pūmunt decem
genera fraudū sicut ip̃e. quis desēp-
sit talem harenā uiolentoz cū tam
diuersis penis ⁊ talia mltā q̃ nō sine
magna utilitate ⁊ delectatione audi-
entū quondie legunt. unde inferni li-
ber plus hē artis ut m̃ uidet. Nota enī
am q̃ aqua quā autor nūc p̃mo as-
sumit p̃currēdam ē pfundissima oīz
aquarū ut testat̃ Augustiñ. Audiuim̃
tñ quosdam ridēte dicētes q̃ theolo-
gia nisi modernū theologi admiscerēt
sibi phiam tota staret in paruo libro
parui precij. sed indignanter respondeo
q̃ nimis impudentē mētunt̃ qm̃ in
nulla scia inuenit̃ tā imēsum uolumē
sicut biblia i sacra scia. imo forte i ce-
teris facultatibz nō inuenit̃ tant̃ nūis
libroz quā i diuina septima. Quis
enī possit i uita tantū legere q̃tū Au-
gustiñ scribere qui cūta mille uolumi-
na edidit si nō fecisset nisi magnū uo-
lumen sup̃ psalteriū ut nichil dicam
de Origene qui mltā milia fecit ⁊ de
alijs infinitis. Et q̃a posset quis quere
unde uenit tibi audacia intrandi istā
magnā aquā respondet autor q̃a habeo
bonā auxiliā. s. pilladiē Apollinis ⁊ mu-
sariū. Ad q̃d ē p̃sciendū q̃ sicut patet
apud diuersos autores oīmeria fuit
femina cui origo ignota fuit. sed dic-
ta ē absq̃ matre ex cerebro Iouis nata
p̃pter eius celestem sapiām. unde ⁊ uo-
cata ē athena. i. immortalis. hēc semp
uigo fuit iuentrix mltarū artium.
Nam p̃ma repperit lamficiū ignora-
tum antea omnibz. topus texendi mi-
ri arte composuit. adinuenit p̃ma oli-
uam ⁊ olei liquorez optimū. similiter
artē militare penā armorū calculū
numeriorū. ideo merito totū fuit cele-
biata p̃ orbem ⁊ p̃cipue apud Athenas.
modo ad p̃positū dicit poeta ego nauigo
istam aquam quia habeo uentū p̃spe-
rum. s. fauorē oīmerie. unde dicit m̃

Thomex.
Virgili.

N. X. aymeria

rite. ne recuente per entrofe. & ecce modū
mutabilem come aqua ricepe maggio di
luce rimanendo unita. q̄a aqua nō cor
rumpitur. & radius solis transit. Et hic
nota bene q̄ autor merito uocat lunā
margaritā mltiplici rōe. Nā margari
te ut dicit Albertus libro animalū
fūt de genere ostreorū & dure teste. ha
bitat in conchis q̄ colōre habet margari
tarū. Hec ostrea ad lunis uenientia
cōcipit de rore celi. & si rō sit lucidus
matutinū & corpus ostrei bene defecatu
format margaritā bene rotundam que
p̄fusa ē albedine splendēte sicut ē co
lor clare lune. si aut rō sit uespertinū
& tps nubilū & corpus ostrei defectuū
nō purgatu cōcipit & format turbidaz
margaritā. nec inuenta ē hactenū ma
ioris ponderis dimidia uncia. margari
te uocant uniones q̄ ut plurimū inueni
tur una & ad plus due. margarite de
formant fulmine ul grandine. mar
garita mollis ē i aqua deinde dures
cit i lapidez. Ostrea p turmas egredi
unt ad rores hauriendū. i aceto reso
luunt & mollescūt. de margaritis ad
huc dicit i p̄ncipio sequentis capli. i

Sio. hic autor remouet unā dubi
tationē tacitā q̄a posset quis petere.
quō tu intrasti corpus lune cū unū
corpus solidū nō possit intrare corpus
solidū sine corruptione. respondet au
tor q̄ istud nō potest intelligi i istis na
turalibz. Unde dicit sio era corpo. q̄d
nescio si era ibi i celo cū corpore q̄d iā
dixi me ignorare i p̄cedenti ē. sed si ē
tam equi nō se conceper. i. hic iferius
i mūdo nō nō capitur hoc. s. come u
na dimension p̄cto altra. i. quō unū
corpus sustinuit & p̄misit q̄ aliud cor
pus intraret ipm sine lesione. Ad q̄d
sciendū q̄ omē corpus h̄t i se triplice
dimensionē. s. mensurā longitudinis
latitudinis & altitudinis siue p̄fundi
tatis. modo corpus nō potest intrare
aliud corpus sine corruptione illius
sicut si figo clauū i lignū palū i ter
ram ul digitū i p̄mū oportet q̄ mā
cedat ex parte rei recipientis. unde dicit
chess conuen. i. q̄d pati oportet ēē se
corpo repe. i. subintrat in corpo. Et cer
te corpus istius hōis poterat dici spi
rituale. i. omnino subditū spiritui. i.

Accender. nūc autor nōx utilit̄ admo
net q̄ dimissa curiositate iquirēdi ista
subalia occulta potius sequamur ipz
nūc & mētam cū eo ad acquirendūz

uisiones dei qui solus mirabilia mag
na facit. Et uidet breuē dicē cū hoc
q̄d dictū ē sit uerū & tñ nō intelligat
ul conapiat intellectu humano. plus
deberet nōx accendere appetitū uidē
di xpm i quo fuerūt cōiuncte due nate
humana & diuina. utraqz natura ma
nente integra & tota sicut nūc i celo
erat nā corporea humana iuncta cum
celesti. dicit ergo il dūlio. i. desiderūz
di ueder quella essentia. s. xpi in che
.i. in qua nostra natura. s. humana ē
dio sumo. i. natura diuina cōiuncte
fuerūt siml de qua cōiunctione & unio
ne dicit i fine hui operis caplo ultimo.
Et subdit quō i celo uidebitur clare
q̄qd credim p fide hic cū p argumē
ta naturalia p̄ari nō possit. unde dic
ao che se ten per fede. s. xpianam uel
cio che tenem. s. nōx xpiani se uediali
s. i paradiso non dimōstrato. i. nō per
uiam platonis dimōstratiue. Nā aliq
positiones sūt per se notē sine aliqua
dimōstratione s̄m Aristot libro poste
riorū sicut ista omē totū ē manus sua
parte mā fia per se noto sicut aliqua po
sitiō manifestissima. ideo dicit agnūsa del
uer p̄mo. i. ad modū alicui positionis p̄i
cipalissime & uerissime q̄ appellat maxi
ma i aliqua scia. & dicit che lom crede.
s. sine alia p̄tione. q̄d. sicut principia
sciarū cōcedunt & credunt i mūdo nō
tanq̄ per se nota sine disputatione uel
dubitatione ita oīa que sūt fidei que
scim hic p solā credulitate erūt nobis
certissima & manifestissima i illo reg
no beatorū. Et cōcludit poeta qualiter
iuxta p̄ceptū beatrias egit graciā deo
de grā sibi collata ab eo dicens io res
posi. illi beatrix matonna q̄ es dnā i
aliarū scientiarū si deuoto. i. ego tam
tes tantū deuotus & supplex quāto pos
so pui esser nō q̄tū uolo ul debeo nū
gratio lui. s. deo. loqual mā rimoto dal
mortal mondo supple & truxit me ad
imortalez p longam scalam contem
plationis.

Ad a diteme. Ista ē etiā pars capli ge
neralis i qua poeta dantes mouet que
stiones de signis apparentibz i corpore
lune. unde petit māditeme ex quo d̄
grā sua perduxit me ad lunā dicit
michi che son li segni bui. i. nebulosa
ul minus lucida di questo corpo. s. lu
ne che san altrui. s. uulgares ignary
faulegiar lagioso in terra i illo mūdo

q. n. 8 p̄ncipio sciarū

3 pars.

mortali da chaim. q̄a. s. uulguſ i ter
 ra dicit fabuloſe q̄ chaim ē poſitus in
 luna qui uadit ſacrificatū cū ſpīnſ.
 Et ſubdit reſponſionez beatrix que p̄
 mo arguit errore hoīum. r dicit bre
 uiter q̄ nō debet pluſ mirari ſi iudiciū
 hoīum ē inſufficiente 7 fallibile ubi ſe
 ſus nichil operatur ad cognitionez rei.
 cū oīſ nra cognitio fiat ā ſenſu. dicit
 ergo. ella ſorriſe al quāto. quaſi uoleſ
 dicere tate non ſolu uulgareſ errat
 fabulando de eo qd̄ nūc petiſ ſed etiā
 magni ſapienteſ philoſophando de hoc
 errāt. e poi me diſſe liſtrali damurati
 on. i. ſagitte ul' ſtimuli certo non te
 deuran punger. i. turbare ul' moleſta
 re quūm tūū oīai. i. demceps poi die
 tro ai ſenſi. i. ultra ſenſuſ ſella opinion
 dei mortali. i. hoīum i terriſ. era. i. i
 fallitur dūe chique di ſenſo nō diſſe
 ra. i. i re dubia qualis ē iſta q̄ nō pot
 eſt deſtinarī p̄ ſenſū. q. d. ubi non
 poteſt hūi cognitio de re mediāte ſen
 ſu ſicut ē i preſenti poſito q̄a uīſuſ
 ul' aliūſ ſenſuſ nū nō attigit ad ui
 dendū ul' cognoscendū rōm iſtoz. ſi
 gnoz que apparet i luna. unde addit
 uedi chela ralon a corte lali. i. nō pot
 eſt uolare ad cognitionez hūi rei ſine
 ſenſu. ideo ē inſufficiente ſicut ſtatim
 conabit p̄bare. **¶** Ma dimi. hic beatrix
 uolent impugnare opinionem que i
 coit habetur i terriſ apud magnoſ o
 naturaleſ p̄mo petiſ ab auctore de opi
 nione ſua dicens. ma dimi quel che
 tu da te ne penſi. q. d. bene ſcio q̄ tu ſen
 tiſ cū aliſ p̄hiſ. unde cōtinuo ſequit̄
 reſponſio auctoriſ dicens 7 io. ſupple
 reſponſi credens dicē uerū q̄ hoc pro
 cedebat a raro 7 denſo. unde dicit. ar
 to che i corpi rari e denſi. i. raritas 7 den
 ſitas i corpore lune. ſanno cio che na
 pare. ſ. nobiſ hoībz exiſtentibz in tria
 diuerſo quaſi ſ. i. celo. ita q̄ raritas i
 corpore lune facit umbroſitate ſpīſi
 tas uō luciditate. Et ad hūi lre euīd
 entia ē aduertendū q̄ mltie fuerunt
 opinionez de iſta macula lune. Aliq̄
 enī dixerūt q̄ illa umbra p̄cedit ab
 extrinſeco p̄ta ab umbra t̄re ul' ua
 pore eleuato ab aqua. hoc aut̄ eē fal
 ſum 7 friuolū cōiunat q̄a macula i
 luna ē ſemp uniformiſ 7 euſceſz ſi
 gure. Ideo auctor adducat hic opinio
 nem uerā licet conet poſtea ipſam
 reprobare. Nam magni p̄hi tenent
 q̄ hoc p̄cedit a raritate 7 denſitate.

Macula ergo huiusmodi puenit ſedm
 diuerſitate partū lune ſm denſitate
 maiorē 7 minorē q̄a i parte denſa i
 mltiplicat radij ſolareſ ſupſicialit̄
 7 p̄ ſequens illa pars ē lucida 7 clara.
 In parte uō rara nō mltiplicat radij
 q̄ penetrāt intra 7 uō non bene lucet.
 Et ē ſimile de alabaſtro. nā p̄us que
 eſt bene denſa 7 nō tranſparens ē ual
 de alba 7 illa q̄ ē tranſparens ad modū
 uitae ē obſcura tendens ad nigrediez.
 Et ſi q̄rat quare luna ē ita diſformiſ
 i partibz ſuiſ dicendū q̄ hoc ē de nā
 ſui ut infra dicet. **¶** Et ella. Nunc
 auctor intēdit rephare dictā opinioez
 tanq̄ nō uerā. 7 p̄mo oſtendit quō
 beatrix fecerit eū attentū ad argu
 mēta que ſactura ē. unde dicit 7 ella
 ſ. beatrix dixit certo uedra il credi
 tuo. i. opinionez quā crediſ uerā. alai
 ſomerſo nel falſo. i. eē ſatiſ falſū ſe be
 ne alcoli. i. notas i mente largomen
 tar chio liſaro auerſo. i. argumenta
 que ego ſaciam contra dictā opinio
 nem. Hoc dicto ſacit p̄mū argumē
 tum contra 7 arguit ſic. ſi rarū et
 denſū eēt cauſa claritatis 7 obſcuri
 tatis i luna ſicut tu opinariſ una i
 uirtuſ 7 operatio eēt i oīibz ſtelliſ
 q̄ ſimilit̄ illuminat̄ a ſole q̄a de ſimi
 libz ē idem iudiciū. 7 ſi eadez eēt cū
 ſiue p̄napū formale ſequeret̄ oīſ
 ſtelle eſſent euſceſz ututis ſiue effect̄
 qd̄ ē falſū q̄a hnt̄ diuerſaſ ututēſ
 7 effect̄. lucide int̄ ſe tenebroſe inter
 ſe. Nā aliq̄e ſūt calide aliq̄e frigide
 aliq̄e temperate ut patet p̄ Albuina
 ſar p̄tholomeū 7 Alchabiciū 7 p̄ ſeq̄
 uentē debent h̄re diuſaſ cauſaſ ſiue
 p̄napia formalia que eſſent modo de
 ſtructa p̄ter unū. ſ. rarū 7 denſum.
 Nūc unde lūm. dicit auctor. lottaua
 ſpera. ſ. firmamentū ui dimoſtra ml
 ti lūm. i. ſtellaſ fixaſ que ſimilit̄ re
 apiūt lumen a ſole ſicut luna iquali
 ſ. lumina ſe poſſon notare di diuerſi
 uolta. i. diuerſarū formarū 7 figurarū
 enel quale. i. i qualitate. q̄a aliq̄e
 ſūt nubiloſe aliq̄e lucide enel quāto
 i. i q̄titate q̄ aliq̄e ſūt maioreſ
 aliq̄e minoreſ. ergo ſe raro e denſo
 que ſūt una cauſa ſuſceſſer̄ cio. i. hac
 diuerſitate ſtellarū tanto. i. ſolūmodo
 una ſola uirtu. i. idem effectus ſerelbe

nerua spira. i. infundit in spm sapie e co
ducenti apollo. q. d. habeo bonu nautam
7 gubernatorē mee nauis. s. apollinez dei
poetarū. cui auxiliū implorauit i pce
denti caplo. 7 tercio habeo magnetem 7
acum que ostendūt in tiamontana ad
quam nauigo i isto magno mari. vnde
dicit e noue muse. muse dicunt nouez
dee poetarū de quibz plene dixi pmo e
purgatoriū. mi dimonsthan lorfe. Nā in
mo polo septentrionali sūt due constellati
ones. s. urta maior 7 minor i qua e tra
montana ut dicit clare xv. e. hui libri
vel expone subali noue muse. i. nouelle
qa de nouo incipio poetare de uero deo
eterno nō de alijs gentiū sicut fecerūt
antiqui poete qui teste aristotele fuerūt
pmi theologizantes de dijs. **N**oi aliter. i.
nūc poeta inuitat puctos 7 intelligen
tes ad studiū hui libri. unde dirigens s
monem ad eoz diat. voi aliter pochi bene
diat quia sapientes sūt pauci imo pau
cissimi de diuiciasti il collo. i. caput i
altū. al pan de gliangeli. i. ad doctrinam
diuine scie q scripta e manibz angeli
as ut ipē poeta scpsit purg caplo. del
qual uiui si qui. i. pulsat in isto mundo
mortali ma nō sen uen satollo. i. nō ad
sacietatem qa nō quietatur aūis hum
anus i ista uita. Nā de rei ueritate ue
ra felicitas nō habetur inter tot misias
humanas. aut enī hō ponit felicitatez
i fortuitis 7 sic uidet felix errore suo. i.
aut i ueritate ai nec ista e pfecta feli
citas sed e uia ad felicitatē. licet enī fe
licitas sūm psm sit operatio hois sūm uti
tem optimāz i uita pfecta tū qui scdm u
tutem uitā agunt qui felices appellant
nō felices sed pmi felicitati dicendi st.
semp enī sūt expōiti periculis 7 tentatio
nibz infinitis nūq securi usq ad exit
um. Et diat notantez per tempo. per hoc
enī inuit diuinitatez tpris q requirē
ad pfectā sapienciā. sed o nephis o pudor
hodie sūt pueri magni i theologia qui
nichil nouerūt nisi sophisticē garrulā
potere ben mettere uostro nauigio. i. in
geniū p alto sale. i. mare magnū salū
7 lapidum per qd peruenire possitis ad
portū trāquillū eterne felicitatis 7 glie
seruando mo solco dimanā. i. sequendo
meam uiam qua facio ante aliaqua de
ritena iguale i hoc tangit actū nauis
transcūntis p mare que scandit aquaz
7 tū aqua continuo reūtit ad pmiū i
statū 7 equalitate qa nauis non relin
quit uestigiū ul scissurā i aqua ut ait
salomon. vel dic q autor habuit respec
tum ad mare qd crescat 7 decrescat omi
die 7 facit fluxū 7 refluxū 7 semper

remanet equalis aqua ei 7 talis recte e
ista diuina scia. Et hic nota q audiui
magnū theologiū indignante publice de
eo qd dantes hic diat. Dicebat enim
ad quid deeo sequi doctrinā isti libri i
quo e modica theologia 7 exponebat
q ista lra debet intelligi i psona beat
cis de quo mltū nli. Dico ergo q poeta
bñ potuit iuitare 7 iuitauit. uirg pe
ritissimq theologie ad imitandū se quia
licet nō sit magna theologia i hoc ope
tū quia autor poetice describit paradi
sum sepe fatigantē 7 fallunt magna i
genia theologoz i ipō intelligedo qd ac
cidit uiro pfecto qui scpsit sup librū istū
7 mltā uana 7 imprudentia dixit. **Q**uei
hic poeta uolens animare ipō scienti
fiaz ad sequendū suū opus ostendit mi
rabilem effectū ei p unā cōparationez
pulcherrimā. Ad cuius intelligētiāz nota
q scy jasonis habuerūt duplicē admi
rationem pmo qn uiderūt primā mag
nam nauim cū jason nauigauit mare
qd nūq ante fuerat. Sed quia uide
runt ipm dū peruenisset ad terrā col
corū seminare dentes spēnas ex quibz
continuo nata sūt hoies armati. Ita ad
ppositū uult dicere autor uq pmo ui
debit magnā nouā nauim. i. magnū
opus nouūm qd ante nō uidistis. sed
uidebitis q ex re uili nascent milites
armati. i. ex uerbis uulgariibz nascent
fortes sentēcie. ad hūm ergo dic dantes
quei gloriosi. i. mlti uiuētes qui uoca
ti sūt argonautē. sūt enī flōz uiuenti
tis grecē. de pylaro a colcho. Colchi fue
runt ppli i finibz ponti qd hodie diat
magnū mare. nec terrā corū fuit in
sulā sicut quidam ignorant scripserūt.
Colchz pompeus gloriosus dux romani
uic i septentrione. nō samiraro come
uoi faret supple qn uiderūt primo ja
sonem nauigantē ut sic comparacio
ppria de nauigatione jasonis ad nau
gationez autoris. deinde quando uider
jason fatto bistoldo. i. more bubulci ar
antem terram 7 seminantē dentes ui
peroz. hec historia nota e cōt apud om
nes. Sed ut magis uideat lector quāto
nobilis hec cōparacio sit ppyssima uolo
notex q jason pmi cū prima magna na
ui intrauit mare magnū. Ita dantes
pmi poeta cū magno ingenio itrauit
mare magnū. i. altā materiā paradisi.
Jason aegū fuit magnū thesaurū et
dantes sumū bonū. Jason gloriosissim
fuit post herculez imo herculez duxit
secū i magna nauē 7 Orpheuz poetam
7 alioz nobiles 7 triuphauit de draconē
lobus uomentibz ignē 7 terrigenis qui

Jason

11. q. uera felicitas
no e i mundo h.

12. q. pueri q hui
o are i theologia

Jason

Jason

Jason (notat) Jason

inter se fecerunt civile bellum se permittentes
mutuo usque ad unum. Et ita Dantes gloriosissimum poetam post Virgilium imo Virgilium
um traxit secum in sua nauis et Statium et
alios nobiles auctores. et triumphauit de
Dracone. i. demone et bobus. i. uolupta-
tibus emittentibus flamas et incentiuum
libidinum et gigantibus. i. uicijs que nascuntur
ex terra et inter se habent fratrem discordiam
et impugnant se simul. Jason prius nauigauit
inter uana mundi transiens per Troiam terram
uoluptuosam et deapiens mulieres. sed postea
pulsus ex patria factus est gloriosior. Nam rediit in
Colchos ubi emendauit errorem suum. Nam
restituit socerum in regnum. Unde post
ea decreta sunt sibi diuini honores et
ob egregiam uirtutem repperit iudicia post
mortem. ita recte Dantes dum nauigauit
inter uana mundi transiens per uoluptuosam
terram florentiae et alio quando fallens mulieres
sicut ipse non tunc quodam capitulo inferni. demum
exul a patria emendauit uitam corruptam
et fecit sacrum poema unde factus est diuinus
et inuenit inuidiam.

Pars concreat. Ista est secunda pars generalis
in qua poeta Dantes describit suum ascensum
ad speram lunae. Et primo repetit quod
traheretur et quo traheretur et dispositione
sui et beatrix. dicit ergo. la sete creata
i. attractio inata. s. ordo naturalis
de quo dictum est in precedenti capitulo del dei
forme regno. i. re paradisi qui est regnum
conforme ipsi deo clemens portauit in celum
primum uelociter. i. uelociter quasi comel
del uolente. et uult in effectu dicere
quod magna affectio naturalis uidendi beatum
regnum traheretur eorum cum summa uelocitate
secundum motum celi de cuius uelocitate
demonstratum est in precedenti. beatrix quare
dama in fuso. s. ad celum quia ad deum omnia
refert. et ideo aliter quod non nisi mediante
ea poterat uidere celestia. Et subdit
uelociter ingressum per unam comparationem
claram dicens e forse itato in quanto
un quadrel poso. s. in balista e uola e
se dischiua de la noce. Et est hic proposita
ratio quod sagitta primo disclauat et postea
uolat uidem quomodo. s. ad locum
oue mirabilis cosa. s. corpus lune
mirabile il uiso. s. intellectualem a se. Et
hic nota quod uere luna est miranda res
quia plus uariat quam aliud corpus celeste

nunc plena nunc uacua nunc media nunc
muta et plus mouet et uariat ista inferiora
res uelocitatis et uarietatis ad terram.
Unde congregatae sunt in ea omnes
uirtutes mouentium superiorum. Ideo mo-
uet mare ex se ipsa et uirtute luminis
quod mutuat a sole quod lumen est temperatum
in ea cum in sole sit aliquantulum intempe-
ratum. Est enim excitatum humidum et con-
iungit in luna frigidum temperatum et humi-
dum. Ideo plus influit super inferiora quam
liqua uirtus celestis quia celeriter applicat
se omnibus stellis. Ideo bene dicit Aristoteles
quod luna facit in mense quod sol facit in anno.
Quare medici in curando/agricole in co-
lendo/naute in nauigando sequuntur mo-
tum lune quae propter suam materialitatem
tenet aliquam obscuritatem etiam postquam
illuminatur a sole. Ideo bene fingit poe-
ta se uidisse rem mirabilem et primam spe-
ra. Et addit quod beatrix manifestauit
sibi hanc rem mirabilem dicens e pero
quella. s. beatrix cui non potest mia opinari
esser ascosa. quia. s. cognoscebat me igno-
rare et mirari quod res esset ista. uolens uer-
de me ubi primo respiciebat uersus celum
si lieta come bella de sui nam pulcherrima
erat et gratulabatur super felicitate autorem
qui inaspicebat intus regnum desideratum
mi disse diuicia la mente grata in dio
quod. s. grata mente requirere deo qui fe-
cit tibi tantam gratiam che na cognonti
con la prima stella. s. luna. **P**areua mi
hic auctor describit ipsum corpus lune secundum
apparentiam per comparationes propriissimas
dicens. pareua mi che nube ne coprisse.
bene appellat lunam nubem quae habet in se
nubem et umbram. lucida quia recipit lu-
men a sole spessa quia habet in se parte
densam ut statim dicit. solida. unde ra-
dij solis non penetrant per totum corpus eius
et polita a simili quali adamantino de lo
sol ferisse. Et hic nota bene quod compara-
tio est optima de adamantino ad lunam
in colore in uirtute in potentia mirabili. Est
enim adamas lapis durissimus parum cristallus
lo obscurior coloris tamen lucidi fulgentis
qui lapis penetrat ferrum et ceteras gem-
mas et modice fractus ita ut non ui-
deat excedere quantitate quellane et quod
mirabile est si supponit magneti ligat
magnetem et non permittit trahere ferrum.
Perentio. hic poeta ostendit per quem
modum intravit corpus lune. et uult bre-
uiter dicere quod sine lesione sine fractione
per unam comparationem claram quae de se
patet. unde dicit. leterna margarita. i.
luna quae non frangit sicut nostre magna

in tutte .s. stellis q̄a unī causē unī est
 effectus hoc ē q̄ omnes lucide essēt ei
 dem nature ⁊ nebulosē alteri nature
 uirtus dico p̄uē men distributa hoc
 ē i stellis inēqualibz magis ⁊ minus s̄m
 earū qualitātē ⁊ quantitātē ⁊ altitudinē
 .i. i stellis equalibz equaliter. Et p̄bit q̄
 diuise sūt nature i stellis q̄a i mundo
 sūt diuisi effectus quos oportet pueni
 re a diuersis causis que sūt principia
 formalia rerū quas pducūt. ⁊ nos ui
 demus i mundo ēē diuersos effectus
 qui nō sequerentur auro ⁊ denso q̄a fa
 cerēt solis duos ⁊ sic sequeretur q̄
 oīa principia formalia ēēt nulla pre
 ter unū .s. rarū ⁊ densum. dicit ergo.
 uirtu diuerse conuegnon esset fructi
 .i. effect⁹ de principij formalij .i. de pri
 cipijs diuersis causarū formalij equ
 ei .s. principia sequitarieno distincti
 a tua ratiōe. .i. scdm rōem quā fecisti
 de raro ⁊ denso for chuno. .i. p̄ unū
 principij .s. rarū ⁊ densū. Nec dicat
 q̄ autor hic loquatur de deo sicut m̄
 ti ignoranter dixerūt quia de deo di
 ceret uerū autor sicut infra patebit
 i solutione q̄stionis. Sed hic nota q̄
 ratio quā facit hic autor nō uidetur
 pcedere q̄a nō ē simile de alijs stellis
 ⁊ luna q̄a omīs stelle illuminant a
 sole s̄m totū p̄ter lunā. Est enī una
 pars lune aliquāto minor altera. Unde
 est hic altius repetendū q̄ omnes stelle
 recipiūt lumen a sole s̄m i receptione
 luminis ē differētia scdm diuinitatem
 nobilitatis nature. q̄dam enī sūt puris
 sime ⁊ nobilissime dyasemitatis ita q̄
 lumen statim penetrat totū corpus stelle
 ⁊ totū corpus fit lucidū puro lumine
 tā ex parte que nos respiciat q̄ ex par
 te uersa ad solem ⁊ lumen talū stella
 rum nō declinat i aliquo a candore
 sicut patet i ioue ⁊ aliquibz alijs. Que
 dam aut licet statim penetrent lumine
 tū q̄a corpus earū nō ē ita nobile lu
 men declinat ad ruborem sicut ē ma
 nifestū i Marte. In quibusdā autē
 lumen declinat ad obscuritatem sicut
 i Saturno In quibusdā ad colorem lac
 teum sicut i gallasia ⁊ i quibusdā
 ad pallorem sicut i uenere sed tū in
 omnibz istis ē tanta puritas q̄ statim
 i receptione luminis totū corpus stel
 le illuminat scdm totā superficiem p
 funditatē ⁊ altitudinē ex omī parte.
 Luna aut licet sit corpus q̄ntē essēne

10
 est tamen terrestris nature. .i. non ita
 purum ideo nō ē i toto perma s̄m lumē
 receptū diffundit purū in interiora ei
 ⁊ non penetrat. ideo aliquāto apparet
 ut nouacula ⁊ cū ē cōiuncta soli su
 pficies q̄ nos respiciat ē tota obscura
 ⁊ macula que uidet i ea etiā quādo
 ē plena ostendit nām eius nō esse
 oīno purā ⁊ tersam. Ideo corpus lune
 cū sit tenebrosū de se potest obsistere
 ne uideam radios solis. **A**ncor. hic
 beatrix cassata ⁊ imputa dicta opi
 mone p unū argumentū imputat
 ipam p aliud ostendens q̄ illa ratiō
 nō ē in corpore lunari. Et arguit a
 sufficienti diuisione sic dicens de duo
 bus alterū ē aut illa pars q̄ ē rara
 i luna ē totaliter rara ab una pte
 ad aliam aut solū penetrat usq̄ ad
 certū terminū ei. dicit ergo pponēs
 istā diuisionē sic. ancor. .i. preterea
 se raro fosse cāsiō de quel bruno. .i.
 illius macule che tu dimandi. .i. de qua
 tu petis scire rōem oquesto pianeta
 .s. luna fora si digiuno. .i. ēēt ita uacu
 us di sua materia. .i. ēēt oīo rarus in
 parte rariatis oquesto .s. planeta cam
 giarette carte. .i. mutaret figuram
 nel suo uolume. .i. ēēt rarū quantū
 ad partē sui ⁊ densū q̄ntū ad aliā partē
 cōsi come lo grasso el magro comporte
 un corpo. aliam animalis q̄a i una cū
 ne pars pinguis ē densa ⁊ pars mac
 ra est rara q̄ caro ē spongiosa aperta
 porrosa ⁊ assungia densa. Et facta di
 uisione destruit p̄mā partē ei tanq̄
 falsam. ⁊ dicit q̄ si illa pars ēēt tota
 licet rara sequerēt istud inauditū
 q̄ radios solares q̄n fit eclipsis solis trā
 sient p illud rarū ⁊ puenirēt ad nos
 hic inferius. dicit ergo. sel p̄mo fosse i
 fora manifesto nel eclipsi del sol. Nam
 obscuratio solis fit p interpositionē lu
 ne inter nos ⁊ solem. unde dicit per i
 trasparer lo lume .s. ipi solis come in
 gesto. .i. tanq̄ imissum i altero raro. .s.
 lune sicut lumen penetrat p p̄mū
 rarū. Et concludit quo ad primam
 partē ⁊ pmittit se impugnaturam
 alterā partē diuisionis dicens questo
 nō ē .s. q̄ lumen solis nō penetrat p
 rarū lune ad nos q̄a hoc uiderem ad
 sensū quādo fit eclipsis solis. ⁊ ideo. lo
 tuo parere. .i. tua opinio fia falsifica
 to sel auen cho cassi laltro. .i. si gūgat

me implere altera parte diuisionis
s. q. rariū nō ptingit nisi usq. ad certū
terminū lune. Se. hic beatrix conat
destruere sedam partē diuisionis iux
ta pmissum dicens q. si rariū i luna
ptingit solū usq. ad partē densam i
tunc radij solis refringent. 7 multipli
cabunt ibi 7 p. cōsequens etiā pars
rara lune uidebit luminosa licet nō
i tantū 7 nō uidebit nubilosa dicit
ergo seglee che questo raro nō traspas
si tūc. conuen esser un termene. i.
una pars densa daonde. i. a quo ter
mino densitatis non lassī pui passā
lo suo contrario. s. rariū 7 indi. i. i
illo termino densō laltū raggio s.
solis. se rifonde. i. reflectit ibi 7 p. con
sequens luceret i ipō raro i superficie
7 declarat hoc p. simile i speculo di
cens colli como color torna per uetr
o. s. i speculo loqual nasconde p. om
bo dietro a se. Nā speculū sit ex plu
bo 7 uitro applicato sibi cū una cer
ta confectione. Sed hic ē bene notā
dum q. ista pars quā hic beatrix im
plare uidetur ē uera s. q. rariū est
causa macule ut ostensū fuit supra.
Nam rariū nō trāsīt totā pfundita
tem lune imo solū ptingit usq. ad
centrū 7 radij solis pfundant per
tantū spaciū intra corpus lune. hic
ē q. i superficie i parte rari nō faci
unt luciditate imo potius quanda
umbram. alij autē planete q. rem
otiores sūt a nobis sūt puriores 7
ideo p. totā suā stam penetrantur
a lumine solis a superficie i superficie
p. centrū corporū suoz unde in qua
cunq. parte radius solis attingit
eos statz implent lumine. luna at
ē min. pura 7 hē modicā raritātē
q. solū extendit usq. centrū. Or
Nūc beatrix uult implere instā
tiam siue solutionez que posset fie
ri contra argumētū suū q. potēat
dicere autoz 7 uere q. radius solis
tantū pfundat intra ipm corpus
lune q. ppter nimia elongationē
7 remotionez aparet nebulosus i
superficie lune. tangit ergo beatrix
p. mo istā instātia dicens or durai
ta. s. contra rōem meā chel raggio
s. solis reflexus se dimostra retro
i. obscurū ui. s. i mro pui che i altre

parti. s. densis per esser rifatto. i. re
flectus li pui arcu. i. magis a longe
q. uicti centrū. Et subdit se impro
baturā istā instātia p. experientia
uerā dicens experientia che sole ess
fonte ariui de uostri arti. q. s. ex
perientia facit arte sicut fons riuum
p. deliberante. i. absoluere te. da q. ista
instātia. s. nūc facta se quamaila pro
ui. i. si uelis uti ea p. declaratione
tia. Tre. hic beatrix facit demon
strationez suam 7 uult sententialiter
dicē q. distātia loci quid faciat di
uersam appārentiam i quāitate sic
maiore ul. minore nō tū i qualitate
s. q. p. distātia loci lux nō potest
appāre umbra Et sic uult dicē q.
radius solis refractus i superficie cor
poris lunaris nō ēet diuersus i da
ritate ab illo radio qui sit refractus
intra corpus lune p. centrū. Ad p.
bationez autē huius adducat p. hio
nem speculorū i quibz uidebit lu
men eiusdem ignis nō obstante q.
unū speculū sit magis longe ab igne
q. aliud. dicit ergo tu prenderai tre
specchi e rimoue idui dūc. i. pone a
longe ante te dun modo. i. equalitē
e laltro pui rimosso. i. 7 uno alio ter
cio speculo magis a longe posito tram
bo li pui. i. inter illa duo specula p.
rima ritroui ghocchi cor rimolti ad
elli. s. ad illa tria specula predicta. dei
de fū che un lume sicut radius solis
ul. ignis ti stea di pol. dōssō. a tergo i
tuo che. i. q. lumen accenda. i. illu
minet tre specchi 7 fac q. illō lu
men ripercosso. s. p. reflexionez ritor
ni a te da tutti. i. ab omibz tribz spe
culis predictis ben. i. quid la uista. i.
uisione tua pui lontāia. i. q. respicit s.
peculū magis a longe positi. nō se st
enda tanto nel quāto. i. nō uideat i
tantū de quāitate luminis li uedui
cōme conuen che igual mente rispl
enda. s. q. d. libet trūz speculorū p. dic
torū. Et nota hic q. istud exemplūz
autoris uidiaio meo nō cōuinat i
mo nō facit ad p. positū q. nō ē simi
le de speculo 7 corpore lune. Nā spe
culū nō reapit lumen n. i. superficie
dyastamali politū q. extētiū est 7 ter
minatū. vnde q. speculū hē lumen
a tergo radij non possūt penetrare
imo statz multiplicant i superficie ei
s. i. corpore lune ē secus q. radij i

n. de tribz
speculis

profundantur usq; ad centrum.

4
¶ p. 229.

Quod come ai colpi. Ista est quarta
et ultima pars generalis in qua beatus
destructa et cassata opinione suo mo-
do que tamen reputat vera a mag-
nis sapientibus intendit adducere
vera rem huius macule et primo reddet
autorem attentum offerens se ostensu-
ram ueritatem rei per comparationem cla-
ram et dicit breuiter quod sicut sol radios
suis resoluit nubes ita quod aqua re-
manet nudata omni qualitate prima
ita ipsi rationibus suis excussa nube
de mente auctoris inducet lucem ueram
et claram. Construe sic lumen or uo-
glis informare in intellectu immo-
sso. scilicet ab errore dicte opinionis de lu-
ce si uiuace. id est ueritate tam efficacia
ut tremolera. scilicet ad instar solis. quod
lucebit et splendebit in suo aspectu
id est inspectione et consideratione illius
lucis siue ueritatis così comel sub-
etto de la neue. id est aqua raman nuda
id est spoliata et priuata edal calore e-
dal freddo primari. id est primis. hoc uide-
tur dicere quod nix generatur ex uapo-
re humido et aliquantulum calido attrito
a sole que tamen est in se frigida postea ca-
lesfacta a sole resoluitur in aquam et
sic spoliatur qualitatibus primis et sic
patet quod comparatio sit propria ad-
positura. Sermo enim theologie recte
assimilat radio solis. unde in principio
capituli sequentis uocat beatricem
solem. aqua uero susceptibilis noue
qualitatis bene simulat mentem au-
toris. Dicitur. hic beatrix uult on-
dere primissimam ueritatem et describit
ordinem sperarum et uirtutem intelli-
gentiarum mouentium eas. et quia to-
ta huius usque in fine uidetur fortis ideo
nota lector quod sicut ostensum fuit su-
pra realiter et uere secundum opinionem
excellenciarum nubes in corpore lune
est a nro et denso tamen poeta noster uult ad
excitationem aliorum uel ad ostenta-
tione sui supinduxit nouam opini-
onem et uidetur huius ista opinione
quod luna habeat in se ex sua natura a
primo datore et motore istam macu-
lam nubilosam quia est uana tene-
bra et habet maxime mouere ista infe-
riora et alterare de claro in obscurum

et eorum. Et uidetur dicere sententialiter in lon-
go discursu quod primum celum est in celestibus
sicut cor in membris et uirtus prime in
causa est in celestibus sicut uirtus cordis
in corporibus. et sicut quelibet membrum
habent proprias uirtutes in suis mem-
bris sibi determinatas ita quodlibet
celum et quelibet stella in suis suis ha-
bent proprias uirtutes. et sicut tota mul-
titudine refert ad unum primum membrum
compositum ex motore et mobili in ani-
malibus quod est cor ita in celestibus tota
multitudo refert ad unum quod est celum
primum compositum ex motore et mobi-
li. Nunc ad hanc. dicit beatrix in-
piens a primo celo. unum corpus. scilicet primum
mobile siue spera nona. nela cui uir-
tute lesser. id est uita essentia. de tutto
suo contento. id est omnium sperarum inferio-
rum que sub eo continentur quare. id est co-
sistit se quia. id est uolunt dentro dal ciel
de la diuina pace. id est in terra celum empi-
reum quietum quod omnes alios comp-
hendit. Et non uult aliud dicere nisi
quod in celo nono uirtualiter est causa omnium
effectuum qui sunt infra ipsum et ab ipso
prodeunt esse omnium stellarum que secundum
nam suam recipiunt desuper ostendunt
se plus et minus lucidas. **¶** Lo a-
el. hic describit octauam speram quod
uirtute recepta a nona distribuit in
suas stellas et speras inferiores. unde nono.
primo quod primum mobile in opere nature
est tamquam dominus habens totam auctoritatem
et amplissimam potestatem. firmamentum
est sicut uicarius generalis in regno qui
distribuit et confert diuisa officia diuer-
sis magistratibus spera planetarum sunt
diuisa officiales quod saturnus disponit co-
silia maris bella. dicit ergo lo ael se-
quente. id est firmamentum immediate primum
um illi dicitur tante uedute. id est tante di-
sas stellas fixas quod dant nobis diuer-
sas influencias parte. id est diuidit quel
esser per diuersas essentias. id est per speras
planetarum et per stellas suas tamquam per
diuersa membra da lui distante edalun
contenute ut dictum est. Et hic nota quod
aristoteles posuit tamen viii. celos. scilicet vii. speras
planetarum et octauum firmamentum. Et
dicit primo celi quod primum orbis est principi-
um et causa omnis uite. **¶** Li altri. hic be-
atrix describit vii. orbis contentos sub
illo octauo dicens ghalti quoniam. id est
spera planetarum quas appellat quoniam

n. de tribus
speculis

Can. 67.)

- 12 pages

rentiū i corpore lune que inclinat mulieres sua influentia ad uirginitate vnde virgili casta fuit luanna. sed pmo pmitit cōtinuatōez ad pcedētia dicens quel sol. s. beatrix. quam bene appellat solem. Nā si dantes uocauit aliqui virgiliū poetā paganuz solem illuminatēz mentē eius circa naturalia 7 moralia quāto melius uocat beatricē solem illuminatē mentem ei circa diuina. **C**he pria me scaldò il petto d'amore. i. que pmo amouit cor meū carnalr deinde mentalr sicut sepe ostensū ē i pnapio iferni 2 i fine purg. mauea scoperto il dolce aspetto. i. manifestauit in gratā inspectionez circa maculaz lune di bella uerita. bene dicit qā pulcra subtiliter dicit circa utaz materiaz ad eluadandam ueritatē prouando e nprouando. i. arguens pro 7 cōtra ut patuit i pcedenti caplo. **E**t 10. hic dantes uolens intrare nouam materiā aiarū fingit se fuisse abstractū apparitione earū dū pararet dicē beatrix q erat fact certus de dicta ueritate. vnde dicit et 10 le uai lo capo ubi pmo tenebat uisum de fixū i beatricez ascultans attente que dicebat nūc erexit caput puercto. i. altius tanto quanto se conuene tali materie aproferr. i. ad loquendū per cōfessar mi stesso esse supple correcto. s. de errore meo si tñ error erat. Nā pmo habebat opinio nem uerā quā tñ mutauit qā uisā ē sibi erronea e certo. i. certiorum 7 declaratiū de dicta ueritate. s. retractus ē a cōfessione sua unde dicit ma uisione. s. umbrarū de qb statū dicē apparue oculis meis che ritenne me tanto stretto a se nouitate rei quia iste sunt prime aie quas uidit i paradiso ideo subita apparicio rei incognite abstulit sibi intēctionez loquendi 7 dedit sibi intēctionez uidendi ideo dicit per uerherli. s. dictā uisionez che no mi so uenire de mia cōfessione. q. d. reces sit a mente mea concepta cōfessio 7 capi attendere ad nouā apparicio nem. **Q**uali. Nūc poeta describit formas 7 imaginez iparū umbrarū p comparationez pulcrā 7 cōgruam. Et quia hū ē fortis ē scienduz q autor uult dicē sententialr i effectū q ipē uidit aspectus illarū um

brarū i ea forma qua uidere solem
 imagines facierū nostrarū i lucido
 speculo ul' i aqua clara qa sicut pa-
 tet talis imago uidet̃ paruula et
 debilit̃ uidetur a nobis ita a simi-
 li autor uult dicere q ille aie cū
 pauissima substantia ostenderūt se
 speculationi sue. Construe et expo-
 ne lram sic q ē intricata multum
 uidio. i. ego Dantes uidi cū oculo i
 mentis plu facce. s. duas quia de o-
 duabz faciet specialem mentionez.
 promte a parlar. s. in qa erat i ea
 tem causa et parte tale quale le-
 possille de nostri uisi. i. imagines
 nroz uultuū toman. s. per refracti-
 onem per uetri transparenti e cersi
 .i. luata et pollita quia si ēent fusca
 ta ul' maculata non ita apparerēt
 ouer per aque nitide e tranquille
 .i. mundas et quietas et nō magna
 sine fundo. unde dicit nō si pfōnde
 chi fondi hiam persi. i. perdit q tē
 nō apparet imago respicientis in
 aqua debili si. i. in tantū debilia re-
 uertunt̃ de perla. i. margarita can-
 dida i biancha fronte supple existēs
 uni pulcre albe dñe non uen mē
 forte. i. fortiter ale nostre pupille. i.
 ad nrm uisum. q. d. perla alba in
 alba fronte uenit debilit̃ ad oculos
 nroz sed nō tñ debilius q imago
 nra representata i uetro ul' aqua
 ul' alio corpore transparente. Et hic
 nō. q. margarite meliores ueniūt
 ex india. multe tñ inueniunt̃ in
 mari anglico. Vnde Cesar cupidus
 margaritarū transiuit i Britania
 ut dicit Suetonius. Et conde iu-
 uenes hnt meliores margaritas
 Et hnt colozes uelut si parua lux
 penetraret i multū albu idē nitet
 cū tñ sint albe. ideo bñ autor assim-
 ilauit lunā margarite i pcedenti e.
Per dno. hic Dantes ostendit qd
 secuti ē sibi ex huiusmodi uisione
 Et dicit breuiter q ex hoc ipē in-
 currit errorē cōtariū errori Nar-
 cissi. Narcissus enī credidit suam
 imagines apparentē i fonte ēē ue-
 ram sām et Dantes nūc e contra
 credebat substantias ueras que ap-
 parebant i luna ēē imagines rez
 representatarū i ea. Et ad plenam
 intelligentiā istius lre ē pmo saen-

dum q Tiresias olim famosissim⁹ au-
 gur in ciuitate Thebarū i uita uisus
 est dare uera responsa petentibz circa
 futura ut patet p Statū i quarto et
 x. thebaicos et post mortē similē. Vnde
 Homerus xj. Odyssee induat Tiresiam
 i inferno cū aureo sceptrō i manu
 apparentē vixi predicere sibi multa
 de periculis laboribz et morte ei. Igit̃
 pmiū uatianiū Tiresie fuit de Nar-
 cisso qui natus ē i grecia. puer mure
 formosus de quo māter noie Lynroe
 consuluit illuz utrū filius ēēt uictu-
 rus usq ad tpm senectutis qui res-
 pōdit q sic si nō cognosceret seipm
 responsio uisa ē uania et risu digna.
 tñ euentus pbauit ueritatē rei. Nā
 Narcissus factus iuuenis xvj. aroz
 magno studio dabit operam uena-
 tionī. Accidit ergo seml q Narciss⁹
 fessus calore et labore peruenit ad
 fontē lucidissimū i loco amenissimo.
 et inclinās se ad uitam fontis ad
 sedandam sitim inualis ē ab alia
 siti peiore. qm uisa imagine sua p
 ulcerrima in aqua putans ēē rem
 ueram nō umbrā captus ē amore
 sui. et cepit mirari oculos suos qui
 uidebant̃ duo sidera capilloz aureoz
 qui uidebant̃ radij solis et ruborem
 faciei mistū cū candore et breuiter
 singula membra pulcra uelut mu-
 lier i speculo. deinde abiectis uestibz
 nudus intrauit aquā uolens ample-
 xari et osculari umbrā sed brachia nu-
 da reducebat ad pectus. et sic sepe faci-
 ens stabat illusus sine alio potu et som-
 no nec faciebatur uidere suā fallacē
 formā. Et congrebat̃ secū q nec ma-
 ria nec montes nec muri clausis por-
 tis sed parua aqua. Tandē Narciss⁹
 cepit resolui uelut cera ad ignem
 et bruma ad solem et cōuersus ē i flo-
 rem sui nois qui ē albus rubeus in
 medio ut dicit Quidi tñ maioris.
Hoc uiso uitam breuē qd sibi uult
 ista iocunda fabula. et quis ē iste Nar-
 cissus. certe ē iuuenis uan⁹ uagus
 qui more puonis gloriat̃ et delectat̃
 mirabili forma sua et sibi placet. et sic
 captus amore sui credit uidere in
 se rem ueram nō umbram cū tamē
 potius e contra pulcritudo corporis sit
 umbra que uanescat inter oculos ip-
 sorū mirantiū et laudantiū ideo bene
 uertit̃ i florem qui cito marcescat ad
 modicā febriculam et parua aduſitate

Tiresias

N. & forma
 pulchritudo

Narcissus. lib.
 albus

N. & margaritis
 perla.

Narcissus.

Allegoria fabule
 Narcisso.

(N. 8 forma
pulchritudine)

(Narcissus. lili
albus)

et si forte daret aliquod sibi
non parat. Sicut ergo nil gratius ut
nil breui forma. Et certe omnis tra
habet suos Narcissos. nec e diu q uidi
unū recte talem qui flore sue form
e stultus et infelicius perdidit q
Narcissus. acerta et infami morte.
Nūc ad hanc diat autor percho t
corli dentro al error contrario a q
uel. s. error. chace se amor tra lomo
s. Narcissū. Est aut Narcissus flos
pulcer qui latine uocat liliū albu
el fonte que uocauit alibi speculū
Narcissi. Subito hic autor osten
dit quid fecerit ad tollendū errore
suū quia retro flexit se a tergo pu
tans uidere hoies quozz imagine
appareret i corpore lune sed nichil
uidens recurrit ad beatricē p succū
su. unde diat subito torli gliacchi.
i. retro uti uisum per uedere de au
foller. s. ille facies si como macosi
di lor. i. q.ato perpendi de illis um
bris stimando. i. imaginās quelle
s. facies esse speculū sembiani. i.
imagines rerū representatarum
i corpore lune tanq i speculo. e m
di nulla. i. nichil de eo qd credebā
e ncorli auanti. i. reduxi ad statu
primū uersus beatricē. diat nel
lume dela dolce guida. i. beatricē
luminosam dulat ducentē me p
celū sicut sol ut dictū ē i pncipio
capli. che ardea. s. amore. neglio
chi santi. i. i scā contemplatione
sorridente. s. de errore simplicita
tis mee. direxit aut oculos i beac
cem cū magna admiratione qua
si dicens tūc ha sancte deus qd
ē hoc. Non hic Dantes ostendit
quomodo beatrix remouerit errore
suū et direxit i cognitionem uere
rei unde diat et illa beatrix mi t
disse appresso. i. continuo nō a me
rauegliar percho sorrida. i. mride
am il tuo pueril coto. i. tuā uan
am cogitationez ad modū pueri
che non fita. i. que cogitatio non
fidenter ponit il pe. i. affectionez
sopral uero. i. rem ueram ma te
riuiolui. s. retro auoto. i. frustra i
uanū come soli. i. sicut soles alia
te uertere i terra. Et ecce uerita
tem cio che tu uedi son uere sub

Allegoria fatto
Narciso.

stantie. i. aie macionales nō idolum
Narcissi qui relegare. i. confinate
i ista infima parte lune per man
cho diuoto. i. ppter defectū uoti
qd perfecte non adimpleuerunt
sicut postea dicitur pero parla con
esse. s. aiabus et odi e credi quicqd
dicent tibi quia nō possunt men
tiri. unde diat che la uerace luce
s. diuina che li apiga. i. contentat
nō lassia lor torcer li pedi. i. amore
et affectionez da se. i. ab ipā luce q
est ueritas.

Et io alombra. Ista ē secunda
pars generalis i qua Dantes i spe
ciali agit et tractat de una aia illa
rum animarū contraria Narcisso
famosa tpre suo. Ad cui cognitiōez
oportet primo pscare q ista ē pic
harda pulcherrima pulcherrima pu
diassima de qua facta ē expssa p
dictio purg caplo xx iij. que spon
te et ex certa scā deuouerat suam
xpō cū iā ēet adulta i monasterio
sancte clare de florentia. Sed frat
et dñs Cursius de donatis miles
famosissim cū suis ipām uolent
trahit de loco cū despondisset eā
viro seculari. s. audam Poselino
de nobilibz dela tosa. pichard per
seueras i suo scō pposito deuotissi
me supplicauit deo ut incurreret
mortē ul infirmitatē per quam
posset suare inuolatā suā uirgi
nitatē. et continuo grauis morbi
inuasit carnez ei. quō illa moriens
trāsuit ad meliorē sponsū. Et rec
te ista uiuencula tusca fecit sicut
olim atoleseus tuscus noie Spuri
ma qui cū ob elegantia sue forme
miltis uiris suspectus redderetur
suā formosā faciem unguibz exara
uit et deformauit. Nūc ad hāz au
tor apparat se ad loquendū dicte
umbrē dices et io drictame alom
bra. i. aie che pareā pui uaga di
uisonar quia cognouerat eā i ui
ta et erat de patria sua ecomen
ciar supple loqui quasi com hom
cui troppa uoglia imaga. i. quem
ardens desiderū alterat. uidebat
enī illā audam loquendi secum

4
2 pars.

(N. 8 picharda mulier
pulcherrima florentia)

(N. 8 opuscula. idoloferente)

et ipse uolebat suare preceptum beatus
Oben. Nunc Dantes ponit ordinem
 suum ad pichardum in qua facit exor-
 dum cum petitione petens de nomine et
 conditione. unde dicit cum gratulati-
 one o ben creato spirito. quia ad beatitu-
 dinem destinate de amari de uita et
 na. i. ad radios diuine gracie senti-
 la dolencia. i. dulcem fructionez feli-
 citatis eterne che non gustata non sen-
 tende mai. Notanter dicit. quia non no-
 uit mellis dulcedinez qui mel non
 gustauit. hinc est quod uoluptates sen-
 sibiles plus delectant nos quam uirtus
 uel felicitas. Ideo paulus qui gusta-
 uerat de ista dulcedine dicebat cu-
 pio dissolui et esse cum christo. graciosus mi-
 fia. i. erit in ad quam singularem
 se mi contenti del nome tuo ut re-
 cognoscam te quia uirtus recogno-
 scere me et de la uostra sorte quia au-
 diuerat quod erat relegata in loco inferi-
 ori ex defectu uoti. **O**ndella. Hic
 autor ponit responsionem picharde
 ad se que primo promittit exordium dei
 de narratione eius. Unde continuati-
 ue dicit poeta. **O**ndella. s. picharda
 pronta e con ochi uidenti respondit
 libenter sub hac forma tangens causas
 sue iuste responsionis ad iustam peti-
 tionem la nostra carita. s. beatorum
 non serui porte. i. non obturat aures
 a iusta uocia. et ecce cum seno co-
 me quella. s. caritas diuina che uo-
 le tutta sua corte. i. uoluntate omni-
 beatorum simul a se sicut ipsi pichar-
 da fuerat experta in se ipsa in uita mo-
 tali quia iusta precatio sua fuerat in-
 exaudita super uoto continentie ut iam
 dictum est Et describit se ab habitu
 uirtute et nomine suo dicens. Io fui
 nel mondo. s. mortali uergene. ad
 quod nota quod uirginitas est habitus in-
 electiuus integritatis corporis ob-
 suande per totam uitam. unde uirgo
 est que sancta est corpore et spiritu ut
 ait apostolus. Non etiam quod uirgini-
 tas nobilis conditio semper fuit in
 primo etiam ante cultum christiane reli-
 gionis sicut patuit in Orichare
 regina Amazonum et in uirginibus ue-
 stalibus sorella. i. soror monacha
 monialis. Et deberes recognoscere
 me licet sum pulchrior in uita ista
 quam me uirtus in una mundana. **¶**

C. n. qd sit
 uirginitas.

et se la mente tua ben riguarda. i. si
 bene reuocas ad memoriam non mi-
 te celara lesser piu bella. Et hic nota.
 quod de picharda pulcherrima recte po-
 tuit dici illud uirgilij gratior et
 pulcro ueniens e corpore uirtus. **¶**
 Quis enim Senecha dicat quod sibi ui-
 deatur errasse uirgilij non uideo quia
 ait quia non dixit quod uirtus sit maior
 uel perfectior in pulcro corpore sed gra-
 tior iudicio uidentium. Si enim pulchra
 sit pudica magis laudat et magis est
 grata uidentibus licet forma non sit
 res inuidiosa imo sepius damnosam
 ut patuit in helena pande et cesare
 ma recognoscere chio son picharda
 quam tu nouisti in uita et de qua tu
 petisti fratem meum foresum in purg.
 Et tangit sortem dicens che postquam
 qui. s. in corpore lune conuesti al-
 tri beati. s. uirginibus. beata sono in la
 spera piu tarda. s. lune. Ad quod est saen-
 dum quod unusquisque planeta consum-
 mit plus uel minus temporis in suo cursu
 secundum maiorem uel minorem
 circulum eorundem. quia. s. circulus u-
 ni est maior circulo alteri quam ut te-
 statur aristobolus omnes planete
 equaliter mouent. Nam ita cito tra-
 sit luna unum stadium de circulo suo
 sicut sol unum de suo. Ideo luna uidetur
 uelocior in motu suo cum tamen non sit. sed
 hic spera lune appellatur tarda. i. par-
 ua quia describit minorem circulum.
 uel dicitur tarda quia est remotior a
 primo mobili et uicior terre que est
 immobilis et grauius uel quia facit
 tardas. **¶** In nostri. Hic picharda re-
 spondet questionem tractatam. Quia enim
 Dantes poterat petere. quomodo. non
 ne tristamini uox esse in bassiori loco
 paruoris planete. Respondet pic-
 harda quod potius letant. dicit ergo.
 li nostri affecti. i. affectiones che so-
 no inflammati solo nel piacere del
 spirito sancto formati del suo ordine
 letitiam. i. letantur. Et subdit pic-
 harda declarans illud quod dixerat super.
 s. quod erat hic relegata ex defectu uo-
 ti quod dictum uidebat obscurum quia
 non apparebat si sponte neglexerat
 uotum uel utrum in totum uel pro parte
 ideo dicit ergo equesta sorte. s. loci
 che par grauius cotanto quia nulla est
 inferior pero ne tanta ab ordine di-
 uine iusticie per che li nostri uoti. **¶**

C. n. s. uirgilij
 gratior et pul-
 cherrima ueniens e corpore uirtus

7
 3 p. n. a.

continentie que feceram i mundo
fuor neglecti e uoti. i. uacua 7 no ad
impleta in aliam cano. i. i aliqua
parte sui. sicut plene declarat i ca
plo sequenti. Et no intellige lector q
ista simpliatet intelligat se ee poli
tam i corpore lune ex defectu uoti
sicut quidam falso exponit. Na omis
sancte uirgines sut i luna sicut po
tes uidere in beata Clara q e i eadez
spera. 7 tamen no neglectit uotum
imo pfeuerantissime puaunt. Sicut
eni sol qui e pater caloris facit uir
sapientes ita luna mater humoris
facit mulieres honestas. Sed uult
dicere ista uirgo q e posita i ista
parte lune quia non soluert iteg
re debitū uoti sicut iā dictū ē. i.
Ondio. hic autor excusat se ab
eo q no cito recognouit ea ppe excel
lentiam luminis dicens. Ondio al
ei. supple dixi illi picharte tā pulcre
loquenti non so che diuino. i. aliquid
magnū ineffabile che ue tramuta
tū primi concepti. i. remouet uos
a pma cognitione huius rspiende
nei mirabili aspectu uostri qui sut
plus q humani pero no sui festino
arimembrar. i. ueloc ad refigurā
dum te. ma eo che tu mi dici de te
s. q fusti i mundo uirgo moniali
pūlra pudica or maiuta. i. aduui
at me ad recognoscendū te si che me
pui latino. i. fa alius refigurat. s. te;

3 pars.

Ad dimi. Ista e tertia pars gualis
i qua dantes discutit unā questio
nem que orit ex uerbis dicte pigh
arde. s. utrū desideret altiore locū
i maiorez gradu beatitudinis. pe
tit ergo. i. sed dic m rogo uoi che sic
te qui felix i ista infima parte lu
ne desiderate uoi piu alto loco sicut
iuxta scām Claram que sedet alti
i isto eodem corpore lune ut dicit
paulo post per pui uedere. i. pfundi
te diuinitate i qua e tota felicitas
e per pui farue amia quia amia
ciores regi sut uiciniorez sibi 7 p
sciūt secreta sua. Et apparat ipz
picharam ad respondendū cū leti
cia dicens 7 illa picharta sorrise p
ria un pocho de simpliatate qretis
con quelle alere ombre quia non
solū constantia sed etiā multe alie

uirgines erāt ibi i pari gradu. tan
noi me rispōse tanto letiā nō sicut
mundana mulier que naturalit
inuidet pulchritudini alteri 7 altius
ornamēta meliora 7 cariora appe
tit charder pareā dāmor. s. carita
tis perfecte nel primo foco. s. deo.
Vnde alibi i isto libro figurat deū
i circulo igneo. uel dicatur nel p
mo foco. i. i corpore lune. Na oia
corpora celestia appellant ignea.
Vnde Virgili vox eterni ignes. Et
Erastus dicebat q omis dij erant
ex igne sicut refert Tulli pmo de
natina deoz. Et Augustin vi de
ciuitate dei cā pnapū. modo om
nes planete erāt dij apud gentiles
antiquoz ut dicit e sequē. s. frate.
Nūc picharta respondet perfecte ad
questū 7 dicit q omnes beati cō
tentant sorte sua. nec plus deside
rant q habeāt. 7 pnapū 7 fundam
tū hui e caritas. dicit ergo uir
tu de carita q cū sit magna i uia
maior e i patria. Na fides 7 spes
cessant ibi sed caritas crescat che
fa uolente sol quel chaueremo 7 sem
per habebimus e altro nō cia seta. i.
7 nō facit nobis desiderū maioris
glie. Ideo bene dicit Augustin ocul
tant omes i ppris mansionibz. dis
par glia sed cōis leticia oūz queta
la nostra uolonta. i. contentat. Si
mile ē de ualis differentibz i tēra
quia min uas nō potest plus cape
re de aqua 7 ita aia i celo non ē
capax maioris glie nec potest plus
appetere. **Se.** hic picharta pbat
dictū suū quia si nō eet sic seque
ret nūmis absurdū iconueniens
Vnde dicit se desiallemo esser pui
superne. i. superiores in glia lino
stri desin forāno. i. eent discordi
tal uoler di colui. i. dei che qui ne
cerne. i. deputat nos quemlibet in
ordine suo. hoc aut est impossibi
le. unde dicit che. i. qd desiderare
superius uedrai nō capere. i. nō
hēre locū i questi giri. i. speris cele
stib se esser in carita e qui necesse
si p quia quia sic est de necessitate
e sēla sua natura ben nūm q car
tas diuersitate aiaz cōsolidat in
unionez ita q cessat ois discordia
ana imo potius econtra ee formale

frate

Caritatis

En. p d Aug?

Ad dimi. Ista e tertia pars gualis

principiū ad esto beato esse. i. ad
istū statū beatitudinis oīū bonorū
aggregatione perfectū tener se den
tro alā diuina uolūta. i. cōformare
nos uoluntati diuine q̄ ē p̄ma et
sūma causa perchūna fāsi uolūte
uolūte instesse una unitate concor
die. Bene ergo dicit boetius ī libro
de regulis fidei q̄ sancti ī illa glia
erūt affricati tanto caritatis affec
tu ut minimū ī maximo gloriā
suā ī tantū ēē gaudebit ac si ī
tantū ip̄met obtineret. Quid mi
rum cū deus sūma caritas sūma
sapientia ī ip̄is sit 7 ip̄i ī deo. In
ip̄o siquidem regno habebūt deus
ip̄m premiū quē perfectio facie
ad faciem contēplabunt. 7 que ī
nūc p̄ speculū ī enigmate imagi
nantur diuina secretā tūc plenī
tudine scie comprehendēt. Et cōclu
dit boetius Erubescant īg macho
mīte qui mulierculas 7 mūrī sa
poris carnes delicias bestiales ter
renas nō celestes corporis nō aīe
resurrectionez p̄mittūt. **Si che.**
hic pichardū addit ad p̄dicta q̄ ista
concord 7 unita uolūtas nō solū
ē inter eos ī illa spera inferiori lu
ne s̄ etiā inter om̄s per speras
superiores. Vnde dicit si che come
noi sem de foglia ī foglia. i. de gra
du ī gradu per questo regno. i.
per om̄es speras celoz piace
a tutto il regno. i. om̄ibz regnicō
lis beatis come al re. s. eterno t
chen suo uoler ne nuaglia. i. accē
dit nos 7 animat ī suā uolun
tate. Et concludit ī la sua uolon
tate e nostra pace. i. quietatio 7
contentatio aī. Amor enī quāto
ē diffusius ī plures tanto ē ma
ior 7 p̄fectior quā illi plures re
feruntur ad unū. s. deū. Vnde dicit
ella. s. uolūtas diuina ēē quel
mare. s. magnū al qual tutto se
moue cio chē la crea ex nichilo sic
angeli 7 anime rationales e che
natura face. i. p̄ducit p̄ generatio
nem. Et hic notā. q̄tū similitudo
maris sit p̄pria. Sicut enī om̄es
aque hnt ortū a mari 7 reuertū
tur ad illud 7 mare nō redundat
ita oīa tā creata q̄ generata sūt

sūt a deo 7 ad ip̄m inclināt diuīsumo
de licet patuit p̄mo caplo hui para
doli 7 ideo nichil accretat. **Chiaro**
hic autor ponit effectū orōis pic
harde. s. quia ip̄e certioratus ē de
dubio suo. Vnde dicit chiaro mīso
alor ex uerbis clavis picharde co
me ogne doue. i. om̄e ubi. i. om̄is
locus in celo ēē paradiso quia deus
ī om̄ibz 7 om̄es ī deo licet dispa
riter. unde dicit c se. i. q̄uis. la grā
del somo bene. s. dei nō ue p̄oue ī
dun modo. i. equaliter.

Ma si comel auen. Ita ē quarta
7 ultima pars generales ī qua dantes
facit q̄ pichardū p̄sequit narratio
nem incolatā supra 7 nominat ali
am umbriam modernā q̄ p̄mi mē
to ē p̄miata ibi secū. Et p̄mo p̄
mittit qualr ip̄e contentus absolu
tione fecerit aliā petitiōne pichar
de. s. quare nō adimpleuerit uotū
suū 7 hoc p̄ comparationez comesti
cam 7 p̄p̄iam. Et dicit breuit q̄ ac
cōit sibi sicut epulanti apud ami
cū qui cū comedit de bono lillo ip̄s
laudat 7 petit assum. dicit q̄ ma si
comel auen sun abo facia. s. p̄mus
ela gola. i. appetitus dun altro ri
mane anchor quia ē diuersus a
p̄mo che quel se chere. i. secundus
querit ediquel. s. p̄mo se regnaa
cosi fecio. quia faciat p̄mo abo aīe
fā graciariū actione petuii secun
dum con atto e con parola. i. signo
7 uerbo per ap̄render talei. i. cā dīscē
di ab illa pichardū qual fo la tela
. i. materia quā ip̄a ordita fuerat
onde nō trāse fin a cola spola. i.
quam inceperat 7 nō p̄ducent ad
finem. Et facit cōuenientē metha
phorā quia dicit q̄ nō duxerat
spolam. i. linguā que texit ordē
sicut spola telam. 7 telam uocat ip
sam ordē que texitur lingua.

Perfecta. Nūc dantes ponit orōez
ip̄ius picharde que p̄mo laudabili
ter describit beatam Claram cui
regulam ip̄a intrauerat. Et ad
claram intelligentiā istius lre ē
p̄faciendū q̄ beata Clara noīe 7 re
quia magnis uirtutibz claruit.
fuit cōtemporanea 7 cōtempora
nea beati francisci eius dilecta 7

(B. 1.)

(n. 8 Machomitis)

(Gregori non?)

4 pars

(Alexander?)

(n. 8 de Clara)

deuota que i omib' illi' uestigia uo-
 luit imitari i paupertate carita-
 te humilitate sobrietate purita-
 te simplicitate. hec naq; sacratissi-
 ma 7 clarissima uirgo hereditate
 uendita de precio nichil resuans
 toti pauperibz erogauit 7 amore
 cu paupertate contraxit ut nichil p-
 ter deum hie uellet. nichil nisi ne-
 cessariu uestimentu 7 uictu pmut-
 teret a sororibz recipi. Et cu Grego-
 rius nonus uellet ipam absolue-
 re a uoto ta arete paupertatis res-
 pondit alto aio uirgo preclara se
 uelle absolui a peccatis no a consilijs
 ihuxpi. Tegebat ig' tenerum cor
 pusculu simpla tunicula 7 uili pal-
 liolo. i nuda humo sepe super sarm-
 enta iacebat 7 notosim aliau ex
 pilis camelloz portabat 7 si aliqn
 mollius usa e sacro pilearu. Cum
 aut furoz federici secundi qui tunc
 uexabat romanā ecclesiam induxisset
 saracenos de Nuceria usq; Alisium
 hec pclara uirgo iuocata regina uir-
 ginu monasteriu suu a barbaroru
 seueria liberauit 7 ciuitate ab obli-
 dione. Quadraginta duobz annis
 hec uirgo currens i stadio tande
 briuiu beatitudinis e accepta cui
 redeunt ad patriam regina anglorū
 magna turba uirginu comitata
 occurrunt 7 suo suscepit i gremio.
 qua Alexander quartus ppe uirtutū
 merita 7 miraculoz magna pdi-
 gia sanctorū cathologo libens as-
 cripsit. Nūc ad hāc dicit poeta il-
 la picharda mi disse perfecta uita
 s. contēplatiua 7 alto merito. i. m-
 agna opera meritoria incela. i.
 collocat i celo i isto corpore lune
 donna. s. scām Clara pui su. s. ad
 maiorem glām q me pichardam
 ala cui norma. i. regulam se ueste
 euela. s. a monialibz qui nel uo-
 stro mondo. s. mortali 7 papue in
 Italia. Beata naq; Clara nobilis
 genere uirtute 7 sanctitate uene-
 rabilis uidet superare alias scās
 i uita licet no fuerit martir sic
 Caterina 7 multe que magna ma-
 terfamilias traxit post se tā lon-
 gum ordinem uirginū. Et ecce cū
 finalem per che se uegli e dorma
 in contēplatione fin al morir.

quia nō qui incepere con quel spo-
 so. s. xpo. Nā monialis e sponsa xpi
 Et sic pems e rapere ul' uolare mo-
 nalem q mantata. et dicit chag-
 m uoto accepta che carita. s. uouentis
 conforma a luo piacere. Et sic uide
 q uotu factuz contra caritate no
 est suandū sicut si uir uoueat. red-
 dere debitu uxori ul' nō loqui pri-
 mo suo. ¶ Dal mondo. hic picar-
 ta pmissa descriptione beate clare
 nariat quomodo intrauerit regu-
 lam ei dicens. ego picharda gione
 netta. i. puella aduulce etatis fugi
 mi dal mondo sponte per sequi-
 la. i. cū sectandi uita eius nel suo
 habito mi chiusi ubi pus era solu-
 ta in seculo ligau me religioni e
 promisi la uia dila sua setta cum
 electione deliberatione 7 pposito.
 Et subdit qualr impedituz e uotu
 eius dices homini poi piu amal
 piu chaltene ufi. s. dñs Cursius de
 donatis 7 forelius frater ei quoz
 alter assuetus erat dominio alter
 uo gulle ut clare patuit caplo pur-
 gatorij. for mi rapiron me iui-
 tam 7 reclamantez de le dolce chio-
 sta. Et uere claustru dulce e et
 quasi umbra paradisi i mudo ubi
 seculu e amaru 7 inferu uiuetu.
 Et cōcludit picharda i scō suo di-
 cens e dio si la poi qual mia uita
 fusi quia fuit breuis i corpore in
 firmo i scō pposito. ¶ E questo Nūc
 picharda describit alia aiām que
 fuit i simili sorte secū licet non
 habuerit eundem exitu. Et ut hā
 sequens sit clarior oportet scire q
 hec magna Constantia fuit filia
 Gulielmi qndam optimi regis Si-
 cilie. in cuius ortu quidaz iohachim
 calaber spū pphetico dotatus pre-
 dixit Gulielmo filia natā Sicilie
 7 Italie desolationez futura. Rex
 uaticano stupefactus 7 tēctus qz
 ab experto credebatur uiro amplu
 sine auctoritatis post longam
 meditationez uolens si posset au-
 tere fatū regno dedicauit ipsam
 deo i claustru ut sic omis spes uiri
 ul' filij tollerēt. que cū iaz diuis-
 anate uixisset i oio mortuo san-
 ctissimo patre 7 finire ei nō extāte

Gregori non?

4 pars

Alexander 4us

C. N. S. Constantia

. n. de sen clare

herede legitimo quidam Tancredus
regulus de stirpe transuersali susce-
pit regni gubernaculum. et post eum
Gulielmus iuuenis filius eius ex quo fa-
ctus est ut nobile regnum uariis furi-
is ut olim uexaretur bellis et sedi-
tionibus intestinis. Quapropter decretum
est per remedio ut Constantia tradere-
tur alicui magno principi cui po-
tentia et opem succurreretur regno.
Tandem cum magno labore et dolo
ux obtentum est ut Constantia areli-
gonis proposito moueretur. Et consen-
tiente summo pontifice nupsit hen-
rico Imperatori filio federici primi.
Et deposito uirginitatis pudore quam
perpetua deo uouerat inuita con-
cepit ex uiro cum admiratione
omnium cum iam esset uetula. lxx. annorum.
Cum autem hoc fictum crederetur a multis
ad tollendam omnem suspicionem
edicto principis factum est appropin-
quante tempore partus ut nobiles
matrone ex tota insula uocarentur
quibus presentibus sub tentorio apud
panormum reperit terribile monstrum
scilicet federicum secundum hostem impla-
cabilem ecclesie. Unde Federicus quidam
uolebat facere solenne sacramen-
tum habebat de more dicere per illud
miraculum quo mater mea genuit
me ego sic faciam. Nunc ad hanc di-
cit picharda equestre spendor
bene dicit quia Constantia ex alto
rerum culmine effulsit in nostro orbe
occidentali filia regis magni uxor
maioris Imperatoris. Et si fuit gl-
oriosa in terris ita fuit et potentia ma-
gna quanto magis in celo. Chiti se mo-
stra dalammia dextra parte rite ma-
ioris honoris ecclesie faciente. id est illum
inatur inflamatur diutius lumen
de la spera nostra. id est influentia lu-
ne. quod dicitur quod fuit uere filia lune tan-
to tempore conantes et suans uirginita-
tem. sorella fuit. id est monialis. et facit
una interpositionem dicens intende
tu dantes di se cio chio dico dime
quia nolens et dolens tracta fuit de
dula claustrum. unde dicit e cosi li
fo colta sicut in di capo lombria de
le sacre lende. Nam a uelo uili ad pri-
ciosum dyadema et ab aspera tuni-
ca transiit ad purpuram regum

Ma. hic picharda narrat constan-
tiam ipsius Constantie dicens ma po-
che pur al mondo fo ruolta illa uirgo
contra suo grado. id est uolam suam uolun-
tatem et contra bona usanciam quia co-
tra leges decreta et mores. ideo male-
cessit sacerdotibus non fuit tal uel tal
cor gramai dissoluta quia semper in
aio retinuit habitum monasticum. Et
hic nota quod iudicio meo picharda
uidetur magis excusanda quam Consta-
ntia primo quia Constantia uetula
uirum non nouerat usque in senec-
tutem. Ista uero iuuenula erat vi-
ro aptissima in florentissima patria.
Secundo quia mentem firmauerat diuini-
sime in suo habitu. ista uero parum
fuerat. tertio quia Constantia non
habuit parentes cogentes eam sicut
pichardus sed solum sacerdotem. Qua-
to quia maior sanguine debebat
maiori aio dicere sicut dixit su-
sanna prauis sacerdotibus. Et desce-
bit ipsam a noie proprio et partu miri-
fico dicens questa ee la luce. id est aia
luminosa dila gram Constantia impe-
ratrix romanorum che del secondo
uento di soaue. id est ex henrico quinto
genero il tercio. id est federicum secundum
elutima possancia. Nam federicus
secundus fuit potentissimus omnium
principum a karolo magno citra. Et
hic nota quod poeta pulchre uocat superbi
potentiam et uanam gloriam mundi ue-
tum. et potissime ista domus Sueuie
fuit uelut uentus hauster terribilis
turbis serenam aerem et facies mag-
nas strages sed cito deficiens. prim-
ergo uentus Sueuie fuit federicus
primus dictus barbarossa sed hen-
ricus noie Quine. tertius federicus
sed qui fuit ultimus imperator de
domo Sueuie. Gens enim Sueuorum
maxima bello et potentissima omnium
germanorum olim fuit ut patet per
Iulium Celsum. et nunc esse creditur ut dicit
petrarcha. De duobus federicis qui
fuerunt duo fulmina belli pauca
hic dico quia multa dicta sunt in
inferno et purgatorio. Et concludit auctor
quod picharda recessit cum cantu dicens
cosi parlomi illa picharda de se et
Constantia epi comincio aue maria

cantando. talis orō bene cōgruet
tali uirgini ē cantando uario. i. di
paruit a simili come per aqua cupa
cosa graue. bene dicit quia ista mu
lier pudore grauis disparuit i cor
pore lūe frigido humido uelut aq
ua. **L**auista. hic ultimo auctor fi
niens caplm ostendit quomodo cō
uerterit se ad nouā materiā dices
la uista mia. i. speculatio intellectu
alis chela sequio illā picharam qn
to possibel fō hōi uiuenti i carnem
sequi aiām beatā. Vl hoc dicit quia
nō poterat ampli loqui cū pichardā
cū alia restaret dicenda vnde dicit
poi chela perse. i. perdidit eā de uisu
uollessi al segno di maior dūio. i.
ad desideriu duarū questionū sub
scriptarū et a beate tūta se cōuer
se illa uisio mea ma quella folgorio
nel mio squarto ut accenderet int
electū meū ad dubia que discuti
untur i sequenti caplo si che da pri
ma il uiso nō soferse ppter excellen
tiam luminis e cio mi fece adimā
dar piu taro qa materia erat ar
dua. **C**antus quatuor i quo soluit
questio d uoto ubi tangit q uolūti
duplex ē absoluti i misti. **E**

Nota dui abi distantia e mo
uenti. Postq in superiori ca.
pume pcedenti dantes trac
tauit 7 determinauit de a
nimabus beatificatis i corpore lu
ne nūc cōsequenter i isto quarto c
discutit qdam dubia orientia ex q
busdam dictis i dicto c. Et totum
presens caplm potest breuit diui
di i quatuor partes gnales. i. quaz
pma describit suā dispositionez eā
duo dubia 7 pponit illa dubia. i. scda
soluit alterū dubioz ibi de seraph
in. i. tertia soluit secundū dubiū
ibi lalaia. In quarta discutit aliam
qstionem inadente circa dicta 7 tū
git nouā qstionem ibi maior. Ad pri
mū uenies dico q auctor describit
suam dispositionem interceptam
pariter aduobz dubijs. Ad cui intel
ligentiam oportet pmo considerare
q auctor intendit ostendere quomo
do ipē timidus ppter fulgurationez

beatas resistebat pponere qstiones
subscriptas nesciens eligere a qua
inaperet. Ideo uolens ostendere eq
uale desideriu suū pmittit tripli
cem comparationez pulcra. quarū
pma ē de appetitu hōis. dicit ergo
libero homo positus ad mēsam priā
se moria di fame si esset famelic.
che rethasse lun ai denti. i. ante q
applicaret unū abū ori suo intra
dūi abi appositoz sibi eidem bonita
tis distantia. i. equalit remotoz e mo
uenti. s. appetitū ei dūn modo equa
li. Et subdit alias duas compara
tiones. quarū una se hē ordine cō
uerso ad aliam dicens uno agno
aial timidū si se starebbe eodez modo
intra due brame. i. fames di feri
lupi cū tamen lupus sit aial feroc
inimicū ipi agno mansueto equal
mente timendū qz. s. nō magis fu
geret ab uno lupo q ab alio 7 sic sta
ret equalit timidus i medio amboz.
Et similr un came audous ptece si se
starebbe intra due came equaliter ap
petens q nō aq inuaderet unā q
reliquā. Est enī dūma aial paruillū
timidū agile 7 ē genus capreoli. Vu
lt ergo dicere q canis starebbe fame
licus i medio duoz canioz q neu
trū attingeret si uterqz pari modo
moueret. Sed hic nō lector q mltz
scrupulose subtilitates sūt i isto c.
Nā pmo mlti mirant de eo q au
tor dicit i pma cōparatione de libe
ro arbitrio quia nō uidet uerum
Sed certe Aristoteles uidet hoc dice
scd celi 7 mundi quasi circa finem
ibi similr aut ab esilibz 7 potabi
libz equalit distante etenī hūc que
scere necessariū ē 7c. Et Ouidi scri
bit se pariter amare duas q erant
pariter formose parit culte pariter
sibi placentes ita q nesciebat pre
ponere alterā alteri. Sed ut omit
tam ueteres karolus uetus pmi
rex Sicilie captus ē amore duarū
puellarū apud Neapolim que filie
florenciū ut siml 7 seml uisē erat
inter se simillime i forma etate
cultu habitu ita q nesciebat facē
electionez de altera eaz quia ui
debat uidere unam i duabz 7 duas
in unam. Vnde tandem i magna

Quid sit. uia
dūma.

lucta mentis deliberauerat rapere utr
anq. Sed magnifice incipit a Gu
idone de monforti laudabiliter muta
to posito maritauit et totauit uera
q. egregie. Sed quicquid sit de ista co
paratione possum dicere ad saluan
dam semp. hanc auctoris nri q. ipse
ponit hoc p. modum comparationis n
posicionis uere. Perche hic auctor
applicat dictas comparationes ad p
positum. et dicit breuiter q. ipse i simili
tans suspensus int. duo sua dubia
no poterat pponere alterum ipsoz lic
et esset audissim querendi. unde
dicit percho no mi nprendo. i. non
accuso me ne comendo. i. si laudo
me sio sospinto tali mei dubij. i. in
citatus impulsus a duobz dubijs sub
scribendis dun modo. i. equaliter i
sio mi tacea nichil dicet p. chera
necessario. i. me tacere ex quo non
poteram loqui ideo subdit io mi ta
cea. i. cu lingua ma il mio disir int
insecu mea depinto. i. patens et
apparens el dimandar con ello. i. et
peticio simil cu desiderio explicabat
nel uiso. i. i facie assai pui caldo. i.
feruentius et affectuosius che distic
to per parlar. i. q. si ego explicassem
uerbis. **F**elli. Nunc Dantes inten
dit manifestare sua dubia. et pmo
apparat Beatrice ad hoc p. nobilez co
parationes. Ad cui declaracionez
e pscendū q. sicut scriptū e purga
tori e xxij. Daniel positus i capti
uitate Nabuchodonosor regis Assiri
orum i babilonia sicut habet da
nielis scdo habuit intelligentiam
ouiz uisionū et somnior. quo tpre
rex ipse fecit mirabile somniū. qd
cu sui sapientes et diuinatores nesa
rent reuocare ad memoria ei mā
dauit omis interfici. Tūc Daniel
reuelauit somniū uidelicet q. rex
uiderat statuā alte statūre cuius
caput erat ex auro pectus et brach
hia ex argento. uenter et femora
ex ramo. tibie ferree cu pedibus
sed un digitor. erat ferreus alter
terreus. Interim lapis ueniens de
monte sine manibz percussit pedē
et totam machinā contriuit et la
pis factus mons magn' repleuit
inuisam terram. Aurū figurabat
regniū Assirior. opulentissimum

et diuturnū. Argentū regniū oretor
et persarū. quia sicut duo brachia
uertunt circa unū cor. ita ista duo
regna circa unū regem. Ramū re
gnum Alexandri magni qd fecit
sonū magnū sicut ramū. Nā greci
fuerūt eloquentissimi et habuerūt
magnā copiam septor. ferrū reg
num romanū qd more ferri comu
it oia regna sed in se consumptū est
rubiginē ciuili discordie. unde pe
des romanor. diuisi sūt. quia sic
ferrū et terra no possūt int se comi
sceri ita pnapes romani no potue
runt simil couenire. Lapis ille fi
gurali fuit xps qui ueniens a mo
te. i. a celo sine manibz. i. sine opera
humana deiecit romanū imperi
um qd post Augustū paulatim decli
nauit donec deuenit quali ad ni
hil. et regniū xpi e eternū. Rex in
fine sūme honorauit Daniele m
oxodo ad positiū dicit poeta beate
felli. i. fecit se talem qual fecit danie
llo ppheta magn' leuando Nabucho
donosor dura qua erat accensus et
contra sapientes suos che. i. q. uia la
uea facto ingiustamente fello. i.
impiū iniquū. Et hic no. qualr
exemplū Danielis bene figat ad i
positū. Sicut enī sanct' Daniel
reuelauit regi duo. i. somniū et
intpretacionez que equali fare desi
derabat. ita ista scā dñā q. nouit se
creta i deo reuelauit duo dubia.
auctori q. equaliter appetebat quibz
perturbatur i mente sicut rex in
uiste. Et sicut rex scā le reuelatio
ne sūme laudauit Danielez qui
postea reuelauit sibi alia somnia
ita Dantes scā declaratione dubio
rum comendauit beatricē q. postea
declarauit sibi alia dubia sicut pa
ter i fine capli. Et subdit e disse
illa beatrix io ueggio ben come te
tira ul' scdm aliam hām chame
ti tua lun el altro disio. i. deside
um utriusq. dubij declarandi si
che tua cura. i. sollicitudo siue co
gitatio que uirt cor tuū si stesla
luga intra mentē si che for no spi
ra per organū uiue uocis. Tu. hic
beatrix expresse tangit ipi dubia
et pmo pmo dices. tu argumenti. i.

Daniel.

Nabuchodonosor.

.n. bñ.

q. sit senten
diffinita

a
- 2 pars

arguis. sel bon uoler dura. i. si uolū
tis perseuerat i bono pposito la uio
lencia altrui ueniens ab extra. per
qual ragione. q. d. nō uideo cām mi
scema la misura. del meritare. i. qua
re diminuit in modū menti 7 mi
norationez pmy sicut dictū ē de Cō
stamaa 7 picharda. Et tangit scdm
dubiū dicens anchor. i. ptecia di du
bitar ti da cagione. i. causat tibi se
cundum dubiū pper tōngar se lami
ne alestelle a quibz uenerūt second
o la sententia di platone. i. qd atte
statur opinioni platonis. 7 ē sentēcia
diffinita animi uoluntas scripto ul
uoce prolata. Et concludit beatrix
queste son le questione che pontano
igualmente nel tuo uelle. i. q pmut
pnter tua uolūtate cpero pria trūc
taro quella. s. questione secūdam
che piu a di felle quia posset uenena
re animū tuum.

q. d. sit sententia
diffinita.

a
2 pars.

Di seraphin. Ista ē secūda pars gen
eralis i qua beatrix breuiter 7 clare sol
uit secūdu dubiū periculosius. 7 di
cit q omīs beati siue angeli siue ho
mines habent suā sedem i celo empi
reo. sed diuinitas loci fac signū disfe
rentie glie. dicit ergo. colui de semp
hin. i. ille angelus de ordine seraphi
norū qui ardent amore dei che piu
sentia. i. magis cōformat se deo. o. x. y.
se cū quo deus loquebat fage ad fa
aem. samuel ppheta magni qui mun
xit dauid regem equel. Grouanni
qual prender uole. s. tā baptista q eu
angelista. de quoz altero dictū ē est
inter natos mulierū. alter uō reci
buit supra pect dñi. io dico nō ma
ria. q. d. etiā maria q ē gloriosior i ce
lo predictis nō hē. nō hanno iloro i
scanni. i. gradus glie i altro celo o
che questi spūiti mulierū che mota
parro i corpore lune ne anno ne han
nō al esser loro pui o men anni. q. d.
sicut nō circūscribūt loco ita nec tē
pus currit eis ubi ē eternitas inter
minabilis. Et subdit ma tutti fan
no bello il pmo giro. s. celū empireū
e an dolce uita. s. beatā difference
mente scdm plus 7 min glie. unde
dicit per sentire piu e men leterno

spiro. i. quām sancti spūitus. **Qui**
ui. hic beatrix assignat cām quare
aie ostendat i ppria stella dicens
quui se mostian pcedi sps i ista stel
la infima nō per de questa spera. s. lu
naris sia sortita loro. i. destinata ul
depucata eis. ma per segno dela cele
stia. s. spera uel spūitua chū men i
salita. i. minore gradu beatitudinis
i paradiso. q. d. uino uerbo ista fictio
ideo facta ē ad inuentū sub figura
distinctionez graduū i supmo celo.
Et ecce cām qz cōsi parlar conueni
al uostro ingegno. s. humano qd non
capit spūitua alr. unde dicit per
de solo da sensato aprende cio che fa
possa dintelletto degno. q. d. qd omīs
nra cognitio intellectua dependet a
sensitua aliquo modo. unde nō possu
mus nisi ex sensibilibz ascendere ad
noticiā separator circa q sapientia
totalr uersat. unde nichil possumus
discere nisi p auditū uisum 7 c. **Pex**
questo. hic beatrix cōfirmat dictū
suū exemplo sacre scripture q uat tal
modo loquendi figurato i deo 7 intel
ligenay dicens per questo. i. ob istā
causam la scriptura q e ipā beatrix.
condescende a uostri facultate. i. scie
humane e attribuisse a dio pedi e i
mano sicut dicitur pnapio genesis
q dñs deus ambulabat p paradisu
7 q man ei fecit hoīem 7 ita d mī
tis. 7 altro intende qz p manū intel
ligit potentiam 7 operationez p pedez
amorem 7 affectionez. Et hic nota
q poeta optime dicit qz spūalia nō
posūt nobis manifestari nisi p sen
sibilibz similitudinez. nec talis mod
psuadendi despiciendus ē scdm Au
gustinū de doctrina xpiana. imo est
pulcerimū modus loquendi. hoc itez
facit de angelis qui sūt similes deo
unde dicit e sancta chiesā. s. aplica
militas deo i mundo ui rapresenta
con aspecto humano. i. i facie hoīs
gabriele qui interpretat fortitudo
dei ideo mittit ad axanā e orichele
qui elaltro. s. tercū angelū raphae
lem qui interpretat mediana dei ideo
mittit ad thobiam. unde dicit che
thobia rifece sano cū ēet paup senex
7 cecus. Sed ne aliquid remaneat i
mū clarū ē breuissime sumanda
historia q ē notissima apud xpianos
7 non amittit ab hebreis. Thobias
ergo fuit gallileus. uir iustus pius

q. d. in m. b. m.

Gabriel mēp fortitudo dei.

Raphael mēp mediana dei

C. n. 8 thobias

timens deū qui captiuus ī ciuitate
Niniue semel fatigatus sepultura uni
sui ebrii interfecit dū uellet parum
requiescere stercore calida hircinū
cecidit ī oculos ei et factus ē cecus
Sed Thobias ī adūitate sua patienti
simus semp grāas egit deo. tandem
credens se p̄pinquū morti cōmisit fi
lio Thobie ut iret ī Reges ciuitatem
Achor ad exigendū certū debitū a
quodam ebriō cui nomen erat gabel
lus. Angelus autē Raphael ī forma
pulchri iuuenis apparens sociauit istū
iuuenem fideliter. Et ī itinere duxit
eū ad domū ciuitatis Raquelis uiri
ebrii habentis filiā noīe Sarram q̄
habuerat vi uirū quos om̄s demon
necauerat prima nocte. Et fecit An
gelus Raphael q̄ Raquel dedit filiaz
in uxore Thobie cuius uote magna.
Deinde exegit debitū a Gabello et re
duxit iuuenē uxoriq̄ et ditatum
sospitem ad patrem. Et ip̄e Thobias
filius fugauit cecitātē a patre cuius
felle unius piscis cū quo fugauerat
demonē ab uxore. Et Thobias pater
uixit diu sanus. et tandem mortuus
ē felix ī ciuitate Niniue et p̄dixit ī
morte destructionē Niniue et reuer
sionem hebreorū ī terrā dñi. **¶** Quē
nūc beatus remouet cām erroris
adante et dicit breuiter q̄ nō ē simi
le de sentēcia platonis ad apparitio
nem umbrarū q̄ talis apparitio fic
ta ē potius ad representandū distin
ctionem aīaz que saluant sub ua
ria inclinatione planetarū. Opinio
uō platonis uidet simplr uelle q̄
aīe ī morte reuertantur ad stellas
suas. dicit ergo quel de timeo. i. li
bellus platonis quē plato inticula
uit et denotauit ab amico suo. fuit
enī Timeus de ciuitate Locrorum q̄
fuit olim florentissima ciuitas Cala
brie. Et hic Timeus obtinuit artem
sapientie eo t̄p̄e eo t̄p̄e quo uenit
plato ī Italiam ut scribit plato in
dicto libello dilamina argumenta
.i. arguit de reuersione aīe ad stel
las nō ē simile dīo de qui se uide
sub umbra perō de come dice par
de sentē. q. d. uidet q̄ sentēcia pla
tonis sit talis de uirtute smonis.
¶ Dicit. hic declarat ip̄am sentēciaz

platonis sedm sonū uerborū. Et ad
hūc h̄e fortis intelligentiā ē aduer
tendū notanter q̄ opinio platonis
Socratis et Academicorū fuit aīas
descendere a corporibz stellis et post
mortē reuerti ad compares stellas. i.
Stella autē compar uocabat illa cui
motor ī natiuitate dāt semina uite
et intellectus et sic posuit aīam descen
dere a celesti corpore ad corpus terre
stre. Sicut ergo elementa reuertūt
ad suas origines sic aīe ad suā origi
nem celestem. Et dixit ī aīa ēē om
nem habitū uirtutis et scie et isto modo
studia et assuefactiones nō confert
aliud intellectibz et affectibz nisi q̄
remouēt contrariū impediens sicut
uitem ī ebrioso et epileptico. sed uer
tas ē q̄ p̄ studiū et assuefactionem
hec oīa acquirunt. dicit ergo. dice. s.
ille timeus de lalina. i. aīa humana
ala sua stella rēde post mortē corpōis
credendo quella esset decisa quidē. s.
stella sua quanto natūa p̄ forma la
diede ip̄i corpore organico t̄p̄e nati
uitatis. **¶** Et forse. hic beatus nititur
saluare opinionem platonis et redu
cit ip̄am ad sanū intellectū. s. q̄ act
humani qui sequuntur causantur a
celo et a motibz et affectibz stellarū. di
cit ergo e forse sua intentione e dila
guisā. i. alterius forme de la uoce nō
sona. i. q̄ lra uocalis sonare uideat
Et loquitur prudēt sub dubitatione
q̄a de rei ueritate ista uidet fuisse
opinio platonis q̄ fuerat an pichago
re. et magni sapientes uidentur sic
sentire sicut Tulli virgili. imo bo
etius xpianissimū uidetur fuisse istā
opinionē. Ideo autor corrigit dictū
platonis dices et esset potē con inre
aon da non esset derisa. quia nō er
ronea nō absōna a fide. Et ecce quō.
q̄a forse suo archō. i. q̄ platonis qd
emittit smonem suū tanq̄ sagittā
acutā percute ī alam uero. i. fōte
tangit aliquid ueritatis ellī intēde
lonor de influentia el biasimo tor
nar a queste rote. i. stellis. ita q̄ ichi
natio ad uirtutē et uiciū ascribit
astris. Et hic nō. q̄ potē loquit ual
de caute q̄ dicit sub dubitatione
et p̄ parte. licet enī p̄mi motus sint

¶ Raquel
¶ Sarram

¶ Timeus de ciuitate
Locrorum

a
3 par

a celo nō tñ semp. Nota etiā ne au
tor uideat tibi uane somniasse q
plato magni metaphisicus fuit et
am poeta. Ideo mltā tradidit p oxe
thaphoras 7 similitudines. 7 ut ego
sequens autorem sub dubitatione
loquar forte plato locutus ē sēdm
cōm modū loquendi. hic ē fili solis
ul' lune 7 talis rediunt ad astra. i.
Questo. Hic ultimo beatrix cōclud
it incōueniēs qd oliz nati ē ex opi
mone platonis dicens questo pnap
io. i. dictū platonis qd ponebatur
aphis antiquis tanq pnapū p se
notū mal intelo iuxta hūm tantū
torse. s. i errore magnū qia tuttol
mondo quasi. bene dicit quia olim
ante aduentū xpi omē gentes mū
di preter una nationes tantū cole
bant planetas p dijs. vnde dicit si
de trascorse ipe mundus anomi
nar Ioue mercurio e marte. Sicut
enī scribitur i Timeo aia ē semen
deoz stellas mouentū. vnde plato
dixit a principio notanda ēē oper
a puerorū qui statū uident ostende
re ad que exercitia scienciarū 7 ar
tium ex nā comparis stelle magis
sūt habiles. Ideo Caldei Egiptij 7 per
se dicebāt q benuoli pcedūt a
Ioue Iracundi a marte. litemi a
mercurio. luxuriosi a uenere. conte
platiū a Saturno;

a
3 pars.

Altra dubitacion. Ista ē tertia i
paris generalis in qua Dantes pcedit
ad solutiones pme dubitationis et
pmo pmitit quare distulerit solu
tionem illi dicens laltia dubitation
s. pma de ti comoue. i. perturbat
mente tuā a men ueneno qā non
posset inficere aiam heretica prau
tate. vnde dicit si de sua malicia i
non pna menar dā me altrove. i. a
ueritate sacre scripture i ignorantia
falsam. Et cōfirmat dictū suū per
notabiles sentēciā dicēs. la nostra iu
stisia. s. diuina q ē semp uera. parē
iniusta a gliochi di mortali. i. intel
lectibz hoīz infirmis ee argomen
to de fede. s. xpiana e non dereticha
nequicia quia bon' ho credit firmi
ter deū ēē semp iustū licet uideat

sepe aliqua opera iustissima et sic
credit qd nō uidet qd ē argumētū
fidei. Et pmitit solutionē dicens
ma io ti faro contento de isto dubio
come desiri equaliter sicut desidera
bas fieri de iaz dicto per de uostro
acorgimento. i. ingenū humanū
cū sciencia seculari pote ten penetrare
aquesta ueritate. Nā Arist' 7 ethicor
pular pertractat istā ueritatem de
uoluntario 7 iuoluntario. **S**e nūc
Beatrix incipit soluere dictam qst
onem 7 arguit p diffinitionē uo
lenti q iste mulieres nō possūt oīno
dici uiolentate. Et ad intelligētiā
hui' hē ē pnotandū q uoluntariū
dicitur cū pnapū ē i ipō operante.
iuoluntariū ecōtra ē cū pnapū
um ē ab extra qd fit dupli. uel p
uiolentiā ul' p ignorantia. uiolen
tum ē cū pnapū ē extrinsecus
ita q patiens nichil cōferat uiolen
tanti. sicut si hoīes potestate hntes
asportet aliquā contra suā uolūta
tem sicut patuit i pichardā in qua
fuit uiolentiā pura. Ignorantia i
inuinuicibilis ē cū ho non hnt pnapū
um uolūtariū ad quā sequit tristi
cia 7 penitudo. vnde peccans p ebie
tatem nō excusatur imo meretur
duplicem penā ut dicit phs. Simi
liter cū quis ignorat illud qd debet
facē ul' uitare p negligentia nō ex
cusat. dicit ergo beatrix se uiolētiā
ee si p qā qā sic ē quādo quel de pi
te. i. sustinet uiolentiā mente con
ferisse a quel de sforā. i. uim agen
ti quēte alme. s. pichardā 7 Consta
tia. nō for excusate per essā. s. uiolē
tiam. **C**he hic beatrix ad confir
mationes dicti sui pbat q uolun
tas sit semp libera p naturale exē
plum dicens che uolonta se nō uo
le nō samortia. Nā uolūtas nec i
dari potest inuito nec auferri. ma
fa come natura face i foco q natu
raliter semp tendit sursum iue sue
leuitatis se mille uolte uiolentiā
il torce sicut si uiolentiā uenti de
flectat ipm nūc ad hāc partē nē
ad illam. Et ē optima similitudo
quia mēs humana naturaliter
tendit ad celū more ignis. vnde
virgili' Igneus ē illis uigor 7 cele

istis origo. Ideo subdit perche sella
s. uoluntas se piega assai o pocho p
uim ul metū sequela forcia cōsen
tendo e così queste. s. dñe. fero post
uolentationez possendo rifugir nel
sancto luogo ad monasteriū ubi uo
uerāt scam continentia. ¶ Se fosse
Nūc pñt p exemplū humanū q
uoluntas est inuolabilis pmo exem
plo xpiani scōd pagani. Ad qd scē
dum q Laurencius fuit natione
hispanus tñe Decij seuillim Impe
ratoris qui ut notū ē omibz post
mīta genera crudeliū tormentorū
tandem sup craticula allat cum
suma patientia grates agebat al
tissimo. Et quia auctor poterat dicē
hoc fecit uir sanct iuuante uirtute
diuina ideo adducat aliud exemplū
viri pagani qui nō p eterna glia
sed terrena idem fecit. Sicut enī
scribit Līui libro scōd porfenna rex
potens 7 famosus ī Tuscia uolens
reducere Tarquiniū supbū ī regnū
clausit Romā arcē obsidione
p terram 7 aquam 7 cū speraret ī
breui obtinere urbem p inopiam
uictualū quidā nobilis iuuenis ro
man noīe aruacius moleste ferens
hāc indignitate cū licencia senatū
abscondito cultello trāsiuit ī casta
ad locū ubi rex sedens p tribunali
dabat stipendia militibz. 7 cancella
rius sedens iuxta eū quasi ī pari
habitu ornatus. Mutus tūc in
quiere quis duorū ēet porfenna
ne ignorando regem manifestar
et se irruit quo fortuna traxit eū
7 occidit scribam p rege. 7 fugiens
p turbam territā faciebat sibi uia
cū gladio sanguinolento. Sed fina
litē concurrente multitudine cape
ductus ante cōspectū regis intēpi
dus dixit ubi alta aiōse. s. q erat
Gaius aruacius cuius romanū quibz
istis uenerat occidere hostez paratus
ipe mori qā pñtū ēet romanorū
facere 7 pati forcia 7 q mlti simi
les ueniret ad hūc honore. Rex ac
census ira 7 territus periculo mā
dauit ut portaret ignis ad tormē
tum ut detegeret insidias. tūc mu

cus factus animosior dicēs corpus
ēē uile his qui magnā gloriā petūt
inieat sponte manū ī focū 7 illā
comburentē uidet alienat a sensu.
Et continuo rex stupefactus mira
culo mandauit ut iuuenis remo
ueretur ab igne crudelior in se q
ī eum ausus. Tūc aruacius quasi
remuneratū meritū regis sponte di
xit q trecenti pñapes romane iu
uentutis cōiunauerāt contra eum
ī simili forma. Sic porfenna facta
pace cū romanis recessit ab obsi
dione. Nūc ad hām dicit beatrix
se fosse stato lor uoler intero. i. si uo
luntas illarū dñaz fuisset infiac
ta come tenne Lorencio qui lau
urens non aruit ad ignez sulā ī
grada. e sic aruacio alā sua man se
uero. i. rigidū. Et hic nota q hic uir
fuit uere fortis 7 fecit actū liere for
titudinis pmo quia fecit ex electio
ne 7 deliberate scōd qā ad bonū finē
s. p patrie 7 libertatis defensione. tño
quia fuit fortis ī inuadendo ī fugien
do 7 ī sustinendo. Nā sponte subiuit
penam ignis qui ē magis afflictui
us q aqua cōsi laura ripinte per
lastrada illud uelle integrū illas ī
dñas onde eran tratte uiolent 7 libe
ter retraxisset ad religionēz como fo
ron saolte ī libertate sua Et ad aliq
ualem excusationem iparū addit.
ma cōsi salta uoglia e troppo ruda. ī
uiris fortibz. nedū ī mulieribz. Et
concludit beatrix e per queste paro
le se ricolte lai come dei cū attēcio
ne ī mente tua ee largomēto cassō
qd faciebas contra me de diminu
tione menti che tūna fatto noia
anchor più uolte. 7

¶ Ma or ti satruersa. Ista ē quāta
7 ultima pars generalis ī qua bea
trix remouet dubitationez q orit
circa predicta 7 pmo difficultatem
contraditionis dicens ma or si tā ī
trauersa un altro passo. i. dubium
magnū dmanā a gliochi. s. intellec
tualibz tal. i. tā difficilis che per te
stessō sine me non usuresti pria sare
sti lasso. i. fatigatus ī aīo. Et tāgit
ipm dubiū qd oritur ex duobz dic
tis superius. Et uult sententialiter

T. A. de Laurentio

De Rege tuscor
Porfenna

4 pars

dicere q̄ dictū picharde 7 dictū beatis
intenditur contradictoria. Nā pichar
da i caplo pcedenti dixit q̄ Constan
tia semp retinuerat bonā uoluntatē
7 beatrix dixit hic q̄ nec Constātia
nec picharda habuerūt integrā uo
luntatem. hoc aut uidetur nimis in
conueniens quia picharda beata n̄
potest mentiri 7 beatrix scia uerita
tis nunq̄ potest dicere falsū. dicit
ergo beatrix auctori ioto certo. i. cer
te sine dubio nelamente meslo qui
a dixit superius q̄ crederet dictis 7
aiabz sicut dicit chilma beata non
poria mentire 7 cām assignauit p̄ro
che sempre al primo uerō apresso. i.
apud deum qui ē ipā ueritas. ergo
picharda dixit uerū tibi. unde di
cit e p̄i potēsi da picharda uidere
quando loquebatur tibi supra che
Constancia tenne lafection del uelo
s. i. corde 7 similiter ipā picharda
si chela par qui meco contradire
quia dixi tibi q̄ iste due nō habu
erant uolūtates pfectā. **Molte.** h̄
Beatrix remouet contradictionez
p unā distinctionez de uoluntate
simplici et sm quid. uoluntas sim
plex ē uoluntas absoluta. uolūtas
scdm quid ē uolūtas respectiua.
modo tales operationes licet sim
pliatē absolute sint inuolūtariē
cū sūt uoluntariē scdm quid. 7
p tales meremur laudem ul' ui
tuperiū. sicut patet i pueris qui
timore uerberuz uadunt ad sco
las 7 bene discūt 7 laudant licet
plus laudarentur si sine timore
pene hoc facerēt. Qui aut obsti
nati nullo modo uolūt discere ui
tuperant. Simlr operantes bonū
ppter timorem pene laudant nō
simpliciter sed respectu illoz qui
nullo modo sūt reduabiles ad ui
tutem. vel etiā laudant nō ppter
psens s̄ ppter spem futuri. dicit q̄
Beatrix auctori. ofiate molte fia
te quā aduenne mltis hoibz che
se se di quel che far nō se cōuēne
puta aliquid turpe ul' inhonestū
sicut patuit i petro qui negauit
xp̄m. ul' sicut dicit Aristotiles de
filio qui uerberat patrē ut ali
saluent. ideo dicit per fugir peri

glio. i. cū uitandi periculū contra
grato. i. contra uoluntatē. sicut aua
rus proiat merces tēpore tēpestatis
ut saluetur. Et cōfirmat dictum
suū exemplo manifesto Almeonis
qui inactauit matrē i ultionez pa
tris de quo facta ē mentio alibi iā
bis 7 Aristot exemplificat etiā de eo.
dicit ergo come Almeone che di ao
pregato dal padre suo. s. Amphiarao
famoso augure spense. i. interfecit
la ppria madre. s. Eriphilem que pro
uiderat eū ad morte. Et dicit per
nō perder pietā se se spiatato. pietas
enī ē amor ad parentes. modo Alme
on ut suaret pietatē erga patrē us
us ē impietate erga matrē. Idem
fecit horestes de quo dicit i caplo
sequenti. **A questo.** hic Beatrix p
suadet auctori ut consideret circa p
dictū passum cū distinctione p decl
aratione sua dices a questo punto
uoglio che tu pensi che la forcia se me
schia al uoler 7 sic fit uolūtas mista
e fannosi che scular nō se possōn le
offense. i. peccata. unde subdit uog
lia absoluta nō consente al danno
. i. peccato. 7 si consentit effiatut te
mista. unde dicit ma cōsentue i tā
to i quanto teme cader i piu affāno.
s. i. maioris damni sicut patet i eo
qui uiolauit uirginez qui ut eua
dat a morte dispōnsat eam quam
nunq̄ aliter dispōnsasset 7 sic patet
q̄ uolūtas coacta uolūtas ē. Et hic
nō. q̄ si sit timor cadens i cōsistēz
uiriūz excusat i foro ciuili 7 etiā in
bono morali sed nō oio apud deum
sepe enā ē laudabile nō credere tim
ori quia. s. meli' ē diligere honestū
q̄ timere penā. tales ergo opatio
nes sūt quodammodo uoluntariē q̄
dammodo inuolūtariē. **Pero.** h̄ Bea
trix pmissa distinctione necessariā
concludit solutionez q̄stionis ueri
ficans utriūq̄ dictū dices p̄ro quā
do picharda quello spreme. s. quādo
dixit supra q̄ Constātia retinuit
uelū. intende dela uoglia absoluta
q̄a nō simpliciter consensit abstrah
enabz sed sm quid. s. nō timoris
et io de laltro. s. uolūtate respectiua
intelligo quando dixi q̄ uota istaz
fuerūt aliquālī diminuta q̄a scōz
quid sequendo uolentā nō redēu
to ad locū si che uer dicamo isieme.

Almeon

Amphiarao

Eriphile.

4. parte

Et imponit finem orōi beatrias di-
cens. coral fo quale dictū ē. s. tā pul-
crū 7 subtile longeuar del santo rō
i. expansio s'monis chusa del fonte
sacre theologie onde ogni uer deriua
qa hec ē scia ueritas ut statū dicit
O amancia. Nūc ultimo Dantes
subannectit aliud dubiū cui solutio-
nem resuat i sequens caplm 7 ma-
gna arte facit exordiu i quo reddit
ea beniuolam ad dicenda qa timeb-
at se reddere onerosum illi loquendo
tantū de tali mīa. dicit ergo. Dissio
apresso immediate illi beatrix finita
orōe sua. o amancia del pmo amāte
i. dei o diua. i. o scia diuina diuini-
tus infusa il cui parlar minonda. i.
irrigat mentem meā arida e scalaa
si ubi erā timidus 7 tardus ad petē-
dum de meis dubijs che pui epui i
mauiua. i. uigorat nō ee lassation
mīa tanto psona. i. sufficiens 7 di-
gna che basti arrenderui gracia per
gracia p beneficio recepto p tū pulc-
ra declaratione. ma quei che uede
i. deus qui cernit affectiones hoīz
e pote 7 uult 7 sat reddere condi-
gnū qao risona p me. **N**o. hic
autō ad exaltationes suas probat
q nō ē mirū si post unū dubium
insurgit alterū dicens io ueggio ben
che grama nō se scia nōstro intell-
etto. s. human' sel uer non illustra
i. illuminat di fordal quale. s. sū-
mo uero nescun uero se spacia deus
enī ē finis oīz aliorū. Et nichil ē
bonū nisi p cām finalem. Ideo sub-
dit posui in esso ipē intellectus nū-
i ipō uero primo come fera i lustra
i lustra 7 est optima methaphora.
sicut enī fera diu uagatur 7 uen-
atur p silua 7 post omīs labores re-
quiesat i antro ita intellect' i mū-
do diu speculat 7 contēplat 7 nūq̄
quiesat nisi i ipō fine suo. ideo dicit
tosto che giunto la. i. statū cū appre-
henderit ipm uerū. 7 addit e giun-
ger pollo. bene dicit. Nā impossibile
est pcedere i infinitū i causis fina-
libz eo q desiderū humanū esset
uacūū 7 inane ut patet scdō me-
thaphice si non cāscam disio sarebbe
frustra cū tamen naturalr omnes
desideret fare. **N**asce. hic autor i

ostendit quō de nā intellect' ē inqui-
rere 7 inuestigare ultimū finē qui
ē felicitas pcedendo de una ueritate
cognita ad aliā cognoscendā. dicit
ergo il dubio nasce per quello. s. in-
tellectū a pe del uero. q. d. q una du-
bitatione succisa i intellectu rena-
sat alia aquila di rampollo. i. pul-
lonis siue plante q de nouo nascit
naturalr arbore succisa et ee nata
chal somo pinget noi. i. ad sumaz
ueritates 7 felicitatē impellit nō
di collo in collo. i. de gradu i gradu
Et hic nō. q natura dat enābus
p qd possunt attingere suos fines
aliē operaret frustra. ergo hō potest
cōsequi finē suū qui ē felicitas p
uirtutes operando 7 sapiam specu-
lando. homo enī natus ē ut fiat
felix. Sapiencia ergo supponit uir-
tutes morales 7 intellectuales sicut
finis ea que sūt ad finē. ideo dia-
tur postrema uia dicitur. **P**er hic
ultimo Dantes ex pmissis eliat in-
tentiones suā dicens questo. s. nāle
desiderū menuta questo masicu-
ra ubi erā timidus. O donna que
dnaris alijs sciencijs adimandaru
dualtra uerita circa eandē mām
che me osana. Et ecce io uo saper se
lom p sodissaru ai uoti manchi qu-
alia fuerūt uota picharde 7 Cōstan-
tie si con altri beni puta reuinijs i
elemosinis chala uoltra statera. i. in-
stiae nō sian parui. Et subdit actū
beatrias que optime disposuit eū
ad dicenda dicens beatrix mi guar-
do con gli occhi pieni di fauille d'amor
qui continuo ardeat i ea 7 magis
accendit eū con li diuini che uirtu-
mā uirtute humana dei le reni.
i. uerti terqū e quasi me per dei
con gli occhi chini quia oculi mei
grauati sūt nimio splendore ocu-
lorū ei. **Cant' v. i q mlti delirane.**

O wto rponit alacsi i spay
Mercurius.

Sio te fiammeggio. nel calco
d'amore. postq i superiori
caplo pcedenti post duo
dubia soluta mouit unū
terciū dubiū circa finē i facto uo-
ti nūc cōsequenter i isto quito ē

Mercurius

C. v.

a p par

pertractat illud dubiū 7 describit su-
um ascensū ad spem oremurij 7 p̄sens
capitū potest breuiter diuidi i quat-
tuor partes generales i quarū prim-
a autor ostendit qualiter beatrix solu-
it dubiū i generali. i. scdā remouet
dubitationē 7 facit declarationem.
Scdā solutionē scdm ibi tu sic omni-
In tertia dāt unū salutare 7 utile
documentū circa materiā uoti ibi
nō prendano. In quarta 7 ultima in-
trat nouā mām mercurij. Ad p̄m
um ueniens dico q̄ autor p̄tractat
illud dubiū i generali. scdā p̄mo tan-
git bonā dispositionē beatrix 7 sui.
Vnde cōtinuās dicta dicendis itro-
duat ip̄am beatricē q̄ tangit causā
quare oppressit eū nimietate splen-
doris 7 inapit sic sio te fiammegio
i. inflamo te radijs sapie mee nēl
caldo amore. i. amore ardenti diui-
no dila dal modo chen terra se uede
. q. d. ultra morē humanū quia talis
splendor nō inuenit i terris si che
dighochi toi uinco il ualore. i. uirtu-
tem 7 potentia uisua sicut patuit
i fine capli p̄cedentis nō tamarqui
ghar. q. d. nō debes mirari ul du-
bitare de hoc. che cio procede da i-
p̄fecto uedere intellectus depura-
ti che come aprende. i. scdm q̄ p̄l
cognoscat cose i nēl bene apreso mo-
ue il pede. i. affectionem i ip̄m bo-
nū cognitū quia continuo mag-
is tendit i altū. ¶ Io. hic Beatrix
declarat i eo qd dixit dices io ueg-
go ben si come gra m̄rispiende i
nēl intellecto tuo leterna luce. s. ue-
ritas. 7 dicit che uista sola e sem-
pre amor accende. Et hic nō bene
q̄ ista lra potest intelligi i sensu
composito 7 i sensu diuiso. In sen-
su composito dupli uno modo sic
che. i. quā lucē etnā sola uista. i.
sola uisio intellectualis accendit
sed ista expositio uidet ip̄ia q̄a
uisio humana nō accendit lucē
eternā sed pot̄ es. Alio modo sic
che uista sola. i. q̄ lux eterna uisa
sola ita q̄ li uisa ponat p̄ncipali-
nō noialiter 7 ista expositio etia
nō uidet posse stare quia illud et
nō habet quid copulet 7 orō ē sem-
per suspensua ideo ista lra ē intel-
ligenda i sensu diuiso ita ut expo-

nat che. i. q̄ lux etnā uista. i. stat ibi
i intellectu tuo sola sine alia affec-
tione impediēte quia intellectus
autoris erat penitus depuratus 7
datus cōtēplationi diuinorū ideo
dicit e semper accende amor. i. i in-
tellectu tuo quia cōtinuo semper
inardescas i amore etne ueritatis
7 ista uidet intētio lre sicut patet
ex uerbis p̄cedentibz 7 sequentibz
Vnde subdit q̄ nichil cadit i intel-
lectū nisi saltē habeat colorem uēi
diat ergo e saltem cosa. i. si alia ue-
ritas apparet uostro amor se duce
. i. trahit uos i amores sui non ee
se nō alium uestigio. i. qdāz signū
apparet di quella. s. lucis 7 uerita-
tis etne mal cognosciūto quia ap-
prehenditur tanq̄ bonū cū tam nō
sit. ideo dicit che traluce quini. i.
transparet umbratilitē ibi i mūdo
q̄a nichil potest amari nisi bonum
ul apparet bonū ut sepe dictū ē et
dicitur. ¶ Tu. Nūc beatrix p̄missio
exordio descendit ad dubiū 7 pri-
mo p̄ponit ip̄m dicens tu uoi sape-
re se con altro fūgio. s. bono se po-
render tanto. s. deo per mancho uoto
. i. defectiū quale fuit uotū p̄char-
de 7 cōstante si che sicut anima. i.
securit. i. securā faciat aīaz diligitio
ita q̄ nō obiaat sibi ad culpaz i iudi-
cio eterni iudicis. Et subdit p̄cessū
Beatrix ad soluendū dubiū dicens
beatrice cominatio. s. a repetitione
dicti dubij questo canto. i. p̄sens. c.
e cōtinuo cōssi il processo sancto a
simili si com hom che suo parlar nō
specia. i. qui nō intēmittit narra-
tionez suā interponēdo aliud uel
aliū smonez. ¶ Tomagior. h̄ beatx
uolens soluere dubiū premitit q̄
dam necessaria ad solutionē uoti
7 p̄mo libertatē arbitrij i qua tota
fundat uotū. Vnde de iure civili
suus nō potest se obligare q̄ n̄ h̄
uolūtate. unde reputat mortuus
civilis. Extollit ergo magnifice istd
nobile p̄ncipiū dices lo magior dono
che dio fesse creando p̄ sua larghetia
. i. magna liberalitate e pui confor-
mato ala sua bonitate q̄a deus est
liberrim 7 libere agit e quel chei pui
aprecia q̄ p ip̄m hō sit simillimus

*¶ N. qd dicit
Augustinus de
Libertate arbitrij.*

deo. fmo la libertate dila uolonta.
Et hic nota bene qd Sextus pitago-
ricus ut refert Augustinus dixit
libertate arbitrij dedit deus hoibz
ut pure 7 sine peccato uiuentes
similes fiat deo. Na ut idem dicit
uir castus 7 sine peccato accepit
a deo effia fili dei. replu eni dñi
ē mens pura 7 altare optimū ē
ei cor mundū. Ergo ad bñ uiuē
dū 7 recte agendūz datū ē hoī h
berū uolūtatis arbitriū. melior ē
ho ē qui uolūtate magis qd neces-
sitate bon ē. Et dicit dñs i. qua
libertate arbitrij le creature intel-
ligenti. i. racionales sicut angeli
7 hoies foro e son dotate. e tute.
qñ ad indiuidua esole qñ ad
spem. sicut a simili si dico omnes
hoies sūt racionales. i. sola species
humana int aialia ē rationalis.
¶ Or. hic Beatrix pmissio uno fun-
damento ostēdit quale debeat ēē
uotū perfectū. Ad cui intelligētia
oportet pnotare qd uotū ē quali
quidā contractū quo ho patiat cū
deo. Ad cōtractū aut iuste celebr-
andū requirūt mltā. i. psonē con-
trahentū res sup qua fit cōtractū
7 mutus cōsensūs. Oportet ad ppo-
sitū i uoto cōtrahentes sūt dñs 7 ho
res contracta ē peregrinatio le-
tuniū 7 similia 7 cōsensūs dei 7 hoīs
necessario requiritur. Et tu dices
quō sciam si deus cōsentit. respo-
deo si iustū ē sicut i pacto tēpo-
rali aut pcor pcta suabo bona fi-
de facta nō i fraudem. Nūc ad
lram dicit beatrix orā para lal-
to ualor del uoto. i. magna uirtū
se tu argomēti quina. i. si tu ar-
guis ab ista arbitrij uolūtate se-
ce si fatto. i. tā legitime cōtractū
che dio consenta quāto tu cōsenti.
i. acceptet uotū tuū exaudiendū
7 ecce quō che uictima fassi. i. sac-
ficiū gratū deo di questo thesoro
i. cano dono libere oblato deo tal
qual io dico dedicato mēte deo 7
obligando se sponte illi. unde dicit
e fassi col suo atto. i. cū actu ipius
uolūtatis libere nel fermar il pat-
to. i. uotū tradidit elomo. **¶** Dunqua
hic ultio beatrix ex pmissis eliat

suā cōclusionē. i. qd ho nō potest absol-
ui nisi fuato pacto unde dicit. con-
qua che render possi per ristoro. i. p
cōpensationē. q. d. nichil qd decla-
rat dices se credi bene usar. i. iuste
cōuertere i usus tuos ul alteri qd
chai offerto. i. pmisisti deo i solēni
uoto uoi far bon lauoro. i. iustum
opus dimaltoletto. i. de eo qd iu-
ste abstulisti deo sed de alieno lar-
giri spes furti ē ut ait Salomon;

¶ Tunc. o mai. Ita ē secūta pars ge-
neralis in qua dantes remouet que-
stiones q nascit ex solutione facta.
7 facit declarationē circa uotū. Et
pmo beatrix uolens soluere dubiū
cōtinuat pcedentia ad sequētia 7
facit autōrē attētū ad dicēda dices.
tu sei o mai certo del maior punto
qstionis pposita ma per che santa
chiefa romana inao dispensa com-
mutando re pre che pare incōtral
uero chio scoperto dicēdo qd nichil
potest reddi p cōpensationē cōuenti
ancor sedere in pocho amēsa. i. oportet
adhuc te attendere modici ad
doctrina meā q cibāt aūz tuū 7 ec-
ce cam pero del alio rigido chai
preso. i. mā uoti nondū bene diges-
ta nēde ancora aiuta a tua disp-
ensa. q. d. indiget adhuc declaratio-
ne circa dispensationē uoti. ergo
apri la mente ut cōsues a quel chio
ti paleso. i. palpare intēdo e fermalū
entro ne labat de faali a memoria
7 ecce cam che auere intēso senaa
lo ritenere. i. intelligētia sine me-
moria nō fa sciēcia. bene dicit
quia scia ē habitus acquisit. unde
uidem mltos habentes magnū in-
geniū nō pfice i scia qa negligūt
7 nō faciūt habitū i ea. **¶** Due. hic
beatrix p responsione pmittit ex
qb cōsistit uotū 7 dicit qd uotū cōstat
ex duobz. i. ex materia 7 forma. ma-
teria ē ipi res ex qua fit. forma ē
ipi cōuentio. unde dicit due cose se
conuegnono al essēcia. i. ad sciz
di questo sacrificio. i. uoti qd supra
appellauit uictimā luna ee quella
di che si fa 7 hec ē mā. laltū ee la
conuenēcia. i. cōuentio 7 hec ē forma

*a
- 2 pars.*

*¶ N. qd requiritur
ad cōuentionē
uoti.*

Et uenificat dictū suū quātū ad for-
mam dicens quēsta uelima. s. cōue-
tio gramai nō se cancella. i. nō rem-
ittitur senon seruata per solutionē
debiti qz solutione ei qd debetur oīs
tollit obligatio e intorno dilei si p
alio disopia se fauella. q. d. ubi dixi
supra simplr q uotū nō poterat tol-
li habui respectū ad cōuentionē que
ē forma uoti 7 forma ē q dat esse rei
7 cōsuat eā i esse. Et pbat dictum
suū p legē antiquā q fuit figura no-
ue dicens pero necessitato fō. i. neces-
sario impositiū ali hebrei p oyssem
ex pcepto dñi. pur loferire sicut pu-
tet i exodo 7 leuitico anchor chal-
gima offerta se permutasse sicut
fili abrae i anietez 7 dicit come sa-
per dei quia uerus xpian 7 theolo-
gus debet scire utrāqz legem q lat-
tra hic Beatrix uenificata solutio-
ne sua de re ipmutabili uenificat
ipam de pmutabili dices laltia. s.
res dexte aperta. i. iam manifesta-
ta tibi p materia. s. uoti ex qua fit
pote bene esse tal. i. ita cōdition-
ata dēno falla. i. nō ciatur se cōn-
altra materia. i. re scōuerta sicut
ieiunij i elemosinā. Et h nota q
ad cōmutatiōē uoti legiptime fa-
ciēdam ma pncipaliter requiritur
pmi autoritas supioris. scdō mel-
ioratō rei. tercio cā legiptima. sic
si uouens sit senes debilis uel i-
firmus. uel si ex ipius absentia tū-
latio timeatur i terra. uin circa pmi
mū amonet nos dices ma alci q
uotū facit nō tiamuti temere
cartho. i. uotū quod est graue o-
nus ala sua spilla. i. grauet eum
per suo arbitrio quod est liberuz
fencia lauolta de la chiane biāda
.i. argētea edila gialla. i. aurea. q.
d. sine licentia pastoris qui habet
autoritatē 7 scientiā soluendi 7 lig-
andi q figurat in clauibus sicut p
nono e purg. Et hic beatrix tāgit
secūtar rem requisita ad uotū. s. m-
chioratōne dicens et credi tu qz

uis p mutatiōē impetrare a sacer-
dote qne permutancia stolta. sup-
ple esse se la cosa dimessa que er-
at uota uel promissa non ee ricol-
ta. i. cōtinetur in la forpzia. i. de
nouo assumpta asimili comel qua-
tro nel sei. i. sicut numerus quat-
narius cōspenditū sub senario i
nuō maiori 7 pfectiori. q. d. nisi r-
es assumpta ualeat alteruz tantū
dimidio. Et iō addit unū notabi-
le. s. qz re optima nō potest fieri
cōmutatō in uoto. qz nichil repit
melius uel cō bonum. sicut cū qui
uouit 7 dedicauit suā uolūtatem
liberā deo. uin dē pero qualūqz cosa
tanto pēsa. i. ē tanti pēti pē suo ua-
lor. i. bonitate dextinghi qne bila-
ncia. i. pponderet oibz alijs rebus qz
nō reperitur alia res tā iusti ponde-
ris nō sepo sōdissare cō alia spēsa
.i. aliqua cōpensatione uel dispen-
satione. sicut ē uotū cōtinētie q
ua nil melius reperitur. uin ieronim
nuptie replent terrā uiginitā par-
adisi. Et hic nota qz hoc tangit cō-
stātam et pichardaz. tñ ad excusa-
tione cōstantie dicebatur qz p bono
regni satilie hoc fēz erat. Nota 7
qz papi potest oia 7 quedā alia.

¶ Non pientan. Ista ē tertia p-
ars generalis in qua beatrix dat u-
nū optimū documētū amonēs
nos ne simus festini uel impro-
mōi circa uoti faciendūz dupli-
ci exēplo. Ad pmi iteligenā est
faciendū qz sicut p3 libro iudicam
populus israhel ad tempus fuit
gubernatus p iudices q an q
p reges. I nter alios aut fuit d-
nus uocatus iair de citate gal-
aad q habuit. xxx. filios ex ux-
ore et alii ex meretrice noīne
septe que frēs elegerunt qz nō
erat legiptimus. uel uerus qz

¶ Hieronim?

¶ pēre

¶ Jair iudex.

¶ Septe iudex.

¶ N. q requiritur
ad cōmutatiōē
uoti.

¶ pars.

timebat eum cum esset vir fortissimus et
pugnator qui congregavit magna tur-
bam pauperum et latronum. mortuo au-
tem patre filius Ithabael pro nova peccat
Ithabael cum non possent resistere ad-
versarij elagerunt septem principes eorum.
Septem quoque viri contra hostes fecit vo-
tum domino quod si obtineret victoria in re-
ditu faceret sacrificium de eo quod occiret
sibi in porta domus sue. Septem quoque
victor hostium quorum. xx. civitates op-
presserat ex filiis hamon cum rediret
cum triumpho occidit pro sibi virginem fi-
liam cum sono et cantu. quia uirum voluit in-
nimis. sed puella non recusat fieri vi-
ctima. petijt tamen ut duobus mensibus iret
per montes et ploreando suam virginitatem
quod factum pater imolavit eam. et septem in-
dicavit Ithabael sex annis. Huc ad hunc
diat beatrix non presentem mortali il-
lud notum avaricia. per triffa. quod est res gra-
vis. imo siati fructu. uos hoies et avar-
far non feci. i. simplices improbi et
come septem ala sua prima mancia. i.
primo genite filie cum careret omni
alia prole. cum puer se convenia diceret in
al feci. i. peccavi male uocento deser-
uanto. s. notum far peggio. In Iosephum
et quod septem non obtulit deo gratum holoca-
ustum neque legipsum quod si canis occur-
risset sibi obtulisset ipsum deo. id fuit et
stultum in fatiendo tale notum et crudeli
et impius in adimplendo. **E** cōsi.
hic beatrix adducit aliud exemplum
tractum ex historiis gentilium. et ad de-
clarationem huius littere satis obscurae
est sciendum quod sicut pulchre scribit dicitur
certainis qui assent se interfuisse bello
troiano Agamemnon apud aulam in
sulam circa lucum diane telo transiit
capitulum. et non multo post sine ira cel-
lesti sine corruptioe aenis facta est pestil-
entia magna in exercitu grecorum sine
remedio. sed mulier quedam deo pl-
ena dixit quod ira diane hoc fiebat quod pe-
na sacrilegi exigeret ab exercitu cui-
us dux capitulum interfecerat. nec pla-

am posse nisi imolaretur filia eius
sed cum Agamemnon obstinate contine-
ret duces spoliaverunt eum duci ho-
nore. **U**lixes uero fictus vulpinus ite-
rim iuit ad ienas cum fallis litteris Ag-
amemnonis ad elitemestiam simulans
Effigenia respicienda Achilli. quia ma-
ter libenter dedit cum viro clarissim-
nois nupta uideretur. Ulixes reus cum
effigenia ad lucum diane Agamemnon
naturali pietate uolebat fugere nec
am crudeli imolatione interesset. h-
nestor rex amplissime autoritatis sa-
cundissima oratione retinuit eum. Cum
ergo Ulixes et ad enclaus cum Caldan-
te uigine ad sacrificium adornarent orta
est terribilis tempestas ualce. quare
menelaus et socij in magna perplexi-
tate nesciebant quid agerent. Et ecce
nox de filia audita est dicens talis
genus sacrificij non placere deo id ab-
stinendum a corpore virginis. quod Aga-
memnon luceret penas dignas ab ipse
post captam troiam. sed immolarent lo-
co uirginis quod illico esset oblatum.
et continuo cessavit tempestas. et de
liberantibus cunctis stupefactis cerna
pulcherrima apparuit ante aram quas
continuo imolauerunt. Achilles et
alii clam destine destinauerunt Vigi-
nem ad Regem sythium qui tunc erat
at quo facti reges uenientes ad Agam-
emnonem mestum consolari restituerunt
ipsum ad primum honorem. que res fuit et
gratissima exercitui quod omnes illum uel
ut patrem sapientissimum colebant. qu-
aliter autem hostes occisa matre pue-
rent ad effigeniam sororem suam non
prosequor quod non facit ad propositum.
sed scire uelis hoc scribit Ouidius el-
are libro de ponto. Sed hic nota lect-
or quod siue fabularum poeta noster utre-
tur dicere finem. quod Agamemnon non uo-
luit nec imolavit filiam sponte immo
semp uoluit. Sed dicendum est quod et
Auctor accepit hoc atulho qui scribit
ut tertio officiorum quod Agamemnon cum

Ulixes

Agamemnon

21
22

deuouisset diane quod i suo igno p
ulcerinu natu esset illo anno imo
lauit effigiem qua nichil erat. eo a
nno natum pulchius. et primo tu
sculam dicit Effigiem i aulice du
ci se imolantem iubet ut hostiu sa
guis effundatur. Huc ad litera dic
it beatrix eritronar poi. s. hoies. lo
gran duca digrea. Agamemone co
si stolto i uouento sicut septe. in
tullius dicit promissum potius no
faciendu qm tan crudele peccatu com
mittendu. Et dicit onte pianse Effi
gemia il suo bel uolto l3 no sicut fil
ia septe. esse piagere duse uolli eisa
m. q. d. omes habentes humana af
fectione de uoir parlar di cosi facto
colto. quato magis qui uiderit. Et
certe simile fecisse narratur aliu dux
grecus ydumeneus qui ut scribit vi
gilus inuente natali tempestate cuz
reduet atoria uouit se imolaturum
prima rem occursura sibi. et cum p
filius occurrisset uolens ipm imola
re pulsus est acirensibz de patria.
Et hic nota q Agameno potest ui
den ifelicissimus ho. na qui dux tot
regu mactauerat filiam. pxiā et
tot laboribz et suptribus belloz uin
dicauerat adulteriu patris ipse ma
ctatus e ab egisto sacerdote adulter
io uxoris sue cuz redisset i patria glo
rissimu triumphato more bonis.
Siate hic beatrix suadet ex dicti qm
simus nimis festini imo tardi ad uo
tu dicens o cristiani siate pui gram
amouerui. s. ad uotu non siate com
e pena ad agne vento. i. non leues n
mobiles ad oim impetu adufoz et pe
ipue nauigantes hoc facere solent ad
paruu ventu contrarium. enon erodia
te dogne aqua uilany. q. no sufficiat a
qua sca ad soluendum tale debitu. Et
subdit q possimu esse panti in hoc di
ces aucte el nouo el uetio testamen
to quoz utruq. precipit redere qu
ad nouetur. Et si ignoratis faciam

scriptura habetis el pastor dila chiesā
.q. d. prelatos predicatores et dirigē
tes uos saltem uerbo id dicit dxi
gura. et ideo questo ue basti auost
io sanamento. Se hic beatrix docet
nos obuiare huius que precipitat nos
i uota. s. cupiditatibz nris dicens
se mala cupiditia altro in gura. sic
cupiditas uitate compulit Agame
none et cupiditas uictorie septe ad
tan cca uota. et ita cupiditas lucri
compellit auari. ergo siate homini
.q. d. regimini rone que regulat pas
sione. non pectore matte que secutur
solam sensualitate si dxi gura qui
hnt solum uetus testamentu i opti
me seruat pcepta legis antique tra
uoi diuoi non ita. et uere uiter m
uatur multu i uisanti de xpianis
qui uident tam impie blasphemari x
pim. Et adducit ne recedamus ab
ecclia p domesta cu exempli dices. no
fate come agnel de lassa il lacte dil
a sua madre. et ita uos doctrinam m
atris ecclie. esemplice elascano secol
metesimo asino piacere combate. itic
cadit in es lupi. et ita uos ignorates
caditis in es diaboli qui dicit sic di
citur fabulose q lupus i uenit agni
solu sine matre. et comedit eum ex
cusans se q oportebat agni mori
no posset uincere sine lacte. ut de al
Cosi beatrix. ista est qu. 2^a p. 2^a
arta pui generalis in qua dntes de
scabit suu a sensu ad speram mediu
Et p continuans dea dicat. tagit di
positone beatrix ad noua mam di
cens cosi beatrix ame. supple locu
ta e como seruo. et amonitone fra
poi seruolse tuta disante auita ost
entendi michi alia. aquella parte i
supiore ouel monu pui rino no dic
as ad ouentem sicut aliqui male e
xponit imo ad speram mediu que
est uuiatioz spera lune set subdit a
quo ipi disposuerit eu ad sequetem
materiam p duo signa dices lo suo ta

9^a puy.

Assensu dantis ad
speram mercurij.

cere qz fecit fine smoni el transmi
utar sembiante. qz fca e clarior 7 al
acrior pfer scilento al mio cupito
i gegno auito nouitatis de qua
noue questione auca tuate. qd.
lz alia dubia restarent discutienda
circa mam uoti tn fine fecit qz odo
libri no pntur plura dicere deo bn
fingit qz beate appaueit euz ad
alia. **E**si hic auctor de scribit suu
ueloce ingressu in speram meritiu
p una compitonez claram dicens
esicome saicta de nel segno pte
cum impetu pia de fia la cora qta
q. d. ualde cito cosi corremmo. i. cur
sum i trauinu nel secundo regno. i.
celum mercurij. Et tangit magna
pulcritudine beatrix dicens qui
uidio latona mia filia plus sol
ito qz magis ascendit ad maiora co
come ne lume di quel cel. s. mer
curij se mise de piu lucente se ne
fe il pianeta qz. s. lumie additum e
lumini. Et surdit poeta mutatoe
suz arguens amatori dicens. esse l
astella. s. mercurij que est parua 7
parum clara se cambio erise qz fia
est clarior qual me feci io. q. d. m
ulto magis mutatus suz 7 fca. 7
clarior de pur da mia natura tra
nsmutabile son p tute guise. qz
sum mortalis receptibilis omis i
fluentie ubi stella est in permut
abilis. Et hic nota bene qz pulcre
Auctor hoc fingit qz mercurius est
couertilis nature medius et i di
ferens talis qualem uiam plan
ete p miserunt 7 potencioribz co
heret. iteo benedicunt deus eloq
uentie eo qz eloquentia iuncta sa
pie pluximu pro fit 7 sotiata ma
litie multu noccat. **C**ome nunc
Auctor desebit appaentia aiaz bea
tificataz sub i fluctia mercuriali
que ostentelant se ai gratulatioe.
et hoc p una opatione claram 7 p
pnam dicens come i pisciera h

de tranquilla epura. q. d. i aqua
clara q bene assimilatur stelle cor
pon dyafano et puro magosi ipesi
qui bene representant istos spūs, le
nes et ueloces acio de uen dizon.
sicut ad esca per moto delli extimi
sua pastura. ita dantes 7 beatrix
ueniebant ab extia et ipi illi expe
ctabit delectatione ab eis. ita asi
mili siurio ben puit mille spie
ton. i. pluximos spūs lucentes. tr
aric uer noi cu lentia. 7 incialchū
sudia supple dici ecco di ciera
li nostri amori. s. i numero qz qua
to maior e numerus possessorum
eterne glie tanto plus est ibi car
itatis 7 amoris. Vel hec dicit qa
Auctor rehus ad mudo u scribz
de eis 7 exaltabit nome 7 famay
eor set surdit i speciali singulari
em affetone quam habebant ad
eum dicens esicome ciascuno an
oi uenia appinquantes ad nos uede
asi lombia. i. aia clara piena dilet
tia plusq primo nel folgoz chiaro
i splendore lucto de telet uscia. 7
Et h nota q poeta merito dit istis
singulari claritate 7 leticia. qz aze
curius est qui facit hoies actiuos
sagaces eloquentes. eloquentia aut
est res mirabilis de qua dr tullius q
nihil uideatur melius q posse dice
to tenere hoiez turbas mentes al
licere. Voluitates puocare 7 reuoc
are. quid tam regale ta liberale q
tare salutem. liberare piculis. reti
nere hoies i ciuitate. ergo bene dr q
no conetur antecellere hoibz i eo m
axime i quo hoies bestijs pualer q
ortari ad uirtutem ardentius qu
is auicij actius reuocant. et e. min
ficas laudes eloquentie tangit Tull
ius p de oratore. 7 Augustinus libo
de doctrina xpiana. **P**ensa hunc
Auctor itroducturus unu illustrissi
mu et preclarissimu spm de spera
mercurij intendit facere audire;

qd faciat eloquentia

audiu. 7 attentum pulcre et artifi-
tiose suspendit auz legentis osten-
dens ardente affectionem qua habe-
bat sciendi de illis spibz. 7 conuincit s-
monem suu ad auditorem dicens pensa
lector se quel dx qui se intra. quod iaz
uitetur tibi esse quid magnu de quo
dicere cepi no precedesse. ulteriu come
tu aures angustiosa cantia. i. angust
iosam cantudine i me te dipiu sapere
q audiuisti qz nichil quasi dixi. sicut
gra exepi siquis narans una re iac-
undam cum suma delectatione rton
lcedine ia cepisset aios audientiu
dimitteret naratione in cantia qua
to ardore desiderarent audire resu-
duu. iteo de exerte uedrai come me
ia indifio dudine inquisi. s. spibus
qui fatiebant michi tantu gaudiu
et festu lor condicioni. sicome aglice
di mei intellectualibz misor manife-
sti. **¶** O nunc autor iroducat illum
spuitu gloriofimu qui exordiu na-
rat 7 offert se sibi dicens obene na-
ro. i. o dantes nate i bona hora acui-
gratia. s. diuina coede uedere litro-
ni. i. sedes del monfo eternale. i. t-
ninfantis ecclie nana de lamilitia
fabulom. q. d. in uita ante mortem
quod nulli alij unq coeissit tali mo-
to. noi semo accessi del lume. s. diuio
de per tutol ciel se spitiq. i. quo om-
nes celi replentur. 7 sic responderet d-
condicionibz de quibz autor desiderab-
at scire. Et dicit expro se disij. si pro
qz diuoi chiariti qui uidetur tibi
ita clari atuo piacer te fatia. qz libe-
ter habebis optatum. Et concludit
Autor cosi di un diquelli spiti pui. s.
aspir Justiniani qui fuit iustus 7 pi-
us dicto mi fuo. ead beatice de inde-
statin dictu fuit di di sicuramete qz
prompti fuit. ceteri come adu qz ois
beatus deus participatione nec pote-
st dicere sim. **¶** Io hic Autor ponit
responem sua ad spm et primo se r-
excusat si no agnoscat euz dices io

ueggio ben sicome tu tantu. i. uela-
ris nel pprio lume quod est clari-
mu. ede digliobi il traggi. q. ex du-
obus fidenbz perdx corusca. i. resp-
lendet sicome tuzdi. i. letans. ma-
no so chi tu sy o aia digna ista glia
ne perdx agga il grato di la spira. s. r-
atruu de se uella ai motali. i. ho-
nibz conglaltu agga. s. solis. lx di-
cit qz mercurius semp conuitt cu
sole unde ipm uidere no possumu. io
est ualde occultus. nuq. n. recedit a
sole nisi p pucos gradus. Et hic no-
lene bone lector qz meito sapia figu-
ratu p phebū que semp bona est sicut
sol est optimus planeta. Eloquētia
uō figuratur p aseruiū qui est pla-
neta medius et ita eloquentia nunc
bona nūc pessima. est. n. pmo sicut
gladius utilis in manu iudicis in-
tilis in manu pconis. pmo eni more
sapientis est sicut thesaurus de fide-
rabilis. et tñ in proteruo garullo
impofu nequitie in stñ. sicut g-
mercurius semp sociat solem uel pa-
rum recedit abeo ita eloquentia sap-
ietiam. Itē g Justinianus iustissim
Impator in dextra manu tenuit lib-
rum sapie in quo tradit ciuilem sapi-
etiam que est res sacratissima. in sin-
istra uō gladium eloquentie. est. n.
Rhetorica pars ciuilis scie ut testa-
tur Ar et Tullius. Vel qz anna tra-
ctauit que debent esse iuncta cum
legibz i romano pncipe. Vñ bene Tul-
lus nichil aliud est eloquentia nisi
opiose loques sapia de cui mutabili
virtute 7 potēcia multa dicta sūt in
ferm. **¶** Questo hic ultimo Aut-
or apparat Justinianu ad loquēdum
comperis ipm soli 7 continuas dea
dicendis dicit questo diffio duto a
la lumera. i. luminoso spm de pia-
mauca mauca parlato offerens se
onde la fesi lucent pui assai di q-
dclera. qz sicut pmo luminosa fa-
cta est luminosior uolens narare

¶ n. 8 sapia
eloquentia

¶ Justinianus
impator

¶ Rhetorica

inclita gesta sua et multorum illustrium
romanoꝝ a simili sicut mel sole de se
se cetera celi stelli. oculis hominum pro
paluce. propria comel calto arore. i.
conspicitur le temperance di vaporu
spessi. hoc dicit qd sol. p. re mittebat
et temperabat splendorem eius ita qd
oculus poterat aliquantulum respicere
ipsum sicut ipse auctor de se scribit quia
to primo vidit beatricem per pulle
tina simi senascole la figura santa.

.f. Justiniani dentro al suo raggio. et
sine lucis cetera chui sa multo lumine
mi in spole chui so. i. velate nel mal
o del sequente tanto tanta. i. fm qd
petice de scribitur i sequenti c. *Ci
t. vi. i. quo inducit Justinian. impator
narras multa qd gesta st. s. sig. aqle. v.*

Postea de Constantini lauglia
uolse. postq. in precedenti co
dantes introduxit spm Justiniani
ad loquendum secum nunc
sequenter i presenti c. sexto ponit or
atione et narratione eius. et presens
capitulum ad minus diuiditur in tres
partes generales. In prima quare Justini
anum breuiter percurrit tempus sui
imperi sui conuersione et opera ma
gna. In secunda succinte perstringit
memoranda gesta. Postea sub uict
orioso signo Aquile per multa secula
ibi or qui alaquestion. In tertia et
ultima respondet ad unam petitionem
Auctoris et nominat aliam animam
moteria de sua spera ibi questa pi
cola. Ad primum ergo dico qd Justinia
nus narrat tempus sui imperii con
uersione et opera. et primo uult di
cere qd romanum imperium la steter
at i grecia ducentis annis et plus
post translationem sancti per constantinum
qui puenit ad manus suas. dicit
ergo lucel di dio. i. Aquila signum
ducum et imperatorum romanoꝝ quare
appellat aue dei qd apud oes poe
tas antiquum Aquilla dicitur aui
Jouis qd dedit sibi bonum Augustum

Victorie sicut expositum est purg. c.
et mirabiles uirtutes Aquile septe
st. p. co hui. de qua dicit Iosephus qd
Aquila e signum. Postea quare uniuersarum animarum
habet regnum et est fortissima. se retiene
.i. moram fecit nel extremo de euo
pa. i. incivitate constantinopoli cetero
cento annis epum. i. ultra ducentos.
sedes. n. impy fuit diu Rome ultra
ccc. annos. apud grecos fuit diutius.
.f. ultra. cccc. annos apud gallos par
um. .f. ultra. centum. apud alamanos m
ultum qd ultra. ccc. annos usq. hodie
regnat. Viano animati. .f. fugie. diq
ual prima uscio qm portata fuit ab En
ea atroia in Italiam quia uis primo
fuerit incerta apud Iouem ito possi
etia intelligi de montibus crete. Et hoc
dico fuit possia de constantini laquila
uolse. i. translulit impium in grecia
de constantini uirtutibus et laudibus
dicitur infra. c. .b. huius libri. et dicit
notante contra corio del ael. un nota
q ista littera pot. intelligi dupliciter. et
uno modo ystorice. .f. qd aquila portata
ab enea ab asia i ytaliam uenit cur
cursu celi. qd. .f. ab oriente in occidentem.
qm non fuit reportata per constantinum de
Italia i greciam iuit contra cursum
celi. qd. .f. ab occidente i orientem. alio
modo potest i teligi allegorice qd Aquila
primo portata i ytaliam uenit stau
ore celi et semp exaltata est. qm uero
fuit reportata habuit contrarium cursu
celi qd semp declinauit. et credo qd ista
fuerit intentio Auctoris. sed prima et
exp. uidetur melior qd ante constantinum
impium multum declinauerat post Augustum. bene g. dicit. a
dela seguno. i. que cursum ipsa aquila
secuta est. Dicitur alantido. .f. eneam qui uenit in Italiam ferre
per quadringentos annos ante urbem
conditam dela uina tolse. .f. i. uo
re ut alibi dictum est et statim dicitur.
Et hic nota bene qd monarchia Ro
mani imperii facta est subcesare. am

N. de Aquila.

Agapit

pliata sub Augusto. sub Traiano re-
parata. sub Constantino iustificata
sub Justiniano ordinata. sub The-
odosio sustentata. sub Karlo ad uita-
m. Iteo sudor Justinianus esoto lon-
gus. dilectae penne. s. alarum suarum goner-
no il monto illa Aquila li di mano i
mano multorum principum. esicamga-
ndo. i. mutato et variato uices in
sulamia peruenit. illa Aquila. et sic
expediebat. quicquid multum de pilata
et lacerata ab auro multis rapacibus.
Cesare hic Justinianum describit se
ab imperiali dignitate a nomine pro-
prio ab opere excellentissimo. Ad quod
est sciendum quod Justinianus omni vir-
tute et felicitate resurgens Justiniano
suis filiis successit in impio anno x
quingentesimo xxxviii. quod lau-
dabiliter diu ad ministravit. s. an-
nis xxxviii. Nam statim cum imperia-
liura suscepit ad respirandum repu-
blice statum dedit animam. nam com-
issa cura bellorum legato suo ipse como-
cans magnus sapientis uixis consil-
tis dedit operam legibus ordinandis.
quarum tanta erat copia quod non suffi-
ebat uita hominis ad legendum et ipse
mira breuitate reduxit ad paucum
lumina. ut de se patet. et Gregorius
impator. eson Justiniano. nomen be-
ne uenies et nomine qui iustitia
et iure orbem christianum gubernavit.
de deo le legge. s. romani trassi
il suo el uano. i. reserui superflua
et inutilia. et ad huc hodie possunt
multa de trahi. et dicit per uolere del
primo amor dno sento. q. d. uolun-
tate diuina dignante et quam et gl-
oriam nunc sentio in premissis labori-
meorum. **Q**uia hic Justinianus de-
scribit conversionem suam. et primo ta-
git errorem deum coruptorem erroris
ad quod est sciendum quod deus datus rex
gothorum qui iuste tenebat regnum
romani sentiens Justinianum sibi
uatum. misit Agabitus papam ad ipsum

24
placuit quod habita fecit collatorem de-
fide reperit ipsum in prauo errore quod
credebat christum purum hominem fuisse.
cum quo habuit diuinam contentio-
nem. et Justiniano comminate sibi se-
ponser cum magna constantia ite-
re dixit. Ego ad Justinianum christum
missum impatorem uenire putauit
et diocletianum inueni. tandem uole-
te deo Justinianus cum adulteris qui
secum erant ad confessionem uere
fidei rediit. quo fecit Agabitus ibi
redidit animam deo in cuius locum ele-
ctus est papa Vigilius. qui fuerat
clericus et leuiter uxoris principis.
dicit Gregorius Justinianum episcopo dno alo-
pra fuisse attempto. i. ante quam dux
operam reformationis legum crederet una
natura. s. humanam non puram. s. diuinam
esse in christo. cuius contrarium
probat. et sequenti. celi talitudo. s. ta-
lenonca era contento. iste. n. fuit er-
ror Eunuchis contra quem disputat ba-
tismus. **Q**uia il benedictus Agapito pater
sanctus cuius romanus est fuit som-
mo pastore alafede sinceria. s. christiane
que est sine macula mutacione iue-
ram uiam. conle parole sue que fue-
runt multum efficacia. Et sic dicit. ef-
fectu uerborum eius dicens. io heredes
ti. eueggio ora chiaro. i. nunc in celo
cio deus sua fide est. q. d. quicquid
tenebam de fide per solam credulitate
nunc uideo per certitudinem ita clare sic
tu cognosces aliquam rem uel conclusionem
in tua scia unde dicit. siccome tu
edi agne conaditae es alia et vera. quod
omnis contraditio habet in se necesse una
partem ueram alteram falsam. unde lex contra-
dictionum est quod si una est uera reli-
qua est falsa. sicut deus est res non est.
nec est tunc medium. **Q**uia ostendit hic
Justinianum de scribit sua dispoem ad
leges per se et ad bella per alium. et pro literis
de claritate est primo sciendum quod bellum
rursus Vir purius strenuissimum mi-
lita et ad aqua bella felicissime gessit

sed potissime tria. scilicet in asia contra per-
sas. in africa contra vandalos. in
europa contra gotos. primo ergo missus
a Justiniano contra persas quod exced-
entes terminos grauius instab-
ant prouincias in manu imperij
illis feliciter de bellatis de voluta-
te principis constantinopolim triumph-
ans intrauit. de inde missus in a-
fricam contra vandalos commisso pro-
lio magnas copias eorum uicit. et re-
gem eorum nomine gelimerum viuum
captum constantinopoli misit ad im-
peratorem. sic cartago post annus
nonagesimum sextum postquam quanta-
lis capta fuerat per Regem gense-
rici recepta est ab imperatore ro-
mano. post hec Justinianus misit belli-
sarium multis plus gloriosum con-
tra thronum ut Italiam agothorum ser-
uino liberaret qui staberet mora
in scythia reuertens ad ortum est.
Incensum locum inquis successit et conti-
nuo accepto regno Rauennam uenit
contra quem bellisarius conuertit uentem.
et de scythia uenit neapolim recep-
tatem gotorum. et illam ciuitatem mag-
nis viribus in agro furore cepit
cum omni genere crudelitatis. Inde ueniens
Roman illam intravit gotis fug-
ientibus Rauennam. Et continuo vi-
tigis cum magno exercitu obsessit
bellisarium in tra urbem extra cru-
deliter omnia vastans. et post annus
redijt rauennam. et aggregato mag-
no exercitu circumfixit eum bellisar-
io. sed uictus cum magna strage su-
orum fugiens captus est. bellisar-
ius victor illum secum duxit co-
stantinopolim. Huc ad litteram vi-
cit Justinianum. testis de conladi-
ca missi ipse. id est. quod cito factum su-
perius christianus. quod pro gratia qui
fecerat me christianum per gratiam fec-
it me bonum operatorem per gratiam
praeque dispensari laeto lauro.
id est. arduum et in mensum opus legu-

etuto in lui miteri ut literis uacar-
em et comendari larmi. id est. comisi cu-
ram belorum gerendorum alio bellis-
ario bene competit sibi nomen. bellis-
arius. id est. uictor sonare. quod. bellis et
armis instructus. Et dicit cui laxe-
tra dei celi si benigna. quod. cum ma-
nus domini dei creatus ita fauit. Hic
audiri quod bellisarius habuit. xlvij.
victorias campales. unde in fine uen-
iens Roma crucem auram centum
libris in qua sculpsit suas victor-
ias geminis preciosissimis et orn-
atam obtulit beato petro per man-
us sancti Vigili de segno dno dei
esse posuimus. id est. ut pice terra ad al-
quod partei posset vacare legibus.

¶ Siquis ala questionem. Ita est sa-
pientia generalis in qua Justinianus per
modum digressionis perstringit bre-
uiter memoranda gesta facta
sub signo Aquile diuersis tem-
poribus et primo continuans dicta
et in uis assignat eam mouere
ipsum ad istam et digressionem dices
or qui lamia ita posita sapientia. id est.
facit finem et punctum ala questi-
onem prima. id est. prime petitioni quam
fecisti. quod. sane dixit quis fuerit
ma sua condicione ipse aquile
instringe. id est. constringat assequi-
tare aliqua quinta. id est. ad prosequ-
uentum de alijs victorijs aquile a-
te me et post me ita quod faciam magnam
additionem ad ea que dixi. et ecce
cum pete in uisum ad quanta ratione.
quod. scilicet cum nulla simone contral sac-
ro santo segno aquile imperialis et
echil sapientia. id est. ille qui trahit ipsum
in partem sicut faciunt ghibelini. a
echil alij sponere. id est. et ille qui obui-
at sibi sicut faciunt guelfi. Et hic
nota quod amtes in tota ista parte in-
tendit solon unam conclusionem. scilicet. quod
romanum imperium adeo habet uniuersal-
lem gubernationem orbis. Unde Iosep-
bus dicit certe sine deo impossi-

Comdano

Comdano
nobiles in
et tota

Spillante
Regis dicit
et Carine
regni

le est tale imperium posse consistere a
mundus. n. ut uoluit plato est an
imal adagiu. mo sicut animal hab
ens plura capita est monstruosus
nec uiuit aut durat ita ad bene
esse fuit conueniens mundum hile
re unu caput. i. unu adonarcham
talis autem fuit romanus princeps
un nullus alius potuit attingere
istud brauii. reo plurimus in con
medatoz Rome dicit q fecit ad
undum bonu et deuit hoes uiuere
Vedi hic Justinianus i dicit pr
cessum miraculosu Aquile et p inci
pit apudma Victoria qua habuit i
ytalia sub Enea. ad quod est bre
inter repetendum q Eneas uci
ens i ytalia obtinuit Lavinia filia
Latini regis i vxore pp sui nobilit
atem. qua prius Turinus rex rutil
lozu iuuenis ardentissimus opti
bit et sperabat se pp eius deore et
successionem regni propter quod r
orto ad agno bello Eneas i ter aliq
ad iutores habuit pallante iuuen
em statuit gigante filium Regis
Euandri qui regnabat in mote p
alatio cui mater carmenis pri
ma reperit literas latinas. pulla
post ulnera et mortes multoz no
bilu tandem occisus est manu
Turni. Sed enneas victor occiso t
urno obtinuit regnu latinoz
quo motus Ascanius filius eius re
licto regno nouere condidit Alba
u regnauerunt xy reges albi usq
ad Romulu. ad litera g Justinia
nus exorditur ad dicenda dicens
Vedi quata ita lafacto regno di
re uerentia. qz bonoz est exibito
reuerentiae in testimoniu virtut
eomio. s. narrationem suam r
tusai tamq bonus hystoricus de
fecit illud signu Aquile in alba f
ua dimora per trecento ani. un
Virgilius hic iam trecentos totos
regnabit annos. tal hora de pal

laute mori per duri regno i ytalia
sicut et camilla et nusus et Eualu
Et oltra hic Justinianus tang
it aliud ademorabile gestu. s. qua
re et quo dicta ciuitas euerfa est et
translata Roma. ad quod sciend
q huius hanc nobilem hystoria egre
gie scribit libro puo cuius breuit
hec e summa. Tullus hostilius tecus
rex romanor in etolo armatu in
ouit bellum albis penes quos re
gnu Latinoz p multa secula fuer
at. bellu tandem modico sanguie
terminatu est ad uabili pugna ter
geminor. Nam tres frs romani
noie horatij et tres alij frs albi
noie Curiatij singulari certamine
pugnauerunt i ter se cum pecto
ut regnu eet penes eos penes quos
esset victoria. i. supachio g tres e
uriatij vulnerati sunt et duo mo
ni occisi. sed tertius romanus ho
ratius sospes magna industria
arte interfecit omes tres horatios
et victoria et gliam cu dno repotam
Romam. postea tullus agenu duce
Albinoz qz fefellerat sibi fide i alio
pachio contra hostes iter equos la
cerari fecit et albi euerit et oia
translulit Roma. Et sic illa antiq
ua agne rome in uenie filie red
uxit sic uis et uirib Roma creu
it. dicit ergo ad literam. et oltra
s. aquila fecit mora in alba infine
alfine dei ne. s. horatij nati eodem
partu ei ne. s. curiatij filii nati un
partu pugnar per luy andora. s. pi
llo signo aquile. **E**t sai hic Jus
tinianus mirabiliter p strigit sca
sub aquila p totu tempus Regu
et tangit duo notata gesta pu
nu sub primo rege. secundu suo
ultimo ad euerentia pumi est p
scienduz q Romulus fontata v
le roma et munita co salio et mi
litia qz sine mulierib pui dura
re poterat petiuit matrimonia q

Comdano vrbis
Rome

En. hystorias
nobles mtra
et totu.

Epillante fil
Regis Euandri.
et Carmentis
regine.

Tullus Hostilius. 3. rex Romanorum.

Ceres oracy romu
et tres Curiaci albi
nati unopar.

Romulus. 1. rex 701.

vicinis. sed negatas in et finite in
puit simulato spectaculo ad quod
nicanos in uitauerat. qua pp sabini
post omnes uenerunt armati contra
Roma. ingressi dolatate habuerunt
bellum atrocissimum cum Romanis. Cum
autem se inuicem sacen et genen crudel
iter trucidaret finaliter sabine rap
te iter utranque acie inuictes supplic
antes nunc viuis nunc puerilibus ut ne
rterent arma in eas que fuerant cum
malorum placauerunt utrumque populum. qui
abiectionis armis pacem fecerunt. et exut
inque gente vnum populum. Et romulus i
tatum Regem sabinoz fecit consortem
regni. Ad finem est sciendum quod sicut scri
bit Livius in fine primi cum superbus esset
in ostensione uicinis Urbis filij eius et
colatinum consanguineus in comitio in
ter vna habuerunt sermonem de vici
bus. et quolibet comendante sua colati
nus sua lucretia alium extolebat. quod
ad habendum expectat acceptis equis
nenerunt celeriter Roma ubi inuene
runt nurus regis inter comitia et ludos
eius similibus. de in eunt ad terram cola
tiam inuenerunt Lucretiam inter ancill
as uigilante laborante. ex quo latus
contentionis data est sibi. Secutus mi
nor filius tarquinij continuo inflam
matus amore Lucretie re pulcritudi
nis et honestatis post aliquot dies
solo sermo colatia rediit. ibi benignie re
ceptum alucretia cum honore tenente om
nibus sopitis artens amore intransit a
Lucretia tormente cum gladio in ma
nu. et breuiter cum non posset Verbi ex
pugnare pudicitiam mulieris minas
us est se iugulati suum nuntius cum
iugulata ponere ut in turpi adulterio
nocata diceretur. quod timore obtinuit
quod optabat. Lucretia tristis statim p
nuntium uocatis patre matre marito et de
leto breuiter dixit quod corpus uola
tum erat non animus. et quod si se assolu
bat aculpa non in pena. et continuo
gladium de hinc in cor. a uirtute Lucretia

brutus accepto gladio sanguineo
mirabiliter renouit omnes a placitu
ad uitam. Vnde fuit tumultu colatie ue
nit Roma ubi conuocato populo excitau
it animos omnes in omnes regis et filioz. et
fuit tumultu tarquinij priuati et re
gno. Rex ab exercitu ueniente Roma
ma cepit portas clausas. brutus p
alia viam peruenit ad exercitum quem red
uxit Roma liberata a se amara fuit
uita. Hunc est redemptum ad libertatem
dicit Iustinianum dicit esai dicit
illud signum aquile dicit mal maior
le sabine. hic nota quod Augustinus p
de ciuitate dei dicit hoc factum in exu
sari posse uidetur quod ex necessitate factum
est. et quod sabine non ad adulterium sed
ad aduersionem iuste fuit. Al color di
Lucretia. Et hic nota quod Augustinus
ubi supra commentatur Lucretiam apu
dicata et culpam ab occasione quod alien
um crimine puniuit in se inactum. as
gnat tamen causam quare se interfecit dicit
ne Velut romana mulier laudis et
amici uoluit ostendere hominibus pen
am iustitiam quibus conscientiam ostendere
non poterat. sed certe nobilis uia et in
dignatio animi fuit in ista nobili ro
mana. Et dicit in sette regi. Et hic
nota quod Autor multa breuitate spec
titur primordia Rome et tempora
regum sub quibus primo gubernata est
populus. non. romanum secreta purgata
rei deleteret effici gentium dominus ab in
itio habuit reges ad futuram tantam
virtutem. Nam romulo nichil ardentius
in quo populus induit ardentiam. Num
ma sacris in tentum fuit sub quo populus
scis est religiosus mitigato furore
belloz. Tullus hostilius rei bel
licis magister et ordinator sub quo et
populus disciplina rei militans diuina
acut et uirtute fortitudinis contra
picula mortis per publicam. Anch
virtutem auxit muris. quod populus tutus
esse non poterat contra tot uicinos
potentes inimicos infestos. Tarqui

Collatinus maritus
Lucretie

Secutus tunc?

Tarquinus prius?

Romulus?

Numa pontifex?

Tullus hostilius?

Anchus marcius?

Tarquinus prius?

nus pulci p asumpta 7 ordinata orn
amēta magnā ppo tribuit dignitatē
Seruius censum i uenit ut res publ
ica cognosceret suas vires. 7 prou
te ordinauit ut Romani de publicē
militaret. Ultimo tarquinius sup b
sua crudeli tuante fecit u ppls etragi
tatis inuixis sumū bonū libertati
acquiret. Et ut breuius colligam
romanus ppls sub Pomulo fcs est 7
bellicosus. sub Numa religiosus. sub
tulio armatus. sub ancho tutus. sub p
risco ornatus. sub Seruo premiatus
sub Superbo Liberatus. 7 regnaueru
nt Reges cclxij. annis. Et dicit
Vincen i tomo legenti uicue. sicut
populos latinos qui fuerūt multi. Vn
Roma fuit in latio. 7 ita Acienciaq
quorum ciuitas fuit florentissima i
confinio tuscie longe ab vrte pedy
miliaria. quā postea Camillus cepi
post tēnalez obsidione. **S**ai qu
el hic Justinianus transit narranto
ad gesta magnificētia que fca fuit po
st acquiratū Libertatē p tempora cō
siliūq durauerūt ultra cccc annos
et pmo tūgit duo bella terribilia duo
rū regū Valensissimū quorū vnus ue
nēs ab accedente Roma destruxit al
ter aboriēte Roma affluxit. Ad iteli
gentiam prīmū est sciendum q sicut 7
scribit Vnius libro quinto galli sen
ones gens ferex duce breuno igre
si Italiam occupauerūt loca i ter alpey
prou. Et nō stenti his transito apem
no in tusciam i festabunt clusū ciuita
tem. sed offensi a legatis Romanorū
cōstitūt furorem contra romā. Et o
disperissent romanū exercitū pmo i p
tu inordinatū apud aliam flumē ce
perūt vrte improuitaz impuata feto
et igne uastantes oia. quo tempore m
axime enituit illa romana virtus. Na
seniores asumpas insignibz bonoy i
pplis sedibz nuatati sunt. Iuuenes
uero forte qd ille numero ante capi
tolū p sex mēses defendērunt. tate

cū offitio barbaros fangaret 7 fames. i
Romanos ad ille libras auxi p mise
rūt. pcessu. sed galli supbia 7 i u
sticia uterentur i mensinatioe ecce i
virtuosissimū Camillū exul q aca
tus ditator ab sens collecti Romani
disperdis 7 auxilijs amicorū galos ag
resus omēs trucidauit. 7 cinere gal
lorum sanguine eoz extinxit. Ad
euentū secūdi est sciendū q pūis
tegenere Achilles cōsobrinū Alex ma
gū rex e puri q. pūia gētie diu
ditū acalabria angusto mari uocati
aterentinis cōtra romanos ad agna
bella gessit i Italia. 7 sepe victor 7
auxilio elefantoy quos primū du
xit i Italiam omia uastans uenit
p campiniaz usqz penestie. tandem
uictus virtute fabrij 7 Cury cōs
ulum qui de ipso gloriosus triupbū
duxerunt. quo tempore maria con
stantia 7 teperantia Roj apparuit. q
pūis nō solum nō potuit uincē fa
brij auro. sed nullū in ppo potu
it coromperē domis. durauit istud
bellū iij annis tandem Rex claris
simū adaximus dux belli amisit Ita
liam 7 scialiam. 7 in grena tesaham
et aacedoniaz et uictus alaceto n
onys dū oppugnaret ciuitatē argo
ni incaute tractatus est sato ma
na femine exemplūz prebens ali
quātūz hō possit frāre prosperis.
Hūc ad lētiā dicit Justinianus
Dint sai quel dēlfe. i. illud signū
Aquila portato tali egregi iō main
i. ab illustribz ducibus Romanorū
in cōtra breuno de isto policiatū fa
cit ad agnas laudes. 7 dicit q fuit
britanicus. in cōtra puro. de isto
ad uabiles laudes facit Justinus. q
fuit penitissimū oīum i duccēdo exer
citum. i ordinato atie. ineligen do
cāpum in conaliando amicos hōm
Et quia nō potest nominare omēs
uel multos dicit in cōtra gūatū
principi etolegi. i. duces 7 conitātē

C Seruius tull?

C Zaqz sup?

n. 8 Camillo.

C de pūco Rege Epri pūie gētie.

C pū q dūuē elephātū
7 ystia.

afiltratus. et detij. s. duo p'dicti pater
et filius. Gullius tamen adit terciū.
7 dicit q' detius nepos se de nouit i le
llo cōtra pirrū. Et fabi. de ista clauit
una familia fuit fabius maximus
vix sapientissimū qui tempore haniba
lis Rōmā tardando sustinuit. vnde
vocatus est cūtor. i. tardator. om
nes hi elter la fama de uolūter mi
ro. i. cōfio 7 conseruo cū istis re
sibus. mira. n. est genus a romanice
gūme q' antiquitas i vngelatur cō
pora regum a d'ortuor ut preseruare
tū apūtesfatiā. 7 ita uult dicere ce
lebro libenter famā istor ppetuandā
q' et ego princeps romanus famā
agnam merui. **¶** Et sic. hic Justi
manus tangit uno verbo bellū ma
ximū 7 piculosissimū oīū que gest
a sunt per Romanos. s. scdm bellū
punicū. quod Lūi' elegantissē de
scribit in. x. libris quod sapio ari
rabilitate cōfecit victo hanibale to
mita cartagine Italia Liberata. sic
scriptū est in fermi cō. ideo nō plū
ad presens dicit q' cōfio. s. signum
aquile crudelissime infestati ab h
anibale atq'ro. i. proficiunt ad ter
ram 7 cōculcauit virtute scipionis a
fricani a d'oris qui fecit cartagine
tributariā. 7 virtute alcius scipi
onis a d'oris qui illam cūtit. loz
goglio deli arabi. i. arogantia affri
canor de passato lal p'he rēne. i.
ripis alpiū q' diuidunt Italiaz ag
allia. dicto ad ambal. Istas alpes hi
nibal transiuit cū a d'arimo dāno et
labore ifestatus agentib' mōtanis.
vñ amissit a d'agnā ptem suz exerci
tus 7 Elephātor. ubi saxūz inaccessi
bile cremati prius igne de m resp
ersum aceto fecit icidi. 7 sic ferro 7
igne viam fecit. a d'agnas Laudes
hanibalis facit Lūi' inter quas hē
vna uidetur a d'uabilis q' cū stent
xvj. annis i Italia cūz collumone
tot gētium barbarūz que erant iter

se diuise lingua a d'orib' habitū nū
quā scū est conuincio cōtra cū asu
is. quod tū nō p'ngit si pioni n' Cesa
ri. Et q' nobilissimus flūi' p'ousoi
tuz ex al pib' p'edictis iō inactentē tan
git origine eius. vñ puerres s'mo
nez ad cū dicit. po dicte tu labi. i. ex
quibus al pib' tu op'ate laberis. Et
hic nota q' autō fecit satis magnū
saltū q' nichil tetigit de primo bello
punico quod durauit. xxij. annis.
quo tempore clauit vñ integemū
a d'archus regulus. **¶** Si otello hic
Justinianus tangit triumphos duor cla
rissimor p'ncipū romanor quorū
p'mus nō habuit patrem in virtute. a
Alter nō habuit patre i potētia. Scip
io habuit gloriosissimū triumphū de
anibale 7 cartagine de quo iā dictū
est alibi. et de a d'agnis laudibus
eū dicitur i fia cō. Ad cognitionē
pompei oportet aliqua p'mittere bre
uiter. Est g' scienorū q' pompeius i
uicēculū. x. buj. a d'ozum su scēptō e
xertū patris fuit sillanus 7 Italia
scialia Africa hispania dūsis belli
liberant de manib' ducū a d'ano
rum. hic pōpeius tres triumphos
notabiles habuit. p'mū de Africa
quā totā liberant de manib' a d'ar
ianor de victo domino mariano
et Jentia rex Iududie fauta a d'
rij. 7 tūc p' agnominatus est ma
gnus. s. scdm triumphū habuit de
piratis de cilitia q' magna multit
udine fere cū a d'ille nauib' infest
abant oīa maria ita q' venerunt
usq' hostiam 7 ceperunt classem
romana cū cōsule cum a d'agnū pu
toze Polz. pompeius autem p'mu
ltos a d'ignos duces legatos suos. s.
catonem varone 7 alios occupauit
faucos oīū mariū. et incredibili u
irtute 7 celeritate istos uicit i cil
itia. et sine dāno sine sanguine
oīa a d'ania reddidit secūra. spā
xl. dierum. 7 ex piratis fecit cūi

Cz detius

Duo detij p'z
filij

filij nobiliss
romani car
et vñ

Capo maio
Capo mino

8 Torquato

Chambal

P. m. Regul'

.11. & pompeio

*I. n. quis fecerit
cuius laude?*
Lombardia.

C. in eadentes.

Pompeii.

C. Scipio.

*or. necessia sumo impatori.
Seneca rei militaris
virtus
Auctoritas
gel. i. i. i.*

I. n. & Catelina.

tate laudem in lombardia. Tercium triu-
phum ducit gloriosissimum de aduinitate
tigrane et multis nationibus orientis
et septentrionis. aduinites namque
potentissimus rex ponti bellum gessit
cum Romanis per .xl. annos. qui una
die ultra septuaginta ad illa Roma
mactari fecit in assis. multas provincias
occupavit aliquam uictus uirtute loculi
felicitate ille tantum de bellatis ap-
prie in ultima desperatione ueneno et
ferro spiritum expulit. pompeium multa al-
ia regna cepit in oriente. unde retulit in
senatu se uicisse .xxij. reges orientis.
Nullus autem cum plura bella gessit. plu-
res provincias fecit. nec tantum ampli-
auit terminos Romani imperii. Namque
Asiam quam acceperat extremam provin-
ciam fecit mediam ut testatur Tullius
in libello de laudibus pompeii. quod decla-
rat plinius in .viij. In uero ad uice-
ram dicit Iustinianus sotresso. scilicet sub
signo Aquile triumpho scipione. scilicet
maior pompeio gioueneti. Nam scipio
erat forte .xxx. annorum quando triu-
phauit de Africa. et pompeius erat
xxvj. annorum quando primo triumphauit
de Africa. bis imperator autem quam adu-
les. et bis romanus eques loco consu-
lis. et solus gessit tertium consula-
tum. unde Tullius tribuit pompeio
quatuor necessaria summo imperatori
scilicet scientiam rei militaris uirtutem
auctoritatem felicitatem. et tamen in fine in-
felicitate de bellatis in felicius fugit in
felicitissime mortuus est qui primus
Romae cepit Iherusalem et templum illud mir-
abile ditissimum in tuus intactum re-
liquit. Et addit Iustinianus in adiecto
unum semper quod tangit Auctorem. scilicet euer-
sio ne fesulane ciuitatis ex qua olim facta
florebat. Nam teste salustio haterlinar
pessimum pulvis ex uite per pestiferam
conuersionem quam fecerat cum multis no-
bilibus de in uacando re publica et truci-
dando senatu confugit ad ciuitatem
fesulanam. et de recedens in agro pisto-

riensi perstratus est cum suis mirabiliter
pugnans. et ciuitas fesulanum destructa
est. dicitur quod et parue amaro illud signum
in aquel colle. id est moti fesulano in quo
fuit olim fortis ciuitas fesulanum sotto
l qual tu. scilicet o dantes nascisti. scilicet in flo-
rentia quod est propinqua et subiecta illi co-
lli forte per tria milia a quo alibi dicitur
tu est et dicitur. **P**oi. Hunc Iusti-
nianum transactis breuiter quibus
tam uictorij et triumphis aquile per
tempora consilium Hunc descendit ad
magisterissima gesta imperatorum. et ipse
apud. scilicet Cesare. et promittit quod in te ce-
pit arma contra hostes auctoritate
senatus et uoluntate populi romani di-
cens poi Cesare il tolle. illud signum
per uolens diuina. id est uoluntate sena-
tus et populi romani tunc opera populi et
crassi. imo senatum ultra galliam trans
alpinam dedit sibi asalpinam times ne
populo sibi daret. fuit. n. cesar magis a
michus populi quam nobiliu. et hoc fecit pre-
sso al tempo. scilicet Augusti. q. d. modicum
ante tempus Octauianum de titol ciel
uolle. id est ois constellato celi uoluit in
dure lo moto asuo moto sereno. q. d. r
ad unum principem ad unum monachum
Et sicut unum est princeps in summo cello
a quo dependunt omnes intelligentie re-
gentes orbis ita est unus princeps in te
in a quo dependunt omnes reges mundi
gubernantes regna. Istud autem fuit te-
poris Augusti cui cesar fuit quasi prece-
sor. nec unquam alius ante eum potuerat ob-
tinuisse istud brauium. **E**quel hic et
Iustinianus mira breuitate conuertit be-
llum gallicum. de quo Iulius celsus mi-
les et celsus cesaris qui omnibus in terfuit
facit satis magnam uolumen. sed aliqua-
pauca transcurritur attigam. est quod scie-
dum quod cesar in gallia primo habuit regem
cum heluctis uicinis germanie qui non au-
taria si iacie incensis terris eorum pua-
bant exire fines patrie quos ita dedit
cesar transito rotio citissime cum iere-
dibili accidia teleuit. qui cuncti ite-

C. 8. Cesare.

*Iustinianus
fesulanum*

putare terras eorum. Cesar tunc anno in
stium regē germanorum qui sequanos et
indeliter opprimebat requisivit ad col
loquium secum qui suple respondit et
quis ē cesar contra quē cesar exiit isē
quanos. et acerima pugna. Anno uultu in
ctus fugies transiit renū cū parua na
uicula de posita sacina supbie sue. et ces
ar una estate duob' uictoris gloriosus re
dunt ī galliam cisalpinā. Cesar tunc
reūsus in galliam habuit bellū atro
cissimum. In cuius qui ferres et diuiz
genus h' tūz ostinate pugnauerunt
ut equit' teneuozū fugerent qui ve
nerant ī auxiliū cesaris. sed cesar cū
semper magnanimus ēēt ī magnis
periculis maximus auxiliū quod aliū
de nō poterat a se ipō accepit. Nam
tracto scuto vni militi suo ī pma atiez
curiens amore et putore renocatus sui
reintegravit pugnam. sic romana pscu
erantia pcrinatāz neruozū uicit. et ces
ar fecis est victor p qua victoria supp
licatio. xv. dies fca est rome. Cesar
tunc transiit renū in germaniā fco
pōte artificioso valce. u' stetit solum
xviij. diebus. Et reūsus ī galliam fco
ad agno appuatu nauūz transiit in
britaniā 3 anno belli gallia qz britan
ni tederant auxilia gallis. ibi pmiss
est ad agnāz tempestate ita ī romaniā
audacia mudi fimbz nō cōtentā castig
are videretur oceanus. sed p uictoria
supplicatio. xx. dierū fca est rome. q
nūq' ante fecit fuerat. et quarto anno
visitata gallia cisalpina et illirico. qz
nūc dicitur scclanonia et erat sublegat
ione sua iterū transiit ī britaniā cū
maiori tempestate. Vbi bello uicit Ca
sibellaunū vūū fortissimū quē omēs
duce et regem fecerant apud leondinā
ciuitatem que tūc timonatu; uocabi
tur. et recepta uile cū alijs. v. pte de
dit casibellauno cōtentus fecisse regē
et britaniā tributariā. et reūsus est in
galliam sereno mari quod suo domi
tori gratulan videbitur. Anno v. hui

Illirion. i.
scclanonia.

belli quasi cōs galli rebellauit cesari
duce Induto maio teneuensi. quē lab
ienus legatū cesaris vūū strenuissimū
uicit. et occidit. Cesar pte et suos victō
cū adigna glā romani nōis iterū tiaz
sunt in germaniā cōtra sucuos itez
fco pōte. sed cito reūsus cōposita gal
lia rediit ī italiā et iterū quasi
nona rebellio tonus galie fca est et
duce veringentioige aluēnozu. qui
iuuēns erat potentissimū corpore et
armis aio et ipō nōie tēbilibz. cū quo
fuerūt parsi senones pittones tūo
nes lemouices bitūiges Puttem et ali
sed cesar ex italia reūsus celestiter ī
galliaz uicit in illuermāz. et post ad
tas victorias tantē veringentiozū no
lens et cōsulens datus est cesari. qui
pronolunt ad genia proiectis armis
dixit virum forte fortissime uictū. Et
ultō cesar oīz uictor ī nouē annis. x. a
no totāz galliam transalpinā ordinau
it. quēcūqz ī italiā galliam cisalpinā
in fite et amore suo firmavit. et iterū
reūsus ī gallia suspensus expectabat q
quid rome ageretur iam quasi diuin
ans ciuile bellū. hys pmissis nūc ostr
ue sic viterā iustimanū tescēns ga
lliam afluūbz suis de Eysara hic flu
uius nascitū ex alpe alta inter galli
am et italiā et decūens p amenam
vallem p multas teras tantēz mag
nus cadit ī Potamū ubi maris te
ribiliter uicit cūbz sicut totū mō.
et lera alius fluuius catens similē
in Potamū quē nō uidi videri quel de
fe illud signū? Aquille tā uato hic
est fluuū satis ad agnus in confinio
italie ī ter tēttoriū iannensiu et
prouincia; infino areno. renus est
fluuius maximus qui oliz diuiceb
at galliam agēmanā qui dicebatur
murus romani impy contra barba
ras natōnes an q' cesar ipm trāsi
ret. et sic uice q' gallia erat oli ma
ior q' nūc sit qz flandriā barbaria
tenuis uerū et multe alie natio

Veringentio.

8. C. C.

nes transuerunt in nom germanor. 7
 ortu i alpib exquib iordanus et lon
 go spatio discurrens p fines beluictor
 sequanor treuntor multis capitib cad
 it in oceanu. Et dicit eunde senna. f.
 illud quod fecit signu aquile. sequana
 fluius famosus qui facit i sulā pānā
 i tra pānā qd de nominati sūt sequ
 ani de quib iam est fca mētio. Et uci
 to se expedit dicit et agne valle on
 de iordanus epieno. sicut fluius sōnā
 qui olim uocabatū arar qui pigenimū
 cadit i iordanū rapacissimū iuxta Lug
 dunū. 7 ita seigia pulceimū i tra ro
 danū apud Aumione 7 iucta rapaci
 ssimū fluior gallic qui nō longe ab
 Aumione cadit in Rodanū. iordanū
 aut transiens p placū lemanū apū
 celenā transiens p multas terras n tū
 longo cursu sed magno ipetu cadit i
 mare nō longe a aqāssilia. Et sic iud
 q cesar subiungunt omēz galliā que
 clauditur alpib i talie alpib hyspan
 ie itno oceano 7 aqā mediteraneo. a
Quei de fec. b. Justinianus tangit be
 llum civile cesaris quod i mediate se
 quitur ad gallicū. 7 p tangit quō p
 occupauit Italiam. ad cuius hē agni
 tionem est p sciendū q arma cesaris
 hucusq fuerit adagica gloriofa amo
 to nō impia potius 7 i iusta q cōtra
 patriam nulla possit rōne excusari.
 senatus. n. iordanus cū cōsilio 7 fa
 uore pompeii magni tunc potentissi
 mi catonis sapientissimi ciceronis el
 oquentissimi aqāci buri 7 uirtuosisi
 mi te cernebat ut cesar dimisso exam
 puatus rediret. 7 comitius audacissi
 mus sibi successor mitteretū. siue in
 iudiciū q nūq aqāna glia sine i uo
 ia fuit. siue certumore q viderit q
 cesar oia agebat nō tanq dux ppli
 romani sed ut dñs 7 rex pro arbitrio
 suo. Cesar autē q nec triumphū nē
 consulatuz poterat obtinere venit Pa
 uennā famosam ciuitatez que erat
 in confinio gallic cisalpine puintie.

sue cū aīo defendendi armis cam
 suam. ibi audito q tribuni plebis
 protectores sui erant pulsi ex urbe
 de nocte clātesse recedens in auxo
 ra cepit Ariminū euacans legioibū
 ubicumq cent. 7 cōtinuo terre aū
 chie andonitane q tūc picenū uoca
 batū lete paruerūt sibi. sic tūcia 7
 umbriam quesuit donec tūc tū
 fuit cōtinuū quod est terra longe
 afulmone p. xy. aqāliana ubi domi
 tius i festus cesar proditus a suis
 ligatus datus est cesari. que Cesar
 soluit 7 vitam donauit in iusto. sic
 tota Italia cedente cesari pōperū
 fugit brundisuz ubi cesar conatus
 est includere ipm. sed pompeius i
 de euasit. 7 durachiū appulit i gēna
 Cesar deinde romā venit 7 urbez
 composuit ad modū suū. Nunc
 ad Aiterā dicit Justinianus quel de
 fe. signū pōditū pōi de! usci di tūcā.
 de hic dicit plinius Pauenna sabino
 rum oppidū. Et hic nota q tantes
 tanquāz de terra aliūna 7 benefactura
 sua facit singularem attentionē i qū
 bet volumine suo. Namū infernoz
 facit aqāmoriam de rectore eū qui
 fuit suus benefactor. Inpuzg decla
 na familijs 7 illustribz ciuibz eius.
 hic uō iusto nobili c de flore 7 pot
 entia eius qn cesar ibi morā tūc
 it duz pararet in uacere romanuz
 imperium. esalto Pubiciū. rubicon
 est fluius paruuus Pomandiole p
 pe cesenā ciuitate fertilissimā. qui
 fluius est famosus apud Auctore.
 qz fuit olim terminus puitiaz et
 quia Cesar trāsiuit hūc difficultē
 p in undationē 7 prodigiū iusū de
 boie quasi diuino pulsante tubam
 terribiliter fo de tal uollo. qz Aquil
 la fecit tūc aqāgnū volatū. Nā
 ubi cesar portauerat p aquilā in occi
 dentem nunc reuertit ipm i orientē
 ut ait flozus de nol seguitaria lin
 gua ne pena. q. d. lingua fatigauer

C. Ariminū.

C. picenū. q.
 aqāliana.
 afulmone.

C. pompeius?

C. Pauenna.

C. Pubicon.

Bellū civile Cesaris.

uictoria obtinuit. pompeius autē ui-
sa fuga suorum fugit apud helio ne secū to-
tus exercitus moreretur. quo remof-
nullus ī atie stetit. Et cesar qui p̄ia
pio belli clamauerat miles fatie feri
infine clamauit parate cūib' cū il-
los p̄sequeretū ut ait florū. ex legi-
onibus et equitatu pompeii. xv. milib'
p̄ierit in numerabilis strages fuit ī
aliarū gentiū et auxiliorum que tota
orientē conuenerant. Quāq' in vno c-
ampo tantum uirū romanarū fortu-
na p̄staxit. Nam ut sc̄bit florū tre-
centa milia bellatorū hic inter p̄ter
auxilia regū et senatus fuerūt. xj. legi-
ones ex parte cesaris ex parte pompeii
xv. flos et robur italici sanguinis
pompeius autē fugiens uno equo p̄-
terit et vna nauis p̄ mare recepta vixit
post deliberationem puenit ī egiptū.
ubi p̄tholomeus cui pompeius tutor
a senatu datus regnum fideliter suau-
erat b̄to osilio suorum illum īterfici fe-
cit. et corpore ī vnois abiecto caput
tono cesari resuati est. Et cesar cū
paucis fitens fama sin nōis que nō
minus suo vallebat exercitu alexan-
driā puenit. ubi fuit quasi ī maiori
p̄iculo q̄ unquā. Nam adilas erūd-
lissimus hūsto sanguine pompeii
ebrius sanguinem cesaris satiebat
p̄fectus regis cū xx. milib' armatorū
bellum mouit. et cesar nisi habuisset
p̄tholomeū secū forte nō euasisset. si
p̄tholomeus dimissus ac cesare īp̄u-
uenit cū alijs cūtra eū. Cesar repen-
tina ī uisione p̄cussus subito īmanit
namculā. sed temeris ī aquā ab ho-
stib' enatauit p̄ducentes passus ad
propinquā nauim p̄liū suū cū de-
t̄ib' trahēs. et manu sinistra eleuata
uelut quas habebat balnearetur
et cū redisset ad suos cum solita ce-
leitate et felicitate classē regis op-
p̄essit et cepit et castā hostiū ī na-
uit cū magna strage eorum. Rex fu-
giens ītrauit vna nauim qua de-

mersa multitudine fugientū qui fili-
uolebant euadere suffocatus est īna
qua. de inter cesar receptus ī alex-
andriā rediit regnū cleopat̄e ī
p̄etium lib̄idinis. Nūc potes viderē
liam dicit iustinianus p̄i uer dūza
chio. i. cesar conuertit exercitū. ex-
cessu farsalāia. i. thesaliā quā ruleas
fecit sanguine ciuili fidelis nil chilo. i.
egiptus per quā labitur nilus que est
calida regio extrema asie contermina
africe se senti del duolo. i. dolore. Et
suadit quō cesar p̄secutus pompeium
et uult dicere uno verbo q̄ cesar tra-
siuit ī asia ad helesp̄tū ubi olim per-
ses transiuit ex Asia ī greciam. dic-
it ergo illud signū aquile r̄iuit. i.
iterū uidit antandro. īnula ē tro-
ie. et symeonta symois fluius est
troyanus. per que loca dat ī tellu-
troyam orientē se moisse ab inuitō q̄n
uenit cū enea ut tactū est ī prin-
cipio cap. elatone hector secuba. hō
dicit notanter q̄ cesar uisitauit et
honorauit sepulcrū hectoris. tōci
ep̄osia se sc̄sse. i. se mouit mal' per
p̄tholomeo. i. malo et mino p̄tholo-
mei. Da indi. hic iustinianū tac-
to magno bello ciuili q̄ cesar gessit
cū pompeio nūc tangit breuiter alia
duo bella ciuilia que gessit cū pom-
peianis. Ad quorū cognitionē est sciendū
q̄ cesar itadens ex asia ī medio tē-
pestatū p̄ hyemē puenit ī sciciliā.
et q̄uis esset necessariū italie t̄i aud-
iens magnū exercitū pompeianū con-
gregatū ī africa ubi duo duces erāt
scipio et cato uelut fulmē belli r̄iuit
tentissimi sp̄s trāsiuit ī africa ubi
erat. x. legiones romane. et Rex Ju-
ba cum infinita multitudine barbarorū.
Cesar post multa īcomoda et p̄elia
particularia apud tapson vitem cū
suis vii legionib' cōtra hostes atiem
ordinauit. ubi milites inflāmati ad
orationē eius nō expectato signo
magno ardore pugnauerūt trāti

Cleopatra

Cezes

hispalis
subha
cunus

C scipio
Cato

tes omnes. Cesar tunc castum hostium cepi
s. scipionis Tule et Labienum. Iuba et pe
trius finaliter ad mensam bene po
tan se mutuo interfecerunt. scipio dux
gravis omni cum in nauis fugerit. i. hispa
nia te pbenius accessit gladio se
pulsit. et querentibus ubi esset i. peratorem
respondit Imperator bene se habet. Cesar
autem omni victor romam rediit. deinde
in audita celeritate transiit i. his
paniam ubi duo filii pompeii pro me
moriam et famam patris magnam fauorem
i. uenerant. ibi extremis viribus et
corps pugnauerunt est apud mun
tan ciuitate. Nec unquam cesar i. ta ex
tremo periculo fuit. Nam atrox et ter
rificant per tot tempora i. oibus bel
lis probata et laudata ceperat paula
tim retrocedere. sed cesar ab equo et
resiliens cepit percurrere ante pedem
uelut furiosus. manu et lingua reu
ocans fugientes. imo uisus est cog
itare de morte. timens fortunam esse
mutatur. tandem fortuna contulit si
bi i. speratam victoriam. Nam quique
cohortes Labienum que ad succursus as
trorum mittebantur credite fugere p
stiterunt suis manum fugientium et cesari in
ctoriam cum magna strage hostium et mo
te Labienum. gressus uulneratum fugiens
p siluam interfectus est accessione legato
cesaris et caput cesari presentatum. ult
imo cesar uisitata hispania usque gra
co reuersus est hispaniam quod nunc sibilis
uocatur. et hispalensibus magna quere
moniam fecit quod fauerant gneo dicens
supple quod populus romanus in mortalibus hab
ebat. x. legiones que celum frangere
essent potentes. sic solum nominis su
as ut quasi extere nihil ualeat inter
currat. Et hic fuit finis belli civilis ces
saris quod durauit. uij. annis. Ad huc
nam gremio dicit Iulianus. x.
dandi. i. post bellum alexandrinum scilicet
i. descendit illud signum aquile pota
ti accessare folgorando a iuba. i. in
fina. ante senilem uel nostro atre

te. i. in hispaniam quod est i. finibus nostri
occidentis. tunc sentia la po piana tub
quod duo pompeii pro uno renati uideb
antur. unde scitus euatens ab isto
bello postea multum sanguine augusti
occupata scitia et sardinia. Et hic
ultimo nocte lector quod hic gaudet cesar
Iulij filius plura laudabilia uide tur
habuisse quod unquam aliquis princeps.
Nam fuit sanguine nobilissimus de
domo iulia. corpore pulcherrimus. huius
conferat uerum latem. fuit armor
purissimus sine pur. unde non purum non
hannibal non alexander magnus non sci
pio maior huius maximo duci possunt
similari qui fecit fere i. possibilia homi
bus fuit eloquentissimus principum. unde
tullius numerat cum inter optimos o
ratores. fuit poeta. un fecit metrice et
opusculum quod appellauit uer in angu
sto rerum articulo quod in. xxiij. diebus
ab italia iuit in hispaniam. historicus
un sua gesta descriptit luculento stilo
ut dicit suetonius. fecit etiam anticato
nes. coegit leges sui temporis fecit
copiam. ordinauit annum in uento bi
sesto. dictabat simul pluribus scriptoribus
ut ite dicit. Cesar fuit liberalissimus.
Nam ex tot victoriis nichil sibi reti
nuit nisi dispensandi potestatem ut
ait seneca. fuit clementissimus super
omnes. an tullius dicit cum similibus
de i. clementia. unde augustinus in de
ciuitate dei dicit gaudet cesarem quod cum
lem victoria clementer exerceant qui
tam senatores sub spe libertatis iter
fecerunt. fuit temperatissimus. un cito
hostis capitalis eius dicebat solus
cesar sobrius accessit ad rem publicam
energentem. adagnanimus homines ut be
ne ostendit in victoria thesalia et afri
ce quod fecit clementer literas hostium quod
noluit legere. patetissimus fuit omni
laborum. perissimus exantoni nata non
saltandi. et breuiter erat totus i. singulis
ut dicit polienus anglicus. habuit inge
nium et memoriam magnam. unde nichil

Cloppitru

Cezeser

hispalensis
sibilis
ciuitas

C scipio
C cato

(Gaius cesar Iulij fili?) no by.

(Dicitur cesar)

Prima Caesaris.

solebat obliuisci nisi iniuriarum. Sed certe cesar sicut dicit Lur^{us} de huiusmodi habuit uitia parua uirtutibus magnis. Et maxime fecit multa enormia cupiditate dominandi. Nam contra patriam bellum civile mouit cum tanto sanguine ciuium. In suo consulatu omnia ad arbitrium fecit expulso armis collega bibulo. et prius tentauit multis modis facere aliquam nouitatem in re ut ueniret in statum. Solus fuit defensor coniuratorum hatilini. omnium reorum erat refugium dicens quod tales erant apti bello civilibus spoliari eximius rome. per fraudem uolenter. sed uolenter. summum sacerdotium emittit magno pretio. Fecit se ditatorem perpetuum. imo ut ait Lucanus omnia cesar erat. Unde tullius dicit quod cesar semper habebat in ore illud uerbum Enripidis poete grecice. si uiolandum est uis regnandi gratia uiolandum est. ceteris rebus pietatem cole. Luxuriosus fuit ualde unde cum cleopatra eadem nauis cucubant egypti. Vixit pompeii stuprauit. unde pompeius solebat uocare ipsum Egistum. et similitudinem matrem crassi et filiam. non timuit deum nec terremotum. Et ut cito conciliam cesar habuit maiora uitia et maiores uirtutes quam pompeius adagnus. sed uterque petebat regnum. Uterque in gratias patrie. Vterque oscurauit gloriam patrie. et patre pompeii pompeius strabo filium percussus est. **Deque de se.** hic Iulianus cum optimo ordine transierunt aliqua bella civilia et hostilia cesaris Augusti qui fuit filius adoptiuus et heres cesaris. Ad quorum cognitionem est breuiter sciendum quod sicut potest colligi ex florio tullio et alijs mortuo cesare gaius octauus iuuenis. Edm. anno qui studebat in grece celeriter uenit romam ubi statim Marcus Antonius fuit sibi in festus quod octauus erat primus heres

testis cessans quia ad opprimendum iuuenem cepit mouere bellum cum senatus fauere octauio. Et iam praetor exercitu in gallia cisalpinam cuculset ad utramque florentissimam coloniam ubi erat decimus brutus. sed octauus et duo consules brutus et pansa missi a senatu liberauerunt brutum duobus praetibus tertio mense. et utroque consule occiso octauus uictor solus obtinuit tres exercitus ad huc priuatus. Antonius exclusus a mutina fidelissima colonia receptus in parma crudelissime trucidauit parmenses uirgos optimas et honestissimos homines cum Lurio Anthio fratre suo. fuit. n. Marcus Antonius crudelis inuolentia praetor prodigius uoxar. postea Antonius et octauus concordantes fecerunt ut Marcus Antonius et gaius cassius in tursis sicut scriptum est inferni co. ultimo. Octauus relicto antonio orientem uenit in italiam. et cum diuiteret agros suis ueteranis Lucius Antonius uir pessimi ingenij imitator fratris in temeritate in citante fulvia uxore et Antonij uirili femina cepit mouere bellum contra octauum cum multis praetibus et spoliatis. octauus obsessit eum in tra perusiam. et post magnam famem perit antonio sed delevit perusium. Hunc ad litteram dicit autor dique de se illud signum aquile collocauit sequente. **De cesare Augusto nutritore** suo qui plus ceteris fuit et promouit aquilam cuius incredibilis diuina uirtus superauit etatem. Unde et apud mutinam portauit aquilam humens proprijs moriente aquili fero. bruto cum cassio nel inferno latra in extremo frigore glaciali in ultimo supplicio. et praeposuit ordinem quod prius fuit bellum civile mutinense quam philipense. Unde dicit emutina eperusa se dolente. **Plangere** hic Iulianus tangit aliud bellum civile fecit famosum per Augustum. Ad quod

*n. de Marco
Antonio*

*n. de Cesare
Augusto*

n. de la

1750.

12. 8 Tito xi
Imperatore. q
fuit iudicaz &
mote xpi.

Et karolo magno

Cognard?

Desiderius rex.

Γραφία

C. 11. 2. parva
gibellinus
quellus.

N. qñ dñsũ fuit
 Inipm romar
 a Costantinopolim
 no.

C. 1. 8. Raimo

na et sagacitate sua soluit rebita magna. multiplicauit redditus. et iter rogatus sepe de noie suo et sorte uocabat solum se Romeu. i. romi petam et peregrinu. hic itaq; peregrinu oia laudabiliter ad ministrans cu Raimondū haberet quatuor filias sine macula prole pman alte maritauit. Duuico regi frantie optimo qui postea canonicatus est facto bis passagi. secundū tradidit Adeluardo regi anglie probissimo. terciū Ricardo fratri regis anglie qui postea fuit rex. Quartā uō minorem copulauit karolo duci Anagauie fratri pfati Antiochi qui postea fuit rex scilicet de quo paulo supra dixi. asserens ipm fuisse nū potentissimū regē. sed virtutē et felicitas fecit sibi Aulicis oēs i festis stimulantē in uiridia publica feste. enriax. dicebant eim comiti q; hic alienigena ignotus superditatus boni comitis erat honoratior eo. qd; credebatur ad putore et ignominia eius qui uidebatur nescire gubernare regnū et curia p se et suos. Raimondus sūp et nimis credulus petiuit ab isto rationē uilicationis sue. cū Romens uenit ad curia tuā paup. et paup; de recedo. et continuo accepta mulula et ueste sua peregrina quā ab initio retinuauerat recessit. Comes p dē et colore confusus uolebat ipm retinere. at ille noluit. sed cito ipse luit penaz sue ignititudinis. q; Rex frantie ei puit sibi in uita magna partē regni sui. post mortē uō ipse rex successit. p uxore i partē prouincie q; est ultra Rodanū. karolus uō. p sua habuit. p minam citra rodanū quā sui descedentes tenuerunt usq; in presens. Hic ad literā dicit Iustinianus danti elaluce thomeo. i. anima preclara luce. i. splendet dentro ala presente margarita. i. intra stelam mēchurij parua et pretiosam. dicit folo pra grantē ebella. et uere magfi

cū et pulcrū fuit facere quatuor filias unus comitis reginas mal gmdita ab ingrato dno. Et surdit merito q; ad culpā cito secuta est pena. digna dicens mai prouicial. s. aulica comitis dē fecer contra luy. s. Romcum ex i uiridia nō anno rifo imo a amare fleuerit et sepe suspirauerunt Romeum. Nam officiales regis frantie et karoli nō fuerunt postea ita benigni et gratiosi erga eum sicut fuerat Raimondus comes. Romens uice comes iō supbia fia cor manifestā bene purgavit i uiridia ocula cor. iteo dē epero mal damina. q; ad finē reprobus uenit qual. i. quiconq; sifa tannor. i. prouiat sibi ipi nocumētū telē fare tal tui. sicut isti fecerunt ex bona opatione Romci. sed danti quod quis sua culpa sentit sibi et nō alij tebet imputare. ¶ Quatio hic manifestat Iustinianus singulare beneficium Romci ut Antoz fatiat ppetuā memoriā de eo sicut facit d alys rebus memorabilib; dicens. Raimondo berengien indignus tāta excellētia honoris esse quatio figle e ciasuna rama sicut p; ex i dicit. et dicit e cio lufce Romeo iū tute romanus h; genere germano ut aliqui scribunt persona humile ex peregrina. i. ignobilis et ignota. uirtute sua. quod nō fecisset Raimondus simplicitate sua nec aulicā malignitate sua. Et surdit simplicitatem comitis et malignitatem suorum Aulicor; dicens epor. s. post tam grantē beneficiū receptū il mosere le parole biece. i. uane persuasiones emulor; acufator; ad mantare ragione. s. ad ministraciōis aquesto gusto. s. Romco. et dēli ase gno sette ecinque p diece. q. d. reddidit sibi optimā rationem. s. eurentissimā utilitatez. s. a;liozationē sui status et exal

S. Raimondo berengio

tatione honoris. ita qd bene reddidit
 xij. pro. x. Et in fine Justinianus ta-
 git recessum Romae dicens i comedia
 tione eius ille romam parasse inoi-
 s. a comite hac fco ponere euentus. i.
 senex et pauper qd nichil acquiescant
 et tantis laboribz nisi in uictoria et glia
 sicut bene dicit scipio africanus in si-
 mili casu cu peteret ab eo id expetere
 um. unde dicit esel monto fauente ille
 cor de gli ette. i. qd constans et paciens
 fuerit in tanta indignitate fortune
 mendicando sua uita. i. ducento sua
 uitam p mendicata suffragia pau penul-
 le afrusto afrusto. i. nunc cum isto nunc
 cu illo ne diuiseretur alteri dno ignato
 asai. i. multi lo lo di auitatibz man-
 ifestis epu lo lo marte si seuerit que
 ignorat de eo. Et sic nota qd nichil fa-
 tum fuit de Romae et eius uita uel
 fine post recessum eius. sed amulter
 editis est vir scissimus qui sine du-
 bio erat sapientissimus et uirtuosissi-
 mus. tu uitem qd Autor bene nouit
 residuu vite istius hominis sed relli-
 que nobis inuestigandu. deo grās.
 Cū vi i qdā cōmuniū iudeor ubi
 tractat de morte xpi. B

O sanna sanctus deus saba-
 oth. postq in proxime pced-
 enti cantes inuoduit q
 aiām Justiniani per suatē
 nis et iustia romani imperij Huc co-
 sequiter i isto dy. c pmetat una ques-
 tionē qd oritur ex quodā dō supū posito
 et ē qd quō uita fca pnti de morte xpi
 potuit ēē iusta si mors xpi fca sub tibe-
 rio fuit iusta. Nam si iudei iuste dan-
 nat reū quō potest fieri iudā iustar-
 tero. Et pscens caplin potest diu-
 solū in tres partes generales i quarum
 prima Autor p tractat dām questione
 Pa fca aliā que nascit ex p ibi maio.
 In tercia tultia aliā qd nascit ex fca
 ibi qd per empiria. No pmi dico quō
 de ter ter tractat principem qonem
 sed primo pmitit unum exordiu in

quo tangit recessum Justiniani et ap-
 parationes sui ad nouā mām un cōtin-
 uas tēa dicendis dicit q Justinianū
 cantauit i fine sue longe orationis
 laudes altissimo et cantando dispauit
 ordina ergo sic litem et expone esia
 sustantia. i. aia preclara Justiniani.
 sopra la qual de pio lume sadua. i. i
 geminatur et duplicatur. qd Justin-
 anus fulget duplici glia in celo sic
 i muto fuit dupliciter gloriosus. i. i
 utili editōne legū et iusta gubernatōne
 imperij reparati iuribus armorum
 fo uiso cantare amē post Longā ora-
 tionē suam uolgetosi ala nota sua
 mouente se ad cantum suum co si. i. i
 hac forma. sentēcialiter o saluator su-
 pilluminas beatas aias istoz celoz
 glia tua dicit qd o sanctus deus o san-
 na. i. saluifica sabaoth nome ebraum
 est quod interpretatur dñs virtutū si
 ne exercitū sup illustans. i. sup illu-
 nas claritate tua. i. lūne glie tue fel-
 ces ignes. i. aias ardentes amore tuo
 hoz malacoth. i. istoz regnoz. Testi-
 similiter nome ebraicu Nam liber re-
 gum hebraice dicitur ad malachin. Et in-
 addit subitū recessū illius et sciam dices
 et esia. i. aia gloriosa. claltre. sicut a
 sta Romae et alioz spū actiuoz mor-
 sero a sua dancia. i. ad tripudiū q. d. ac-
 perunt moueri circulariter qui mot-
 perfectū est. pps pfectaz sub itacianū.
 equasi uelacissime faulle quā iā uoca-
 uit ignes nisi uelaro. i. recesserit ab
 oculis meis disubita distancia elega-
 te subito amē sicut faulle p aerem
Quo hic pcta tangit suā dispōne post
 recessum Justiniani qd remasit in ar-
 toze de clarando de uno dubio queliā
 mente expectat ex uno tō illius sps.
 dicit qd et fingit pectice io dubitana
 i aio edicā dille dille. i. die secne p
 pone qōnez tuā et reperit ad maiores
 affectōne edicā dille fame. in tūc
 cor meū alama donna. i. beatia che-
 mi de fca. i. tollit michi sitim. i. refit

94
rium dubiorum meorum corle dulce stille. i.
guttis. q. d. uerbis suis dulcioribus
melle. Et surdit suorum expectatum
illius in cuius potestate fuerat ab ipsa
pueritia dicens maquella reuerentia. i.
reuerentia semp michi domina deus in toto
na dituto me. i. que sit in totum domina
mei q. ab initio captus fui amore ei
q. ad huc uocabatur nomine corrupto in
in tegro. Nam beatrix cum esset infant
ula uocabatur uulgariter bice uocab
at in copito s. m. consuetudine pat
ne. sicut bonum dicitur sepe colaus pro
idolao. id dicitur per b. eper. ice.
q. d. habui in magna reuerentia q. est
honor cum timore ista domina apuerit
in terra quanto fortius ipse perfectum
in cello maxi chiamana. s. ad se cor loz
du sona. q. fiebam lentius et quasi son
nolentus ex timore nec autem
soluere lingua ne incideret temeritat
em. **P**oco hic auctor ostendit quod
beatrix explicauerit quoniam eius die
tus beatrix. q. non erat amplius bice
s. sepe poco me corale. i. non permittit am
plius me torqueri sibi mea sicut olim
interia me dum torxit amore suo co
micio supple loqui inquantum me dum
riso. i. leticia ut daret sibi spem tale
deus nel facio sana lom felice. q. uis igni
sit multum penalis. sed si aia posita in igni
in fernali uident deum esset beata dum in
missione tali. Et ecce quid dicit come
quista uedeta facta p. moue xpi de pe
cato prini parentis punita fosse quis
tamente. s. p. tui ta nullo inpenfer. i.
posuit te in cura. q. d. facit te dubitare.
et dicit secundo mo in fallibile ambo
i. s. m. uirtutis meum quod falli non po
test q. sacra scriptura non mentis. Et
promittit sibi solutionem et facit eum at
tentum. dicens maio ti soluero to stola
mente que ligata est tanto dubio. e
tu ascolta. i. attende nota delemie r
parole trifarii presente. i. munus si
ne donum ad agnum ita q. presente
est hic nome non participium et gratia

sententia. et lene dicit. Nam si iust
timianus in precedenti e fecit pulcr
um donum auctori de ma morali cu cla
ris p. suasionibus beatrix in presenti ca
pitulo facit ad agnum donum de ma
dumina cu subtilibus rationibus. un multi
et magni scoluli sunt in isto ca. **P**er
hic beatrix iuxta promissum nult sol
uere tactam quoniam et p. premitit
morbus ut preueniat rebuto o. di
ne ad remedium. et dicit breuit
er q. primus p. rursus in obediencia
sua tannauit se et totum genus
humanum. dicit q. quel hom. s. ad
tam de non naque. Nam primus
ho natus est nec de uirgo nec de
muliere. s. adam. uno formatu
manu domina reco perfectior magis
peccauit. sed natus est de uirgo
sine muliere. s. eua tercius de ui
ro et muliere sicut ceteri concupis
cencialiter nati. quartus de conu
ere sine semine viri p. uirtute
operationis sumi. s. xps qui rede
mit omnes tanno tuta sua prole
sinec sinaz posteritatem. tannan
te se. q. n. sps non obediuit reo. i.
iusto iudicio dei habuit corpus sibi
rebelles. et t. n. reus ho liberta
tem arbitrii ut ut fieret gloriosi
or non peccando habendo peccator p.
potestates sed ipse continuo transg
ressus e lege sibi tata. unde per non
s. s. q. noluit p. lege alia
tu. s. concupisibili de uole fieri. s. le
gis alio prode. i. ad finem profectu
et mentu quale fuit pceptu tatum
at de ad no. Et surdit grauitat
em et diuturnitate istius magni do
bi ad que non uenit remedium nisi
post multa ad illia annorum. Ad quo
d. est no tantum q. h. reus ap. p. ap
lo potuerit in carnari noluit tui nisi
in fine seculorum pcedente lege natu
re et figure post p. machas et p. p. he
tas quibus et p. quos fuit incarna
tio et promissa post quos in carnari

dignatus est tāq̄ in finē ip̄m 7 pl
enitudine iuxta uerbū apostoli a
uenit plenitudo temporis. nullū
cū querit medicū nisi cognoscat
adorbū. nullus querit doctore ni
si cognoscat se ignorare. Nullū
ad uisore nisi cognoscat se i potēte
hō. n. post lapsum ad huc supbieb
at de scia 7 uirtute. iō post lege nē
et septuagē sub sequi debuit in cāna
tio uerbi. dicit gōnte humana sp
ect inferma graque graui infim
itate animoz q̄ peior multo est in
finitate corporum i graue errore
magne ignorantie. 7 periculose egr
otat qui se egrotare ignorat qui. s. i
mondo mortali per seculi multi. i. p
multa centenaria aīoz que fatiū
nt quīq̄ ad illia centū nonaginta
nouez. iō erat op̄ sumo medico un
dicit fin dñi uerbo di dñi. i. unico
filio p̄aque discēter. s. in mūdū
sed quō uenit in mūdū qui ubique
est. certe uenit ut uisibilis apparer
et. **E** la natura hic beatrice tacta
zanatōne hōis de senbit i carnatio
nē p quā scā est reparatio eius. sol
us. n. qui fuit p̄cipiū causatū
est p̄cipiū recreatū. uerbū
s. patris eternū quod est xps uesus
mediator dei 7 hōinū et ad hūmilitē
fortis i teligentia est p̄ notandū q̄
patri nō cōuenit mūtū q̄ nō est ab illo
Nec spū scō ne esset duo filij i trini
tate unus i humanitate alius i diu
initate. p̄sona igitur filij ē in cāna
ta ut item q̄rat filius in diuinit
ate eēt filius in humanitate. Er
at etiā decēs ut sicut pater mūdū
fecit p sapiam suā ita p eantem re
dimeret ip̄m. 7 q̄ i homine utra
q̄ nā erat corrupta. s. aīa 7 corpū
iteo suscepit utrūq̄ ut utrūque
liberaret. Et tñ dñs uerbū s. Augu
stinū de fide ad petrū nō accepit p
sonā hōis sed nām. In xpo. n. due
natūe sūt diuina. s. 7 humana 7

tres sūt caro aīa 7 uerbū. sed non
due p̄sone. et simul uniuert sibi cā
nē 7 aīaz. dñt ergo eūi aīe in p̄soā
i. et illud ūbū diuinit sibi 7 uniu
it. uel sūp alia lram. u. i. ubi. i. i quo
mūto uniuert sibi la natura. s. huma
nā de scia alūgata ad suo factore
i. acratore deo p culpam que fuit r
redimēda p penāz cō lacto sol del suo
eterno amore. i. spūs scī cui attribu
itur amor. **Q** hic beatrice ostēsa
i carnatione uerbi ostendit passion
em necessariā ad purgationē hūane
nē assumptē. 7 ad intelligentiam
hūi lic fortis est p̄mo notandū
q̄ q̄m nā humana i persona ē esset
pura et inactis nichilominus i qu
antū humana erat p̄uata beatitudi
ne. q̄ caro sūpta de uirgine solū er
at de carne illa q̄ descendērat ex Ad
dam q̄ tū ad mām corpulentā quaz
vis esset ita pura 7 libera a peccato dñ
de sicut erat caro ante peccatū
q̄ xps nō sūpsit de Adam nisi in
arteriaz solā de puro sanguine. Vir
ginis sēo spūs scō de dit actiue
nām humanā. xps ḡ asūpsit pē
litates corporales sicut fame sitz
laborem dolore. 7 spūales ut tristi
ciam planctū et timore. nec tñ as
sūpsit cēs corporales sicut defe
ctus multaz egritudinū. Nec cēs
spūales sicut ignorantia 7 rebellio
nem carnis ad spm. Ad hām ergo
beatrice p̄ facit Auttores attentū ad
id quod dicere i tentat dicēns. **O**
uiccia il mō. i. speculationē inte
llectualem a quel chōz se ragiona
i. sequitū p̄motiōne questa
natura. s. humana unita ad suo
factore. s. deo i p̄sona filij p quem
oīa facta sūt sō sincera. i. sine ma
chula charnis e bona. talis qualis
creata. s. in adam ma ella. s. nat
ura sū sūbndita di paradiso. i. rele
gata a felicitate ad quā erat creata
pur per se stessa ob culpam suā im

Temp an aduēti 3. s. v. c. lxxxviii
Sp.

35
quē pro dñe torse da uia de ueritatē
e da sua uita. i. qz recessit a deo qē
uia ueritas et uita et accidit i te uia
almitate et morte. **P**ena. hic be
atrice cōcludit ueritatem qōnis per
unāz distīcōem et uult breuiter dice
re qz mors. x. fuit iusta et i iusta diu
eris respectibz. v. ergo tōque nulla
f. pena quā mai moxse. i. puniuit a
liquo se la pena de la ciuē pōse. f.
xpo qua nulla fuit mai ad purgā
tām aqumā culpā se se misit. i.
si referatū ala natura assumpta. f. t
humana quā xps assūpsit ut redi
meret. **E**cūsi nulla. i. ita cō nulla pe
na fo de tanta iniqua et offensa quā
ardant. i. respectum habendo ala per
sona de seferse. i. ad xpm q passus
est ipm in dx. i. i qua psona x. cū
cōtracta tal natura. f. humana. Et
hic nota q xps passus est passione
generalissima non solū p m omiar
mēbra cōpōis pīcipalia sed etiā p m
cōm aīe potēciam. passione acerbis
sima nō solū dolendo ut paties per
ulnēra sed etiā contolendo ut con
pācēs p nra delicta. passione igno
miniosissima p patibulū crucis i
ter latrones. passione peremptoria
p se pationē aīe a cōpōre. salua tū
uione utriusqz cū deitate. filius cū
naturā quā semel assūpsit nūquam
dimisit. **P**ero hic beatrix ex die
tis elicit vna notabilem sentētiāz
f. qz vnus et itē actus pōt ēē bonus
et malus diuersimode. et ad hūi li
tere utilem itelīgetiāz est bonū not
are q quāuis passio x bona fuerit i
se et scīssima et humano genen fru
ctuosā tū iuter nō cōstituerit cā fin
em sue actionis p bonū ipus passi
onis. sed ut malū xpo i ferret. nra
catem passio q fuit bonū finis pro
phetis q desiderabant passionē fuit
malus finis iuteris qui desiderabit
xpi offensionē. similiter si vnū fu
retū ut subueiat matri finis fuit

malus ē. qz qūis sit bonū subue
nire matri tō malū ē male subue
nire. similiter si aliquis dirigit i
sagiptā in ferā ut pascat pūpē m
egritatē m et i terficiat hōiem latēte
in silua actus est mētorū uel in
diferēs. dicit g in lūā. **P**ero dū ac
to uisare cōse diuēsse. imo cōtūe
cha dīo et augustinū pīaque una mōte.
xpi deo quīte iuste. iuteri nō i iuste.
itēo dicit per lei. f. morte x tē mo
latera. qz terremotus fēs est et ē
el ciel saperse. quā erat clausū p
trīb antiquis. **E**t declarata prima
parte duby. f. quō culpa pīmi pūe
tis fuit iuste vindicata p mortem
xpi de clarat alterā partem. f. quō i
ipā mors xpi fuit iuste iudicata p
titū. un dō non ti tē ora mai pūer
pūi forte. i. difficile ad credendūz.
quanto se dice i ē pcedētī de q
iusta uentēta. i. mors x fo pōssa uē
giata. i. iudicata iugūsta cōte. f. rōma.
Ad 10 uēggio. Ista est secunda pās
generalis in qua dantes discutit al
lud dubiū quod nascitū ex pmo. Et
pmo pponit ipm dubiū in cōmuni
dices ma 10 uēggioz latua mēte nīstīe
cta. i. itēz iūctā cū esset soluta
de clarato primo dubio dī pēser in
pēsier dentro ad un noto. i. difficile
dubium del qual. f. nouo dubio sasp
eta soluere p solutiōēz mēa congruā
disio. qz magnū est dubiū istud scdm.
Et explicat ipm i speciali. dicebat
cū iutor i mente sua bene uideō q
tō creator hōmīs debuit ēē redeptō
eius sed quare noluit assūmē cānē
humanā de vna femina et pati penā
amara. nōne poterat dimittere istā
culpā et hōmīnē reputare sola uolū
tate sua certe sic. dicit g tū dīci. i.
dicat et petere nīs ben dīscerno cio
chio oio. i. bene cōmprento quicqd
tu dixisti. f. q xps morte sua redem
it hōm tam natū culpā sua mā m
ce occulto. i. p me nō iudico p che

no uoluisse puz questo moto et no
alium qnostra redempnon. Ad hoc res
pondet Augustinus qd alius modus fu
it possibilis deo. sed nullu nre miserie
saluante conuenientior. nec tñ dicemus
debit alio modo redemisse mundu uel
no debuit. qd no ex debito si ex sola bon
itate facit. ¶ **Q**uestio hic beatrix assi
gnat cam huius ignorantie et difficultatis
et ad huius littere difficultatis intelligenda oppo
tet pnotare qd nullus e conueniens auto
ritas sacre scie nisi humilis mundu fidel
is studiosus iteo sub cortice littere ape
rte occultatu mystica et profunda iellige
tia ad compendium supbia. xps. n. doctor
huius scie li ece humilis in carne altu tñ
erat i diuinitate io dicebat ipm et eius
doctrina habere humilitate in smoe cu
profunditate sentencie. et qd misus erat i
docere omem terram iteo competebat e
ius doctrine ut i uno fmo multiplic
es lateret intelligentie. dicit ergo o
fiat. i. oantes dilecte mi questo di
ceto. s. in carnati omis sta sepulto. i. i
gnoratu aglicu. s. in intellectualib; de
ciascuno. s. supbi il cui in gregio none
adulto. i. nutritu ncla fiamina tamoz
i. ardenti amoe caritatis. Nam diuin
am scripturam multiplici abitantia
et latissima doctrina sine ullo errore co
prehendit et sine errore custodit cuius
cor plenu est caritate. nec dubitan pot
qui templu dei sit ho i quo habitat carita
Et sic inde q tractate arguit Autores q
ab initio uitas e amare beatrix postea
cu deseruit pp scias seculares. si tantes
reuerati est sicut tacens est ostensu i
sine purg. Et promittit sibi solutio
ne istius dubij dicēs per amere dno
perde tal moto fu pū regno. i. appie
tiar ceteris pero da questo segno. i. ad
istū pūctū molto se mira. et uere in
ulti mirantur qd creator scis est crea
tura. qd hic no est nature io pūto sedi
ferne. qd nullus malus potest ee per
frus metaphysici. ¶ **Q**uestio
Nunc beatrix uolēs facere solutione

dei dubij pmitit quedā pīcipia nec
essaria ad hoc. s. qd deus ab initio fecit
homine similitū sibi p libertate arb
itri. et ipse ho fecit se dissimilimū illi
per peccatū p ergo tangit i generali cre
atione vniūsi quā deus fecit sola bo
nitate sua qd caret i uolūa io uolunt
participare creaturis excellētia suam
sed potissime rationali creaturē cui in
chil potuit dare excellētiū libero arbi
trio p qd ho sit similis illi. sicut. n. ipse
erat sui iuris et sue ipius uolūtati n
necessitati erat qd bonū erat ita ho qua
si sui iuris no nisi sua uolūtate faceret
et mala et in iste dānare tur aut bona
merito saluaretū. Nemo. n. saluatiū
i uitis dicit qd ad uita latomina bona
i. forma boni de tunc sperne. i. recusat
et expellit que lūore. i. i uolūa. uita
illud platonis i timo optimū quidem
ē. et longe ab optimo in uita relega
ta ē ardenti i se sfailla. i. splendet u
clat fons lucis si de dispiega. i. exp
licat i alios lebellect eterne qd sūt in
ea que manifestant i intelligentiū stel
lis et ceteris. ¶ **Q**uestio hic beatrix tracta
creatione rerū i generali tangit i spetia
li creatione rationalis creature cui pl
tōs dedit de bonitate sua. et ult sentēcia
litter dicere qd ceteri creatū a deo sine or
gano nel medio celi ē eternū et liberū
dicit qd cio dicit distilla taella. i. emana
uit ab illa diuina bonitate scēcia meq
gno. i. i strumeto celi sic aia rationalis i
telligentie mouetes cellos et ipi celi. et
ecce ratione perde la sua imprenta. i. i
pessio forme non se moue. i. no subia
cet motu quatela. s. diuina bonitas
suilla. i. i format. Et addit alia p
ogatiua. s. libertatis dicēs repetentor
eate uerbi cio de pūe mēsa. i. pro
cedit ab eate bonitate scēcia meqgno. i.
organo celi et uolūa aboi corruptōne
ab omi concēcie. et ecce ratione perde no
sagace ala uirtute. s. i formatiue tele
cofē none. s. planetarū et stellarū qd
nouo create sūt et no sunt ab eterno.

no a pū finē

Et hic nota qd corpora celestia i fluit i
terrestria et elementaria quantu ad di
stinctione temporu et productione gen
erabiliu et corruptibiliu no tñ influunt
sup liberu arbitriu p vim constelato
num qua quia phis dixerunt fatu. nec
sunt certa signa futuror contingentiu co
tra qd ho potest p liberu arbitriu. et no
optimus Aristologu si pnterit illa po
test obviare eis. ut dicit baly. **P**u
hic beatrix reducit ad ppositu id quo
dixit de rationali creatura ut per
hoc ostendat qd ho maxime gaudet
et tali privilegio dicens pñ qd co
forme. i. ome tale ens creatum ateo
imediate magis conformatur sibi qd creatu
creata sub medio. ex eo pñli piace. qd
probat dicens dicitur. i. qd. lardoz sancto
i. amo diuinus chagne cosa magna. i. oia
replet lumine suo epui uiuace nelap
in somigliante sicut in angelo et hoine
qui seaz participant idne. Et maxie
homo un dicit humana creatura lau
antiqua de tute queste cose. s. in mor
talitate et libertate arbitrii. et uere uite
tu qd aia huana sit singularite pñle
gratu i libertate arbitrii. qd Angelu n
potest peccare nec ipe reus. id dicit e
suma mandu. i. immortalitas sola uel lib
tas sola conuen de dignita di sua nob
ilita. s. a similitudine creatoris. utru
q aut potuit p peccatu in primo pa
rente. un fuit solo il peccato equal
deladiffiancha. i. pñat eaz libertate
genita et facit cu misa et sua nec pñp
se resurgere. et alia distiñle al somer
lene. s. deo per de tellume suo i gre
sue pñde sen biancha. i. illuminatur.
et dicit notanter pñu qd aia pessima
hois i multis est melior aia bñu u d
Augustinus. **E**t hic beatrix osten
dit qd ad infirmitate necessaria sequitur
medicina dicens et ipa creatura hu
na mai no rñene in sua dignita. n
reutitur i pñstnu gradu nobilitatis
senon tempie. i. suplet tunc colpi uo
ta. i. pñuat conguiste pñe. i. debita

punitioe contra mal delecta. i. contra pe
ccatu. sicut em i cor humano quate
uqz malu culpa facit penitencia pugnat.
Et succit adagnume culpe et mis
erie hominis dicens uostia natura q
uato pecco nel seme suo. s. in Adad to
ta fo rimota di queste dignitati. qd fñ
est mortalis et sua peccati come dipar
adiso. i. sicut pñuata est felicitate a
qua erat creata et qua poterat pmer
en p liberu uoluntatem. Et hic nota
pñle qd Adam recte fuit similis sa
lamadre que ut dicit plinius si asc
endit arborē in ficit generaliter oes
fructus ita qd omes postea gustante
inde moriuntur ita Adam gustans
fructu arboris ifecit omes aias post
eozu qui fuerunt in eate uinatioe se
cu. **H**ic beatrix istis pñmissis
uolens venire ad solutioe facit un
am distinctione bñe bñe. ut uia
parte cassata co ducat nectō alteraz
dicit qd ne rñeouar poteat illa nā
humana dannata setubio ben soti
lmente. i. adiectas solet ter per alca
na uia scencia passat per undi quel
ti gradi. q. d. altero istoz motoru. s.
uel qd deus uel qd ho hoine repat u
nte dicit dicit deo per sua cortesia. i.
mera liberalitate non ex debito dim
esso queste. i. remississet culpa. dicit
lom per se ists. p penitencia queste
odistato asua folia. i. suo fallo et pe
cato. **S**ic hic beatrix intendit a
cassare parte diuina nō uera. s. qd
ho p se nō erat sufficiens ad respirati
onez homis lapsi. Ad qd est notandu
qd ho cates in culpa recesserat apñcip
io potētissimo leuolentissimo reor
corruerat i infirmitate ignoratia mal
ignitate et spuali effectus ē canali se
sualis ineptu ad diuina uirtute imita
tam. Ad litera qd beatrix pñmo redit ad
toze attentu ad improbandu vñu me
bñm dices sicca molachio. i. speculati
one intellectualē per entro labrisso. i.
profunditatem delecterno cōsiglo. qui

sic teneant in eterno consilio suo qu
anto p*ro*fecta mente f*u*it. i. q*u*ia
possibile est intellectui in corpore ho*mo*
iunctis et p*er* celum discurrens alio p*ri*
lar. q*u*o p*ro*fecto. et ecce non potest lo
mo nei termine sui. s. in puris natu
ralibus mai*or* sordidare sup*er*bie sue et
assignat rationem per non poterit i*u*sti
ficari. i. inclinare se con humilitate con
tra superbia obediendo p*ro*fecto. contra ino
bedientiam quanto intese in f*u*it d*is*
tribuito. q*u*ia uoluit scire bonu*m* et mal
um sicut deus. Et hic nota q*u*o p*ro*fecto
tione Angelus n*on* poterat e*ss*e rep*ar*ator ho
minis. q*u*ia p*ro*fecto angelu*m* uoluit sup*er*
fieri similis altissimo. Et d*is* e*ss*e q*u*estio
ela rason. i. p*ri*ncipalis c*on*tra p*ro*fecto lom
fue d*is*tribuito. i. ex clusus et exceptus
tu poterit sordidare per se. i. p*ro*fecto uir
tute. q*u*ia ho*mo* non poterat recu*ss*are et
fieri innocencie nisi dimissa culpa q*u*o
dimittit n*on* debebat d*is*tribuito iusticia
iustis p*ro*fecto satisfactione c*on*digna. et q*u*o satis
fieri n*on* poterat nisi deus p*ro*fecto totu*m*
humano genere nec debebat nisi ho
qui peccauerat t*em*p*or*e c*on*gruentissimu*m* f*u*it
it humanu*m* genus rep*ar*ari p*ro*fecto ho*mo*ne.
¶ Donqua. H*ic* ultimo beatrix ex
cluso h*u*mine areparatioe c*on*cludit et
q*u*o deus debuit e*ss*e rep*ar*ato. Et hic
nota q*u*o nullu*m* modus erat tam c*on*
ueniens et congruens rep*ar*atoru*m* nisi q*u*o
deus fieret ho*mo*. Nam c*on*tra p*ri*ncipiu*m*
effectum reru*m* n*on* potuerit nec deb
uerit e*ss*e nisi d*is*. et n*on* minu*m* sit res
c*on*ditas rep*ar*are q*u*o in e*ss*e producere
sicut n*on* minus est bene e*ss*e qua*m*
simpliciter e*ss*e d*is*tribuito f*u*it p*ri*
cipium rep*ar*atiu*m* reru*m* e*ss*e deus
sumu*m* ut sicut omnia creauerat pu
bu*m* in creatu*m* sic o*mn*ia emaret p*ro*bu*m*
i carnatu*m*. dicit g*o* in l*it*ra donqua q*u*o
dio conuenia rep*ar*at ho*mo* a sua u
ita i*u*stia. s. beatam c*on*le sue uie q*u*o
fuit due. s. iusticia et m*is*ericordia. i*o* d*is* dico
c*on* luna. s. iusticia t*em*p*or*is uel m*is*ericordia t*em*p*or*is
euer con ambe due. i. c*on*tra iusticia et

m*is*ericordia simul. Et s*u*adit q*u*o deus
elegit utraq*ue* uia p*ro* meliori dicens
mala diuina bona d*is*tribuito imp*er*
ta. i. informat t*em*p*or*e formale p*ri*ncipiu*m*
fo c*on*tenta de p*ro*ceder per tute le sue
vie. s. iusticia et m*is*ericordia i*u*stia et anhu
arui fuso et ecce c*on*tra optima p*ro*fecto
lopa e*ss*e tanto p*ro*u gradu. i. habet
gratiosior ho*mo*ne d*is*tribuito p*ro*fecto. i. ab ag
ente quato p*ro*u ap*re*senta. i. de m*is*ericordia
fuit d*is*tribuito bona d*is*tribuito. i. animi on
tella e*ss*e uita. i. a quo p*ro*fecto. Et h*ic*
nota q*u*o si h*ic*et c*on*pare humana diu
nis calengus noster ytalicus iustiss
mus legis lato h*ic* uiam tenuit. q*u*o
mirabilite et p*ro*fecto uisus e*ss*e iusticia et
m*is*ericordia ita q*u*o n*on* uiolauit iusticia p*ro* m*is*ericordia
nec m*is*ericordia p*ro* iusticia et c*on*
en ut narrat p*ro*fecto p*ro* politia et sanxi
set lege ut adulter utiq*ue* oculo p*ro*
naretur filio p*ro*fecto qui in c*on*tra m
legem c*on*tra in rigore p*ro*fecto p*ro*fecto
mansisset tandem placatus p*ro*fecto
oium eruit vnu*m* oculu*m* filio alter
um sibi. Ita c*on*tra iusticia et m*is*ericordia
legis lato diu seuerie egit contra
genu*m* humanu*m* reu*m* mortis p*ro* p*ro*fecto
tum p*ro*fecto p*ro*fecto amuliere decep
ti. et finaliter p*ro*fecto multis iusticia et m
et sc*ilicet* p*ro*fecto uisus e*ss*e iusticia et m
iusticia filium suu*m* humiliando ad
i carnatione et passionem. **¶** H*ic* h*ic*
ultimo beatrix adagmificat et super
extollit h*ic* modo redimendi ex
ludendo o*mn*em aliu*m* modu*m*. dicit g*o*
ne si alto o*mn*i magnifico p*ro*fecto c*on*
tuta magnaminitate et liberalita
te f*u*it de p*ro*fecto. s. p*ro* totu*m* temp*or*e
legis nature et legis scripture ofie
s. in futuro p*ro* totu*m* temp*or*e grat
oper luno oper laltio. i. p*ro* uia et iu
sticie uel m*is*ericordie na lultima
nocte. i. fine m*un*di el p*ro*fecto die. i.
p*ri*ncipiu*m* m*un*di. Et pulcre appel
lat creatione m*un*di diem. i. clarit
atem destructione uo nocte. i. ob
scuritate. Et assignat rationem

no. x.
Calengo ytalico
iustissimo legi
latore.

37
sui dei dicens dx. i. qz pui largo
fu dio atar se stesso vniendo diu
initatem humanitati per far lom
sufficiente ari leuari qui p se soluz
no poterat resurgere dx se laucasse
sol dse dimesso. i. qz si solus ds no
fcs ho remisisset peccatu de plenitu
dine potestati. **I**teo dicit et in gla
ria modi erano scarfi. i. defectui a
o remptione hois ala giusticia. s. di
uine sel figiol di dio non fosse hum
iliato ad in carnari. **I** bene dicit na
i incarnatione apertur potentiap
atris sapientia filij benivolena sps
sci. Nam peccato solu debetur pena
sedm iustitia. **I** dimittere peccatu li
beralite sine pena erat contra iusticia
dei qui est sume iustus. **I** no dimitte
erat contra miaz eius qui est sume mi
sericors. **I** per impietati. **I** sta pica
est tercia pars generalis in qua bea
trix declarat terciu dubiu quod or
itur ex vno deo supius posito i solu
tione sedi. qz n. de m est supra qd
oia creata a deo sut eterna. **I** incor
ruptibilia de clarat qno istud de m
habeat vritatem. Et uolo te scire
q no erat opus ista declaratione hic
quia latria illa e satis clara per id q
dictu sine medio. **I** muto facit ista
declaratione qz utinu vocabulo
creationis multu large appellato
creata a deo quecuq sunt p gener
atione uel corruptione. Ad q est no
tandu quod ds aliqua opatur natu
ra mediante. i. sm comune cursu
nature. **I** talis opatio no distingui
tur ab opatione nature. qz hoc deus
et na simul operantur. Alio modo
ds operatur aliqua i mediate. **I** su
p naturaliter. sicut quotidie crea
t aias rationales uel reuelat al
iqua secreta. Ad hanc g beatix p
ponit ista mam dicens qz ritozno
ate chiante in alcu loco. s. vnum
tem positu. s. per de tu ueggi li cor
si comio. i. ut i religas clare sicut

ego i telligo. ppe risticte. per impiet
ti bene ogne disio remouendo oia
dubia orientia unuz ex altero. Et
ecce dubiu tu dici. i. potes dicere q
obicere michi io ueggio il fato laqu
lanc latera quatuor elemeta et
utte lor misture. i. oia mixta que
componuntur ex ipis elementis ue
nue a corruptione edurat pado.
sicut clare videmus i elementat
is. elemeta eia in ter se continuo
transmutam de vno i aliud. qz co
tinuo ex terra fit aqua ex aqua d
acr ex aere ignis. **E** queste cosse
pur foro creature. i. ita create a
deo per de se cio dx uero qz tu non
potes mien estato uero. s. p qz. qz
ueruz est esset deuzien secun di
coruptio. **I** gli angeli. **I** hic beat
rix facit pmissam de clarificatione
dicens ofiate. s. reuerente glian
geli el pacse sincero. s. celu corpus
simplex. **I** purum nel qual tu sic.
hic mecu cume se possim dir cr
ean. s. ppe in lor esset intero. i. per
fco si come sono sine corruptione
uel sine qz sut in mediate a deo
sine opera nature. **I** ita aie ratio
nales. sicut postea statim dicit. m
ali elemeti de tuai nomati. i. nunc
nominati qz de illis dubitabis e
quelle cose dx viloz se fano. i. cor
pora que componuntur ex illis so
no i formati a creatura. s. celu. **I**
cuius motu illa virtus informatiu
inducit i mam persistente uarias fo
mas. **I** diuisas figuras que dant illd
esse singulare rebu p quod vna e di
stineta ab alia. **V**nde dicit creatio fo
la matia de gli anno. s. materia pre
iacet. uel ma puma qz dicitur ple
creata fo la matia i formante que red
it forma eis in queste stelle de toz
no aloz vano qz sperie celestis uolu
untur circa speras elementares. **A**
anima. hic beatrix ostendit de in
anibus quod ia ostendit i corporib.

et uult sententialiter dicere qd sicut i
corporib' aliqua sunt mediate celo sicut
elementa et elementata. aliqua uo i medi
ate aet' sicut ipi celi. ita aliqua aie su
biacet motui celi io habet fine et coru
ptione. quedam uo no subiacet motui
celi io st in motales. dicit g' lozaggio el
moto dile luce sancte. i. influentia et ui
tus stellaru tua. i. elicit lanima dogme
bruto. i. omem aiam sensitiaz edele pi
ante. i. oem animam vegetatiua de comple
tion potetia. qz talis aia educit de p
otetia me io simul co corpore outur. sim
ul motu. no sic e de aia rationali qz ueit
ab extra. s. aet' et res dia. Vnde dicit
mala soma benencia. i. beniuolentia et
benignitas dei spm voftra uita. i. aiaz
humana creando infundit et infundendo
ciat scencia meggio sine opatiac celi. ela
inamora dise. qz naturalis amo e ad
deu si de p' sempre la uisita qz nuqua
quietatur amo et scieru hois nisi infi
ne redeat ad ipm pnapiu. Et hic no
ta qd cu deus sume bonus et pfecte beat
eternaliter fuerit voluit facere alios
participes beatitudinis. et qz eius beati
tudo no potest participi nisi p intellectuz
et qto magis intelligitui tanto magis
habitu iofeat rationalem creatura ut i
telligeret. i. tell. pento amaret. amato
possideret. possidendo fruere. et ea he
moto distingit ut puri i sui puritate p
maneret. s. angeli. puri corpori iun
geretur. s. aia. iteo aie affonate sunt
corporib' ut i eis famularentu deo. et
ueru et sumu bonu promerere. ¶ E
quia hic ultimo beatus ex dicit de
et arguere resurrexoz buaz coporu
Ad quod e pmo notadu qd naturalis
appetitus no patit qd aia sit plene
beata nisi resituiatur ei corpus ad q
re sumedu h' naturalit' inclinatio
ne in ferta. quia omis res uel benel
male merendo laboras debet pmo g
audere uel pena dinari. et si alia carol
alius sps assumeret alius esset ho q
no prius meruerat. dicit g' equina

ex argumentis sup'ius scis p' argumē
tare anchora. tu theolege voftra res
suetudine. resurrexoz est aie et copois
morte sepeator iterata comitio. et de
et modu arguendi dicens setu n' p'eli
i. iteru uoluis i aie io qd ia dicit de
iratiac p' mi hois come humana ca
ne fesse aloza. i. fca est p'fca aet' si
ne medio celi celi p'imi p'ienti intra
bi fensi. uult dicere resurrexio arg
uitu esse possibilis ex hoc. qz cor susci
tata bonu fient qualia fuerit i p'imi
is parentib' que fca fuerit in medie
tate aet' sine operatione celi et non
per viam nature generate. co sonuz
ergo uitetiu qd ia post morte utatu
organo et instrumeto in gloria et pe
na quo in uita usa e i bono et malo.

*Cat. viii. i. q' p'it' asce' i spaz uencis
i. q' mlti nati' it' ducit h' uol' Rex*

Venus.

Sola creder lo monto in suo
perculo. fca qd in supioribus
dantes dedit nobis doctrina
de secunda spe aiarum beatific
ataruz sub asce' b'uzio nunc psequet
intendit dnt doctrina de tertia spe a
maru beatificatar sub uenere. et p'fca
caplm. Vuy potest diuidi in tres p'fca
generales. in pma quaru poetice de
scribit suu ascensuz ad speram uene
ris et animas apparente ibi. In secun
da i aduocat singularit' vnam aiaz il
lustrem ad oeternam qd manifestat se et
suos ibi indi se fecit. In tertia mouet
vna qonem qua curiose p' tractat ibi
peru dno. Ad p'mu dico qd auto de sc'i
bit suu ascensuz ad tertiā sperā et tu
lam aiaz apparentiuz ibi. sed p'mo p
emittit exordiens enoie gentiliu anti
quoru qui coluerut olim cu magnare
neratione mulierem sumā peccatrice. ¶
pro dea sicut et fone magnu adulter
um p' sumo deo. Ad qd e sciendu qd ve
nus fuit femina cipriana pulcra
forma ardens luxuria. un dicitu nu
pisse vlcino deo ignis. i. carnalis
cupiscentie. Nata ex ioue et dyoni

Resurrexio.

*loq.
Iuuenalis.
8 messalini
impatore*

*Al. p' d'p' E
Amoz.*

En. 8 dea uenere.

que p mirabilem pulcritudine et lib
 idinem dea est Venus adater amo
 ris pulcissima et culta p dea. Vnde a
 pud paphos habuit templum et ara
 primo. qui error natus apud cypri
 anos puros i libidine cito trāsīuit
 ad grecos et Romanos ne dū ad bībar
 os Venus tamē sic honorata nō cōtē
 a pūatis amōib' cepit publice facē
 queitū sicut postea fecit ad essalima
 imperatū romae a te qua dicit Ju
 uenalis et lassata qūis nondū faci
 ata recessit. Et Venus lupanaria
 prima inuenit. q omnia credibilia fa
 cit trāpīs cōsuetudo cypriozū qui po
 st multa secula mittebant virgines
 suas ad litora maris ut soluentes
 primitias castitatis veneri acqūe
 rent dotes ex cōcubitu peregrinorū
 ut dicit Iustinus. dicit etia fili
 ali qdō accidisse in Italia apud locū
 ciuitatis calobrie ad litora q dicit et
 poeta qui diu fuit nimis amozatus.
 lo monto. i. hoīes mīrami olim sole
 a credere in suo periculo. pro periculo.
 i. in perniciē animarū delatella. ci
 pūgia. i. Venus cui claudianū i ma
 iori describit pulcherrimū virtutum
 Et folle amore. bene d. nā duplex ē
 amor. i. amor amicitie qui est amor
 virtutis p honestum et amor cupisc
 entie lacrimas qui est p delectabile et
 de tali loquitur autor hic. qd ē pūisū
 Auctor multorū et agnōzū malorū. d q
 v'g' pām amozosus dicit q crutelis a
 mor docuit adonē maculare manus sa
 nguine filiorū rogiāse. i. influeret.
 uolta nel terzo epicio. i. i terzo celo
 sine orbe. et ponitur pars p toto. Epi
 cidus. ii. vocatū ab astrologi circuli
 que planeta facit qn est retrogradū
 Et nota q ceteri planete habent su
 um epiciclū preter solem. qui iteoc
 aret epicielo qd cū esset retrogradū
 i pēanet generationē et male dispo
 neret nobis dies menses et ānos.
 Et sudor quo ex hoc singularissimē

honorauerit eam deitate etiā imper
 sona matris et filij dicens per de legē
 ti antiche. i. antiqui gentiles. et p et
 principaliter cypriani q etia hodie
 na die satis colunt venerē ex ifluē
 tia celi ex veteri cōsuetudine et coll
 uione ad uenariū cōsuetū ibi. nel
 anticho errore. i. paganismū quī long
 us error durauit in mūdo usque a
 d xpm. ceteri u. gentes pter solaz
 le bica colebant plures deos facia h
 onere. i. trāpīs honores et sacrificia
 eductio qūto. i. exationib' et suplic
 ationib' nō pur alei. i. veneri soli
 ma honorauero. tanq' deos esse di
 uinis honorib' dione caputo qūas
 agentes matris q genuit talē filiaz
 matre generationis huāne et tali fil
 io impellenti hōes ad hoc opus et ex
 ponit et glosat tēm suū dicens que
 lla per madoe sua. i. dyonē et bened
 ictū. n. dyonē. q. dyonēctens p hē
 i telligētes cōiuntōem maris et fem
 ine esse causam libidinis. queito p
 figlio. i. cupiditē que iam vocant
 follem amozē que potenti sūmūte
 um dicebant. de quo pleni sūt libri o
 mīū. i. lutoz. cui sacrificiū facimus
 de lacrimis et suspirijs. iteoc bene lu
 sonus poeta gallicus fingit amozē
 captum amulicrib' affixum eruci i
 quo ostendit crutatus ad quos duat
 amoz cecus iteoc dignus cruce. Et spe
 cificat ipm cupiditē ab ostio suo q
 hē i atar hōes ad libidīnē. sicut fin
 git Virgilius q Venus mater Ence
 misit filiū suū cupiditē in formā sic
 hany ad in cententā dōdne in amo
 rem ipm' enee. vñ dicit adhecan illi
 antiqui pagani credentes multi qd
 dōd fūisset uere capta amozē Ence.
 tanta fuit dulcedo fingentū. de dōdē
 adue dicitur c' sequenti. dā iedette i
 gūmbō ad dōd quod totū est fictum.
 Et dicitur hic poeta adducit ad p
 positū id quod dixit de uenere dic
 ens epiglianano. illi Antiqui ta co

loq
 Juuenalis
 8 messalima
 impatire

Al. q dūp E
 Amoz

Ven⁹ stella. 8 mane lucifer uocat.
8 sero hesper⁹.

stella. s. venere. ondio principio pig
lio. i. aqua in capio nunc nouu tr
actatur il uocabol. i. nomie dila
stella. i. planeta venereis quādu
tor specificat acursu suo. Nam ve
nus aliquāto pcedit solem i ortu
suo 7 tunc uocatur lucifer quasi lu
cidissima stellaz aliquāto uō orit^r
post occasum solis 7 tunc est retro
gratu 7 uocatur hesperus. iō dicit p
ulcre dicit sol uageggia. i. quā ven
ere tanq̄ uagam suaz pulcennā sol
pulcennus respicit q̄ dicitur. i. 4
tergo 7 tunc est occidens. q̄ dicitur
gho. i. a fronte. 7 tunc est occidens.
Et sicut dicit quō intrauerit speraz
Venereis dicens iō no macorū dicit
luc in ella. s. stellam pp subitū tras
itum fcm in instanti. q̄ dicit dōna m
ia. s. beatit dōna spūalis dēio uō
far pui bella q̄ quanto magis asc
endit magis exaltatū in lūe q̄
magis ap̄opiquat ad deum 7 al
tiora uidet infer assai fede p sat
entes signū dēserui entro. Et
ome hic Autor dēscribit aīas lumi
nosas p̄positas i ista stella clarissima
p pulcra cōpationes. Ad quod est p
mo notandū q̄ Venus s̄m Astrolog
os ē planeta bene fortunatus signū
cans mulieres iuuentutē in strumē
ta solaria otia ornamēta risū gau
dium delectatōne amorē suauitatē
Amicitia. 7 est calida 7 humida. Et
colore cantentē 7 splendentē 7 s̄m
ascenditū cōs uoluptates iō Autori
troducat i hac spem aīas eoz virtu
osozū qui in uita fuerūt uoluptuosi.
et t̄p lene uiuentes uel bñ morietē
dicit q̄ euidio i cōsa luce. i. in uenē
lucēssima alit lucerne. i. aīas lu
centes Venereozū qui communiter s̄m
pulcri moueri in gati. i. circularitē
q̄ motus est p̄fect. et d̄t pui emen
correnti. i. ueloces credo al modo di
lor uiste in gme. i. itenozes. q̄ s̄m
q̄ magis minus uident 7 cōtēplāt

teum. et p hoc inuit differētiā grad
uuz glie ip̄ari. asimili come fauilla
se uede infāma 7 est pro p̄ua cōpa
tio. fauilla. n. leuis lucida ardens m
ouetur rapti p flāma ardente. ita 7
aīe Venereozū mouētū uelocitē quo
flāma amoris trahit eos. Et come
uac si dēserne in uac. sicut p̄z i dō
canētūz quando una. s. vox et fēma.
et alia ua cide. i. reititū. 7 est op
tima cōpatione. q̄ veneti naturali
ter sūt cantores. 7 diuersē uoces cā
tantū cōcorditer fatiūt dulcēz sonū.
et ita hic. Difficili hic Autō dēser
ibit rēpētū accessū illarū aīarūz
uersus eos p uia cōpationē pulcraz
dicēs Veni uisibili onō. Nam uap
ores calidi sūt luminosi iō uidentū.
frigidū uō i uisibiles sicut ueti nō di
scēser difficili nūte repulsi a frigida reg
ione aeris tanto festini. i. tam ueloc
es dēno p̄terfer impedita elenti. i. p
igni 7 tardi achi auesse uedut que il
umi diuini. i. illos spūs luminosos
uenit anoi. 7 est cōpato p̄p̄ria
te uētis ad aīas rōne uelocitatis et
i uisibilitatis. uñ quidam dixerūt an
ima ēē uētum. 7 dicit Lassiano ilgi
ro. q̄ p̄monebuntū circulariter ut
dēn est nūc uō fecerūt motū rectū
et p lineā rectā Venierūt uelocissē
ad eos p̄ia cōmiciato i gualti serap
hym. hoc dicit q̄ mouētū s̄m motū
angellozū mouentū illā sperā ut st
atin dicitū. Et exp̄mit cantū quē
supra tetigerat p cōpationē uo
cum dicens Et olanna. Ista uox he
braica significat imensam affectio
nē mētis q̄ nō potest bene exp̄mī
grecē uel Latine. sed t̄p dicimus salu
ator sonaua tēnto aquei. i. illis spī
ritibus dē pui uanci app̄mo. s. kar
olo cūnicie fulch Paab si. i. tam du
lceiter dē onque poi nō fin scēcia di
suo diuinitē. q̄. d. q̄ sēmp postea d̄
fiteriuit re audire. Nam si meriti
ales supra dulciter cantauerūt hic

(11. qui p̄ uisibiles
ad amorē.

cantione in recessu q̄to dultuū istu
enere in accessu. **I**n de se fecit. i.
ista est scda pars generalis in qua
dantes i singulari introducit unū
spūm illustrem motū d̄ sp̄ia ve
neris. Et ad cognitionē istius r̄ su
orū debet p̄scire q̄ karolus scdus fi
lius p̄mi vir pulcherrimus corpore r̄
luxoriosus ualde uicente patre et p
ost mortē patris habuit multos filios
ex adaria filia stephani regis vinga
rie. quorū p̄mū fuit karolus mat
ellū qui p̄re mortuus est patri. scdus
fuit Ludouicus vir simplex inuati
mūto deo scus est frater mūdo. terti
us Felertus qui fuit rex post patre.
et alios plures. karolus ergo p̄mo
genitū cognomēto matellus iuuen
is magne intol fuit uere fillius ve
neris. q̄ amozosus graciosus vagus
habens in se. d̄ iuitancia bōem ad m
orē. s. sanitatē pulcritudinē opulentia
otū r̄ inuētutem. Cū isto dantes habu
it certā familiaritatē cū uenisset sem
el florentiā cū ducētis iuuenibz militi
bus accinctis i pari habitu vestiu req
uis ad agfice ornatis more neapolita
no quē mirabātū ille syrenes. r̄ cū pla
usu receptus est afflorentinis. Vener
at. n. obuiam patri qui redibat de gal
lia fca pace cum dōno Jacolo Rege Ar
agonū apud quē habebat tres filios. o
ffices. s. Robertū Raymūndū r̄ Johā
em. quo tēpore dantes florebat in pat
ria iuuenis. x. d. annorū qui tūc ar
dens amore uacās sōnis r̄ cantibz
uicis amoris promeruit grām istius
iuuenis karoli. sed karolus iste vno
et eodē anno rediit aīaz deo cū cle
mētia uxore sua. Hūc aduicem q̄
p̄mo poeta ot quō hic karolus len
igne obtulerit se sibi ad omia grata
dicens indi. i. dēi lun. s. karolū m
artellus. r̄ dicitur karolus quasi ca
rens lue. i. late intor sefecit p̄p̄re
so anoi. q̄ itaq̄ autōrē esolo inco
meao. siuple dicere cetens audientibz

¶ N. qui q̄ d̄ iuitancia
ad amozosus.

et quiescētibz tūa sem p̄esti ex ardo
re karitatis alio placere p̄nde di
noi ti q̄oi. i. ut recipias p̄fectū ex
nobis r̄ r̄feras aliq̄ audita glia n̄ra.
Et assignat cām q̄ it ita prompti q̄
ardent omēs amore diuino sicut i
mūto arrexit amore vano. un di
cit noi ci uolgam cor p̄ncipi celesti
i. mouemur motu trionorū qui mou
ent istud cellū dun moto dun gira
re eduna sete. i. uno motu circulat
ione r̄ r̄fiterio. Atq̄ nota quod au
tor uult q̄ nouē ordines Angelloz
correspondeāt nouē sp̄is celoz. sic
p̄ caplō: huius libri. r̄ ut redat au
torē attētū memorat sibi q̄ ip̄e oliz
in uita dū esset amozatus affectuo
se duxerit s̄monē suū ad istos ange
los. r̄ dicit q̄i quali. s. p̄ncipibz tūtel
mōto. i. cū eras in mūto mortali in
terris gra dicesti uoi d̄en tēntēto il
tercio ciel mouete. i. o uos intellig
entie que mouent tēnā sp̄ia ven
eris. istud est p̄ncipiū unius can
tionis quā autor fecit de amore suo
in inuētute ubi alloquitur dās itel
ligētiās in plurali. q̄ nō loquitū ad
modū p̄bi qui ul̄t q̄ vna sp̄ia habe
at solum vna intelligentiam mou
entē ip̄am sed d̄uolice ponit vnū
ordinem Angelloz. i. s̄ndit esem
s̄p̄ie amoz meliori q̄ tu r̄ nos in
mondo de per p̄acerti non fia mē
tolce un p̄ro uiquete. q̄ d. si p̄rū
quiesimus amotu r̄ cantu ut laq
uamū tecū nō erit nobis minus
dulce q̄ moueri r̄ cantare dulciter
ut p̄roūt tibi r̄ aliq̄. **P**ossia hic
autor ot quō r̄ licentia Beati eis se
cerit suā p̄tione ad karolū dic
ens possia d̄e glia mei se fuoro o
fferti reuerenti. q̄. reuerēter r̄ taci
te p̄tētes alania donna. si. n. dan
tes in alijs duobz opibus nūquā di
cebat uel faticbat aliquo sine cū
scilio scie naturalis que figuratur i
vūg quato magis nūc d̄onsensu

sacre scie multo ope sacro. Et esto
s. dñā gratiosa gl'iosa facti cōtēnē
certi dñe. s. cōuētiā oculor' suorū pie
nissimor' amore nūlseri illi oculim
ei alaluce. i. adlucētē aīam karoli de
tanto sauea promissa qz grātie nōre
quisita nō rogata ob tulerit se sibi tā
liberaliter. **E** la uoce mia impressa de
grātie affecto. i. informata magna a
fectioe similis voci karoli fūc. i. fūc
talīs de. de fūc. q. d. supliater peti
m cū reuerentiā magna iago uos dig
nemini dicere michi quis estis. de. h.
est uox de pēantis. 7 loquitiū in plur
ali ad maiore reuerentiā. **E** quāta
hic poeta ponit respōm karoli ad suam
peticiōne 7 dicit q' illa aīa fca maīd 7
pulcroz ex ūbis autoris respondit de
forte sua interris qz fata uidelantiū p
omittere ipm utilem mūto. sed citore
uocauerūt manū cū magno dñno mu
ltor'. cōstrue sic literā que uidetū for
tis cōsi facta. s. illa lux fca tanta 7 ta
lis quāta equale uidetū lei far pūe i
magnitudine 7 luciditate per alegor
ecia noua ista aīa fuerat leta i uita er
at leta i celo 7 nūc tertio fca ē letior ad
peticiōne autoris. Ante dicit de sac
che. i. mūtiaphem. ē quāto parlat ale
legorie ipse. **E** mōto me h
g. u. pōde. t. mōto. q. d. parā uixi i terra
che pūtoile stato. i. fidutius vixisse
et suetilem patri meo sicut de uire de
loham molto scia di mal de nō ferelle
qz melius gubemasem regna mea li
beralitate q' Polertus sua cupiditate
cū tota sapiētia sua qui exclusit filiū
meū a regno ut postea dicitū. **E** am
la hic karolus excusans dūte quare
nō recognoscat dūm manifestat se ab
amore pūstia dūm hāma leticia
que omicta cū hūc pētoit me pulcē
mū ultra modū humanū mī te tē cel
latto. i. incognitū tibi de mī magna d
torno. i. refulget luīe dūmo sicut
supra dicebat pīarda de se i speralu
ne eme nascōte. atūmū quāsi au

mal diuina seta fassato. sicut pū uer
mibus fatie tibi sericū quoz forma
fassata serico nō apparet ita 7 qian
elata lumine nō vīctur. Et ut re
ducat cū incognitiōne sūit mēmo
rit sibi beniuolentiā primā incoati
interra que nūc pficitur icelo dicens
assai ma mashi. et es ego te amau.
qz amicitia est amō mutuis manife
stus. Vite dicit 7 aucti bene onte
q. d. et habuisti le ne mām 7 causā a
mādi me de seio fosse qui stato. dūti
us i uita io timostina de mio amōe
qui erat i flore pūolte de le frōd
i uerū fructū. **E** nella q' hūc ka
rolus postq' descipit se audite dū
descipit se ab amplitudine ad agū
e potestatis quā expectabat i mūdo
si nō fuisset morte pēuētus. Et pū
mo reserbit pūmū q' spectabat ad
cū qz pūmo fuerat sūi sup karoli pūm
ex le reditate Raymōdi berigōy ut
pūuit supra c' vj infine. dicit ergo
quella sinistra riuā. i. pūmū amro
tāni de se laua dūo dūo sūmo rap
cūlmo pū de mūto cō sōrga. i. postq'
sōrga fluuius pūmū ad mūtur
ipī Romano apū dūmōne. cuius fō
est notissimū dieb' nostis pūmū
nouissimū poeta pēnā dū ibi dūm sūm
studium fecit 7 ad agū pūtem dūm
suor'. de quo ipse dicit sōrga rē fōtur
per suo signore atē mpo māsperana. si
super vixisse patri meo. **E** quē bī
karolus de scribit secūdū regnū pū
um patris quoz expectabit habere. et
ad i telligentā istam literā opūter p
us scit q' Italia regnū regnū ē lon
ga 7 stricta imōdū nāma. 7 est totū
sula pēter q' ex una parte. **E** la amē
die per longū hē mare tūmū. adē
pēmū dū adē aduatiāz. ab dūe
te pūmū adē sa sanēse. Abce tēte aut
clauditiū alis montib' qui dūmōit
cam a Gallia 7 germania. 7 ut cito di
cam est similis tibi hōis cū tota cas
sa et pede. Nam cōssa grossa ē dūmō

C neapolis.

C Bazi cū

C dūmō.

magna et potens prouincia. de in tusciam
vñ Roma est i genu istius italie et
ita paulatim extenditur et extenditur.
mo ad propositum Regni karoli cōtin
et quasi medietate italie nēsi or
entem habens i se campaniā ubi est
neapolis sedes regni apuliaz sanmū
calabriz et multas alias prouincias
quā nūc describit aquibusq; terris et
fluminib; confinalibus. et cōtinētū istu
d. regnū sub titulo scilicet. Hūc ad litem
dicit karolus equel corno ausonia. i.
illa pars italie Ausonia. n. fuit oli p
laty vbi fuit Roma et tot populula
tim manū sic p3 per lūmū et plimū
sed Ausonia ponitur pro Italia sicut
et Latū sepe apud poetas de simlō
ga. i. habitati dīban que ē ciuitas su
per man adriaco nota titulo Fidolai.
digaleta. q. est ciuitas super mari tuf
co et nominata anutrice Ence. edica
tona. q. est ciuitas i extremo italie et
quasi impūta cornu. moue. i. in qua
parte italie tonto quiescit flumīus sa
tis famosus apud Esculū ciuitatē iter
Apulīa et arabīa e verde alius flumīū
in quē reiecta sunt ossa amfedi imā
resgōga. i. labitū in mare tuscū. **E**
ulgeam hic karolus describit tertium
Regnū aquo et nominatū est rex i vi
ta et puenit ad manus heredis sui.
Ad q. est sciendū q. karolus. artel
lus coronatus est rex Vngarie uin
ente pitie p vñū hardiū legatū mō
tuo stephano Regē ungarie sine h
rete. Et karolus Vmbertus filius
eius obtinuit regnū. et ita debebat su
accere i regno Apuliesi Polertus n
exclusisset eū rāo nūq. fuit cōtētū
hic Vmbertū pater fuit istius Lito
nici potentissimi regis Vngarie qui
dieb; nris tenuit multa regna. art
ellus autē describit regnū Vngarie
solū ab uno flumine. Nec mirū q.
nullus flumī est maior i toto orbe et
circulari. Nullus hī longiorē cūsi
Nullus transit p tot nationes diu

70
sas. qui oritur in alpihus germanie. i.
None et labitur p Austriā in alaman
ia et in p Vngariā adessā et in nume
rabiles gentes i fidelū. Recipit i se
lx flūia magna et pser uel. vñ. hostia
intrat i pontū. i. ad are maius quoz
quatuor dicuntur nauigabilia. reliqua
nō. dicit q. in lū lacozona regale vi
atema fulgeam qua in fronte. l3 q. q. q.
Indicatus et stipe Vngarie occupauit
it regnū diuella terra. s. Vngarie.
del tanubio qui alio nomine dicitū
hyster nga. i. balneat poi de lense
te de sdx alamanie superioris abito
na. **E** la bella. hic matellus des
cribit quartū regnū quod sibi et mē
tebe latur et heredibus suis nisi crep
tū fuisset de fco karolo pmo auo suo
et describit artificose insulā scilicet
amabili antiquo mōte et mirabili re
bellione noua. Ad primū est p sciendū
q. ethna mons in medio scilicet ē cele
berimū fama i toto orbe qui olim semp
ardens et alto ca cumine suo emitteb
at globos igneos nūc plus nūc minus.
hē autē erat ex mā sulphuris i misce
ribus ei ut scribit ovi dius i xō ma
ioris et uideatur ibi pphetare q. dicit q.
ueit ad hūc tempus quo ethna non
ardebit cōsumpta mā sulphuris. vñ
seneca scbit Qualio q. uult scire ab
eo de duobus mirabilib; scilicet. s. ca
riboi et Ethna quā dicit cōsumi et de
ficere ex hē q. aliquāto nauigatib;
longiquū solebat ostendi. et sic p tēpo
ra paulatim cessauit ita q. hodie nō appa
ret nisi aliquāto fumus. et est mirab
ile q. circa radices eius mōs ē amēnissi
mus florib; fontib; vntany. pte an
tem multa fabulantū de hē monte. si
gūt. n. vulcanus deus ignis ibi fabri
cat fulmina Iouy. et q. thiptens gigas
fulminatus suppositus ē mōti qui en
omit tantū mētērou. per hē mōtes
moraliter i telligi q. gigas. i. agnū
supbus recte uelut ethna ardens
furore emittit flāmas cū magno dā

C. d. m. b. fl. alio nōne hister.

C. n. de de Ethna monte
T medio italie.

C. neapolis.

C. Bazi atv.

C. Gaicta.

Alibi
pachini
peter
notes scilicet.

no sui et aliorum. sicut recte patuit in
dionisio magno tirano illi insule.
Ad hanc igitur dicit karolus elabella
trinacria. i. scilicet vere pulcherrima
et fertilissima insularum sic olim
tanta acribus promotoris magnis. s.
lilibeo pachino pellozo. unde est trian
gulata de daliga. i. oscenatur fumo
ethne. et forte aliquando non fumabit
sopral golfo. i. mare seculum de rec
eue in cuius vento orientali magis
buga. quia sepius comouet ibi temp
estate. Et excludit cum ficta afflig
nas idem naturalem et dices non
per typho. vel Endeladum ut alij
dicunt. vel est unus et item. mater
nascente solpho accensum uetus ac
cesi aurelle. i. accendisset ad amor
em uel semper aliam hanc attesi aurelle
i. expectasset huiusmodi regi andora. i. su
cessores meos nati per me dicarlo
quia karolus primus fuit Annus meus.
et karolus secundus pater meus. et ego su
issem tertius karolus si super uixisset
pater meo edictum Ricolpho impatore
pater clemente uxoris mee. et no
ta quod karolus primus ad huc spe
rabat alia duo regna. s. constanti
nopolitanum et cum illo ierosolimitan
um de quo erat iam titulus nisi
fuisse mala dominatio ut statim
sequebatur. **Semala.** hic ad artel
lus quasi incontinenter tangit mira
billem Rebellionem scilicet tam meo
ria quam ad mutationem dignam que be
nigne succigenda est tunc ad poster
orum exemplum tunc ad comedationem
unum viri magnanimum. Johannes
igitur de praeterea quod est parua insula
in mari neapolitano olim notus ad
anfredi vir sagacissimus huiusmodi tac
tus attenti in uia uesane libron
is franchorum in uxore sua remp
nentem dissimulauit simulata
aliquid prius publice temetia.
Et fuata occasione temporis cum
quibusdam patribus scilicet habuit et

P. N. historia
Johannis & pida.

clandestina colloquia. et sicut erat
vir prudens et potens in opere et primo
ne totus finis ad erubum multorum
años ad suum positum inclinavit.
Et uolens incipere acapite pri
mo accessit ad Andolanum papam
tertium de vrsinis quem sentiebat
habere animam in festum contra karolum.
et ipsum primum in sua sententia
faciliter traxit magna potentia
lingue sed maiore pecunie. Et
continuo letus et impiger reuersus
in scilicet consensum confirmavit et a
nimosius reddidit recipiens af
ingulis instrumenta cum Annulis. Re
uersus ad papam dixit quod tria erant
necessaria ad tam arduum operis con
plemetum. s. consensus eius in scri
ptis pecunia et gens militaris. et
cum auxilia ex cogitata indicasset ob
tentis literis apostolice transuolauit
ad petrum Regem aragonum quon
iam ad anfredi generum aurore
vltionis. uirtute animi et viribus corporis
is nulli suo tempore secundum. cui
omnia exposuit per tractata. Et pro
missa pecunia per negotio ad ipso
cum laus regis continuatus dictum iam
plenus spe Johannes ad agnam
perauit ad impitorem constantin
opolitanum cui res agebatur quia
karolus iam ad agnam classe et nu
mero exercitum impium eum para
bat in uacare et sperabat auferre. no
tandum solum de habenti pecunia fecit
securus ad Regem aragonum est re
uersus et cum illo composuit ne kar
olus aliquid suspicaretur ut se in
Africa contra cartagine cum exercitu
uelle ut fingeret et sic auxiliar
es merenarios et succubos milites
peruaret. papam omnium consensum pre
stabat illi fauore sub ficto colore
fidei christiane. Regem tandem tran
seunte uersus Africam Johannes
rediens in scilicet effecit quod res
tanto labore et sudore concepta

Nicolaus papa
8 vrsinis

produceretur in lucē et partū. Vñ
siculi pre ordinata die et hora os
gallias indifferenter trucidar
ut sine mīa. imo furore i hum
ano i nōduz natos crudeliter
seuientes scissis preguatibus fe
tus ad saxa alliserunt. Neodi
osa eis sololes supesset i regna.
Et ecce petrus ex pelago africe
oibus copijs adessana applicuit.
sic igitur Johannes mira arte et
credita eripuit saciliam karolo
anno xvj postq̄ tenuerat illam
nobilem insulam. pro qua haberi
di tot et tanta prelia olim gesta
fuit inter Romā et Africā. Quē
est descendendū ad hām dicit ka
rolus nobilis in sula scilicet per
uenisset ad descendentes meos se
mala signoria francorū cū supbia
luxuria auaritia i portabili de
sempre acora. i. neceat uel accen
dit ad iram hī popoli sageti nō au
esse moſſo pilerino Nam apud
panormiū incepit tumultus agr
rar mora mora. nec nō karolū
postea uel sui descendentes potu
erūt recuperare saciliā. imo ipe ka
rolus cito extolore mōtū est reli
cto filio capto et regno apulie i m
agna p̄sione. Et hī karollus p
suet finiri suo ut exemplo au
sui territus caueat ne accidat sibi
simile i regno suo. q̄ habebat offi
ciales auaros i terris suis q̄ acqui
rebant sibi pecuniā et regi in fami
am. dicit ḡ e se mīo frate. s. Ro
bertus anti uelle. q. d. si ex hoc
malo preterito preuideret uel p̄
cōsiteraret suū iā prouideret sub
viro d̄ ḡa fugna lauara p̄uerta
dichatelegna. hec dicit q̄ Rex ro
bertus quando stetit i Aragonia
cui pars maritima vocatur cate
lonia obſes pro patre suo acqui
sit Amicitias et familiares mul
torū quos postea i Italia p̄mone

bit ad officia qui nouerant bene
accumulare. Ad quod duo impe
llebant eos. s. p̄uicias q̄ suadet et
hōi furtū et rapinā. Et auaricia
q̄ iectat hōi ingeniosū ad oīa il
licita lucra. Vnde bene Africanus
minor cōsultus i senatu vñ duorū
deberet mitti ad regēdā p̄uiciam
respondit ne uter q̄ alter nichil
h̄t alteri nichil sufficiat. Et uere
katelani reputantū hōies corati
et sagaces int̄ hyspanos. et dicit
per de nōḡi offendisse sicut sup
la luxuria francorū offendit auar
sui. s. Et sicut piculū imminēs
dicit de uerament proueder bi
sogna per luy. s. regē operaltū. s.
habentem pote statem ab eo sicut
sua birca carcata. i. suo regno opp
ſſo grauamini p̄u didarcho nō
se p̄ogna. i. nō apponatur plus bon
eris. Et ē pulcra metaphora. Nā
rex regit regnū sic nauta nauim.
sicut ergo peritū nauta q̄n iminet
naufragiū diminuit de onere ita
sapiens rex q̄n uidet piculū min
uit de grauamine nō accedit. **¶** La
sua hic Ultimo karolus cōcludit
q̄ rex auarus nollet habere officia
les auaros dicens lasua natura
de p̄ardū. i. auara distese dilar
ga. s. ex parte liberali auaria misse di
tal milita. i. curialibz et officialibz
de nō curasse dimetere in archa. i.
reponere pecuniā. Et hic notale
ctoz q̄ nō solū uiditū uulgi sed et
am sentēcie sap iētū multuz discor
dit i s̄co istius famosi Regis. unde
duo p̄ete florentini sūt sibi ḡtra
rj inscribendo. Nam uiditū meo
p̄tarcha nimis comendat cū s̄p̄
et ubiq̄ d̄mto sibi omēs artes et
virtutes q̄ fuit multū honoratū
ab eo et promotū ad laureaz quas
recepit in capitolio rome. dantes
uō nimis culpāt cū ab auaritia q̄
ip̄e habuit nimis odio. et uere istud

C. n. dicitur sapientis
minoris.

¶ A quo potestatem p̄mot fuit
ad Lauream / Rome.

C. 71. videtur dicitur.

uitu posuit non prius maculam in gloria
iam tanti regis. unde possem narrare ali
qua digna censoria nota que ex cupiditate
fecit. id bene cancellarius tuus cum Rob
tus diceret spiritus ubi uult spirat ideo
dixit et Robertus ubi uult pulat.

Per o chio credo. Ita est terra et ul
tima pars istius pulchri caput in qua poeta
mouet karolo pulchra quoniam quod ostendit
dictis. id ut redat eum beniuolentem pmit
tit pulchrum exordium in quo uult sent
entialiter dicere letitia quam dedisti mihi
ex iocunda narratione tua est mihi gra
tia te se. secundo est in gratia quod cognoscat
ipsum in me sicut ego met cognosco. tertio
quod hoc cognoscat in deo qui est ipsa Veritas
ideo ex hoc primo mouere tibi dubium.
quod tu plenius amorem videns me tantum let
tan in sermone tuo libere declarabis me.
Hic est huius clama quam tu ordina sic. ost
endit mo cuius filius ex amore per o chio
credo delecta letitia. i. profunda delectatio
parlar in fonte. i. imittit in cor meum per
te se uicinia in me come la uicinia io laoue
que ben se te in una e finitua. i. in deo qui
est principaliter principium et finaliter fin
is omnium bonorum gratia mee pui. et ando
questo caro. imo carissimum per deum discer
ni in mirando in deo. sicut in speculo in quo
refluet et uerum. ergo facto maius lieto dic
ento in tam aperte ueritate de parlato
te fratre tuo adubitar maius mollo. et ecce in
dubitatione come esset per o chio sem
e amato. i. quoniam amarus fructus potest
nasci de dulci semine. q. d. quoniam ex patre
et liberali potest nasci filius auarus.

Questo hic Auctor ponit respectum kar
oli ad petitionem suam et primo ostendit
qualiter fecit eum attentum ad dicendum.
permittens sibi certum principium necessario
premissum ad ueritatem solutionem. unde
tinuas dea dicendis dicit questo io
almi supple dixi quod deum est. telli a
me supple karolus dixit sic posso et
mostrari unde uero. si pro quod quia po
ssum tibi de monstrare clare unde pri
cipium uerum quod nullus sane me

tis negabit id dicit a quel de tu duna
on cum tanto ardore. unde terat il uiso. s.
rectum come tamen il uosso. Et hic nota
quod Auctor tenebat faciem in clinatam
premette potestatem nimie ad inuentionem.
et uere sepe sapiens mutum unde puci
at quod ex uero probissimo nascatur
filius nullissimus sicut patuit in scip
ione et cicerone quorum alter habuit
filium uilem et tristem. Alter non solum
triste sed ebriosum. sed non oportebat
quod Auctor peteret alius exempla.
quod ipse hostis Auaritie habuit filium
eius amicum id bene tenebat faciem
in clinata cum nunc faceret tale que
stione. et ita est accedit aliquando quod
ex pessimo patre ostendit optimus filius.

Loben hic karolus incipit respondere
ad dubium et plonquum discursum uult breui
ter dicere quod ad bene esse mundi requi
tur diuersitas personarum quod procedit per
causam primam. s. prudentiam dei et per
fluencia celi et ultimo ab industria ho
minum. ideo per incipit a promisso princi
pio. et dicit quod deus ordinauit uirtutem in
celis per quam prouocuit et disponit in actu
illud quod expedit uniuerso dicit ergo
loben. s. deus qui est immobilis ipse dixit
olge contenta in regno. i. celum de tu se
andi. i. per quod tu ascendis de spera in
spera in uirtute. i. influentia esse in que
sti corpori grandi. s. celis et planetis sua
prudentia. i. per sua prouidentia. Et de
clarat hoc dicens e non pur le nature et
sono prouedute in la miete. s. diuina
de de se perfecta non ab alio sicut cer
ere ab ipso. maius esse. s. nature etiam in seme
sunt prouise conlelor salute. i. con o
eo quod expedit ad eam salute. Et
concludit ex hoc per quod quanta questo
arbo facta. i. quicquid celum duri
git uirtute sua eade disposito apro
ueduto fine. unde nichil est bonum
nisi per causam finalem sicut ars med
icinalis ad sanitatem et militaris ad
uictoria. assimili siccome rosa in suo
segno dnetta que dilatatur plura et

Capitulum 2
Cyaxo.

hic dicitur.

Caualitate.

minus s'm potentia nature sue. **S**e
cio hic karolus probat p'missu p'ncipiu
p' h'c q' ip'o destructo sequeretur destr
uctio p'ncipii uniusi vnde dicit se cio
nosse sequeretur istud i' conueniens il
ciel d' tu camm. i. p' quod uadis men
taliter cōtemplando mirabilia op'i eius.
Et probat h'c esse i' possibile ratione te
mōstratiua q' ad tale ad agnū in cōue
ens sequeretur aliud maius et aliud ma
ximu. Vñ dicit ecio esset nō p' se gl'm
tellecti. i. i' intelligentie d' mouen queste
stelle. i. orbes planetarū et stellarū non
son mād'i. i. defectu. emād'o il p'mo.
s. teus q' est p'mus i' tellectus et p'mus
motor d' nō gl'ia perfecti. i. non fecit
angellos p'fectos q' tñ s't perfectiores o'i
creatura. Et q' h'c v'ctū satis decla
ratū dicit karolus v'ctū d' questo uēo
i. p'ncipiu te mōstratū p' u te sembian
di. i. mag' de claretū tibi alia rōne. et p'
uit r'pōsionē suā dicens et io supple
viri nō gl'ia. q. d. certe nolo aliā probat
ionē d' impossibile negatio. supple esse i
dela natura i' quel d'ce opo standi. i.
q' natura testat i' necessarij sic testatur
p'bis in multis locis. Et hic nota q' na
tura nō testat i' necessarij q' dedit hōmī
rōne p' quā potest acquirere o'm artē
et p'sequēs o'mia necessaria procurare
Et nā nūq' salitū h' nō cognoscat q' d'i
rigitū ab infalibili directore. s. ateo
et in tellectū. Vñ semp opmī oromate
et p'fē. **O**ntelli. Hunc karolus ost
enso q' deus et natura disponit o'ia in
bonū finē et q' natura que p'ncipalit
gerit curā de h'c nō solū fecit ipm ani
mal rōnale sed etiā ciuile Vñ nota q'
comunicatō ciuile ad hūanā uitā nō
solū est utilis sed necē iteo soli hōi
dedit rōne p' quē aliq' significaret ex
pediens ad saluātim et or nātim vitā.
Et q' multis indiget ad h'c que nā
nō dedit iteo diligentia hōis i' uēte s't
multiplices artes quib' humana in
digentia supleitur. Nam hō p' nobi
litatē sue o'plexionis nō pot' uelcifi

uctibus simpliciter iteo reperit usuz
p'mis cū tanto labore. et q' nō pot' esse
demptū sola sua pelle iō inuenit uest
em cū tanto artificio contra tot i' com
ota nē. Item q' nō posset uiuere in
caneris excogitauit domū multip
liciter. binarius. n. bene fabricat mun
biliter domū in aqua et v'ctū nōū et
aranea tellam anatua nō ab arte q'
nescit aliter opm. adulter autē in
diget ostetrice et tñ sepe periclitatur
i' partu. Itē hō in ciuile p' nām non
p' fortunā aut p'auis est aut adel
ior q' hō. Hūc ad hām dicit Auctor
onteli andora. s. karolus dicit oroi
p'it ista d'ca naturalia ueniamus ad
moralia scirellet il p'iegno per lomo i
terra se nō fosse ciue. i. si non uiueret
ciuiler sicut banta. Et s'cedit r'pō
sionē suā dicens. r'pōsio s'i. i. certe sic
q' esset prius et dicit equi iteo nō d'
g'gio. q. d. nō expensas tempus i' p'nto
ista elusione q' scio q' d' nobiliter pro
bat cā p' longa de ditione. Et ad decla
rationē huius adducit q' talis ciuitatē
nō potest haberi nisi p' diuersa studia ho
minū et nō ponit aliā interrogatiōē ka
roli dicens epote gli essere. s. q' hō sit
ciuis i' mūdo se qui nō se uine ab hōibz
diuisis diuisa mēte per diuersi officia.
Et r'pōndet Auctor non potest cē. et
adducit optimū testē dicens nō sel
maestis vostro. s. h'c que Auctor
necat magistru p'mū. et hic nota q'
d' cū in omib' fuerit ad agnū imorali
bus tñ fuit ad agnū. plato tñ magis
emuit eloquentia. Vnde d' v'ce ex
cellentis i' genij eloquio Platonis impar.
Nō tñ hic ad agnū o'ia sciunt sed
plura q' alius. **S**imene hic p'et
exp'missis ponit elusionem karoli
v'ce dicit cōtinuatue siuene didu
cento de ratione i' ratione infino a
quici. i. ad hūc p'ictum. possia cōbi
nse tōnque leuadice. i. cause diuo
sti effecti cōuene essere diuerse ad
bene esse hōis ad rectorem v'ctū.

hic d' p'ncipiu

apio 2
ycczo.

Et ciuitate.

C. n. s. Arist.

¶ Solon pto.

¶ Perse.

¶ Melchisedech.

¶ Dedalus.

Et probat diuinitate effectum p diu
sa exempla dicens per dū. i. Aliqui
ho nasce solone. Solon fuit pbs at
beniuens vnus ex vi sapientibus
qui dedit leges ciuib' suis quib' illa
clarissima ciuitas venit ad tantū
culmē. et alio perse. perpes fuit
directe contrarius soloni. qz teste tu
llio eūtit templa 7 aras religionē 7
leges uiolauit. fuit eim rex pfaruz
potentissimus qui pta qretiam i auro
itū duxit exercitū. sed rebellatus ale
onitā dūce lacedemoniēsiū in felice
issime rediuit i persiam. Alio mel
chisedech. qui primus fuit rex 7 sacē
dos qui occurrat Abzac redeāti an
ctoria trū reguz. 7 primū obtulit a
teo panem 7 uinū in quo pfiguratiū
est xps qui fuit rex 7 sacerdos sine
matre i celo sine patre intēra. Alio
quelo. i. dedalus ingemofus deuo
lanto perse il figlio. i. perdidit pcam
filuz suum qui atens i mare suffoc
atus est. ut al dē est. **¶** Quarta
lare hic karolus fca elusione sua de
clarat unū q dē est supra de natu
ra celi qz i fundit virtutez sua ubi
qz ad diuersos effectus pducendos
sed nō distincte qz i filium iustici
i fundit magnanimitatē interdum
et i filuz regis vilitatē. Et iō nota
bene q omē agēs naturale conatur
assimilare sibi patrem. Vnde pater a
nāliter debet generare filiū sibi si
milē a quo adlineamēta mēbroz et
quo ad qualitātē mox. vñ sapiens
naturaliter facit sapientē forte fo
tem sed multa i pedimēta nē faci
unt ipm dissimilem. Vnde cū vir
debet facere virū sepe tñ facit fe
minā qz est uir occasio natus tes
te pto. i. occasione passus ex defec
tu caloris l' ex i obedientia mē. dici
ergo la natura circular. i. celestis
dēc sugello. i. impunit formā m
ore sigilli alq cetera mōtale. i. i ma
teria in feriozem falen sua arte. i.

bene facit di uisus effectū i nobis ū
predicatur manon distingue lū m
laltro hostello. i. vnum hospitium
ab alio. i. corpora receptibilia forma
rum sicut corpora q sūt receptibilia
aiar. imo qd mirabilius uideū se
pe in eūte uterū simul i fundit diu
sitate magna sicut uideū i multis
gemelis. **¶** Teo sūdit quici. i. ab ista
natura celesti aduie dē esau se di
parte di iacob qui fuerit frēs eodē
partu nati. 7 tñ fuerit ita diu si et
ad ū si per seme. qz uis. n. fuerit cō
cepti ex eodē spermate tñ fuerunt
sibi gtrari an q nasceretur ut pate
t vlti ē hui' libri. 7 sola uariatio ce
nith potest ēē cā tante diuinitatis. **¶** Si
militer Romulus 7 Remus fuerit frēs
gemelli ambo vii fortes 7 strenui.
et pcepue Romulus magnanimū
7 magnificū rex victor regum sic
dē est supra cō. vi. et tñ nati sunt
ex tā vili patre q ad celamū in fa
mā turpis adulteri dē est 7 cre
ditū vulgo q erat filij potentissimi
ter. i. matris. dicit q. euen quinzio
. i. Romulus sic dēus qz hūstus sol
ebat i cedere. nā quinzio i lingua sa
bina idē est qz hūstus. nisi uil ptoze
. i. ex sacerdote uili otio so ubi Rom
ulus fuit bellicosus in quietus dē
serenā amāte. sed uere potuit di
ci filius amatris qz bellator victor
iosus 7. Autō ppli bellicosi Romam
hē cūa fictū est ad animādū pplm
ad uirtutē fortitudinis. sed sicut i
fictē natus est ex deo ita fictē frēs
est dō post agotem. **¶** Natura hic
karolus ostendit quō dēa nā celesti
uicit nām hūanāz. Et ad intellectū
hui' literē est bene notandū qz hān
ima generantis i fundit uirtutem
suā qz est i spermate ad formatiōē
fily non tñ dat i intellectū 7 iōnez qz
datur ab extra. 7 ē res sepata i qua ē
uolūtas 7 libtas arbitrij p quā filiū
potest regenerare a patre in uirtute

*¶ Romul
Remus.*

¶ Corolam.

et morib. imo etia sepe te generat
i complexionem corporali. qz nō sol
um piter generat filiū sed virtū so
lis 7 iocū celi. dicit qz in lūa natu
ra generata quā appellat generatam
ad differentia nature celestis qz fuit
creata de nichilo i mediate atqz ut
iā patuit. ē pcedenti farte sem
pre il suo chamino. i. cūsum simil
a generanti. i. faceret filios simile
parentib. senō uicē il pcedentem diu
ino mediante virtute celesti. hoc
aut facit ut recognoscatur ab eo.

Oz hic ultimo karolus declarata cū
elusione generali addit unā elusi
onē spālem. s. qz i clinato naturalis
nō sufficit ad effectus hōi si fortu
na nō cōcordat secū. sicut uicem d fa
cto multi quos nā fecit mechanicos
pbylosophantū illa i uita. 7 cōtra
aliquos aptos natos ad pām fortu
na tēnet i campis i hincis artificū
i sedib. natiū. in miram aliqz qz in
medio mari inueniūt nobile i gen
ia i studio uilia. 7 sic nō p speratur.
tū difficile ē vincere naturā. Adli
terā ergo karolus cōtinuās dā dīe
dis promittit hāc elusionē. Auctori
ut redat cū atē dīe dīe o2 quel d
e tēra dīe nō. i. ascōditū tibi te diu
anti. s. ante oculos mētis manifest
tum ma uoglio dē ta māti. i. supi
duas tibi ultra prima vestem pul
eram un corolano. i. unā elusionē
em claram spiritualem. corolanū
n. dicitū acorolla. i. parua corona.
qz tū quasi i premiū disputanti
per dē sapi dē dīe me gionā qz fu
isti amicus meū i tēris 7 nūc in ce
lo grā dei 7 uirtute tua uiuēs ta
lia queris. Et ecce corolanū natu
ra. s. naturata semper fa mala p
ua qz nō exerceat uirtutem suam
se tūa fortuna discōrā a se. qz si
filius fabri hē dñm ascendētis
atē sibi influētia regalem fācē n
poterit dsequi effectū. assimili com

agnalita semēte. s. facit malā pro
bam for di sua rasion. s. in loco nō
ueniēt sibi. sicut piper nō pficit
i parte frigida. 7 leo non uiuit i
vū climate. **E**sel hic ultimo
ex dictis karolus dat unū utile
filiū uiuentib. i mūto sub fortuna
qz ut exortent fortunā suā qz tū
possibile est. un dē eselmoto. i. ui
uētis i mōto i feron pōnēte mēte
lagū al fontamēto. i. abilitati dē
natura pōnē cūlibet hōi sequēto
lū auzia longa lagēte. Et fūdit
qz hōies sepe fatiunt oppositū dīe
ma uoi torrete cōtra naturalem
clinationem al a religione. i. faci
tis religiosū 7 sacerdotem tal dē
fia nato. i. esset aptus natus acin
gerse la spāta. i. militari sciētie 7
cōfate it dīal dē dīsemonē. i.
qzēt bonus religiosus qui scit len
e pmanari. Et uirtutē hē dīe
re pro Regē uolito qz bene faciebat
pmonē 7 multū delectabātū. Et
cēte pmonē nō bene facit nisi q
est sapiā imbutus. Et uirtū que
quro dīcatū hic rex fuit cūlissi
mū morali mīnus libroz amato
literatoz amicus qui nouit an
te dignis. sed poeta caute fingit
karolū dīcē ista qui uolūset po
tius Robētū fieri fratē minorū
qz regē ut regnū pūisset ad hē
tem suū. Et elūdit finalitē on
te attractia uostrā ee for distrada
i. uestigia uestra sunt extra r
uiam nature. **Cant. viii i quo**
adhuc mlti loqz cū karolo u fūit
mōz d Celio mīcha tūfana.

O Apoi dē karlo tuo bella
clemētia. post qz in pce
cedenti. e. dantes intrō
dūit unū spūm illustre dē spera
uenens nūc dsequēter i isto ca
nono inducit alios sps dē eadē spe
ra. Et istud e. pōt dīuīdi intres
partes generalis. In quaz pma

Corolanū.

introducitur una animam motenam q3 de
scribit se 7 patria sua. In secunda introducit
aliu spm motenū q3 silite describit se et
sua terra famosa ibi laltia leticia. In
tercia 7 ultima introducit terciā animam
antiquā 7 cām sine saluationis ibi ma
perde. Ad p̄mū ergo dico q3 Auto intro
ducit una aīaz motenā. 8 p̄mostinūā
se ad p̄teritū. tūq3 finē p̄mois karoli
azarcli 7 eius recessū. Vñ dūngēs p̄m
nem ad clemētiam uxore karoli dicit
obella clemētia q3 fuit pulcra 7 puri
ca 7 digna tali viro idē in dūstria fūc
memoria de ea tū p̄i de karlo tuo vir
tutis pulcer dilectus melte chiarito. i.
postq3 declarauit me repulcio dubio
mi uano glingam i fco regni de tene
tēca lasua semēcia. i. bētes suos. Et su
adit ad solationē clemēne. madisse
ille karolus taci. i. nichil dīcas. 7 sic fa
cit Auto q3 nichil exp̄mit i septima. ela
sia uolger gliam. i. tūssire tēpū. sic
chio non p̄osd due. i. i sp̄iali senō de
giusto p̄ueto. i. debita pena uerra
vireto ai nosti dām que recepit m̄p
mea 7 forte hē dicit q3. Rēctus mōtu
us ē sine prole azascula cui suatēsit cī
neptē filia venēis q3 tū azaghe gubēna
uit regnū. ¶ Et quia hic Auto describit
recessū ip̄ius karoli dicens egia lami
ta. i. aīa di quel lume sūcto. i. karoli lu
minosi beati multa sera al sole. i. ad dūm
qui est sol iusticie de late mpie. lumine
suo sicut sol sēstibilibz illuminat s̄tēra ce
me quel ben dūgne cosa ce tato. q3 in
finitū 7 i mēsu sufficit ad oīa. Et ex hō
Auto facit una pulcra inuēctiā con
tra hoīes q3 seducti uolup̄atibz secūtur
solū delectabilia sicut comūte fatuit
venēti. Vñ exclamat idignatē hū. i.
hū uobis aīe inqārate fallaci bono.
efacturē empie. i. creaturē crudelē q3
tra uos metip̄is negligētes p̄m bo
mū uim de tozete i cori. i. remouētis
i tēctionē uīaz dū si fato ben. ad quod
creati sumus 7 naturaliter iclinamū.
¶ Et cō hō hic Auto introducit mulierē

modernā filiā venēis ad cuius cognicio
nem ē breuiter faciendū q3 ista fuit Con
nitia olim soror Ezzimi de Romano
tūm crudelissimi. recte filia venēis
sep̄ amorosa uaga. de qua dēim est pū
gatorū c. vi. qualitē habebat rem cū
sorcello matuano. Et cū hē simul er
at pia benigna misicō cōpatēs m̄p
quos frater crudeliter affligēbat. mēto
q3 poeta fingit se repēte istā i spera ve
nēis. Nam si gētiles ap̄iani testifi
uerūt suā venēit. 7 Romani suā flozā
formosissimā 7 dūssimā meretice quā
to dignius 7 honestū poeta xp̄ianū pot
tuit saluare cūnitā. dicit q3 ostētes
affectionē suā erga se et cōho unalito
diuelli sp̄ientō. i. sp̄iūz splēdido
rum uer me se fece karolo rectēte
esignificaua il suo uoler piaccēmi. Istā
dñā placidissima fuit iūta mortali n
nel chiani dīfori. i. i claritate extēdō
q3 magis simillabat q3 p̄us. Et suadit
q3 obtinuit licētiā loquendi cū illa dīcē
gliochi dībeatrici dīxan fermi. i. firmi
tati 7 fici q3 ip̄a nō remouebat eos a
cūa eius fermi certificato. i. fecerunt
me cercioratū di caro ascēso. i. quito i
cōsensu q3 cōnuētia oculor dicit loq̄e
secū al mō dīfio. i. p̄m q3 dīstatabi. cōe
p̄ia. i. sicut p̄us fecerāt q3 p̄mo locuti
tus fuit karolo supra. ¶ Et hic Auto po
nit suā oratiōē ad dēim sp̄iūm dicens dī
fi. i. ego dūntes. o beato sp̄into quisq3
sis de mēti tosto cōp̄fo. i. remediū al
mō uoler q3 tūtene nosti. cōa p̄io uā. i.
expiētia de p̄ssa i tē uolētē quel ch
io p̄enso. q. d. dīc m̄ i ego te quis es ita
q3 possim appēte tibi cōceptū mēi. Et
suadit rēspōsionē illius dīcēs ontē la
laluce aīa clāa dēmera andor noua
q3 nōdū nouerā q3 cēt uel unde uel q3
esset ibi seque te sine mora 7 cū letitia
come acū dībenfā quona. i. delectat i
tel suo p̄ofido ontella p̄ia cantaua i
hē tangit q3 aīa ista carabat. p̄fide in
stēplanēe dūmna ante q3 loqueretur
Auto. sicut dēim est supra q3 aīe que

Cumina
Sorore
Ezzimi &
romano

An. 8 Ezzimi
& Romano

Cumina
Gozze
Ezerini &
Romano

C. 8. Ezerini
& Romano.

+

pius uenerit ihus cu cantabant
osana. ¶ In quella. nūc iste spūs d
scribit primo locū sue originis 7 nūc
sui frīs famosi ad declaratiōē līe pīe
mittēdū est qd E carinus pnoīatus
mōtuo se dēno i cui fuerat pferia
tus cepit exēre omēz seuitiā i tota
marchia truisana. q comes de Roma
no p fauore adōticulor habuit domini
ū in Verona. tēn habuit paduā uenē
tiā tēn sui filitū tūctū 7 ultio bixiaq.
Cū autē Ecarinus medita tōius lōbōie
tōmū esset i ostione azātue pforti
etatu audita amissioe pūne capte p
legatū ac in mabie fuoris reūsus Verō
nam omes paduanō captos quos seauz
habebat numero. xij. uilia feno igne
et fame pūpfit. 7 siquis iueiebatū fu
giens pedibus 7 maib trācabatur. Ec
enimz pūpūmēis 7 amictis nō pēpat.
tante Aggo scōs azarbio estēsis qām
am E remonēses pūtauerit cōtā euz.
Ecarinus autē speran obtinere azedio
lonū aqūisam magnatib trāsiuit Ad
duam. sed detecta pūdināe redies iue
nit flumē occupatū ab hostib. 7 timens
multitudine azediolan attergo pūmā
no te latūte p mediu uatū querens
euaione sagipta uulneratus ē i pēte.
7 qz sener erat 7 i tēclūsis ab hostibū
pūeiffet ad alterā ripam tēbellatū ē
et captus azādione estēn 7 aliū. et
duetus sulamū nolens reāpere ciuitati
onē i felicitē mortuus est pēsser an
noz quasi. lxx. 7 sine piole. regnauit
Verone. ānis. xxxij. excluso comitēsi
bonifaci. Albericus frātē eius l3 i par
potēcia tū par neqia audita morte fr
atris fugit tēuūsiō ubi erat crudelē
tūānus adantē sū genomis. ibi clausū
iūbus uenētoz pūitione suoz tūto
tus est Ad uisatū cui lubicū corpus
traditū est igni filijs 7 uxore pūis lac
eratis 7 i hūmāiter truciētatis āte
oculor patris. sic i fia ānuz tōmū nobi
lissima 7 potētissima de Romano oio
te fecit qd magna iūuo maior i patre

i bñ duobus frīb azarima fuit. Nunc
ad hām dicit cūmna. Vn colle. i. pūm
mōs i quo ē castellū noīe idmanū se le
ua i quellā parte. s. azādūa tēuūsiā d
latēna pūana ytalica q est tātuz de pūa
uata lōdie. iō meretū talem dūcāplnā.
et de scribit azarbiā ipām a sius con
fimb dūcō de sede. i. situata ē iūtra n
alto canale azagūū ē aque azāne q
diuidit ciuitatē uenētiāz. Ad q ē no
tandū q i pūne Justiniano totūilla
rex gothor iūasit ytalā cepit Romā
quo tēpore multi de pūitia uenētiā fu
giētes fuorē 7 cautēlitate gothor. auz
rebus suis quas secū trahere poterat
cōfugerūt i palices mari. aduaci et
iūtra riuū altū cōdūcūt ciuitatē q
uenētiāz uenētiāz qz de dūsis par
tibz uenētiē cōueniāt ibi. 7 i lōco illo
tuto ceperūt libere inuere suis legib.
et sic pū libtatē 7 secuītātē loci 7 pū ma
lū statuz alioz tenaz ciuites cepit cre
scere de die i die usque q pūcūt ad
tā sup hām potētā. E le fontane dūbie
ta edipiaua. bēta flumē ē qz diuidit
paduā 7 claudīt de q alibi tēn ē. piaua
flumēis labitū p tēritoriū tēuūsiū 7 na
scitū supā ciuitatē bellum. et dō enon
forge molto alto qz hūmillis colis est
nō longe amōtib altis i cēnema tēitōz
tēuūsiū laonē. i. ex quo colle scēse qua
ma facella. s. Ecarinus quere fuit far
ardēn i mītēs incendū in uicinos. iō
dicit de fce ala cōnata. s. azarbie un
grande asalto. Alitēus nō fuit alia far
ardēns libidine 7 cūmna fuit ardēz
amore. Ecarini tū nō multū curauit d
uenētiis. ¶ Dūma bīc cūmna tēferi
bit se apūrentib noīe 7 forte dūcō et
io ella. s. faculla naq dūna radice. i. ex
eodē parte 7 mātē noīe Auleta u scī
bit azufatus poeta pūuūm. cūm ch
iamata cūmna. nomē pūm ē. q. cūn
uāens. i. uocās. q. iūfulgo. i. resplēdeo
i isto planeta uenētiā fulgētissime i
pēte meūse illūne tēsta stela. s. re
nens qz habuit pūmū supā me

[Handwritten flourish]

C. 8. edificatio
venetiarum.

C. 11. uisatus poeta
paduanus.

(N. Juuenes.

(N. 8 bona fama.

Et responderet quoniam tacite quae posset ob-
ci quod ergo et saluata et beata dicens
malicia mente a me medesima in dulo
i. remitto lacasio di mia forte. s. influ-
entia uenens. eno mi noia. i. no mo-
leste feno de pia forse forte aliofio
uulgo. bene dicit quignozates mura-
tur q. vna famosa me re tix sit beata
no osterantes q. istud uituz e natur-
ale comune et quasi necessarium. Poti-
ssime inueniunt. ut postea dicitur.

Diquesta hic cunctia ad confirmandu-
m suu manifestat alia aiaz motena
q. fuit semp amorosa i uita et in p. st
more e ualde famosa. dicit g. gade
fama. s. bonu qua nichilarius nichil
tardius nichil toto orbe felarius quia
predit amittit rimase imuto de q. f
loculenta eata quia. i. luinosa et p. i
osa aia del nostro celo. i. de spera ue-
ris de p. i. m. p. i. p. i. p. i. a. magis a
proximat michi q. e m. mag. s. formis
huc erat aia canista fulei de azarilia
ut postea dicitur. Et tigit diu tunitate
fame istu hois q. durabit ad huc qui
getis anis dices equestro cetero ano
and. s. en. c. i. n. u. a. i. s. t. e. n. u. m. e. r. u. s. e. n.
tenariu annoz quiquies iterabi. cu-
rebat. n. t. i. c. a. n. n. i. d. n. i. a. q. u. l. l. e. n. e. c. e. n. t. i.
q. n. p. o. e. t. a. h. a. b. u. i. t. s. u. a. m. u. z. a. b. i. l. e. m. u. s. i. o.
n. e. p. u. a. d. e. m. o. i. a. i. a. n. q. f. a. m. a. p. r. e. c. i.
moriatur. Et hic nota q. autor uir-
tu ex p. s. se dicit medanu cu de homie
isto ia no sit fama etia i. p. a. i. a. p. a. t. r. i. a.
dico breuiter q. autor uult i. n. u. e. e. t. a.
cice q. i. p. e. d. e. d. e. r. i. t. f. a. m. a. i. s. t. i. i. a. t. i. o. e. u.
tutis eius que fama no moriet usq.
quo uiuet lib iste q. durabit p. m. l. t. a.
sela et forte p. m. l. i. a. a. n. n. o. z. s. i. p. o. s. i. m. u.
coniecturare de futuro q. u. i. t. e. m. c. o.
tinuo q. fama istius autoris crescit.
Et ex hoc autor exortatur hoies ad
uiuere uirtuose ut uiri sapientes
ten eis fama sicut ipe ia dedit cum
tie et dabit fulco. dicit g. uech se lo
mo se difare excelente. s. in uirtute.
si chitra uita laprima relinqua. i.

ut prima uita. s. temporalis reliquat
aliam uita per petuaz p. fama. et cole-
ne dicit A. uillianus q. m. de negat.
nobis diu uiuere relinquam ali q.
q. no uixisse testem. v. n. nota q. natu-
raliter ho. b. t. triplice appetitu consua-
di. s. indiduu spem et fama ut dices
ad huc i. isto e. **E**cio hic cunctia ex
deis facit una in circutione ad illud
p. uita sua qui hodie uiuit uirtuose. et
mo i. generali testis uir p. uita a
flumib. dicit elatuzba presente. i. g. e. s.
moderna no pensa cio. s. uiuere uirtu-
ose et p. exequies reliquere fama de. i.
qua g. e. t. e. tagliameto et adige richu-
te. taliametiu est flumen prouitue
uenetie prope concordia no longe aba-
quilegia quod diuidit foru iulij a. a. a.
di. t. a. m. s. i. n. a. et flum. i. p. a. r. et fallax.
Adxsis est flume q. labitur p. uerona
ad modu p. i. e. t. i. s. tortuosi de quo alibi
d. e. m. e. Et q. est p. i. n. n. e. p. e. r. e. s. e. r. b. a. t. u.
ta. i. flagellata p. e. c. u. n. n. u. q. a. r. d. i. a.
m. u. d. a. n. u. u. o. l. u. p. t. a. n. f. e. a. t. q. u. a. s. i. h. e. r. e.
m. u. s. o. l. i. t. u. d. i. n. i. s. d. e. f. t. e. a. n. c. o. r. s. e. p. e. n. t. e.
i. n. o. c. o. r. i. g. i. t. n. o. e. m. e. d. a. n. u. i. r. e. o. n. o.
ua pena parat sibi. **C**as a hic Cum
ita p. n. u. i. a. t. n. o. u. a. f. l. a. g. e. l. l. a. i. n. b. r. e. m.
e. u. e. n. t. u. a. p. r. o. u. i. t. u. e. q. p. i. m. o. p. a. d. u. e. q.
p. r. i. u. s. f. u. e. r. a. t. t. a. n. d. u. d. e. s. o. l. a. t. a. p. e. c.
u. n. u. p. o. s. t. e. a. f. u. i. t. f. l. a. g. e. l. l. a. t. a. p. a. l. i. u. z.
t. r. a. n. u. u. u. e. r. o. n. e. q. u. o. c. a. t. u. s. e. c. a. n. i. s. g. r. a.
d. i. s. d. e. l. a. s. c. a. l. a. A. d. q. e. s. t. s. c. i. e. d. u. q. p. a. r.
u. a. n. i. a. n. n. o. d. n. i. q. d. e. c. x. i. i. i. y. m. a. g. n. o. r.
a. p. p. a. r. a. t. u. b. e. l. l. i. p. u. t. a. a. d. u. o. b. m. i. l. i. b. e. q.
t. u. m. x. m. i. l. i. b. p. e. d. i. t. u. i. n. u. a. s. e. r. u. t.
i. n. c. e. n. t. i. a. z. q. a. l. f. u. e. r. a. t. e. o. z. C. a. n. i. s.
i. u. n. c. i. s. s. t. r. e. n. u. u. i. t. r. e. p. r. o. u. s. i. n. s. o. f. i. g.
f. a. n. u. a. r. d. e. t. u. i. n. t. u. r. i. b. u. i. c. e. n. t. i. a. i. c. e.
d. i. b. i. l. i. c. e. l. e. r. i. t. a. t. e. u. e. i. t. E. t. g. r. a. t. o.
e. x. a. l. t. a. t. u. r. i. o. r. d. i. n. e. h. o. s. t. i. u. i. n. o. r. d. i. n. a.
t. o. z. p. a. g. r. o. s. u. a. g. a. n. t. u. z. c. u. m. i. n. u. i. c. e.
t. u. e. q. u. i. t. i. b. et i. p. l. i. t. u. r. b. a. u. i. n. t. s. u. p. d. u.
e. p. a. r. o. n. a. n. o. z. q. u. i. d. a. t. o. t. e. r. g. o. a. c. e. r. o.
s. e. a. t. u. o. u. i. t. i. n. f. u. g. a. C. a. n. i. s. u. e. l. u. t. l. i.
p. u. s. i. t. e. r. o. u. e. s. o. m. i. e. s. d. i. s. p. s. i. t. c. u. m.
p. a. r. u. a. c. e. d. e. m. i. l. i. c. a. p. t. i. f. u. n. t. i. n. t. e. z.

(Fahamti e
Amney

(N. thes. flu.

(Bachlon. flu.
r. a. b. i. g. p. v. i. n. e. n.

Alram q̄ dicit Cunitia felix ciuitas i
cōfinitio mādrie piangeria la diffalta .i. de
fecit sceleratū del empio suo pastore .i.
epi qui fuit natione placētū q̄ bene
luit penas dignas. Nam de mādito dñi
Ricardi p̄dā fuit tātū p̄cussus o saculi
fabuli q̄ emisit oia uiscera sanguinez
p̄ egestione. et p̄ls etiā luit quērit o lib
tate i fuitūte sub mādrie ipius Ricardi
Et tangit atrocitate sceleris dices d̄xe
ra fconcia .i. enormis sine exēplo. quā
alius sacerdos sceleratus nō luit penā
pro crimine simili. uñ dicit tal d̄x per si
mle. .i. culpi nō sintro i malta. .i. p̄ aliū
sacerdotē ad tollerādi penā. Est ei mal
ta tūris boēda i lacu s̄c xpiane carcer
amarus delinquētū sacerdotū. Vñ facē
tos dñatus ad mortē p̄ bonifatiū cla
mabat p̄to benedictionē patris mei. et
bonifatio rēpōdente pater tuus dialo
lus est subūmū ille et tu utiq̄ ille es. et
meruit uē mādrie et cōtra Albis mōtis ca
ssini q̄nō bñ fūanciat celestinū custodē
sue commissi p̄ncis dieb̄ i p̄ne tribula
tione. et aqua amāitudinis sup̄ uenit. et
afflictus i eadē carere. Et aggruat deli
ctū p̄ magna sanguinis effusione dices
troyo fenelle langa labigōcia bigōtinū
est uas quo utit̄ tempore uirtemia
tum ad p̄tādis uas aptū et ampli
te sup̄. qual plenū facit dimidiā salm
amāsim de nēcessē il sanguē ferarese
cuius corioz. estando. .i. nimis esset. a
del p̄fasse aoncia aoncia. Et uenit dicit
nā b̄ itē aialia b̄ mltū sanguinis. Vñ
Gallienus sēbit dñmo cui p̄ nānz effu
xerit. xrb. libze sanguinis et mōtinus
est. Isti autē q̄z sanguinē fūdit ipius
iste sacerdos fuerit plus q̄. xxx. ut q̄oz
sēpserit d̄x .i. quē sanguinē donam tū
pe donō et i fame plenū questo p̄te i
correse. p̄mice intelligas q̄ p̄ligus hu
mani sanguinis. per mostriū d̄p̄te
i. ut uireritū bene te p̄te eadie. et uere
guelfus. et eludit ecotai domi cōfōm
fieno aluūre del p̄te. .i. bene uici
unt in uēnib̄ mādrie i d̄a. aāchia.

uel si

Sy hic ulto cunitia responderet q̄m ta
ate. q̄. n. Autor poterat dicere quō po
tes tu presare ista futura q̄ nō p̄nūciasti
rēpōdet q̄ ateo mediātib̄ quib̄dā in te
lligētis. Vñ dicit su sono spedi. .i. ap̄o
tū fuit angelli. uoi dicit nom. .i. quō
uos hoies uocans nonos. tertius. n. ordo
Anglōz sic uocatū ad no iudiciū. Nā p̄
nomi potestas iudiciaria te signatū. q̄
tē sedens i eis uirtutia sua d̄scernit. id
dicit once. .i. aq̄b̄ dio gudiante. .i. dñi
nū uirtutū futurū n̄fulge anoi. .i. osten
tento nobis futura otigētia. Nā tales
Angell mouet sp̄ia ueneus ut iā tē c̄
p̄cedenti. Et fide quisti p̄lari ne p̄io boi
i. ista p̄dictio futurorū enētiū uirtutū no
bis ut saltē timore dñi uirtutū hoies
caueant sibi atalib̄ scelerib̄. Thic nota q̄
hē q̄ Autor uirtutū p̄dicere t̄q̄ futura
iā erant p̄tenta q̄n sēp̄it. s̄ b̄ rē spectum
ad generalē uisione suā q̄ habuit i m̄lo.
cē. Et tāgit recessū istius aie dices qui
se tace. .i. fecit finē s̄moni suo. eferam se
biāte. .i. signū d̄xfosse ad alio uolta. .i. et
ad d̄replationē et i per lapota. .i. coronā
illazū aīaz q̄ mouebat circulariter et cā
tabat d̄ulater in d̄x se m̄se comera tū
ante. .i. ante q̄ ueniret ad loquēdiū dñi.
Altra leticia. Istāc sēdā p̄o gñalis an
qua p̄ op̄ationē Autor i traduat alim
sp̄iz uenerē mōternū. te quo Cunitia
iā fecerat mētionē. .i. Fulchū te aāfilla
p̄mo tēfēbit qualis apuit sibi. dicens.
latria leticia. .i. alia aīaleta. d̄x meia i
giam nota. .i. q̄ iam fuerat manifestata
m̄ per aia colla. .i. quāto cunitia dixi su
pra diuēsta luculeta eatura gnoia. s̄ nō
dū erat sibi nota p̄ nomē. simifeci iusta
i. iā p̄p̄tēta talis supple. qual fin bulasso
i d̄x sol p̄mota. .i. splendorā et lucidū est
n. bulassi lapis et est op̄atio p̄p̄a sic. n.
tū lapis p̄iosus rep̄us in dñis sola
rib̄ m̄re rēfulget. ita ista aīa p̄iosa re
p̄usa in dñi solis uirtutē ter. Et sudat
Auto similitudinē et dñm i ter leticiā cele
stē i mōrtalē similitudo stat i hē q̄ sicut
leticia huāna m̄ifestatū b̄ in mūto

per usum. ita illa ibi pfulgoie. differentia
est i hoc. qz faties beata e sempleta faties
uñ mortalis e sepe tristis. qñ mēs ifeuo
tristata est. tñc g^o bene. fulgor saquistia la
su. i. splendō causatū i apparetia beatorū i
celo. sicome nro qui. i. iusto mūto mōtali
sed hic nro cito oñetu misetū. sine ad
nrñ cito segm plāctū. un dicit malōbra
dñsioz. i. apparetia extēor sabina gñu. i.
fit osara i mūto come lamēte etnsta. i. q
cito mēs buāna effiat metta aliqñ casu
Dionede b autor facit sua peticione ad
dām aīaz. 7 pmo ad captatū beniuolen
tia p supponit postat q ista aīa beata ui
det affectione autoris. qz pñcipat dñno
luīne. d g^o dñsio obeatō spūto dño uede
tudo. qz etiā occulta cordūz uidet. et uito a
ueder sin luia. i. pñcipat de luīne ei qz re
spiciens dñū tāq^o spēdm uirēs uēitatem
rexi. si de nulla uoglia dñe. i. ipus ter. pu
ore esset fūia ate. i. fūitua 7 occulta tibi.
Et sudor peticione sua dices. qñ g^o fūia
gnosis mēa itēnone nō me pñetas. acē
ego nō expectare tuā peticione si cōgīte
rem ita tuā uolūtatē sic tu cōgnosis me
am. dicit g^o tñqz lanace tua dñel cel tra
stulla. i. delectat. semper colcanto. f. oñ
na deq^o dñm est spā. diquei facti py. illo
rū tñonoz ul pñcipatū te qñ scēbit ege
cel pñā. ut pñcipit pñā ē. de faceā laco
culla. i. hñm dñsi alci sic expōitū est ibi
per de nō sōdissace aīmei dñsi. f. dñdo
m quio es. ante qñ pñā de hoc. gñ nō attē
tēio tuā dñmāntū. i. acē ego nō expec
tare tuā peticione. imo pñuenit te sio r
mētua se come tu tñmū. i. si ego scit ita
cor tēstetū tñū sicut tu sis mēu tñbt
n. Autor unū ubū exīsto pñōie tu. 7 alio
exīsto pñōie ego. simili mō formant si
spūa alio ubū in 3 pñona ubi dñt. sin
luia q sonat i tñat icū. 7 ita mētua se.
i. facit me te. tñ inu. i. facis te me.
Lamagño hic autor ponit respōz dicti
spūs ad suā peticione. q pmo manifestat
se apatna sua. q artificialiter multipli
cat te scēbit. 7 i caput alōge te scribes ma
re i cui imo lūore posita ē ciuitas ma

milien. ad cui plena intelligētia est pñor
and. qz sicut tñdūt omēs tā hystorie q
qz tota aqua q facit nob mare mediteran
eū. quat labitū pñostia tēra habitabit
bile. itiat tēra intē affridū 7 hēspñiaz
i extemo occatēti. pangustū brachium.
qñ dñatū strictū sibile. iuxta mōtē gñel
tanū. 7 ē. Hūc ad līam dñat autō lepno
le sue. f. illū in comiciato alor. supple
dñat la magnoz ualle in dñe laqua scēpi
a. i. mare mediteraneū. quatōz mare i
leome. 7 facit exceptioem ad uñficiatūz
tēm sūū. dices for diquei mare. f. ocean
um dñe in gñlanta latēna. i. aīat totam
terra i circuitū i mediū corone. tanto sūa
i. tñm extēditū pñtēra tra discordantū lūi
i. itē dñolūtoz qñt discordatū i oībus.
hic ei sūt xpīam. in saraam. hic frīgus
ibi calor. 7 ē. econtrō alsole. i. cōtra ortū
solis. sine leuātem dñe fa mēdiano. qz
f. uadit usq^o yrbm. qz ē in medio nre habi
tabilis. sicut dñm est plene 2 cap pñgā.
et ē. 7 dñat latōne pñā sole far longione
i. in qua tñā habitabili tñā aqua fac ougōz
tem ante qñ recedat ab oceanō 7 i tñet ter
raz qz i extemo tēre ē ougō large loquē
to. **D**iquella hic fulchus pñmissa illa
pñitōe nūc expmit suā patnā dices. Josu
lūtozno diquella ualle. i. adāitūmū hū
bitatoz i lūore nro hūi mans mediteranei.
Et dñsibit ipm pñam affluūis dñe nre
tra hēbro emacia. ē. n. ebzus flūmū ap
masilia qñ. ad acta uñ flūmū m pñe apñt
ciuitatē lūne p uallē qñ dñ hūmāna i cō
simb tñsac. vñ dñat dñ. i. qui macia x
parte ilgenese dñ toscano. uñ illud tu
sac dñes mare mēc tñber 7 alpes.
Itemo hic fulchus ad hūc dñsibit cla
rius suā patnā 7 asitū 7 amemōzabili
facto eius. 7 dñit pmo qz ad asilia te bu
gea se expōitō respiciunt bugea qē
ciuitas i lūore affricano. elatēna cōti
fū. i. ad asilia cui ego sū ciuis sūede
quasi ad uno cōtō 7 ad uno orto. hoc dñ
qz bñt quasi eūte mēdianū. qz dñat
quatōz asilia tātū distat a leuante 7
pñete qñ bugea. qz est in lūore ad uñso.

De mari mediteraneo.

Et sudor de .i. que terra mea fecit
qua dabo il porto vel suo sanguine. Ad q
est sciendum. q. sicut scribit Suetoni
us maior de bellis illi. cesar fugato
pompeio et senatu ex italia. composita
urbe ducebat in hispanias legatos
popey faciens transire per gallias
pervenit ad assiliam. cui ad assilie naves
clausurunt portas. qd cesar moleste
ferens ipam occasione emittit dimisso
bruto ibi legato suo. q. super intempe
rat bellum navale in mari. ad assilium elati
per victoria aggressi sunt secum. et multis
conficti sunt uterbit lucanus in quarto. Et
hic nota q. auctor conatus est facere in sig
ne descriptione huius civitatis ad assilie
tam ratione loci q. ratione locorum. huius
enim hec civitas pulcherrima et tutissi
ma portu. fuit semper libima. habuit
optimas leges et consuetudines. sicut
patet apud valerium. iunium. pompeium.
iunium. et alios plurimos. fuerunt
græci. et. **Fulco.** hic dicitur spiritus
describit se anore. propter et amoribus
is. Ad cuius curam est placendum
q. fulchus iste fuit filius alfonfi m
catoris. q. moriens dimisit eum dimitte
uater. ipse dicitur opum ualere huiusmodi
fame mutare. secutus est nobiles in
ros dicebat pulchre et facite in thum
fuit ualere acceptus et honoratus. **Fi**
cardo Rege Anglie. a Raymondio co
mite thelo sano. et Ambrosio de assil
lia. i. cuius cura omni saluti nec minus. q.
ad assilie fuit formosissime mulieres.
fuit siquidem fulcus compositus pulchre. lin
gua disertus. pecunia liberalis. ergo u
ere uenerens. admanuit autem ad a
lagia uxore ambrosialis et magis rege
ret sua culpa simulabat se diligere et
duas sorores eius. propter q. fuit suspectus
fuit licet natus ab illo. mortua uxore
ambrosialis amantissimum dolore correptus
sicut olim dantes de morte sue beat
us. et redierunt se uxore et duobus
filiis monasterio cisterciensis. postea
fuit albus tornelli. de mum

epus ad assilien de qua expulit hereti
cos. et sic uide. q. pro multis. Auto fecit si
gulari mentione et comedantibus de isto
fulco. Huius est ad assiliam de iste. quella r
gere acui suo note il nome meo mi
disse folco. Et fuit sua opulencia
diurna. equestre cielo. s. spera uene
ris sumptenta. i. impunitum dime
come cio terribili. q. d. ita apparet i
eo mea ymago. sicut apparet in me
et influentia. q. d. q. fuit totus filius
ueneris id hic apparet umbra mea.
Chc pui hic fulchus explicat q. tu
influentia ueneris potuit i eo. tange
do. 3. inmensos amores. et primo opat
amore sui amoris dicitur. q. tantum
excessit amore. ecce. quillo recedere
se propter ense peremit. sicut ia sepe
patuit. dicit q. d. huiusmodi dicitur. i. di
do regina cartaginis q. fuit fuit fil
lia regis belli. ut p. apud virg. ne
i. telligat de bello rege asirie patre i
ad agni m. n. d. arse p. d. d. i. fin
d. h. conuene al. p. l. i. usq. ad t. p. n.
quo cepi canescere. s. amore q. ego. et
Et dicit no. q. n. et as. d. x. i. se mole
sta redendo ul. displicendo primo n. d.
suo fideio. de quo d. m. e. inferni. ca.
erupe fede alancie de fideio. et ac
ensa q. fuit p. ma uxore enee filia p.
ami regis troiani. et in hec p. d. d. d.
done est totu fittian ne d. d. d. fal. u.
t. d. d. d. e. i. d. d. d. que aduocat. fu
lchus i. explei sui amoris e. de phylis.
phylis naq. regina tinae ut p. apud
virg. libro bucolico. et outou. l. i. eplaz
recepit de mo phontis filii duas atbe
nariu redeunte ab exilio troie. te pesti
te d. d. d. quassatis et laceratis nau
bus capta eius amore. q. resup. tus
uolens recedere p. m. l. i. q. illa am
ris et more i. patiens se laqueo suspe
dit. i. d. d. d. d. fulchus. nequella i.
d. d. d. s. phylis regina tinae cuius
mons e. d. d. d. p. d. d. uocat ea d. d.
periam. de suo delusa da d. d. d. p. d.
qui sefellit fidei d. d. d. sicut ysaia

47
rūpale. phylis dī aphilos qđ ē amor
grece. q. tota amorosa. qđ uis et trace
sunt pmi inuenerē ut dēm ē dētereo re
ge tūac purgatoij ē. supple nō ma
gis arsit amore qđ ego fulchū. Tēcū
amō ē de herbule. quanto captū fū
amore roles. q. tantū exarsit enī aō
re ad qđ scādū qđ lēales debellant p
tūa Eunt regis fugie. cū filie amā
tantū exarsit qđ olus de ianue totus
erat succiditū istī vole. qđ inducibit et
ipm uestes muliebres et faciebat ipm
muliebua facere sicut filare. et qđ. qui
tantū amissia. sic scēpū ē i fēm. ē. p
te queso iūuātes et dicit qđ fulchus et
ne alate. i. herules supple mag arsit
amore qđ ego. et alate qđ iūuātosū
et formosus. quāto ette vole nchūsa
nel core. **N**on perō hic fulchus
remouet unā dubitationē. qđ uidet
nasci exūbis ē. posset ei autor dicere
quō tu beatis iūta spem celesti. en n
aras et memoras in ista scā lubica et
uoluptuosa. nō ne toles et embescis
de tali culpi. respōdet fulchus qđ nō
tristatū et de quo letatū ibi. et ad hū
textus et intelligētiā expōit pnotare et
diligēter. qđ exope uenero nasci pe
ccatū et i ordinate et illegitime nac
atū ueneris. et istud peccatū ē abolit
um et purgātū i istis spūitibz ante qđ
ascēderent celū. nascitū etiā et mira
bile bonū. qđ p solā nā generationis mū
dus i fēnoz corruptibilis cōtinuo labi
lis et caducū semp renouatū reparat
et qđmō ppetuat. et sic fit cōtēnna mū
do supior. pūta suat finā restaurati
ōne. et hēc est illud bonū de quo loqū
hic. Hūc ad hūz dicit fulchus qđ
uis ita iūtemperatē amauerū. nō po
qui se pēte. i. penitēcia ul tūsticia et
habetur hic. qđ hēc ē impossibile. a
masitē. i. leticia hēti. nō de acōlp
damente notōna qđ memoria pe
ccati est exticta pp. s. post purgati
ōnem et potationē aque lethec. ut p
plene putuit circa finē pūg. ma

deualore dēdimo epūte. i. de uī
te diuina qđ ordinant sua pūctia
tantū bonū pūstam spem ueneris.
unde succidit mirabile bonū et uener
etēplatione dignū dicens. qui fir
mū. s. pūos nelarte. s. generatio
nis de adōna cōtāto affecto. i. tā tā
affectionē qđta ē in amore deorat et
tā mirabili affectū. nū supia pūgai.
xv. ē. dicit autor sōna tāta arte
de natura. et. nū dicit ediscernese
il bene. s. mirabilis effectus et fructus
perdel mondo diu quel dignū tōna
cōstine sic lām. pūel. i. pp quod bo
nū il mūdo dignū. i. mōdus infēioz
tōna quel diu. i. effiat supior. qđ
assimilat sibi. nā popū gūgredi a
mōtaliū rem purgātū diuturnitā
ut ait bō. Aliq tām ex ponit sic. per
del mōdo diu. i. articulus natura
celestis. tōna quel dignū. i. tōnat
et acuit mūduz infēioz. ista ex
pōitō nō uidet ad pōitū. iō pūma
mag uidet qđōa lē. et plus mpla
cet. q. d. exēribiles florenas p
quos fūit oia. **Q**uare. ista est
tercia et ultima pō in qua dicitur
Eumitā nōiat aliā aīaz antiquaz
de forte illa. et pūmo etimūas se ad p
cedentia tāgit mām sequentiū. di
cens. mām quene pūcedere an
cora olit. s. addicendū de alia a
aīa uenera pūde tēpōtū tūte letē
uolgtē piene. i. oia tua et fēcia sa
ciata deformatē i quēsta spē. i. i.
quetū accepisti sūc iūta spem uene
neris et mōs ei aīab iā scāmū nūc
restat scire de una quarta. dōn fūo
dit. tu nōi sapere dicit i quēsta lūc
ia. i. qđ est ista aīa qđ ē in ista lūc
luminosa. de dūsi sintia. i. splēdet
qui apressō me. assimili comēraggā
disole in aqua meta. i. pura similitat
et sapi. hic Eumitā expmūt ipāz
aīaz ad cū intelligētiā est pūaen
tū. qđ sic scēbitū Josue i pūmis ser
capitulis cū Josue expūgnaret

1. 1. 88 Scenob.

Florenna
planta
diaboli

Sol.

a. cā ofuamotū mīrōū inferioze. q̄d igit
 necio tali motu obliquo plane tarum
 ¶ Ex si lastrata hic Autō, pbat q̄ uia pla
 netarū nōio fit obliqua rōibus effica
 cibus. Ad cuiū intelligētīā ē p̄e notadūz
 quid mali seq̄retur si sol ⁊ alij plane te
 semp recte p̄cederēt nā si sol ⁊ alij pl
 anete otinuo mouerētū in medio a
 celi equidistantē sc̄per ēēt tēp̄es nīs.
 ⁊ seq̄rētū istud malū q̄ tēra nūq̄ cōi
 peret. q̄ agit i hyeme. si fructū mature
 sc̄erēt deficiēte calore i tēso. q̄ ad m
 atūritatē requirēt corū tē suū sol mou
 erēt nob̄ p̄pinquū sicut i extremo. nec
 fieret generatio alicui t̄renoz nec cre
 sceret. si uō ēēt semp remotus ū i hye
 me. nō p̄duerēt herbe si arbores fru
 ctū suū ad matūritatē ⁊ frīgū ad ūsae
 tū erēt. ¶ Hic ḡ ad liām dicit Autō dx
si lastrata loz nō fōsse tota. .i. si mā ⁊
 ip̄oz planetarū nō ēēt obliqua. si recta
 sicut sub eq̄noctiali in medio sp̄re. mol
ta uirtu sc̄erēt i uano nel cielo. q̄. i. n̄
 ageret i ista i ferioza. sic nūc agit cāsi
ogni potēcia quagū mōtu. q̄ materia
 q̄ ē impotēcia ad oñē formā nō tēduc
 erēt in actu ⁊ sic ēēt frustra. ita dicit A
 ristotili. i. li tēgnatiōe ⁊ corruptiōe. q̄ si sol
 ⁊ alij plane te nō elongarētur a nob̄ et
 appinquaretū nob̄ nō ēēt i mīro gene
 ratio ⁊ corruptio. ⁊ ita celū nō opatū hic
 i ferius. q̄ p̄ eoz elongatiōe ⁊ appi
 quitiōe fit distinctio tēpoz. quoz unū ē
 optimū ad seminatiōū. Aliud ad p̄duce
 tū blū. Aliud ad colligendū. Vñ sicut
 cassi delordine mīrano. sc̄erēt mā
 cho esu equi. .i. multū ordinis deficiēt
 sup̄ni ⁊ i ferius i sp̄us i celo ⁊ i tēra si il
 partit fuisse p̄u omē lontano q̄ sup̄
 lle nūc uagētur indurto. .i. ab equi
 occali. .i. si cūsus planetarū otinuo ēēt
 longinquū ⁊ p̄pinquū nob̄. q̄ distinctio tē
 poz nō esset. q̄ faciūt generatiōe ⁊ cor
 n̄p̄tiōe ut dēin est. ¶ Quā nūc hic
 nolēs ulterius p̄cedē cūca istā māz
 relinqt s̄tōio r̄igēmo autōmatis si
 uelit ulterius in ueligare excusās

se si nō. psequi mām i cātā. vñ d. olee
tor origina soua el tuo bindo. i. iñu
dio tuo. pensando dicto. i. meditata
i speculando acio de si pñba. i. circa
mām pñctā. pcurtētia. Et affigē
fructū huius throni dices. suoi esser
affai lieto pñā de stando. q. d. talis
ē mām i cātā q. si exēas tuū in geiūz ar
ca cogitatione enī reapiēs magnā telec
tationē añ q. in intellectus tuus sit fati
gatus. q. d. quā me labor huius inuestiga
tiois sit marī tñtātē telatatio q. non
pmitit aiūz fatiē. nā q. tñuo mag. ma
gis accedit appetitū. Ma amirabile de
lectaciōis affert i qñtio iñtatis potē nō
cās rex cognoscere ut ait Alē. Et si sol
it mēso to inanc. i. pñsū tibi dēz m
ateua omai pette tñba. q. d. ista non
fuit de pñcipali intēciōe mea. Et affigē
cāz q. nō psequit dīcēs. de quella m
ateua ondo sen fato scuba. i. scriptor
nō dētor. i. mām statius aiaz pēnā q.
assipit dēscēdēti torā tuta lamia.
cūa a se. i. nabit totā intēciōe rōp
tiōe mēa. rō se. pñcipale tñā. q. d. nō i
tento dēre asthologiā. q. hō. pñq. māz
poetia dēre. Nam tēte pñō poete i
fuerūt pñi tēolōgiantē dēre.
Coministio. ita est scdā pñ gñalis in
qua autor dēscēbit suū ascēsi ad spe
ram solis i pñmo d. dispositiōz ipius
solis. r. d. q. erat i pñcipio anctis. vñ i
dicit. Coministio magna telanā
a. sol. Itōq. notandū q. sol stat i me
dio celi tanq. rex i medio regni. qui
totū regit omīs impit. hē naq. satur
nū pñsiliāno suo. q. cōsiliū est senū.
q. arē pbelligero siue dūce belli. qui
genit bella. sōue pñsticiario. quia iu
pitē facit reges i rectores iustos. dē
netē pñprouisore. q. dicit oīa telectabi
lia regno. s. d. dērcūm pñmūno. q. ē
cō eloquētie. Luna pñpcone. quia
luna ē significāx oīz q. fuit i celo. i.
alibi dēc. vñ d. de impñcta ilmo
to. i. impñit i sigillat. telualoz dē
ciel. i. i flūctia i nūrtute i formatiua

celi. vñ 2° pñs. solē rē. r. d. enemisina ut
cōsilio lume q. facit nob. distitūcōz tēz
pōz ut dēc. vñ marianus. i. macro
bins ille i q. minitē conquito qñlla
parte. i. cō signo anctis. dē su sīam
enta. i. memorat pñlo supra. ubi
dēc. fuit tōue lūm moto clalto rē
Aliqui tamē i multi ualentes dixerūt
hic q. autor itelligit de cancto q. d. i.
m falsū i pñsibile. q. sol semp fuit i
ariete i toto libro isto. vñ i pñcipio. i.
tūis libri expñse d. autor quō sol erat
i ariete q. pñmo ascendit celi. q. iaz
nō tñsisset ad cācti. q. sic autor iā
ste tñss i paradiso tñs mēfīb. q. tam
nō stēret i inferno nisi tñs dieb.
i pñg tñtē. pñtētea satis apparet
q. lōtū de anctē pñ q. seq. vñ d.
signaua pñle spūe spūa appellatur
illa gñatio i reuolutio q. sol facit i
singulis dieb. nā iñq. redit ad tē
pñctū. facit n. sicut funis i gñillo
sup pñtē. n. sicut fili circa fūsum q.
una reuolutio fit iuxta alia succē
ue paulatī. iñdē. i. i qñb. spūis gñra
sa pñssēta pñtōsto. i. qñ est cñnoti
um q. tñc omīs bona equalē se pñssē
tar. **Et iōcā** hic autor fingit quō
reperit se i spēm solis. pñmle. vñ d.
et iōcā cōlū. i. qñp sole maior non
ma cōsi del salit. i. nō pñtōi quōl.
q. dō iñancēz m cōpōis i pñs solis.
pñc autor iñuit q. d. ascēsus fuit
i pñpñbils. q. nō est tñc mēchū
i ter spēm i fñtā ut iā dēc. fuit iā
scēsu mēchū i uenēna asimili fñt
com hom sacozge. anal il pñmo pñsē
a. pñmū motū cogitāmīis tēlso
uenit. i. sicut homo sentit cogitām
postq. uenit i mēte eius. si tñ pñs
est iñco q. sentiat. **O beatnā** hic
autor dēscēbit sup excellētiā rñ
per exaltationē beatnāis i cōpōre r
solis que quāto mag. ascēdit itāt
maius cōpus i fit luadior. i. sētez
cialiter uult dēre. si sol est tam
luadus splēdorus i lūno suis. q.

1°
A. 12.

no. bñ
f. pñctia

En. 8 vñ planetis

En. 4° hñ spūa.

est oculus mundi minister maiori naturae omnia
illuminans omnia gubernans. qualis debebat esse
nunc beatus quae est lucidior splendore et
luminosior sole. dicitur ergo commutatur obiectum
ordina sic huiusmodi et ceteris quae est fortissima et
perfectissime intellecta amantibus. si sol erat ita luc
ens quanto quidam beatus conveniens esse
lucens dicitur. i. qualem esse dicebat in luce
super ante solem. tunc talis sol commutatur
in. q. d. infinite debebat esse lucens respectu
illius lucis solis quae erat parum respectu eius
et dicitur non per colorum per lumen pariter. i.
apparet ex super habundantia sui lucis non
per colorum. quod corporalis est. beatus dicitur a
quella dicitur si forte dicitur bene in megalis. i. quod
quanto plus ascendit usus primam causam
tanto magis in ascendere gratiam de bono
in melius valorem illius scilicet tunc pervenit
ut ad finalem terminum et dicitur si subita morte
de lacto suo non si forte per tempus. i. non
reducit in tempore quod actus eius est in statu
nunc. i. inceptibilis. nam ut iam est
in instanti in se est fieri clarissima. **¶ Per**
cho. hic autor excusat se ad descriptionem
tam excellenti pulchritudine et claritate. et
dicit quod ad hoc non sufficit totus conatus
hominis. unde dicit. percho dicitur maiore
quo late cluso. q. d. quod magis ego expectar
ingenium ante quod magis inceditur per
ere quicquid hoc aggrederetur. si noluerit dicitur
maiorem imaginasse. i. non posse exprimere
ita quod hoc posset humanum imaginari. si
bene potest dicitur et dicitur optari. unde dicit
magis dicitur possi cedere de se huiusmodi. q.
dicitur postquam imaginatum non est suffici
ens fides et credulitas succurrit ad
gratiam quanto beatus erat lucidior
sole. Nam reverentia fides non ideo est illa
quod facit videre excellentem pulchritudinem
beatitudinis quod in intellectu humanum operari
non potest. **¶ Sele nostre.** hic autor pro
bat placu simili quod facultas humana
non sufficit. i. per defectum fantastiarum
percipiunt assensibus et sensibus visus non
ascendit ultra claritatem solis. et sic non
potest ille sensus ante fantasia plusquam
comprehendat si potius rationato potest

magis credi. unde dicit. enim ecce meramur
sele nostre fantasie sonasse atanta al
tegi. s. ad cogitandum quod beatus esset splen
dore solis et ecce idem esse prae solis non
fuit ab eo antisse. q. d. oculis humanis non
potest videre rem clariores sole. ita in telle
ctu humanum non potest operari et clariores
sole. qualis nunc erat claritas beatus.
Et hic nota per hanc et similem fictionem
authoris. sicut sol est maior corpus cele
ste et luminosius illuminans cetera
ita ideo sunt maiora et clariores ingenia et
illuminantia cetera. b. n. sunt excellentissi
mi doctores super omnes et illustran
tes ecclesiam dei requibus statim dicitur
id bene fingit beatus ad hoc lumino
sam in corpore solis. **¶ Talia quoniam**
ita est tertia per generalis in qua autor descri
bit ingenia alias clarissimas apparet in
corpore solis. et dicit primo quod erant tales
qualis beatus descripta est. unde dicit. laqua
ta famiglia. s. clarorum doctorum secta. quae
est quarta ascendendo erat talis quoniam
tam splendens sic beatus in ista sphaera solis
et alto prope. s. solis de semper laetata
s. mirabili virtute sua monstrando come
stia. i. in fine come figlia. i. generat
et hoc non quod per hoc autem aut intelligi. quoniam
fluctua solis facit istos excellentes doctores
sic. n. est per tenore ita et literatorum. **¶ E**
beatus hic autor post preceptum beatus
ad se cum regitatur facientem de tanta
gratia sibi donum et cetera unde dicit. ob
iectum comicio super dicitur rigata illi
diglanguit. s. tunc quod illuminat angelos
in celo. sicut sol corporalis huiusmodi in terra
de ta levato sensibilis per sua gratia. et
notatur sensibilis quod sol materialis sentit
proprietates suas sensibiles. et tunc operari
solus cum intellectu ubi ille cum sensu. **¶ Co**
mortalis hic autor ostendit quod de deo
fecit impata de se suis de notissima
disponem ad deum gratia actione. cor
mortalis. i. cor humanum non suo maius
digesto. i. dispositum ad motionem et co tan
to prelo arendersi ad hoc ceteris suis
gratu. i. gratificandis vel gratia actione

Ingenium
arguit
sug

h. t. u. u. d. e. n. u. r. p. h. e. e.
quiquid homo aggrederetur.

comi feri io a quelle parole. i. beati
cis 7 loquitur auto hiphertolice. Et
sudit esitator mio amor si mise i lu
f. deum de beatrix eclipso. i. eclipsata
e. i. nubilata i luce nel oblio. i. i obliuioe
q. d. recessit memoria mea Et hic no
q. p. h. e. autor suttit amonet nru studi
osum ut aliqdo dimissa speculatae fac
septuac uacet oratio diuine exeplo th
me de Aquino. de q. stati dicit. qui posi
tus i articulo motus. n. e. Nonli hic auto
i quo oice pfecta reducit ad pma spe
culatone beatrix io bene fingit. noli
dispuque. masine rse. i. uno potui leta
ta est. 7 reducit eu ad pmi offitui. un
f. de lo spicior digliachi suoi rcenti. i. in
mie spicioris eius lere delectabilis di
muse in pui cose lamia mte unita. i. me
te mea unita tota i deuotioe 7 simplicit
i tenta ingratiaz actoe diuisit i plies
res. q. r. narit ea ad uidendu plures
spo luce nissimo. ut stati sequit. io m
di. hic autor i caput describere illa qu
arta familia pchior q. ad motu 7 qutu
ad cantu dicens. Io mudi pui folgori
i. fulgetes doctores. r. m. q. no e mor
tuis q. sciam unificauit ut ait tpo
lomens. euicent. f. lum solis. na ut
dem est sup beatrix erat splendorior
sole. 7 isti beati erat qualis beatrix ul
uicenti. f. alios spo q. se ostendit i aliis
tribz spois i ferioribz lunc meam et
venenis. e. far diuicentio q. apunt
moneu uelociter circa beatrix 7 auto
rem. q. stabant firmi i medio sic cetriz.
r. n. dicit. sed se far corona. q. f. fecerit
de se unu circulu. Et sudit q. autus
eoz tenebat maiore extremitate mol
cedine q. lumie i claritate. r. n. d. pui.
tolci in uoce. f. canedo de n. uita luce
ti. f. splendentio. Et p. h. e. autor i nu
it q. maior e dulcedo 7 delectatio doc
trine istoz doctoz q. glia fame eoz.
Cosi cinger hic autor p. copatde 7 cu
culatonez illaz aiaz 7 d. q. ipe 7 bea
trix stabant i illa corona sicut luna
quato e rotunda 7 e aliquale pgnas

uaporibz 7 fac cia se unu circulu lage p
dimidiu diametru. cia unu brachiu.
r. n. d. e. noi ueden tal uolta lafiglia di
latona. i. luna quando est uapobus
tennissimus circulata cinger cusi. uita
facere circuli circa se sic faciebunt ille
aie circa nos Et dicit q. hoc no fit sep
si quato est ita pgnas aer uaporibus
q. filu q. facit illum circulu se ofuat et
retinet. 7 n. sit ita spilus ille uapor q.
cellet corpus lunc q. tuc no apparet i
talio circulo. r. n. d. quantellane pigno
f. nubibz. f. d. n. t. e. g. il fil de fa lagona
i. circulu exteior q. angit cam. gona
ei. i. cantina. r. ille circulus stat circa
luna ad modu cantine. cu corpus lun
are e totu rotundu exoi parte. io bene
talio circulus metaphice appellatur
cantina. ab autore. quo ante luna die
atur filia latone positi est 7 expositu
suttit pui. e. **E**la corte hic
autor de se pto motu circuli aiazilla
ri. describit cantu ineffabilem eorum
sit io p. b. sibili p. p. supponit q. mlti st
fiosa in celo. q. no possit describi nec ma
nifestari. r. n. d. e. molte gorie. f. diffe
rentes inglia. q. plus 7 minus. p. ut
sit capaces illius. f. trouai que ebelle
sic puer sigillati in spera. n. e. la corte i
deciel onto io reuegio. i. de qua ego
re n. tor. tanto de non si possin trar di
regno. f. celesti. i. adeo q. no possit ma
nifestari hic i ferius relatioe lingue ul
despnone pene. **E** tanto hic auto
pmissa dea positioe. d. q. cantu illaru
aiaz est una de illis rebus cano 7 pti
osis q. no possit hic manifestari. et io
quilt fare de cantu illo dulcissimo
uoler i celu sic ego feci. alit unq. pos
set scire h. dicit ego el canto diquei
lumi. i. illoz doctoz luminosoz exi
diquelle. i. de illis localibus canis et
pulens q. no possit trahi ex illo regno
Et io chinon sin pena. i. q. amq. no i
plumat se. i. no induit sibi penas 7
alas speculatiois sic ego feci aspectu
lenonelle quiroi dulmuto. q. dicit

expectet audire noua de illo cantu i
mundo isto amato quāq̄ dicit sibi. q.
d. iuanū expectabit scire cātūz talē
i mundo si nō uolet mētaliter ad celū
sic ego uolauī. nota q̄ autor bñ fiḡ
hoc q̄ moralit̄ loquēdo. satis pot̄ p̄oi
cani. dicit de dulcedine cantus. i. dē
lectatiōe dēctne istoz doctoz. q̄ hom̄
capiat illā si nō gustet p̄ expēciā. i.
sciām de illa. vñ iūantes nō possūt
credere nec capē q̄ sit tanta delecta
tio i speculariōe scie q̄ta est apud
exptos. **¶ Poi de cantato.** h̄ autē
de sc̄pto motu. i. cātū illaz aiaz nūc
describit arrestatiōez. i. q̄tationē ip̄
sariū p̄pationēz clarā dīaz. q̄d q̄ille
aīe beate apparuerūt ibi in forma to
inay q̄ tripudiet. i. tri puriato re
moētūz. donec collegerūt notā cāz
tionis post q̄tationēz ip̄az q̄ fecē
rāt sic stelle cīca pollos. Hunc ad
līām d̄ autor. i. ille aīe beate. m̄par
uer domne nō sciote tabillo. imo co
nexe i siml̄ q̄ tenet se p̄manū mā
de saiehi tante ascoltando findrā
no riebolte lenoue note. Et hic nō
q̄ autor dīr opationē q̄ potest. sibi
cōpate hūana diuinis pulere. n. dīe
dulciter cātates i tripudio sūme de
lectat aspectum. i. auditū uidētū
i auditū. i. ita iste aīe p̄lare cātā
tes i circulo sūme delectant m̄sū. i.
auditū autoris. q̄ ad modū dīariū
tripudiantū restauerūt parū. i. gene
rūt. ut audiet nouā notā unī ca
rū q̄ i tripudio. i. i uota sūne corona
illa cūctari. locutura erat autorū.
Et h̄e dīco fecerūt post aliquale
q̄tationē eaz. q̄ specificat p̄ unā
pulcherrimā dīes poi d̄. quēli ard
enti soli. i. aīe illoz sapientū splen
diores sole i illa spha solarī si fu
erāt i t̄re uolte. ad lant̄ trinita
tis i t̄no anoi. i. cīca beatice et
me sicantando. i. sic d̄m est sū
illū cantum ineffabile. i. d̄. ceme st
elle mane astm̄ polli. Et h̄ nota

q̄ opatio est p̄missima. sic. n. stelle lu
centes. de scribūt unū breuē cīculū.
cīca polū. ita iste aīe splēdentes
faciebit cīculū m̄mū cīca autōre
i beatice. q̄ stabant firmi i medio sic
polus p̄tius ul̄ cētū. i. sicut ille ste
lle cīca polū quātes dīngūt nauī
gantes i mari ad salutis portū. ita
isti doctores dīngūt regētes i sc̄lo.
amaro ad finē felicitatis. i. saluati
onis. i. sic d̄e stelle sūt alciōres no
bis et p̄petue appāitiōis ita isti doctōz
erant emīentiores. i. p̄petuo appāitē
nobis. i. q̄ante sint poli. i. quō sint
iā se p̄ d̄m est i inferno et purg. i.
dicit i paradiso i. **¶ E dēntio alūy.**
Ista ē quāta. i. ultima p̄s generalis
inqua Autor i t̄duat unāz aiaz p̄e
clarissima opationē doctozis q̄ desc̄
bit se. i. alias. h̄e autē erat aīa exim
i doctōz Thomē de Aquino. de cui nō
te idīgissima cōmēdatione sc̄ptū est
purg. i. inducit autē istū m̄to mā
festantes alios doctores. q̄ illo fami
liatē nouerat. eoz d̄ca. i. sc̄pta su
mo studio. i. sentimō i nēstīgās p̄e
ergo i dūcit d̄m Thomā. q̄ p̄ueit au
tores nō expectata eū i t̄rogatiōe.
ostēdēs q̄ nūl̄ satisfacit eūz d̄sy
derio q̄ cognoscat tantā grām lucē
i ip̄o autōre dicit ergo autor esenti
comiciat dēntio alūy. s. romā d̄lq
no audui inape loq̄ dīcē ordīa
sic līām. qual t̄negasse ille i t̄cla
sua phrāla p̄rlatua sete. i. q̄cūq̄
n̄m d̄negaret t̄ dulce eloquiūz
sūū. ad extingūedam sūm tūz de
fiderij non fuora iulib̄ta. q̄. s. can
tas inqua sūm̄ fac̄ nos uelle satis
facē i dīgētē iustoz. i. lib̄e h̄e
facim̄ q̄ si nō fecim̄ nō habere m̄
lib̄tātē arbitrij. q̄ nō posim̄ facē
illud q̄ uolumū. h̄e autē est i pos
sibile i illo beato regno. h̄e autē
d̄clarat p̄ simile dīcēs si non cē
aqua cal t̄nar nō sicala sicut aq̄
stagnū cū tamē omīs aqua na

timaliter inclinet ad mare. quando
 p qz loquio de lagratia .i. iadui dñe
 gracie. in dx faciente uerace amoe
 qz rectus amor diuina gratia accē
 ditū ad amādū sumū bonū. ecce poi
creste amado. qz amor sic accensu
 cōtinuo mag flagrat ardore dñitatis
 multi plicato inte. Ad iadui dñe gie
p mo xessit te de scēdere p i fernū. i.
ascēdere p scalam pūgatorij nunc
tēcio accedit tibi ascēdere p suman
scālā pūsi. vñ d. tanto respiciēdi
te dx te condūce super quela scālā. s.
celi. rō. x. i. unde nescim discēde
senca nīsalū qz nullus descēdit de
celo qno reascēdat ipm. sic puter de
mltis anglis aiaibz beatorz n sic nō
p autore qz si sic ē ad huc debz reuēti
ad paradisiū. iñ iā sibi sepe pmitit re
ditūz ad celū. n bñ qz unusqzqz dē
se ēē de nūo saluandoz. ¶ Quoi
saper. diquai piante sinfiora. quēsta
ghilantā. i. ex qbz aiaibz floris teri
tur ista corona. dēn torno uagleggia.
i. q corona floris dōz. circūspic
telectablē labella donna. s. puleram
sciētā tholagie. dñciel ta ualora. a.
q animat n uigorat te ad ascēden
dū celū. ¶ Josu hic Thomas expl
icato dñe dñe antoris i caput sancti
cete ipi dñe dñe. manifestans pmo
se ipm. Ad cui cū dñe nā ē p sciendūz
q iste thomas fuit ytalicus de regno
apulie dñe dñe q dñe dñe Aquinū.
nobli gñe qz dñe dñe de aquino an
tiquissimis scia clario. uita i signis
qui plurima scēpit scipue i sacra the
ologia rē. cui dñe ē bene scēpisti de me
Thomas rē. ¶ Hic ad hām dñe thomas
Josū degli agni. i. purus in cōs ad m
dum agni dñe dñe greggia. i. sancti
ordinis predicatorz. dx dñe dñe tā
q bonus pistor dñe dñe gregis meno
per lacamino. i. p regulam pūptati
et dñe. to ben sinpingua. i. in qua regū
la bene i pinguatūz. qñ ad aiam i
telligas nō quātū ad corpū qz fiat

¶ Josu Thomas 8
 aquino

tres predicatores nō comedit carnes.
 et hic nota q Thomas notatē dicit
 ben sinpingua. qz pinguedo aīe bñ
 ē. n allenat hōīe n engit ad celum.
 pinguedo nō corpore mala est. quia
 aggrauat aīaz n de pmit pōdere
 suo adterā n sepe suffocat ipm cōp.
 se non si uaneggia. i. si nō uacat. na
 mitati mūdane. uanaglie. fuit. n. pēli
 catores cōterz glōiosi. bñt bñt curi
 osum n uacāt mltū excellēne ho
 noris. ¶ Questi. hic thomas dñe
bit. 28 aīaz de coronilla. s. Albtū
magū de eadem ordine predicator
nū ad cuius eundē nā est p sciē
dū q Albtū iste fuit uīz mlti dñe
sciētie singularissimus pūis n
astrologus medicū magnus nāl.
ex pūctatō q plurima n utilia op
fecit i naturalibz scipue. q amulū
dñe ē i al. qm aliqui pēponāt
Aueroy m. qui i fogatis nēz plura nō
uerit qē. qui sepe allegatū i nēpō
ito. n hē sufficāt ad lātē sui. n ē
ad hām dñe thomas questi dñe
ecce dñe pū mēno. qz fuit sibi
familiarior tam q dñe dñe. fōm
fiat. qz de eadem ordine mecum.
emactio. q alqto uocauit ipm tho
ma bonē mutū. S. fūdit spāsticā
illū n se anoīne n putia n cōd Albtū
dicollagna est ei colonia nē. n iō thōā
so dñe nō ē em aquinō nē. n fuit
Iuuenalis poeta. Et hic nō q isti
fuerūt duo lūiā māgnā ist pōrdi
nū. Albtū i nālū. Thomas i dñi
nū. ¶ Sēu hic thomas reddat au
torē attentū ad cōgnōz ceteroz spi
ritū illū corone dñe dñe. Ventem
dñe dñe almiō pirlar colūso. i. specu
latione mā quanto su per locato
serio. i. gratiam n orculatū dñe dñe
do pūstam coronā beatorz dñe dñe
¶ Quelatio. hic thomas dñe dñe ali
um dñe dñe. s. gratiam adonachū
ad cui eundē nā ē p sciendū q iste
Gratianus fuit adonachus dñe dñe

¶ Albtū magno

¶ Iuuenalis poeta

¶ De Gratiano monacho

qui fecit opus egregium quod dicitur deie-
ti. in quo et c. opere aut pfecto trāstu
lit se adcurā romanā causa publicā
et c. **A**unc ad hāc d' Thomas. quel
altro siamegiar. i. kantā audens. et sic
del rso. i. delecticia dignitatio. uere qm
plenus a gratia deo et mūdo. vñ d'. dea i
mūto luno elaltio foro. f. humanū et
diuinū. f. ciuile et canonicū. fide pme
i paradiso. i. ostenditū in ista spera solis
qz i paradiso beatificatus ē sub influētia
solis p merita sua fecit aut op' suū
ciuitate bononiē i monasterio s' felici
i cellula parua et c. **A**ltro b' thomas
de sebit aliū doctore. f. Petrum Lombardū.
ad cui' euentia est psciendū q' iste fuit
adagr penus lombardū epus p'nsien q
fecit opus sententiarū i sacra theologia p
vbiq' legit publice i scolis amago mag
stus sup quod fuit scā mltā et magna o
opi. p mltos excellentes uiros sic p tho
mā de Aquino et alios mltos fecit aut lib
umistū et c. **A**unc ad hāc dicit thomas
laltio d' p' d'. f. m' grānū atorna il nro
doro. i. d'orat nūq' coronā et scietatē de
tor. de offerre astanta gbiela suo thesozo.
i. sūū p'osū et annū opus conla pouerella
h'c iō d'. qz petrus iste adagr sententiarū
i p'emo sui libri offert sūū libū. sicut
pauca obtulit olim duo minuta. Et
certe sic illa duo minuta fuerūt magis
accepta deo q' magna munera mltorū
ita istud parū opus fuit carius quam
q'aria uolūta mltorū. **L**a quinta h'
Thomas de sebit quīq' spūū emine
tissimū de corone. f. salomone. dicens
La quinta lūa. i. aīa lūcētissima de epy
tella tra noi rōne maioris sapie spūa
dital amor. i. spūali grā dei de tutolm
onto uogola. i. affectat laqū d' sapier
nouelle. f. ut' sit saluatus ul' d'ipnat
doctores enī mltū discrepat de eo i se
tēci et opinioib' suis. Atq' notā dūq'
q' aliqui de tores ponūt salomone
salūū et c. Et sūadit qz iste spūs sit
pulcior et eminentior ceteris. dicens.
vñ si p'ofunda sauer. i. tā p'funda

sapīa suo mēso nelaltia mente. i. exce
llente illi salomōis. de auerder tanto
i. tantā p'fidentatē sapie non s'or se il
secundo. qz s' nō hūit p'it. i. telligas
i ter reges ut declarabitū in fia. c. et
d'. selucio et uero. f. proq' deus nō me
ritur qui sibi dixit illud quod dicitū i.
palegato capitulo. **A**p'essio hic thom
as de sebit aliū spūū. f. dionisiū ario
pugitā de quo dicitū i c. et cap. 7. Ite fū
grecus magnus p'bs p'mo. postea ma
gnus doctoz post dūfione suā. q'fē lib
ros utilissimos. fidei xpīac. f. libū de
celesti ierarchia. de angla ierarchia.
de diuinis noīnib' et c. d' g'. ap'essio ue
di. f. post salomone. il lūme diquel ce
ro. i. clāitātē illius lūcētis cerei. i. ar
dentis spūs dionisiū de goso in carne
i. uicēs i mūdo. uide p'm adentio. i. p
fundus cognouit mētalitē Langelica
natūra elministero. qz. f. excellentis
sēp'it de natūra et offitio angllorū q'
alius q'sq'. vñ autor. p'fert eū grego
rio doctoz. i. c. **N**elaltia hic th
mas de sebit aliū doctore ul' spūū
de dicta corona. f. Ambrosiū. u' d'osi
nm. vñ ad euentia istius lūcētis est. i.
notandū q' lūa ista pōt uicificā tādē
Ambrosio q' de Orosio de Ambrosio
q'z qz fuit adagius ad uocatū tēpo
rum xpianorū. qz t'p' suo pullulauit
multi et magni lētiā s' quos Ambrosiū
d'fensauit eccliam dei p'mo et p'ia t'ro
tosū i p'atoie fuit audacissim' et ad ei
p'dicanone Aug' dūfius fuit ad fide. qui
fuit ualidissim' maleū lēticorū pōt
etiā intelligi de p'mo Orosio. q' fuit de
fensor tēpor xpianorū repbando tēpū
pagana sic eū tēte apparet ex eū ope.
q' i titulatū Orosia mūdi quē libūq'
fecit ad p'etacē. beati Aug' sic ipe oro
sius testatū i p'emo dei libū. Ad h'c
ē sciendū q' t'p' Aug'. Roma fuit cap
ta et spoliata agottis. et c. p' q' Roam
blasphemabit xpm et d'ipnabant tēp
ta xpiana asserētes q' t'p'ib' quibus
colebant deos habebant magnā uic

¶. v. petrus lombardus
magister sententiarum.

¶ Salomone

¶. n. qm Augustinus
fecit librum
Civitate de

¶ Ambrosio l'
Orosio.

(N. qm Augustinus
fecit librum de
Civitate dei.

tenas et triumphos et florebant opibus et om-
nibus bonis. tempore vero christi quondam erant
per barbares et per quosdam leuitos Augusti-
nus tunc fecit librum de civitate dei in
quo pulchre probat et persuadet potestatem ipsorum
paganorum et falsam. qualiter tempora christiana sunt
longe meliora paganis. et tunc scripsit ex-
osio presbitero hispano quem sciebat esse
magnum historicum ut sceleret de eadem
matia. unde ambo intendunt eundem finem licet
dispari itinere. sic ergo per expositis quod possi-
mus intelligere de utroque predictorum. Hic ergo
ad hunc dicit Thomas. quod auarato di-
tempi christiani. scilicet ambrosius. nam per excel-
lentiam potest dici aduocatus christianorum ma-
gis quam orosius. et laici latini Augustinus
uita. quod ad eius predicationem conversus est
ad fidem. et sic bene putat sibi quod saluti
anime sue et aliorum multorum. quod nullus co-
piosius nullus subtilius scripsit. Angeli-
cus. id est letatur. et laici picciole et laici
he dicit quod fuit corpore pauper sicut comu-
niter sunt Romani tamen animo magnus. sic
ualens romanus fuit. nam ambrosius
nobilis romanus de stirpe regum. vel si
intelligamus de orosio tunc laici exponantur
sic quod auarato di- tempi christiani. scilicet bo-
rosius qui assumpsit cum christianorum confes-
sionem et paganos. ut deinde. et laici latini
Augustinus sipro dicit quod Augustinus
requirit eundem subterfugium. ut sic
fortius duo quam unus certaret contra
ad ista nos christi. unde ipse orosius bre-
uiter percutit omnia magna mala mundi
a principio seculi usque ad tempus sui. id est usque
ad tempus bonorum et ad idcirco impiorum
romanos. et laici picciole et laici
notat dicit picciole. quod orosius non
extitit canonizatus nec tante excellen-
tie sciebat sicut alii supra scripti et infra scripti.
Et hic quod quibus istud possit intelligi in
de orosio quam de ambrosio. et forte antea
intellerent de orosio. cum fuit satis fami-
liaris ut per edictum dicitur eum tam
melius est quam intelligitur de ambrosio. et
quod orosius fuerit uir ualens et utilis non
tamen bene creditur in ista corona in terra et in celo

doctores. Disputatio hic Thomas reddit
autorem attenti ad exacerbat aliam animam illi
stissima illius corone. dicens. orsini tu
in loci delamete. id est situ ordinate adu-
cis celum in intellectualem dulcem in luce. et
de una anima lucida in alia dicitur alene lo-
re. quos. id est laici de septe animabus. quia de lo-
taua conscie in manu. id est desiderio sciendi
que fuerit. per neder. hic Thomas
explicat que fuerit illa anima octaua. Ad
cuius intelligentiam est presciendum quod iste
beatus totum scribitur scire. In omnibus
liberalibus et. Hunc ad hunc thomas
credidit istum non quod satis laudatur unum
vir a seitate uir a singulis operis com-
pilatione ab exilio relegatus. amore a
sepultura. dicit ergo laici santa. scilicet beatus.
ingode uentio. scilicet inter illa luce per neder
ergo ben. id est in uentura terra quod omne
bonum et dicitur de limbo fallace in ma-
nifesto. scilicet in libro de consolatione quod
ultimo compilauit tempore exilio et tempore
ationis sue. in quo quidem libro probat
que sit fides felicitas et quoniam et quoniam
temporalia fortuita non possunt ostendere
beatitudinem boni. ymo potius fatiunt
ipsum in felicitate. et dicit. ad hunc de laici tene ade-
id. si quis animabus mentis bene nocet dea ei
aie. Ad hunc hic thomas tangit exi-
lium mortem et sepultura. ad cuius emen-
tiam est presciendum quod beatus dispartitus
athadonico rege gothorum ut deinde est tra-
hebat moram in partibus lombardie scripserat
in ciuitate papie. ubi ab uno ex fautoribus
thadonici strangulatus est. Alibi
autem reperi quod in territorio mediolanensi et.
Tamen istius opinio est in ciuitate papie
quod quidam papie dicitur quod beatus erat
aduocatus interfecit eum. Hic ergo ad li-
tera dicit thomas laici ontella fuo ci-
ciata. id est ex quo uolenter fuit expulsa
ipsa anima sancta beati. quia guiso. id est se pul-
tury est in mundo in ciuitate dante. id est in mo-
steno quod appellatur celum arcum in quo
quidem monasterio est etiam corpus
beatissimi Augustini. in ciuitate papie
que olim appellabatur nanius ancie

(N. 8. beatus.

ambrosio

ambrosio l'
Orosio.

Isidoro
Beda 2
Ficardo

53 Sixty

nendunt et stramina sic fenii pallica etc. silo
grano. i. disputant inuidiosi ueni. i. felici
 ueritates relinquens fallacias logicas. i.
 inuidiosus. n. e. ille cui in uertem pp suam
 felicitate et sic capitur i bona parte i in
 dus uo est ille q iudet alteri. et sic ca
 pitur i mala parte. **I**n di hic autē
 descriptus et manifestatus duodecim spiri
 tibus pelano constitutis illa catam corōaz
 nūc descript reditu illaz aīaz ad pīmu
 motū et cantū pō paratione pulcrā et pro
 priam horologioz uelociter se mouentū
 et dilate sonantiū. die gordinā sic lite
 ram pīuā. post pōnem Thome de q
 uindio lagloriosa rota. i. corōia illorū
 glorioz doctorū moueri. s. circulanter
 crenter uoce a uoce. i. pporcionabilitē et
 formare uoces eoz in cantu. vñ d' inter
 pra et uolēti dixerit nō pōnota. i. mani
 festa et cognita si nō colā. s. in celo tunc
 in sempiterna digione. i. ubi gīnuo et pper
 uo gaudetur et hoc respiciat id quod dixit
 supra q cātus illaz aīaz nō poterat tñ
 de celo unde qāqz uolebat seire de eo te
 lebat uolare icelū sicut ipē. Et hoc dō
 fecit ille aīe. cosi como horologio dīne
chiani uelozā dīa spōsa de dīo. i. cātā
 hē ē religiosi qui p mūt i ecclia surge
 amatinare lōspōso. s. xpī. i. ad dīcēdū
 matutinu. per de lami. Et sūdoit ppe
 tates horologiū dīcens de lūna parte
clāia tua et uirge. i. impellit. sonato
tū tū. i. pulsato capinellas quaz
 sonus appellatū tūmus. vñ et campā
 nella dīatū tūtinabullū. et dīc et uolē
nota. de lūna dīpōsto spūto dimoz tūge
 i. inflatū amore sūuēndi dēo. et redēti
 laudes et grās altissimo. Et sic uite qō
 pparatio est. ppi ad ppositū presens. mī
 n. doctores studiosi gīuenerūt sūgere
 a nate ad studendum sicut nū relig
 iosi ad dīcēdū offitū. cum tēpus nō
 etūnū sit mag aptum speculationi
 et contemplationi. **Cit xj. i q uē scti Thomas**
ib breuitate narat hīstoriā bā sūa sūa. Et

autor n̄r intraducit Thomā de Aquino
q̄ p̄p̄lavit sibi vna coronā aīar appi
rente incorpore solis. nūc p̄sequēter i
isto v̄ntesimo cap̄ m̄ducit eūdem tho
mā q̄ declarat sibi vnu dubiū natum
ex uno t̄o posito īp̄cedenti ē. 7 t̄m̄ s̄
sens cap̄ p̄t breuit̄e dūm̄ m̄ p̄tes
generales. i. quāz p̄ma Autor i. cūp̄t
7 dīp̄nat uāam occupatōne hōmī cīa
vūsa studia nō ad finē uere felicitatī.
i. 2^a inducit t̄m̄ Thomā q̄ tangit dū
dubia mōuētia mētē Antoris. i. p̄
de cīaschū. In 3^a thomas p̄solutione
p̄mi dubiū dēscibit 7 comedat vitā beat
francisci. i. laputicā in quāta 7 ultimā
dēscibit 7 dīnnat vitā s̄noy frātū predi
catorū modernorū. 7 sic soluit p̄mū du
biū. i. p̄nsaorāma. Ad p̄mū ueniens
dico q̄ in p̄ma p̄te ḡnālī autor īncēp̄
7 dīp̄nat vāam occupatōne hōmī cīa
vūsa studia nō ad finē uere felicitatis.
Et p̄mo facit ī uetnā s̄ hōines qui
tam de mētē querūt felicitatē īte
renis toto studio 7 ī gēnō dīcēs. Qī
sensata cūa dīmōtalī. i. oīnsana et
īnsipiens sollicitudo hōmī. quanto
son dēfectū sīlogīsmī. i. argumenta
sic expōnat laige p̄minis ītelligē
tibus. est aut̄ sills ap̄d logicos oīo con
stans ex tribus p̄positiōibus. quāz p̄ma
uocatur maior. 2^a minor. 3^a cōclusio. nō
sills hōmī sepe sūt dēfectū q̄ nō cū
clūdūt uerū. arguūt. n. alī sic sīlo
gīsticē sūmū bonū est illud qd̄ p̄t m̄
re hōmī oīa. pecūia p̄t dūc hōmī
oīa ergo ē sūmū bonū. maior ē māfē
sta. 7 minor dēclaratū p̄ dē d̄m. oīa
p̄ pecūia f̄a sūt. ergo cōclusio uera. Et
certe ista cōclusio nō ualet q̄ mīnō ē
falsa. nā pecūia nō solū p̄t facē hō
nem sūficiētem. s̄ p̄t facē cū plu
ribus īdīgētē. q̄ sepe p̄tiosus īdī
gēt auxilio alterius. quo suā pecū
niā tueatur. ut p̄bit boetius. Vndē
quei dēte fanno ī bīssō hūer lali. i.
affectiones mas q̄ fatiūt solū que
rent īferiora terrena. 7 hēc s̄ ordiēs

vitū p̄ creatorē sp̄ci humane. q̄ ē tēdē
naturaliter sursūm ad uerā felicitā
tem sic p̄latū est p̄mo ē hūmī paradī
si. ¶ Chī dīctio. hic autor f̄a rēp̄si
one generalī confirmat ip̄m īducti
ne dīstācēs p̄ uaria studia hōmī. 7
breuit̄e sēuīt p̄na p̄lia studia hōm
inū vū dīcit chī. i. aliq̄ sēngīua dīc
tio aīura sic legīstē q̄ sēcūtur iura cīu
ilā. 7 uentilant lites 7 iurgīa. Et isti
querūt ut plurīmū uanā felicitatē
puta dīuitias 7 honores s̄ quos sēnce
ca tragedia p̄ma. hic sup̄bi īabiosa f̄a
iurgīa 7 ē. Et hī adūm p̄horīsmī. s̄. medi
ci est cū. am p̄horīsmus marīa ī medi
cīna. vū p̄p̄as dēscīsmū medicorū f̄a
librū am p̄horīsmorū quē Gallienus po
stēa cōmētatur. 7 p̄mo am p̄horīsmus
pulcerimus est iste. Ad longā uita bī
eius. īdīmū dīffīle. tēpus acutū.
expīmētū nō fallat. īstī sepe p̄t ci
rant dēfelicitatē uera. 7 sūt p̄t mōā
les. s̄ta quos s̄ hōines mēstānē. 7 ē.
Et hī s̄afānā sēquēdo s̄acerdotio. i. ¶
sic p̄biterī 7 p̄latī q̄ sēcūtur iura cano
nica. 7 isti querūt ad agnā bēfīcīa et
p̄bentis ut īnuant expēsis C mēstī
ri. Et multa exīstis epīcūerī sūt. qui
sic bēfīcāt ut sēmp vīctū. sic epulā
tur ut cīas mōtūri ut aut̄ sēcū. Et hī
regnar p̄forēia sicut tyrānī īuolenti
q̄ querūt p̄tētā 7 dīmīnū sup̄be. īstī
nō solū nō querūt uerā felicitatē. sed
sup̄bie sp̄m̄ īflātī nō credūt sepe ma
iorē dīm se puta tēū. s̄ta quos p̄r
sūs p̄cta sūme p̄rens 7 ē. oysop̄sū. ¶
sic vīrī religīosī. p̄bī. 7 artīstē. quō īūf
tīssīme 7 mētīssīme īncēp̄t. Autō. q̄
sic vīrē m̄ tē f̄o bēfīcī. oīs fērt vīrī
līteratī 7 s̄acēfīcī sūt sēfīstē 7 sōphī
stīcē agūt. et quāt est affīndūm dīc
tū īpī thēologī n̄rī mōdērnī rēdūxerūt
sacram tēologīam ad uanā sōphīstī
rīa. cōtīn quos p̄t dīcī illud bīardī
dōs aut̄ s̄acerdotēs fēcās dēz f̄a
bullam mūdī. est. n. sōphīstīma argū
mentū app̄rēs 7 nō exīstēs. ¶ Et hī

C. n. de legibus.

C. n. 8. ayedias.

C. n. 8. Eucledoniz.

C. n. 8. Tarrano.

C. n. 8. Sophista.

C. n. qd sit Sophista.

C. n. 8. Stipendiarij.

C. n. 8. azeccatibz.

C. n. 8. Nobilibz diuicibz.

C. n. 8. vilibz l' Catuig.

C. n. pul' dictuz.

rubare. sicut stipendiarij. et isti uidentur i
felicissimi. qz ferax more uagant et gan
dent cede et sanguine. et psequens destr
unt mlti ciuitate. Contra quos Incant
illa fides pietasqz uisus est. Echi ciuilnego
tio. sic azeccatores artifices qnegotiam
et inuit ciuitate ordinate et polite. et isti uid
entur minus i felicitate agere. in coru artes
et occupaciones sunt plene maximis curis. et
innumerabilibz fraudibz. Vn u' hodie uer
ru illud q' unusqzqz inuit s'm falsitatem
artis sue. qz. s. si meritor ul' artifex uult
facere arte sua fidele et legali. nichil lucra
tur et i penuria uiuit. si uo utat illa flo
et fraudulente sic potest ditari et uinere
i ter alios. Vnq' feneciat uatit ad i fenit
et quo feneciat uerqz ad opia. Chinel
telew telagine in uolto. sic uiri mlti no
biles diuites q' affunt telicis et solunt
uoluptatibz. et isti sunt felicitatis m'issi
mi. q' more porcor libentiu nescant ino
luptabro q' in aqua sincera ut ait pit
hagoras quis. n. ut ait. Al' b'no aliquid
humani patoris et c. Echi si taua aloto
sic homines uiles q' catin comuiter app
llantur. et isti sunt extreme foris mte os.
de quibz autor dixit inferni e' no ra sio
nar diloz maguarda epaffa fuerunt
n. mortui uiuentes. Vn autor ibidem
questi siagurati de mai no fuoz mui co
tra quos salustius si mlti mortales et c.
¶ Quanto hic autor strictu et fucate col
locis studi' uoinu narij. circaque nane
et anxie exercitutu nanc tangit suu stu
diu. Tranquillu et beatu circa uera felicitate
tem i speculatione v'ndiat. Quanto io
sciolto tunc queste cose. i. sequestratus
ab omibz istis studi' uiri. i. q' n' est felici
tas. meta s'isso in celo. s. in spera solis. acol
to co tanto gloriosa mte. q' ista speculatio
cedebit sibi ad gliam i p'eti et futuro seculo.
Et h' no. q' c'osepta omi s'ue. uera felicitate
inuita s'istit i speculatione. sic x'luoit p'ho e'
ethi. et summa p'ae felicitas speculan. Vn
petrus Pauenas coterameu meus. si pa
radisus i hoc mudo e'. in claustro ul' in soli
est. et c. Nota etia q' auto sumpsit occasio

nem facienti ista repleione studior munda
noy. et comedatione sui. qz erat nuc inspe
ra solis. i. qua sunt doctores ad aquin. qui
fuerunt toti speculatiui. **¶** Poi de cias
chuno. Ista est 2^a p' q'ual. in qua autor in
troducitur thoma de Aquino. q' tangit duo
dubia mouena m'etem autoris. et p'mo re
uertitu ad p'positu ostendens quale mor
et cantus illaz aiaz q'ruit. ut darent spi
ritum thome itez loquendi cu' autore. ista
autem getatez autor explicat p' p'patione
clara dicens. Et ipi sp'us p'doz doctoz
fermarli como cantelo acanteler et p'm
tio e' p'p'ia. qui isti doctores fuerunt ardē
tes et lucens aliq' sic cantela. nec asco
terunt Lucerna sub madio. Poi de ciascu
no suo tornato nelo p'cto teleterchio i de
quanti seia. i. postq' singli sp'us reu'si fue
runt ad locu i p'us erat et v'n p'us moti er
rant. **¶** Cosi como hic autor ponit o
ratione thome ad se. in qua ostendit
q' cognoscat m'etem autoris respiciens
in deū in quo patz omie secretu m'etia et p'i
tangit dispem et thome dicens. et io s'eti
centio aquella lumera. i. aiaz limosam.
de pua mania p'rlato. s. i thoma d' Aquin.
in commingit supple loqui sordendo ex h'ij
q' autor dixerat i m'ete sua p'tra studia i
hoim ad comedatonez sui studij. et dicit.
facendoti p'm meta. i. p'rior et clarior. de
clara tura sibi dubia ul' ad declarandu
sua dubia. Et ecce quid dicit. Io app'le
to onde tu casioni litoi p'nsa. i. ego p'i
p'io et cognosco v'n tu casion tua dubia
qz. s. nascitur ex duobz deis p'nsis sup
p'me. s. riguardando nella luce eterna
s. dei. in quo taq' in speculo lucet omie
ueru. Cosi como respicendo del suo magio.
s. p'ae lucis eterne. **¶** Conduby hic
thomas d' aquino exp'mit ipi dubia et
autoris dicens. in dubij. i. dubites et
qu uolez. i. optas de l'ix eterna. i. q' u
pe tantu et declaretu in si apra est distesa
lingua. i. i tam clau et diffuso p'one.
i. dicitur mo. i. quodam de in meū super
us positi. Chil tuo sentit si sterna. i. sp'ue
tur et ostenditue tue agnitioni. Et ecce

fuit heremita i monte illo de in fuit a
epus engubij. et est patronus illius
ciuitatis. Et tradit ciuitates sine
Assisio dicens. unde. i. aqua costa fer
tili perusa sente fredo calto transporta
sole porta solis est una porta perusi
uersus ortu solis. que respicit assisiu
Est autem perusia ciuitas antiqua et no
bilis domini vni caput misce. ut dicit
Titus Livius. Et nucera conqualto
due tene sunt. quar una est. et. i. pua
ge ducto. i. post deam costa in qua e
assisiu. per quanc grego. q. recipi uetuz
fugus. et in comoti adeo more. Alij et
exponit pp graue ingu pusinoz. q.
dicte terre erant stridite dno pusi
noz. et istud fuit aliqui uerū. s. p. 102
exposito est melior. **¶** Diquesta hic
Thomas describit ipm franciscu. q.
metaphorice appellat solem dicens.
et n sol almonzo. i. franciscus sicut. n.
sol radios suos illuminat mūdū ita
franciscus illuminat totū mūdū radi
is suis. i. opibz ul' fratribz suis q sunt
diffusi p totū orbe terrar. naque diq
sta costa. i. n est assisiu. la douella fin
ge pui sua macta. i. i parte de elmi
ori et plimori ipius montis. Et dic
assisi come queito. i. sol sensibil' erat
et thomas cu autore an loquū nūc
i corpore solis. sa tal nolta. i. oritur
aliqui nō semp digange. qui est flu
uius in die in oriente de quo dicit
i cap pūq. Et tradit Thomas quo
sic appellandus dicitur locus dicitur pe
to chis pūlle tello loco. i. qui uult
facere mentione de Assisio nō dicitur
si h illud sit pūm. et pūm nō dicit
ciuitatis. dictū est. n. Assisiu et che
duche torto. i. pūm. ul' pūm alia hām
torto. i. oblique et improprie. ma ori
ente. se proprio dicitur uole q. i. locus
debet pporcionan locato. si ergo fran
ciscus est appellandus sol bene ass
isiu est apelandū oriens. aquo tan
quā ab oriente ortū est dñs sol.
¶ Nonera hic Thomas describit pa

mitiā virtutē istū francisci quā
pūmo oñdit i pueritia sua dicens. i.
non era ancor molto lonta di torto
i. ab origine sua. q. d. iteneus an
nis. del comincio a far sentire la
terra. al cūo torto dila sua gran
virtute. q. sic assisi sol statū apri
pio sui ortus incipit calefacere te
rram et refeculare aialia. ita frāc
cus statim apueritia sua iccepit
dare spem hominibz de magna mī
tute sua. **¶** De pūtal. hic thomas
expūit illam ad agnā virtutem
primoriā ipūs francisci. et dicit q. fuit tā
audax q. post i iuuetute posuit amo
rem paternū. que omis naturaliter
secutur amou vni dñe quā oēs cō
mūter celezunt. et g. de ille frāc
cus corse i guerra tel pūdie. i. i car
rit odium et indignationem pter
nam pūtal donna. i. amore dñe
paupatis et dicit. acū ne sin disse
ria. i. aperit la porta de la pace q.
i. paupatis nulli placet. q. pūit assisi
dicens come al amore. i. sic nullus
recipit placibiliter mortem q. omis
grālitē fugiūt paupate sic natura
liter fugiunt mortem. imo se pe hoies
sponte subeūt morte propiē fugien
dan paupate. **¶** Edinanc. i. thm
as pūat pfectū quō franciscus nō
amore dilexit dñam paupate q.
accepit eam i legitimā uxorem suā
et oñsensit i eā vñ dicit q. ipē franciscu
hesit fecerunt. i. dūit se ipi pauper
tati. dinanc alia sua spūal cor te.
i. corā epō dicitur sano. et corā patre q.
in pūna pūi renūciatū oibus hois
patrimonialibz et temporalibz. Et dicit
posia de di in di lamo pū forte tanq
louis maritus quūq. eam uxore
suā derelinquit usq. ad mortē. ymo
nec i morte oblitus est eius. **¶** Qz
ita hic Thomas i comedatione ad a
timonū o tracti p franciscum. et
q. ad istud dicitur franciscus egit sec
mū et dicit ista muliercula turpis

En. 8. amola
paupore

steterat in duobus p mille centum annos
et ultra. q nullus uoluerat eam uid
re uel audire. necdum acapere i uxorem
et amplectari. d g quetta. s. puiperela
mulier primata del primo marito. s. i
xpo q primus penitus dilexit pau
peratam sistere mille cento annu epui
s. duodecim annis plus. dispecta esen
ra fin acostu. i. usq ad istum finasc
hum. et dicit scencia in uito. q nulls
requirit eam de amore per tantu
tempu. s. b no q Autoz ui dicere fin.
q mli sci patres et lezemite dilexerit
pauptate et despererit mudi prope
xpm. et antiquitus et moderniter. sic
benedictus ad adrianus bernardus petru
damanus. de qbus dicitur infra isto
eode li. dicendu breuiter q nulls tan
tu et totu amauit pauptatem tam p
fec. tam gnale. tam uolente. Ne
ualse hic ante ad arguenda cetera cu
prouitate hominu d mirabiles effectus pu
nptatis q fec boiez quodammodo felicez
q fac eiu letu et trepidu et tra omeiz in
petu fortune qd pluit p ex plun pau
puli piscatoris q no expauit cesare
tunc temporis terribillissimu. Ad cuiu
euertentia e ptefienton q cesar du
cet ignea et tra pompeiu. quidus pu
gne. q faciebat pea in pane te feres
accessum antony qui erat s parte et
citius sui et talia temere exposuit se
fortune et c. Quic ad liaz dicit thoy
ne ualse. i. no p fuit alicui de celu
datu col mondo fec paua. i. iulius
cesar cunctis gentibz fermitolos. la
trouo sicura. s. ipam pauptate com
amclate que. n. temebant magni
reges fortes principes. legioes arma
te. urbes uallare. classes numerosas.
no timuit Amclat puatis su debili
tugurio s eius paruula naucla pis
catona. et d alson dila sua uoce q
amclat ad uocem cesaris no est te
ritus un iucanus in. i. desebit feiz
istius amclatis exclamat in comie
tatione pauptatis. omne tuta facit

tas paupeis et c. Adp iuuenalis. can
tabit uacans. est ergo paupta ali
bile bonu et tuta possessio. Ne
ualse hic Thomas ostensio vno ef
fectu pauptatis. s. secuntate i boine
pagano nunc d aliu effectum eiusde.
q. s. facit boinez gstante et feruorem.
sic pituit i x in ara crucis. un dic.
ne ualse. i. nec etia p fuit alicui d
ipam pauptate esset constante nefe
roge. sic pituit i x un d. si de ella
s. oia pauptas piansse con xpo i lu
lactate. q temp associant ipm. donec
mana rimase quiso i mote galuato
delu. i. postp. s. plangens ad pedes
dnu. Adp iuuenalis. hic thomas pro
palat nome amantis et amate. ne r
uitatui pcedere nimis oscur. un
d. ma pcedendi ormai nel mio palat
ditulso. q iam mli dicit de istis. i
francesco eponetta questi amanti.
francescus est nom s petens uuo. d
teus e. n. francescu. quasi francus
i. liber obomi cuprouitate terrenoz
et uirtute pcor. pauptas q est no
men gnum. d. n. pauptas apa
uco. ante pauptas e sobria tempe
rata libera expedita. Valor hic
Thomas tangit uitam letam istoz
amantium et gnetu cum effu. d
g la loz concordia. q concordie que
mabant siml. q francescus bene
sformabat se pauptati et puco. et
pauptas b gnetu humilita
ti tuis un dicit Eloricti sembiant
q pabantu sibi in uicem lete. na
pauptas faciebat letu francescu
et francescus faciebat pauptatem
uicu letu. et d amore. i. amtas. a
amuguglia. i. mirabiliter. edolce
sguardo. i. dulcis oteplano. faciano
esser cassion dipensier sancti. i. pre
stabit sibi materia et cam q no co
gitaret nisi sancta. et ut sanctus
in dezetu aquolibet uidente eum
io stati bunt sectatores un sequit
tanto deluenerabile bnao pmus

Am. 8 amielate
pauptate.

frater minor. qui secutus est franciscum
et fuit iste bernardo de 7° unde non i te
lligas de bernardo de 7°. de uoto do
mine. de 7° dicitur in fine huius libri. si
scilicet p^{ri}ma. i. p^{ri}mus idem huius
francisci. Nam frater francisci in te ali
i comoda sua incedunt discedunt. eo
se dicitur atanta p^{ri}ce. i. ad p^{ri}ncipi
um t^{er}ti^a p^{ri}ce ai quanta p^{ri}stet ipi
p^{ri}ncipio 7°. Et p^{ri}ncipi esset tardo
corrento. q. d. q. cum tanta amota
te ai accessit ad ista vitam beatam q. p^{ri}
mo esset p^{ri}mu^m t^{er}miⁿus est sibi t^{er}miⁿus
Ignota hic Thomas supra occasi
onem ab illis q. secuti sunt p^{ri}ncipio
p^{ri}ncipio iⁿ vnam exclamationem la
udatorem p^{ri}ncipio dicens. o. i. di
cho ignota richiea. i. ignorata op
ulentia. un^{de} Lucas i simili omune
ra mundum intellectum deum. 7° u^{nde} mag
fuit munera p^{ri}ncipio 7° unde dicit
oben ferace. i. bonum fertile 7° multipl
ex. est. n. in u^{nde} sciar^{um} cultos utitum
7°. Et fuit alios sectatores p^{ri}ncipio
tatis dicens. Scilicet egredior. Iste
fuit alius frater de p^{ri}ncipio q. fuit 7°. scilicet
asi filicet. Alius frater q. fuit 7°. qui exp
ulit aule bellu^m de asisio. 7° uidit isomo
crucem exire ex ore francisci. dicitur a
lo sposo. i. post franciscum virum p^{ri}ncipio
tatis. si la sposa p^{ri}ace. i. p^{ri}ncipio. Iste
sua hic Thomas narrato initio uite
7° regule francisci. nunc incipit narrare
processum 7° augmentum eius. 7° p^{ri}mo d^{icitur} quom
cepti franciscus in p^{ri}ncipio d^{icitur} dicens. in di. s. agens p^{ri}ncipio p^{ri}ncipio
fratellus. quel p^{ri}ncipio. s. franciscus. q.
fuit maximu^m p^{ri}ncipio familias. equal maet
tio qui dicitur suus discipulos p^{ri}ncipio
tem humilitate. omnia obedientiam
p^{ri}ncipio. conla sua dona. i. dona p^{ri}ncipio
ptate q. scilicet 7° sociab^{atur} ubiq. et in
quella familia. s. illor^{um} fratru^m. de qua
ligana humile cap^{itur} p^{ri}ncipio. q. frater minores
portat cincta coram sub qua solebant
olim e^{ss}e huiles. nunc aut facti sunt sibi.
Ignota hic Thomas d^{icitur} fuit

tatione ofumatam ordinis francisci. 7°
d^{icitur} q. noⁿ ostente q. e^{ss}e filiu^m d^{icitur} d^{icitur}. p^{ri}ncipio
vitebatu^m debere ne ex^{er}cedia cu^m b^{at}ta
fronte seant uir ad p^{ri}ncipio p^{ri}ncipio u
aprobaret eius regulam. dicit g^o. neu
ta d^{icitur} quia u^{nde}batu^m p^{ri}ncipio ex
h^{oc} ligano ligalia. i. noⁿ inclinavit i
frontem eius ad terra^m p^{ri}ncipio per
esser filio d^{icitur} bernardone. i. q. u^{nde} **S** p^{ri}ncipio d^{icitur}
esser filius d^{icitur} hominis. ne p^{ri}ncipio
disper^o amera inglia. i. 7° q. u^{nde} u^{nde}
tur u^{nde} abiectus 7° respectus. miⁿⁱmi
margulmente. i. magnanimitate aperse
sua d^{icitur} intentio. q. d^{icitur} nimis in
tetur relinquere comoda delicias 7° q. ha
placabilia d^{icitur} t^{er}miⁿus. ad inno^{centi}o. s. p^{ri}ncipio
quarto edaluy esse primo sigillo. i. p^{ri}ncipio
uilegiu^m asua religione. q. noⁿ licet fa
cere ordine ul^{ter} regula sine a^ute licen
tia 7° osensu p^{ri}ncipio. p^{ri}ncipio hic Thomas
d^{icitur} ofumatam ordinis francisci di
cens. et la^{us}anta u^{nde}dia. i. uoluntas de
sto archimandrita. i. istu^m pastori fran
cisci. archimandrita. n. d^{icitur} ab arch^{idiacono} q.
e^{ss}e p^{ri}ncipio 7° mandros q. e^{ss}e g^o. unde
archimandrita. i. p^{ri}ncipio g^o quali
fuit franciscus que secutus e^{ss}e maximu^m
g^o. suo recludita. i. exornata di^{sc}o
da corona. i. confirmatio. de qua h^{ab}uit
p^{ri}ncipio p^{ri}ncipio sicut habuerat p^{ri}ncipio p^{ri}ncipio
funtatione. per hono^{re} qui fuit papa
romanu^m. q. fecit minorib^{us} p^{ri}ncipio in.
q. possent sacra ministrare 7° dignita
tes sp^{irit}uales habere. Et h^{oc} d^{icitur} fuit. i.
p^{ri}ncipio de lagente ponereilla circ^{um} d^{icitur}
q. d^{icitur} h^{ab}uit. u. franciscus. xij. discip
ulos ad imitatioⁿem. x. qui omis fuerunt
sci xij. p^{ri}ncipio xij. q. exiit ordine. et
fens e^{ss}e leprosus. 7° se suspendit. 7° d^{icitur}
lacu mirabil uita. si cantare. i. can
tanti erat celebranti 7° cantati porle
i glia dei q. addit sibi tanta g^{ra}m. can
taretu^m 7° celebraretu^m in glia delicti q.
eius uita p^{ri}ncipio humana. cederet
ad glia g^{ra}m diuine 7° infusione celesti
Et p^{ri}ncipio hic Thomas d^{icitur} p^{ri}ncipio
bus francisci nunc intendit d^{icitur}

S p^{ri}ncipio d^{icitur}
p^{ri}ncipio francisci.

P. 11. un^{de} o^{mn}i
duo d^{icitur}
7° d^{icitur} 7°
d^{icitur}

eius priuatam vitam quā duxit p̄ fac-
tam penitentiā p̄c̄ tētatōm̄ via pub-
lice utilitatis ad quod est breuitē p̄f-
ciendum q̄ finis eius p̄fecto r̄ stabili
ordine sub s̄sumatōe hita r̄ tanta reglā
scā transiuit mare. r̄ predicauit fidei
sancionis. si nichil proficiēs ibi rediit
i t̄taliā ubi fructū opamū fecit elegt
n. sibi ad s̄tēplatiōem scām. Locū solit-
ariū r̄ deuotum i loco qui dicitur Lan-
na. i mōte quondam iomadrolā a tuf-
cia. i ter celsā r̄ i r̄ctū aquo monte
duo flumina oriūt. s. tiber r̄ arnū ibi
q̄ d̄ itapissē stigmata. x̄. Hunc adli-
teum ordina r̄ stue sic. e. i. et ille i
Franciscus p̄fese d̄ x̄p̄o iul timo si-
gillo. i. s̄templando ibi itēpit plag-
as x̄p̄i r̄ notanter dicit iul timo quia
p̄mū sigillū itēpit ab innocentio 2^m ab
honorio n̄ p̄t̄it 3^m iul timū q̄ d̄ de le-
uē membre dū iū p̄t̄it t̄p̄uo. i. lo-
co q̄ dicitur laucē. quē d̄ s̄bit adu-
obus famosis fluminibz dicens. nel
cūdo s̄p̄o. q. d. nō marce s̄s i lecto r̄
moli sed s̄templang i s̄p̄o duro. ita
tūaro r̄ arno Tiber oriens ex d̄o mō-
te labitur usq̄ romā. flum̄ ius celeste
rimus op̄i hystoriā p̄lōz p̄etaz et
ōm̄ d̄ctor. annus nō diuidit r̄ iter
lūt tūlāam p̄uiciā quē auctor pulcē
r̄ artificialit̄ tēp̄sit sup̄ purgē. r̄ m̄.
Et hic notamoralit̄ q̄ sicut ex mō-
te p̄t̄o nascitū maḡ flumina. q̄ iug-
ant magnas r̄ pulcras p̄uicias r̄ p̄-
pue tyler q̄ iugat alman vrlē Ro-
mam. ita ab isto Franciscus tēscen-
derūt mlti uberes r̄m̄. quigauerūt
nō solū vnam ul' r̄ p̄uicias s̄ q̄ totā
italiam. vno r̄ totum m̄dū ut p̄
se p̄ r̄ p̄nciplē scām r̄ Romanā cele-
siam. q̄ fratres francisci p̄ uūsum
diffusi sūt. ergo bene p̄uicent r̄ d̄
s̄p̄sit locū ad cis fluminibz. Et hoc i-
dico fecit p̄i d̄ p̄dico x̄p̄o. egliat
tri d̄el seguro. s. ap̄lōs martires et
alios scōs xp̄ianos. n̄la p̄sentiā
del solam s̄perba q̄ nō extimuit

conspetti solam supbi quē tot nati-
ones timēt r̄ reuerentiā. ad cuiū p̄e-
sentia itū s̄ tanta subiectione r̄ reue-
rentia q̄ p̄lēs h̄ idinat se ad tēram
r̄ illū adorat s̄m̄ ueterem mōre. H̄e
q̄ asinor. Et nō s̄i suple r̄ postq̄ re-
diuit alfructo tela berba r̄ talica. i. in
italiā oīum bonor̄ fertilem. ubi s̄m̄
semē fructificauit. s. infidelem p̄r i-
trouar lagente t̄p̄o acerbi agner-
sione. i. nimis indurata antiquitate
temporis r̄ ostinata. ita q̄ p̄lta non
poterat p̄desse i tali terra. r̄ d̄ p̄r n̄
stare i d̄rno. i. ne p̄t̄et opas suas
frustra. q̄ laborē āt̄is r̄c̄. Quāto a-
colū. hic ultimo thomas tēscribit dispo-
sitiōem ultime uoluntatis francisci. et
d̄ q̄ reliquit fēs s̄i os lēdes i diuitem
b̄stia. s. paupertate d̄ q̄ n̄lle francisc-
bus iacomando latonna sua p̄m̄ chā
s. d̄nam paup̄tate āt̄i s̄uoi. m̄d̄ibz
si come am̄t̄i herede. Et m̄c̄ q̄ tēuere cui
ili h̄o p̄t̄ repudiare lēditatē. si sit sibi da-
nosa. iō fēs minores repudiauerūt ip̄z
paupertatē tā q̄ sibi d̄m̄sam. etomanā
d̄elama s̄eracēde. i. f̄it̄it nō s̄o p̄h̄sice. q̄
parum p̄desse nō tangere pecuniā manu
r̄ illam aīo appetere. Et h̄c fecit tempore
mōtis r̄n̄ dicit quāto acolū. s. t̄eo d̄ha-
tanto len s̄ortillo. i. qui p̄destinauit
eum ad s̄m̄ū bonum p̄laque d̄rario
s̄i. s. i celum ala mercede. i. ad m̄c̄itū
ul' ap̄m̄ū d̄el m̄c̄ito nel suo f̄ar̄i p̄uillo
i. infatiedo se cum paruulū p̄humilita-
tem. nam qui se humiliat exaltabitur.
e suple quāto lamina p̄clam. i. naltē
gloriosa francisci s̄uolse mouez del suo
gremio. i. d̄ corp̄e in quo stabat ip̄m̄
aiāz torando al suo regno. i. celeste r̄
nec ordinauit corpori suo alrū ul' sup̄
tuosum tumultū. v̄n̄c̄ d̄ et al corp̄o suo
nō nolse alta lura. i. p̄l̄et̄rū q̄ corp̄i
portantū. ad sepulturam nisi s̄iā d̄nām
q̄ d̄. noluit aliam sepulturā nisi celūz.
q̄ celo tegitur qui nō h̄t̄ m̄nā ut ait
Lucanus ad q̄ sciendū q̄ Franciscus
i extremis i t̄rogatū āt̄atibz s̄iū ubi

C. 11. in oriente
duo flumina
Tiber et
arnus

nolebat sepeliri respondit ad cananum.
erat autem carnarium locus ubi sepelliebatur
corpus dominatorum extrinsecus. ubi sepeliri
fuit corpus francisci. ubi facta est postea
magna et sumptuosa ecclesia. que hodie ab Ita-
licis tanto corpore visitatur et veneratur et
locus ille reductus est in terra ambium
murorum civitatis etc. ¶ **D**ensa ora
mai. Illa est quarta et ultima pars generalis
in qua Thomas de Aquino. percussa bre-
viter vita beati francisci que faciebat
ad declarationem dubii. Nunc redit ad so-
lutionem quodam omnium. quod bene in pingu-
tibus in ordine dñici non uacat uacitati. et
primo seludit quod franciscus habuit bonum
secum ad dirigendum ecclesiam dei. dicens
pena omnia istis auditis de francisco
in quo fuit tanta perfectio. ubi fuit colui. s.
dominus de suo digno collega. i. solui in
offitio dirigendi ecclesiam. unde dicit
amantem labantia de pietate. i. ad per-
servantiam ecclesiam militarem a tempesta-
tibus ne subiret in alto mare. i. in mun-
do isto perloso. perduto regno. possede-
re felicitatis portum ad quem navigat na-
vela petri. Et sic facit speculans illi
collegam. equetto suo in nostro patriar-
cha. i. dominicus que vocat patriar-
cha. i. principem militum patrum. Et selu-
dit per de per discernere que qual. i. que
que sequit huius comel comandi sibi pre-
cepta regule sue circa bone mercedem. q.
s. grosse lucratur. s. thesaurum eternum.
et sic bene in pinguetibus. ¶ **A**d hic
Thomas supra occasione ex pñcis re-
prehendit fratres suos qui non recte secuti sunt
ipsum dominicum pastorem suum dicens. qd a
il suo peguglio. i. grex dñici. et facto
ghiotto dimona uivanda. ista lra pot
intelligi simpliciter ut sonat. s. quibus
fratres predicatores solebant in pinguetibus
bene paria nunc querit in pinguetibus pro
corpore et fuit auditor non in cibi puta-
carnum. quas comedere phylentur. q.
nitum in uetum et et. et potest intelli-
gi allegorice. q. querit novum victum
puta predicationes honores dignitate

et talia id sequitur si de esset non
puote. de non si spum. i. qui disper-
gatur grex per diversi salti. i. per diversa
piscina. i. delectabilia loca per que uaga-
tur sepe greges libere. et sic pñtatur
et uozantur alupis. est. n. saltus lac-
erbo suo motuosus. sic sepe pñtatur a-
aput antiquos autores. Vñ succedit
equato lesue peccore. i. frater sui uanno
pñtatur remote euagabunde dñesse. i. quanto
magis erat et elongantur ab ipso pñtatur to-
minico. et sic pñtatur et uozantur alupis
tornai pñtatur uote dilact. i. dulci doctrina
qua debent alere et cibare alios alo-
uile. i. ad stabulum. s. ad monasterium.
henson hic thomas d. q. adhuc aliqui
sunt boni fratres in ordine suo. si satis pñtatur
vñ dicit. henson digne. s. pñtatur che-
temeno elcano. q. s. timet in saltu ul-
insidias lupo est rigone al pastor non
deuantes. Et succedit masen si pñtatur
dele cappe fornise poco panno. ¶ **O**st
hic Thomas finit simone suum. et cla-
udunt capitulum dicens. orlatua uagli-
fia contenta in parte. q. s. declaratum
est pñtatur dubium. sele me pñtatur non
son fioche. i. rauca. et oscura si pñtatur. q.
clare locuti sum et si latua audientia
estata atenta. i. s. attente notasti que-
dixi et scio de deo alamente et uote
i. si reducis ad memoriam quicquid
dixi tam de francisco q. de fratribus meis
Et assignat cam per de uedini lapiata
i. originem et causam. one fischeggia. i.
aqua absconditur et auferatur illud dic-
tum. ob en in pinguetibus si non si uaneg-
gia. et uedini ilcozregir dargemeta
i. distributione mea. q. conigit et restringit
pñtatur dictum meum. et d. **Cant**
cy i quo talis spiritus nunc uet i bñ
domia. v

Sisto come ultima parola
postquam in superioribus capitulis primis
precedenti autem nunc in tradi-
tione thomae de aquino qui comedat nar-
rant et comedant vitam sancti francisci
et culant vitam suorum fratrum nunc ad sequens

ter in isto. xij. cap. in traducat aliuz
 spm qui narrat vitam beati domini
 ci et culpat uitam suoz fratru minor
 et p'sens caplm pot' b'ent' d'undi in
 quatuor p'tes g'rales. i. quaz p'ma. Aut
 sup' iduat alia corona aiaz. similis
 p'mis. i. 2. induat vna illaz aiaz. que
 narrat et comedat vitam dnici ibi poi
 del tripudio i 3^a dea aia d'ipnat et m
 prar vitam suoz fratru minor mod'e
 noz ibi se tal' fuo luma. et quarta et
 ultima dea aia p'parat se et alias aiaz
 stituentes illam 4^{am} corona ibi io sum
laura. Ad p'mu g' dico q' i p'ma par
 te g'raali autor sup' iducit alia coro
 nam aiaz similis p'mis et p'mo co
 tinuas dea d'ic'io de sebit reditu p'i
 me corone ad p'mu motu et cantu suuz
 et sup' uenone 2^a corone et d' q' statim
 cu Thomas finiuit smone suu. aie be
 ate de illa corona reneperit dimissim
 tripudiu. nec o'pleneuit suu c'cula
 tione. q' statim alius circulus circui
 rit p'mu circulu o'formas se secu i mo
 tu et cantu. Huc expone sic lram. La
santa mola. i. corona illoz sc'oz docto
 que mouebatu uelociter et circularite
 ad modu mole comicio arotar. i. cepit
 tripudiar cantando sitosto come late
 nedeta fiaama. i. sps benedictus splen
 didus et lucidu Thome tolse lultima
 parola. s. oten sinpigua perdir q. d. po
 stq' finiuit suu loqui. Et succedit eno
 suolse p'ma tucta nel suo giro. i. et no
 o'pleuit totam suu circulatione. chu
 naltia. s. corona lachuse dicechis in
 trase. ecclse. i. collegit amoto amoto.
 ecanto ecanto. i. cepit moneri et cantare
 sm motu et cantu aiaz p'porcionalite
 p'me corone. Ha erant duodecim aie
 sicut p'me. **C**anto hic autor d'ic
 bit illum cantu comedans illu supla
 tue et dicit q' uic'at omes cantu nrm
 tam artificialem q' naturalem. qua
 tuatq' dulcissimu p'infinitu excessu
 rinar eni cantu musaru et syrenaru
 dicit ergo canto supple dico che tato

uince nostre muse. i. sciencias p'eticas q'
 sunt delectabilissime. nostre syrene et
 quaz cantus sunt delectabilissimi.
 ut h'm est purg' ca. i. quelle tolce tu
 le. i. uocib' illoz docto' q' tam alte et
 pulsanerit q' fecerit se audiri ubiq'
 loco. Et hic no. q' p' hec autor uult
 d'ic' intelligi q' illi sc'i doctores sp'en
 latim cantauerunt dulciss et delecta
 billius i cor' sacris libris. q' poete q'
 tam dulciter et delectabilite cantau
 erunt. q' mouerunt saxa feris arto
 res sicut ficta est de orpheo. simili
 uicerunt syrenes que figurant ille
 cebrias et uoluptates mundi. sicut
 expositu est i p'alegato cap' purg'
 Et succedit p' operationem excellen
 et excessum cantus illoz docto' dic
 ens. q' quanto p'mus radius solis. su
 pple r'incat quel de refuse. i. secundu
 radiu. que reiecit retro et refudit. u
 uult ergo breuite d'icere q' cantu illo
 rum docto'. tantoz supat cantum
 musar et syrenarum quantu radiu
 recte missus supat radiu refractu
 Et hic nota q' spatio e pulcherrima
 et p'pissima ad p'positu. q' cantu illoz
 docto' est i mediate a'eo. q' p' fusi
 one be'tur a'eo sacra thelogia sicut
 p'mus radius est a sole. si cantu ali
 am scienciar e sic refusus. q' a'cello
 a natura ab arte be'm' alias sciencia
 p' acquisitione et i'q'suicem. Come si
 uolgon hic autor de se'pto cantu. dul
 cissimo illaz aiaz nunc de sebit motu
 circulari illaz duaz coronaz simul
 sociataz p'opatioez pulcra et p'p'm. et
 dicit q' ille due corone uoluebantur
 quales duo archus sunt i uite diuiso
 rum color. equidistantes. quoz un
 co'tinet alterz in tra se. ista aut opati
 one autor de clamat p' 2ª opatioez. et 2^a
 opatioez de clamat p' 3^a. Vn q'sidra
 bene. quot finas autor hic iculat in
 vna. et quata arte vtitu. ordina g' et
 ostine sic lram. de senar i sta deduc
ghilante. i. p'ae due corone con

texte et pulcherrimis floribus. vñ dicit de
 quelle sempiternis rose. i. illos doctores
 qui sunt pulcherrimi aliorum beatorum sic rose
 sunt pulcherrime florum. 7 magis odoriferi. i.
 famosi uolgensi circa nos. i. uoluerunt
 se circa beatitudinem et me. et si extrema ali
 luma respicit. i. minor latiori que ultio
 uenit equaliter et proportionabiliter. cōsi redon
 sup come dū archi pua lelli. i. qui equi
 distant ab inuicem sū quilibet sū par
 tem. si uolgon per tētra nube. i. simile.
 Nam yus causam exuberantē sol innu
 tem opposita. est. n. yris speculū iorans
 et c. et concolor. s. dūsis. sū. n. i. ynde
 quatuor colores pncipales. dicit tamen
 aliqui qd color sūt circuli i spha mate
 rial. si hoc nichil adpositū. Et dicit. r
 quando iunone asua ancilla nite. i. p
 pit adq notatū q sicut fingit homerū
 uirgilius ceterisq; pte yris ē nūna iu
 nonis. q iō fingit q iuno est elemētū
 aeris. cuius yris dicitū ē nūna. q in
 dicat de qualitate aeris et c. Et dicit
 nascendo diquei dēnto quel dīfōi. Et
 hic nō q aliqui exponūt istā lram i gū
 ter dicentes q i ynde ynus arcū nascit
 ex alio et ynu color causatū ex alio. hec
 autē est pūsa expositio. pmo q nō est
 uerū q ynus circulus et color nascatur
 ex alio. sū positioem ipor. et positio q ē
 rerū tūc opitio nō ēet pūa adpositi
 adanifestū est. n. q iste due corone o
 tinctes yna alteram nō nascebant una
 ab altera. iō litera exponatur sic. nascē
 do quel dīfōi. i. ille color arcus diquei
 dēnto. s. ex nūbilo. i. ex nuprib et qbi
 est generatū illud nūbū. Et declarat
 istū actū pōpūtem et dīc q ita causatū
 color extērior ex nūbilo intēiori sicut
 vox edo nascit ex uoce pcedente reū
 berante i xamitab. est. n. edo uox q
 resonat incāuitate locor. sic ex pūm
 i cēlia ul' uergete ul' alio qcuq; loco cla
 ufo et tangit fabulā optalis est. hec
 sic fingit ouī lī. fuit formosissima uī
 go q capta ē amore uoxa sci formosi
 ssimi iuniois q mōtū est ad fontē cap

tus amore sui. sicut dñ est i feruicā.
 et putidiss. 3. e. Nam autē ferneb
 at edo et c. Alegoīc de iuene uano
 nō remanet aliud nisi yna uox. Nūc
 ad lram dīc autor agūsa del pūlar.
 i. more uocis respondēns et reūbrāt
 aduocē pcedentem. diquei la uaga. s.
 Edo q sūt amatrix nartā cui dōre
 mortua ē. vñ dicit dñmōr cōsūpse
 i. quā amō mactauit et extēminat
 asili. come sol uapū supple cōsūt.
 et opatio ppa. s. cū clarissim sol suo
 calore pūlati cōsūmit et extēminat.
 ita nā casus pulcherrimū inuenis atē
 namore suo exstinguit illam. Edo. q
 tota resūlata ē calore amōis. Et dñ
 hic autē post generalē cōpūonē fac
 tam de archibz nūbū nūc addit p
 pētatē vñā ul' cām q apparet yris et
 dicit q i signū quod mūdo amplius
 nō pūbit dīlūmō. sicut fecit tempē
 illō. quando tēleuit omē cānem. tē
 cū. dixit deus ad dñi pōnā arcus
 meum et c. Nūc ad lram dñmō. s. i.
 et illi arcus pūalelli fanno qui. s. in
 mūdo isto lagente esset pūfaga. i.
 pūfaga et dīuina del mōdo de gra mai
 pū non alaga. i. q amplius nō i yndi
 tur dīlūrio. S; hic opitū pulcherrimū
 bitatio. iam dñm est hic et alibi supā
 q yris est reūberatio et c. Alij tamē
 exponūt q uox dilatata msa est lacū
 dilatato lumine sēt nichil ē dicere.
 Pūy del tripudio. Ista est 2a pars
 gūalis in qua autor mtrōduat yna
 aīax et corone ad loquentū q narrat et
 comedat vitā beati dñici et pmo dēfēbit
 uox illius spūs post qetationē cīcula
 tiōis utriusq; corone ut daretū spa
 tiū dīcedi illi spū. Ordina sic lram dñm
 et si mōsse del cor delima tele uoce noue
 i. de mēte yni claus doctōis illius scdē
 corone que uox ita dñexit oculū auto
 ris ad respiciendā aīam illam aqua re
 mebat. sicut acū calamitē dīngit et
 culos nauigantis ad uidendū tramō
 tanā. vñ dicit dñmē fca pūer lage et

.n. 8 yri azai
 celi.

Romanent
 d balneo f
 ord mmoz

.n. 8 hecco.

alastella. i. acu ad tramotana in uolge
mi al suo done. i. ad suu ubi. q. d. ita o
culu meu dñerit ad locu ubi erat aia
que loquebatur. sicut acu dñu git oculu
ad stellam tramotana. Et hoc dico fuit
postq ille aie siml q semel cecidit queta
te fuit de nro poi deliripudio. i. circulatio
elatra festa gante. i. magna gantula
tio q fecerit siml cantando q siml inoia
do. vñ si del cantat q si del siamegiarse hic
inte. luce coluce gaudiose ebiant que
tarsi i seme q cessauerit amoti acantu
apucto r auoler. i. ad unu pñctū q ad en
um uelle. Et hoc declant p exēplū natu
rale oculorū. qui siml claudunt q siml ap
itū vñ d pñctū come gliachi conuen dom
terse etenari i seme. sm motū naturalē
nisi quis aliud demonstrat uelit alpia
cer de moue. s. illos oculos ut de se patet
q est opmo pñctū. sic. n. ocl i hoīne comit
siml mouetur. ita intellectū doctoz siml
ducunt q dclant ut pluzimū nisi per
accens aliud fiat. ¶ **E**omunio hic
Antoz oratione illius spūs. ad q est pñctū
endū q iste erat spūs bonaueture teulu
eo regio teozone azmoz qui fuit magi
ster in sacra theologia. qui pmo apit in
tentione sua ostendens quid moueat r
eum ad loquendū die g. lamo. s. kari
tans de misatella q facit me beata i co
spectu dei miragge anationar delalio i
ouca. i. alie me addelelenta q laurata
vita beati dominici pro an del nuo siben
asi fauella. i. gñi au dominici Thomas
te aquino tam bene locutus fuit de fran
cisco duce meo i precedenti pñctū caplo
paulo ante. Et assignat cam sin dñi
cens. regno ee delalio. s. dominici sēdo
uca done luno. s. franciscus sūdo lagloria i
loro luo i seme. i. luceat siml. sicomelli
militare aduna. i. siml epz pugnauerūt
i fuitū rei. Et hic nō q autor pñctū q
caute iouat vñ fñm minoie qlunt i
vitam dominici. q uita perat vitam suozū
fiatū minoz ut sic eius narratio plus
beat fñt i ueritatē. loxperato. hic bona
uetura de septuū vitā beati dominici in

apit parū alonge. ostendens quō tēus
pie pñctū ecclie sue a duob pñctū
s. francisco q dominico. die g. loxperato
xpo. i. ecclia dei militans. q vocat eratū
merito. q pñctū bellū hē pñctū uita q d
hereses ergo iste eratū erigebat duos
duces vñ pñctū uita q hic fuit franciscus
s. franciscus. alter pñctū hereses. s. dominici.
ut statū dicitur paulo i q d de dñsto fñcāo
s. pñctū sanguinis xpi. anamā q. s. ex
armatus fuerat ad diabolo uirtute sua.
vñ erat iermis r impar lothi. Amoueat
do sospitose eruo q pauca erant q suspre
ti r abiles qui militauerūt i eratū isto. q
ut dñm est in pñctū e. satis defecerat
uolentes sacerdotes r religiosi tñz quo
fuitū fuit iñ duo nobilissimū ordines
q dicit die nō alim signa. i. post dona spūs
sē. q fuit insignia recte dñctia istuecti
tūm sic figurat ostensa ē sup pñctū caplo.
Et hōico erat quanto limperato. dñctū
regna. in glorioso regno. s. tēus pñctū
ala milita dñm i fñctū. i. ecclie militā q
erat i dubio per sola gñtia nō q mereritū
nō pñctū regna. Et fuitū quō pñctū r
dicens. efecor se aña spōsa. s. ecclie xpi.
condui dñpionū. s. francisco r dominico. alau
fuit alauore. i. ad qñ pñctū fñt r dñm. i.
lo populo de fñcto. i. pñctū xpiānū qui de
manerat auitute aña fñctū. i. em
dant se r redunt ad rectā uiam uirtutū
r fñctū. q mli dñctū fuit mirantes iñ dñm
omnes r alios dñctū. q d comec tēto
s. i cā pñctū pñctū ubi pñctū est ecclie
fñctū. ¶ **I**n quella hic bonauetura ac
cedit addelelenta vitā dñm q pñctū de
bit locū fñt origino aregno arege am
ari a plaga amento. Ad dñm em dñctū est
pñctū q iste domini fñt ordm dñctū
hyspania de regno castelle decumtate que
dñctū fñctū. tēma illū q dñctū calataga r cñ.
q dñctū lafortunata calataga uilla aña fñctū
uere fortunata. q pñctū talem alimū
tā forte pugillem lalantga em iñ pñctū
tur bona pñctū. Ad hālos gñctū. latine
bonum itgo. i. pñctū. Et hic nota q cala
gora ē ciuitas i hyspania r cñ. sede. i. fñctū

Donauentura
d balneo fñ
ad mmo

C. N. de sancto dñco.

C Calataga Villa dñctū fñctū
- S. dominici.

8 yri aña
celi.

ata est. i. quella parte. i. plaga occitanti
 ubi e hy spania oue sepheno tolce qui
 est uentū inter ponetem q garbinū. le
 nis q siuauis surge atq pue lenouelle
 fronte q faciat arbores germinare tē
 pore ueris i orbe nostro. un d. dide e
 mopi si uede reuestire. i. ex quib' none
 lis fiondib' terra reuestitur que fuerat
 spoliata tpr hycmī in europa q3 ē pulce
 rima pars orbis. Et sicut nō molto
 longi alperuore de londe. i. aquarū
 maris oceanī quod angit terrā q ter
 minat ipām hy spaniā ubi sol facit
 occasum suū vñ d. die nō aequali. i.
 post quas vntas marinas lo sol tal
 uolta si uascontē ad agnom. q notat
 diat agnom q sol ante q omio fati
 at occasum suū latet paulatī nūc illi
 nūc illis q3 nox fit i india ante quā
 sit uespera i yrlm ei ita de alijs. si qm
 iunt sub terrā totali tūc celatū oib' ha
 bitatib' i supiori hemisperio nō. q uic
 per la longa faga. i. p lungū cursū que
 fac sol. ante q reddeat ad hemisperij
 nrm. Et sicut q tca terra tēscpta
 sedet sub proteccōe Regis castelle q
 de scbit ab armatura sua. vñ d. sotto
 la protectio. i. defensione q gubnati
 one tel gran seuo. i. magni regis
 castelle. unde illione signat alogia
 ga. i. i quo scuto leo ē supior et isē
 or. est. n. scutu dimisi in quatuō qu
 arteria. in vno supiori est vñ leo
 q vñu castellū in alio. i. in fenori
 sub leone ē vñu castellum. i. alio in
 fenori unū leo sub castello tēsc.
 Dentio hic bonauetura tēscipto loco
 originis dñici. Hūc tēscbit ipm an
 tute sua dicens lamozoso dūto. i.
 dominicus totus accēsus amore ka
 ritatis. i. inaque dentio. i. illa kalato
 ga ille dico ilfanto at leta. i. pugil
 dilafede xpiana. fuit enī foris pu
 gnator fidei tam q hy spanius q fuit
 naturalit' bellicosus romi ad labores
 q i comoda vñ d. benigno aisoī. s. ue
 no xpianis et cruce a nemia. silr

heretici. E come hic bonauetura dñi
 bit pma in canabulla virtutis domi
 nici. q3 p psagiū sonni postensa fuit a
 ante q nata vñ d. ela sua mēte fuosi
 repleta. diuina virtute come suo cre
 ata. i. statū aia creata ateo fuit in
 fusa cor porē de feci lui prospera nela
 madre lei. i. ipām matre. qm matre
 dñici pēgnas ex eo sonauit se pūte
 canem portātem facē i ore qua i fla
 mabat totū mūdū amio siqem fuit
 latando contra hereticos. q facē porta
 uit. i. lumē scie qua accedit q illūia
 nit oēs ul' p faculam ardente inteli
 ge ardente haitatē q habuit. nōia
 venteret q daret paupib'. volens se
 ipm uendere. dū petenti nō hiet qd
 daret. **Poidē.** hic bonauetura. de
 scpta. virtute dñici p vñū psagiū
 ante natiuitatē nūc tēscbit ipām
 post natiuitatē p aliud psagiū.
 q a dñia q tenuit ipm i batismo son
 auit q dominicū bētar stellam i fronte
 pfulgū que illuminabat totū mun
 dum. d. g. la donna dē tēde lastēso
 per hū. i. a dñia q ipm de sacro
 fonte leuauit. que q scēnsit p eo. q
 sacerdos i terogabat vis batigari q
 ea rēspōdebat p eo uolo. in tēilm
 irabil fructo doctne q plicationis.
 chusū donca dilu edel herede. i. de
 fratrib' pōicatorib' i ter quos fuerit
 mltē stelle fulgite lucentes in mūdo
 q qī stelle tēcepit lumē a sole suo. s.
 dominico. uel sonno. i. in sono. Et
 hoc uidit post batismū. vñ d. poidē
 le sponsalitie. i. promissio que fit i
 batismo quā facit ille qui leuat in p
 sona batigati. q sacerdos tenet locum
 fidei fuor conpūte al sacro fonte. s.
 batismi in quo dñm grās spūs sacti
 q copia virtutū in tialū elafede. o.
 i. i quo batismo ipē q fides si totā tē
 mutua salute hinc in q fides fer
 to mincū saluū. q ipē fidei salua
 uit tēfendendo eam cōtra hereticos
 q confirmato. Et hic nota q i bat

M. d. Rege Castelle.

M. d. signat istud
 vocabulu dñi

M. d. qle uiculu
 ex copat mta

M. d. quanto
 dñi xpi

(n. qle uiculu hie)
ex copat m. x.

smo contrahitū qd agnū mīculū
i ter leuātem a leuātū qd iste effici
tur pater a ille filius. a tenetur docē
ipm firmiter a mox ex ecclie. nec potest
strahere affinitatē secū. Vñ leuās
nō pōt accipere i uxorem cā qd oīa
cio fonte leuauit. nec trahere eaz
filio suo. **E**perde hic bonauen
tura te scribit dominicū anōmīe
prio a nōis interpretatiōe dicens.
E spō. s. illius matione pōt. s. mo
lle quīnā. i. ex isto somno. anōm
arilo. i. ad nominandū ipm tēpōs
se sūuo. s. illius dñi. dñi era tuc
tō. **A**m dñicū. dñica. dñicū.
est nomē posse sūuū istū nōis do
minū. dñus ē qd dñicus qd pūno. i.
dñi. a deputatū ad custodiā dñici
gregis. iō dñ. perde fosse i oīstructo. i.
in loquella ul' nōie talis supple. q
qualera. s. i. r. a. f. Et sūdit expo
nēs dñm sūuū. dominico suo tēto. dñ
bonauentura et iō ne pōlo. sicome
relagico la. i. bono colono. dñ xpo
elleffe alozo suo. s. ecclie xpiane.
que uelut ortus vīes pōuit dñe
fas lēbas plantas arbores. dñsoy
seminū floz a fructū per amario
qd i digebat ad intōio ut dñm est i
pncipio. **B**en parū hic bona
uentura incipit describere vitā dñici
a pmo d pōssēm qd fūit talis qd is
receptū est dñes. a ipe dñicus ben
parū mēso a famiglar dñ xpo qd
bonus sūus facit volūtate dñi
m sūuū. Vñ dñ dñl pmo amore dñ
i lūz suo manifestō. q. d. p. m. u. a. m. o.
que dñ i fātia ad aliquā rem suo
alpūm a siglio dñ dñ xpo qd sta
tū secutū est pmo a sūuū xpī. dñ
q notandū q quātū sūt a sūuū dñ
pūmū humilitas a dñ a sūuū. dñ
castitas. 3ª pūptas. quartū k a sūuū
erga inimicos a psecutores nōs.
modo hic loquitur de pmo. quod
indicat lūa sequēs. Vñ sūdit. i.
ipe dominicus suo trouato intena

(n. 8. quatuor)
dñ hie xpi

dala sua nutrice. tacito. s. sine plāta.
qd. i. nō ceciderat casuali. sicut sepe so
let acciderē infantibz. **E**desto. i. uigil
nō dormies. sicut aliqñ pueri i ueni
untū a dñ come dñesse. 7o sen uenuto
aquesto. s. ad istū statum humilitatē
uelut fideret sibi ipi dñicū tena
es a i terrā reuēns. **O**pōre hic
autoz cōsiderans mirabilia mīa opū
dñici exclamat a admiratiōe a dñ pa
rētes quibz mīus est dominicus ta
lem filius gnāre dicens. opōre suo
veramente felice qd vocatus ē felix
a fuit uere felix non solum nōie
s. i. r. nō fortuna felicitate tērena
set uera a tēna. o mōre sua ue
ramente giouanna. nō nōie set
re. **J**onna. n. interpretat gratia
plena. iō dñ sū interpretata uale
come sedice. **N**on per lōmōdo
hic bonauentura te sēbit statū dñici
quod fecit ad finē uere felicitatis etē
ne. sic dñiciar honoris potentie glo
rie voluptatis. qd comuni tē hōies se
cūtur. sicut pulere dñ aratum ē in pñ
cipio ē pñme pcedentis. in talibz. n.
nōie pñm. uera felicitas sic pbat
egregie. **N**o lī ethi. a boetius libro de
solatiōe. dñat qd et ille dominicus.
sūto. i. sūto est gran doctore. s. i. scia
a facia theologia. in pñciol tēpō. p
hoc notatū qd hūit sciam infūllam a
reo. **N**ā magis doctū nō pōt quī cē
mī i magno tēpō ut dñm est p cā lī pñ
a uere fuit magnū a agister tal dñ
sūmīe acircūge la rigna. i. fūe dñoli
dam qd dñatū ortus. dñ to sto i bñ
dñ. i. aut sūmīa qd ex mīdi efficiatū
alba. selugnarō ce reo. i. sūto est pñ
uus. Et hoc fecit nō ad finē dñitiā
zūm ul' honoris. Vñ dñ nō per lo
mūto. i. nō p felicitate mīana per
cui mo sūmīa. i. pro qmō laborat
dñetio ad hōstienē p hoc notā dñe
talia. sūt. n. hōstien qmō cardina
lis qui a dñ. a uere nūc maximā p
stutentiū intendit ad decretales. sic

(n. pñm. dñm. dñetali. Aug.)

uidemus de fco. nec miru. cu milites ui
 deamus ignorantes gramaticam ut dece
 reis artibz nichil dicam. qui psecutur
 maxima beneficia et dignitates qz scuit
 alegare. 2. de cretales. Et ad hanc p.
 hoc notat medicinalia. sunt. n. thateu
 famosus apud medicos coteraneus auto
 ris qui legit et scripsit bononie. et vocat
 est plus qz comitatus et scius est dicit
 simus. ymo ditauit ortulanu suum
 vixit aut annis. et mortuus est. mor
 te repentina et sepultus e bononie an
 porta minor i pulcra et maiore se
 pultura. Sed pociu p cotianu. vñ dñ
 ma per amor dila uenice mana. 2. uere
 beatitudinis. qua pascuntur ai beator.
 E talasedia hic bonauctua. pbat p effe
 ctu. qz dominicus no strouet ad fine lu
 cri ul' honoris. qz no petiuit a sumo pñ
 fice postqz scius est magnu doctor ea que
 comuiter petut hodie alij sacerdotes et
 religiosi. qui petut platuras potestate
 autoritate. Hunc expone hanc et con
 strue sic capte pmo illud e. qz est i pñ
 pio istius pñthimi de mte illud no quid
 est i pñcio. 2. rithimi. de mte illud adi
 mando quod e i pñcio i rithimi et di
 cas. et non adimando dispensare duc
 etur per ser. 2. no petiuit a pñpi posse
 dispensare quicqz pro se sicut tota die
 faciunt pmutaciones. ul' no petiuit ipse
 dispensari i aliq sicut multi impetrat
 hodie qz sint absoluti ab ordine. no la
 fortuna pñpima vacante. 2. no peti
 uit beneficium. p pmo vacante p mōte
 habens quod est prestare materiaz
 et cam hoimibz optandi et sepe querendi
 morte alterius no decimas qz sunt pau
 peru. 2. 2. no petiuit posse retine sibi
 decimas in suu usum ul' alterius sub
 aliquo colore. que deberet petus pñu
 i usu pñpi. decimas. n. debz unusqzsqz
 sacerdoti suo ex precepto legis antique
 vñ decimas et primitias deo tuo no tur
 tabis offerre. tñ in partibz vbi no est
 consuetudo no tenemur hec et alia simi
 lia no petiuit dominicus. talasedia

2. aplica de suo ga pñ benigna. apponit
 gustu. 2. qz no sit. qz nūc est benigna di
 uitibz i iustis. et hoc comendat pñtōes
 pñtūe ecclie et culpat modernos vñ
 corrigat deum suu dicens non per lei. 2.
 no culpa ipius sedis qz de se scā est. sed
 culpa pastore vñ dñc ma per culu. 2.
 culpa pape. de sede. loquitur de boni
 fatio qui tūc sedebat in sede petri in
 iuste vñ dñc dñtaligna. 2. degener
 at. dñ potius petiuit offm in qñtōis
 dñ heretici prauitate. vñc dñc. ma
 supple petiuit licentia disbare per
 loseme. 2. pñfiam delquali fassian. 2.
 vñtū quatuo piante Et hic no qz aliq
 exponit ymo qz omēs. 2. vñtū quat
 uor libri biblia qui sūt tāqz plantex
 vñtētes fassiant. 2. iformant et mūi
 unt nos. tequibz figurat tñm e pñg
 caplo. vbi dñc vñtū quatuo signori. 2.
 licet ista expōtio uideatur cōsona. no
 tñ est amere autoris si quis bene pñt
 rat pñtē ficiatū io exponatū me hū
 et sic delquali fassian vñtū quatuo pñ
 te. 2. cui seminis fieri vñtū quatuo
 flouidi doctores emigunt te. qz ut iam
 pñt ex deis i pñcio hū cap. dñc. co
 rone doctoz circūangebant autōrē.
 quaz una quaz cōstabit ex. xij. aīabz
 sicut autōr sigillatū dñc pñtū pñmā
 sup e. 2. no dñc sicut i pñtū cap ut pñ
 tebit paulo ista et dñc. contra il mōdo
 errante. 2. ista mīramos errantes ifite
 Por condotina. hic bonauctua dñc
 bit opatōne vñtūsam opim efficez
 dominici pose i pñtūm offm. cōtin
 hereticos dicens et dominicus pñsimo
 sic condotina. ne peccaret ex ignora
 tia. cōuolent in seme. 2. propria et spō
 tanea uoluntate no tamqz missus et
 ab alio ul' iūctus cōlofatio apostolice
 ne uideatū temerarius si ante sua lex
 faceret. asimili quasi torēte dñtū ne
 na pñc. q. d. vñtū impetuose ad
 modū torētis. quē uena abondans e
 mittit vñtū sicut elimpeto suo pñc
 sic neli ite pñtū. 2. in pñtē uene

nosos hereticos quos erant. Et de
 pui vivamente quia supple pautit duc
 leteristencie cum pui grosse. i. vbi erat
 maiores heretici ul' rancie scientie ul' pote
 cie. no. n. fuit sic quia moderni inqsi
 tes. qui no sunt auctores nec solertes in
 si extra quosdam duntaxat tenant paup
 amicos q no possunt facere magna resi
 stentia. et extorquent ab eis pecunias q
 bus postea emunt episcopati. **D**i
 lui hic ultimo bonaventura describit p
 fessione dicit comedans ei ordinem
 et fies vnde dicit de lui se fecer poi dunt
 nui. i. post eu secuti sunt dunt fies taz
 q' nui clarissimo fonte dicit vbi
 dicit onte. i. exqbus nui loto dato
 lido. i. ecclesia. quam iam supra vocat
 ortu. siza. i. uigati. et fecundati si
 de isonartofelli. i. fideles xpiani sta pui
 um. i. mite qz iustis ex fide vunt.
 De talfo luna. Ita est tertia ps gmal
 in qua bonaventura de balneo regio de sep
 ta et comedata vita beati domini. nunc in
 tendit utupue vita frum sui ordini. et
 exais arguit excellentia sci francisci ut
 sic abilis reseruat fies eius. dicit q
 edeludens. la excellencia de laltia rota. f.
 francisci. di chui toma. f. de Aquino suo
 si corte. qz supius ta alte comedant
 vita francisci. omnia alio uenit. f.
 in prima corona anteq uenit. i. i q
 ego sui. ten ti ueniret esset assai pulse
 i. satis teberet de tibi nota manifesta
 seluna rota. f. duntaxat dilabiga. i. carie
 que esse cius hns duas rotas. sicut
 pulere Autor fuit sup pui cap. i. de
 la sca chiesi si te fese. et fapue adomesti
 cis inimias vnde dicit. eunse iampo
 la sua ciuil briga. quia. f. habebat cu he
 tici. et no q' m me thaploia sit pulera.
 appellat. n. ciuile bellum. discordia here
 ticoz. qui fuit de eadem congregacione
 ripanis. et de heret defendere bonu comu
 ne fieri. qd diuidit et lacerant. **D**i
 lozbita hic bonaventura replendit fies
 ordinis de francisci. et dicit q' derelique
 rit vestigia francisci et alioz prioru

frum scōz. d. q. malozbita. i. uestigium.
 rote francisci de laporte soma dicit cu
 cumferetia fce. i. quia orbita ps extrema
 circūferetie fecit est eim orbita illud ue
 stigiū q' facit rota i terra. et derelicta q
 fies minores no incedit amplius per
 via illa antiqua. et tantū derelicta illa
 orbita si de lamuffa touera lagoma
 Et hic nota pulcritudine et pro pulcritudine sili
 tudine. groma. n. est solida sapientia ado
 xifera. et bona. ita q' osuat vniu. q' nfa
 uo est lubrica i supia fetida mala. et sic
 de vniu q' tūciqz de se bonu. ita assimili
 i primis fribus erat virtus q' e uere so
 lida delectabilis et bona q' osuat animi
 saluat i modernis uo e uirtutis q' est
 lubrica amara i falsis et mala que ife
 mat et deprauat eim aiuz quia tūciqz
 de se sanu et bonu. e aut groma crassa
 que fit i uasis ex vno que alio noine
 dicit tartar. Et fuit ex pones et de clar
 ans de mliu la sua famiglia. f. friz mi
 nor quoz est militatio marie. numeru
 de mli melle dicit cor pidi ale sue orme.
 q' apncipio illi uere mliati fuit uestigiū
 francisci. et tanto uolta. i. mutata. q' sic
 ciueit in mli ita i nouitate. de quel
 diuanci gitta aquel dicit. i. fies anti
 qui p' contradicte modernis sequetibū
 q' illi fuerit paupes isti duntaxat illi bu
 miles isti supbi. illi maci. isti pigres.
 et ita de alijs. **E**t tosto hic bonaven
 tura ositerans vitam suoz frum do
 terno p'minat tempestiua de terroza
 tione ipoz subima methaphora pulera
 et p'ria dicens. et tosto suedia dilario
 lta. i. de fructu futuro dilamala coltu
 ra. i. maloz operu quanto illogio. i. p
 prius finter si lagiera de larcha lita
 tolta. f. pro periori se uel q' vacuabitū
 ipio. est. n. lolu semie malignu q' si
 focat frumctū et bona herbam. moto
 dicit iste q' ouen ul' archa. i. ecclesia. ul'
 regula omet et osuat fructū frum
 minorum uacuabitū lolio. i. malis
 et p'riabit perioribz et sic ultimo pessi
 mis. Et hic nota q' Autor n' circū

no. b.

3

Incipit
 uti ficut
 ordi
 fua.

{ n. insuz. . monaci
dei benedicti }

spectissimis ex his que videbat con
iecturabat finem istorum. Nam de rei
ueritate istud duo egregium ordinem p
dicatores et minorum eodem duo clari
ssima lumina mundi iam satis pati
untur eclipsis et inclinatione sunt et ha
bent in terse patenter bella civilia et to
menticas discordias et postea non
videntur diu duraturi. Ideo bene mo
nachus sancti benedicti dum in corpore
afric minorum de eius lasina. respon
dit. quando frater noster huius tot an
nos quot hic benedicti loqueris in
te. **B**enedico hic bona ventura exi
pit aliquos paucos ad ea de prauitate
que bene finit regulam quorum meritis ipse
ordo consistit. dicit ergo benedico chi
cedisse nostris volumine. 1. si quis huius
inquireret in ordine minorum qui est
maximam volumine frum ex multis fo
lis. a folio a folio. 1. de fratre ad fratres
sigillatim. ancoz trouaria carta. 1.
aliquem fratrem. dolegere the. 1. lege
re potest. **J**ohannes quelchis saglio. 1.
sui vere frater minor antiquum. no muta
tus. humilis pauper discalceus. **N**on
hic bona ventura dicitur in spe
ciali. 2. fratres minores. 7 primo fratrem
Iohannem de casali. iste siquidem nimis
stringebat septuaginta sacramenta in exponen
do. scripsi enim super librum apocalypsis et
fecit fructissimas expositiones et multa
et magna mala dixit de ecclesia. siue pa
storibus ecclesie. propter quod liber eius est vi
pnatus et prohibitus sepe in omni capitulo.
Alius fuit frater adathens de aqua spar
ta. qui nimis eorum dilatabat septuaginta
nimis elongans se a literalis sensu. **S**
g. mario fia. talis carta. 1. frater dacia
sale est enim casale terra satis mag
na et pulchra sita super prouiniam in pedemontium
et vocatur casale sancti uasi. **A**d aqua
sparta. Aqua sparta est una uila in
agro tiberi ubi fuit onudus presbiter
frater adathens qui fuit cardinalis ro
mane ecclesie. et missus florentia a pa
pa bonifatio. ad tollendas seditione

blandorum et nigrorum in asillo ecclesie qui
nichil profecit ibi ymo dimisit ter
ram in priori statu. id forte autor re
cordatus est eius hic. **V**indicta laque
1. aquibus terris casali et aqua sparta
tali. s. fratres minores **u**egron alasep
tura. 1. ad exponendam septuaginta sac
ram. Aliqui tamen exponunt de septu
aginta regule minorum. si per expono meli
or est. **C**huno lasinge. 1. ille de aqua
sparta. **L**alio laconia. s. ille de casali.
Johannes lauita. **I**ta est quarta et ulti
ma pars generalis. in qua deus bona ventura
describit se et suos illius. 2. corone.
7 primo describit se ante alios adig
tate dicens. **J**ohannes lauita. 1. aqua. di
bona ventura. 7 est nomen sequens rei.
Nam fuit bene fortunatus et fere felix
dabigne regio. balneum regium est una
parua ciuitatricula apud vrbem uete
rem ubi fuit deus bona ventura. Et
dicit de semper posposi lasinistra eua
1. curam temporalium que ducit ad
mortem. ubi per ipsum semper ita ad sin
istram. sicut patuit in libro primo per totum.
dextera uero duci ad vitam. ubi per pu
gatorium semper ita ad celum ad dexte
ram. Aliqui tamen per curam dextera et sinistra
intelligunt vitam contemplatiua et ac
tiua. Et de neigando offitii. qui fuit
primo generalis ordinis minorum. dicit
fuit frater cardinalis inuitus. et tamen nu
quam dimisit studium speculatois sanctarum
septuaginta. ymo multa et pulchra scripsit
in sacra theologia quia magnus doctor fu
it. **I**lluminato. hic bona ventura no
minat alios. 2. socios dicens. **I**llumi
nato et Augustinus son quici. isti fue
runt de primis imitatoribus francisci
vnde de fratribus dicitur in scala pouereli de
si fero amici adio nel capitulo. 1. ibi
francisci. cuius fratres portant coram
cintam. Sed hic exitus dubio cum iste
corone content ex clavis doctoribus
viris magne scientie et sapientie. quorum
isti duo fratres qui fuerunt fratres igno
rantes reponuntur inter istos litera

tissimos. ad solutione istius dubitationi
est notandum qd autor facit pulcherrimam
fictione na ponit et representat aias et
istoru doctor scientificor in figura ste
laru lucerrimay. qd qui exornit al
ios ad iusticia uelut stelle fulgebant
in regno dei. ut ait propheta. motu ad
positu predicti frs licet forte no eum
dicunt ul doctrina ul scriptura tñ opere
repleto bene edificauerunt alios uero
dei iusticia facit mentione de ipis.

Ngo hic bonaventura dicit aliu doc
torem dicens. Ugo dalsan nictu. ceg
conclli hic fuit primo canonicus re
gularis de ite fuit canonicus in sco
victore parisius magnus doctor in sac
ra the in millio centesimo viij et mil
tes et puleros libros scripsit fuit un
sanctissime vite. unde laboraret
in extremis portato sibi corpore xpi dix
ait mea vate siml redemptore tuo
et continuo eius sps exiuit et euarista
exiuit de manu sacerdotis et visibili
voluit icellu. cu aia illa beatissim
et ef. Epictro hic noinat aliu spm di
cens epictro mangiator iste petrus
comestor. fuit lombardus vii mag
fientie qui fecit librum qui dicitur bysto
ria scolastica. i quo declarant multa r
puncta et dubia sacre scripte fecitq epi
taphiu ponendu supra sepulchru suu
sub hac forma. petrus sum que petra
regit et g. **E**petro hic dicit alium
spm dicens. epictro hispano hic fuit
frater predicator. qui fecit tractatus i
logica qd distincti sunt i xij. libello. i
partem minore et maiorem. quod opu
sculum fuit vtille nonellis i tradi
cendis ad logica et artes vnde dicit
loqual lucet gñ. s. in muto in dodi li
belli. **N**atham hic bonaventura i
noiat aliu spm antiquu tenecei test
ameto dices natham ppbeta hic fuit
et princeps sacerdotu in ielrm qui te
pore dicit replendit ipm de adul
terio de mandato dei de quo scribit
li Regu. fuit Natham predicator

et reprehensor ut dicitur pistori vñ am
cit diuidi caute per exemplum ditis et pa
upis ut patet ibi. **E**lmetropolitano
gnostomo hic est iohannes qui i scriptat
os aureu. na gñsis grece latine auri
stomox. i. os. deus est aut os aureu
pp mirabilem eloquentia eiu. fuit gñs
stomus archieps antiochenus cui in
ta hetur i ystoia tripartita. p. n. studu
it pbye. de in i the tempore bonoru et
Arthadiu impator. et promotus fuit i
adamalo ppa passus exilium et multis
ab hereticis no tacuit ueritate i suis
predicationib et scripturis. fuit. n. homo
mltu ngodns. Amselmo hic fuit mo
nachus tenormandia. de in archieps
stube. magnus et subtilis doctor in the
q fecit sententias antiquas E quel to
nato hic fuit Romanus grammaticus
qui fecit i gramatica maiorem et minore
editionem. quos libros Remigius
doctor cometauit fuit magr beati i
ionim. et qd fuit gñali vtilis pueris
po in traducendis ad sciencias id reposit
ipm in istos. vñ dicit de regno. i. q
dignatu est pte mano alaprma ate
s. gramatice Rabano ee qui hic fuit
doctor et poeta. scripsit libru poetice. ni
mis artificialiter qd no mlru vtiliter
fuit Anglica. s. venerabilis Vade. d
vna mlla Anglie. E lucemi hic vltio
describit altimu doctore. et corone hic
fuit iohachim abbas monastij floren
dalabria scripsit mltu et sapie super
pphetas. de clarando ppbetas ventura
p tepora. vñ dicit elucemi dalatoil
calaurese altate giouachino dispo
pphetico totato. mltu siquide ppbetasse
na ut. in libro que dicitur fecisse de potu
cibus. i quo effigant mirabilr vnu
queq in diuisa forma et figura. u sepe
notam. **C**omuegiar hic bonave
tura claudens caplm o qd fuit mot.
ad comedatione comici. vnde dicit
laminiamata cortexia eldisarto la
tino diuina thomaso hic magna comi
dino qua fecit thomas de Aquino.

*In. de Abbate Iohachino d. Calabria
q mltu uera ppbetasse uidet.*

eloquere: et discretē et cūali de beato
francisco. mimosse ad in uegiar cōtā
to piladmo. i. ad in uide dum dūico. q.
fuit tam fortis pugil fiter. i. sequēdi
exemulancē virtutis i bona parte. Et
fuit dū cōlūtes emosse meco quēsta
pagina. i. inuoxit et omis quos tu vi
disti et noīari audimisti. i. 2ª corona.

**Cant. xij i quo pōtē sēq. Tomax so
luit aliquas dubit. itē. 17**

Imagin dū bene intender cupē.
postq in supēiori cap. pte ptece
tenti. Autō nū de sēp sit. Vtā bñ
dominica. q. fatiebat ad plenā solutionē
pmi dubij. Nūc cōsequēte in isto terti
decimo cap. intendit solucē. 2° dubium
et pēns 2° pōt breuē dūm di i nes pte
gnales. i. pū quaz māifestat 2° coronā
supius de sēptas p vna silitudinē. siue
ymaginacōē silitudināz. i. sū solū
dubium ibi. pōt de tanto. Interca dū
vnu pēptūz ad onitorū cica solutio
nē dubioz et responsionē quēstioz.
ibi. equesto ad pmo q. dico q. Autō ex
plicat sup sēptas coronas appūtes in
spera solis p vna silitudinē ymagina
tiua. Ad cuius itelligētā est pnotandū
q. autores astronomie fatiūt sex differ
rentias quātitatūas i stellis octane spe
re. Et minores et nubilosiores posuerūt
in vj ora et magnitudine. Ille de prima
ad magnitudie sūt. xv. et q. modo ad propo
situm. Autor uult dicere sentēcialiter i
effēti. siue bene itelligere formā et or
dine 2° coronaz supius de sēptarū
facias in mēte tua talem ymaginatē
collige. xv. stellas maioris magnitū
dis. de m. vij. q. fatiūt plaustrū i polo
nū. de m. 2. quē sūt in pncipio mino
ris vrsē. et sic hācē viginquātiō cla
rissimas stellas ex his. xx. quatuor cō
stitue 2° circulos equales utriq. xy.
stellaz. et isti duo circuli stineant vnu
alterū. et moueant equalit vnu cō
tra alterū. et q. his notatis līa facili
tē ptebit nec opz facere demonstrationē
plūteras alfabeto. A. b. sicut mlti fati

unt magis stūdentes q. declamantes
fantasias minū itelligentiū nūc q. no
lens. Autō exemplificare dēas circulatio
nes i vītat nūz ymaginātiua ad ima
ginādū expone sic līam et ordina dū. i.
quāq. cupē intender bene. i. de sēptat i
plene itelligere. quēl dūo ex vīdī dū
abus coronis. ymaginē et ymaginādū
integriā image. i. ymaginacōē cōme
fermā rūpe. i. firmā et imobilem uelut
sacrum mēte dūo dico. i. inter i dū to
exempli pulcū et pūm ad itelligentiū.
ymaginē tuā q. quīndē stelle. s. de maio
ri magnitudine. de dūse piage. i. que
stelle in dūsis pūb celi. amūan lōcelo
i. illustant dū tanto sciēno. i. tanto lūc
de sēptia omne opage. de lāra. i. uī
cūt omne aliā aggationē ethēis. siue sit
gallasia siue quāq. alia cōstellatio. De
inter ymaginē quēl cano. i. illam cōstel
lationē quē dū vīa maior uel mino et
appellatur cūrus silitudināc. q. pōt
ex stellis vij. quaz quatuor sūt quasi.
quatuor iote pes in cūm. due tāq. bōne
septima sic bubulais dūcēs cūm. et iste
stelle monētū cūca nūm pollū septē
trionalem et sūt pēte appūtionis. vū
dicat acū il sēno dūnostrō cielo. i. cap
acitas nū emispēi supioris hāsta noc
te ethē q. stūno illuminat nūm hemis
pūm nocte ethē vū nauigantes semp
secūtū tramōtāia q. ibi. vū dicit. sic
chaliger de lēmo nō vīen mēno. i. nū
dispatet i reuolutionē sūa. de sēbit q. vū
breuē acūlū et nūq. facit occasū. sic allic
stelle. Deinde ymaginē laboca. i. stellā
duas maiores i ore minoiz vrsē. que
minoz uīsa est fā ad modū cornū. vū
dicē dūquel cornū de si comicia i punta
i. i polo dūlostello. i. axis. Ad q. notādū
q. axis celi appellatur illa recta. q. est
ab uno polo ad aliū polū. sic est i nūo i
cūru matēriali ille axis ab una rota a
ad aliam. pūta q. axis facē pollū cūca
quē nolūntū uīsa ad aīoz et minō. Et
dicē acū lapūma rota uā dūntorno. et
hic nota q. istud cōmūt exponit quēl

prima rota predicti curus minoris vix
mouetur circa puncta sue poli. pot tñ
futilius intelligi. q. pma rota. i. pmm
mobile q. mouetur sup. 2. extremita
tes affis. 7 dic hoc ad differetia poli go
diaci qui distat ab isto. p. quatoragita gra
dus. maginetu dico p. dictas omnes ste
llas agatas i. vnu. quic fatto dñe dñi
signi in cielo. i. duas coronas. tales sup
ple qual. i. corona fca lafigiola dimin
oi. i. adriana illora dñe fenti il cielo di
morte. i. tpi mortis sue. ad q. est bren
ter sciendum q. dum theseus dixit atle
nax reueret ab insula creta de victo
minotauris 7 duceret fecu duas filia
regis ad mor. i. p. dñe 7 adriana 7
u septu est i. feni e. dñe reliquit adri
ana qua promissit cape i. vpoie in
insula creta nomie dñe dñe. quam
bichus stuprauit. 7 illa motua translata
e in celu. 7 dñe i. stellatio. que dñe coro
na. Et hic nota q. f. m. astiologos corona
te rei veritate est una stellatio fca expl
ribz stellis i. modu corone sine cñali fiet
pater ad usui respicientibz. Adpositu ego
uult dicere autor q. tales erant ille coro
ne fulgentes in speia solis. qualis e illa
stellatio i. celo q. dñe corona. q. est 7 stat
et q. Et fñdit elumo anet. i. reflectere
lunam suoi alaltio. Et hic nota. q. iste
aie dñe coronam ibat oppoite ita qd
vna bñlebit usui volutu usui altitno. mo
re duoz tpiotioz. 7 celi illoz. vnu coro
ne variebant rñdicos i. oculos aiaz altitn
corone ad maiorē leticia 7 gaudiosiorē
cantu. Et dñe e ambroze. i. 7 ambro sig
pca coronaz. quare per maineia. i. cu
culari p. malum q. vna rect dñe alia in
dicat de luno. i. signu scñ. andisse alpi
mo. i. dñe primu claltio. i. signu primu
alpi. i. cōtia signu 2° q. postea venit.
Et autu hic autor celidit q. ille talis
qui fecerit talem imaginatōez faciliat
poterit intelligere dñe coronas. vñ dñe
et ama quasi lombra. i. filitudine uel
exemplum dilancia cōstellatiōe. q. d.
p. istam imaginatōez stellatiōe qua

82
deu cum facere intelliget cōstellatiōe
veram. xxv. stellaz de qua locutu sum
supra edula dñe dñe. i. cūclatiois
dñe coronam. quodam mō tripitotatū.
vñ dñe dñe cūclatio il puncto dñe era
f. cū beatrice q. eramus tanq. centru in
medio. Et imaginat. lector q. tñ predicta
imaginatio sine opitio sit pulcherrima 7
p. p. ista adpositum. sicut. n. i. maxima
mlitudine stellaz celi. sūt aliqne pñce
maiores 7 luminosiores ita i. magno nñ
doctoz sūt aliqni maiores 7 clāiores. et
sic stelle ipse sunt i. dñe pñbz celi. ita 7
isti doctores veniunt ad dñe plagis et
pñti. sic unū abitalia alter agallia. al
ter abyspania. 7 ita de mlis. Et sicut
dñe stelle irradiant se mutus rñdico.
ita isti doctores illuminat se i. mōe rñdico
septuaz mñsaz ab uno ad alium 7 expo
nentu vnuo aliam 7 ita de mlis q.
pte in dñe. **¶** Dñe tanto. Ita e 2°
pñe gñal in qua autor soluit 2° dubi
um qd restabat 7 pmo ad appamton tñ
man de aquino ad loquedi dñe bñt qui
etatiōe mōis 7 dñe aiaz dñe coro
naruz. que motu et cantu expmit p. una
opitio. pñe 7 pñe. que opitio stat
in hoc q. motu rñdico illaz coronarum
supiuit tñm motu 7 cantu nosharum
dñe pñtum motu fñm dñe excedit
motu vñ dñe motu. Hunc ad lñm
cōstellatōez dñe il cantu dñe dñe
mñsaz q. cantu dñe cantu quātum
cūclatio 7 ita finit siml fecu pñte.
equi sancti lñm. i. fci doctores lumino
si attese se anai quietatiōe fca. feli
citando se dñe dñe. q. felicitē fece
rant motu rñdico ita felicitē cōlla
uerit abutop. sic iam alū vñ dñe
rant. q. d. dñe sibi ipse i. dñe actibz.
Et hoc dñe fecerit pñ dñe dñe no
bido no pñe. q. ibi no laudatit plu
ralitatē dñe. more gentiū paganorū.
quoz duo appollo 7 bichus erant dñe
pñcipu pñe marie celebrati 7 can
tati carminibz corz sicut iā declaratu
est pmo e hui pñe. Et f. n. pñe.

venū de nominibz solis ut pz apud oēs
poetas sic deus: si ibi cantata fuit tri
nitas i unitate 7 humanitas in divi
nitate. un d ma tre psona indivina
natura supple caritate fuerit ibi. Et
cisa. s. natura divina el humana. s. na
tura i vna persona. s. xpi. Et hoc dico
i cōpabilitate 7 p infinitū excessū ad no
strum cātū vñ d tanto dila tanostia u
infancia. s. terrena. quāto ilciel chana
cia tucti ghalti. i. octava spera q exce
dit motū unī cuique sperit. ul pūmū
mobile que mouetū abouente i accitēre.
7 reūit in orietem i xxvū horis. Simo
ne dila dal mouere dila chiana. que est
pigerima cui motū est i sensibilibz. Est
n. chiana vallis palustis i tuscia de qua
dēm est ifeām e. **Rupel** hic auctor in
traducit itezū thoma de aquino ad sol
uēdū 2^m dubiū. 7 dīc q oibz aiabz illaz
coronaz sic quiescētibz amotu 7 cātū.
vna illazū rupit silentiū. vñ dicit
laluē. s. thome de Aquino inche. i.
in qua luce mirabil vita del pūciello.
i. francisci narratū filii. qz sup thoma
narratū auctori vñ bñ francisa q
sūme dilexit pūptatē amore xpi. i.
rupel silentio. qz cepit loqui ceteris
tacentibz neicōcordi nūm. i. in illis
leatū q tū cōcordit conueniebant in
omī cor actu. quos auctor vocat nū
mā. i. deos participatione. qz parti
cipant de diuina bonitate. Et sūo
dit quō pmo dixerit thomas. qz
otulit se ad soluēdam 2^m dubitati
onē. vñ d edisse. s. ille Thomas i
dixit m. dolce amor men vita. i. am
or karitati inducit me abatter lal
tia. s. pulleam. i. ad discutiēdū 2^m dic
tum excutiēdū in de dulcem fructū
qui latet sub litera sic frumētum
latet sub palea 7 excutit in de. 7 sic
est pulcra 7 propua silitudo. sicut n.
palea 7 d. quanto. i. postq luna pag
lia errata. i. vna qō. s. pma ē bene i
discusa 7 detmiata. Et quanto lafū
semētia egia nīpsta. i. postq fruct

ctus est ite elicitū qz. s. ex illo pmo dō
dubio oben simpingua est extractus
tantus fructus qz nata est vita i
francisci 7 dñci. in qbus mltā bona
7 utilia tēa sūt ad cōfirmationē bono
rum 7 emēdationē maloz. Tūc tūdi
hic Thomas de aquino itendit ad so
lutionē dubij 2ⁱ. quod nascitū ex uno
dicto decim capli ū dixit non forse
il secondo q ad exponēdam 7 de cla
rando illud dēm ambignū pmo
thomas de regit itentionē 7 opinio
nē auctoris quam habebat de illo dō.
opinabitū cū auctor q Thomas lo
queretū de pmo homine Adam. ul
de sedō. s. xpo qz neuter istoz vide
batur habuisse purem. 7 tñ thomas
de neutro i telligebat ymo de rege
Salomone. q thomas pmo pponit o
ppinidēz auctoris. ordina sic lūaz et
o strue. qz ē sana in tricata tūc tūdi
de quantūque dilume late alana
tura humana auere. i. que quō lu
minis licet humane nature habere
q d. quequid sapiē pfectiois ē possi
bille hominē nālir habere fuoisse tūc
to in fūssō nel pecto. s. Adam pmo i
pauitū que specificat p muliere pma
que fca fuit ex eo vñ dicit. enē. i.
ex quo pectore adde situisse la colla
qz ut legitur genessis pmo tēus tra
xit costam de pectore adde. 7 repleuit
eā carne. 7 ex ea formauit mulierem.
iō dicit per formare labela guancia
s. euam que fuit formosissima mu
lierū. p hoc dñs i telliqz qz vñ de
lebat cē scia nō sua mē illud. scia
formosus es. nō ancillam 7 d alau pa
lato qz gustauit de pomo uento colla
atuttol mūdo. qz dīpnauit totum
bmanū genus. Et in quello. s. ipect
ore xpi. de forato dalalantia. sede
ffice tanto de nūce labalanca do
gni colpa. qz. s. mors xpi pte pōde
ranit omī culpe pmoz pūentū et
omī homī. in tantū q mors illa i
fuit sufficiens ad redimēdū i nu

C. n. q quid si
pda.

merabiles multos. ne dum unum.
 et dicit qd tantu satisfiat epistola e
 pua. s. postq lanceatus fuit in cruce.
 et anqua lancearet. qiam suffice
 bat passio dñi ad redēptionē asque
 lanceatione. Et dñe diquelualoz. s.
 deo pñe cui attribuit potentia de se
 et luno. s. adam elaltro. s. xpm. Et
 fuit Thomas exero muni acio dñio
 dixi suso. s. in x. caplo. quanto nar
 rat de illen de dñio nela quinta lu
 ce. i. sps qui erat in luce quita ex illis
 xij. ex quibz fca est pma corona. nō est
 sicondo. ¶ **Q**uapñ hic Thomas tac
 ta oppinōe autoris nūc incipit solue
 dubium qd pmo redit. Autōe attetum
 ad responsioēz quā fecurus est. dicens.
 qd apñ gñochi. s. intellectuales aque
 dñio in spondo. ex nēdai il tuo credet
 s. de adam et xpo. elmo dñe. s. de sa
 lomone facti neluero. i. siml' nēdai
 come centro in tondo. qd. s. nūqz est
 uerū et tūū credere et mēū dicere. et ita
 bene oformatū illi dō sic centū cido
 qd. ita bñ atōit tūū intellectus tūū
 in illo dō sic centū iaculo sedz oueni
 enter. ¶ **C**io de nō moze hic Thomā
 de aquino pmo cōsumat opmōne
 autoris et pbat qd bene itelligit de ad
 am et xpo qd nēqz eoz nō hūit sedm
 neqz pñem quia fuerūt pducti i p fco
 ee. Vñ incipit alonge et longo discū
 su pbat qd res pducuntur adeo in p fco
 esse et qd nō. Vñ dñe cio de nō moze. i. omē
 cōporale et si nō moztur. non ee se et
 non spiatore. i. effcūs et sigillatio de
 quella ydea. i. illius forme exēpla
 nis. de elno sūt. i. qd rca deus par
 turisse amando. i. pducit iactū p
 amore quē hēt ad creaturas. Ad cla
 roze istius lñe intelligentia est no
 tandū qd autor caput hic ydea pexē
 plari. est. n. ydea illa forma exēpla
 nis qd quilibet artifex cōcipit mēte
 ante qd facit rem ex et ita dñe ante qd
 crearet mūdū habebat illum imēte
 sua ab etēno. opinio autē platois

C. n. qd quid sit
 ydea.

quia nō reprobatur pmo ethi. nō fāt ad
 ppositū. licet Aug' conetur saluare et
 eam mō p fco. ¶ **E**x quella hic tho
 mas explicat pma produciōē remz.
 ostendens quō omia p ūbū fca sūt. vñ dñe
 de quella luce vñ. i. filius dei dñi
 neq. i. que vñ et fit ea tel suo lucente
 i. deo pñe quē lux mūdū de nōsi dñi
 na tulit. qd est vñus deus secū nec di
 uiditur ita ab eo. ut sint duo dñi nel
 plures. ne talamō. i. aspū fco dñoz et
 sūnta. i. utiqz pñi et filio iticātū ul'
 i trinatū. ita qd sūt tres pñone et vñū
 deus. ad una iso ragiar. i. cōggar sūū
 splendorē quasi spechiato inoue susta
 cie. i. inoues ordines angeloz i quoz
 radiat sic sol i speclo. et dñe eternalmē
 te rmanendosūna. q. d. sine diminu
 tione et dñe per sua bonitate. i. sola bo
 nitate nō necessitare. Et s' hic notā dñi
 et. ¶ **Q**uindi hic describit pñū illū
 splendoris dñi i spūalibz ad corpo
 ralia dicens et ille splendor discēde qu
 di. i. ab istis substāciis angelicas alul
 time potēcie. s. stellas et planetas qui
 nato inacto. Et dñe tanto diueniēdo. s. d
 scēdēdo ad elemēta et res materiale
 de pñi nōsa. s. de stēsiue. de biene o
 tūgentie. i. in mediatas gñātiōes
 rex corruptibiliū. Et ne uideatū obse
 ure pcedere sūdit declarationē osten
 dens quō itelligat p tūgentias. dñe
 cūntēdo quēste tūgentie effere le
 cosse gēciare. i. ista inferiora gēne
 rata mediante i sūctia celi vñdiat
 de il cel pduce moūedo. i. motu sū
 cōseme esēcia seme ut anthomata
 et alia p se vñentia. ¶ **L**accia dñe
 cio hic thomas ex dictis arguit quō
 et vñ fiat diūsiitas i istis gñālibz dñe
 laccia. i. materia rex gēnerabiliū celi
 laouee. i. illud qd gignit et gūbñat
 istam materia. puta celum qd est i
 sigillū illū cert nō stādunmodo. qd
 aliqua sūt pñimioza pñime cause a
 aliqua it moztioza et pñimioza plus
 recipiūt qd remota. iteo dñe epo pñi

trialuce. s. illa p^{ri}m^o c^{on}ueni^{en}s s^{ec}und^{um} q^{uod} est rece-
ptibilis luminis sottolsegno totale. i. sig-
illo formali 7 sub tali exemplo q^{uod} est in ie-
te. a quo artificis ex^{em}plo res g^{en}erata pro-
ductu i^{es}s^u. Et c^{on}firmat t^{em}p^{or}em suu per
effe^{ct}u du^m suadit. on^{de} el auem^{us} d^{eu}m mede-
simo ligno se c^{on}te^{ne}re s^{pe}c^{ie}. i. vnu^m 7 item li-
g^{en}u s^{pe}c^{ie} sic. fructu me^glio e^{xe}g^gio s^{ic}t
vitem^{us} def^{ec}to. q^{uod} m^{ul}te arbores e^unde s^{pe}c^{ie}
puta ficus. h^{ab}ent diu^{er}sissimos fructu. i. for-
ma 7 qualitate. Et n^{on} soli istud vitem^{us}
iuegetabilib^{us}. s. 7 in h^{om}inib^{us}. vⁿ die euoi-
nascere diu^{er}sos ing^{re}g^gio. s. meliori 7 pe-
iori. ¶ Sic fuisse. hic thomas d^{icit} quado
7 quo poss^{et} fieri g^{en}eratio p^{er}fecta. 7 d^{icit} q^{uod} si m-
ateria esset bene disposita ad recipiendu
7 celi e^{ss}et bene dispositu ad i^{mp}rimendu
tunc ap^{ar}eretur v^{ir}tus celi p^{er}fecta in tali ma-
n^{er}e die laluce del^ugello. i. v^{ir}tus
celi. quod i^{mp}rimat tamq^{uam} sigillu p^{er}fecte
h^{ab}e^{re} tuta. i. p^{er}fecta. selacteria fuisse d^{is}incta
ap^{er}incto. i. si ma^{te}ria q^{uod} recipit forma e^{ss}et ita
reducta 7 disposita sic reductu 7 dispo-
situ t^{em}p^{or}e quia homo n^{on}lt bene recipere
in p^{er}sonie sigillu. ¶ Et sic fuisse in
sua m^{an}u s^up^{er}rema. i. 7 si s^{pe}c^{ie} celestes
e^{ss}et in eaz ad maiori v^{ir}tute. Verbi g^{ra}
S^uplaneta iouis qui est optimu e^{ss}et
i^{mp}rimib^{us} q^{uod} signu est romus eius. nel
si e^{ss}et i sua exaltati^one gaudio ul^{ter} t^{em}p^{or}e
no 7 e^{ss}et i bono aspectu bonoz plane-
tarum 7 liber ad i^{mp}rimendu maloz tunc
res q^{uod} g^{en}eraretur respondens illi pla-
neta e^{ss}et optima 7 ap^{ar}eretur i e^{ss}entia
iouis p^{er}fecte que dat sibi forma. ¶ Ad
lanatura hic Thomas ostendit vⁿ
proueniat i p^{er}feno rei. Ad q^{uod} notadu
q^{uod} sic ex^{em}p^{or}is colligi p^{ot}est. q^{uod} m^{ul}tes ar-
tificis c^{on}cordat cu^m i^{ns}trumento 7 ma-
7 i^{ns}trumentu 7 ma^{te}ria cum artifice poten-
te 7 p^{ro}p^{ri}o. tunc g^{en}eratu res p^{er}fecta. s. quia
ista c^{on}cordia n^{on} rep^{er}it^{ur} in productione re-
u^{er}u naturaliu i^o g^{en}eratu res i p^{er}fecte ex p^{ar}te
7 t^{em}p^{or}e m^{an}e. ¶ Hic ad litera d^{icit} thomas.
malu natura. s. celu laru s^{em}p^{er} s^{em}ma
i. dat s^{em}p^{er} ip^{su}m luce sua diminuta n^{on}
ex i^{nt}entione sua s^{ed} ex d^{is}positi^one m^{an}te

64
 processu auanti pui. i. si nō dicerem
 aliud circa hoc dūm. **A**d apertū n
 bīc Thomas in apit. uerificare dē
 suū. ostendens qd ipse intelligit de salo
 mone. p singulāssimā grām que fu
 it sibi scā ateo. Vñ dic ma pensa di
era. q. d. cogita quis fuit iste dignus
i fragari ateo. cla dñlion dñl mōsse
adiman tne. quādo fuis tecto. s. a
teo dñdi. i. pete quōd ms. q. d. thom
as tunc minie i venies. cui dñs postea
fecit istam oblationē. r dñt optioē
de hoc li. Regū iij caplo requirē r hoc
dico perche pua ben ciodē non pnt.
i. ut sit tibi clarū illud quod tibi in
detur oscurū. Et sūdit expmēs qd
fuerit aregali pntentia non ee pū
lato si. i. tam oscurē dñe tu nō posse. s.
extōis sine aliā declarationē. q. d. Tho
mas tūsis ubi ista ūba scēptā sūt i dñā
scēptura i xno solo loco ibi fuit Rex sal
omō q. quēsiuit ateo pntentia ut posset
regere pplm quē rē. ben ueder. i. clare
ielligere dñl suo re. Et dñt dñdēse
senno. i. postulauit sapiām ad nō. r red
dit cām dicens acio dñe Re sūfficiente
fūffe. qz sine sapiā r pntentia nō po
ssēt rex bene gubernare regnū. non per
saper hic Thomā ostēdit qd salōn bene
r laudabiliter petiuit. quod probat. qz
petiuit publicā vtilitatem r comune sa
lūtē multorū n fēc pntentiā amōssā sic
condie petuit r optāt Vñ istudiosū. nō
em petiuit sapiām pp scire methaphys
icā uel logicā. ul pñficā ul gen metiā
rñ dñe nō per sapie. supple nō petiuit. i.
sensū cā sciendi. il numero i dñe nō lim
otoz diquasi. i. nō petiuit scire quot i
sūt intelligēte nūō monētes orbes. qd
spectat ad pñām naturalem. Ad quod
notandū. qd illē ut pñ lī celi r mīdi nō
hnt qd ielligētie. i. angeli essent tot
quot sūt orbes. rñ posuit qd ēent rē.
r noluit qd nō ēent plures nec pñcio
res. qz rē. oīe necesse dñtngēte. i.
mai fenno necesse. i. nō petiuit cā
sciendi si in illō maior pñsit dñcō

et minor de dñtngēti sequatū cōclusio
 de necō ul de dñtngēti r bī spectat ad
 legigū. Ad qd notandū qd sicut scēbit
 pñs lī pñz. ex maiori de necō r mīdi
 de dñtngēti seqtū dñlufio. **A**bigrā r
 Vñ on si est dñt pñū motū esse. i. rñō
 petiuit cā sciēdi utrū motū fuerit abe
 terno an bñt pñcipuz. Et hoc spect
 tat ad pñcām. Vñ libro pñficorū
 tractatur de motu. Ad qd notandū
 qd pñs pñs ut motū et tñm qd pñt
 rē. teologi tām ponūt pñcipū mo
 tus r mīdi. r sic est tenendū ut ten
 sacā fites Vñ pñcipio genēsis dñ. in
 pñcipio creauit dñs celū r terrā rē.
 oīe sūpnote far triangolo dñl meggio i
 cerebio si dñm recto nō anse. i. rñon
 petiuit cā sciendi si ex semicūulo potest
 fieri triangulus sum angulo recto. r hoc
 spectat ad genēmetiā. Ad quod notan
 dum qd sicut scēbit Euclides triangu
 lus est figura bñs tres angulos equa
 les duobus rectis. rectus autē agul
 appellatur qñ vna linea recta cadit di
 recte sūp aliā lineā rectam. sic paret in
 signo cruas rē. **Q**uē bīc thomā
 cōcludit i tentionē suā circa illud dñm
 dicens. ente uedra. auēz solamente
uīpecto ai Regū. i. rñebis qd dñendo
non fūffe il sicāto hō respectū solūm
ad Reges. rñc dñ son multi cñloni sū
ran sūtu uotū cño dñe dñsi. i. si quod i
dñm est rñm est. r sūtu sūderas regē
lem sensum qui fuit i isto. Vñ dñe cñsto
regal pntentia. E quē ueder impū
i. et sūtu appēndis de quo uidere egolo
quoz quāto dñi sūpra dñuēder tan
to rñte dñt i dñe lostral dñmā mīe
tion pñote. qz s. sagita mee itentionis
est qd nō fuerit aliis qui rñcēt tātūz
nec tam profunde i sapiā. sicut salōn
est dñi gliabi dñan. i. si dñigis oculo
i tēlectuales ad illud ūbū fūffe qd est
aliquid surgere i suo esse. ita qd nōb
respectū ad adam qui fuit formatus
ateo. nec ad xpm qui fuit icarnatus
sine opem humana. **C**on quēsta

hic Thomas ostendit intentionem suam
et opinionem auctoris esse veram dicens re-
spectu. unde dicitur prendi ille deo. s. no
suase ille secundo. q. ego loquor de salo
mone. ceteri potestare coque de error.
et ita potest verificari de Arelam et xpo. unde
dicitur del mis prore. s. adam. edel nro
dilecto. s. xpo. ¶ Esqueito ita est recta
per generalis in qua Thomas de aquino dat
unum preceptum monitorium auctori circa
solutionem dubiorum et responsionem que
sunt. Et primo inquit quod non sit uelox
ad respondendum ad dubia que sunt. nisi
prius distinctione facta unde dicitur q. sto
s. q. dix de distinctione facientia. n. fia
semper pio mbo aipedi. i. co pes ligant
pedes tuos. q. d. istud de m meum fient
affectione tua et renabat uestati cur
at ad responsione unde dicit per factu
moueri lento. i. tardum com hom lassu
sicut senex graues lxx fatuit. nihil
temere affirmantes nec negantes. et
alibi et alio. i. ad dubia tam affirma-
tina quam negatiua dictu non uedi. s. p
culo intellectuali. ¶ De quelli hic
Thomas probat deum suum per effectum osse
tens quod extrinsecus in consideratione idis-
creta cunctis stultus error unde dicitur
de quello eben abasso fra listola. q. d.
est infimus et uilissimus stultorum de a-
fferma onega scencia distinctione co-
lli nelum come nelaltro passo. s. in
sic et in non. in parte affirmatiua et
negatiua. Et sic dicit assignas casus
huius erroris dicens. per delin con-
tra. de la opinion corrente per uolte
piega i falsa parte. unde nota quod uenit
as ne plim e latet aucto quod per uisua.
possit sciri id cum homo in primordia-
te curit ad respondendum se per labi
i flm id bn dicebat damascenus in
amphorismo si interrogatus uelo-
citer respondeat semper dubitandum
erit. et sequitur exor. affecto. i. affe-
ctio quam homo habet ad tale op-
inionem sua legaliter intellecto. q. s.
homo facit si bntum de errore qui

non potest facile euelli de capite eius. et
sic paruus error in principio magnus
est in fine. ¶ Ita per hic Thom-
as arguit temerariam temeritatem
torum ignorantium qui conatur in quere-
re ueritatem in rebus sine arte. unde dicitur
chipsca per louero. i. qui rimatur
ueritatem que latet sic piscis sub aqua
ymo ut uolebant stoya ueritas latet
tamquam in profundissimo puteo. si parte m
rua. i. elongatum et natum appositum. i.
uia per denario. q. mltis plusquam na
ue per de notoria tal qual ei si mone.
q. d. ymo prior quod plenus multis erro-
ribus et stultis. Et hic nota quanta sen-
tentia auctoris est amara. et tota die uer-
ficatur in multis quod hic sunt excoletes in
una duabus uel pluribus scientiis ut de
penitus ignorantibus nichil dicta pluri-
mit temere immittere false inesse
aliena sententias et gloriantes in alijs
scijs de quibus parum no uerunt. sic quam-
uis magnus philosophus et astrologus uolu-
it cometare ualerium maxium et mil-
le locis quid dicitur ignorat et ita de
multis magnis magnis quod multos libros
auctorum in bratuerunt. quod eleganter in-
quit Jeronimus felices in quibus fabi-
us essent artes. unde et plim ad huc
exemplum de pictore etc. ¶ Edicio
hic Thomas affirmat suam suam ex-
quinta philosophorum et theologorum antiquorum
dicens edicio seno alimto aperte p
ne parmenide emelisso. Et hic no-
ta quod per menites et archelissus fuerunt
duo philosophi conantes in uestigare phi-
sica rerum naturalium nimis enormiter er-
rauerunt. quorum rationes philosophus ipse probat
primo philosophus sepius et alibi sepe. Bi-
llo hic etiam philosophus enantit in principijs rerum
naturalium. sunt autem et c. ¶ Smulti s.
alii philosophi quorum opiniones et philosophus rep-
bat in libris naturalibus sicut Ana-
ragoras Anaximander Anaximenes
et c. liquali antiquo. s. ad inestiga-
tam ueritatem sed ceteri ipsi ducunt
ad alios iocundis erroribus unde dicitur.

De hoc alio non
inducit.

65
cno sapena tunc qz no intelligebat
se ipos. **S**ifec. Item i quibusda
trologis dicens si fecit sabellio 7 ano
i. ita errauerunt. Ad quod sciendu qd
Sabellius fuit magnus hereticus
q dicebat 7c. Arius fuit alius mar
inus hereticus. qui 7 ita pusi
lianus 7 alij mlti 7c. Et de clar
at p simile prauu effectum istoz dice
equei stolti. de furo come spate ale
septur in pntar torn lironi uoliti.
Adqd notandu q Thomas uult dice
sententialiter quod pdicti heretice
fuerunt talia specula septuus retine
do. s. in se 7 tractando alijs qualia se
cula sunt lucentes enses in sibus no
stris. q ostendunt eos tortuosos. Et
hoc accidit p differentia matene
entis. ad materiam uitae 7 pluri. ex
quibz fit speculum. **N**on sic h
thomas dat optimu osilum circa
temeritate iudicandi dicens non
sien legenti ancor troppo sicute. i. tem
erari agudicare. s. de aliena uita 7
statu. asili. sicome quei de stimale
biate in campo pua ex sien mature
extimant n. in idum mltum fructu
7 magnu recoctu. 7 una parua nebu
la frustratur spemeoz. 7 ita ed. Ali
q extimant modicum fructu 7 pui
recoctu. 7 ex i sperato i plent orren
Chio hic Thomas pbat iudicia hominu
e salibilia p duo exempla manifesti
ssima. quoz primu est de primo dices
chio ueduto tntol uerno pua el puz
mostrarli rigroo efence. q. s. pms in
hyeme est tota spinosa arida notora
possia. s. adueniente uere portat laio
sa in silagima. que tiz e pulcissima
floy. Et h nota q copatio est pssia
ad ppositum. prunus. n. spinosa nudo
sa arida. e bo prauu plenus uitys fm
uoliz oibus molestis nlli utilis. qui
ledit ut spina omis apprimates ul co
uantes secu q per totu tempus hye
mis. i. malicie. est aridus. i. i vtilis
et sine fructu uirtutis. sicut abori

hyeme frigida set adueniente uere di
uine gr. que fugat mala pteita affet
rosam. i. uirtute pulcissima. que redit
cu tuc utilem amabilem odoriferu. i.
famosu. Et dat aliud ex plii ordine
conso dices euri ed. qua legno uito
euclore. correr lomaz per tuto suo ca
mino perr al fine alim trar dilatare.
Et ista similitudo est pssima. sic enim
aliqui nams qz pte nauigant longu
mare finali in introitu portus subuen
tur 7 suffocati ita lo qui aliqui uixit p
totu tps sue uite laudabili 7 famose
i senectute facit i felice fine et misa
bilitate pteit. sic totadie viderim mltis
sic uetulus qui de huius semp uiuere i
orationibz 7 ieiunijs tatem ductu e
ad suspiciu. qz rebus est uiuere so
lum ex gallinis furtiuus. **N**ocie
da hic ultimo Thomas de aquino r
arguit ignorantia hominu qui dicat
cito fm apperiam dicens. non creda
tonna lerta esse qzartino. noina ac
cepit nalgia. q. d. no credant idio
te rudes. per ueder un fuar alio
offerit. ueder lertentio al consilio
diuino 7 assignat ratione de quel
s. qui fuitur psozger. sic pler fin
git autor i fern. e. ubi die de illo qui
ex p pte re uirtutis i homine. q. s. re
cedit afuro. equal. s. qui offert po
ceter. s. a uirtute i uitium 7 p osege
ab amagitate i bestialitatem. **Capitulum**
xiiij. i q Salamon soluit aliqui d
ubicatdes ipot acesus i spa matas.

O Al centro al cerchio est dicer
chio al centro. postq in isupio
n caplo prime precedenti au
tor noster determinauit 7 soluit fm
pubu quod natu erat ex vno dicto
posito i x. e. nunc osequeter i isto xiiij.
caplo de terminat 7 tractat vna qu
estione i citente cura dea supiu. Et p
sens caplm breuiter pot diuidi in qua
tuor ptes gnales i prima quaz autd
iroducat beatrice qz pponit ipm du
biu natum i mente autoris. in sa itro

Mars.

ducit solutione ad soluendam questione
ibi et 10 uidi in tertia describit ascensum
suum ad speram martis et quod apparet i
eo ibi. quidam rursus In quarta et ultima
describit in generali spiritus marciales qui
ostenduntur ibi dicorno i corno ad primu
uenies dico qd Autori traduat beatrice
que pponit qdem nata in mente auctori. Et
primo ostendit dea dea dicendis pmit
tina copatione. p qua exprimit colationu
pmonem sciam in te Thomia et beatricem.
Et ad intelligentia copatione clare est
pnotandu. qd auctor i ista lra no uult ali
ut dicere finit i effectum. nisi qd sicut i na
se rotundo pleno aqua. puta mellelo
fuit penultim ab extra aqua mouetur acir
ciferentia ad centrum et eo. si sit penultim
intus aqua mouetur eo acitro ad circuf
ferentia ita i pposito motus hbor i capi p
ab extra. s. a thoma. gerat i circiferentia
i. i circulo in teionis corone. et uenit ad
centru. i. ad auctorem et beatricem qstabit
i medio coronatu tanq centru postea a
motus i ce pit acitro. s. abeatrice et radi
uit ad circiferentia. i. ad Thomia nunc
ad limum dicit auctor laqua mouet. ad
centro alcerchio et eo est alcerchio alce
trio. in un uaso rotundo sic satula. sic
to deo per colla for et dentio. **N**ela
hic auctor applicat deam copatione ad p
positu dicens. que sto chio dico. s. dea
pax motu aque. fec subito casso nelam
ia mente. i. subito in coit menti meesi
come sita que. i. statim cū tacuit laglo
rosa uita. i. aia dithomaso sed expli
cat ipam copatione dicens. per lasiliu
dine de naque dilino parlare. s. ipus
Thome gerat i circulo edequel dibea
trice. qd erat i centro dicti circuli. acu
s. beatrice pique dicommentiar si. i. i
ita topo lui. s. Thomia. **N**ostu bi
beatris monet qonez cuius solutione
auctor idiget scire l3 no manifestet. qd i
ante est talis. s. rtru post gnalem re
surrectione illa lux qua nro fuit falsia
te ille aie sit remasina cu aia et copoe.
dicit ergo beatrice erga Thomia acul

stui. s. tanti fame thez antare alandice.
dun alio uicio. q. d. expedit scire veri
tatem alteius dubij iudicatu et fundi
tus et die enolui dice qd no apit indige
tiam sua ne colauoce. quia no petit ue
lo deo dubio. ne ancora pensanto qa
si saltem gaio peteret et corde appeteret
nos penderetis. et succureretis necessita
ti eius ex amore karitatis. sic tu Thoia
promissisti sibi sup. Et hic nota quod
auctor pulere fingit l3 se indige cogni
onem istius uentatis qd adhuc no re
pent i aliqua spera spūs in quibz eet
tanta suphabundantia luminis sic in
his positis i spera solari sic iam tones
ostensu est. io merito cadit dubitatio
si tanta lux remanebit i ipis post re
asumptione carnis alia io uidetur et me
lor. qd i ista spera solari fuit excellēt
sapientes i sacra scriptura i quoz nro e
salomon q nūc soluturu est istaz qdem
Dicit hic beatrice exprimit ipm dubiu
dicens petens solutione eius un die.
dicit selaluce unde sinfioza nostra so
stantia. i. que uelat et celat nos. rima
ra con voi. s. etia post resurrectionem
un die eternalmiete sicomellace ora
i. sic apparet nūc pssenti in uobis. Et
quia beatrice sciebat solutione fieri de
bere i partem affirmatiua. io mouet.
sam qdem qd oritur ex solutione. pme
dicens. Et si nūc. q. d. et si diuatis qd
sic tūc peto diti come poza esser du
lucder noui noi. s. qd dea lux excellēs
no ledat uisum corporale. poi de se
rete nfacti uisibili. s. p resurrectione ai
mō. Et hic nota qd beatrice merito mo
uet istud dubiu. qd ut tones ia dem
est excellentia sensibiliu corrupit se
sum. sic rtemi te fco. qd sup excellētia
luminis solans aggrauat oculu cor
poralem cui uirtus infirma no pot a
pati tantu excessum dispro portio na
tū illi obiecto. ita i pposito uult dicere
beatrice quo tam debile organu pote
rit sustinere un tante lucis q non
suebat. **C**ome dicit hic auctor de

54
sebit leticia imensa q̄ ostenderunt ille
aie de p̄p̄ia q̄e p̄ vna p̄p̄atione pulcra
et claram. ordina sic h̄am l̄i sancti cer
chi. i. duc corone illoz sc̄oz doctor mo
strar mostrar noua gloria. i. noua festi
uitatem. i. duobz actibz nel toz neare. i.
i. cūssimo r̄ uelocissimo motu circulari e
nela m̄ia nota. i. inuicibili melodia et
cātus alaoratio prompta r̄ diuota. s.
q̄ fecerat beatit̄e p̄ponendo q̄onem p̄o
p̄te r̄ diuote. p̄mpte q̄ autat l̄q̄bitur
illis antoibz alumnis suis. r̄ de uote q̄
venerabat̄ eos. n̄a de rei ueritate sacra
theologia redit istos doctores venerab
iles r̄ fac̄ ip̄os h̄u i deuotione r̄ reueren
tia. Et n̄o capias hic oīone p̄p̄icatione
ymolarge p̄o ordinat̄e illoz. que ten
dit ad eandē finem cōsi come quei d̄e
uano quota. i. sic illi q̄ faciūt tripudiu
quod appellatū rota more romano. p̄icti
ctiacti. i. i pulsi r̄ alecti. t̄p̄m leticia. i.
amariōi gaudio le uan lauoce. s. cōtan
tes eialegian negligati. i. renouat gau
diū i motibz eoz ala fiata. Et hic nota
q̄ autor de mostrar leticia sp̄ualem p̄o
poralem p̄p̄atione maq̄ p̄p̄am q̄ p̄t. sic
enī tripudiantes mouētū circularit̄e r̄
mauiter. ita r̄ iste aie beate i duobz trip
udis sic illi cantat dulcē ita r̄ ist̄. sic
illi nouat r̄ i stanzat gaudiū r̄ leticia
i cantu r̄ omī motu eoz quāto audiūt
uerba amorosa tangentia cordicorū
sc̄ipue adnā cantante ista ist̄ doctores
audietes abeatice ūba tangentia aīq̄
eoz q̄. s. tangelant iacimentū futurē
glie eoz. ¶ Quali lameta hic autor
ex d̄is arguit iacētē mūnā indulgē
tiam n̄iam i funēbz mōtuoz. deplora
mus. n̄. nos qui transeūt ab ista misia
ad illam gl̄iaz. v̄nde d̄ic qual. i. quicūq̄
que silameta perdet qui se moia. i. ut
aliquis moriatū imūdo isto t̄p̄ali per
m̄ uere colasu. i. ut uiuat i celo et̄nali
n̄o v̄nde quiri. s. in ista sp̄ta solari lous
n̄gr̄io de la sancta ploia. i. plume. s. in
fusionis diuine gr̄ie r̄ glie. q̄ dicat fundi
set i c̄stabilles leticia istoz quā ego ui

di n̄o deploraret eos qui p̄ mōtem t̄iase
unt ab ista uita dolorosam ad illā gau
diosam. v̄nde hic nota q̄ uiri p̄gani. i.
ymolarge b̄ant istam uitam cū p̄nosaz
si t̄iantes faciūt p̄cepta luctuosa fu
nera ūo gaudiosa sic n̄arat valerū
de naabz pompeius r̄ Augustinus. a
¶ Quel uno. hic autor describit cantū
que fatiebat ille aie letantes q̄. s. ce
punt laudare r̄ gl̄ificare d̄m. dicentes
Gloria patri et filio r̄ sp̄m sc̄o. r̄ v̄nde
quel uno. s. deus. edue. s. pater r̄ filius
ene. s. pater r̄ filius r̄ sp̄s sc̄is d̄e. i. q̄
d̄o v̄ue sempre. eiaqua sempre i t̄e.
edue euno. r̄ d̄o n̄o c̄cū sc̄p̄to. q̄ non
excūscibitū loco eoz cōseruue tucto q̄
oīa stinet. eia cantato t̄e uolte tacia
seuno diquelli sp̄riti ad laudē ip̄ius in
nitans cōtal melodia. s. tam dula cha
dogui merito seria quisto mūno. i. qual
cesset condignū tōnum r̄ premiū atōme
mentū. ymonullū meritū creatur mē
tur tantum premiū. ¶ Et io uidi. ista
est sedā ps̄ gūalis i qua autō i t̄aducit
sp̄m salomonū ad solunēz p̄p̄ite q̄onis.
et p̄mo desēbit v̄ce salomois p̄ uia p̄
p̄atione de uotissima d̄icēs. et io uidi uir
v̄ce modesta. i. tēp̄tā r̄ suaue tal. n̄.
fuit uox salomois. v̄nde d̄ic forsi qual
fo dilangelo amana. n̄sp̄ntere. i. forte
tany suans. r̄ benedicat forse dubitati
ue. q̄ n̄o est digna p̄p̄atio v̄cis illius
angli salutaris ad uocis alicuiū quā
tūp̄ leati. uelaluē p̄u dia. i. maq̄
diuina. del minor cerchio. i. minoris
corone q̄ apparuerat p̄mo i qua erat
Thomas de aquino. r̄ hec erat aīa salo
monis q̄ erat excellentior omibz aīab
illius circuli. sic dictū est i. x. c. r̄ ex
p̄itū est i p̄cedenti q̄ n̄o h̄uit p̄it i
sapia. r̄ responder p̄me p̄titioni d̄icēs.
il uostro amor suagiatā t̄ato. s. i eternū
tentoio acotauetta. s. luce quā r̄onū
tur beati quāto fialunga lafe sta d̄ipa
radiso. q̄. d̄. i eternū erit nobiscū ista
lux. i. deum que solū amam. v̄n̄ suadit
alio mō d̄icēs. la sua charectia. i. radi

¶ n. q̄ facit pagani

atio eterna dei. sequitur lardore. i. nūq
 karitate lardore lamfione. i. ardor ka
 ritatis nūc sequetur visione nūam 7
 dicit equeilla. s. uisio et tanta. i. tam
 capax quanto adigiatia sopra suo ua
 lore. i. supra uirtutem suā. **C**ome
 hic salomō respondet scdē parti petiti
 nis 7 dicit q̄ habebit visione itensiozem
 ita q̄ eos nō grauabit. ymo delectabit
 ille imensus splendor dicit ḡ lanostra
 persona fia pui grata. si post resurre
 ctione carnis. per esset tucta quanta
 i. p̄ perfectione cōpositi. come lacar
 ne glorio sa cō. sic reuestita. i. stati
 cū reinducim̄ carnie glificatā 7 beati
 catam. **P**er dicit hic salomō recto it
 ratione sui dicti dicens. per dicit cō
 dicit ilsumo bene. i. deus nedona di
 lume graturo. i. de isto lumine qd
 nūc nobis donat gratis maḡq̄ me
 ritis nris. ne crescit. i. crescit ino
 bis post resurrectione 7 repetit lu
 me. i. lumē dico dicit cōditiona. i.
 nos disponit aneder luy. id̄ sūdit
 onte lausion. i. nūa uirtus uisina
 crescit conuene. i. in ualēre 7 forti
 ficari. Et ita o3 crescit lardore. s. r
 karitatis dicit dicit a facente. i. ex
 illa uisione accenditur in nobis q̄
 uidento deum accenditur in nobis ar
 dor karitatis. Et ita o3 crescit lorag
 gio. s. luminis dicit uene dēssō. i. ab
 ip̄e sūmo bono. ul' ab ip̄a eternaluce
 si dicat dicit a. **C**omē hic
 salomō explicat uirtutem 7 poten
 tiam corporum beatificator. tūc cum
 aia p̄ uiam op̄atione pulcra 7 cla
 ram. q̄ op̄atio stat ib̄. q̄ sicut flā
 ma p̄cedit acarbonate nec tam ē tan
 ta q̄ uelut ip̄m carbonē ita q̄ eius
 uisio nō appareat ita erit de aia p̄
 uicta cōpō. dicit ḡ queito fulgor
 dicit ḡa neccēdia. i. lux ex teōr que
 iā nūc fasliat nos. fia uinto in appa
 rentia dela carne. q̄ erit tūc splen
 didior p̄senti splendore. cū tūc sit nē
 tam fetida 7 oscura. vñ dicit dicit. q̄

carne latera neopordia tuctol di. s.
 cū hoies se pelluntū asimili cōsi come
 carbon dicit tēde flāma. q̄. s. flāma oī
 tur acarbonate est enī carto. flāma autē
 est. 7 cō. esouēchia quella. i. supat tūc
 illam flāma in candore per uo cōdō
 s. suo. sicut la sua purictia. i. apparetia
 ip̄ius carbonis si diffente. s. a flāma q̄
 tantus est splendor uinay carbonis q̄
 nō pōt uelari asplendore flāme. 7 cō
 patio. p̄p̄ia acarbonate materiali accēso.
 ad carne materiale glificatā 7 d flā
 ma splendenti ad ip̄am lucē luminosā
 7 subtilem. **C**omē hic salomō re
 spondet qōi tacit. pōtēt. n. autor abi
 cere q̄o organa corporalia debilia po
 tuerūt sustinere imensitatē tātē lu
 cis. dicit ḡ uerāta luce. s. ex teōr p̄p̄a
 afatcarne. i. pōtēt impedire nos ul'
 grauare. dicit. i. q̄ gloriā del cōpō
 q̄ sūt nūc debilia sic oculi. scia fortia
 tūc to cōdō pōtā dilectarne. **C**an
 to hic autor ostēdit q̄ solutione fca
 stat omēs illi spūs clamauerūt desi
 deratē am me. vñ dicit eluno elatio
 doro. i. utq̄ societas illoz duoz cir
 culoz mīparuer tanto subiti cōdō
 s. exdictis p̄solutione q̄ subito sic
 interpositione alterius moze ad
 cer amme. i. amē. in signū cōfirma
 tionis. Et st. n. anie dictio ebraica.
 q̄ aliquē est n̄ 7 tam ualet q̄ tū sit. l.
 fiat. 7 sic pōt capi hic. q̄ ille aie di
 perūt cito sit ul' fiat q̄ tudicis. Aln
 ē adūbiū optandi. 7 tantū ualet q̄
 tū ut. 7 sic melius capitur hic n̄ in
 dicat lra sequēs. tercio mō amē sig
 ficat diuinitatē 7 tantū ualet q̄
 tū in dēfinetē ul' i dēficietē. 7 isto
 mō pōt 7 capi hic ut ille aie dicat
 illud quod dicit sit sine fine eter
 naliter. vñ dicit dicit ben monstard
 ho dicorpi mēti. desiderant. n. p̄f
 ctione vmonis. Et sūdit cāz te
 fiderij cōp dicens forse nō p̄m p̄lō
 i. nō tantum simpliciter grā ip̄oz
 ma p̄r le anime. i. si q̄ p̄ matres. i.

Cp̄ siḡ amen

† amey

Assensu Amici ad speciem
Martis.

tationis beatitudinis: tunc quod viderunt et
 fortificavit eius virtute speculativam.
 unde dicitur gloriari in intellectu
 es in presens virtute in ingore abeat
 cem exaltatam. ut levatur quod fuerat op
 pressi subito et magno splendore aiaz
 tercij circuli. Et sicut vigor sibi co
 latum abeatne. quod exeat speculatione
 supra aliam speram unde dicitur eundem
 translato sol comitatus donna. i. soli comite
 atque relictis illis tot aiaz beatorum de
 torum quas videbant ante. Et dicit no
 tantum de se de non deficiu ut placeat et
 tacite intelligi quod in instanti et sine intervallo
 transiit ad aliam speram martis que
 est altior sole. hic oritur dicitur quod
 autor vocat martem maiorem salutem sole
 cum sol sit pater generationis. et mare sit
 autor destructionis. et corruptionis. dicen
 dum breviter factus est. primus prime
 cause et per consequens maiori saluti. vel m
 elius. quoniam in sole sunt doctores qui illu
 minaverunt fitem doctrina et scriptura. i. quod ante
 non sunt milites qui pugnaverunt per fide. et
 effusione sanguinis. unde nota
 quod isti doctores militantes deo ob lingua
 vel pena non tamen meruerunt quod tamen dicitur
 pugnatrices qui militaverunt. omnium ul
 spata. quod exposuerunt vitam et sic a simili
 in mundo isto. Ben macosio hic autor
 ostendit quod agnovit exaltationem suam per
 colorem ipsius planetis martis dicens
 tem ma cosio chio era puleuato. i. ad
 aliorum planetam. per locato nro dila
 stella. i. per splendorem martis qui est co
 loris magis ignis quam mercurius. unde
 ut sol unde dicitur de impurea pui rogno de
 lusato. quia videbatur rubicundior so
 le. Contutol hic autor ostendit quod deo
 tissime regnatus deo. qui fecerat
 sibi tantam gratiam quod per duxerat eum ad
 speram martis unde dicitur io feci volo
causto. i. sacrificium dicebatur. n. olim o
 locustis sacrificium ardens quod aial er
 at totum censum in sacrificio. dicitur. n.
 ab holon quod est totum et c. unde dicitur
 ecce autor quod fecit totum sacrificium de

tota mente sua. unde dicitur contutol il
 core et co quella fanella de e una in
 titi. i. co oratione mentis que est eadem
 apud omnes quia vis habet diffusa ydion
 ata. Et dicitur qual conueni alia gratia no
 uella. i. de ascensione martis. Et non erat
 hic autor ostendit quod cum deuota regna
 tio fuerit accepta adeo. quod per cognomi
 per eundem signum. unde dicitur. clard de la
 chino non erat ante exausto. i. euacuatus
 vel exhaustus. telmo petto. q. v. non
 dum erat completa regnatio in aio chio. i.
 conobi esse litare. i. ipsum sacrificium. esse
 supple accepto. i. deo et fausto. i. felice. quod
 statim feliciter obtinuit quod optabat.
 optabit. n. scire quod esset in illo planeta
 martis. unde subicit signum sue cognitionis
 dicens. et breuit dicitur quod in Marte videtur
 in signum signaculum crucis. i. quia christus
 effigiatum apparebat fulgurans. unde
 dicitur. de splendore. supple duo mapar
 uero dicitur adu magi. i. in tria duas lin
 eas inuales. erat. n. due linee splen
 dentissime constituentes ibi crucem unde
 dicitur contant lucor. i. lumie et tanto
 robur. i. nuber. ita quod ille linee erant
 conformes plane te in splendore et mbo
 re. chio dicitur. i. in mente mea deuota cum
 magna admiratione oblectos. i. osol
 iusticie deus. helyon. n. est nomen dei.
 et iter penatur exaltatus dehilado bti. i.
 quia adornas istos splendores. Et at
 hic notandum pulchram et artificiosam fic
 tionem autoris. quod. n. adans et iusto belli
 io autor bene fingit in eo esse aiaz bea
 as eorum qui per bella acquisierunt glori
 am. pugnantem vel per preceptum dei sicut
 in veteri testamento. vel per fidem christianam in nouo. et
 io egregie fingit quod aie martiales conse
 te siml' constituit signum sancte crucis. ad
 innuendum quod oes tales exposuerunt se o
 morti pro illo domino. qui voluit ferre mortem
 in cruce. ad saluationem humani generis
 Come distincta hic autor de se debet osti
 tutione per signum crucis per vna utilem
 operationem et nobilem et dicitur quod diuersa
 anime et differetes simul ostendere ita fa

Galassia
 mepre via la
 q vulgo de
 via seu facit

tiebant ibi signū crucis. sic varie 7 di
stincte stelle simul aggrate faciūt illā
cōstellationē in celo que appellatū galla
sia. Ad cuius p̄p̄tatis clarā intelligētiā uolo
te p̄re notare q̄ scdm̄ q̄ scribit p̄b̄us li. 1.
metb̄. 7 ad agnū albtis galasia ē 7 ē hoc
p̄notato reseruat ad hanc q̄ expone sic.

Querat. i. illi duo modū lineales p̄d̄i. si
cōstellati. rest aggrati ex mltis aīab̄ beati
i modū stellaz q̄ galasia faciūt. faccan
nel profundo mare. i. intra corpus mā
tis iluenerabil segno. s. sancte crucis. 7
de san guinture diquadranti intōdo Et
nota q̄ hic autō circūloquitū istud signū
p̄ vna silitudine. dicens q̄ quadrates po
siti in circulo faciūt illo signum. Est. n. q̄
quadrans iustū i asthonomia q̄ est qu
arta p̄ astrolabij. q̄ ē aliud i istūm totū
dum in astrolabia. 7 i ip̄o quadrante v̄tētū
om̄ia. que v̄tēri possūt p̄ ip̄m astrolabij.
mō ad p̄positū. si quatuor quadrantes dū
gātū in v̄nū faciūt signū crucis p̄ mediū.
7 ut ista silitudo sit ē clāssima dūo tibi e
exemplū grossū. accipe v̄nū in asonū totū
dū. 7 ip̄m diuisis i quatuor p̄tes equales. tē
illa quatuor quāterū siml' iuncta faciūt tibi
signū crucis. sic p̄ i p̄m figura h̄ alate po
sita. asimili come galasia. 7 cōstellatio illa
que interpretatū vialatē. v̄nū oīdōi p̄mo
metb̄ ē v̄ia sublimi celo manifestā sereno.
lactea nom̄ h̄t candore notabilis ip̄o. di
stincta damnoxi emaggi. i. maioribz lunu
i. astellis luminosis maioribz 7 minoribz
biandeggi. q̄ alba clār 7 appellatū aul
gāibz. v̄ia s̄i 7 iacobī. 7 dīc t̄m̄p̄ol del m̄o
to. s. iustus artū septentrionalē. 7 ātā
tici meridionalē. Et d̄ s̄icē fatūbiare
ben saggi. i. magnō sapiētes p̄hos ad qual
scientiā. q̄ d̄ galasia fuerūt v̄aie opinio
nes 7 ē. Et hic nō q̄ opinio est. p̄p̄ia ad pro
positū. sic. n. stelle differētes i magnitudine
7 splendore siml' aggrate faciūt cōstellatio. cum
egreueritibz asinistro 7 c̄s. 7 p̄o c̄to ista
nē galassie. ita hic aīe beate differētes. Rōm̄
est i tentio autoris. quod indicat lūm
i tēse p̄m plus 7 minū glie siml' p̄portio eēem
sequēs. **C**osi hic autor dēsc̄bit mo
nabiltēz ordinate faciūt hic signū crucis. **C**ui
ad tum ip̄az aīaz p̄p̄tione clarā 7 p
cis. **C**ui v̄nce hic autor excusat ne ueniam
7 dīc q̄ ita se d̄ntebant ille aīe
se ab ampliori dēsp̄tione 7 dīc quod eunt
beate p̄uam sic illa corpuscula min

potentia matēie v̄ncat potētiā in uētime
v̄n dīc lamateria nua. i. altā mām quaz
assp̄i dēsc̄lendam in cellegno. q̄ tū
scendit v̄nes hūmāni ingēniū naturā
xpi siml' hūana 7 diuina. v̄n dīc d̄x̄q̄ la
cūce lampeggiat xpo. i. s̄fulgore osten
debat xpm̄ positū in ip̄a cruce v̄n dīc i
s̄idēio nō s̄o trouare lēsc̄mpio degno. 7
iō s̄idit autor q̄ relinquit hoc ymagina
tioni eoz q̄ h̄nt p̄m̄lōne xpi signatā i cōde
vices. machi p̄ente sua cruce. s. in aīo
amore ul' 7 in corpore s̄ p̄mitētia sic fēc
franciscus c̄sequē xpo. i. sequitū v̄stīg
ia xpi 7 exequitū eius mandata andō mi
sc̄p̄ara. s. quādo v̄debit ista q̄ nūc ego
uīdō diuēl chio lassō q̄ s. nō dīc ampli
us de tam digna matēia v̄edēdo xpo. i.
balenare. i. fulgurare in quel artōz. i. in
arboze crucis uel arboze. i. clauze sic
ego v̄tōi. **D**icōmo in corno. ista est
quarta 7 vltima p̄o gnālis in qua autor
dēsc̄bit i gnāli app̄tione aīaz illaz mar
tialū. 7 dīc q̄ dīc d̄sc̄nēbāt uelocitēz p̄
v̄tanqz lineam crucis. s. rectā 7 transfusa
lem v̄nce dīc. lūm̄. i. sp̄us luminosi si
mouēat dīcōmo in corno. i. abūmo exte
mo linee transfusalis ad allūdo etalaci
ma el b̄is. i. asimilitate linee recte ad pe
dem ip̄us crucis aliqui t̄m̄ exponunt q̄
mouēbantū circularitēz circa quatuor
extēmitates crucis. ita q̄ fatēbant de
se circuli c̄ca cruce. Et dīc s̄intillan
to forte. i. radiando 7 flammādo nel con
gōngierse in seme. i. quādo accēdēbāt
sibi. in v̄ia enclitap̄sso. i. in transitu
ista lūm̄ oīdōit q̄ p̄ior exp̄ōio sit meli
or. q̄ iste aīe accēdēbant sibi in disc̄u
su. puta ille q̄ mouēbant asup̄iori p̄te.
v̄ersus i ferioze accēdēbant uenietibz
ab inf̄iori parte ad sup̄iorem. 7 ita v̄
uenientes ad istū cornū obtinēbant

Gallassia stell
m̄p̄e vialatē
q̄ vulgo d̄
v̄ia s̄i iacobī

negora
tuntat
ip̄oset
f̄asro
deliger
h̄tine
uān
quod ne
c̄s h̄c
d̄nt
d̄nti

nuta. que intermū hic i spera solis. dic
ergo leminutie dicorpi. minutie sunt
minime ciuilibz corporis portiones sic
ille que i radij solaribz p uagatū q ar
homi uocantur lunge ecurte. sinegio si
i. ita qui. s. in mūto nro mouē si per lo
raggio. s. solare dūte etozte. qz puctū
7 trasūsum spere solans ueloci etarde
rnonando mista. s. per massitromes Et
dic q exillis minutis aliquāto listatur
tomus. vñ dic onde. i. ex quibus minu
tis tal uolta filista. idest listatū 7 sig
tur lonbra. s. illa de lagere acquista per
sua difesa p hoc dat itelligi tomū p quā
hō deffendit se afigore calore uento
7 alijs i comodis naturalibz. 7 dic not
antez con ingegno 7 arte qz amā non
facit sibi nidum arte ul ingenio s
solum natura. Vñ uitemus q p rundo
semp facit nidū eodem moto 7 ita fera
suam cauinā sic uiuarius semp facit su
um domicilium eodem motum. filite
apis fauū melis semp uniformiter. hō
uō facit tomū mille modis varijs 7 di
uisis. ¶ E come hic autor desēpto m
otu illaz aiaz nūc desēbit eaz catū
more suo p patione pulerā questat
i hoc q sicut in mūis musico diuerse
corde coordinate siml redit dūcis
simay melodiam. 7 ita iste aīe in sig
cūcis dispoite eaz diuisis vāibz fati
ebant dūcisimū cantū ordina sic li
tera. E una melore. i. armonia catū
de mirapina. i. astralēbat aūm me
um delectatione sua. senēcia intēdē
lūmis. i. qz nūc nō intelligēt formā
cantus. quia non discernēbam ūba.
facoglia per lacice. daturū. i. abilli
luminosus spiritibus de ma parūno
li. s. in spera maris. come giga ear
pa. i. illa duo in istā musica que artifi
cialitē faciūt mirabilem sonū fa dūle
tū tūne. i. sonū in tempore tēsa. i. tēpe
re extensa dūmolte corde 7 dū qatū
cū lanota nōc i tēsa. Et hic nota q
opitio est spua. primo qz sicut diuē
se corde in lūa ita bene p pōtionatū

ad in mē. qz fatiūt dūcē sonū. ita hic
i ista cūce diuēse aīe ita bene p uenē
bant inuēibz qz faciēbant dūcē cantū
7 sicut sepe sonus musicius auditū a
mltis delectatione qui tamē nō inte
lligūt ipm sonū ita hic cantus audie
batur ab autore cū sūma dūcedine 7
tū nō intelligebatū nisi i pūso. ben
macor si iō hic autor applicat excellē
tiam illū cantus. dicens ben macor
si iō delecta dūta lōte. s. illa melodia
pero dūmi uenā. s. ad auditum meū
istud dē. resurge eūia. 7 hic nota
qz istī spūs fortissimi oztabantur auto
rem ad uirtutem fortitudinis. q. dūc
tes resurge 7 uince mūdū 7 eūis eū
nnas 7 fortiter pugna sic 7 nos fēam
uel vince te ipm. Alij tñ exponūt qz
tū spūs cantabant exurgat deus 7 dū
sipientia inimici eius sicut simile poi
tū s. xv. caplo pūg. s. lūa nō patitur
istā exponē. Iō hic autor de sēbit
uirtute 7 efficaciam effectū illius cā
tus i se autore dicens. Iō minamora
na tanto quīa. s. ab hac melodia 7
deis uerbis dē nūna ali. i. usqz ad is
stū cantū non fūi alcuna cosa. s. de
rebus quas uiderat ul audierat i
fra spera maris. dē miligase consi
tolci uīci. i. tanta dūcedine 7 de
lectatione. q. d. hūc usqz nō uidi nec
audiui rem q dūcisus oblectaret a
quū meū. ¶ Forse hic autor re
monet vñā dubitatōne in credentem
ex dicto suo. 7 pmo tangit ipm dē
soluit. Iō qz est sciendū qz posset obi
ci autori sic tudicio qz mūltas res fuit i
hūtenue que tanta dūcedine ligauēit
te sic p sēns cantus. g. tū uirtutis i hoc
p sēntē melodia illius cantus place
bilitati oculor bearnas. dic g. forse la
mia parola par troppo osa. i. p resūpti
osa. p sponēnto. s. illi melodie cantus
nō exapientō tam il piacez de igliadi
telli. s. beatias. de quoz pulēitudine 7
tociens dūcē est. l. dictū est sep pter
quā hic in singulis. n. spūs supra

descriptis sup exaltatione beatrix. bi
uō uideatur oblitus eius. et dicit nequa
li. i. in quibus oculis beatrix mirato
mo disio apolla. q. i. n. alio petit
quāto miratū oculos illos p i nunt taci
te q appetitus eius getatur in specula
tione sacre scripture. ita q nō desiderat
alio. Adhuc sancte hic autor res
pondet obiectioni Et finali i effectū
uult dicit q quāuis uideatū postpo
suisse placibilitatē beatrix. q nō fe
cit comedatione expōse de sup exalt
ata pulcritudine eius tam tacite bñ
fecit mētionē nā de scēbendo dulcedi
nē cantus illaz aiaz p maiori quem
audiuit hactenus. et p sequeūtes de scēpsit
maiore pulcritudine beatrix q vniū
psupponit reliq. sic. n. tacens tam est se
per qn beatrix ascendit ad alioie spe
ram efficiat pulcor et clarioz q iuenit
maius corpus et nobiliores aias. nunc
uide lūm q exultat sibi bene notasti
dicit autor ad adhi sancte. i. qui aiq per
pōdit chi viui sugelli. f. plane. qui
tamq sigilla impmūt forma in materia
vel viui sugelli. i. aie scē. rutiūq uer
um est. ymo neutri uerū n. ymo ex
ponatur sugelli. i. crucis beatrix. plan
no pū digne beatrix pū susio et per oseq
ues beatrix fieri debebat pulcor. dicit
nō meā nūolto ad ell. f. ad oculos be
atrix. h. f. ubi erat illa melodia aiaz
i cruce. q. d. nō uertim me ad beatrix
postq resper aias illius crucis et naci
ni cantū eaz excusar pōm diquel chio
machino. f. qn dixi for se lamia parola.
par troppo osa per excusarmi. q. tēgi du
biū accusando me ut soluerem pūbiū ex
cuso me ostendendo quō in uer uer
tate ego nō postposuerā pulcritudine be
atrix et dicit curdime di uero. i. et pōt
uideri medicare uerū qn dixi q nulla
alia res tantū meligauerat quātum
melodia illa q placibilitas beatrix
est i clusa in illa et datur i telligi pillaz
vñ dicit del piacer scō. f. beatrix non
ec qui discusso. i. exclusum. ymo pōm

in clusum. qō declarat statū dicit pche
illud placere beatrix sūa pū sincero et
monstrando q qōto mag ascendit tanto
mag crescit. iō si nō fieret aliqua men
tio de ieremio pulcritudinis tacite dicit
ret semp i telligi. qn ascenditur altū
oculi. n. beatrix sunt qui ostendūt sibi
omne pulcritudine et hoc tminat caplm.
Cat xv i q dñs caccigunda mlti die
sup mores florentinoz. p.
B Signa uoluntate ide filiqu.
postq in supiori capitulo autor
nū tractauit et determinauit i
generalis de aiaz secus i fluentia mar
tis nūc osequēter in isto quito decimo
caplo i tradit i spenali vñ aiaz illu
strem motenaz de spera martis q narāt
eū geneclogia. et pōtiones antiq et mo
terna sue ciuitatis florentie. Et pōt
caplm potest breuiter diuidi in tres et
partes generales i pma quaz autor in
tradit illū spm. quarecepit et alioquitur
eū palam gratulante. i. fū deus spō reg
atans deo letatur de aduētu expectator
autoris et offert se pentioni sue. rantiū
excusans se rogantur illi et petat q
sit. Indi ad uide. Interia et ultima
ille spūitus respondet pro palat se et
narāt imitatione status florentie. ibi
ofrona mia. Ad pū uenies dico qō
autor pōmouet vñ spm principū sui
gnis qui gratulante recipit eū. Et
primo otinuas dca dicens de scēbit
que tacione cantus illaz aiaz u dñi
spūi loquendi illi spm uenturo. et bre
uiter uult dicere autor q bona uolū
tas pcedens auero amore illaz aiarū
i posuit silentiū dulcissimo cantu eaz
cā satisfacti de scēbit. Autoris quod
ritelant ex reuelatōe diuina. nūc g
exponē sic lūm. benigna uoluntate.
inde se liqua. i. in qua liquido et clare
ostenditur sempre lamo. f. uerū ha
ritatiuus de uita mente spūa. quā
semp recte pcedit. come cupidita fū.
sic falsus amor liquidatur nelamig
f. uolūtate indirecta pose silentio

aquella tolce lira. i. illi cantu dulcissimo
 illar aiaz que cōcordabant i cantu. sic cor
 de in lira utiam p̄actū est in p̄cedenti cō.
 vñ dic effici quietare le sancte corde. dicte
 luc del. i. quas laderia del ciel. i. manus
 dei alga etia. i. remittit et mouet p̄m quōd
 sibi placet tamq̄ optimi citarista q̄ semp
 bene tempat cordis. nec unq̄ oberrat sic
 sepe citariste mōtales. Come hic autor
 exdcis d̄ q̄ ille aie nō possent tēnegare in
 ste p̄cantibz quoz p̄entio est exaudibili. vñ
 dicit p̄ modum interrogatiois. quelle sustā
aie. f. aie beate come seiāno forte. i. quāmo
clauderent ames aigusti p̄regi. q. d. nullo
mō. quod declarat statū p̄ signū sine effcūz
dicens de fuoz cōcorde amare q̄ omnes
cōcordit et p̄nter tacuerit per dūm uo
glia d̄io le p̄regasse. ex comoditate tacēdi
q̄ fuit plusq̄ exaudire p̄cāte. **¶** Beuce
h̄ autor sūpta occasione exdcis arguit q̄
in ste punitū eternāliter. qui peccat eter
naliter in suo eterno. f. dō. d̄i. i. quicū
q̄ sūspoglia quel amore. f. dei qui est i fi
nitus sine fine eternalmēte q̄ uellet se
per vincere i amore terrenoz q̄ in ip̄o est.
et sic peccat etēnalr per amore dicosa de
nō dūm. i. amore temporalū trāsiōioz.
Quale hic autor dēscibit accessū unū il
larū aiaz sūsus se p̄ vñā pulcra et p̄pam cō
patione. et breuiter dicit q̄ splendor illū
aie cursim dēscendit ad cū. sic napor accēsi
cectatis et serenitatis discunt. p̄p̄atē p̄
aerem. de quo dīc uulgus q̄ est stella ca
tens. Hūc uide lūm et ordina sic. Vñ ast
ro. i. vñā stella et hec erit aia cuiusdā mul
tis cui nom erat caccia guida qui fuit i
antiquū p̄decessor autoris et erat i forma
stelle ibi cū alijs martialibus. Vñ dicit
dilaconstellation del inspietē. i. de aggre
gatione illar aiaz que s̄stitabant ibi si
gnū crucis sic mltē stelle aggrate simul
futūt vñā cōstellationem ut dē est d̄
gallasia caplō p̄cedenti corse apic diqla
crat ubi ego eram talcorno dēndēstō
sistente. i. adestro latere cruas. talq̄l
subito feco. i. napor ignitus subito et
motus discōre adhora adhora. per hūc

rini tranquilli epui. i. p̄ aie q̄n tēpore
 magne serenitatis i exstate. aer ē bñ
 quietus et purus auctis et nubibz. tōic
 mouento gloch de stāia securi. quia. f.
 subitaneo motu et splendore trefac et
 dentes. Et sūadit epue stella de tram
 uti loco et tñ nō sit stella. vñ de dīc senō
 de nulla septe dilaparte ouel sacente
 q̄ nō uanescit splendor ibi ubi i caput
 et cō. f. subitus ignis dura pocho. sic
 p̄ ad sensum. Et hic nota q̄ iste sub
 tus ignis vocatur ap̄bō assub. sine ste **¶** **Assub.**
 la catens et c. **¶** Et si parti hic auto
exponit et declarat vñum dictum sūū
q̄. n. dixerat q̄ vñū astū euacuerat
ad pedem crucis. cōigit illud dē et
dicat q̄ nō euacuat si usū est euacuerit.
q̄ motus splendoris eius dēscendit ad e
um p̄lineam rectā. dīc q̄ nēlagēma. i. ste
lla illa. f. aia p̄cciosa se parti tal suo nāstr
i. aloco sine comu testro crucis i quo erat.
matranscorse p̄ la lista radial. i. p̄lineam
splendētē sui radij. Et declarat tūc
ursuū ip̄ius splendoris p̄ simile dicens
de purū fuore dicto ad alabastro. Et n.
alabastū gomis marmoris lucidissimūz
p̄cū sūp̄fici p̄p̄us p̄nguedine dīscūit
ignis sicut sūp̄uctū. ut dē est de flāma
urente plantas simoniaco. dēmo nono
caplō inferni et testro lapide p̄uutū in vñ
gueto q̄ d̄ alabastū de quo in euāgelio.
Et hic nota quō p̄p̄mo sūp̄ius fca ē p̄p̄i.
p̄mo q̄ aia eleuata in celum calore so
lis iustie dei et stella op̄atur igni ellēu
to in altum calore solis mālīs et sic ille
ignis est vapor accēsus splendens ita
ille sp̄us erat ardens et tūtilans et sic tal
lis napor ut stella catens et tam nō est ita
ille sp̄us in sūis ē discūrit et tñ nō fuit
vñmo splendor eū. **¶** Sup̄ia hic auto d̄
q̄ gratanter iste sp̄us recepit eū et primo
ostendit qualem se ostendit i bñā p̄
silitudinē cōuenientissimā ad cū inte
lligētiā est p̄notandū q̄ sicut fingit et
virgillius vñ eneydos. Eneas ut sepe
dē est dēscendit ad infernū uiuens du
ce sibilla sicut tactū est sedō caplō i fēu

Caccaguida antiqui
 p̄decessor d̄m̄s.

7 purgatorij caplo. Et cu puenisset ad
campus belisum amenu timent. inq
stant aie illustium uxor reperit ludu
seny patre suu. qui cu summa alacritate
cepit eu ad hiam die q autu lombria tan
chise. i. aia q appellatur umbra ap in fer
ros. ut sepissime patuit i inferno. 7 pu
gatorij. si porsu si pia. i. ta benigna erga
encam filiu suu. sic supple nuc iste sps
fecit erga me quado sacor se de filio. s.
enea dicens uenisti tandem. ueliso. i. uel
i campo pioy. Et hoc dico sinostia ma
gus musa. i. si fictio uigili qe sumu no
thor poetay latinor. i. maior me qz
fuit meus dux docto 7 magister. 7 tri ego
discipulus i terdu excedit ad agistru
uay platone 7 homerus. pnapidem
ita de mltis merita fede. q. d. si creden
du est uigilio excellenissimo poeteq
fingit hoc deenea qui in uita descen
dit ad inferno metali intelligas ad cog
tione 7 expulsiore uicior. Et hic nota
quo dea filitudo est. pissima. sic. n. Enea
descendit ad infernu dux sibilla ita tan
tes ascendit ad celu dux beatrice 7 sic
Eneas reperit patre suu senie ita dnt
repiit anti quu ptecefore suu. 7 sicut
eneas reperit patrem i campo ameno
7 luminoso in quo erat aie illustres
uor sapientu 7 pboy ita dantes reperit
istm suu maiore in campo spatio ssimo
celi delectabilissimo 7 luminoso in
quo sunt aie gloriose sapientissimor
bellator sic in spera martis. 7 sic anch
ises recepit letissime encam diu ex
pectatu ita cacciaguida iocundissime
recepit antem diu desiteratu. 7 sicut
anchises poyit enee mltia utilite per
que eet pmutus cōtra actus in
micorū ita cacciaguida poyi mltia salu
bunt danti p qz eet pautus 7 puius
contra impetum ad usoru 7 ad usan
oru suoz. sic omia hec clare patebunt
in fia. Et sic potes perpendere quo
autor nr cucuspessimū scuit face
re alieno suu quod est difficile u testa
tur hoz in sua poetna. ¶ Osanguis.

M. J. C. hic autor describit actū sine orationem
comedatoria cacciaguite ad se. dices qd
ille spūs pū nūo gaudio, pūpū in hanc
laudem autoris. osanguis meus, e ceta
ad au dei enucleandū finam est sumiter
notadu. q aliqui pū nūi sūt subtilitē
exponere istam hām. dicit autor non
intelligit istā hām. nec ego itelligo. qd
autor nō intelligat, pūte uidentur per
dēm ipm qz dicit in lūa q nō intelle
xit cū ita locutus est, pūnde. Scete
ista est mala excusatio ignoratie. pmo
autor bene itellexit ista uerba 7 ego r
bene itelligo. illud aut quod adducunt
ad pūtionē sūt dū directe facit d eos hā
autor benedicat paulo i. q ipse spūs sub
iunxit quedam pūnda q ipse autor nō inte
llexit. si ex hoc nō seqū q nō intellexit qz
dixerat ante. imo pūnariū ex pūse pūpū
ut q itellexit uerba pma 7 sic talē ex
ponetes recte cōtradicit literē 7 itenoz
autoris. hoc pūnotato. nūc exponam lite
rā. dū cacciaguida autor. osanguis m
eus. i. osilū mi dilecte qz autor descen
dit de sanguine eius ut statim dicit x
ipe. agnata dei super infusa tibi. i. de sup
s. acelo missa tibi. tibi dico. sicut cui. i. tū
q illi cui. 7 anna celi. i. porta celi. est sup
ple. his reclusa. i. apta unq. i. aliqn. qz
s. porta celi ē apta nūc tibi semel qz nūc
in corpore ad celum ex spūali gratia. 7 ue
nies iterū. i. tempore mortis. nā si conce
ssum ē tibi uiuenti uenire ad celū cū car
ne nō est credendū. q tibi reuenti si
ne corpore de negetur maxie cū autor
dixerit sup e. do nō si scēte scēcia ri
toxiat. ¶ Cōsi hic autor pōit effcūm
illius orationis dicens qualis fēus ē
ad uerba eius. vñ continuās dē dān
dis dū qūellūme. i. ille spūs luminos
us colū. i. ita locutus ē sūma effcēz
oueo mātēsi alu. i. attente respexi et
notau ipm. 7 dūc pūsiā uolūsi il nūso q
lamia donna. ac si uellet dicere scē dō
quis ē iste. qui facit m tantū festū. et
qūdicat de me tam optabilia. Et se
quitur estupescato suū. ex re subita et

mirabili. quinci. i. expte illius spūs
equi. i. expte beatrix delectat su
delecto quare. de un nro. i. leticia ar
te delecto agliati for i quibz maxime
eminet delecto eius. roie tal. i. tā sup
excellens dno pensat totat lofondo r
dimia gratia r del mio paradiso. i. p
uenit ad fine gratie michi dicit qd a
deo r mee beatitudine. q. d. uisus o
sum in ee plenus beatitudinis cor me
s. oculis intellectualibus. Et nō qd
autor apte fingit hōc inuēs q beatit
ualte ualde letatū r laude r comen
tatione alunz sui q bis merebatū pa
radisum. r uere merebatū paradisi.
qui tan alte tā pulere delectat ipm po
tice ad manifestandū glām dei. uel
nemus q autor ex hoc magnificat r ex
tollit stupem suā. q est sume delec
tabile. sic ipse autor testatū in pnci
pio capli prime sequens. **I**ndi
audir. Ita est sedā pmo gñali in q
deus spūs regnat deo letatū de ad
uēti expectato anto r offert se pe
titionis sue. Et autor excausans se re
gratū illi r petit quis sit. Et p
mo autor pmitit altam locutionē
r nō intelligibilem illius spūs dices
Inoi. i. post deā uerba. lo spūto. s.
cacciagute giocondo. i. hylans et
delectabilis. ad uide. q. letum r del
ectabile erat autori audire illa ūba
o sanguis meus r aueder. q. letū r
delectabile erat autori uidere illū
antiquū patre sui sanguinis i bita
r actu pio r paterno de quo deū ē.
Alij tñ ostendit sic lo spūto gūisse in
supple giocondo ad uide. s. ipm spm
dicentem ūba tā blanda caueder. s.
beatitē. siue pulētudine oculorū
beatricis al suo principio. s. p dcoz
uerbor o sanguis meus. si pmo co
structus est melior. cose dno non
inteli suparlo profundo. q. d. q ūba
eius nō fuerut intelligibilia. Et asi
gnat cām q nō intellexit eum. di
cens q hoc nō fuit ex intentione loqis

ser ex infirmitate audientis. Vñ dicit
ne mihi nascose. i. ille sps nō occultauit
se michi loquendo. per election. i. ex uol
ūtate. q. d. nō de industria. nō data
opa fecit hoc maper necessita. r ecce
quomo. del suo xpto. i. eius mē
talio locutio. si sopra pose al segno di
mortali. i. sup puit uoces nobis ite
ligibiles. que uoces sūt signa conce
ptionū mentaliū. q. d. q fuit locutū
de tam alta mā q transcendit facul
tatem humani intellectū inuētiū
i ista uita mortali. **E** quando h
autor ostendit quō deus spūs post
tale altū loqui nō intelligibile cept
loqui intelligibilitē r regnatus ē
deo de grā xella autori. vñ dicit lapu
ma colla de permi sin te se q alia ū
ba pfunda nō intellexerat suo otho
o uno. s. o deus quies trinus i per
sonis r vnus i suba. benedeto situ
dx sic tanto corese nel mio seme.
q. d. qui tam large donasti grāz istū
de sanguine meo. Et h dicitur. r
quanto lauto de ardente affecto. i.
post q in tellectio nel locutio mag
affectiois suo si fogato. del distese
il parlare in nel lo segno del nostro
intellecto. q. s. cepit cōsciente re r
ad uerba intelligibilia r ophensibilia
ab humano intellectu Et hic nota
q autor tacite uls ait i telligi. qd
ille spūs scā mentione de grā data r
autori r de eius ad uēti ad celū lo
cutus fuit alte discens de diuina
grā q pfundam mām impartitur r
infundit hominibz r ita subtilē r p
fundē q nō potuit ipm intelligere.
s. postea de scēntens ab illo sumo elo
quio cepit loqui mag basse ita q pot
terat intelligi. **E** sequio hic autor
ostendit quō regnatione scā pmo
trinitati ille spūs fecerat ordē suā
ad ipm autorem ostendens p fectōz
illius vñ dicit eseguo. i. ille spūs de
in te locutū fuit sub hac forma ūboz.
Ad quoz ūboz intelligentiā q amitt

sunt male intellecta est pnotandū q
iste spūs nō uult aliū dicere senten
tialr in effeū. nisi pantes nūc ad i
plenerat de desiderium suū ueniedo ad
celum. q̄ expectauerat diu 7 cū mag
de desiderio istū aduētū quē p̄uenerat in
speculo ueritatis. in quo beati uideāt ne
ra 7 futura mltā. sic tōcōs iam patuit
7 patebit in libro isto. Itūc uide lūm.
q̄ satis difficilem 7 o sūmā ueritatem 7
stine sic. Ostendit m̄ ai soluto. i. ad im
plemisti grato elontam digumo. i. lō
gū 7 letū de desiderii meū. qm̄ de sider
am uideret te hic. sic p̄uenerat in deo x̄i
dic ieiunū dico. tracto legentō. i. per
me del magno uolūte. i. delibrio di
uino profunditatis in quo ego legem
te huc ascensurum. in illo. n. om̄ia 7
sc̄pta sunt i mutabilr. vñ die dō nō
simuta mai biādy ne bumo. q. d. in
quo nūq̄ sit mutatio ul alteratio ali
qua. q̄ ibi nō cancellatur nō aditū
nec detrahunt quicq̄ sic in libris. n.
mortalū plenis mentatys 7 erro
bus multis. 7 ibi arguitur ignorā
tia dicentū q̄ i sc̄ptura librorū tāto
debet ēē de albo q̄ tūm de nigro. q̄
hē nō h̄t locum hic ubi autor loq̄
de etēno oscilio dei. Et die dēntio
aquesto lume. in d̄io t̄ip̄lo. dicūt
aliqui. i. intra planetā martis quē
corpus rutilum luminosū s̄ h̄sta
exposio uideatū uā 7 satis osōn a
est t̄n nimis larga iō dicatur uerū
7 p̄p̄no. dēntio a questo lume. i. ita
lūmē qd̄ me cū cundat. q. d. māia
mea. i. qua diu fuit de desiderii p̄lēm
Et surdit meret dicolū. i. media
te auxilio beatis. dēntio uerū lepū
me alāto uolo. i. que inuēit te alas
speculationis 7 streplationis ad altū
uolati celi. q. d. que fec̄ te habile
7 potente ad intelligenda diuina. 7
Tu credi. In hac parte cacti agūda
intendit ostendere autori quō si
gularis amor mouet eum ad faci
endū sibi singulārē leticiā differ

rentem ab alijs aiabz. que sūt infili
glia. 7 p̄mo excusat autorem. q̄ non
perpendit de hoc. Ad hūi lūre intel
ligentia q̄ fortis n̄ ē p̄notādū q̄
spūs iste h̄e inter 7 sūmā colligit
opinionē autoris quā h̄t de oibz
aiabz illis p̄p̄ excusatū si ignorat sp
rituale causam maioris sue leticiā
sūma itaq̄ itentiois est ista. tu cre
dis. q̄ aie beatorū uideāt affectionem
hoīnū a n̄q̄ exp̄m̄at olingua. que co
gnitio est data nobis adeo. quē p̄m
cipium n̄re sc̄ie. 7 a quo ip̄a deriuant
sicut unū est p̄ncipium numerorū et
ab ip̄o deriuat quicq̄ 7 sex. i. nūi p̄ur
7 dispares 7 ita est causa q̄ nō peti a
me quis ego sum ul q̄ ego uidear tibi
letor ceteris. Itūc ad h̄am d̄ie cacti agū
da tu credi d̄i tōi pensen mei ame. i. sū
at 7 ad me. itaq̄ lūmē nō est ibi p̄nomen
s̄ ubi tāquē d̄e p̄mo. s. deo asimili s̄
come il cūq̄ el ser. i. nūis p̄ur 7 im p̄ur
ma d̄alim. i. ratorat ab uno. q. d. sicut i
om̄s nūis deriuatur ab unitate ut ait bo
etiū. 7 d̄ie s̄i cognose. i. si cognoscit nūis
quīnāus 7 senarius nō cognoscit nisi
p̄ unitate q̄ est radix om̄is. Et surdi
ep̄ro. i. i d̄eā q̄ credis nos om̄s sc̄ie
cogitationē tuā nō dimādū d̄io misia
ep̄ro d̄io p̄ia p̄m gaudioso. i. nec pe
tis quare uidear facere tibi maius fe
stū d̄e alen alāto. s. spūs. diquestā tū
bagaiā. i. istorū militū x̄pi belicosorū.
Tu credi il uero. hic autor iustificat i
gnorantia autoris p̄ eius opprimōē
uerā 7 petat ut exp̄m̄at i tentioē
suā. Vñ d̄ie tu credi el uero. i. tū h̄
bes uerā credulitate de h̄e q̄ i rei n̄e
tate l̄m̄ h̄e adeo ut p̄oiatū. d̄e m̄en
ori. i. qui h̄nt minorem gradū glōrie
sc̄dm̄ p̄ua m̄ēta. ei gradū. i. q̄ h̄nt
maiorē gradū sc̄dm̄ eorū magna et
excellētiōra m̄ēta diquestā uita. s.
etēna. m̄uan nelo spe glio. i. in deum
tāq̄ i speculum in quo relucet om̄is
ueritas vñ d̄ie in d̄e. i. i quod specu
lum tū p̄andi il p̄r̄sē p̄ua d̄e p̄si

recte explicat cogitatione p̄us q̄ cogites. i.
quia. i. res et cogitationes sūt manifeste et
presentes sibi ante q̄ fiant et h̄c exp̄ie
tiam de h̄c q̄ uides q̄ ego de scendi ad te
q̄ p̄ntia in deo cogitatione tua Et sūo
dit. et q̄ uis ego in dea tuū uotū etiam h̄c
responsione p̄ntia. ad ip̄m p̄tentandū
indominū uolo q̄ p̄rio ore tu exp̄mā ut
magis ad impleatū uelle tuū. dic ergo
maluere tua sicq̄. i. sine timore. i.
balta elicta. q̄ uis nō me cognoscas. sūo
in lauelūta. i. sonando detegat. soni eloi
sio. i. sonando app̄iat desideriū illius uol
untatis. acui lamia n̄p̄sta egia dicem
i. p̄parata et deputata q̄ iam scio quid ueli
et quid desideres. Et assignat cām quā et
dicens per del sacro amor. i. tuus quem
h̄c ad sacra et ad me sacra et faciatū po
ema. in de. i. in q̄ amore tuo. io uegli
i. uigilo cum perpetua uista. q̄ d̄ q̄ p̄ti
uus et semper uideo i speculo dei. et diu
uigilam expectans illud festū et̄n dīcī
ed̄ ma seta diuolae diuigat. i. et qui amor
accendit i me dulce desiderū tuū sate
pia meglio. i. plenius et p̄fectius quere
tur. uel dic et melius. sate pia meglio
i. amor meus facit. q̄ quod p̄ntia i deo
futurū nūc et̄ deo actu p̄ns. et au dia te
de syderatū. i. inuolūti. hic autor p̄mit
responsione suā ad d̄a dei sp̄s. et p̄mo ost
endit quō p̄tuerit licentiā abeatne q̄
melius disposuit eū dicens i o inuolūti
abeatne sine cui consensu n̄c agebam.
Et otinuo obtinuit quod tacite petebat. i.
et̄n dicit equella uoto p̄ia chio parlat̄. q̄
d̄. p̄tuenit p̄tione meā q̄ p̄no uerat in
tentione meā et̄n dicit et̄ arosem. i. addidi
in aliqui t̄n textus h̄nt arosem. i. h̄c ac
cidit p̄ ignorantia idiomatica sic et̄ in illis
locis et̄ uocabulis istius libri nam arosem
ē uulgare florentinū. et̄n anno. i. tam let
tam cōuictam oculor. de feta enesier la
li aluoler meo. i. ad ansit desiderū uo
luntatis mee. **P**orcomiciai. hic autor
facit responsionem suā. et p̄mo p̄firmas dic
tum caciagure ostendit q̄ paritas et̄ qua
litas. q̄ uidet i om̄ibz et̄ singulis illū ostē

llationis nō p̄mittebat eū credere q̄ ip̄e ma
gis q̄ alius afficeretū ad eum. uic q̄ poi
i. sc̄is au d̄p̄ ex cōsensu beatias comici
ar cōsi su ip̄le loqui et̄ dicit ante q̄ p̄te
rem quid uolebam scire alio laffette
el sēno. i. affectio et̄ sapia uia. si feci dū
p̄ro p̄r c̄aschn diuoi. i. equa lance af
fecti m̄tem meam. q̄. i. nisi fuisset m̄
om̄s equales i affectu et̄ sapia. et̄ hoc fu
it comelap̄ma equalita ma p̄r se. di
xit eū sup̄ in p̄ncipio hui capli. q̄ ben
igna uolūtas imposuerat sc̄lentū illis sp̄i
ritibz cōd̄nter et̄ p̄nter et̄ regueritū ab auto
re. et̄ ex h̄c autor nō mouebatū plus ad u
nū q̄ ad alū. Et sicut autor rōne tate
paritatis dicens q̄ h̄nt talem equalitatem ad
unū lumine. et̄n dicit p̄ro d̄el sol. i. d̄u. de
ualumo carse. i. qui illuminauit et̄ accen
dit uos sic sol sydera sua. col calat et̄ cōla
luce. i. cū amore et̄ sapia. et̄ si uigili. i. in
nobis singul̄ de tute somiglantie sono se
arse. q̄. d̄. nō possū ad inenire digna filitu
diue uel p̄tione ad exp̄mēdam tātaz
et̄ tām uabile p̄ntatē in beatitudine. **A**u
uaglia hic autor itendit regitaiū d̄u et̄
sp̄m. et̄ singulā festo quod iam ostendit sibi
ex signis et̄ uis. Et p̄mo excusat se q̄ nō
potest facere cōdignā regitaiationē h̄n
lem iō regitaiatur sibi cōd̄tē nūc nō h̄o
tenuis. nūc uide h̄m et̄ expone que fecit
ab̄ibz ē p̄re h̄sa et̄ pessime i tellecta di
cit autor **A**uaglia enei mortali argom
to. i. uolūtas et̄ facultas i hom̄ibus son p̄
miti in ale diuisa m̄te. et̄ uerū dicit. q̄ uolū
tas humana. maxias h̄t alas q̄ multat
uult. ymo om̄ia ymo i possibilia h̄t potestā
h̄t alas minimas et̄ p̄ns diuisas auolū
tate q̄ h̄oies nec sunt nec possūt assequi
q̄ uolūt. p̄ argumētū faciendū aliquid.
uel talis nescit se argumētum. et̄ dicit
per lacation diuoi et̄ manifesta. q̄. d̄.
uos beati bene sc̄tis cām q̄ uolūtas
et̄ potestas sunt diuisē i hom̄ibz. h̄ nō i
uobis. q̄ uelle et̄ p̄se nō differūt in e
nus. et̄n sicut. ostendit de son mortal. i.
homo misento in questa diuagaglia ca
recte i impantate. quia. i. potestas nō

corespondeat uoluntati. q. v. l. x. bonu uelle.
si nō scire nec posse regnandi robis scū
dū qualitate beneficii uti vñ dīc epō. s. q.
sentio mei potētem i sufficere nō regnat
io alapaena fella. i. lere gratulationi q.
m̄ p̄tēma affectione feculis. se nō colore
q. plus possum aīo q. lingua ben hic au
tor nūc aperit desiderii suū uñ oblatio
nē scām supius ab illo spō petat q. quis sit
vñ dīc ben suplico iō atē. i. supplicatē peto
ouino topatio. i. opreciose spūs quē autor
uocat topatū q. rē. de ingenu questagi
oia p̄tiosa. i. qui exornas istū planetam
martis. qui est locale p̄tiosum producē
tam clausū i illustres r̄uos i mūdo p̄tē
m̄ facit diltuo nome satio q. s. multum de
sitero scire. p̄pter ea q. uidet i audim mte.

Ostendit m̄ia ista est tertia i ultima pars
gñalis in qua dñs caciaguidi p̄palat se i
mutacione sue ciuitatis florentie. i. p̄mo a
autor ponit respē illius ad p̄ticionem
sua descēntis se ap̄ncipio cognationis.
vñ dīc autor ille caciaguidi fēmi coral
p̄ncipio n̄spondendo. s. ostendit m̄ia. i.
ofilij m̄i q. ex meo genēte descēdasti sicut
planta ueniens ex arboze uetusta. i. dicit
in dē iō compiacēti utiū ūbis enāgli
i quibz dē pater dīc de filio hic est filius m̄
eus dilectus i quobene michi cōplacui. i.
p̄m̄ aspectante. s. aduētū tuū ad celum
iosu latia indice. i. p̄m̄ de stipe tua ci
uis ego sum stipes. **P**ossit dīc autor
ōndit quō dñs sps descēpserit genologi
am suam p̄gnatous p̄sanguinitati ut of
tenderet quō erat āncellor p̄m̄ eius s̄to
cūm p̄sapie senē ordinatus cognosce
dum. est p̄scentū q. iste dñs caciaguidi
buit vñ filii nōie aldigherū ex vñcē
sua i dē. **N**ūc ad hāc dicit autor ille c.
caciaguidi p̄i comicio supple dicere m̄
anūscato stipe cepit manifestare plā
tas siue ramos q̄tescēnterāt ab illo Et p̄
mo i cepit a filio suo aquo scā est tenōina
tio totius cognationis autoris dices. i.
quel m̄chūz s̄idice tua cognacione. i. a
quo tenominatur tua p̄sapia aldigheri
orū qui fuit homo elatus aī sic cōmūte

C. n. origine dñe

sunt vñ nobiles vñ dīc edea gūto ilu
onte. s. purg i lapuma cornice. i. i p̄mo
circulo purgatoū in quo puniuntur superbi
portantes sara grauissima i cornice circu
endo mōtem i elinani ad terrā p̄ ponderis
grauitate cento anni ep̄uie q. iam sunt
plures centū annis ex quibz mortuus ē
i p̄m̄tus p̄ vñū supbie. fūc meo figlio
uocatus aldigheris ut iam dēū est et
fue tuo bisauo. i. pro auus Et hic nota
q. eodem nōie uocatus est p̄tē autō. s. i.
ut. n. dñs aldigheris iuris p̄tū. Et
fuit ben s̄icōnem dē tiliuora. i. abze
uies lalunga fatica. i. laboriosa i longan
penā q. luit iam ultra centū annos. la
boriosissimū. n. est sara ingens iā tēpē
tanto. i. dīc colopere tue. puta orationibz
belemosinis ieiuniis i filibz que fuit in
suffragiū aīaz defunctor. Et p̄ hoc nota q.
ip̄a aīa beata nō p̄t breuiare tēp̄ p̄ne
fili. p̄mo ē opus auxilio bonū qui sint
i p̄ma vita. **S**ūnce hic caciagūda
intendit descēbere mutacione mox sue
ciuitatis i ut cautū resp̄ndit florentin
os p̄mittit honestū i trianglū statū suoz
ximiū in quo ip̄e natus ē. Ad cuius em
dentā est p̄notandū q. in millio cētēsiō
quiquagesimo quāto. florentia erat mi
nor q. m̄ sit duabz p̄tibz fene sic appiet
ex ueteribz muris. i. erat h̄itata agente
nō tam malinola et sagace sic mō. cōtez
tabatur. modico nō discēbant p̄m̄dū
re portādo domum diūsos mores cōsue
tudines et fogias. in uestibz abis p̄oi
moto uiuendi. ut statū patebit. nunc
ad hāc dicit caciaguidi sūnce p̄m̄
nostia. s. ista uia i p̄ge. ubi nūc h̄t bellū
et bellum ciuile. **S**ebria. s. in vicin ubi
mō est i tēp̄uans pudica i uita i h̄c
itate ubi mō ē in pudica lubrica et in
honestā dēntro dāle mura antida. i. i
tra menia sua p̄ma. h̄t. n. florentia tē
cūculos vñū intēiozem altero s̄m̄ q.
fuit diūsis tēporibz ampliata. sic alo
nonia i padua mō in tēuon cūculo ē
albana monachoz sc̄i benedicti. cū ecclia
dicatū santus Stephanus. vbi certūq.

C. n. nome. patris dñi.

¶ *Braccius & ceteris.*

¶ *8 Florentia.*

ordinatus pulsabitur hore q̄ in alia
aliqua ecclesia ciuitatis q̄ tam hodie est
satis i ordinata & neglecta. ut mōi dūz
audire venerabilem p̄ceptore meū bo-
cattum de certaldo legentem istū nobil-
em poetam i deā ecclesia. ideo dīc ondela
i. aquo circulo i terioi p̄tā ip̄i floren-
tia toglic anchora & tertia enona & sic de
alijs hōis. ¶ Nonauca hic cacciag-
nari incipit renarrare de p̄uatiōnez
mōz modernoz florentinorū p̄curēs ua-
nos gestus mulierū suarū dicens ip̄i
florentia tempore meo nō auca dūten
ella q̄ tūc dūc florentine nō portabant
iccalia monilia & talia circa pectus bra-
chia. sic mō. & hūc etiā sit alibi non coro-
na. nō vtebantur ē florentine regine
sicut nūc. ibi & alibi. nec istud nouū. Na
Lucanū item dīc de corona romanarū
nō tōne contesate q̄ nō portabant calci-
amenta cōtesata more vilium femin-
arum. sic nūc. s̄ hodie portant p̄ietas
ad calceos. q̄d turpius. ¶ Non cantum i.
argenteam aureatā. sic nūc s̄ ante hodie
portant cituram ex māgantis sine plus
contextis de fusille auerere pūchila
perona. i. plus q̄ p̄sone dignitatē. q̄ v-
ltra decetiam status & cōditionis ea-
rum. quā tūc fornatā nō portabit p̄-
las in calcis. sic mō ibi fatuit ueneti-
is & Janue. ¶ Non facia hic cacciag-
nari de s̄p̄o sup̄fluo ornatu mulie-
rum florentinarū. Nūc des̄bit nūmū
sumptū doctū caritatem. & dīc q̄ pater
nō solitabitur circa fillam nascē tem-
pore. q̄ nō mātabantū tūc tan cito. nec da-
bantū tam magne dotes sic nūc vte-
dict la filia nō facia ancor p̄ura al-
prore nascento q̄ quicq̄ pater habet
vauit in dote filie. Et redit ratiōez
dices de tempo elatote nō fugia quū
et quūdi lamisura sius bene inte-
lligere istam līam q̄ cōuiter est ma-
le intellecta. ōz q̄ rectas singula sin-
gulis & ostinas sic de tempo non fu-
gia lamisura quinci. i. etis puelle nō
fugiebat mēsurā ex una parte. sic nūc

nam puelle solebant nubere i rigesio
uel vige simo quito. anno nūc uō ul' nō
no ul' vntesimo. silitē elatote nō fugia
lamisura quinci. i. ex alia parte sic nūc.
Et hic nota q̄ ligurgus fecit legē ut se
mūc nuberent sine dote. tū scdm̄ una
cūilia & canonica melius est q̄ dōs det.
q̄ soldat v̄nus p̄uines ciuis dūc filie
sue in dote m̄ ducentos ul' m̄ctos aūcē.
Nūc aut dat duo milia & mille quige-
tos. & hic nota q̄ l' dōs detur femine p̄-
onera matrimonij sustineda. tam sup̄-
flua dōs nō laudatur q̄ de p̄uipat domuz.
ymoliguris rex inter alias leges su-
as mandauit. ut mulieres sine dote
traheretū viris & c. ¶ Non auca hic ca-
cia gūm de s̄bit luxum florentinorū in
amplitudine stantiarū & mollitie sup̄-
elle tiliū. dicens & florentia tempore m-
eo non auca case difamiglia uote. ex-
ponit aliqui q̄ tūc nūmū erant facie
expulsiōes parū. q̄ postea s̄c sunt
sepe. & recentez erāt s̄c t̄p̄ illo. s̄ ista
expositio l' iūcatū. s̄sona nō tū est ue-
ra. q̄ licz s̄c esset iste expulsiōe tū
ita germinat florentinorū senie q̄ flo-
rentia erat de cuplo plus repleta gēti-
bus isto t̄p̄ in quo loquitur q̄ t̄p̄ ip̄i
cacciagnat sicut ip̄e met dicit i s̄cā
ti caplo ideo exponatū & uenūs q̄ hoc
dīc q̄ t̄p̄ suo stabant due & tres fami-
lie in una angusta domo. nūc autē e-
stia & nūc florentinū cū v̄ore & duob'
filijs tenet palatū amplū. i. quo co-
mode starent. x. familie. Et sūdit &
mollitie camerū sup̄flua p̄ exemplū
sardanapali. Attenius eurentianū est
p̄sciendum q̄ Sardanapaliū. sicut s̄-
bit Justinū & c. Et cūstatiū sup̄ libzū
etibi. Ad līam ḡ dicit Sardanapalo
non era quito ancor. i. nō dūm p̄ ue-
nerat florentia mollities sardanapa-
li amosnar cio chen camara si po te.
Nam sardanapaliū fuit strososissi-
mus circa muliebres molities in ue-
nientis fuit. n. p̄mus q̄ uenit usū
culcitē & plūmaz. mō ad p̄positū

¶ *de mote m-
ex roma.*

¶ *8 monte
vcellatorio
de florentia.*

¶ *8 venetia
Janua.*

¶ *8 sardanapallo
inuenit q̄ d.*

uult dicere cacciaguta q̄ tēpore suo
nō erant florentie illa ornamenta t̄p̄
parumēta amara: q̄c sūt mō. nā nō
credo q̄ sint imūdo camere delitose ⁊
sup̄fluitas plene nisi florentie. vnaq̄
que. n. ūr camera Regine romā istai
strumēta sūt incitamiēta ad libidinem
Florentia hic cacciaguta dēbuit ambitū
florentinorū i sup̄tiositate altissimorū
hēditiorū. ⁊ ad intelligētiā huius līre ē
breuiter p̄notandū q̄ sentētia literē ult
dicere q̄ t̄p̄ suo alta palatia ⁊ menia flo
rentie nō dū sup̄bant hēditia romē hē
ant indicat p̄uocōs mōtes quorū unū ē
vrbem romā a longe. alter ciuitatē flo
rentie dices monte malo. hic ē mōs ex
vrbem distans. i. uia p̄ quam ducebantū
olim triūphi. ex quo mōte p̄us ūr ro
ma tota. nō erā ancorū mūto talnostr
uclatorio est ante uclatorium mōs
ex florentiam distans p̄x. milia i. uia
q̄ dūc Bononiā ⁊ Romanolā. de quo
mōte cūtibz florentiam p̄mo apparet ip̄a
ciuitas. ult̄ q̄ dicit. q̄ nōs florentinū
nūc vrbem mōtem romanū. q̄. c. uclla
torius ē sub se maiora menia florentie
q̄ mōs malus menia romē. ē t̄p̄ ucl
latoriū mōs sterillis arboribz ⁊ siluestibz
s̄ malus est sterillis vrbis ⁊ domē
sticus. ⁊ q̄. Et p̄enūtiat ruinā ⁊
destruaciōē edificiorū florentie dices
de. i. quimōs malus cōsi sēra mūto
nel cilio. i. in declinatōē ⁊ lapsū hēdi
ficiorū ab ip̄o uclatorio comēc uito
nel mōtare. i. in exaltatiōē. ult̄ di
cere q̄ sicut mōs malus vrbem nūc
ab uclatorio. qui ostendit maiora hē
ditia florentie q̄ mōs malus romē
ita in breui vrbem ab eo i. ruina. q̄.
s. cito ueniet tempus in quo mōs ucl
latorius ostendit maiores minas i.
domorū in tra florentia. q̄ mō mōs ma
lus ostendit in tra vrbem romā. i. qua
t̄p̄ sunt multe ⁊ maxime ruine. Et nō
q̄ autor loquit̄ h̄yp̄bolice morat̄
in crepans sup̄fluitates florentinorū
q̄ in rei veritate edificia florentie n

En. de mōte malo
ex romā.

En. 8. monte
uclatorio
ex florentia

sūt si milia romans. nec p̄ns potest
ēē ruine similes. s̄ ecce om̄ia fatiunt
cursum suū. vbi nūc babilonia sup̄bi.
tro ⁊ magna. Roma potens. Relinco
hic cacciaguta laudat antiquū h̄itū
honestorū ⁊ estimetorū nōians aliq̄t
ciurs bonos ⁊ graues v̄n d̄t uiribili
cion lēti. Iste fuit nobilis miles ⁊ bene
moratus de raugnanis de q̄bus dicitur
plenus i caplo sequenti andar cūto di
cio edosso. q̄ gestabat cūturā ex sin
plici corio ⁊ fibulis ⁊ ornamentis ossis
nō de serico ul' argento auratā gematā
smaltatā sic nūc. Et succit eundē
go latōna sua. s. vrbem d̄t militis. ne
m̄ d̄lo sp̄chio. sencia eluolito de p̄ito
i. sine facie fucata. ymo i. quina.
Eundē nōiat alios dicens Eundē que
lōi vrbem nobilis ciuis de vrbem de q̄
bus dicit̄ sequenti caplo. Et quel d̄lu
ebio Alius bonus popolaris p̄ur vrbem
sine pompa uana ne stūm esset cōtē
ti ala pelle scoperta. q̄. s. portabant
clamites de d̄mossa sola pelle sine a
liquo p̄ino Et d̄c lesue donne al fuso
calpe nedio. i. tūdi vrbem eorū cōten
tas fuso ⁊ p̄ensa q̄ hodie nō fatiunt flo
rentie ymo uacant fuso non fuso. de q̄
cultu vrbem quid sc̄ptū est p̄ḡ cap. si
seue uelis. Et fortunatē hic d̄nāg
ta uolens tūpnare d̄sc̄ptū florenti
norū qui hodie d̄sc̄ptū p̄tōm mūtoū cu
p̄ritate dūc comēdat illud tēpus t̄p̄
q̄ felix ⁊ vrbem p̄ns t̄p̄ infelici
mū. v̄n exclamat o fortunatē. o. i. dico
illas fortunatas q̄ uis in p̄uice h̄itū. q̄
stā p̄bit p̄essum. dicens. claudina
era cūta di sua sepultura. q̄ unaque
q̄ expectabit i patria sua inter p̄itē
cōsanguineos ⁊ nō tos. ⁊ d̄ quo dicens.
enulla. s. mulier florentina era ancor
diserta nescit. q̄ nō dū erat tēhita
auris remanēs sella ⁊ frigida i lecto ⁊
dicit p̄z fiancia. q̄. s. uir eay nō dū
discrebant p̄m̄dum. q̄ florentini nō
dunt i frantiam flandriam anglam bur
buriā sic nūc. q̄. d̄. cū florentini nūc

generaliter pignoret p totu r stent diu ead
 patria r ali p totu tempus uite si uxores
 eoz secuti eos moriuntur i aliena patria
 i felicitate sepe p dicitur p bialit ali
 ena terra bn vms male obis si uo non
 secuti remanet vidue uxos hudo. r sic
 utrobiz sit in fortunata. ergo bene ille
 antiqz eant fortunata. Aliqui tam expo
 nit enulla em dypa. f. auro suo motio
 per fiantia. i. plio armatura regu futoru
 q. v. no pparialitate. si poi ex poio melio e
 l3 utraqz sit vera. Luna hic cacciagura
 desebit honestas solitudines r gnenie
 tes occupationes antiquaz que uacabat
 circa cura filioz r rei familiaris dicet
Luna. f. mulier ueghiana al studio dilaci
lla. i. filioz ingenti in cunabullo r dicit
ensa ladioma. f. matenu linguaquz. f.
lamina. nana cosolanto. f. ipos i fantulos
euiglate. Alta trahento ladioma ala
rota. i. trahens filum a colo. q. v. filando
faulegiaua con la sua famiglia. i. co fa
bulabat diuoyani dicesoli edi Roma
 dicetes q iste fuerat. tres. nobiles ciui
 tates i mudo. r de duabus quide veyun
 dicere poterant. r de tertia. f. fesulana
 recte fabulabant. qz ista nuqz fuit alic
 uis motus. **Sena** hic ultimo caci
 agura. uult dicere qut breuitate celuta
 puci pram vni r mulieres illo tpi fui
 ssent hiti p miraculo i ciuitate. sicut ne
 es puci virtuosi lereut florentie r noiat
 duos modernu virtuosos florentinos vna
 femina aliter vnu r duos antiquos ro
 manos virtuosos. vnu vnu alterum
 femina. Itaque pntione pme nullis est
 pscientia qz ista Ciandella fuit nobili mu
 lier florentina r stipe illoz delatosa. que
 fuit maritate i ciuitate Imole ciuitalito
 de alioz qz fii dmi alioz qz olim astulit
 Imolam bonoy cu machinando pagano
 ut alibi tem est. de ista possem multa
 r vera rettere qz autum ab optimo pa
 tre meo magro spagno qui diu leget t
 tam laudabiliter qz utiliter uix dom
 um hitatiois pax dne. Ergo quanto
 poit istam ppraua muliere dica aliqz

C. 11. 8 Ciandella mulier florentina.

icofum de ea. hec siquide mulier fuit aro
 gantissima r i tollerabilis. ibat p domu cu
 bueto i capite more florentina r lachulo
 i manu. nunc verberabat famulu nunc quoqu
 um. accidit qz semel qz cu iussit ad mullaz
 ad lru frum picator de Imola. no longe
 a domo eius quidam fr predicabat acasu
 Et cu nulla dna assurgeret sibi Ciand
 ella accensa i dignatione r ira. cepit iuice
 manus atroxes nunc i istam nunc i illam do
 minu lacerando vni crines r trucas ali
 birtas r uclamia. aliqz no patientes ce
 perut reddere sibi uicem sua. ex quo oio
 magno strepitu cu clamore in ecclia vi
 ri r pstatas audientes p dicatione ce
 perut omis fortissime ridere r ipe predi
 cator simlit r sic predicatione fuit soluta
 et finita rfu. Q. uo ultra. hec mulier de
 fucto viro reusa est florentia r ibi fuit
 uanissima r mltos hnt pcos r mltu labue
 uixit vni ipa mortua quidam fr simplex
 p dicens sup funere eius dixit q in uee
 rat i ista femina vnu solu peccatu. f. qd
 erat p m florentie. Tunc ad hunc dicit ca
 ciagura vna Ciandella. i. una tã pra
 ua r uana mulier filis ei. vnlapo saluare
llo. i. tã temerarius r prauus ciuis sicut
fuit vns lapus de salterellis de florentia.
 Iste siquidem fuit iurista vni litigiosus
 r linguosus multu in festis auroz tpoze
 sui exily seria temuto tal mercuria alo
f. inter tot tempatos r pnteres. qual
oz seria cū cinato et cornigla. q. v. sic r
cet nunc mirabile uidere i florentia ite tot
 riciosos vnu ciuem silem cinato r r
 nam muliere silem cornelic de ciana
 to deum e. caplo hui paradisi. fuit n.
 r r p rissimus amantissimus rei p r
 tecuus laudibz multa sebit titus lmi
 li. die. n. iter alia qz uedroir agnum r r
 reuuit dignitatem qz. quoz aium cora
 ium fatuit florentiam. Cornelia aute de
 qua hic loquitur Autor fuit filia qz agni sup
 ionis afficiant que uocata e mater graco
 rum. mulier magnanima r pudica que n
 nuqz trāstulauit ad sedas nuptias de q
 Titus huius libro. **Alcosi** facto hic cacci

n. 8 lapo
 saltarello
 florentino

no.

C. 11. 8 cianato 2
 Cornelia.

guita desebit. sua natiuitate dicens q nat
est i tam bene copita ciuitate 7 tam fel
a etate. en die maria diuina i alt gr
ta. q. d. mater mea i uocis maian altis
uocibz sicut est de more mulier xpiaa
non mu de. i. pe peit meciue acosi nro
sato uiuere dicitur. sine bello. acosi be
llo. s. tam ciuili 7 ordinato. acosi fidi aia
diuincia no fallebat fidem sic nuc. Et
sicut desebit se a sacra 7 noie. etur en
stano cacciaguita nelanticho no sto
batisteo. i. in loco batistini in q oli fuit
templu martis sic iam sepe dictu est
7 adhuc dicitur. **A**doronto hic caci
aguita. tangit utraqz stupem auroi. s.
puma heliseoz 7 sedam aldigheionu
dicens moronto suo mio frate 7 heliseo
q. d. hui duos fratres quoz vnus notatu
est morontis. alter helisens anoie stupis
7 die mia donna uene ame diual dipato
i. acuitate feruere q est i valle padi y
mo e clausa i tra tres rames padi 7 uidiq
clausa. 7 rectus ramus padi est ibi maiu
Et dicit el sopranome tuo. s. aldigheionu
de quo deum est paulo supra sisee. i. nat
tum est quind. s. abita dna q fuit de
Aldigheionu d feruere. poi sequitur hic cac
ciaguita de scribit ab officio suo. s. adigni
tate militari ad cuius intelligentiam est
prescientu q Conradus impator millimo
centesimo quinquagesimo quarto cu ludo
uico Rege francoz. iste Conradus fuit sedei
a barba iuse 7 f. transiuit de pectu xpia
noy ad recuperandam terra scam inter ali
as deus cacciaguita iuit ad illud pasagiu
qui strenuitate sua reddidit se gratu deo
impatori ad eo q donauit eu honore mi
litari. 7 tenui pugnans contra ifideles occidit
i acie Et hinc auroi sumpsit occasionem
ponedi eum beatu in mar te q fuit fortis
pugnator militauit sub pncipe xpiano
pugnauit profice xpiana contra ifideles
et miles xpi mortuus est. **N**unc g ad r
luram dicit cacciaguita. poi sequitur lipe
rator coniato. s. insuscituum terre sante
et el micinse dila sua milita. i. fecit me
militem accintu. tanto luennu i grado

per bene operat. s. i exercicio armoz. i. auxi
lium fieri. Et suadit etia quos militauit i
dicens dictio glandu contra lanequinta. i.
iniquitate diuella lege. s. a. adometti. si
miles dia meret. Et dicit ilau populo.
s. sarecenii qui iuit sub lege mado metti.
usurpi. i. i iuste detinet 7 possidet uoltra
iustitia. i. det terra scam q iuste e xpian
oru. 7 in acie culpit pipim q per munt
dictam terra occupatam conciliari ab in
fidelibz dicens per colpa diuastoz. i. bon
istatu pape octauu. qui tuc sedebat. sicut ia
ide dixit auroi sup caplo. huius paradisi
Quia hic cacciaguita tangit sua morte
dicens. s. in illa terra sca fui diuolutu
i. interfectus diuella gente turpa. s. sar
acena q iurei reuitate est turpis 7 iusta.
ul monto fallace. qui fallaciter metitu fei
citare q no he ilau amor diturpi molte
aie q i ficit 7 maculat aias de se puras 7
mundas. Et eludit sua narratione 7 clau
dit capitulum dicens Eueni amano
s. neas. a questa pace. s. eternam. vbi nuc
fuit palma victorie mee. **E**nt xvij
iquo de q dñs cacciaguita omemo
ar reter familia florentinoz. **V**

Octa nostra nobilita diuangu
pitp insupiori caplo. prime pte
centi auroi nri inualuit 7 nuz
spm illustrem de sua domo q narrat ali
qua ingnali de predecessoz suis 7 muta
tione statu sue ciuitatis. nuc osequenter
i isto. xvij. caplo facit deum spm narrare a
aliqua in particulai de sua genealogia 7 no
bilitate ciuitatis. Et totum psens caplz
pot breuiter diuidi in quatuor partes gna
les i pma quaz auroi arguit vanagliaz
nobilitatis sanguinis. in scda deus caci
aguita ad petitione aurois de scribit.
sua origine 7 domu sue. ibi diluor. In te
cia deus spm de sebit qualitate statu sue
ciuitatis. ibi tucti color. in quarta 7 vltia
de sebit breuiter aliquot felares familia
de ciuitatis. ibi io uidi gli vghi. Ad pri
mu ergo dico q auroi arguit vanagliaz
q quis recipit ex nobilitate sanguinis. ad
cuius intelligetia est pnotandu q uenit

Machometus.

*C n. bn cap. aud q. eo narrat
de uera nobilitate 2d*

no. 10.

nobilitas est virtus aī. nobilitas uero
cuius est et. ut dicit pbs. nō adpositū
autor erat nobilissimus uera nobilitate
uirtutis et scie et tū gloriatus est i mēte
sua quāto audiuit narranti antiquam
nobilitatē sui sanguinis iō apostrophat
ad ipam nobilitatē puritatem ostendens
vim et efficaciam eius onostia nobilitas. s.
humana disanguis. s. maior et pgetior
et dicit pcha. s. nō nobilitatis. nō mi
seria mai mirabil cosa. se tufar lagente
gloriar dicit quagui. s. in isto mūdo mō
tali roue lasseto nostro languis. i. ubi a
ppetitus nō corruptū detorquetū amari
uere felicitatis ul' glie Et ecce causas
quare nō mirabor. dx. i. quia iō mēte
gloriar ladone appetito non se torce. i.
ubi appetitus humanū est rectus et obed
iens rationi. s. exponit se dicens. iō
dico nel ciel. set hic statim oritur pul
era quō quomō autor potuit hic appeti
tū inanis glie sanguinis. cū talis no
bilitas nō sit ibi. nec etiā pot ibi appe
ti. q. ibi nō pot ēē peccatū. dicendū
breuiter. q. autor loquitur de paradiso
moralī. erat. n. nūc mētaliter nō re
aliter nec uere in celo. mō autor nō
uult addicere nisi q. tantus et tan fortis
est appetitus glie quod nō solum i uad
dit mentes terenas. s. hōmū uacatū
uaniis mūdi s. i mentes celestes na
cantū speculationi diuī nox. sic pbs
et theologos nā multi magni et sci docto
res fecerūt libenter memoria et laude
de suis parentibz et pdecessoribz ex hoc
forte nimum gliati et su p' ueritatez.
Ben sicut hic autor probat quod dicit
erat de nobilitate. s. q. sit pauca. quia
breuis ē et cito finitur. h. aut exprimit
sub pmissima metaphora matelli dic
ens tu supple nobilitas ben sic nato
sic enī mantellum tegit et uellat oēm
paupertatē et maculam panoy. ita nob
ilitas sanguinis celat et acultat nil
litate et turpitudine uitioy itū se
cor. et dicit dx tosto mcorat. i. dimi
nuezis i breui tpe vñ dicit fidet lo

tempo uadimtozno cōle forte. s. auferē
to et de falcando pulatū illam nobis
sic sartor cū forficibz recidit et rescat de
clamite qñ est nimis longa. Et hoc
accidit si non sa pon dicit in die. i. si
nō aduiz gratiam ipi nobilitati. qñ
n. nobilitas gñis trāsfūditi de uno in
aliū ualozosum tūc otinuo crescit et
lucescit s. qñ erit itegegenes tūc ci
to reficit. vñ uide m de fco q. ut plimū
nobiles et clare familie terminatur
i aliquo i bealli et tristi captiuo. **¶** Qui
uoi et sta est sedā pars generalis in
qua autor de se bit specialiter origine
domus sue. et p' ostendit quomō ad ea
ptandū beniuolentie ipse fuerit usū
magna reuentia loquēdo illi cactia
guite maiori suo. Et breuiter uult
dicere q. cepit loqui blande dicendū
p' illi uos quo mō loquēdi p'mouit
sunt romani erga cesarem sic. n. se bit
lucanū libio. cum cesar fugato pon
perio et se natu ex italia uenisset roma
et illam ordinasset p'hibito uolūtatis
trāslatis in se omibz dignitatibz ro
mani adulant loquebantū illi i plur
ali. dicētes quid precipitis dñe impa
tor p'petue dictator quid mandat uia
maiestas excelsa. ita de filiis. Apposi
tū ē dicit autor egofeci erga istū maio
re mēi sic olim romani erga mari
mū cesare ordina sic lram. leptrole
mie ncominaron. s. p' suatēdo. saluo
q. s. cepi dicere uos et dicit dx. i. quod
genus loquēdi roma prima soffere. i.
primo passa ē olim tpe cesaris. ul' s'm
aliā lram dx prima soffere. i. quod
p'mo oblatū fuit aroma. i. aromati
cesari. Et d' in dx. i. i quo modo loque
di plurali lasua famiglia men perse
uera. q. hodie romani minno utūtū
tali locutione ceteris ymo nō dicerēt
pape et impatori in i. tu et ita ppli uici
ni rome. s. adhuc multi ppli in lonbar
dia et tuscia suant illū more antiquū.
¶ Quē hic auto. anq. prosequatū quod
inceptit interponit actū beatricis et

Il. qñ fuit
maxima
dia vñ ipli.

in fine
ceptu
a vos ipse

tibi nostri .f. an nos. Sp̄etit qui anni cur
rebat i pueritia sua vñ dic equali fuoz
glianni .f. incarnatiōis dñi naz tūci ca
piuit annos dñi ab incarnatiōe. lombar
di uō anatiuitate. de signaro i uostā
pueritia. .i. t̄p̄i natiuitatis ure om̄ia
enī scā describūtū aput xp̄ianos aba
nnis dñi. sicut oli describūtū acō silibz
ap̄ncipibz. vmo usqz i bachiēnā die h̄yf
pam ad hnc capuit in suis sc̄ptis h̄erā
atp̄i cesāis dicentes l̄m cesaris millia
trecētesima 7ē. tercio petit a magtu
dine sue ciuitatis dicens. Ditemi del
ouil disan giouani. .i. de florentia cui patro
nus est iobēs baptista. q̄ fuit acceptū
mutato marie. sic est inferni ē. uocat
aut florentia ouile similitudinē. qz ppl̄s
ē tāq̄ grex ouū multaz sub imo p̄stā
sub una lege inuētū. quāto petit d̄sa
milijs clarior antiquis ac ciuitatis di
cens. edicram legenti .f. nobiles vñ
dic degne di pui alu scām .i. maioribz
gradibz bonoz. ¶ Come sauina hic
autō ostendit quō aia illa respōsua
autori p̄p̄raucit se ad respōsionem
7 ostēdit p̄p̄ationē pulcā 7 pp̄iam
quō creuit in splendē lucē 7 dulcē s̄o
nis vñ dic. in dio quella luce. .i. lucē
aia cacciaguitē. respicēdere ainei
blandimeti. .i. ūbis meis blanditoi
is. cōsi come carbone sauina in fāma
al o sp̄iar diuētū 7 est op̄atio pp̄a i eo q̄
deus sp̄s ardens caritate 7 splendens
luce recte op̄atū carboni et uerba au
toris uentis. nā ūba sunt uolatilia
more uetoz. vñ lomeus quasi sēp
appelat ūba pēnosa. .i. filima pēnis
uolantibz. 7 uerba sepe plus accēdit
mētē audientis q̄ aliqui uolenti r
ignē. Et fudit edissime con uox pi
u dolce epui sōme .f. q̄ p̄us. cōsi cōe
se fecē pui bella. aglabi mei. q. d. sic
scā ē pulcōr i aspectu. ita scā est dul
cior in s̄mone. vñ dic manō q̄sta
motezina fauella. q. d. s̄ antiqua. qz
ut dictū est in p̄cedenti caplō t̄p̄i
illius florentini nō discerebant per

mundū nec p cōsequēs dimittebat. prius
yelioma patrie. sicut nūc multi faciūt. set
certe quē quid dicatū florentiū q hōie p
grinantū lacū mltō pulchus et ornatū quā
illiqui nūq̄ recesserūt alimne patrie. quia
dimittūt mltā uocabula i epta q sūt flore
tie et assūmūt alia ouenientiora. vel dicā
q illa aīa beata nō utebatū nūc loquela h
umana ymo anglica. Et respondet primo
fē petitioni. et breuiter uult dicere q abi
cānatione dñi usq; ad natiuitatē suam
trāsiuerūt anni aīlle quinquaginta q̄tu
or. quod ait i telligi p cur sū martis icū
planeta mō erat. expone ḡ q̄stue sic
literā questo feco. i. mars qui est natiē
ignee ut iā sepe dē ē. uēne annūflamā
si sotto la sua pianta. i. sub anete qui
ut aliqui uolūt est domiciliū martis. i.
Al suo leon i quo forte m̄ erat. uel d̄ julio
augusto. cinquecento cinquata et trenta
ate. Nam mars ut comūte dicitū facit cū
sum suū p totū cōdiacū spātō duorū anorū.
et sic calculata bene ratione uidetur esse
anni aīlle sexaginta. qd̄ tñ ēet penitū
flip. iō ad uerificantiā līam autoris ē adū
tendū q ad ars nō stat pbiemū cōpletū
ad p̄gendū cūsum suū. ymo aliquāto
minus. xñ fā op̄tatiōe restat anni
aīlle quinquagintaquatuor. Et hoc
dico di quel di dēfo detto anc. i. abanū
tatione r̄uigūginis. al parto. restat us
q ad natiuitatē mēa xñ diē inde
i. in quo partu mīa mādīe. dē oī santa
et sic ponit eā i paradiso. salle mo de
me. qz de posuit bonus r̄ter onderā
gaue. i. ex quo me erat gūuida. glā
tūdi hic cacciagūida respondet p̄me
petitioni et breuiter dicit q sui p̄tēf
ores et ipe habitant in loco antiquissi
mo ciuitatis. p̄ forū uetus. de lēbit
aut ipm locū aītu et aquodam signū
lan actu ipius ciuitatis diē ḡ glianti
di mei. i. maiores. s. helisei. et iō. na
qui nellaco. s. in tra ciuitatē floren
tie. donec si tūna prima lultimo sexto
i. sexteriū ad quā sciendū q florentia
erat olim diuisa p̄ sexteria. i. p̄ sex

partes nūc uō p quātertia sic et Bononia
et diē diquei dē corit il uostio an oal i
gioco. i. ab illis qui currunt ad brauiū.
Ad quā sciendū qz te more ē florentie q
singulis annis i festo iohāis baptiste cur
rūt equi ad brauiū in signū festiue len
cie. sicut et apud plures ciuitates talie.
et hic ē mos antiquissimū tam apud grecō
q apud romanos. mō ad p̄positū currete
ad brauiū transibant ante domos helise
orum i principio ultimi sexteriū et p̄p̄e
mētātū uetus. q̄st locus mētatoz anti
quus et famosus florentie. sic Vmū altū
Venetiū et carobiū bononie. Et hic nō
q apud domos heliseoz fuit olim arcus
trūphalis ad quē rei fugiētes habebāt
imunes. tāto p̄uilegio nobilitatis gau
debāt ipi helisei. **B**asti hic cacciā
gūida excusat se ab amphiori de sēptiōe
suorū maiorū et origine dices. basti dimci
magior adūne questo. s. quā dē ē ut r̄
iactūcia tollatū. sed dicere dicit si uoluerit.
et unde uenerit quū. s. qñ prius uenerit
habitātū florentiam. et p̄uilegio tace
dē r̄ationar. qz laus i p̄prio ore fortēsci
iō alienū os laudet te non tū. Et ideo
q̄stū relinquit arbitrio aliorū hoc i ueti
gatorū. est sciendū q istū helisei uene
rit olim ab inūgūginis de Roma. xñ
exp̄sse autor uocat se romanū i fernū ai
pitulo. r̄. **T**ūca color s̄tūc tēgia
p̄s gūalis i qua ē acciagūida de scūbi
qualitatē status sue ciuitatis. et respo
sio ad tēgia petitionē respondet ergo.
p̄mo d̄ magnitudīe ciuitatis et mltitudi
ne ciuū. t̄p̄ suo et breuiter uult dicere q
i parua ciuitate erat tūc paruis mētū
ciuiū dicit ergo tūca color di quel
tempo. s. aīlle centesimo q̄dragelō
quarto etiam iū. s. in florentia d̄ poter
arme. i. omēs qui erant tūc armī pot
tentes. et dicit tia marte el batista. a.
Alqua ex ignorātia p̄tūt istam līam
dicens q uult dicere ap̄ncipio flore
tie qz fondata fuit sub marte usque
ad tēpus xpianitātis qñ acceperūt iō
hanc batistam p̄ p̄tatione. s. istud mē

est dicere. iteo dicas qd dicitur antiquum situm florentie dices tunc marce. i. in ter pontem ueterem i cui capite erat statua martis uideam e inferni caplo. tal sepe et uer dictu paulo i fia i presenti caplo. el batisa. i. ecclesiam iohannis batisa. que fuit olim templi martis et p hoc p fines dat i teliga totum situm ueteris ciuitatis. et sic uide q florentia no erat tunc habitata ultra arnum sicut nunc erat aut apud eam ecclesiam latissima lem porta qd dicit de epo et abinde fons erat bignu scilicet laqueu et claudebant membra ad porta scilicet maie usus uiam regallem dei pontis. dicit g etiam ilquinto. i. qd ta pars diquei deson mui. i. qui nunc i habitat eam ciuitate. Et hic no qd rei uitate i isto aillio. cec florentia in florentissimo statu. et habebat tunc maxum num getum faticbat. n. tunc et. **¶** Ma lacitadimacia. hic cacciaguida supra occasione ex dais de ploxat pusionem et pusionem sue ciuitatis et breuiter uult dicere q florentia erat tunc habitata soli ab antiquis ueneris cum ubi mo est repleta fette rusticoz. dicit g mala cita uimantia deoz mixta. i. p fusa dicitur i. de rusticis uille qd appellatu capi. qd distat a florentia p. vii. miliaia. et no g intelligas dagns sicut mlti male intelligunt et hoc dixit aut notante pp quendam iuristam noie dnm fatiu de certato q fuit. i. magnus ribaldis disfighine alia uilla comitatu distans a ciuitate p. miliaia et dixit notante pp queta dnm dechu de figine similitu iurista ribaldu. Et de certato istud e nobile castellum i comitatu florentie i ualle belse et de hoc dixit autor pp quendam dnm iacobum de certato. qui fuit tante temeritatis q cum potestas florentie exerto casu minaretur se de positurum septrium iste qu tunc erat de pombus arroganter respon dit. no ne credis q sit alius sciens regere terram istam. et continuo assupit uirga potestatis. accessit ad palatium potestatis et cepit sedere ad bandum

ad uia redlenda et hoc fecit aliquot dieb. **¶** hic nota q h patus sua te meitate i cedat ad i famiam certato tunc tpiu mo temis floruit boceatus de certato q sua suauitate sapie et eloquentie reddidit ipz locu celebrem et famosum. hic siegem iohanes boceatus uerius buca aurea re nerabilis pcepto meu diligetissim cul tor et familiarissim nri autoris ibi pulci opa edidit unu libru de genealogia deoz libru magnu et utile ad intelligentia poetar libru de casibz uxor illustiu. libelluzo mulieribz clais libru de fluminibz. libru bu colicoz et. et uide uideas. pura. i. sine aliq mistura exteioram. uelutimo artista. i. i uilissimo artifice. sicut i eo qui pugnat clouas. **¶** Quanto h cacciaguida exotis arguit q melius eet hic deos rusti canos pucinos qd paub. vñ indignat exdamas die quanto fora meglio. q. d. longe foret meliu pauitate quelle gente chio dico. i. illos de uilla que di de castro certato de fighine et filis. effez uiane. i. esse comitatones. qd cuques. et auer uostro confine algalluccio loc distans a florentia p unu miliare. et atref piano ad quod sciendu qd ite que uocat rusticu fuit quida iurista noie ribaldu de Aguglone uilla comitatu florentie qui fuit magnus canis. dicebat se optime nosce guelfos et ghibellinos et fecit libru deta de re standi materia. que diu florentini secuti sunt. Diquei da segna iste fuit alius iurista de villa qd dicitur signa distans a florentia p. vii. miliaia. i. supra Arn. et dicit aliqui q iste dñs fatius vñte die de qua alochio aguccio per baratar ita q expectat ire ad pice Et hic nota q autor merito i famat ista et alios supius pnoiatos. qd uiliter nati ex citatibz anobilibz faticbant mlti enor mia tanq litozes illoz. **¶** De la gente hic cacciaguida manifestat vñ puene rit istud malu. et die q aduiscensioe q fuit i ter ecclesiam et impatore. tēpē. n. federici secundi fce sunt partialitat es magne i florentia et expulsioes

C. 11. 8 iohanne boceacio.

partiu. et sic comitatu uenerunt ad bi
tandu ciuitatem et nobilitati et diti
fuit. Vnde dicit talcefacto florentino. i. ad
uenturie. ecambia emediu. i. sed est ca
pitol et mercato de si seire uolto a sim
per honti est quedam terra comitatu
florentie qua olim florentini cepit cu
magno labore et destruxerunt. unde la
roue andaua lauola alacerdu. i. ad
custodiam. circueuio monia. Vnde dicit
quod uocat etiam circueuio eccliarum quod
fatiunt hoies florentie et in comitatu in
die ueneris sci et alibi in die ioui sci
et hoc non nisi aliud dicere nisi quod habitaret
ad huc rus sicut faciebat annis suis si
nemisset ad ciuitatem. Et hoc dico se
lagente de pin tra legne almondo. i.
pastores ecclie. qui plus tenent aucti
guis pastore antiquorum quam alia gens mu
di auctiguis suorum predecessorum. non fue
sse stata nouera. i. matrimonia et dicitur
nouera. q. nocens archi. uel noua archi
sine fructu. uel dicitur iusta uulgare et
himologia. matignia. q. mat ignea uel
quod mat lignea sine amore. accetare.
i. impator quod omnis impator uocatur ces
ar ut sepe dicitur. ma suple fuisset
benigna ipsi cesari come mane Ad quod
sciendum quod sic refert brunetu latinus
i suo thesauro. Et Richobaldus ferri
rie mis i sua comedia causa discordie
inter federicu et eccliam fuit talis et c.
Senasi hic caciagura ennuerat alia
mala que secuta sunt ex dea discissione. et
primo quia multa quantum nobiliu usum pita
fuit unde dicit senasi more multo ancho
diconi. i. comitatu quidam quibus datur
erat ab impatore. mo non est communis
florentie quod post longa brigam emer
unt et c. Et tangit aliud malum quod illi
colerent nos qui nunc regunt ciuitates
florentie unde dicit serieno ierchi de is
tis sepe dicitur et dicitur caplo sequen
Del piener. i. plebanu in cone. Alcone
enim est villa comitatu florentie de qua
fuerunt circuli poci mo dicit quod adhuc
starent i tunc suo. Et tangit aliud

malum quod alij essent ad huc nullam et
qui nunc glantur uade de nobilitate
Et dicit forse dubitauit quod licet isti
habita ret in rure tamen erant nobiles
et potentes. Ad quod sciendum et c. dicit quod
E forse ibon dimonti suple essent i
ual digrene. i. in uale illa. un primo
uenerunt ad ciuitate. **S**empere
hic caciagura ex deis arguit quod mist
io personarum semper fuit causa euersioni in
bium. quod probat a simili sic uarietas
et superfluitas ciborum est causa dissolutionis
complexionis corporum unde dicit quod la confusion
i. coluices et mistura dile persone. i. diu
sari nationum et uibus semper suo pi
cipio del mal de la caciagura. i. que est ex se su
ficiens ex suis causis come ilabo de sapp
one. i. supponitur post comestione est su
pple principii de uisio. supple mal. quod
nichil retineo quod in digestu super idigest
um ponere. sicut quod superfluitas ciborum est
causa multorum morborum ita confusio hominum est causa
multarum seditionum. **E**t cetero hic caci
agura respondet questioni tacite. pos
set quis obicere. quod licet confusio personarum
sit causa dissolutionis ciuitatis statu
tamen quia isti nobiles sunt non uel eis hoc cre
dendum. Ad quod respondet quod multo plius de
eis est uerisimile. quod probat a simili dicens
ecclie thoro cetero pin auaccio. i. uelaci
no del ciedo agnello. i. uinosus nobi
lis citius cadit quam uinosus populus. set
licet ista uideatur pulchra expositio tamen
in uideatur quod luna non recipiat eam nec
sit temente autoris cum iam expressse
uocauerit istos rusticos id dico et me
lius quod caciagura respondet questi
oni tacite que talis est posset. n. quod ob
icere l3 ciuitas sit repleta misiciis tamen
est maior et fortior et potentior ad hoc
respondet p filie quod citius cadit magnus
et pterius populus sicut taurum quam populus
paruus humilis pacificus sicut ag
nellus nam quod taurus maior populus tanto mi
nor i intellectus ut dicit philosophus. Et Au
gustinus dicit de nano et gigante et c.
Et facit aliud pulchrum simile dicens

et una supple spatia. tagla molte uol
te piu emeglio de lecanqz spate. q. d.
q. unus ensis ciuiz sepe incidit plu
r melius q. quinqz ensis extor. ul. an
ensis parui populi unanimis uniti
i adit plus r melius q. quinqz enses
magni ppli discordis r diuisi. hic pot
melius incipere quata ps. **Situ**
riguardi hic scdm ex pōitione quozm
dam cactiagura ostendit p quedam r
exempla manifesta. effectum ofusio
nis psonaz qz. s. turbat tranquilluz
statum urbium. r inducit bella p qz
cūtūtū ciuitates. sicut ciuitas lim i
tuscia p supbia ciuim rē. Sz certe
licet ista ex pōitio uideatur cōsona
tamē si quis subtilitē adūtat nō bñ
cardptatū līt. ymo ista exempla n
refferūtū ad hām pcedentē si traben
ta sunt ad hām sequentē cū qua sūt
sentenata i sentēcia dico q. r melius
q. cactiagura uolens descendere ad ul
timū quesitū autoris. s. que fuerunt
antiquitus clare familie florentie
pūmo pmittit q. antoz nō debeat mir
ari de destitutiōe stupū arguens a
minori. q. q. antique magne ciuitate
alique iam in totum de fecerūt aliq
i dies restitūt. s. tñ oīs ciuitas cōtin
eat mltas et magnas familias. Tūc
ergo ad līram ordina sic a expone. r
Vñ come lesciate si distāno. i. quō
nobiles stipes amichillat non tūp
ita. i. nō teletur tibi videri noua
cosa q. istud est uetustissimū nesci
te quia istud ē facillimū q. usitatissi
mū. quod pbat amūoz dicens possia
deleatate termine anno. i. finē qz
s. famose r antiqz urbes i habitātur.
Et hoc dico situ riguardi lūm. i. ci
uitate lūne qz fuit olim magna et
potens ciuitas tñ destitū iam sūt mil
le anni de quadēm est uigesimo ca
pitulo inferni rē. Et urbis aglia. It
fuit olim ciuitas i asarchia andomit
ana. nō longe a ciuitate que hodie r
dicitur macerata rest pemitus dēta

(Ciuitas lūne)

(Urbis aglia.)

ita q. nō apparent nisi quedam uestig
ia ruinaz r fuit olim maxima ciuit
tas sicut ego notauī. Vñ de dca ē qua
si urbs alia. i. alia Roma. come son
ite. i. de lete. Come chusi. Ita ē ciuitā
ituscia que olim hūit regem. s. porfena
qui uoluit reducere tarquinos expul
sos i urbem ut dcm ē. Inferni caplo.
r hic galli senones fuerūt cōflicti pmo
a Romanū q. otinuo i uaserūt urbem r
illam captā funditū cūteruūt ferro et
igni omia uastantes pē d. ut sepruēt
V. caplo hui pāndisi. Et aut nūc sāt
desolata r pūca qz sitūata i loco pūlu
sti r pestifero. Et senogaglia. Ita est
ciuitas i asarchia andomitana inter
Anconā r fanū sita i litore mans adiaci
olim edificata a gallis senonibz r qbus
tñ nūc dicitur est. r ab eis r notata dicit
tur. n. senogaglia. qz galli senonē ali
ficauerūt cam cū. n. galli pōci cū corū
duce bēno i trāssent italia sic adhuc
sepe faciūt barbari sotalitē cūtes uer
sus urbem p uenerūt ad istā planici
em. r uidentes lacum aptū genti ar
migen. qz ibi sūt prata uigentia. et
silue r uicine. locus est supra mare
r iux flūm hūis pōtā r copiam rerum
itō trāperūt ibi morā ad certū tēpus
et ibi beneficiare cepūt r tēte sūt oli
satis magna ciuitas et ofortibz mēu
r mltis altis tūibus ut notauī. It nē
hodie ē quasi relicta p aerē morti
ferū. qz nullus potest ibi uiuere sa
ne ymo nōdm Vñ pauci alienigine
desperati stat ad huc ibi hē tñ adhuc
bonū episcopatū r magū redditū. r itō
dicit come sene uāno. i. paulatī nūc
desitūt dietro adesse. s. post lūmā r
rēfalia. sicut r hodie ciuitas exēplū
hēmus p oculis nobilem ciuitatem
reginā in lombardia cū cūes ita sūt
dispi p ralia sicut inter p unūfū. et
stimus ofimutū ita ut misabile spec
taculū sit trāseutibz. r ita possem di
cere de multis alijs leuostre hic ca
actiagura eludit q. nō solum ciuitē

(Ciuitas lūne)

(Senogaglia.)

et stirpes deficiunt si et omnia humana.
sicut regna et puicie. et impia. vñ die
et est notabilis finis leuostre cose. s.
omnia mortua tucte anno loz morte
et hic nota q hoc est aratione natura
li. nam omne opositum resoluit. omne ge
neratū corruptū. omne mortale mortū
Et nidi i mortale mortales fecere manus.
et reo die sicome uoi. s. hētis mām nō
tem. q. d. insani mortales creditis facē
ciuitates ul' familias ul' aliqua i mōta
lia quos tam cito moriamini Et si ad
it macelasi malana. i. celan uide tur
s. mors occidit aliqōm i aliqua re hu
mana sic vutiosa opatione et fama re
spectu tps de dura molto. i. diu. eleuare
s. hōmū son corde. Et hic nota q hoc pce
dit abi fluentia celi pñ. n. magnā dñe
tiones res pparantū ul' breuiant. et ē.
Et come il uolger ista est quarta et
ultima po gnālis. in qua Cacciagnon
pmissis generaliter quibusdā ciuitatū
alib ad suū ppositū ostendendū. s. quō
domū defecerūt et deficiūt i sua ciuitate
florentie et ē responsio ad quātā peticio
ne auctoris et pmo p opatione natura
lem d mutatione az ans explicat mu
tatione ciuitatis florentie Ad cui opar
tionis intelligentiā est p notandum q
luna ē que pncipalitē mouet mare et
die q la fortuna q est i fluentia ul' pñ
tentia dei fa cōsi de firence et ita inteli
gas de alijs ciuitatibz Az autor nunc
solum i tendit dicere de mutatione sue
patris come il uolger de laet de la luna.
copre. s. p fluxū et refluxū et discopre illū
senza posa. sicut apparet i tēto mariti
mis ut dēū est inferni caplo de flandū
et ē. vñ si adit tangēs materiāz dicēdo
rum. pñ de nō tēc pñer mirabil cosa cio
dio dūo de gliati florentini. i. nobilibz
et magnis antiquis vñ die on tēc lafa
ma nel temo nascosa. i. quoz fama di
utūitate tps est occulta. **E**t uoi
hic Cacciagnon ad pncipale ppositū
ostendū breuiter p aut et animat
miltas familias nobiles qz erāt pñe

tempore suo. quaz aliquē sūt penitus
extincte aliqē pñe. et aliqz q sūt nūc
magne erant tūc obscure. et pmo pñi
git simul. vñ. familias nobiles antiqz
que iam erant i declinatione dñe. **E**t
uoi qua gli vñ. euidi idntelini. phil
ippi. greci. ormani. et alberdi. illustri
tadini qua nel dñar. Et hic nota q ca
cciagnon duplex declarat eximiam nobi
litate p sēptaz familiāz. p qz uocat eos
illustres. erat. n. olim i Roma sic pñer
semp apud tñū lūm. et alios sēptores re
rum romanaz duplex ordo. s. illustres
cōtinēs nobiles mros et senatores. et or
do equestis cōtinēs equites armigeros
moro autor uocat istos illustres. sedō co
mēdat eos cū dicit nel calar qz si erāt
ad huc illustres i tēstē su. quid ē debū
erant i statu. **E**t uoi cōsi hic cacci
agnon simul colligit alias quāqz fa
milias antiquas dicēdo. **E**t uoi cōsi
grandi come antichū queri alarcha cō
quel de la senella. **E**t soldanien et archi
ghi etostichū. Et hic nota q autō com
mēdat pñe dñe p qz describit eos ama
gtudine. qz erant olim az agfici et po
tentes i urbe sua. sedō qz describit eos
ab antiquitate et antiquitas arguit
nobilitate ut uult pñus. **E**t uoi
laporta hic Cacciagnon. describit sin
gulariter vñā egregiā familiā. i. cu
ius de sēptione. duo facit. p qz ostēdit
quō exista nobili familia de scēderūt
multe alie azigne nobilitates. sedō
ostēdit quō in domos illoz nobillif
simoz p uenerūt mri rustici ad habi
tandum. de quibz pñat rui nā cito
uē tñā. nūc nūc lram et ordina sic. a
tranignani nobilissimi aues quozū
familia est penitū extincta. ex quibus
fracti sūt comites guirones et alij n
obiles vñ die on tēc dñe il conte
guirto Ad intelligēdū aut quō come
guirto de scēderūt ex istis p nobilem
mulierē inguldradam filiā domi
ni bilicioni oz te recurrere ad id qd
sēptum est de hoc inferni caplo. Et

Et aut sit fortuna

auaritia nichil profuit sibi. Vñ dum
tpe expulsiouis ghibellini receden-
tes puenisset ad locū qui dicitur lastia
nō longe acuitate dō Sanuata p
dñs conqueratū et exclamabat di-
cens. ben amici mei amice mei tūc
dñs musca delambertis respondit
quare tibi in bursa. Elepille hic d
scbit lambertortos ab armatura et
florenti statu dicens elepille deloro
fioriam firencie itucti sui gran fac-
ti. Et ex hoc colligere potes. q lam-
berti fuerut nobiliores vbertis et
ceteris q̄ms alij alr dicat. q i oib
magnis fr̄is p̄ferebantū. quod posset fa-
cile p̄tari ex multis p̄uilegijs et cecilijs
lambertox. s̄ oibns ommisio singu-
lare signū nobilitatis eox erat qual
mortui sepeliebantur equites. s. sede-
tes i equo bzuigio. **C**osi faceray
hic cacciaguida descbit vñā notab-
ilem familiam q̄ magnificat aduob
s. aflorenti statu et quorū singula-
ri p̄uilegio. Ad quod sciendū q̄ isti s̄
vristomni qui q̄ncūq̄ uacat episco-
pus florentie sūt iconomi. i. dispē-
satores. dicit ergo cosi faceray. s.
sicut lamberti. q̄. s. ita florebant
i oibz magnis fr̄is florentie. ipa-
dri. i. p̄decessores dicoloro. s. vristo-
minor. chesi famo grassli stando a
consistoro. q̄ tūc uiuūt p̄gutez
expensis episcopatus. sempre de
lauosla chiesa. s. episcopalis. uacat
Ista domus tante dignitatis. q̄ d
fecit tū ex ea sūt due alie domi
s. illi delatosa. et alioti. **Q**uole
contata hic cacciaguida memorat
aliā familiam numerosā ualde
q̄ multiplicatē in famat ab extra-
neitate auilitate et acruelitate. Ad
q̄ est p̄sciendū q̄ isti uocantū adi-
mari. et alio nōre canigoli. Ex q̄bū
fuit unus nomine boetacinus. quē
dantes offenderat tpe quo erat ista-
tu. quare ille post exiliū auctoris
impe trauit i comuni bona ciu. et

semp fuit sibi infestū et totis virib
seper ostendit q̄ cūsortib et amicis ne
auctor reuertetū ad patriam. quare
autō facit altam vindictam cū pe-
nā q̄ nō potuit facere ospata. Alc
ad lūam dicit cacciaguida lasciat
ta. s. adunatoz oltra contata. s. sui
cometi et honore. desindracca. i. q̄
deseruit more draconis dicto adhi
fugge. et i hoc auctor tacite mōdet
p̄fatum boetacinu. gerant feroci-
mus oia ipm auctorem absentem
et expulsū. Esper oppositu si placā
come agnello alchi mostia ilcente
. i. resistenti et deserventi se a parte
ouer laboria. i. uel ei qui ostendit
sibi pecuniam. q̄ pro pecuniā recipi
sibi uerbera et uerecūdias more locu-
lator. gia uenia su. i. iam incipi-
ebat florere. ma dipicola gente. s.
populan. et obseura. q̄ d̄clat per
unum signum. q̄ unus nobilis d
donatis nomine vbertinus moles-
te tulit q̄ seror uxoris sue daretū
uni de Adimaris vñ dīc sichenon
p̄aque ad vbertino donato. vñ or-
ualte displicuit. de il sacro ilfex
por lor puerite. Ad quod sciendū
q̄ dñs bilmaonius de quo iā sepe
dēn est fuit sacro vbertini de dona-
tis qui filiam suā hūit i uxore. s. q̄
traxit aliam filiam uni de Adima-
ris vbertinus ualde indignatus fuit.
q̄ reputabat sibi ad uerecūdiā. quid
esset fr̄us affinis et cognatus unū
de Adimaris. **G**iacca hic cacci-
aguida facit mētionem de tribus fam-
illis quē iam tpe suo erant bono-
rabiles dicens. il capo in sacro era
gia disa so giu da fiesoli nel mēca-
to. i. ad habitandū in citato uete-
ri. Egiu da et in fangato era gualo
citadino Iste tres domus sūt expl
se iam dñi pro parte ghibilina. Jo-
duro hic cacciaguida. p̄ palat una
domū antiquā ignotam ualde. et
que ab ignorato cau accidet talitē

118 Boetacino inimico dantis

nomē traxit. Ad cuius intelligentiā est
p̄sciendū. q̄ 7 8. ¶ Aut ad litteram dicit
autor. ¶ Jo dno cosa in credibile euera
sans. n. incredibile uī q̄ una p̄tas
nobilis ciuitatis sūmeret de nomi
nationē ab uno uendipia. 7 tñ sic fu
it. Et ex hoc satis apparet q̄ male i
telligit qui exponunt q̄ autor loq
tur hic de p̄tati de florentiā tñc. n.
nō uideretur res ita i credibilis. tō pu
ma expositio plus placet. q̄ nē sine
q̄ autor dicit signatē in credibile. 7
eo rem i credibilem 7 uerā nel p̄col
cechio. i. i p̄mū circuitū ciuitati ne
texis sintraua per porta. de sinoma
ua. i. que porta de nominabatū. p̄a
quei dilapera. 7 nota q̄ hec porta nō
erat de p̄ncipalibz. lēbat enī tñc floze
tiā quatuor portas magistras. s. p̄tā
sci petri. portam iux̄ duomū. portam
santi pauli. portam Sancte marie.
Alie nō erant portule paruule. ¶ Cia
scū hic cacciaguida. facit vñū fasez
de aliquot nobilibz familiis. q̄ oēs
portant idem i signū. Ad cuius cui
tentiam est p̄sciendum. q̄ iste fue
runt. v. nobiles domus. s. pulci. n
nereli. cantonati. comites de gan
galandi. Et domus filioz belle. 7
omēs isti portant parmatura do
gas. ad argentū 7 rubenū q̄ aīma
turam obtinuerit aquotam vgone
ad archione brandiburgē ul' comite
Alamane. qui fuit vicarius i tuscia
pro impatore Ethone 7 aliqui ex eis
fuerunt facti milites ab eo 7 p̄mū
legiati. hic comes mortuus est flo
rentie 7 totauit multas ecclesias p̄i
pue Albaniā Sancte marie quā suz
dauat cū multis alijs 7 q̄ decessit i
festo s̄i Thome omī anno fit solē
nis memoria de eo 7 in tali die fit
eius annūsanū. tñc ad litteram dic
cacciaguida ciascū de porta tela
bella in signa qd̄ insigniū est aīma
tura ad dogas 7 q̄ ut supra. telgū
bratē. s. p̄dicti ad archionis vgo

nis qui fuit magnus laus nobilitate et potentia. quem commendat beneficium suum in deum. dicens il cui nome il cui pregio la festa d'ito maso no forta. q. s. uirtutis et fama uigoris renouatur et confirmatur annuatim in festo thome. q. fit singularis commemoratio et comedatio de eo in memoria beneficiorum eius. et multa epuilegio messo. s. apud deo machone uigone. q. de una quaque domorum predictarum fecit aliquos milites ut p. d. Auegna hic cacciaguida exapit unum quod secutum est uestigia nobilium ymo fecus est populari. Ad cui rei emendationem est p. sciendum quod iste de quo antea loquitur fuit quidam gannes de la bella. qui et c. Ita uic ad hunc dicit cacciaguida auengna de colui. s. gannes de la bella. de la fatia col freggio. i. cingit friso. hoc dicit quia illi de la bella apposuerunt unum frisum aureum circum circa armaturam datam eis apud uigone. ut sic distingueretur ab aliis qui habuerant idem insignium. Sira uni egi col popol. i. ueniant et aggregetur cum populo. sicut olim fecerunt gadi in urbe Roma. et alii ideo iste bene luit penas dignas sicut et illi ut p. ex t. gia etiam h cacciaguida addit superioribus aliam tres domos quarum unam parum laus at h. fuerit dum magis uic dicit gia etiam gualtrotti et i portuni. s. in nomine et pretio in ciuitate florentie Et ancor borgo sena pin queto. d. les intelligere antonomasice de burgo sci apostoli qui est pulchrior ceteris si fuoset. s. habitatore illius burgi dignum dinoni uiam. i. uacuum bardis quatenus missi fuerunt ad habitandum burgum istum tanquam homines audaces ut conpescerent motus g. bellinorum illius burgi. **¶** Acassa hic cacciaguida ultimo describit et unam domum de qua nata est desolatio et destructio ciuitatis florentie

pp i iuriam sciam sibi Adm lue intelli
 gentiam qz repetere illud qd sepi e i
 ferm e. f. quo quidam milles nomine
 bonelmonte de bonelmontibz uet ad des
 ponenda una de Amideis reuocatus a
 quadam dña de donatis q ostendit sibi
 filiam suā formosissimā deponauit ilā
 sedam. ex quo amidei conuocatis pncipali
 bus de parte ghilellina. sic vberius
 lambertis Albanus et alij conuenerunt
 de i iura et tū longam et sultationē op
 om mase de lambertis inuenerunt triadit
 um Autoz in iura. Hic q ad lūam
 diat antoz. lancia. f. amideox dique
naque il feto. i. plantus et dolor et die
per logusto discegnio de ua morti. qz. f. p
dei habuerunt iustam cām indignationi
qz emens contumelia fuit et die epose.
fine al uostio muez lieto. qz h usqz floie
tini habuerant pacificum et tranquillū stat
um postea uō fce fuit amiles discordie et
partialitates. ex quibus secute sunt ex
pulsiones i cendia cedles. pte peregi
nationes p mundum. era honorata. qz
honorabilis famillia fuit Amideox et
die essa. q. d. nō solum ipa si etia et sol
conforti. sicut uellini gerardini. a
Olontelmonte hic caciaguta i dignat
exclamat contra insanam lacrimam
iuuenis qui ad unam p sinationē unī
femine dimisit ppriam uxorem et assu
psit eam q de iura. eē nō poterat vnde
dicat olontelmonte quanto mal fugi
sti le nocte sue. i. affinitatē illoz ami
deox male dimisisti. p malo et damno
tui. sedo illius partis ghilellinox et. z.
tue ciuitatis et dicit per ghiltru co
forti. f. ad persione illius dñe deo
natis. Et deo fudat qtu bonū secu
tum fuisset sinū q bonelmontes ueni
sser aduinitatem. dicens multi serche li
eti de fontisti. qz. f. non secuta fuisti di
uisio et destruccio ciuitatis si antiquū tu
us quando pmo ueniret ad habitandū
ciuitatem fuisti suffocatus i flumine a
tema rñ dicit si dio tuncesse conceduto
Adema. f. q habuisses tuā sepultura i flu

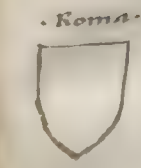
mine Adema. est enī adema fluuiū par
 uus distans afflorentia p tna miliaria. l
 dicas sidio tuncesse conceduto adema
 i. si remanisses ibi ad habitandū ita q nō
 uenisses ulterius. qñ pmo ueniret de ua
 lle gnuū ad habitandū florentiam. rñ dic
 laprima uolta dñcū uenisti. dicit n.
 aliqui q Adema gnuū territorio est de bon
 delmontibz. **C**aciaguta hic caciag
 nta ex mote bonelmontis arguit malum
 angustū. quod pñtiant futura effusio
 civilis sanguinis. Nam dominus bonel
 monte fuit interfectus ante statuam mā
 tis. cū g mars sit deus belli et gaudet sang
 uine humano bene sacrificatū fuit sibi sang
 uine humanū istius die g macconueniati fi
 rence fesse uictima. i. sacrificium sanguinis
 humani sicut olim fiebat marti aquibz
 barbaris. Vel uictima. f. de bonel monte
q. uictima pias rupte cū. n. olim qui nu
lebat fedus mactabatū tanq uictima ut
sepe patet apud Tumulū aquella
petra scema. i. statue mātis q erat et
aliqua hie fracta de quāda il ponte. qz
erat pōta in pncipio pontis uetozū
ut sepe dictū est. Et dicit nela sua pace
postrema. qz. nō erat amplius futura
par in florentia. Conqueste hic caci
aguta celiuū suam narrationem et
claudit caplm dices. uidio fienre co
queste genti. f. supius enumeratis fa
miliis. et dicit econ alre econ esse. quia
fecit autor solum mēione de quibusdā
tequibz placuit facere famā qz nise fuit
sibi memorabiliores. Et die in iustato
iposo. i. in tam tranquilo et pacifico sta
tu de non aucta cagione omte piangese
i. quod nō habebat materia plorandis sic
ne. Et fudat et iudio il popol suo. f. et
florentinū glorioso. f. artibus pias et
belli. tunc. n. gerebant bella contra ho
stes. ex quibz osequerantū sepe uictoriaz
gloriosam. non oia cūes exquoz uicto
ria nō datur triumphus. E gūsto qz tūc
nō usurpabat i iuste iura uictorū sic nē
facit et dicit tanto delgiglio non erup
sto aritroso ad asta. hoc die qz de more

est victor sepe pūtere i signia capta ablo
stib ponendo caput aste supius deorsuz
et pedem sursum. quod tam sepe fecim est
florentie tpe belloz ciuiliū. qd alii gñte
lumi expulsi capiebunt i signia intraneoz
7 sub utebant i oprobrium guelfoz. 7 cñ.
Et dic ne per diuision factu uirgilio ad
i telligentiam huius litere ē notandū. qd
Romani olim faciebant aliqua ciuitatez
colonia donabat sibi armatura ppli romi
s. scutu simpli niteu sine lūs illis. s. p. e.
R. que hie in portat senatus ppls qd rānu
Tam Nicholaus tribunū Rome vix mag
probitati 7 prudentie sepe argues pplm Ro
manū de uilitate 7 fūtoze i tollerabili corū
exponet istas lūas sic. s. p. e. R. itest
socio pūolo cōdigato romano S. ad pposi
tum omis colonia recipiens i signū R
potat addere 7 apponere que quid uoleb
at. Vnde per uisum addiderūt gñsum. flo
rentini lilia alba. pīfani nichil addiderūt. flo
rentini g pulsis gñbelius cōtēnt lili
alba in rubea aduūificandū in signū
extoz expulsoz. 7 ab illo tpe cñ hūc
unt semp lilia rubea. vñ ad hūc apparet
i similitate palaci potatis lilia alba Et hūc
est qd dic. ne per diuision. i. pūcialitate fa
cto uirgilio uel exponas. s. agnū. i. mstellō.
Cant. xvij i q mouent qdaz dubitaz
7 delunt n d autoz aliqui ponunt. 7
Qual uene aclinene per accertarsi
postq in supiori caplo. pūme pū
tentz autoz nū mtrouunt Caccia
guitam antiquū pūdecesozem suū ad nar
randū sibi specialiter genelogiam suā 7 sta
tum moderū 7 antiquū sue ciuitatis nūc
osequēter i isto. xvij. caplo mtrouit illuz
ipm spūm pūictum. qui pūdict sibi sua
i fortuna 7 exilia. 7 pūens caplin pū bre
uiter diuidi in quatuor partes gñales in
pma quaz autoz petit ad spū expone
quozdam pronosticoz fūoz sibi tam i in
ferno qd i purgatoio. in scda autoz ponit
deklarationē dictozū dubioz. ibi nō pū
ambage. in tercia autoz ostendit suū re
fugium i diuersitate ibi in loquimo in
quarta 7 ultima in format 7 certificat.

se circa cōplemetū 7 publicitatem huius opī
ibi pūde tagendo. Ad pūm breuiter dico q
autoz petit ab illo suo antiquo expōnem
quozdam pronosticoz fūoz sibi tam i in fe
no qd i purgatoio Et pūmo ostendit suam
dispositionē ad querendam istam certificati
onem pūna opatione. pūm 7 pulcra ad
cui opationis euidētiā est pūnotandū
qd pūcton filius Solis sicut scribit diffuse
omniū 2º dum i pperatū ēet sibi ab epaf
fo filius Ionis qd ipse erat spūus 7 non
uenis fillius solis statū turbatus recu
rit ad matre suā que elimine uocabatū i
certificaretū ab ea cū filius ēet illa aut
ad tollendū cōm suspitionē ex aia eius
remisit eū ad sollem a quo petiuit 7 in
petiuit posse regē pū diem cūm solare
i uices testimoniū qd erat uere filius solis
si male sciunt gūbñare. ex quo sciatū est
icendū mūdi. quod declaratiū est i fērm
caplo. 7 c. allegorice aut pūcto est. qd
modo ad pūctum uult dicere autoz sic
pūcton filius solis turbatus eo qd i pperatū
fuerat sibi ab emulo suo recūrit ad eli
mine matre suā ut certificaretū uere p
dubia multum pūgentem aūm suū 7 illa
remisit eum ad solem. ita ad pūctum die
autoz qd ipse tamq uenis filius solis. qd
sapientissimū turbatus eo qd fuerat sibi i
pperatū amultis ad uisariis recūrit nē
ad beatitē matre suā qd remisit eū
ad antiquū patre suū ut declararetū d
re sibi dubia 7 suspecta ualce ciuicantē
aūm eius 7 sic potes osficere qd tum
ista opatio pūssime sit applicabilis ad
suū pūctum ostendendum. 7 hūc ad
litteram ueniedum ē quā sic ordina 7
exponē. **So erat tal. i. tam dubius qual.**
quel. s. pūcton chincoz fa lipozū scāzū
aūfigli. qd. s. pūcton mortali loquedo a
amo uet patres ne sint nimis teneri ez
ga amorem filioz. consencientes eis dī
pūosa sibi 7 alijs ex quo postea recipiunt
magnū dolorem uenne aclinene. s. ma
tre eius. per accertarsi dicio de auca. r
uoto in contro ase. s. ab epapho qd non
erat filius solis. Et succit etal era. i.

T. N. quid Romani
donabunt cor
rem. 1000

sentito. i. tam dubius ex eo qđ audi
 ueram futurum ptra me ex ubi tñ
 latius sicut pñatus pñeton eda bea
 trice. que cognoscebat tñlationem
 animi mei sic 7 ego eda la santa lan
 pa. i. cacciaguita luce ardenti. 7 die
 de pñia quca mutato sito p me qđ sic
 dictum est supra caplo. lux cacciag
 uide descendit adextro cornu crucis
 ad pedem ut loqueretur auctori. **¶**
 de hic auctor ostendit quō hñt lice
 ciam a beatrice ex pñedi suū dubiū
 dicens per de mia donna. s. beatrice
 uidisse. manā suā lauam pñ telt
 tuo disio. i. emitte flammā tui ard
 entis de sicut 7 dicit sicle sca. i. c
 ercat foras signata ben delainterna
 stanpa. i. ut illa quā ben exprimat
 ex interiore ceptione animi aqñ
 recedit. ūba enī sunt quasi quedam
 clauces aī appēntes cāceptū animi
 i tñsecū. Et sudit cām quā uelut
 ipm expromere dubiū suū exclud
 ens causā nō uerā dicit qđ nō per
 de nostra conoſcentia creſca pñuo
 parlare. ma per de tñsi adit laſe
 te. i. ut assueſcas pñationi dubioꝝ
 tuorū si de lom tñmēſca. i. det tibi
 potum ad extinguentiam siti. 7 nō
 qđ est uocabulum tñscū. quando
 enim tñscū uult dicere dubitare
 dicit misce. Et hic nota qđ pñis
 nre necessitates sunt note deo tñ ex
 pñit qđ pñuo ore pettamus. ut
 nra subiectio appareat. iō Auctor
 petit ut sequitur. O cara pñota hic
 auctor ponit suā orōnem ad tñs sp
 iritū in qua facit exordii narratio
 nem 7 pñtione pñmo ergo facit
 exordium ad captationē beniuolēne
 pñ quod ostendit qđ ille sps pñt eā nē
 certificare de futuris contingentibꝝ
 de quibꝝ auctor pñturus ē. 7 hoc ne
 eius pñticio uana uideatur. dicit
 ergo. sententialitē o aīa beata qđ
 ita certe uides in deo futura pñn
 gentia. sicut certe mēs humana

sine aliqua demonstratione cernit. qđ
 in uno triangulo non possunt esse du
 anguli ottusi. q. d. omis pñgentia
 iñſpectu diuino ē p se nota. dicit ego
 oara pñota mia. i. planta 7 radix ge
 neris mei de si tñsuso. i. tantū tēp
 altas 7 pñfundis iñ deo de uidile cose
 contingentia aīa de siēno iñ. i. aīa quā
 ueniat in esse suū mirando il punto. i.
 iñ deo de quo pñcto dicitur in caplo vi
 gesio septio. aīa tñcti litempi son t
 pñsenti. qđ que sunt que fuerunt
 uenietque uno mētis cernit itūtu. qđ
 declinat pñ simile dicens come letere
 ni menti. i. intellectus humani neg
 ion. s. clare sine dubitatione senſua
 liter. diu ottusi. s. angulos nō capere
 in triangulo. Ad huius aut similitu
 dinis in telligentia est notan dñ qđ
 scilicet geometrias triplex ē spēs agu
 lozum. s. rectus acutus ottusus. An
 gulus rectus est qñ una linea recta
 perpendicularitē cadit sup aliam li
 neam rectam sicut patet in signo
 crucis. Angulus acutus est quādo
 una linea recta cadit sup aliaꝝ rec
 tam set nō perpendicularitē. ymo
 declinat ad partem linee supra qđ
 cadit ut in hac figura patet. **△**. an
 gulus ottusus est qñ una linea re
 cta cadit super rectā. nō pñpendicularitē
 nec declinat ad pñtem linee supra qđ
 cadit. s. declinat ad oppositam partem
 ut patet i hac figura. **△**. nō clare ap
 paret qđ in uno triangulo nō possunt
 ēē duo ottusi. Et ratio est qđ omnis
 triangulus consistit in tribꝝ lineis. si g
 faciamꝝ qđ due hñnt se pñ angulū rec
 tum. statim sequit qđ duo anguli sñ
 acuti. similiter si faciamꝝ qđ due li
 nee hñnt se pñ angulū acutū. seqt
 quod 2° est rectus uel acutus. si est
 rectus ut dñm est qđ ēē acutū si 2°
 7 pñmus sunt acuti non potest ēē ni
 si unus ottus 7 si ē unū ottusus dñ ne
 cessitate opz esse. 2. acutos. ut qđ
 clare apparet qđ i uno triangulo nō

[N. qđ hñt pñba.]

C quid sit
 tetragon

potest esse nisi unus obtusus. 7 pot
est sine ipso. **A**dventur hic autem fac
sua narratione. ad cuius delatationem
est p sciendum q autor recordatur mil
torum pronosticorum fecerim d eum per
multos emulos 7 amicos. sicut p cia
chum famulatam. Vanen fucij iferno
7 p otosifuz 7 alios i purgatorio de
sinistris eueniens sibi. iteo nunc inte
dit certificatione de illis malis eueni
tis sibi. narat q que dicta sunt
contra eundem. puole granu. s.
grauantia metem meam misuoz det
te dimia uita futura. s. q. de beby du
cerit uitam i exilio extra patiam. et
talia filia. mentre chio era cagunto
anizilio. i. dum habebam. uigilium
in duce. s. ascendendo p purgatoriu
de lamine cura. i. sanat 7 munit ab
infirmirate 7 lake peccati. ediscende
to nel mondo defucto. i. infernu. q.
est mudus defuctozu. Et fudat au
tor ne uideatur uilis uel pusilanimu
otra impetum fortune. auegna chio
misenta ben tetragono aicolpi deue
tura. i. fortem 7 in trepidu. Ad quod
notandu. q tetragonus e figura qua
drata sic tessera ul' tafillus q sempe
cadit plana. ita asimili. Vix uirtuo
sus est quasi tetragonus 7 sine in
tupio ut die phus 7 q. Perbe
hic autor facit sua petitionem petes
expositionem futurorum euentuum. Vn
dicit perde lauglia mia serua con
tenta. ditender qual fortuna misap
ssa. s. utru speranda ul' timenda. Et as
signat ratione q sua peticio sit iusta
dicens de saetta premissa uen pui
lenta. i. minus ledit. Est g hic notu
dum q hoc scribitur in libro qui dicitur se
creta secretorum ad Alexandrum p suades
q beat secum uos phos 7 astrologos qui
pdicant sibi futura. qz si nulla futura in
deantur i euitabilia tam utile est pre
scire. qz homo saltem pot ee pcautus 7
pmunitus ita q illa aduenientia mi
nus ledent eum. sicut gratia exephi

Quid sit
tetragon

si scio hyeme futura fore rigorem 7 frigi
dam no potero euitare quin sic sit. set
bene potero pfulent panis felices liqs
7 filibus quibus potero facillius toller
rare seuitiam hyemi. 7 ita de similibus
Cosi hic autor ultimo ostendit qm
fecit petitionem istam de licentia bea
trici q semp solet petere anquam
petat vn dicit cosi dissio aquella lu
ce stesla. s. caeciagura de pria ma
uea parlato qz pus q alia anima de
spera martis lenta fuit sibi. Et dici
elamia uoglia suo confessa. i. manifesta
ta ame illi come beatrice uolle. i. nolu
it 7 mandauit. q. d. no credas q fecerit
hoc sine assensu beatrias. lz ego uidear
pmisisse supra licentia eui. **N**on
per ambage. hec est scda pars gnalis in
qua autor ponit responsione caeciagde
ad petitionem scam 7 primo pmutit mo
dum loquendi eui dicens q ille respon
dit sibi clare no ambigue. sic oli fatie
bant dy gentium cu intergalanti de
futuro die ergo maquello amoz pite
no. s. caeciagura qui erat mens pat
antiquus ut iam taxens patuit diu
so e pariente del suo pprio riso. i. ue
latus suo lumine leto. 7 apparet pillud
rispo se per clare puole quibz utiti qui
no nult de euen. econlatim pccaso. s.
simplici no extrinaganti. Vnde dici
no per ambage. i. cautiones uboz
roicit inde. i. quibz ambagibz lage
te folle. s. pagana gra sin mischiana. i.
fallebat 7 capiebatu sicut anis uisco qz
cadit i manus aucupatoris 7 ita isti
seducti cadebant i manus ad usarij.
Ad q notandu q dy antiqui tps gen
litatis antiqz dabint responsa sua se
per ambigua. i. dubia ita q poterant
trahi ad utranq parte 7 traditione ne
deplenderentur in mendatio. sic patet
i responsis dato creso regi Lidoz 7 piro
7 alijs mlis. que responsa Tulliner
qua q paganus eleganter uidet in
suo libro de diuinatione 7 fco dicens.
tua dicta appollo semp ambigua semp

11. 8. uiridendi responsis
antiquorum deoz.

dubia. et ad dilectos referenda iō merito
petit p̄uulus orosius. cui enī p̄ tot secula
ante aduentum xpi oraculum apollini de
relictū est rē. Et dicit p̄ia dx fuisse a
anciso laguel didio dele peccata tolle. q.
dicat ante mōtem xpi saluatoris et bēn
die qz an ad uētuz / ē homines erant fere
omēs in uoluti istis erroribz. cōs. n. nati
ones p̄ter hebreā coleban pluralitatem
deorū. et adhuc post xpm dñi inguit ifid
elitas ī multis gentibz. ¶ La contingētia.
hic caeciagura incipit respondere ad que
sita. et pmo responderet ad id q̄ autor dixit
supra cōsummi le cose cōtingenti. et n̄ dici
la contingētia de nō sistente for dil quate
nō dilauisti materia qz nullū est futurū
cōtingens quod nō sit desēptū in libro dei
itō dicit. ee tuta depinta. nel conspecto
eterno. .i. est tota p̄nalir manifesta in pro
uidētia diuina. Necessita hic caeciagu
ra responderet qoi tunc que n̄tē oriz et
deo eius qz posset statim obici. si tens oīa
futura cōtingentia p̄nalir uidet de iū scia
sit ī falibilis ergo ī falibilr et necitō euen
ient. responderet autor et tñ ipā ottingentia
nō prentē peto necessita quonoz. .f. ab illo. .i.
aspectu diuino. Et hēc manifestat p̄ unū
exemplū grossū domesticū dicens se non co
me naue. de discēte qui per correntē nel
torrete. .i. flumiū. supple recipit necitate
inluso in dx si spediā. .i. ab oculto illū aq̄
prospicitur eam. Et hic nota qz p̄ hoc autor
uult dicere qz p̄uidētia dei non imposit
necessitatē futuris ottingentibz nisi sic
oculus humanū qui stans ad ripam māis
nel fluminis riet alonge nauī veniēte
sm auxilium aque. q̄licet urdeat nauī cer
tissime nemientem ad portū tamē non im
ponit necessitatē sibi. qz ita ipō nō in
dente sic uidēte nauī facit cursū suū
sic ḡ p̄uēsiō humana nō est causa q̄r hēc
sit. ita nec p̄uidētia diuina est cā qua
futura eueniat. ita. n. se hēc p̄uidētia
ad futura sicut visio humana ad p̄ntia.
uidet. .n. deus omīa futura ī instanti et
nitatis ita qz futura nō sūt sibi futūa. et
cetera multa uidet. ¶ Quidā hic caeciā

quoniam ostendit quod recipit p[er]ficiam futuro
rum u[er]itatorum sibi ab ip[s]o c[on]spectu diuino
cum o[mn]ia p[re]senta sunt. Unde dicit il[le] t[em]p[or]e
christi sapientia .i. fortuna que appinqu
at tibi ip[s]i proxime futuro inuenne
austa .i. ad usum meum. unde d[icitur] .f. ab il
lo c[on]spectu eterno. quod declarat p[er] s[ic] h[ic]
prop[ri]i dicens sic me doce armonia
u[er]itatis ad o[mn]ia d[icitur] da organo r[ati]o silitudo
prop[ri]a. sic. n. an[im]a humana recipit dulce
sonum ab organo bene temperato. ita i[n]te
llectus beatus i[n]ter dulciter e[n]t[er] tu[er] fu
turo[rum]. in illo organo temperatissimo a
quo emanat armonia p[er] diu[er]sas fistulas
organales. s. n[on]ne ordines angelorum.
Q[uod] ual si p[ar]ti hic cacciaguida in apit r[ati]o
nare fortuna appinquat. Auctor. et
p[ri]mo p[ro]dicit sibi eius expulsi[on]e i[n] iusta
qua explicat p[er] u[er]ba comp[ar]atione pulch[er]i. i
man. Ad cui[us] intelligentia[m] est p[re]sciendu[m]
q[uod] sic scribit seneca libro tragediar[um] tra
gedia . . q[ui]ntitulu[m] r[ati]o p[ro]dicit. p[ro]dicit uxor
th[ese]i dicens athenar[um]. capta pulch[er]it[ud]ine
r[ati]o p[ro]dicit p[ri]uigii sui ip[s]i requisit[um] de stupro.
quo p[re]sentare nolente illa ad expulsi[on]e
sue i[n] honeste culpe clamauit r[ati]o. Nunc
ad literam dicit cacciaguida. fili. mi. E[st] i[n]
c[on]uen[ire] p[ar]te tal di firence. s. nolentem
consentire p[er] u[er]ba opibus ciuium tuor[um]
qual si p[ar]ti r[ati]o p[ro]dicit fili[us] the[se]i. unde
ne ciuitate sua per lanouera. s. pedram i[n]
sp[er]itata quimpie perorit iuuenem in
noctem que tebebat honeste diligere taq[ua]m
filium. ex p[er]fida que p[ro]dicit fitem qua tebe
bat latere ad r[ati]o suu[m]. Et hic nota q[uod] m[agis]
p[ri]mo e[st] p[ro]p[ri]a ad p[ro]positu[m]. sic. n. r[ati]o p[ro]li
tus i[n] uacens i[n] honestu[m] fuit pulsus de nobi
lissima patria sua ciuitate athenaru[m] i[n] missu[m]
ad torm[en]ta. q[uod] nolint p[re]sentare luxuriose. i
uoluntati nouer[um] sue p[ro]dicit. ita aut[em] ius
tus i[n] sons fuit pulsus florentissima ciui
tate florentie. patria sua. nolens p[re]sentare
bromose uoluntati florentie qua recipit noui
cam i[n] no[m]i[n]e matris. i[n] missus e[st] ad comota ma
gna. Ciuitas naq[ue] athenaru[m] uiguit mag[is]
sapia i[n] eloque[n]tia i[n] t[em]p[or]e sepe magna mala
fecit et maxie uitio i[n] gratitudinis labora

uit contra aues suos bene merito sic
egregie ostendit valens et iustus. ita
florentia erga aues suos optimos putat
dante petra dicitur et sic. ut statim dicitur
Q. uelto hic cacciaguida ostendit auctoris
huius pulsionis. Ad cuius eundem est pie
sciendum. q. uigente parte blancor. i. ciuita
te florentie cui caput erat dñs uerus de
curis. Et pulso dño cursio d. tonans pri
cipit alterius partis papi Bonifatius volēs
cōponere dñam ciuitatem et pacificare ptes
uoluit hie dñes partiu. et cū repisset il
lum teculis durum et placabilem illum
uō de donatis i oibus se subiacente uoluz
tati sue ordinauit q. karolus sine terra
ueneret de frantia in r. t. aliam sub nomie
putari. qui sedaret lites et discordias ubiq
qui ueniens florentiam ordinauit cū ita
bene sicut scriptū est sup purg caplo. et
alibi sepe. Ad hūm q. dicit auctor. q. sto
siuole. equestro gra si cōdū. i. p. ratiū p
dñm cursiū de donatis et alijs. et dicit eto
sto uita facto. q. s. res forciatū effam.
i. triciū. achicio pensa. s. p. ratiū cursio
Et domino ad usato de francijs de carē
parte qui psonaliter d. francijs et cū magis
petunys et propys expnsis cōduxit hāo
lum predictū usq. florentiā. et sic habuit
optatum. et dicit latoue xpo tucto di si
merchi. i. i. curia romana ubi tota die nē
ditur xps et sacra. q. bene poterit vendisti
tus uenit ciuitatis terrene. la colpa hic
cacciaguida ostendit q. pars p. ratiū ultra
tūpū carer i infamia sicut est de more.
vntē dicit la colpa sequina la parte offensa
q. d. imputabitur parti blandor. que pe
lletur. q. dū nūq. aliquod emē et ceta.
in giro. i. fama et clamore vulgi. cū in
dicū est ceta et falsū ut plurimū. come
sole. i. bene dicit vulgāter deus tecus
tōriat. abenestat sibi. Et sūdit mala
uentetta que postea sequetur fia testi
monio aluer de la dispensa. i. iusticie
diuine que uera est et que dispensat. u.
ipam iudicā. Et dicit aliqui q. Auto
credidit p. diuinā iudicā. redire in pa
triam. quod tū non fuit. Et certe nō opz

82
hic facere. Autozē mēdaō. q. mōdū dicit
h. de iudiciū s. d. v. mēda. et respicit ad mōtē
acerbam dñi cursiū de donatis p. ratiū de qua
tem est purg caplo. Tu lassam hic
cacciaguida p. ratiū breuiter i comoda et ma
la que nascūtū ex exilio. et pmo tangit ad
quod p. ratiū et grauius dicens tu lassam. i.
q. m. colla dilecta p. ratiū cara mēte. sic filios
uxorem patriā parentes amicos. pmo a
Autoz dimisit impatna cū recessit istud
nobile opū in cōbitū quod sup oia dilige
bit. et tū recuperat. sicut scriptū est i feni
caplo vntē dicit equestre ce quel strale
i. sagitta doloris de lardū del exilio p. ratiū
sactta. i. pmo emittit. Et nota q. auctor
p. ratiū appellat exilium arcū q. sicut arcus
emittit tela uulnerāta et iusticiā bo
minem longinquū ita exilium emittit.
diuisa i comoda et i fortuna nūc ledentia
nūc iusticiā bo minē pulsum longe
apatna. Tu p. ratiū hic cacciagui
da tangit alia in comoda que deinde se
cūtū ad exilium dicens. tu p. ratiū. i. q. u.
stabis et expensis si come sa dūale lopa
ne altrū. i. q. sapiens ē p. ratiū alienus
est enim ualde amarus et p. ratiū doloris.
Nam uel illis qui ad alienū appetitū com
edunt. Et ecce aliud i comodum. ecome
ce dūz calle loscendere el salu. i. q. du
rus est ascensus et descensus p. ratiū altrū f
scale. q. m. uel illis qui ad alienū gressū
ambulat. Et quel hic cacciaguida tan
git vñū singulare bonus quod magis a
gruat aūm sapientis. s. quando cadit i
aliquod i fortunū cum praua societate.
q. statim creditur cōfatus culpe. pmo
quod est grauius sepe tota culpā retroque
tur in ipm. q. statim. d. ubi erat cōfatiū
magis p. ratiū. nec ositerunt ignorantes q.
difficile est regere multitudinē i p. ratiū
i disciplinabilem. dicit q. equel de p. ratiū
uara les pale. et faciet te magis i p. ratiū
fortune sera la cōpagnia malua se. esem
pla loquū de curis con la qual tu carz
ai in questa ualle. s. exiliū et miserie. Ad
quod sciendū q. dñs uerus de curis d.
quo dñm est fuit ita p. ratiū iusticiā

et simplex. q̄ i stante papa Bonifacio
q̄ ipe facere p̄ce p̄no cursio respon
dit arrogante sc̄e pater ad quid deti
netis me hic rogo uos p̄mittere me
redire i patriā meā. cui Bonifacius
indignatus respondit q̄ quis te detinet
ipe recessit. si dñs cursus sagator re
mansit simplex et uenerabilis. ex quo
uitus ē ordo destructioni eūdoz sicut
iam dñm est. vnde dicit de tuta in
grata. q̄ nō recognoscebat leneficiū tu
um i consulendo et uigilando p̄no sta
tu rei publice florentie tuta mata et
impia stulte de faciendo ofaliū tuum
impie rediendo supliciu p̄o beneficio
aliqui dicūt q̄ mlti interficiētiū exei.
p̄nō iueit uex. Et succidit q̄ cito seq̄
iudicta de hoc. vnde dicit mapoco a
appresso q̄ tercio anno ap̄nti. ellana
iura iossa latempia q̄ de stnetū et luet
penas dignas. non tu. q̄ d. licet tupe
llaris sicut iam dñm est. tñ melius
honorabilius p̄transibis. **¶** Disia bi
cacciaquida dampnat fatuitatem eūdo
rum. et iustificat electionē auctoz. di
cens il suo p̄resso fara laproua disia
bestialita. q̄ d. rei p̄abit euentus
q̄ bestialiter se gesserunt sp̄nentes sa
na ofilia sapientum. Et dicit sicā te
sia bello anente fatto parte. s. recede
to aletis et faciendo tua facta sine illi
per te stesso. vnde nota q̄ pulcra
pars sapientis ē nullus esse partis.
sic scriptum est in fermi caplo. **¶** Co
primo tuo refugio. q̄ sta est tercia a
pars gñalis in qua dictus cacciaqui
da p̄renarato exilio auctoz nūc ad
solationē eius p̄nariat refugiu eū
i exilio et dicit q̄ primū refugiu eius
erat quidam agnificū laro Robar
dus ad cui cūrentia est p̄notandū
q̄ iste de quo auctor loquitū fuit qui
dam dñs Bartolomeus de la scala. q̄
uocatu est capitaneus bartolomeū
q̄ obtinuit capitaneatū verone ab
impatore. Ad quē auctor primo hūit
recursū et recepit p̄uisione ab eo.

post enī mortem E curm de Roma
no agastinus et Albertus familiares die
ti E curm in uaserūt dominū verone
et ē. **¶** Quē ad lram cacciaquida dese
bit capitaneū bartolomeū alibalita
te et abarmatū sua dicens laor te
sia. i. libealitas et munificētia delgrā
lenbardo. s. bartolomei p̄dici. qui fuit
agnificus dñs i lombardia. et de rei
uentate iste i ter tiranos fuit reputa
tus satis probus et p̄uicax. Et dicit
densu la scala porta el sancto uello q̄
let scalam. p̄i signis et de sup̄ portat. la
lam in p̄iale que uocatur auis dei ut
expositum est 27. caplo hui libri et p̄uig
caplo. Et succidit ueram libalitatem p̄
facti dñi. q̄ p̄ueniet eius i digentia
nec expectabit petitionē uel p̄catio
nem auctoz. vnde dicit de. i. qui
agnus lombardus aura si benigno
riuardo in te. q̄ s. te respiciet oculo
ele metie et benignitatis. quod de du
obus faciet p̄mo illud quod fit postēu
abilis. vnde dicit de del fare. s. donū
ul' fuitū. edel d̄dere. i. petere tranoi
que. fia p̄ma quello de e p̄u tardo tra
gli altri. q̄ s. p̄mo dabit tibi q̄ tu per
tis sibi. cui oppositum cōter fatiūt ali
dñi p̄mo uolunt et fatiūt se sepe regāi
contra illud salomois. ne dicas amico
tuo uade te. **¶** Conlu hic cacciaquid
da p̄nūtiata liberalitate capitanei bar
tolomei. nūc p̄nūtiat p̄bitatem et libe
litate dñi canis grandis eius filij ul' **¶** Cane grad
de la scala. nepotis. que p̄mo dēbit astrenuita
te armor. ostendens q̄ fuit uerē fil
lius martis Audax. p̄mptū in p̄lio. et
uictoriosus ualde. vñ dicit conlu. s.
cū p̄ dco bartolomeo uedrai colui. s. e
canem grandem de suo i p̄sso nassce
to. s. in natiuitate sua. i. iam efficiat.
de questa stella forte. s. martis plane
ta. qui facit uiros fortes et feroces i
tello. de le opere sue fien mirabile. s.
i bellis sicut iam patuit ex his que
sc̄pta sunt sup̄ de eo paradisi caplo.
Non se nesci ad exaltationē dei

no. bn. **+**
pulcerrima pars sapientis ē
nulla esse partis.

N. S. S. Bartho de
La scala

istorum in futura prospera et melior tua. quae
ingebit in patria. Et reddit causa quare
non debeat in interire illis dicens. possia
de latua uita in futura. i. propagatur per
man duratura in futurum. q. d. quia fortuna
suat tibi maiorem honore et felicioe statu.
Via pilla. del pnnz diloz perfidie. q. d. pe
na cito sequetur ad fruendoz eoz et tua uita
extende tu diu laudabiliter in magna gloria.

Poi de tacendo. ista est quarta et ultima et
pars generalis in qua autor informat et certi
ficat se adeo spm circa complementum et pub
licationem huius operis et primo ostendit suam di
spotionem circa consilium petendum. dicens lo
cominciat. supple dicere come colui che
brama. i. affectat huius consilio dubitatio
ne personae de uelle euole eam duntaxat
ente. homo enim audacter fiducialiter et cum
bona spe petit consilium ab eo. qui cognoscit
eius indigentiam et libenter uult fuisse sibi.
ramat et amore sincero non fictitio. et ta
lis erat autem in proposito. ut per etiam deus.
Et hoc feci per de laia sea. s. cactiaguardi
simostio spedita dimetere latramam in gla
tella. dno li porsu ordita. i. ostendit se
texisse et ordinasse thema quod ego posui
etiam sibi. Et est metaphora. propria. est. n.
trama illius filii quod reducitur in tellam
per ordinem. ymo autem non dederat animum
thema ordinem. i. in contrarium. Tunc cacti
guardi. texuit illi ita in te se reuocato multa
uiba exponendo et declarando et dic tacendo.
quod extractur nitate eius per peridi ostendit
finem suo finem ben neggio. hic autem per
tit suum salutem. s. quo possit peruenire ad uisi
tam fortunam que paratam contra eum. et primo
confirmas deum cactiaguardi de quo est sibi
opus remedio in tam arto cum fortunae. di
cens opatore mio ben neggio si come loti
po spora uerbo me. i. perit quod in breui
erit de fide. per de durum colpo. i. ictum et
impetum fortunae et non leue. unde dicit
tal de pui graue. s. quato uelocius
uenit. quod non potest ita faciliter peruenire sic
si adhuc prestolaretur et dic ede pui sabi
tona supple et bene uideo quod tale tempus
ipetuosus ruit in me. et est metaphora

pulchra et propria scripta asenente. et quan
to totus incumbit in uulnus totis uiribus
et toto corpore magis ledit et diuinus piter
nit inimicum. ita asimili uult dicere autem
fortuna lassatis habentis toto conatu in cui
rit in me. et tentat omnia sua arma. i. nocu
menta contra me et tanto fortius quanto in
ter me fortior et distantior et qui non
caterem de facili adleue ictum eius. unde
fideliter per de bon dno maxnu dipro
uidentia. q. d. pro quod utile est quod ego per
munia me per uisione contra hoc. Et ostendit
de quo sit sibi maxime timendum. et arguit
sic. si ego pulsus aciebus meis de patria per
pna fatiam michi extraneos infestos sceler
to de eis certe non in uenia locum in teris. u
unde dicit sic si loco pui caro mea tolto
s. patria mea. id non perdesse glialtri. i. al
iena loca. per mei carmi. i. per meos uisus
in aledicos et in famatoris. q. d. autem si per
didi in uisite patriam meam nollem in uisite per
dere alienas tanto cum indignatione tunc
multis potentibus male scelerando de eis.

Quo per lomonte. hic autor exponit suum
casum et partem per plexum. et arguit asuffi
cienti diuisione siue facit dilectum. et bre
uiter uult dicere. si ego refero et describo
multa que audiui dissenen per fernu purga
toriu et paradysum. timeo redde te me ocl
osum multis. et si retineo uel pretereo timeo
perire fama apud posterum. et sic per multum labor
meorum. et sic nescio quod parte eligam. quod uita
caperim uideo perdisse. sicut dicebat bona
muliercula filio suo. fili mi ne uadis ad consi
lium. quod si dixeris uisita homines te oderunt
si uis in uisita diu. Ad hanc ergo ordinem et co
strue sic. Io o apreso quel de suo ridico. i. e
ego didici illud quod si refero et pro palo in
scriptura fia sapor di forte acume. i. uicem
acerbum amulti et scipue magnatibus et pnci
pibus. quod. s. pontificibus imperatoribus regibus
trahis et aliis magnis nobilibus. Et hoc di
co apbendi qui per lomonte senia fine a
maro. i. per infernu ubi est amaritudo pena
rum et dolorum sine fine per que semper itur de
orsum. o per lo monte. s. purgatoriu delau
tel acume. quod est purgatorius deliciarum

totus pulchri et amicus gladii dilamiae
conna milenagio. q. speculatio et contemplatio a
theologie traxerit intellectum auctoris ad celum
et possit per locum dilamiae in lumen. i. de specia
i. specia. Et surdit alteram partem divisionis di
cens. esio son timido amico alucio. i. ueri
tati manifestante. temo de perire in uere
tia coloro de questo tempo di amarauno an
tido. i. apud posteros. q. d. timeo perire fa
mam que est una uiuere gloriosum in te ue
turos. quid g. agam. **A**lucio hic auctor
ponit responsione cacciagure ad quesita
qui dnt suu consiliu sanu et acceptabile rei
id sapienti et uiratoso. qui no debet pmit
tere ueritatem p suspensione ul' conuincio
nem aliorum et pmo apparet deum spm ad lo
quendu dicens la luce i de rera il mio the
sozo. i. i qua letabitur ille ptius sps an
tiquu mens. que io auctor appellat tesau
rum methaphorice. na thesauus ppe e ue
tus eius de positio cui non exstat memo
ria. et ita auctor re inuenit nuc istu the
sauum suu qui ratione antiquitatu no er
rat i memoria bonu. et sic thesauus ascon
ditu manifestauit ut pferet mltis quia
sa pia abscondita et thesauu i uisus q. uti
litas i utriusq. Vnde dicit chio trouam
s. imarte. si feci pia corusca. i. uirtute et sp
lendida ante q. loqueretur qd declarat per
simile pulchru. dicens qual specchio tozo
supple fit uirtutu gregio disole. q. d. q. ille
spus scus lucentio et splendorio q. prius
erat turtus osclum auctori sup faman
suu illuminandum. **I**ndi rissose. h. au
tor exprimit osclum cacciagure qui accep
it partem ppe et breuiter uult dicere age
filij mi. vate et die seure malum de omibz
qui meretur. q. licet apncipio displicat
tun dicere aliquibz tu infine placebit. et
dicit g. auctor et ille cacciagura rissose i
di pro deice cōscientia fusca. i. offuscata
ul' lesa odi languagua ppa. i. que oriat
apropria culpa odilaltru. i. qui oriatu
ex aliena culpa. q. tñ tangat illum. aliq
gradu. ul' osanguinitatis. uel affinitatis
uel amicitie ul' societatis ul' ciuitatis ul'
parialitatis et similiu. puz sentia. latua

parola brusca q. i. acerbu et molestū uide
bitur tali audire tua acerbam repulsionem
si hoc no ostente effundit quicquid uidisti
sine dissimulatione ul' admissione alicui
falsitatis. vñ dicit mano dime. i. nichilo
nus fa manifesta tucta tua uision. i. qd
quid tu uidisti in isto raptu metis siue
astractione. q. auto hñt hora matutini
sic deum est pmo caplo i fermi et aliq ml
tis locis p totum librum. rimosa ogime
clogna. i. mentatio falsitatis. Et dicit cla
llia purgatar douce la regna. q. d. ille q.
tangit uoleat ul' exulescat de infamia. q.
est scabies et agnosa. q. no lucubitu ali
ud q. ille qui scalpit scabiem. qui q. to r
mag scalpit. tanto mag intenditur ice
dium. id melius est dimittere scabiem in
tacta. Et rectit ratione sui dei dicens
de se lauoc tua se ra molesta nel primo
gusto. i. prima facie tu infine faciet bo
nu fructum vñ dicit lassia poi uital nu
trimento. i. nu timetū uite moralis. q.
s. faciet boines recedere a uicijis. quato
seia digesta. i. quato fuerit bñ discusa
examinata et ruminata. Et uere auto fu
it quodam pbeta sibi. q. uidi de fco mltis
agnos dominos. de quoz ancesoribz au
tor dixi magnu malu in libro isto. qui tam
siue diligit librum istu. et electant ico.
et licet aliquando ueritatem ex his q. auto
dicit tu tantu assciant et dicunt uerū dicit
Questo hic cacciagura vltio tradit mo
dam suadu in ope isto. et breuiter suadet
q. carpat solu viros maiores p similitu
dine. ppa et manifestam unde dicit. quito
tuo grico. i. exclamatio et cecipatio iutio
rum fura come uento de le pui alte cim
pui percoite. est silitudo. ppa. sic. n. ue
tus fiat indifferentē in quacūq. obuia
sibi si mag quatit et mouet altiora cacu
mina. ita asimili auctor indifferentē car
pit omia uitia. si maxie magnatu et por
tentū. Et similit dicens ccio non fa po
co argumeto donoz. q. d. vmo facit ma
gnu argumeto. et euidens testimoniu
honoris. q. maget melius p suadet vñ
dicit. po puz laume de son note difam

Si si gelteua solo del suo uelo.
 post q̄ in supiori cap̄le prime
 precedenti autō n̄r in t̄odine
 it cactiaguidam antiquā sūm ad p̄nari
 dū sibi sūm futurū exilium ⁊ it fugiū. n̄
 s̄sequente in isto decimo octauo cap̄ulo
 i t̄roducit eūdem ad ostendendū sibi ui
 ros illustres bellicosos apparentes i p̄a
 cruce martir ⁊ i greditū sp̄m s̄ouis. ⁊
 p̄sens cap̄lm potest b̄re inter dūm di in
 quatū p̄ures ḡnales. i p̄ma quatū
 autōr ponit suā dispositionē cura audi
 ta ⁊ correctionē be atricis. i scdā d̄us
 sp̄s p̄dictus manifestat sibi aliquor
 famulos de s̄tra martir. t̄bi comen
 nede in t̄ercia ⁊ s̄scribit sūm ascensū
 ad sp̄lā. s̄ouis ⁊ signū aquile quā
 apparet i illo ibi. temmoli. in qua
 ta ⁊ ultima resp̄ndit pastores qui
 i p̄dū. restū regū s̄cū illū. illū
 Aquile ibi. o uolce stella. Ad p̄mū ergo
 dico q̄ autōr describit suā diffidit
 nem cura ea q̄ audierunt ⁊ t̄mū cor
 p̄one. Et p̄tinēdo t̄mū d̄icens d̄icit
 quello sp̄d̄io t̄lato. i illū. d̄icit agū
 quē uocant i p̄d̄leht cap̄lō speculaz
 aureū. i. splendorū ⁊ relucens ip̄d̄o
 solis eterni. grā si gelteua solo. s. in se
 del suo n̄bo. gaudebat siquētem. q̄ orta
 tus fuerat autōrem ad uilitatem. ⁊

. xus.
in iudicio
2 ego testis

Jupiter.

sic divina grā. Tanto hic autor describit
 effectum illius in spectionis et breuiter dicit.
 quous non possit describere amore in effab
 ilem huius domine tam bene possum referre
 vnu. quous in spectione remouit me ab omni
 inordinata affectione. Vnde dicit. tanto possit
 diuinel pūcto redire. cū ueritate. deum
uando lei. i. etiam tam amorosū uisum lo
 meo affecto. i. affectio mea que pūctū ēat
 capta ab appetitu ueroicit. libero suo da o
gnatio disijce. i. ab omni alio desiderio ulti
 onis. Et nota quod autō merito hoc fingit. quia
 sacra scriptura remouet aīum speculāte
 i ea ab omni appetitu ueroicit probans quod
 nichil remanet in ulti apud deum. Et
 uere si quis nō esset impaciens mēte de
 facit iustissime uindictam de oībus licet
 oculus humanū alī nō possit penetrare
 ad fundū diuine iusticie. Et sūdit quod
 fuit ita liber ab omni alio desiderio donec
 uidit radiū eternū qui radiabat in celis
 eū descendere ad se p mediū uisus illius
 beatitatis. Vnde dicit finde l'pacer eterno
s. deus de ingiua dicto. i. relucebat
 sic in speculo in beatrice dalbel uiso. i. i
 beatrice que hē pulcrū uisum. quia oī
 eius maxime consistit pulcritudo eius ut
 tū nūc dēz est. et ē communis modus lo
 queret. sic tota die uiamū sotto daret
 recte hōre. elatal dagliachi uaghi. ita
 asili dicit autō in beatrice dalbel uiso. quia
 mediante uisū beatricis radiū eternū
 lucis uenit ad hōiem in contentana
 col sicondo aspectu. Et hic nō quod homo
 nō pot uirere inmediate diuinā lucem
 s mediante beatrice sic grā exempli hō
 nō pot uirere lumē solis in ipso sole. set
 uidet ipm p refractione radiorū et reuer
 beratione in superficie terre ul' muri. ita
 asili intellectus humanus nō pot cōpe
 hētere lumē diuinū in ipso deo. s i sacra
 scriptura ubi relucet et representatū. iō
 ad intelligentiam bñ presentē literā que
 foris est debet ad mentē reducere illō
 quod spūm est pmo caplo paradisi. ubi au
 tor fingit quod beatrice respiciat solem
 et ipm in oculis eius. g nūc potes clāe

intelligere quid intelligat autō cum dicit
 col sicondo aspectu. Vincendo hic au
 tor ostendit quō beatrice cōtēnt eum
 ad se ad illū spūm antiquū cacciaguitte
 ut iterū loqueretū secū vñ dicit ella. s. be
atrice uincendo me. conlume dum so
 uxo. quia s. uisus meus sustinere nō po
 terat excellentiā luminis leticie eius.
 mīdisse nolgate. s. ad p mū patie tūz
 et ascolta. quia s. uult aduice loqui tēcū
 et dicit de paradiso nō cepit nei mei o
 chi. quia d. felicitas nō tantū consistit i ex
 emplis uiroz illustriū qui seculūit uir
 runt i mūto. et tū fecerūt opā pēlām acc
 tentiā aīum uiri xpiani. ad amorē fieri
 pro qua isti certauerūt usq ad mortē
 cū sanguinis effusione. Come si
uede. ita ē sēda pars gñalis in qua au
 tor introduct spūm cacciaguitte quā
 festat sibi singulante quosdam uiroz il
 lustris de spem martis et pmo describit
 dispositiōem illius ad loquēdū p rīa cōp
 tione pulcrā et pūam. et breuiter uult
 dicere. quia cognouit p eūcēn signūz
 extēns in mēsam affectione in reuocem
 illius spūs sic sepe uiramus i hōie quāto
 aliqua passio occupat hōiem totū. ordina
 sic literam. Jo conobi languia in lui. i. u
 uoluntatem interiorē cacciaguitte diuasi
 onarmi ancor alquato. quia n. mltā dīe
 faciat cacciaguitte de pāpā sua testa
 tu pñe et cursu fortune autoris iteo uol
 lebat ad hūc pūare utilitē et dēlectablē
 etos spūs martistas. nel fiammegiar i
 del solgori saneto. i. in similitare splendo
 re illius bñ spūs. acui mūolli. s. tem
 andito beatricis. Et declinat hē p simi
 le dicens col come lafecto. i. aliqua
 passio aī interior siuede qui. s. in aliquo
 hōie uiuēte i isto mūto mortali. Et dicit
 scello. s. affēns et tanto. i. tam i tēsus
 et uelēmens. detuta lanima fia tolta
uili. i. occupata et capta ab ipso tali af
 fectū. ita quod nūbit omēs uires aīe ad se
 ita quod nichil aliud opetūz. sic ubi grā.
 homo aliqn pp nimīū gaudium effi
 citur totus tēmens. et ita pp nimīū

timore efficitur totus pallidus. et per nimiam uir-
 uel necessitudinem efficitur totus rubens. et audet.
 Et hic nota quod autor uult dicere asinuli per tre-
 mulam inuentionem illi spiritus perpendit magnam
 gaudium illius qui uolebat sibi dicere aliqua
 gesta nobilium partium gaudium et ipsi dicenti
 et autori audienti tum quod sunt in se pulchra et ma-
 gnifica delectantia lectoris tum quod ipse caccia-
 gaudium erat nobilis et fuerat strenuus bellator
 et armiger qui pugnas per fide christi feliciter cecid-
 derat. et autor nobilis. et tales spiritus strenuar-
 mox ut plurimum sunt nobiles. **E**lcomi-
 cio hic autor ponit narrationem ipsius caccia-
 gaudium. qui primo strangit in generali altam ma-
 teriam sequentem. comedans spiritus de seledos
 unde dicit elcomincio. supple ille spiritus ca-
 cciagaudium cepit dicere in hac forma. spiritus i-
 beati sor. i. marnales in questa quinta so-
 ghia. i. spera martis que est quintus gradus
 regionis ethere. Unde dicit de lallero. scilicet
 quod autor metaphorice uocat arborem. quia
 tamquam arbor altissima habet multos et maximos
 ramos. scilicet noue species quas obumbrat et cla-
 uidit totam terram. quam arborem celi autor
 exprimat per contrarium arborum terrenarum. dicens
 de. i. que arbor. uel de la cama. i. recipit
 uitam de super aere ex paradiso ubi nunc arbo-
 res trahunt alimentum a radice ueluti ore
 in terram demerso. effructa semper. i. non solum
 ad certum tempus sic arbores nunc. quod celum nunc
 quam stat ociosum. immo continuo parit mi-
 rabiles fructus. quod innumerabiles effructus
 et omnes ad bonum finem. et mai non per de so-
 ghia. sic nunc arbores que communiter possunt
 folia in autumno. postea renouat ea in uere
 et per hoc inuit quod celum nullam recipit alt-
 eracionem. quod est in genitum et incorruptibile.
 Et succedit excellentia gloriam istorum spi-
 rituum dicens de. i. qui spiritus fuor de gra-
 uoce. i. magne fame et non minus in mundo ne-
 stro prima de necessitate alciel. petitiu glo-
 riose triumphum de eorum uictoris prout in mu-
 lto sanguine et furore et dicit ad confirma-
 dam laudem egregiam istorum sic cognoscere mula-
 nescerelle opima. i. fertilis et copiosa. quod d.
 omnis peeta posset sibi assumere tema per-
 tice de feribendum ex gestis singulorum

nedum oium. et uerum dicit quod posset fieri in
 agni poema de gestis karoli magni. et uide
 alyo. **P**rima hic cacciagaudium redit. et
 autorem attentum ad considerandum istos sin-
 gulariter ducit sibi signum in dicans unum
 queque. dicens. Et quisti sunt tales pero-
 mura. i. cum admiratione in specie uel cornu
 de lactore istos. n. collocat in superiori parte cru-
 cis tamquam excellentiores. quod quello chio i-
 nomato fatali. scilicet in illo cornu. lacto. de fa-
 il suo feto uelox in nate. quod d. quicunque spiritus fu-
 erit nominatus ante emittet iaculum rubrum
 splendoris ardentis sicut facit fulgur in nube
 ex qua excutitur. Et recte isti emittunt iacu-
 lum igneum quod fuerit uiri fortes animosi et
 quorum uirtus est ardens hinc. n. uolens acu-
 tam. id bene reponitur in marte. qui est ca-
 lidus et sicut et coloris rubri sicut ignis iacu-
 culum aut igneum est radus glorie istorum.
 Io uidi hic cacciagaudium incipit nominare
 decem uiros fortes et famosos. in stremitate
 armorum tam ueteres quam nouos et primo nomi-
 nat unum principem ueteris testamenti. Ad
 cuius cognitionem est prescientum. quod Josue fuit **C. n. 8 Josue**
 dux populi dei mortuo moysi ut scribitur
 libro Josue. qui acquisiuit terram sanctam de qua
 deum est super caplo. hic ergo fuit fortissimus
 et motum est et ad hanc die ergo aut. Io
 uidi unum lumen tracto per lactore. scilicet plene
 radiale. tal nomar Josue. comelifico. i.
 statim et scum fuit illud lumen unde dicit
 nemi suo noto pna idor dula facto. quod d. i
 instanti uidit lumen fieri. et spiritum audi-
 uit nominari. ita quod dum nominaretur fa-
 ctum est. et dum fieret scum est uel nominatum
 est. ita quod unum non fuit prius altero. si simul et
 semel audiri nomen et uidit lumen. Et non
 quod bene fingit autor quod statim et nominatur ali-
 quod istorum probum emittit ex se lumen claritatis
 et glorie. quod prius in seipsum committat uirtutem
 em. et statim cum est uirtus est nota est clara
 et gloriosa. id bene per nominatum istorum i tel-
 lige notificationem eorum. **E**t al nome
 hic autor nominat alium unum fortem
 ueteris testamenti. scilicet Iudam machedonem adu-
 uis intelligentia est prescientum. quod Iuda iste fuit
 fortissimus. qui pugnauit ut legitur libro

C. n. 8 karolo
 magno et
 Orlando
 filio a. m. 11.
 11. 12. 13. 14.
 15. 16. 17. 18.
 19. 20. 21. 22.
 23. 24. 25. 26.
 27. 28. 29. 30.
 31. 32. 33. 34.
 35. 36. 37. 38.
 39. 40. 41. 42.
 43. 44. 45. 46.
 47. 48. 49. 50.
 51. 52. 53. 54.
 55. 56. 57. 58.
 59. 60. 61. 62.
 63. 64. 65. 66.
 67. 68. 69. 70.
 71. 72. 73. 74.
 75. 76. 77. 78.
 79. 80. 81. 82.
 83. 84. 85. 86.
 87. 88. 89. 90.
 91. 92. 93. 94.
 95. 96. 97. 98.
 99. 100. 101. 102.
 103. 104. 105. 106.
 107. 108. 109. 110.
 111. 112. 113. 114.
 115. 116. 117. 118.
 119. 120. 121. 122.
 123. 124. 125. 126.
 127. 128. 129. 130.
 131. 132. 133. 134.
 135. 136. 137. 138.
 139. 140. 141. 142.
 143. 144. 145. 146.
 147. 148. 149. 150.
 151. 152. 153. 154.
 155. 156. 157. 158.
 159. 160. 161. 162.
 163. 164. 165. 166.
 167. 168. 169. 170.
 171. 172. 173. 174.
 175. 176. 177. 178.
 179. 180. 181. 182.
 183. 184. 185. 186.
 187. 188. 189. 190.
 191. 192. 193. 194.
 195. 196. 197. 198.
 199. 200. 201. 202.
 203. 204. 205. 206.
 207. 208. 209. 210.
 211. 212. 213. 214.
 215. 216. 217. 218.
 219. 220. 221. 222.
 223. 224. 225. 226.
 227. 228. 229. 230.
 231. 232. 233. 234.
 235. 236. 237. 238.
 239. 240. 241. 242.
 243. 244. 245. 246.
 247. 248. 249. 250.
 251. 252. 253. 254.
 255. 256. 257. 258.
 259. 260. 261. 262.
 263. 264. 265. 266.
 267. 268. 269. 270.
 271. 272. 273. 274.
 275. 276. 277. 278.
 279. 280. 281. 282.
 283. 284. 285. 286.
 287. 288. 289. 290.
 291. 292. 293. 294.
 295. 296. 297. 298.
 299. 300. 301. 302.
 303. 304. 305. 306.
 307. 308. 309. 310.
 311. 312. 313. 314.
 315. 316. 317. 318.
 319. 320. 321. 322.
 323. 324. 325. 326.
 327. 328. 329. 330.
 331. 332. 333. 334.
 335. 336. 337. 338.
 339. 340. 341. 342.
 343. 344. 345. 346.
 347. 348. 349. 350.
 351. 352. 353. 354.
 355. 356. 357. 358.
 359. 360. 361. 362.
 363. 364. 365. 366.
 367. 368. 369. 370.
 371. 372. 373. 374.
 375. 376. 377. 378.
 379. 380. 381. 382.
 383. 384. 385. 386.
 387. 388. 389. 390.
 391. 392. 393. 394.
 395. 396. 397. 398.
 399. 400. 401. 402.
 403. 404. 405. 406.
 407. 408. 409. 410.
 411. 412. 413. 414.
 415. 416. 417. 418.
 419. 420. 421. 422.
 423. 424. 425. 426.
 427. 428. 429. 430.
 431. 432. 433. 434.
 435. 436. 437. 438.
 439. 440. 441. 442.
 443. 444. 445. 446.
 447. 448. 449. 450.
 451. 452. 453. 454.
 455. 456. 457. 458.
 459. 460. 461. 462.
 463. 464. 465. 466.
 467. 468. 469. 470.
 471. 472. 473. 474.
 475. 476. 477. 478.
 479. 480. 481. 482.
 483. 484. 485. 486.
 487. 488. 489. 490.
 491. 492. 493. 494.
 495. 496. 497. 498.
 499. 500. 501. 502.
 503. 504. 505. 506.
 507. 508. 509. 510.
 511. 512. 513. 514.
 515. 516. 517. 518.
 519. 520. 521. 522.
 523. 524. 525. 526.
 527. 528. 529. 530.
 531. 532. 533. 534.
 535. 536. 537. 538.
 539. 540. 541. 542.
 543. 544. 545. 546.
 547. 548. 549. 550.
 551. 552. 553. 554.
 555. 556. 557. 558.
 559. 560. 561. 562.
 563. 564. 565. 566.
 567. 568. 569. 570.
 571. 572. 573. 574.
 575. 576. 577. 578.
 579. 580. 581. 582.
 583. 584. 585. 586.
 587. 588. 589. 590.
 591. 592. 593. 594.
 595. 596. 597. 598.
 599. 600. 601. 602.
 603. 604. 605. 606.
 607. 608. 609. 610.
 611. 612. 613. 614.
 615. 616. 617. 618.
 619. 620. 621. 622.
 623. 624. 625. 626.
 627. 628. 629. 630.
 631. 632. 633. 634.
 635. 636. 637. 638.
 639. 640. 641. 642.
 643. 644. 645. 646.
 647. 648. 649. 650.
 651. 652. 653. 654.
 655. 656. 657. 658.
 659. 660. 661. 662.
 663. 664. 665. 666.
 667. 668. 669. 670.
 671. 672. 673. 674.
 675. 676. 677. 678.
 679. 680. 681. 682.
 683. 684. 685. 686.
 687. 688. 689. 690.
 691. 692. 693. 694.
 695. 696. 697. 698.
 699. 700. 701. 702.
 703. 704. 705. 706.
 707. 708. 709. 710.
 711. 712. 713. 714.
 715. 716. 717. 718.
 719. 720. 721. 722.
 723. 724. 725. 726.
 727. 728. 729. 730.
 731. 732. 733. 734.
 735. 736. 737. 738.
 739. 740. 741. 742.
 743. 744. 745. 746.
 747. 748. 749. 750.
 751. 752. 753. 754.
 755. 756. 757. 758.
 759. 760. 761. 762.
 763. 764. 765. 766.
 767. 768. 769. 770.
 771. 772. 773. 774.
 775. 776. 777. 778.
 779. 780. 781. 782.
 783. 784. 785. 786.
 787. 788. 789. 790.
 791. 792. 793. 794.
 795. 796. 797. 798.
 799. 800. 801. 802.
 803. 804. 805. 806.
 807. 808. 809. 810.
 811. 812. 813. 814.
 815. 816. 817. 818.
 819. 820. 821. 822.
 823. 824. 825. 826.
 827. 828. 829. 830.
 831. 832. 833. 834.
 835. 836. 837. 838.
 839. 840. 841. 842.
 843. 844. 845. 846.
 847. 848. 849. 850.
 851. 852. 853. 854.
 855. 856. 857. 858.
 859. 860. 861. 862.
 863. 864. 865. 866.
 867. 868. 869. 870.
 871. 872. 873. 874.
 875. 876. 877. 878.
 879. 880. 881. 882.
 883. 884. 885. 886.
 887. 888. 889. 890.
 891. 892. 893. 894.
 895. 896. 897. 898.
 899. 900. 901. 902.
 903. 904. 905. 906.
 907. 908. 909. 910.
 911. 912. 913. 914.
 915. 916. 917. 918.
 919. 920. 921. 922.
 923. 924. 925. 926.
 927. 928. 929. 930.
 931. 932. 933. 934.
 935. 936. 937. 938.
 939. 940. 941. 942.
 943. 944. 945. 946.
 947. 948. 949. 950.
 951. 952. 953. 954.
 955. 956. 957. 958.
 959. 960. 961. 962.
 963. 964. 965. 966.
 967. 968. 969. 970.
 971. 972. 973. 974.
 975. 976. 977. 978.
 979. 980. 981. 982.
 983. 984. 985. 986.
 987. 988. 989. 990.
 991. 992. 993. 994.
 995. 996. 997. 998.
 999. 1000. 1001. 1002.
 1003. 1004. 1005. 1006.
 1007. 1008. 1009. 1010.
 1011. 1012. 1013. 1014.
 1015. 1016. 1017. 1018.
 1019. 1020. 1021. 1022.
 1023. 1024. 1025. 1026.
 1027. 1028. 1029. 1030.
 1031. 1032. 1033. 1034.
 1035. 1036. 1037. 1038.
 1039. 1040. 1041. 1042.
 1043. 1044. 1045. 1046.
 1047. 1048. 1049. 1050.
 1051. 1052. 1053. 1054.
 1055. 1056. 1057. 1058.
 1059. 1060. 1061. 1062.
 1063. 1064. 1065. 1066.
 1067. 1068. 1069. 1070.
 1071. 1072. 1073. 1074.
 1075. 1076. 1077. 1078.
 1079. 1080. 1081. 1082.
 1083. 1084. 1085. 1086.
 1087. 1088. 1089. 1090.
 1091. 1092. 1093. 1094.
 1095. 1096. 1097. 1098.
 1099. 1100. 1101. 1102.
 1103. 1104. 1105. 1106.
 1107. 1108. 1109. 1110.
 1111. 1112. 1113. 1114.
 1115. 1116. 1117. 1118.
 1119. 1120. 1121. 1122.
 1123. 1124. 1125. 1126.
 1127. 1128. 1129. 1130.
 1131. 1132. 1133. 1134.
 1135. 1136. 1137. 1138.
 1139. 1140. 1141. 1142.
 1143. 1144. 1145. 1146.
 1147. 1148. 1149. 1150.
 1151. 1152. 1153. 1154.
 1155. 1156. 1157. 1158.
 1159. 1160. 1161. 1162.
 1163. 1164. 1165. 1166.
 1167. 1168. 1169. 1170.
 1171. 1172. 1173. 1174.
 1175. 1176. 1177. 1178.
 1179. 1180. 1181. 1182.
 1183. 1184. 1185. 1186.
 1187. 1188. 1189. 1190.
 1191. 1192. 1193. 1194.
 1195. 1196. 1197. 1198.
 1199. 1200. 1201. 1202.
 1203. 1204. 1205. 1206.
 1207. 1208. 1209. 1210.
 1211. 1212. 1213. 1214.
 1215. 1216. 1217. 1218.
 1219. 1220. 1221. 1222.
 1223. 1224. 1225. 1226.
 1227. 1228. 1229. 1230.
 1231. 1232. 1233. 1234.
 1235. 1236. 1237. 1238.
 1239. 1240. 1241. 1242.
 1243. 1244. 1245. 1246.
 1247. 1248. 1249. 1250.
 1251. 1252. 1253. 1254.
 1255. 1256. 1257. 1258.
 1259. 1260. 1261. 1262.
 1263. 1264. 1265. 1266.
 1267. 1268. 1269. 1270.
 1271. 1272. 1273. 1274.
 1275. 1276. 1277. 1278.
 1279. 1280. 1281. 1282.
 1283. 1284. 1285. 1286.
 1287. 1288. 1289. 1290.
 1291. 1292. 1293. 1294.
 1295. 1296. 1297. 1298.
 1299. 1300. 1301. 1302.
 1303. 1304. 1305. 1306.
 1307. 1308. 1309. 1310.
 1311. 1312. 1313. 1314.
 1315. 1316. 1317. 1318.
 1319. 1320. 1321. 1322.
 1323. 1324. 1325. 1326.
 1327. 1328. 1329. 1330.
 1331. 1332. 1333. 1334.
 1335. 1336. 1337. 1338.
 1339. 1340. 1341. 1342.
 1343. 1344. 1345. 1346.
 1347. 1348. 1349. 1350.
 1351. 1352. 1353. 1354.
 1355. 1356. 1357. 1358.
 1359. 1360. 1361. 1362.
 1363. 1364. 1365. 1366.
 1367. 1368. 1369. 1370.
 1371. 1372. 1373. 1374.
 1375. 1376. 1377. 1378.
 1379. 1380. 1381. 1382.
 1383. 1384. 1385. 1386.
 1387. 1388. 1389. 1390.
 1391. 1392. 1393. 1394.
 1395. 1396. 1397. 1398.
 1399. 1400. 1401. 1402.
 1403. 1404. 1405. 1406.
 1407. 1408. 1409. 1410.
 1411. 1412. 1413. 1414.
 1415. 1416. 1417. 1418.
 1419. 1420. 1421. 1422.
 1423. 1424. 1425. 1426.
 1427. 1428. 1429. 1430.
 1431. 1432. 1433. 1434.
 1435. 1436. 1437. 1438.
 1439. 1440. 1441. 1442.
 1443. 1444. 1445. 1446.
 1447. 1448. 1449. 1450.
 1451. 1452. 1453. 1454.
 1455. 1456. 1457. 1458.
 1459. 1460. 1461. 1462.
 1463. 1464. 1465. 1466.
 1467. 1468. 1469. 1470.
 1471. 1472. 1473. 1474.
 1475. 1476. 1477. 1478.
 1479. 1480. 1481. 1482.
 1483. 1484. 1485. 1486.
 1487. 1488. 1489. 1490.
 1491. 1492. 1493. 1494.
 1495. 1496. 1497. 1498.
 1499. 1500. 1501. 1502.
 1503. 1504. 1505. 1506.
 1507. 1508. 1509. 1510.
 1511. 1512. 1513. 1514.
 1515. 1516. 1517. 1518.
 1519. 1520. 1521. 1522.
 1523. 1524. 1525. 1526.
 1527. 1528. 1529. 1530.
 1531. 1532. 1533. 1534.
 1535. 1536. 1537. 1538.
 1539. 1540. 1541. 1542.
 1543. 1544. 1545. 1546.
 1547. 1548. 1549. 1550.
 1551. 1552. 1553. 1554.
 1555. 1556. 1557. 1558.
 1559. 1560. 1561. 1562.
 1563. 1564. 1565. 1566.
 1567. 1568. 1569. 1570.
 1571. 1572. 1573. 1574.
 1575. 1576. 1577. 1578.
 1579. 1580. 1581. 1582.
 1583. 1584. 1585. 1586.
 1587. 1588. 1589. 1590.
 1591. 1592. 1593. 1594.
 1595. 1596. 1597. 1598.
 1599. 1600. 1601. 1602.
 1603. 1604. 1605. 1606.
 1607. 1608. 1609. 1610.
 1611. 1612. 1613. 1614.
 1615. 1616. 1617. 1618.
 1619. 1620. 1621. 1622.
 1623. 1624. 1625. 1626.
 1627. 1628. 1629. 1630.
 1631. 1632. 1633. 1634.
 1635. 1636. 1637. 1638.
 1639. 1640. 1641. 1642.
 1643. 1644. 1645. 1646.
 1647. 1648. 1649. 1650.

machaleor: p'fessione templi 7c. qui die
qua cecidit in p'elio mille milites in t'efe
at. si s'p'tura nō mētū. quod bñ credi po
t'et de amico dei q' p' h'c narratū 7 creditū
de pagano sic de h'ctore 7c. Ad lūam ergo
die autō et uidi unaltū. s. lūm monerūz
roteando. i. circulando. al' nōme de alto 7c
daleo. qui fuit tam altus 7 magnanimit
ut d'um est. Et declarat causam mouez
tem ipm circulantē 7 uelociter p' v'ia op
tione domesticam s'p'p'iam ad propōitū
sūū. Ad cuius op'ationis i'telligentiam o'z
p'stare. q' palleum est i'trumentū quoddā
lignēū quo pueri ludūt florentie. 7c. q' si
dimidius t'ochus. sine s'emitibus. est. n.
i' sup'iori p'rtē amplius 7 planū in inf'eri
ori rotundus. tendē i' acutum. mō pueri
h'nt v'ia cordulam ul' cingulū alligatū
v'ni uirge. 7 tenentes uirgam i' manu p'
cuiūt palleū 7 cordula ul' cingulo con
iam cepit moueri in g'ui 7 extali p'ussio
ne s'tinuat d'm talem motū circula'rem
sine circulatione. modo ad p'pōitū ult' di
cite autor q' sic uirga est que causat i'
motū circula're i' palleo. ita asimili l'ctā
tāq' uirga faciebat motū circula're i' lo
spū. die q' elencia era ferica. i. uirga del
palleo. i. illius spūs q' mouebatū circula
ritē 7 uelociter sic palleū. **C**osi hic
autor nomiāt. duo spūs illust'es. s. ka
rolum magnū 7 orlandū. de karolo s'p'tū
ē. v'j. caplō paradisi quo pugnauit pro
ecclia contra d'siderium Regem longo
bardoy. Iste sig'gem sic s'cribit al'cunus q'
fuit nutritor eius 7 Archiep'us t'rapinus
fuit statuit 7c. et recuperant y'spaniā de
manib' saraceno'um 7c. m'ltā tū uana
uulgantū de isto in libris gallico'z 7 ligū
uulgi. Hunc ad l'iam dicit autō l'omio
sguardo attento. i. oculū i' intellectualis at
tente respiciens uesegui due. cosi. i. sic
illos duos p'mos Josue 7c. uiam. per h'alo
magno. Et nota q' iste uocatus est ma
gnus 7c. ep'e orlando. Iste fuit filiū com
tis axeloms 7 sororis karoli. 7 fuit unus
ex. xij. palatinis. quos creauit karolus
in p'ates francie qui mortuus est pugna

to pro fide in hispania et c. Et declarat
suam secutionē uisualē p' quoddā simi
le manifestū dicens com axio seque suo
falcon uolando 7 est computio propria.
sicut enī oculus attente sequitur altū
uolatū falconis q' ē auis nobilis peregrī
na qñ quatur i' aere. ita asimili oculus
auto'is sequetur attente utrumq' die
torū spūm nobiliū alte uolantū quādo
mouebantur circulantē i' cruce. **P**os
sia hic autor nominat siml' quatu' alios
spūs illust'es. s. guigelmō Peticardum. i.
gutthiedū 7 Robertū guiscardū. guigelm'
fuit comes crenge. sine filiū comitis nar
bene. 7c. Penardū fuit dux fortissimū q'
pugnauit contra saracenos. fuit cognatū dei
guigelmī 7c. Ad cognōne gutthiedū ē p'se
dum. q' iste f'us fuit dux tene s'cē recu
te. tñ noluit coronari ob reuerentiā corone
spina' quo mōtuo Rex balduinus frē
eius f'us est rex i'rlm. qui d'no a'clie ma
gna p'rtē asie subuigauit ul' p'ona'ia.
de Robertō guiscardo 7 eū gettū d'um in
ferni caplō. quo uicāt a puliam 7 saciam
hic siquidē postea fuit amicus et defensor
ecclie. 7 succurrit illi 7c. Hūc ad l'iam di
cit autō possia. s. post karolum 7 orlandū
lamia mista. i. uisio i' intellectualis trāse
7 guigelmō de orenga que ē ciuitas i' pro
uicia anthonomatice d'bet i' t'elligi. non
longe a'ordano. cuius fumes ore uulgi ce
lebratū ibi uidi unā arē acutissimā
totā fustam uelut sifusū in inferno fabri
cata. Et renardo bene stat iux' guigelm
um. q' fuit affinis eius 7 contemporaneus
7 i' eisdem bellis se exercuit. 7c. sel duca
gutthiedo. qui fuit dux tene s'cē 7 agno
minatus ē gutthiedus de bulione. Et rob
to guiscardo. qui fuit dux normandie 7c.
Isti t'ialatē hic autō d'fēbit recessū
p'edicti cacciaguide. 7 breuiter uult dic
ere q' Cacciaguida sua narratione cōpl
eta in miscuit se turbe illarū aīar nob
iliū in signo crucis. 7 cepit dulcissime
cantare 7 deum laudare. 7 itē dicit. in
di. i. notatis illis uiris illustib' l'alma
de mauca prelato. s. cacciaguida qui. i.

C. 11. 8 Guilelmo 8 orenga.
C. Penardo
C. Gutthiedo
C. Robto guiscardo.

C. 11. 8 karolo
magno 7
Orlando
filio v'mis
meloni 2
sororis
karoli

Josue

Juda
chabeo

longam oronez habuere secu. mota.
f. a loco ubi primo fuerat locuta sibi.
emista. i. cuncta. tralalre luce. i. i ter
alias aias lucentes igneas. qualera
artista cantoz del ciel. i. q. bonus cantoz
erat i ter alios cantozes celi. Et i hoc pz
ex pisse error quorundam qui ignorantie di
xerunt q. autz hic noiat spum dand. i.
tum q. tunc reponetui infra i spera Jo
nis. tu q. ista litera no recipit tale ex
positione. **S**o mi nuolsi. Ista e. 3.
para gualis i q. aia autor describit suu
ascensum ad speram Jouis 7 signu aq.
le quod apparet i eo. et p. premitit sup
exaltationem beaticas ostendens quo co
nusus ad beatitatem ut reaperit informan
one ab ea circa agentia. uidit eam pul
crorem q. unq. uidisset eam dici ergo
io miruolsi d. m. dextro lato per ue
ter in beaticas ilmo deuez. f. quid fac
de beate 7 dicit oper parlat oper ato
distincto. q. aliquando beatrix mone
bat eu vna uoce. Aln conuentia oxi
loz sic iam sepe patuit. Et fudat. e
uidi iesue luce. i. oculos. q. pulchro
eius maxie notata in oculis tanto me
reie. i. puras sine lipitudine ul' macu
la. tanto iocunde. q. docet felicitate
que iocunditatem affert aio de la
sua sem biamcia unoca ghaltu. su
pple solen elultimo solere ultimū i
telligas per respectu ad pteuta non
ad futurum. q. adhuc efficitur pulcroz
q. d. vincebat omes su pma gradu lu
ciditatis que beneuolq. demonstrat na
beatrix sepe ostensu est quato magi
ascendit 7 appinquat ad pma causa
mag lucet 7 inueit spūs excellēti
ores 7 capatiores glie. **E**come hic
autor describit effectū illius in spect
ionis q. fecit i beaticam. 7 breuiter di
cit q. uirtutē eius crescente opulēti
tudine beaticis ipse transiuit ad mai
no corpus 7 hoc ostendit p nobilem
opatione et pnam ordina sic liam
E si ma cor sio del mio gual. in toño
in seme col ciel quod continuo uol

uitur circulariter aucta crescentio lato
Nam amphoz est circulus Jouis. quaz
martis. 7 p. hoc inuit q. ascendit ad sup
iorem speram unde dicit. negento q.
miracol p. m. adorno. i. mirabilem pia
netā Jouis. qui erat ornatior ad arte
7 alijs infiorib' planetis. quia habet
i se gemas p. tiores. f. Reges iusto
ut statim patebit. ul die 7 meliū q. p. p.
dit se ascendisse ad maiore acūlum q.
uidit illud miraculū. i. beatrix lucidio
rem. nā manifestū iudiciū ascensionis be
atricis ad altiozem speram erat. q. hic
bat lucidior 7 ista est i tentio lre. Et
dicit come lom sacoge. de la sua uirtu
te auancia. i. excellit digiorio in quo
i. de die i die p. uirtutē signū. f. p. senti
p. u. delectancia ben operando. q. opus
uirtuose recipit maiorem delectatione
in dies. signū. n. generati hitus est de
lectatio. **E**qual hic autor de sebit
suu transitū a planeta martis ad pla
netam Jouis que in nauem p. opatio
nem pulcra 7 p. p. que stat i hoc q. si
cut d. n. alba fca rubea accende talr pre
putore in p. p. m. de posito rubore r
efficitur alba. ita asimili autor i p. p.
momento transiuit a stella martis q.
rubicūda ad stellam Jouis que est ca
dida. Adliam q. dicit autor. E i transi
uitar suo tul ne gliadi mei. i. occurrit ta
le in intellectu meo qual donna i biga.
in picol nardo d. tempo. i. in breui tr
ansitu. quasi in instati. i. qual mutato
fit i d. n. de rubedine i albedine quato
il uolto suo si discarbi il carcho d. uigo
gna. i. deponat rubore neccitōie. q. m
grauat fatie q. p. p. trahit 7 i elinat r
uiolentē ad terram. Et hoc dico fuit
quato fui uolto. f. ad speram Jouis q.
est albi coloris. n. dicit per locū de
dilatēmpata stella sexta. i. p. album
splendorem Jouis e. v. planeta. 7 est
temperatū. q. nō est ita flāmeus sicut
mars. s. mag trahit ad candorem uel
ē temperata stella. i. a saturno 7 mar
te mediata. quoz malitiam temper

(Eynus pegasus)
Jutus.

reliq; nō appellantū cōsonātes. i. simali.
salus sonantes. q; p se nō faciūt uocē. s; a
uicte cū uocalib; sic. Et dic et io notat
le parte. s. distincte cōsideram vna q; que
lūam p se. sicō me paruer tette. i. s; m qd
formabuntū in ore illorū canētium 7 fig
urabuntū in motu illarū uolantiū. vñ sūo
dit formā supōe orōis p dictiones a situ
entes eam dicens diligite iusticiā prima
i. iste due dictiones prime diligite iusti
ciam suo uerbo et nome. q. d. q; due p me
partes orationis fuerūt istud uerbū dili
gite. quod ē optimū ūbūm q; felicitat bor
minē. Et istud nōmē iusticiam q; ē opti
mū nōm quod felicitat mūdū. 7 dicit di
tuto il dipuncto. i. tectus orōis. q; effigi
abatū 7 rēpēntabatū p figuras illas 7 dicit
qui iudicatis terram suos scetia. i. q; iste
dictiones fuerūt ultime ptes tē oratio
nis. Et hic nota q; antor elegantissime
fingit istas aīas cantare 7 figurare istam
orōnem ad p̄suationē iuste regnantium
hē. n. oratio scēbitur sapie pmo caplo. 7 ē
et mēto autō facit hic istam p̄suationē
q; ista ē p̄lantissima uirtū s; m p̄m 7 ne
cessāissima vñ Aug. quō sūt regna sic iu
sticia rē. possia nel. m. hic autō dēscēbit q;
etationē nel finitionē tēay aīay 7 breui
ter dicit q; remaserūt ul finierūt in ultā
dictione orōis ordinate dic q; possia n
masero ordinate. s. omis p̄de līrē p̄cedētē
nel. m. del uocabol quinto. i. in ultima litera
ultime dictionis. s. tenam quē ē quinta
dictio orōis ista. n. orō astat exquiqui dic
tionib; Et dicit q; iste literē habebant co
lorem auzēū. uelut si līrē tē enclaustrō a
uero ēent dēscēptē i carta argēto albo. vñ
dic sic d; jone. qui ē albus siue candidus
in dictū est. partea argento. s. in colore
distuncto oro. s. p̄ faulatiōē illoz spū
audentiū. 7 hic nota q; aīe a finientes tēay
orōem sūt sex aīe illustissimarū regum.
que sigillatim dēscēbūt in sequen capulo.
Et uidi hic autō dēscribit apparitiōē ali
arū aīay que supuenientes supposuerūt
se ad. m. dices endi altn luci. i. alias
aīas lucentes p̄ter p̄dēas. scēder dōuē

il como del. m. eliquetarsi. i. p. m. fare ibi.
 ubi p. r. n. e. a. i. e. queneant. 7 dicit c. a. t. a.
 do credo ilben. i. laudantes diuina iusti
 aam d. x. se. lem. oue. i. que dirigit eas i
 cōtemplatione sui. Et hic. Et t. a. q. autō i
 r. d. o. fingit p. r. a. s. a. i. a. s. q. u. e. m. i. s. s. e. i. u. l. t. o. u. a.
 abulo terram i. p. h. o. c. t. e. t. i. t. e. l. l. i. g. i. q. o. m. i. s.
 iusticia iustor 7 iusta opitio ordinata est
 ad fine bñ 7 beate gubnadi terrā. ¶ **N**o
 come hic autō ostendit qñ ex t. o. l. o. i. c. o. i.
 numerales aie sine p. e. r. i. t. ad formam
 figura unī aquile 7 h. o. c. p. r. n. a. s. p. a. t. i. o. n. e. m.
 domesticā 7 comūne q. t. i. n. p. p. i. e. a. p. p. l. i. c. a. b. i.
 lis ad sūū p. p. o. r. t. i. 7 s. i. m. i. l. i. u. l. t. d. i. c. e. r. e. q. u. a. l.
 maxima multitudo splendentū aīar sūz
 gnis abillo. m. cepit uolare. sicut a. s. i. m. i. l. i.
 magna copia ardentū fauillaz resultat ex
 stipite accenso. qñ totis ignitū fricatū sup
 ipm. ordina sic literā. p. o. i. p. u. d. e. m. i. l. l. i. i. m. l.
 te lucentes aie. p. a. r. n. e. z. r. e. s. i. n. g. e. r. e. q. u. i. m. o. i.
 i. ab. m. ubi se collocant. e. s. t. a. l. l. i. r. s. i. s. i. z. s. i. z.
 qual a. s. a. i. i. a. l. i. q. u. a. m. i. l. i. i. q. u. a. l. p. e. c. c. o. s. e. c. i. m.
 capacitate glie nñ die s. i. c. o. m. e. l. s. o. l. d. e. l. a. g. a. d. e.
 fortille. i. s. i. c. d. e. u. s. q. u. i. s. o. l. i. n. i. s. t. i. c. i. e. i. l. l. u. s. t. r. a. t.
 eas predestinamit eas. Et h. o. c. f. e. c. e. r. u. t. c. a.
 innumerable fauille sozgon nel p. r. o. t. o. t. e. r.
 d. i. c. i. a. b. i. a. r. s. i. s. e. c. c. o. f. i. c. a. t. i. o. n. e. u. l. p. e. u. s. s. i. o. n. e.
 titionis i. p. m. Et tangit autor in adentēz
 vñā puerile 7 inuiclosam s. i. u. e. t. u. d. i. n. e. d. i. c.
 cens on. e. l. i. s. t. o. l. i. s. e. g. l. i. o. n. o. a. g. u. i. a. r. s. i. Et
 eni de more i. p. a. r. t. i. b. i. p. t. a. l. i. e. q. p. u. e. n. i. s. t. a. n.
 tes i. p. h. e. m. e. r. e. s. e. r. o. i. u. r. t. a. i. g. n. e. p. e. u. a. e. n. t. e. s.
 stipite augurāt sibi dicentes tot ciuitatē
 tot castella tot agēli tot porcelli. 7 ita t. r.
 anseut t. p. o. Et adūte lector q. i. s. t. a. c. o. n.
 p. i. t. i. o. n. o. e. s. t. i. e. p. t. a. a. d. h. u. n. c. m. a. t. e. n. a. s. i. c.
 eni exstipite fumo ignito rubenti sūgit
 i. n. u. m. e. r. a. b. i. l. e. s. f. a. u. i. l. l. e. a. r. d. e. n. t. e. s. i. t. a. e. x. i. l. l. o.
 m. s. i. m. o. i. g. n. i. t. o. n. u. l. t. o. s. u. r. r. e. x. e. r. t. i. n. f. i. n. i. t. e.
 aie splendentē. s. i. m. i. l. e. s. p. m. i. s. i. c. o. l. o. r. e. e. t.
 sicut fauille uolantes exstipite sūgit in
 aerem alique alius aliq. m. i. n. i. i. t. a. 7 aie
 iste. ¶ **E** quietata hic autō expmit figu
 iam q. formanez d. e. e. aie sic uolantes. d. i.
 cens cui di i. a. p. r. e. s. e. n. t. a. r. e. s. i. n. f. i. g. u. r. a. l. a.
 testa el collo duna aguglia. a. q. u. e. l. d. i. s. t. i. n.
 c. t. o. f. u. e. c. c. o. i. a. b. i. l. l. i. s. a. i. a. b. u. s. i. g. n. e. i. s. d. i. s. t. i. c.

tis ibi sup. m. 7 h. o. c. d. i. c. o. c. o. n. f. i. c. i. a. s. i. l. l. a. r. i.
 aīar quietata in suo loco. q. d. cū unquq
 cepisset sedem suā sibi destinātā. ad hanc
 figurā fōmandā. Et hic nota q. autō figit
 subtilit. q. m. l. t. e. aie iustor regū 7 rectorum
 hic ostitūū unū cōpū aquile p. h. o. c. figurā
 literā ostendentes q. o. m. i. a. r. e. g. n. a. m. u. d. i. d. e.
 iure de p. e. n. t. e. n. t. a. l. r. o. m. a. n. o. i. n. q. u. o. m. a. r. i. e.
 uiguit iusticiam i. p. r. o. b. a. n. p. o. t. m. 7 o. m. n. e. s.
 reges sunt subiecti romano p. n. a. p. i. s. i. c. u. t.
 d. i. u. e. r. s. a. m. e. m. b. r. a. h. u. m. a. n. a. v. n. i. c. a. p. u. t. e. s. t. n.
 aquila signū ducy Romanor sicut di
 ffuse p. t. r. a. c. t. a. t. u. e. s. t. ¶ **N** caplō huius p. a. r. a. d. i.
 si. ¶ **Q**uei hic antoz describit autorem
 hui mirabilis figure sū pictur dicens r
 quel d. x. d. i. p. i. n. g. e. q. u. i. s. d. e. u. s. c. r. e. a. t. o. n. o.
 a. d. i. l. g. u. i. d. i. q. n. o. f. a. c. i. t. s. i. c. n. i. p. i. c. t. o. r. e. a. d.
 exēplar alterius ymo ab ipius exēplā nā
 recipit que quid agit yñ dicit m. a. c. c. l. o. g. u.
 d. a. e. q. u. e. l. l. a. i. n. t. u. i. o. r. d. o. n. a. t. u. a. l. i. s. d. e. q. u. o. d. i. c.
 tū est sup. p. r. a. p. m. o. c. a. p. l. o. h. u. i. p. a. r. a. d. i. s. i. d. e. e.
 f. o. r. m. a. p. e. r. l. u. n. i. o. n. i. i. p. o. m. o. m. a. t. e. n. a. s. r. e. c. i. p. i. e. n.
 tes f. o. r. m. a. v. n. d. e. d. i. c. i. t. u. e. s. t. i. b. i. d. e. i. s. t. o. o. r. d. i. n. e.
 n. a. t. u. r. a. l. i. c. o. s. t. o. e. t. f. o. r. m. a. d. e. l. u. m. i. n. i. s. o. a. d. i. o. r.
 f. a. s. i. m. i. g. l. a. n. t. e. s. i. i. n. u. m. e. r. a. d. a. l. u. i. i. m. e. m. o. r.
 t. u. r. a. b. i. l. l. o. p. i. c. t. o. r. e. e. t. e. r. n. o. s. i. c. u. t. a. i. a. l. m. o. s. t.
 m. o. s. t. u. e. s. t. h. u. i. s. m. u. l. t. a. c. a. p. i. t. a. ¶ **A** dūte hic.
 ¶ **A**lta hic autor ostendit qñ p. m. i. s. p. u. s. i.
 c. o. r. p. o. r. a. n. e. r. t. s. e. p. d. i. c. t. o. s. i. g. n. o. a. q. u. i. l. e. v. n. d. i. e.
 l. a. t. t. a. b. e. a. t. i. t. u. o. i. p. m. o. aie beate q. r. e. s. i. g. n. a. t.
 m. s. i. u. e. q. u. e. s. t. e. r. i. a. n. t. s. u. p. m. v. n. d. e. d. i. c. d. e.
 p. u. e. n. i. a. c. o. n. t. e. n. t. a. d. i. n. g. l. a. r. s. i. a. l. m. i. f. o. m. a.
 d. i. r. e. s. e. l. i. t. e. r. a. m. q. b. t. f. i. g. u. r. a. l. i. l. i. s. e. g. u. i. t. o. l. y.
 p. r. e. n. t. a. i. m. p. r. e. s. i. o. n. e. i. l. l. u. s. a. q. u. i. l. e. 7 f. e. c. i. t.
 r. e. s. i. d. u. i. a. q. u. i. l. e. s. a. l. a. s. p. e. d. e. s. 7 c. a. u. d. a. n. t.
 p. z. h. i. c. 7 i. n. p. n. a. p. i. o. s. e. q. u. i. e. t. i. s. c. a. p. l. i. c. o. p. o.
 c. o. m. o. t. o. s. d. e. o. r. s. u. m. s. e. o. f. o. m. a. s. s. u. p. e. r. i. o. r.
 p. a. r. t. i. a. q. u. i. l. e. ¶ **O** d. o. l. e. s. s. t. e. l. l. a. ¶ **I** t. a. e. s. t.
 quarta 7 ultima p. a. r. s. g. n. a. l. i. s. i. n. q. u. a. a. u.
 t. o. r. r. e. p. l. e. n. d. i. t. i. l. l. o. s. q. u. i. i. m. p. e. d. u. n. t. i. u. s. t. i. a. m.
 r. e. g. u. i. e. s. e. c. u. l. a. r. e. 7 f. a. c. i. t. p. e. a. t. i. o. n. e. a. d. i. u. s. t. i. c.
 i. a. m. o. i. p. o. t. e. n. t. i. s. i. o. m. i. s. q. u. e. a. d. m. i. n. i. s. t. r. a. t. u. r.
 p. i. o. u. e. m. i. n. f. l. u. e. n. t. i. a. i. o. m. i. s. u. t. p. u. i. d. e. a. t. i.
 g. e. n. t. i. q. u. e. u. e. t. a. t. i. u. s. t. i. u. r. e. g. i. m. i. n. m. u. d. o. 7 p.
 m. o. p. m. i. t. t. i. t. q. i. u. s. t. i. c. i. a. p. r. a. e. d. a. t. a. b. i. f. l. u. e. n. t. i. a.
 i. o. m. i. s. v. n. d. i. c. i. t. e. x. c. l. a. m. a. n. s. o. d. o. l. e. s. s. t. e. l. l. a.
 i. p. l. a. n. e. t. a. i. o. m. i. s. b. e. m. i. n. o. l. e. q. u. i. a. p. p. e. l. l. a. t. u.

abastrologis fortuna maior. quali e q̄te
gēme. i. quales ⁊ quot aīe p̄tense
i. q̄a lucte ⁊ q̄ multe. m̄ dūmōstrā
i. f. p̄uac̄ cantus ⁊ p̄ sēpturā līrā
q̄ a signabat ibi ul' per figurā aquile
corpus p̄ponebant ibi dē nōstrā gū
sticiā. f. mūdāna sūa effecto dē celo h̄
detu i gēmi. i. spere ioualis q̄ tu exor
nas. **P**er dñō hic autor ostēsa uir
tute iouis facit suam deprecationem
dicens. per dñō. i. q̄ sic iusticiā canā
ideo p̄iego lamente. f. diuinā i dē
tuo moto finitiā. i. capit initū etia
uirtute uel sua. f. iusticiā. dē nūmū. i.
dignetur respicere deorsum onde escie
il fumo dē uirtū tuo rāgio. i. cupiditā
⁊ ambitio p̄stoz ecclie q̄ offuscāt tu
am p̄clatam iusticiā sicut fumus ra
dium solis. Et in uocat uiam dei sup
pastores ad exigentiam iustam iudic
tam dē ip̄is in iuste uidentibz ⁊ em
tibz sacra. sicut olim fecit. q̄n irate
expulit negotiantes dē templo. vñ
sūdit si chunaltia fiata omāi sādri
i. ita mūrē ip̄a diuina mens p̄itex
amō uascatuz q̄ tempus est. de cōpā
uare euentere. dē nūo altempio. q̄n dñi
tomus mea q̄. ⁊ dñat dē simulo dñā
que edimartū. q̄ ecclā dei fundita ⁊
firmata sūt scō sanguine xpi ⁊ aliorū
scōz mātū. ⁊ i hoc arguit platos ecclē
qui symoniace dñt ⁊ accipiūt sacra
Et hic notandū q̄ xps solus expul
tantiā turbam ex templo. q̄ emittēbat
ex facie sua terribilem flammā ⁊ cētā
Nota q̄ xps aliqua fecit seculariter
Omilitia hic autor dñt suā dñonez
ad illos lentos. qui app̄ent in sp̄era
iouis quoz gliā p̄sistit in iusticiā q̄
habuerūt in terra dicens. omilitia q̄
isti fuerūt m̄i militares laborantē ⁊
certantes p̄ iusticiā p̄libtate p̄ cōi bono
rei publice. pro ampliatione ⁊ p̄sua
tionē imp̄y ⁊ regnoz. ⁊ dñe dē celo cū
eio dē templo. i. spere iouis q̄ nūc p̄si
dero speculablē ut illam describam et
manifestem. atora per coloz dē sonoi

terra. i. pro his qui sunt i uita mortali
i temis. Et dñe tūti suati. f. auiā uere
uirtutis ⁊ iusticiē i iuste occupatos n
nus una alterius ⁊ intendentes ad
cumulandū seducti male exemplo p̄
latoz. vñ dicit. dñe almal exemplo
maloz p̄stoz. sūmūt. n. sūditū āgu
mentūz auiā p̄stoz. ⁊ arguit q̄ tam
sic Cum uideam oculant ⁊ rubiqz q̄ p̄
tifices cardiales. archiepi. epi. p̄ioz
abbates. ⁊ agni magistri in sacra ⁊
theologia intendūt cū dñā delitā mo
llitēs pecunias dignitates ⁊ ceterā dē
lectabiliū. Et nos sūditū sedentes in
barba sequi dē bēnū exemplū gubnaz
tū nauī. probatio p̄sequentiē. q̄ isti
nouit iura humana ⁊ diuina ⁊ le
ges ueteris ⁊ noui testamētū rōne
saciā sēpturā. vñ dē duobus alter
est. ul' sciūt se bene agere. ul' cogno
sciūt tantā dē mīam dei q̄ nolet per
dere humanā nām tam fragilem et
i firmā. si certe sic dicentes deberent
potius attendere dēnū xpi dicens
sm autem op̄i eoz nolite facere dñt
enī ⁊ nō fatiunt. ⁊ certe ego potius cre
do sic ep̄icūce uiuentes nichil credere
dē fide. q̄ si crederent timerēt abstinē
rent ab his que faciūt. Et tñ autor i
hoc nō mētitur q̄ hōies secūt malū exem
plū p̄stoz sicut. n. legim̄. olim cū apostoli
⁊ imitatores apostolorz sp̄uebant man
dū cū suis pompis ⁊ diuicijs repti sunt
malia hōmū qui abrenūtiates. p̄p̄y sp̄o
te fci sūt p̄uip̄s ⁊ humiles nec timu
erūt in comota nature nec minā tor
mēta. ymo n̄ moxtes ap̄ncipibz. ita nē
ed̄ uideamus quasi om̄s exemplo pa
stoz sequi diuicias p̄lationes ⁊ cēs
delitias ⁊ comota q̄ male gra si solea
hic autor probat q̄ malū exemplū
p̄stoz sit dē uano sūditū p̄ effēz
q̄ auferūt p̄mo grām quā donant
sacramēta. excommunicanto ⁊ p̄man
do dēis sacramētū. que data sūt nob̄
ab illo pio patre. qui semet ip̄m dedi
sine aliquo p̄etio. sicut dēnū ē gra

87
tis accepistis et gratis date. dicit q
quia si solea collespat far guerra fiet
tempore antiquorum Romanorum. ma o
sifa. s. p pastores ecclesie romane. tog
liento. s. p excommunicatione. or qui or
quini. i. nunc ab isto nunc ab illo. lo
pm. s. faciam talem. p iterum d
el pio padre. i. misericors deus anes
senu. i. nemini denegat. hic tam no.
q pastores ecclesie possunt licite et iuste a
gere p excommunicationem et pensem
vñ ambrosius augustinus et cetera. **¶** Tu
hic gra pitor autor i uleat p pasto
rem in gñali dicens matu de senu per
cancellare. i. nos platee ecclesie qui excom
unicatis et denatis soli. pbalendo pe
cuniā cū cancellabitis postea excom
unicatōes uitas. nam sepe officiale ec
clesie lucrantū magnas pecunias p
solutione excomunicator. sicut ego in
di nō est diu in una ciuitate Roman
diolē. pensa de petro et paulo de mo
rizo. q alter de capitatus altetinati
rus. per la lingua de quasti. i. p ecclesie
ter fundant. q tu subūtis. ancor son
uiui et potentes i celo ita q possent
in terficere et nō interfici. q. d. debet
es timere iram et indignatione petri
et pauli. q tumidans excommunicati
tus. **¶** Ben poi hic autor p impem
assignat cam. q pastor non timet ui
dam apostolor. Et dicit tu potes re
spondere. ego beo ita totum stridui
intentū cum ad eū qui uoluit uiuere
solus et qui p saltus fuit tractus ad
martiriū q ego nō timeo petru et
paulu. Et ad intelligentiam huius
lre est solerter ad utendū. q multi
multa frivola et uana dixerunt circa
istū passum Aliqui. n. dicūt q autor
loquitur de diabolo qui fuit precipit
tatis de celo ad i fernū ad martiriū
s ista expo est penitus falsa. qz iste
noluit uiuere solus. s uoluit fieri
siliis altissio et maxima multitudo
hūit socioz in celo et hū in inferno.
Aliqui uō exponit q autor loquitur

de symone mago. qui cadens ex aere
portatus ademonis quasatus est i
teria. s. ista expositio est aliena. qz
symon magus et noluit uiuere sol
us ymo cū hominibz et demonis Et ne
rone pessimo oim demonioz Alij
aut uolūt q autor intelligat de sātū
napalo Rege asirioz. de quo dñm ē
sup caplo. huius pmdisi. qui fuit to
tus deliciosus et demū se precipita
uit i igne. s. nec ista opinio uera est
qz sandanapilus noluit uiuere solū
ymo stimulo erat cū hūualatū ma
gna turba meretricz. sunt et quidā
exponētes subtilius et dicentes q aut
intelligit de sōme baptista. et uult di
cere ego habeo ita firmū de fideiū me
um ad uitam et templatūā qualis fui
uita baptiste. q nō curō te uita actiuar
petri et pauli. s ista expositio autē licet
uideatur subtilis et sōna. tñ nō hūez
hic locū. qz clare patet ex dñs q an
tor q petrus pot loquitur hic de pastō.
nūc autē cōmendaret eū pot tñ ista
expositio uerificari si suppleam et ad
atur sic. tu pastō potes respondere. e
go uiuio ita et templatue q nō curō
de uita actiua. s. si hūc ēēt effeo aliq
liter excusandus. s. neutriū facis.
qz nō uiuio in etemplatiōe ut ba
tista nō in actione ut petrus et pau
lus. isto mō suppleto. expositio po
test stare. Set demū omisi oib
pōis tam q supfluis dic. q autor
loquit de florento i quo est sculpta
ymago iohannis baptiste. uult q dic
ere tu pastō potest dicere ego be
leo ita fixam uolūtate florento et
acquirendo q nō cognosco petrum
et paulum qui fuerunt ita paupes
spēuētes omiō pecuniam. his ego
prenotati nūc ad lram ueniam
que exponat sic ben poudine. s.
tu pastō ul papa nam potest in
telligi hic pncipaliter d bonifacio
qui tñne sedebat. et qui fuit symo
niacus ualde ut dñm est in fernū

¶ Symon mag.

¶ Sandanapall rex asirioz.

¶ Iohes bapt.

¶ N. de florento

decimonono caplo. de quo autor silē di-
xit sup caplo p̄m̄d̄si. io ofensio illo siro
i. totum desyderū 7 conatū meū. si a colui
silē baptiste. 7 ponit signū pro signato silē
baptistam. p̄ florentino i quo designatus ē. fili i
stomaco autor usus ē inferni caplo. contin
florentia. rita hic loquū mltū caute 7 uela-
te. Et dicit de uolle inuere solo. s. in dese-
to adq̄ inuit i etate xij. annor. si certe si i
nūc uet ad curia Romana forte efficeretū
baratū. et de fo t̄atto amartiro per sal-
ti. quia postea decolatus fuit p̄ saltū filie
herodis. chio nō conofco il p̄scator. s. petri
ne polo. qui gratis dederūt quod gratia ac-
cepant. de hic mā plene sēbit nouissimus
poeta p̄ t̄m̄d̄y libro bucolicoz. et cetera.
Cant xvuy in quo mouet q̄stio a-
rdua d̄ baptismo 7 soluitur. V

PArea diuina que labella image
postq̄ i supiori caplo p̄ime p̄cedē-
ti autor n̄r tractauit 7 rēsp̄si q̄li-
tatem 7 uirtutem ioualiū. qui p̄statunt
signū aquile i corpore iouis nūc cōsequētē
i isto decimonono caplo autō i n̄r d̄clat
ip̄m signū aquile ad loquēdum 7 p̄p̄landū
se. 7 p̄ns caplin p̄t. breuit̄ diuidi in qua-
tuor partes ḡn̄ales. i p̄ma quaz. Autor de-
sēbit i auditum modū loquēdi ip̄ius aq̄le
i sēdā p̄ponit h̄ nō exp̄s̄ r̄s̄ia artūa q̄onē
s. utriū ignorās fitem d̄atolēa i n̄r r̄i
uens sine baptismo saluetur 7 illud sig-
num rēsp̄dēns p̄tuit quedam n̄cia ad
soluōne. ibi on̄dio. i t̄ercia d̄m̄ signū
exp̄mit ip̄am q̄onē 7 soluit i s̄peciali ibi
om̄q̄. i quarta 7 ultima autor i n̄r b̄t cō-
tra Reges xp̄ianos moderni t̄p̄is qui in
i n̄r r̄egit 7 d̄n̄atur d̄m̄antes arcib̄.
qui sūt i d̄co signū aquile ibi manedi
Ad p̄mū ḡ dico q̄ autō i p̄ma parte ḡn̄-
erali i n̄r d̄clat d̄m̄ signū aquile r̄d̄lē
bit nouū ḡn̄us loquēdi i n̄r ḡ cōtinu-
ans d̄ca d̄icēdis t̄m̄ labella ymage. i.
pulcra ymago aquile. qua nullum est
pulc̄us signū. q̄ altius uolat. q̄ acut̄
uidet. q̄ pulc̄us victorijs 7 pulc̄im̄is
triūphis decorata. Et d̄c d̄x. i. q̄ ymag-
ine lani me p̄serte. i. cōtēte 7 coligatē

i ordine i n̄r signo. licet n̄r d̄olce f̄m̄. i.
fructū sūm̄ boni. siue p̄rticipatōne be-
atitudinis. faciens. i. constituebant. uel
p̄m̄ aliam l̄rām d̄x. i. que ymago faccāla
nūc cōf̄erte. s. q̄ p̄ponebant ip̄am aq̄la
licet n̄r d̄olce f̄m̄. Et s̄t. n. f̄m̄. p̄p̄ic et̄z
noy sicut uti terenozy. q̄ ius sepe abuta-
mur isto vocabulo ut scribit Auḡ de c̄di.
p̄rea diuina que conlale ap̄ete. p̄h̄e in-
nuit autor q̄ aquila uolebat se manifest-
are ut statim ostēdēt. uel d̄c q̄ autō i n̄r
it q̄ iusticia i n̄r p̄ialis ostēdēt hic let̄z
ap̄te. qualis fuit i iustis p̄ncipib̄. sic i n̄r
iano de quo d̄icēt p̄arlo i n̄r i t̄ito uesp̄-
asiani i Alex̄ i antonio pio i iustis aut̄ p̄n-
cipes 7 tuam̄ stant iustes 7 acuti sub custo-
dia sanguinosoz armoz. timidi c̄folati.
sic p̄tuit i n̄r one ḡno d̄m̄iano caracal-
lo r̄c̄. qui iustes fecit iudicē 7 tristiē in-
p̄erunt 7 tristiū mōtū sūt. ille p̄p̄io pug-
one ille ueneno. alius iustitias alius iust-
gulati. p̄rea hic autor d̄scribit qualitatē
illaz aiaz cōstituenti aquilam. p̄ r̄nā
nobilem cōp̄ationē 7 p̄p̄iam. q̄ talis est.
Vz q̄ sic q̄n̄ radiū solis fecit sup̄ rubinū
ita q̄ radiū rēfrāgāt ad illū qui rēsp̄cit.
ita radiū illaz aiaz rēfrāgēbant i oculo
autoz. 7 pullam iusticiā manifestabāt si-
bi d̄clatū d̄m̄c illaz d̄c ḡ p̄rea c̄asama
s. aia rubineto. i. ḡm̄a p̄iosa m̄lēs. c̄n-
rubinū lapis p̄ciosus qui r̄c̄ r̄d̄c i n̄r
ragno d̄r̄ole ardētē. i. cōf̄aret si accē-
so d̄n̄frāgēssē lū. i. illum radiū n̄r
meri d̄c. Et hic nota quō cōp̄atio fuit
p̄p̄ie p̄p̄osino. ille enī aie p̄ciosē
7 splēdētes rubēs recte p̄p̄itū rubi-
nis. 7 sicut radiū solis accēdit ru-
binū. ita radiū gl̄ic solis iusticiē
i flāmat istos sp̄s iustis i planeta
iouis autore iusticē. Et quel hic aut̄
d̄scribit i auditū modū loquēdi
illius aquile. extollit subtilitatē siue
fantasie cōmēdāns suā artificiales fic-
tionem 7 d̄c q̄ nūq̄ fuit d̄m̄ uel ex-
cogitātū illud quod nūc h̄t d̄sēbē q̄m̄l-
le ligū loquēnt p̄nā r̄n̄ d̄c E uoce
nō porto mai. i. nūq̄ fuit s̄one expl̄ai

catum. ne in chirostro se pisse. i. nūq̄ suū
p̄tū de p̄p̄tū quel de mī conue utū
i. p̄tice rēp̄entare. 7 p̄palare testēso. i.
nūc nūc de p̄senti Et iudic ne suo
gia mai cōp̄eso per fantasia. q. d. simili
fictio nūq̄ fca fuit p̄aliquē poetā 7 cēte
istud potest dia uere de gūali fictione r
tocius istius opis. d̄io uidi nūc autor
ex p̄mit ip̄am fictionē dicēs. d̄io uidi
7 ando uidi parlare lorostro. s. os illū
aquile. c̄sonar nēla nōe iō. mīo. i. loq̄
i singulari. quanto nūc enostro. s. loque
la pluralis etia nēl cōcepto. s. in cōceptio
ne mētalī interiore Et p̄ hoc inuit Au
tor q̄ vñ erat s̄ loquebatū in p̄sona oī
um aīaz q̄ erant i illo signo aquile. s.
comicio hic autor dēfēbit ip̄am loq̄lam
aquile. que p̄mo assignat cām sue beati
ficationis dicēs Et illud iostroz comi
cio. supple dicere iō sono exaltato aque
sta gloria i aula iustissimū imp̄atoris et
Regis eterni. 7 d̄ic d̄icēti lassa uicere
adūfio. i. que est maior q̄ dēfēderan po
ssit. q̄ nullas posset nūquam dēfēderare
maiorē gloriā illa ḡ bene uicē oē
dēfēderā humanū. 7 a nullo uicēti. Et
assignat cām dicēs per esset quisto ep̄
io. i. p̄ gloriōsam uirtutē iusticie nūc
tam d̄elemētiā. q̄ iusticia sine cle
mentia crudelitas est. nā impia ē iust
icia. q̄ humane fragilitati nō uouit. i.
ignoscere. Et adūte. q̄ cū iostroz aq̄le
diceret sūm exaltatū ad gloriā q̄ fū
iustū 7 p̄m i conce p̄u i t̄uou erat nos
sūm exaltatū adūfā gloriā. q̄ sūm iustiet
p̄. 7 ita ielligasre oīm sōne sequēti. q̄
erat pluralis utis q̄ ius foris singulari
resonaret. **E**t iustitā hic aquila exal
tat suā uirtutē iusticie dicēs. Et iustitā
lamia memoria. s. mee iusticie. in terra. s.
mūdo teneno. q̄ i unūsa est uulgata 7 ce
lebrata iusticia romana vñ d̄ic s̄ifacta
i. tam inclitā 7 famosā. d̄elegenti s̄im
aluage. i. tam paucē 7 mīq̄ sic sūt hodie
comentari lei. i. laudant 7 p̄dicant libris
manon sequoyon litoria. i. tūc nō uū
tāt nēstigia. iustoz p̄ncipum 7 d̄icūto

manozū. Et hic nō q̄ autō in hoc uerissi
mā dat suā. q̄ sicut uicē de f̄d̄. hodie
reges i iustā 7 iustā crudelēs sūme cōne
tant iustitā et clemētiā Romanā. Et
lentissime legit cōfērit autō d̄ic iustitā
T̄m̄anū. Et a mī. S̄ip̄ionis. Et tōne de d̄e
mētia Et mī. Antonij p̄. 7 alioz multoz
7 tñ nō secūta cēp̄la eoz. **C**osi hic
autor dēclat illam singulārē locutionē
p̄cedētē ex plurali p̄ uia op̄ationem
pulcrā 7 p̄p̄riā que stat in hoc q̄ sic
ab uno igne f̄d̄ ex multis p̄mīs. p̄cedit
unū calor solus. ita ex ilo signo aquile
formato ex multis aīaz p̄cedebat unū
solus p̄mo d̄ic q̄ vñ sol calor d̄imo
lte bracie s̄ifa sentue cōsi come un
sol supple amor di molti amori uisua
diquela image. i. ymaginē aquilis 7
hoc d̄ic autō p̄ locutionē in singlī nūero
Et sic uice quo op̄atio ē p̄p̄ria. sic enī
ex multis p̄mīs ardentibz resultat unus
calor ita ex multis spiritibus splendentibz
ignis exibat amor caritatis qui ubiq̄
figurat p̄igne. **O**ndio ap̄ressō. s̄ifa
est scdā pars gūalis. in qua autor mo
net arduā quōnē d̄eo signo aquile utri
saluatio infidelis sit possibilis. Et aq̄
lla rēsp̄dēns p̄cūit quedam cūctena
lia ad solutionem dubij. 7 p̄mo autor
facit exordium scdō p̄tione. t̄c̄t̄io
firmationē d̄ic q̄ p̄mo ondio ap̄ressō.
supple dixi op̄et p̄tūfiori. spūs flore
tissimū qui floruit in uita mortali. i.
terra 7 nūc floret in uita p̄petua i celo
vñ d̄ic d̄e eterna leticia. q̄ letatū fū
tis temporaliter nūc letamini et̄nah
ter 7 d̄ic d̄e miseri p̄ier tucti uostri
olori p̄u uito. hoc d̄ic p̄ uisōm̄itā
figm̄. q̄ mlti odores fame resultat ex
istis 7 tñ uicēti vñ caput. s. Roma
nū p̄ncipem. **S**oluetime hic autō
facit suā p̄tationem dicēs soluti
me sp̄uando. i. loquēdo ilq̄m dignū
no. i. dubium ut i patebit d̄e lingua
meate matenuto in fame. i. i d̄esid̄io
sc̄i uiti i d̄atē 7 d̄ic nō nō nā doli
cibz alq̄no in terra. i. solutionē que

satiaverit animum meum satisfaciendo
deo dubio. Et hic nota quod hoc autor
inuit quod dubium proponendum. non potest
solui ratione naturali et qualis satisfactio
est supra naturam. ideo petit ab his. qui
vident secretum dei. ben so io hic autor
facit confirmationem sui dei probans quod
iuste mouet questionem istam de iustitia
dei. Et ad intelligentiam huius littere
est prenotandum. quod autor merito petit
ab istis de iusticia dei. tum quia isti qui
fuerunt iusti in terra debent scire diu
sticia diuina. tum quia hoc tangit trian
um imperatorum. quod est de numero istorum. et
similiter Riplexum troyanum. qui etiam
est existis. qui fuerunt iustissimi. in uita. tamen sine fide
nunc ordinantur et exponuntur hanc sic bene solum
desela diuina iusticia facta alio reame
i. aliam speram suo specchio in celo. i.
si diuina iusticia manifestat se in ali
qua regione celi maxime hoc facit in re
gione iouis. Vnde dicitur del uostro. s.
regnum iouis nol apertum cum uelame
ymo apte et clare. quia planeta iouis
est maxime iustus et nos essemus filii io
uis. quod d. nos ab eis talem gradum
beatitudinis quod bene discernimus in deo
necitatem iusticie quod per spiritum beatus
possit apprehendi. Sapienter hic aut
or ostendit suam attentionem et taci
te tangit questionem intentam dicens se petere
attento ioma parcho ad ascoltar. quia
tam diu expectant solutionem. Et sud
dit esapete qual ee quid dubio de
mee digno coranto uechio. ut iam
dicum est. quod d. non expedit quod ex prima
uero dubitatione quod diu portam in animo. i.
quia nos uidemus uoluntatem meam in eo quod
omnia uidit. sic ego iam exptus sum in
multis spiritibus beatis. Qual. h
autor intendit de scribere responsiones
aquile. et primo describit apparitionem
ipsius ad loquendum per uerba operatione
clara et propriam. ordina sic litteram. Udo
quel se quo. s. aquilam. de eia conte
sto. i. coordinatur. dilande de la adun

na gratia. i. laudabilibus spiritibus gratia
diuina fieri. i. effici talis supple quod
il falcon chuscendo del capello de trac
to adno suo moue late ita. esi plan
te. i. letatur cum aliis mostando uagla
i. uoluntatem uolantem. ul' pasendi.
efaciendo se bello. s. exleticia. Et hic
nota quod operatio proprie representat
actus aquile. primo quod est de nobi
li/que. s. aquila ad nobilem autem fa
lconie. sedo quod sic falco mouet caput.
ita aquila ad loquendum. tercio sicut
falco mouet alas gratulando. ita aquila
gaudento. de questione iusticie sibi pro
posita. quod tangebat spiritus illos. quarto
sicut falco efficitur pulcher in tali appar
atu ostendens uoluntatem suam. ita aquila
fieri pulchro in suo apparatu loquendi ost
endit aueritatem quod habebat pasendi se
de tali materia quod spectat ad profunditatem
diuine iusticie et sic exiit de capello
i. uelamene dubitationis de tracto sibi a
deus deo suo. Et sudat quod uidit illud si
gnum cuncti qualis si chilasi gaude
quasi ineffabilibus. quod possit trahi de ce
lo. si qui fuerit illa beatitudine eterna
gustat et cognoscit summa dulcedine illo
rum cunctum. ¶ Poi comincio hic auto
ostendit quod aquile cepit respondere
per uerba aliquas propositiones eueritales
ad solutionem questionis. Et primo ponit casum
qui autor non poterat inuenire solutionem
em sue questionis quod non soluit nisi ratione
fieri. Vnde tangit primo infinita et inapprehen
sibilem potentiam dei dicens poi comincio
s. aquila dicere. Colui. s. deus pater
de uolisse il sexto. i. fecit rotunditatem
mondo. sexto. n. est istum quo figura
tur circulus. et dicitur sic. quod et. unde dicit
electrimo del mondo. i. circiferentie.
fecit. n. de mundo rotundum et finitum. quia
sic platoni primo celi et mundi ex mundo non
est tunc aliquod quod non est dare uacuum et
forma spherica sic toties deum et dicit
edistit se tanto oculto. s. per uarias fo
mas et species. s. nobis quia multa sunt se
creta nature. quod non nominum. eman

C. n. d. mundo.

festo omnia sunt manifesta sibi et aliqua
 nobis. Non potest. s. in principio creatio
 nis mundi facta suo ualori si impressio
 a. ita in potentia et uirtute et potentiam
 sua. tunc luminis. i. in uniuersita-
 te creaturarum. de suo uerbo. i. sap
 quod attribuit uerbo non remanere in
 infinito excessu. i. non remaneret in
 infinito excessu. Et hic non quod sunt
 aliqua quod deum facere non possent. qui
 posse illa cederet ad diminutionem po-
 tentie eius sic facere alium maiorem
 uel similem sibi uel ita efficiere suam ui-
 tute in creatura quod non remaneret in se
 in finita uel facere malum etc. Scio
 hic probat deum suum exemplo prime
 creature. s. angeli primi qui erat crea-
 tus perfectissimus creaturarum tamen non po-
 tuit splendere ualorem diuinum. i. et
 edidit posse fieri filius illi. quod non pre-
 sumptum si cognouisset deum infinitum de ergo
 Scio. s. si quod dixit de infinitate sapientie
 dei. facere et manifestum. de primo so-
 perbo. s. lucifer de fama laetitia cogit ac-
 tura. i. illud quod etc. et de accendo. s.
 i. in tempestate an totalem perfectam
 sui unde dicit primo aspectum lumen. s. u
 cognosceret filium dei. tanta fuit in
 eo ignorantia et supbia merta. **E**
 quinci hic aquila ex dictis arguit quod
 nulla creatura est capax summi boni
 dicens equinci. s. ex dictis apparet co-
 gnitiui minor natura. i. omnes creatura
 minor deo. siue sit angelica siue hu-
 mana et cetero receptaculo. i. e in
 efficax ad recipiendum et complen-
 tendum. aquellene. s. deum de non fi-
 ne. quia infinitum est. ideo creatura fin-
 ita non ualet ipsum splendore. et de
 emissa se con se. quia ipse est mesu-
 ra sui. quia nichil habet ab extra uel quod
 solus se splendore. scia. n. nostra me-
 sura arebys ficta non diuina et etc.
¶ Conque hic aquila eludit. quod hu-
 nus in intellectus non potest se profundi-
 re ad uidendum profunditatem diuine in-
 sticie. Unde dicit Conque nostrum

ueduta. i. cognitio humana de conue-
 ne esset alium dixit uilamete. s.
 diuina quod ueritas aqua quod etc. Et
 dicit dicit tunc lecosse son ite pie-
 ne quia de omnia implet etc. non po-
 sua natura. s. humana quod debilis e-
 esset possente tanto de non discena
 suo principio. i. deum esse supple mo-
 lito dila. i. ultra terminum eius qui-
 tet. Unde dicit dicit de gliee par-
 uente. i. eius quod apparet sibi cogniti-
 omni humane. quia nostra cognitio huana
 cognoscat usque ad aliquem certum termi-
 num plus et minus secundum naturam uel gratiam
 et perpendit et cognoscat quod multum re-
 stat semper cognoscendum quod non est co-
 gnoscibile intellectui humano ali-
 quid dicit. nostra ueduta. s. aqua beatorum
 et non bene. quia aqua apparet respondet
 ad id quod autor dixerat non inuenieb-
 at solutionem in terris. per hoc au-
 tor exprimit debilitatem siue qualita-
 tem cognitioni humane circa iusticiam di-
 nam prima operatione pulchritudinem et pessi-
 mas ostendit sic hanc. per lauita. i. co-
 gnitio de. i. qua illo nostro mundo rice-
 ue. i. uos homines mundi recipitis sen-
 terna. i. intrat nella iusticia sempite-
 na. s. diuina. a simili com abio per lo-
 mare supple se internat siue profundat.
 Et suadit quod oculus hominis profun-
 det se in mare dicens. de. i. qui oculum
 tenet de uerga. i. quous uideat. illo
 s. maris uila proda. i. de extremo lito-
 re. tamen noluede. s. ipsum fundum. i. pel-
 lago ubi mare. est profundum. et dicit
 enon dimeno. i. nichilominus. celi
 i. est ibi fundum in pelago sic uix liti.
 malese profundum cella lux. i. ascendit
 ipsum fundum oculum. Et hic nota quod op-
 tio facit utiliter adpositum. Nam infi-
 nita iusticia dei comparat profundum ma-
 ri. et cognitio intellectualis figuratur
 per oculum. quia intellectus est oculum anime
 sicut patet in toto libro isto. in quo autor
 scribit se uidisse tot celestia terrestria
 et inferna et semper loquitur de celo men-

tali. sicut ergo oculus humanus non uidet
et fundum maris nisi in parua parte sui
s. ad ipsam. ita intellectus eius non apprehendit
profunditatem iusticie dei. nisi in aliqua
partida. et quoniam non uidet totam uel ma-
gnam partem nichilominus est in se uera et
perfecta iusticia diuina. videmus. n. conti-
nuo multa euenire que uidentur nobis in-
iustissima cum tamen non sint. **¶** Lume hanc aquila
explicat elicit una conclusionem. s. quod cogni-
tio non est uera nisi que procedit a deo.
Unde dicit lume. i. cognitio uel uisio nostra si
ue scia non est clara uel uera se non uer-
tasit. i. ab illo sereno domino. s.
deo. de non sit in maiori quia deus nunquam
turbatur sicut homo. ideo non habet clarita-
tem ueritatis nisi a deo. Et ratio si ue-
nit aliter quam a deo. non est uerum lumen
Vnde dicit anci et tenebra sic sepe accendit
et astucia mutata uera uana multorum.
Et dicit ombria dilque carne sicut cognitio
sensitiva. est ueneno. s. illius uicis
luminis. q. s. obtenebrat ipsum nobis per
nitiose. Unde uidetur excludere quod sine il-
lo lumine quod gratia contulit nobis per
articulos fidei et sacramenta ecclesie. est im-
possibile alicui saluari. ideo dicendum est
in Aug. omnis infidelium uita peccati uere
¶ Alatree mo. ista est tertia pars generalis
in qua deum signum Aquile exprimit quoniam
nondum expressam per autorem et ipsam solu-
it in speciali. et primo continuas deum dicendi
exprimit defectum cognitionis humane er-
ga diuinam iusticiam. dicens la latebra
i. obscuritas ignorantie humane de
scandua la iusticia iura. s. diuinam. i.
de de facit questionem cotanto crebra. i. tan-
frequenter et sepe. tee mo assai aperta. q.
d. per ea que ego promisi potes facile apprehendere
in potentia scire humane iusticie deo
in iusticia. **¶** Cletu dicem hic aquila
clare exprimit quoniam quod diu fatigauerat
mentem auctoris et posuit casum in terminis
dicens. de tu dicem. s. dubitans. Vnde
homo nascitur alacritate delinquo. q. d. in extre-
mo orientis. Nam in dies est flumini in dier
a quo ipsa in dia suscipit de notatione

et signat deducit exemplum de homine nato in
india. quia talis potest minus scire de fide
christiana et per longinquitatem et per difficulta-
tem locorum. Nam christiani ut plurimum sunt
in occidente et septentrione. Unde dicit equi-
s. in Pipa in di non est de ratione dei christo. i.
predicet uel disputet publice uel priuatim.
ne de lege. sic magis magistri publice le-
gunt sacramenta scriptura inter christianos. per
fides multum confirmat et roborat. ne de
serua sicut sancti doctores qui scripserunt infin-
ita volumina librorum de hac materia. sic Augustinus
qui scripsit ultra quod uelle uoluimus. ita ut e-
tas hominis non sufficiat ad legendum quan-
tum scripsit per quod fides catholica multum
est ampliata et dilatata. Et dicit. et ut
ti sui uolent. i. omnes uoluntates eius. in
quibus maxime consistit meritum uel demeritum.
et actus. i. operationes. precedentes a
uoluntatis arbitrio sono boni sententia et
peccato in uita omni sermone quantum est
possibile hominum ceptis naturalibus. Vnde dicit
quanto ratione humana uideat. Et for-
mat dubium dicens et ille talis in diuino mo-
re non fatigato. esencia fete. s. christiana
ouee questa iusticia del cotana. i. quod
modo iste tam iuste uiuens iuste damnatur
cum hoc uideatur in iustissimum ouee la colpa
sua sello noceat. q. d. non uidetur in culpa
sua eredit fidei. Et persequens iusta ig-
norantia non debet damno affici. cum dicat
apostolus de se qui in simili casu erat pa-
ganus. uenia meum quia ignorans feci.
¶ Ortu hic aquila explicat quoniam incipit
respondere. et primo inuehit contra presump-
tiosam ignorantiam quorundam. qui temere
uolunt indicare de iusticia dei. quia excedi
rationem humanam. et talem increpat per similitu-
dinem propria dicens. quod talis querens rationem
horum est similis homini uisum breuissimum
um. qui non uidet longius uno palmo. et
tamen tentat uidere alonge per mille asilia-
ria. dicit quod in uisum. otude sic de uoi
sedere ascramma. i. qui uis est doctor et
legere in datedia per iudicare. s. de ius-
ticia dei. dalunga mille miglia. conla
ueduta corta duna spanna. i. contra

92
paucissima et cognitione brevissima quod est
nalde stultum. **C**erto hic Aquila nequius
se excuset per ignorantiam excludit ignoran-
tiam dicens. certo sciret de dubitare
emendat. i. certe esset dubitabile et
mirabile. acoly de sasotigla meco. i. il-
li qui subtiliter conat in uestigare ratio-
nem mee iusticie. scilicet diuine. que maxi-
me relucet in me. scilicet septima sop uoi
no fuosse. q. d. si non haberetis sciam septu-
mum quod docet uos quod uoluntas dei est se-
per iusta. et quod non est inuestiganda ratio eius.
Et bene. nam audiui aliquam famulum uni-
us domini parui dicentem alteri. non petas
rationem quamdo dominus uult. ymo comuni-
ter dicimus. dominus bene facit quod facit. no-
bis non habet querere rationem sufficiat quod uolu-
tas dei iusta est. et quod non potest esse non
iusta. **O**terem. hic Aquila arguens hu-
manam ignorantiam ostendit quod est impossibile.
etiam non esse semper iustum. dicens exclama-
ter. otereni animali. i. o homines tenetis animalium
omnium grosse que queritis rationem in diu-
nis nec sitis re pure ipsam in tenemus. Et ecce
quod uane queritis. quia lapsa uoluntati
dixit dase bona. scilicet uoluntas diuina que est
ex se bona non ab alio sic ceteris uoluntates
mai non se moue dase dixit somno ber et p
oseques nup fuit nec esse possit nisi bona
et iusta. Unde fuit cotanto et gusto
quanto alci consona. Et ideo nullus habet
eum iuste querere quod nunc in deat alii in iu-
ste pati. cui rationem assignat dicens nullo
creato bene ase latua. quia deus tamquam
creditor nihil debet creature si potius e-
est. omnis creatura est sibi debitor. quia recipit
alio gratis que quid est uel habet. Unde dic-
ma esse. scilicet uoluntas diuina casualis. i.
causat ipsam bonum creatum tanto sibi esse.
Et est enim sic figuratus. qui facit unum uas ad
balsamum unum oleum. Aliud ad steracem unum
nam et spiritum. Et sic collige quod ex deis quod
iusticia dei uult talem infidelem dampnam.
si deus uellet tenere alium modum hoc esset
et misericordia eius. quod ius tam iusticia quam misericordia
quia deus beat erga creaturam sit tota mi-
sericordia et clementia. Unde maxime iusticia dei

est esse suum misericordem. Et ideo non potest
acquirere per se sine gratia uitam eternam siue
ostendit nam in statu in nocentie sic fuit. Ad
tam an peccatum. siue in statu supposito pec-
cato. **Q**ual hic autor describit actum illi-
us Aquile et suam per compositionem propriam co-
me. et filii et dicit quod sicut cecoma porce-
to cibo filii regnat se super nidum. et filius
cibatus respicit eam et miratur. ita illa
aquila permatum sime quo cibauerat re-
uinitur autoris famelicentis grauit se
super ipsum. et ipse cibatus miratur eam. Hic
ostendit hanc que est aliquid intricata et
catenata et recte singula singulis. sic labo-
redetta ymagine. scilicet Aquila facta ex totis
spiritibus benedictis. de mouca lah. scilicet ga-
rando se circulariter se spiritum. i. impul-
sas tantum singulis. deorum spiritus de quorum
cuius consilio et consensu loquebat. sicut co-
tal qual lacegona se regua fouesso illi
do. per diu pasant singulis. et ideo silena lea-
glie. i. oculos ad respiciendum et mirandum
ipsam Aquilam. come quel. scilicet cecomiolus
dex iusto. i. cibatus lacrima. quod fuit le-
tus ex accepto cibo. ita autor ex audito
sone aquile. et sic nunc quod opatio est. per
quo ad omnes partes sui. **P**otendo. hic
autor descriptio motu aquile nunc describit
eius cantum dicens et illa aquila potendo
i. moues se circulariter. cantana ediceua.
i. quiditio eteno. scilicet dei et talis auoimor-
tali. i. tam occultum et asconditum uobis
hominibus. qual son lemie note. scilicet mei can-
tus ate de non intentor. quia ita est altus
cantus meus quod non est intelligibilis. sicut
deum est iam sepe super de cantu aliorum
spirituum. Et aduerte quod per istam operationem cla-
ram aquila significat profunditatem diuinam
iudicij quod tunc est semper iustum habet non cogitat
ab homine. sicut patebit sequenti capitulo
de pagano saluato. **P**oi hic autor
ostendit quietationem motus et cantum il-
larum animarum constituentium aquilam ut da-
rent sibi spiritum itex loquendi cum autem.
dic g. que i lucenti in cendi. i. illi spiritus
splendentes et ardentes amore caritati
in loquendo se per se quietato. i. quiescent

cessantes amotu ⁊ cantu. ancor. i. ite
rum. q. pmo quicuerant dū signu
fuerat locutu autu nel segno. i. aq
la signo romanor. ⁊ ite dic. de fee
romani reuerendi almondo. q. f.
sub illo signo triplauerunt ⁊ uicerunt
omēs nationes sic pulcre autu de
duxit. m. caplo padisi Et fci sunt n
tam timendi in qua reuēdi uirtute
⁊ n quātilianū libro de causis. ⁊ poli
cratus ⁊ c. **E** sso hic autu de fci
locutione aliam aquile. dicens eslo
f. signu loquēs in pōi ceteror. nco
muncio supple loqui ⁊ dicere. ista ge
neralem elusione. corolaria ut cre
do chl. i. quicūq non credesse i xpo
nō saluoi mai aquesto regno. i. nūq
ascendit regnū celeste. Et de clamat
modū credendi necē ad salutem
dicens ne pria nepoi dclsi chianaf
se allegno. i. nec ante eius passiōē
nec post. Ad quod sciendū. q. an ad
uentū xpi. si quis de bebat saluari
hēbat necō credere i xpm venturū
post aduentū uō hē credere q. iam
uenit ⁊ redemit mūdum. ⁊ n cōs
extraeti de limbo sup crediderūt in
xpm venturū. alij qui sūt saluati
ab incarnatione citia. crediderūt
i xpm pfectum. de quibz scribitur
caplo. xxxij. huius paradisi. **Q**u
uedi hec est quarta ⁊ ultima ps ge
neralis. in qua deū signū Aquile
Bedarguit Reges xpianos modē
temporis qui in iuste regētes deui
ant aregibus iustis q sunt in ipō si
gno ⁊ pmo utupat in gñali eos q
sūt xpiani noie. ⁊ pagani. re. dicens
aquadē multi gñati xpo xpo. qui
cotidie cōferunt ⁊ disputant sub tñē
de fce xpiana de ferano i iudicio af
fai me ppe. i. ppi qui alij. f. xpo dextal
deno agnosce xpo sic indus de quo a
mota est qo. **E** tū hic aquila con
firmat deū i speciali in regibz xpia
nis qui sūt hodie omēs uirtosi. ⁊ n de
dicit. Et ethiope. i. illi de ethiopia q

sūt in extremo mendici. ita q sūt in
gri pmo calore dāpnarū. i. dāpn
are poterūt tū xpiani. f. falsos. quā
do sipartiano in due collegi. f. saluan
torum ⁊ dāpnator. luno. f. bonorū
ridio in eterno. beatitudine eterna.
laltro. f. malor. in ope. i. egenū etē
naliter pūatū uisione dei. Et sūdit
q reges pagani merito poterūt i ppe
rare regibz xpianis i die iudicii. qn
omīa peccata omīu erūt manifesta.
⁊ n de dicit ifogatiue liperfi. i. Reges
psay qui sūt in ouente pagani. dcl
porai due amostri Regi. q. d. certe dīe
re poterūt. nos respectu uī fecim op
xpiana. ⁊ uos pagana Et hec dicere po
terūt quanto uediano quel uolumē
apeto. f. libru dei in quo de sēpta sūt
omīa delicta hōimū ⁊ n de dicit nel
qual se sēuon tutti suoi de spregi. i. in q
uolumine magno scribūt omēs trāsgē
ones hominū q spernit mandata dei. ⁊
lī siuedm hic aquila pbat q dīe indu
ctiue in singlis regibz xpianis regnā
tibz tpi illo. ⁊ pmo suans debitu
ordine incipit apmo principe. fili
cet Alberto impatore qui tūc impati
contra que autu fecit in ueterna sup
m. caplo purgatorij. ⁊ de fci ipm ali
gulari malo q fecit Ad cuius euitēti
am est pfaciendū q albtus pdeus in
duxit bellum cōtra Regem boemie ⁊ c.
ex quo Regnū fuit destructum ⁊ c. Fluc
ad literam. dīc Aquila lī siuedm. f. in
illo libro dei de sēptum tñlo pere dāb
to. i. in falia opera in iusta alberti. q la
f. opus. de tosto mouera la penna. i.
aquilam signū impij per dcl regno di
praga. i. regnū boemie quod de scribi
apmipali ciuitate regali. f. praga u **E** s
hodie impator residentiam facit. lī siue
dra hic aquila de fci pmi aqāficiū
regē xpianitatis. f. Regem francie
Ad cuius euitentiam est pfaciendū
q iste fuit Rex phylipus deus pulcē
qui militatū pia fecit. de quo q ma
xima sceclera sēpsit purgatorij caplo

E s albtus
impatore

E s praga
ciuitate
boemie

E s philippo
pūaro
Rege
francie.

E s Adonard
Rege Angli
i fcecie

ideo nunc deservit eum ab uno solo se-
lere. s. ab eius avarissima uilitate. i.
adeugendany eius i famia. 7 ab eius
morte crudeli. 2. s. sic hiam 7 expo-
ne lisiuedia. s. i deo libro il duolo. i.
dolor. de. i. que dolorem. quel de mo-
ra dicolpo didorena. i. phylipus Rex
francie qui in efficit abapro. iduce
sepra senna. i. parisius qua de nom-
inat aflumine suo. est. n. secama fl-
uius qui labitur p parisius. q. 7. 7.
Et die falsegianta lamoneta q. phi-
lipus faciebat fabricari moneta fal-
sam. Et hic nota q. phylippi p. die-
tus fuit i terfeus ab apio i nenate
io die di colpo dicotenna. i. dente
apu. Nam in uulgaru florentino. e-
cotenna solum appellat cutis pora
grossa 7 setetossa 7 p similitudine
cutis capitis hominis etiam q. e. cro-
ssa 7 pilossa. g. p cutim dat intelli-
gi ap. qui ipm phylippum m. fecit
7 merito ab apio animali feroci
supbo occisus est homo tam feroc
et supbus. lisiuedia hic Aquila de-
scribit sedm regem. s. Anglie. que
q. magnanimus erat ut teneat p
urgatoru caplo. 7. i. uic deservit so-
lum asupbia dicens lisiuedia. s. in
predicto libro dei la supbia. de ase-
ta. i. sitibudum facit. 7. n. de dicit
de falosotto. i. Regem scocie eli-
ghilese folle. i. regem Anglie ito
ardiz temerariu qui ut credo erat
Pex utransq. in sule. Et. n. Angli
insulaz maxima i oceano occidera-
li. 7. scotia uo. 7. et dicit si de no-
po soffir de nio asua meta. i. ita
terminos 7 litora sue in sule. qui. s.
no 2 tentus. pprio regno in uadit
aliena regna. Et certe istud denz
est maxie uerificatum dieb. nris
q. Pex anglie inuasit regnu. hiaz
tic 7 rege capto totam fere regio-
ne uastauit. Hecdrasi hic aquila
deservit duos alios Reges pote-
tes simul. q. ambo laborabit eode

morbo uitiou. Gluxuria 7 molitie. et
ambo erant sine aliqua uirtute. dicg
uedrasi. s. in eodem libro dei. la luxuria
elurrit molle. i. uita uoluptuossa
7. i. ociositas 7 uoluptas. 7. 7. diquel
dispagna. s. Regis alfonfi. qui tuc re-
gnabat. qui 7. 7. ediquel dixemine. i.
7. incisa. Regis boemie de quo deum
est purgatoru caplo. cui luxuria et
no pascit. 7. dicit de utiq. de mano
conobbe ne nolle. supple agnosce
ualor. i. uirtutem. perus. n. est uol-
le agnosce uirtutem q. simplir
n. agnosce uedrasi hic Aquila de-
scribit aliu regem. s. karolum Regem
apulie. qui deus est claudus cui ase-
bit una uirtute. s. liberalitate. 7. n. dic-
tum e sup caplo. q. Pex iohertu aua-
rus natus est ex patre libemli. die g
uedrasi. s. in eodem libro dei la sua. i.
propria bonitate segnata co. u. 7. q.
buit solam vna uirtutem. s. largita-
tis. 7. in panamoz ueddit filiam spu-
am. q. arthion esten. de quare scrip-
tum est purgatoru caplo. Alcioto de
yerussaleme. i. karolo ciotto qui in-
titulat rex yrlm. qui timulus diti
fuit patiens karolo dna antigna-
ue q. uerupant apuliam de mambu
maufredi. 7. die quando uno e. mme
quod i portat mille signata ilcontra-
rio. s. mille mita. q. d. quod p. una uir-
tute karolus foictus habuit ad ille uir-
tia. Aliqui tu exponit alit 7. sic. qua-
to u. 7. q. i. mille mita signata ilcon-
trario. i. soldani babilonie qui tenet
yrlm. si ista expositio est aliena am-
ente antons. si sic colorant qui uol-
lunt eum defendere 7. expensare. Ved-
rasi hic Aquila de scribit aliu Regem
s. regem scialie. Regem quidem antys.
insulam uo amote famoso 7. abuna
sepultura famosa. h. ante fuit domu
federicus filius petri p. biffimi regis
Aragonu. de quib. deum est purgaon
caplo. expone g. sic hiam. uedrasi. s.
in p. facto libro dei. la uantia clauil

Alfonso
Rege
hispanie.

Vencelao
Rege boemie.

Karolo
rege
apulie.

Karolo ciotto
Rege yrlm.

Domno federico
Rege scialie.

Adonardo
Rege Anglie
7. scocie.

Albo
impatre

praga
uirtute
boemie

philippo
milo
rege
fracie.

M. 8 Anchise.

¶ De dono iacobi
Rege aragonie.

¶ De dono iacobi
Rege maiolie.

tate bene uitas cōcomitat ananiam. Ma
omnis auarus uilis et pusillanimi. Diquel
s. federici p̄dicti. de guarda lisdola dī fco
tēst scitiam. cui mons ē ethna ardens
de quo dictum est sup capō. et libi sepe
et inferni capō. Et nota q notant dīe
guarda. qz tenet eam et timore et soliat
uine. qma ipe uilis et auarus male gu
bernat intm et redit se odibilem regoli.
extra aut habet querā cō karolo ciotto
p̄dicto. Et dicit oue Anchise finio lalum
ga etate. Ad cuius intelligentiā est scie
dum q sicut scit angilus encydo. Ene
as dum proficisceret atropa i ytaliam p̄di
dit p̄m suū Anchisem antiquissimum
cui p̄silio oīa gerebat i illa longa p̄gna
tione sua cui stuxit pulcerimū tumu
lum et i stuxit diuises ludes qui annuat
celebrant in eū memoria et. Et sud
dit ad cumuli maioris ueraciorie. efien
litere moxie. s. singule p̄partib. de no
taranno molto filij suoz uitorum i par
uo loco. i. imodico spatio carte. et hoc adu
ad intender quantec poco lasca septima
s. p̄conariū q multa mala dici possunt
de eo impauas n̄bis. uel in telhigas sipli
q pauca septima p̄t fieri de eo. qz h̄t pau
cas uirtutes. q possūt notari p pauca
lias trucas. s. i. quod importat unū. ut
iam dūm est paulo sup. si p̄ma exposito
p̄tē f̄ melior. qz lūa dicit de notaranno
molto. et ita nō uidet posse pati talem tel
lectū. ¶ Et p̄mno hic aquila uitupat
duos alios reges et uisem sanguinis. s.
donū iacobū Regē aragonie frēm dicti
federici. Et alium iacobū Regem arao
lie. patnū utiqz fr̄s federici et iacobū
p̄dōr. unde dicit Elopeie s̄cie. i. opa
uilia. del b̄rtu. s. donū iacobū Regis ara
gonie edel finello. s. donū iacobū regis
aragonie. Et dicit aliqui. q p̄mū ren
ūtiatū regno scitlie. Alē uō p̄mū si
bi auctū suā insulam auct suo petro. qui
tū postea restituit eam sibi. unde dicit
de an facte boxie. i. lastardas tanta cō
gū natione. i. generosam pro sapia de
qua fuit ille petrus armox strenuiss

mus. edue corone. s. septa et manifest
i p̄memorato libro dei. s. regnū aragonie
et maiorie. p̄mno aciaschuno. ¶ Et
hic aquila colligit tres Reges siml qm
duo desēbit simplr. et uō desēbit abi
fami uilitate quadam unde dicit equel
diporto gallo. s. rex est. n. portus gallus
unum de quibz regnis hyspanie. Et dno
uegia. i. rex noruegie. est. n. Norue
gia regio i septentrione in pte frigid
issima uicina tramotane. ubi sunt dies
breuissimi. et inde ueniūt boni falcone.
siconofetāoli. s. in p̄mōrto libro dei. q.
d. et apparebit uilitas et auaritia eorum
ibi. Et sudlit Equel di Passia supple
ne cognosce f̄ in illo libro tamq uilior et
auarior p̄dictis quod pbat p emde n̄as
simū signum extreme uilitatis auaritie.
dicens. de mal amito il conio diuenegia
hoc dicit q falsificat ducatos. quos em
dit nobilissima ciuitas uenetiar et. ole
ata hic aquila desēbit duo Regia. s. un
ganer et nauane. quoz p̄mū uocabat p̄
mortem Andree qui fuit filius karoli
adartelli de quo multa dēa sunt sup cap
nono. v̄ius paradisi. ideo dicit. o. i. dico
beata ungaria respectu alioz regnoz.
si nō silassia p̄u mal menar. s. arege
nono. q. d. si nō peiorat. Et dicit ole
ata nauaria qz tunc carebat Rege. set
qz recedebat tunc regnū in regem f̄iac
dicit. se sarmasse delmote de lafassia. i.
qui cingit eam aquilia et diuidit. i. for
tilis suis. q. d. si p̄eminuer ita se et
pro uideret sibi resistendo q nō uenit
et sub manus francoz. et sic tacite p̄di
cit q p̄uētura ē ad subiectionē eorum.
quoz supbia nana est i tollerabilis. i.
Et credez hic ultimo aquila i famat Re
gem aprium. que dīe uiuere uoluptu
ose tamq bestiam. Vn dīe etia scū de
credere per ara diquesto. i. p̄signū hū
natiū ul libi de mcholia et famago
sta per quas ait i teligi regnū cypri. est
enī mcholia ciuitas incypri que et ē
famagosta alia ciuitas maior et diuā. ad
q est conio xursus mercatorū. silamen

¶ De alijs
Regibz.

¶ De ueniat
boni falcones.

¶ Mcholia
famagosta.

et garru. i. rixet' per laloz bestia. i. rage
suiu bestialr inuente vñ die de. i. qui
rex nosu scota ta fiando de laltre. i. no
discordat no recedit alate aliaz bestia
rum. i. alioz regu matoru. Et uere n
discobaret et no disponat' amuere besti
ali alioz ymo uiat et excedit s sua gēte
apri omes reges et gentes regnorum
xianitatis. i. supfluitate luxurie gule et
molitiei et omi gñe uoluptati. si uelle
desēbere gñā epulaz supfluitate uai
etatem nimitate fastidiosum eet narra
re et techosū sēbere. et pñitiosū audire. io
vui sobrie et tempinter uiuetes deter
ent ab uētere oculos auertendo. et auzē ab
audiendo mores meretricales lubricos
et fetidos insule illius. q' pñuete tōne
Januenses i uasēūt expugnanēūt et
male multauerunt. **Cant' xx i quo
mouet' alia questio i solut' et tigit d'
predestinacōe.**

Quanto colui de tuto lmondo
alluma. postq' insupiori cap'
proxime pcedenti autor n'r i
troduit Aquilam signū iusticie i corp'e
Iouis. que ptractauit vñā questionez
de profunda iusticia dei. et redarguit regē
i iustos cōtrariātes regibz qui sūt in ipā
Aquila. nūc dsequēter i isto rigeſimo
caplō i troduat dām Aquilam ad nom
mandū aliquot spūs famosiores i ter
alios exquibz est pposita ipā aquila. et
psens caplm pōt hēuit diuidi in ptes
quatuō generales. i. pma quaz autor
desēbit dispositōem aquile et illarū aiaz
i scdā aquila noiat qm q' spūs illustēs
ibi. la parte in me. in tercia dām signū
am soluit vñū dubiū quod nascitur
pro et duabz illaz aiaz ibi et auegna
in quāta et ultima desēbit i mētam. pf
funditate pdestinationis diuine. ibi o
predestinatio Ad pñū g' dico q' autor
desēbit disponēz aquile et ipaz aiaz
et pmo expmit manifestacōē illarū aiaz
pro apparitōē stellarū. Adm' intelligē
tiam est p notandum q' autor nolens
ostendere quō aie beate illius sig' aqle

manifestabant singlē bīne terne i suis
pusillis. facit opationē nobillem et p
pnam de hoc. Et fingit q' imente su
am uēit ille actus que facit celum
quādo sol tendit ad occasū. q. s. tunc
ostendit stellas que sūt in eo. Ad ppo
sitiū g' Autor uult finalr dicere q' sic
sole uergente ad occasum. pallantur
stelle in celo. ita Aquila tacente omē
ille aie se palauerunt i ipō signo et p
mittit autor actum ipm de quo facit
opationē. dicens. lociel de prima sol
facende diluy. i. i quo solo sole primo
illuminat' tēdie. subitamente sūzifa
paruente. i. apparet et illuminatū ad
ueniēte nocte per molte luci. i. luci
tas stellas. in de una rispicēte. i. in
quibz stellis vna stella. i. sol resplen
det. q. s. omēs stelle recipiūt splendo
rem a sole. Et hoc fit quando colui. i. sol
de aluma. tuto lmondo quia sol illuminat
omīa corpora supiora et inferiora. stare
ente del nostro hemispio. i. faci suū occasū
q' tūc desēndit a nostro hemispio supi
ori ad aliud hemispiū inferius. del gior
no si consuma tōne parte. q. s. ubiq' fit
nox. Et hic nota quō opatio est. pñ pmo
q' sicut omīa federa recipiūt lumen a sole
ita omēs iste aie ab aquila scdō q' sicut
sole lucente i hemispio nō omēs stelle la
tent. et ipō recedente omēs apparent ita i
aquila loquēte omēs aie taceuerūt et illa
tacente omēs cepit canere et sinitillare.
E questo hic autor applicat dām opatio
nem ad suū ppositū dicens. e questo acto
del ciel muenne aniete. i. occurrit meesp
eculationi mentali comel segno del mon
do. i. cū aquila q' est uniuersale signū mudi
odi sōi dua. i. pñcipā mudi. ut taciens dic
tū est. suo tacente nel benedeto roſtro. i.
i posuit finem suo s'moni que fecerat de
uitiosis regibz xpianis loquēs vno ore
mā et nōie oīum agitatōū in ipō corp'e
Aquila ad osiliū. Et explicat ipm actū
aiaz dum sūdit pto de tūte quelle i
que luci. i. uinaces et lucentes aie q'
representabit ipm signū Aquile. et ita

pulcherrimo. s. magis q̄ p̄mo comicia
non cantu. Et tangit excellentiam
cantu dicens labili caduca iunia in
emoria. q̄ nō possem eos ad memoria
renocare nec p̄sequēs ppalare pp̄
eorū altitudine. sic iam patuit se p̄
alijs cantibz. **¶** Dolce amore. hic
autor q̄ non pot̄ representare altitu
dine cantus illarum aiaz extollit
uocem caritatis q̄ resonabat in illis. r
unde exclamat cū admiratione r
de uocione dicens. dolce amor. s. an
dentis karitatis dexta manu di r̄so. i.
uelans leticia. quanto purius aude
te. q. d. sup̄ excellentē in quē flah
i. sibilis. s. in uocibz canonis illorū
spūu. unde dicit chaneano spūto so
lo dispensat sancti. i. qui cantus r
mouebant solum a sanctis curis nō
namus a quibz mouet̄ cantus hominū
amoro for̄ i mōdo isto. **¶** Pessia
hic autor desēpto cantu illarū aiaz
nūc desēbit apparatū aquile ad loq̄
dum itez tacentibz illis r̄ p̄mo desē
bit discursū uocis p̄ collū aquile p̄
uā opationē claram r̄ p̄pam r̄ dicit
q̄ nūsum fuit sibi q̄ aquila faceret
p̄gulam illud mūmur quod faci su
men bassum cui aqua clara labit̄
p̄ mūdas petras ordinat r̄ strue sic
iram. Unde mi parui un mormorat
r̄ fume. descende chiaro qui dux
tra in petra in deficiente. unde dicit
mostrando lūctatā delūo chachu
me. i. copiosam uenā uocis aq̄no
descendit. q̄ nūq̄ deficit sibi aqua
Et nota q̄ opatio ē p̄pua ad pro
positū. q̄ sicut aqua p̄ma labitur
cū leni mūrmure p̄ flūm copiosū
de lapide i lapide pulchro r̄ polito
ita uox clara discurrebat cū dulci
resonamine p̄gulam labūantem
aquile de spū in spūm pulchro r̄ lu
cides. quos autor merito assimilat
petris. quia fuerūt uelut petra fi
ni r̄ p̄stantes i iusticia r̄ fuerunt
sic lapides splendori p̄iosi. unde

sudat possia chi chun r̄ lucidi lapili
i. illi spūs clari r̄ gloriosi ondio in
di in gēmato i sexto lume. i. ex q̄
lapillis ego in di aternatū planetā
Jouis qui est sextus planeta pulcē
et luminosus. poset solentis aglan
getia scilli. i. cantibz siue sonis. q.
d. post q̄ cessauerūt ab eoz angelico
cantu. Nam ab angelis recipit for
mam sui cantus. **¶** E come hic autor
desēbit formationē uocis illius aq̄le
p̄ uā opationes p̄prias r̄ breuiter
uult dicere q̄ sicut cythra cap̄ suū
sonū in tastis. r̄ symphonia i forami
nibz ita aquila cepit suā uocē p̄ cānā
gutturis quasi uocē. construe sic li
teram r̄ expone equel mormorat. i.
resonantē uocis rimoso respectare in
duso. q. d. sine interpositione mō. s. a
lissi per laguglia. ab illis spibus p̄po
nētibz corp̄ eius. super lōello cō
fuisse buso. i. p̄ foratū. cōsi come sono
p̄prie sua forma al collo dilacera. r̄
est p̄pua cōpatis. q̄ sicut i cathum col
ligitur dulcis sonus ex multis cordis
qui formatū in collo ita dulcis uox i
aquila colligebat̄ ex multis uocibus
aiaz r̄ formabat̄ in collo. Et adducit
aliā opationē dices. e si come uen
to de penetra. i. p̄transit p̄ foramiā
collectus p̄mo intra pellem in flatā
supple r̄ repete p̄ndit suā formā
al p̄p̄tuso dila sampagna. i. ad formā
symphonie in collo. r̄ est etiā hec p̄pua
compatis. q̄ sic in symphonia exit dul
cis sonus ex aere collecto i tra pellem
et erūpit p̄ foramiē fistule. ita assimi
li aquila ex spū concepto in spūm exa
labat uox dulcis p̄ collum r̄ emittebat̄
pos. Et sudat emissionē ip̄i uocis di
cens. r̄ illud mūmur p̄dictum fecit
hēc. quini. s. in dō collo. equindoi. s. r̄
ex dicto collo usata per lobeco. r̄ dicit
informa diptole. quali aspectu aq̄
cor omio liscusi. q. d. et dixit in uēba
desiderata que ego tene notam r̄ po
stea desēpsi. desiderabat autor habere

noticia aliquor spm excellentior
 de illa spera iouali. sicut supra i ali
 is sps. **A**parte in me. Ista est
 sedo pars gñalis in qua autor dēbit
 quosdam sps illustiores i dicto sig
 Aquile. S pmo redit autorē attēti
 ad intendū 7 notādū sps illust
 noīnādos 7 ad euidētiā dīcēdo
 uolo p cōfiteri. q dū i pcedenti
 caplo utupuit pñcipēs pñtās tē
 poris. quibz est commissum 7 pmissū
 gubnaculū regni xpīam. qui dicit
 eorū uitā fundatā uicis. qz de berēt
 esse lūm uirtutibz ut prestarent
 ut pñtaret bonū exēplū suū dīctis.
 hic cō intendit glīficare pñcipē. q
 p bonā 7 iustā gubnationē reg
 nū meruerit sūmā glīam i tēis et
 eternā felicitatē in celis. iō in trodu
 at i cūlo Aquile tamq in organo
 nobiliori 7 in uatione sex pñcipēs ex
 celentes in uirtute iusticie. Ad pñssi
 tum g dicit autor 7 illa aquila inco
 minciom. i. in cepit supple dicere
 michi lāparte. s. oculis. dē uede e
pate il sole nēla gūglie mortali. qz
 in fū aquile in mōde isto ē tā po
 tens 7 fortis q solus uidet 7 pati po
 test rādios solares. g multo fortis
 illa aquila in mortali uidet 7 uidē
 re potest rādios sol in fūcie. s. dē. i.
 qz in sole rīguardare fixare in
 me. Et fūdit cam quare pñcipi
 ue oculū sit i spiciendū in ea. qz
 pñtūm est ex excellētiōibz spi
 ritibz. nō dicit pñcipē dīctū cōdīo
 figura fōm. i. ex spūitibz ardētibz
 ex quibz sūm figurata 7 cōfirmata
 quēllā cōte lachia me sūmilla i tēstā
 a. illi sps splēndidiores ex quibz oc
 ulus pñtūm est. s. nō sūm dīctū
 tto lēz gūdo. q. d. sūnt vī sūm et
 maximi. **E**t dīctū hīc aquila i cōp
 numerare singulāt sex sps in oc
 culo suo. Et pñmū quē noīnat
 est dūid. quē tamq dīgñissimū col
 locat in medio pro pupila qz fuit

Et rege David.

Rex uirtū pñcipa maxims 7 bella
 tor fortissimus dīc g colū de luce
 i me gūdo. s. oculi p pupila. i. tāquā
 pupilla. suo il cōmōr dīle spūito sō
 i. dūit qui spū sō mspūitū cēni
 itest pñcipetū futūā in cānati
 oīe pñcipē rē pñt 7 dīcī cāntō qz
 de sēpī psalmos suos i sūlo mētrico.
 s. ex translationē nō fuit sūata lēx m
 e m tū euidēs signū hūi extat qu
 col psalmi ad hūc retinēt quādam
 formā mētr. sūnt. n. dīstīcti pñfīcl
 los 7 qz iō bene appellat eū cāntōrē
 qz carmina cāntatur. 7 habet in se le
 gem musice. Et dēbit ipm spālī
 aquodam actū humilitatis dīcēdo
 dē translationē lachia. i. arcām sedens
 de qua translationē sēptū est pñgñ
 decimo caplo. diuilla in uilla. s. tēdo
 mōl minarib. qui erat i gabbō usq
 ad ciuitatē dūit. Et fūdit q nūc
 gaudet i pñmo sui laboris dīcēdo
 ora cōnosce il mēto dēl suo cāto i qz
 te affecto suo. i. in qta affectē 7 qz
 fēuētū fuit dēl suo oñglio. s. eterni
 oñglio. pñ lōremunerat dēc altit
 tanto. i. pñ oñgñū pñmū quā co
 rēspōndet ipi mēto. q. d. cognosce
 quātītātē sui mēti p quātītātē
 pñmū quo nūc fuit. **D**īcūque
 hīc aquila nō īna tñ spūitū sine pñ
 cīpē iustū. s. Tīyannū Impatōrē **C**. n. 8
 quē dēbit a singlī uirtutē iustīe
 dīcēdo colū dīcūqz dē mīfā cēdō
 pñ cīglio. i. qui fātāt in cuculū
 cūca oculū. dē pñ mīfā cōsta al
 lēco in extremo angulo oculi. cōn
 solola uedouella dēl fīglio dēsta
 sātīfīcāc iustīcīe dūm est dīffī
 se pñcō caplo. x. pñg. Et qz tīyannū
 fuit paganus ideo fūdit qz tū pñcū
 lum sit aīc nō credere xpīū dīcēs
 ora cōnosce quāto cōsta cāto. nō
 sequi xpī. quā. s. fūit i inferna
 li angustīa p quīgēntis annis. s.
 adīc mēris usq ad tēpñs grē
 gōrī. vnde dīcīt. pñ lā expīcīa

C. n. 8. pñ pñcipa dūid sēpī psalmos
 suos i sūlo mētrico.

C. n. 8. Tīyannū
 impatōrē.

In. 8 Ezechia ppha.

C. 11. 8 *Constantino*
impeatore.

fuutto. quia. s. secuta est inde de pra-
uatio platoy ecclie sicut autor dicit
ferm caplo. ai constanti rē. Et qz tali
donatio sūa pōstantinū ecclie fuit de-
structio mudi sedm opinione autoris 7
multorū iō ne crederet ex hoc dimini-
p̄miū pstantinū iteo sūddit q malus
effctus q sequit ad bonā mentem uel i-
temtionem 7 opatione nōmeretū pe-
nam. unde dicit ora conoſce. come il
mal diuucto dal suo ben operar nō glie
nocto. qz. s. nō p iudicat glie eius. au
egua dē il mudo sia destructo indi. sic
autor sc̄psit finali caplo purg. ad qual
nouissimū petrarca. eternū gemat ille
mis rē. Et quel hic aquila nōiat allu-
um Regem. s. guigelmū. qui fuit ultī
mus rex scialie de sucesorib⁹ Robti gu-
scardi. qui guigelmū fuit auus cōstan-
tie de qua dūm est purg caplo. 7 para-
disi caplo. Iste siquidam fuit optimus
Regū sui temporis in iusticia liberalitate
clemetia. 7 omī virtute heroica. regūi
i scitalia. in. 43. ē luy. et ēc dicit ergo
equel dē nōi nelaido de clino. i. iūte
noni parte cuculi. suo Guigelmō. cui
i. cui mortē quella terra ploza. i. scali
plangit. 7 dīc de piange harlo efed
crico uiuo. qz. s. harolus ciotus q tūc
regnabat faciebat sibi de foris guerra
7 donus federicus intus grauabat ip̄s
cū sua uilissima auaricia. uel dīc qd
plorat harolum mōtuum p̄rem dicti
cioti. qui p̄didit ip̄m acalia. quam
oſp̄ſezat p in iusticiam 7 tūanicam
auariciam. ut sc̄ptū est sup cap. hui⁹
paradisi. Et qz h guigelmus fuit iu-
stissimū iō sūddit bonum effctū ip̄m
iusticie. Et h nota de iusticia mirabili
i pulcro cerbino filio suo dicit ora
conoſce come loiel sinamora digi-
uſto Rege. i. q̄tū in celo amat iustī-
cia regalis. et dicit q ostendit pen-
tens signū fulgētē ḡtiam q̄ recipit
pro sua iustia dicens. et ancoza il fa
uedez. i. facit hoc manifestū uidē al
ſembiante. i. appurētia del suo fulgē

8 Eupheo
troiano
milite

8 Fege
Guilermo.

416200

8 pphes
troiano
militie

id est eius felari splendoris. **E**biare
trecte. hic aquila ultimo noiat ultin
spum i dno aculo. i. quetam Ripheum
troiani ad cui eundem est prescedu
q sient scribit virgilius E neydos. ca
pta troia agreas Encas armata manu
succurrit Regi pmo ad palatui suu. qo
accuens hostibus. pugnavit acutē
illis in qua pugna mlii ceciderunt. me
quos fuit iste Ripheus miles troian
que singlant virgilius laudib attollit
dicens cadit r Ripheus iustissimus
numis r ē. **I**unc aditram quia aquila
midef deura rem i credibilem. io petit
cu admiratice. hic credere q. d. nullus
nel monas errante. i. i monas mortali
ignorantia r errore pleno. fuosse laq
unta dilectua sancte qz quiqz aie illu
truu r nox r sanctorz facit oculu. et
septa. i. diuid ponitur pro pupila. r n
die in questo toto. i. circulo uel alio
dicti oculi aquile. Et quiste Ripheu
uidef huisse singulāissimā grām adeo
occultissimā hoimibz. qz i fidelis pagani
p longa selā aū aduentū xpi uide tu
saluatis. io suadit ille Ripheu ora
conosce assai diquel diladimna grā
del mōdo ueder non po. i. hoīes mū
tini uidere nō possūt. Et hie nō qd
multos dānam quos deus iustificat rē.
et multa cōpora scōz celebrant in tēi
et cetera sic patuit in capollecto dūz
gondia rē. r hodie i r rbanos. Et d
ben de sua iusta. i. qz ius sua iustio nō
discezna il fondo. i. p fūditate diuine
grē. q. d. quāuis dixerim q mltūz in
teat nūc de diuina grā. nō tū credā q
uideat totum ita q attigat fūdūz et
hoc forte uoluit dicere in pcedenti i
caplo. tūque nostra ueduta r h nō
q autor p fūte facit istam fictionē
de saluatione Riphei. p qz subtiliter
dat i telligi p fūditate diuine gra
tie. qz i tērdum se extendit ad hoīez
i fidelem r pagannū. r i nspuat illi
veram credulitatem fidei p quam
saluat. r nōc ista fictio est quedā

reipō ad id qual dicebat supra d in
sto r iustioso qui nascit ad ripā id
io bene autor i troducit vnu infidel
em pagannū ripheū de quo minū vi
detur qz debuerit saluari ratione tē
pous qz fuit p mltā ānozū selā ante
ad uetum xpi rōe loci qz fuit de tro
ia in oriente ubi inguit tē illo altasi
pbia. rōe scēte. qz fuit gentillis pagannū
non ebrens breuiter qz autor nult dicē
ex ista fictione talem elusione. qz tali
rū pagannus. de cuius saluatione nōz
speratur ē saluabil. qz ista autē sit in
tentio autoris satis de clarat in fra
ubi dicit oprecludinatio. **V**erum tū
Autor elegit potius istum noiatim q
aliū qz virgilius fecerat singularem
comēdationē de iusticia eius ut iā pat
tuit exdictis. **Q**ual alorctta h autor
de scribit quietationē aquile p r nāz
pationē claram. Et dicit qz illa aql
la hūit se tam qz allanda. i. acatū su.
qz alanda pmo cantando aliqz dū i
spatiat p aerem. deinde tacet quasi
satiata ultima dulcedine ita asimiliā
aquila aliqz tū locuta est cūz autore
deinde fecit silentiū. q. p tēta ul nā
locutione sua. nē p tēne sic hām. luna
go de la imprenta. **A**quila ibi impsta
et figurata de leterno pacer. i. diuine
uoluntatis. que impmit iusticiam i lo
planeta iouis. **A**lcu dīto. i. p tē uolū
tatis diuine. cias diuina cosa diuenta i
qual ella ē qz scdm placitū diuine uo
luntatis efficit talis qualis est. quia
quē quid est abedē. mīscmbio tal i ē
mīsa i talis. quale alorctta si pple i
uidef de aut se spata. i. qz aagatū
aliqz tū p aerem. cpo tace cōtēta
deultima dolceza de la iacta. qz. i. n
nult amplius canere. **E**t auēg
Ista est tēcia pars gñalis in qua
tēum signū Aquile p tractat r soluit i
qōem qz nascit de duobz pnoiatorz spi
rituū. r pmo describit sua ardentē af
fectionē. r breuiter uult dicere qz quaz
mī ille aie clare uideunt dubitatez

suam i mēte eius tñ nō potuit expect
are q̄ ille tangerent ip̄m dubiū. mo
festine p̄uenit eas. dicit ḡ. Et iō nō
patio. i. nō passus sū nō sustinui. aspe
ctat temp̄o quo ip̄e aīe loquerent̄ tñ
cento. anegna dñs fuisse li al dubiar
mo. i. q̄ ius eē talis ad dubiū meū
ostendendū. quasi uetro. i. transpare
uelut uitrū uel speculū. alo color
del ueste. q. d. sic color apparet i uitrū
ita dubiū meū appareret i me illi
aiab. q. d. q̄ ille aīe beate clare uideret
poterant ⁊ uidebant i eo q̄necq̄ quā
ouere uolebat circa aīas duorū. ⁊ tñ
potuit expectare. n̄ dicit ma illud
dubiū meū min p̄uise dilatare de
cose sonqueste. s. quod pagani miri
sint in celo. uidebat. n. autori audire
traditionē exp̄ssam q̄ supra di
ctum erat i p̄cedenti cap̄lo. ap̄edi
cta aquila. a questo regno nō falli
mai chmō credere ar̄po. ego quō ist
se in uicem cōparat. iō bene dicit
con la forza del suo peso. q̄ istud
dubiū in sum est sibi ualde ponde
rosū. Et sūdit q̄ ad ista uerba
ille aīe fecerit magnū festū i splē
dore suo. Unde dicit per chio uidi
quam feste dicoriscare. i. similitudine.
q̄ dubiū istud tangebāt p̄ofū
ditate diuine iusticie p̄ter quod a
nime iustorum sic letantur. **P**oi
hic autor intendit ponere respon
sionem Aquile. ⁊ introducit eam
q̄ p̄mo tangit bonā intencionē au
toris unde dicit. poi appresso. quasi
dicat paulo post. Iohē nedeto seḡ
s. ip̄ius aquile beate mirispose lo
chio p̄m acceso. i. oculo. eius magis
illūato. q̄. s. creuerat splendē eū
p̄mo tenuim̄ sospeso i amirar. i. ne
teneret me pendulū in admiratōe
tū dubi. **T**o ueggio hic aquila
exp̄mit bonā intencionē autoris
dicens. iō ueggio de tu credi ques
te cose per chio ledico ⁊ bene facis taz
quā bonus xp̄ianus nō duris ad ēē

tendū ea que sūt fidei. ma non uedi
come. q. d. nō uides rationē quō hē
ēē possit. si de sono asco se. i. latētes
tibi se son credute. Et declarat dis
positionē autoris p̄ cōparatōem uottaz
suadens. fui come quei de ap̄nde
bene la cosa p̄ nome. ma nō pote ue
der la sua quiditate. i. nō pōt cogno
scere suā essentia. p̄ se saltm iol ap̄o
me. i. explicet ⁊ pandat sibi. **R**eg
num hic aquila intendens ad solu
tionē questionis facit tria p̄supo
sitionē q̄ facit ad declarationē dubi
⁊ sententiā ult̄ dicere i effeū. q̄ duo
sunt que uicunt deum. s. karitas ⁊
spes que due uirtutes uicunt dñm
uoluntatē. quō aut̄ hoc fiat declar
in l̄ra. Adducit ḡ ūba euāgli que r
scribūt ad ar̄xi. xj. cap̄lo dicens. re
gnū celoz p̄te. i. patitur uiolent
ia. i. minatur ⁊ sup̄at ta caldo amo
re. ab ardenti amore karitatis. Eda
uina speranza de uencie la diuina
uoluntate. q. s. deus uult q̄ paga
nus tannet. ⁊ tñ ista uoluntas p̄
misit se uinci a karitate Gregorij
⁊ spe Piplex. Et quia istud dñs
uidebat absurdum. restringit ip̄s
et declarat quō debeat itelligi su
adens ⁊ respondens tacite quest
oni non agnita. de lomo sobriacia
alom. i. nō eo mō quo unus homo
sup̄at ⁊ facit unū alteri. ma uinci
lei. i. s. illa karitas ⁊ spes uincit
ip̄m diuinā uoluntatē p̄rde
nole eser uirta. i. ⁊ diuina uolun
tas sic uicta uince consua benia
cia. i. sua benignitate. Et ad intelli
gendū plene talem motū uicēdi
confiteret̄ exemplum in oibz alij. n.
accidit. sic **R**scribit nono eth̄ ⁊
in me alij sum eptus q̄ unus ami
cus Alū habet attentionē ⁊ disp
utationem cum amico sup̄ aliquā
re ⁊ uincit ⁊ cōuincit ip̄m ratione
tñ excurialitate ⁊ placibilitate.
ne ille ralore ⁊ fundatū. cōcedit

sibi uictoria cause et sic uictus uult
 uicti et tunc de rei ueritate uincit. ita
 est in ipso. **¶** Prima. hic aquila
 facta ista positione. explicat ipsam quæ
 stionem auctoris dicens lapis in uita
et cigno. i. anima traniam quæ est prius
 alii nam mundus est in medio pupula
 elaquinta. i. anima Riplex. et fam
uauiglar. i. dunt tibi causam mir
 andi et dubitandi. per de ne uedila
regione de gliancoli dicitur. i. quia
 inter eos atornates celum quod est
 prius angelorum. q. d. quia uides eos in
 ista celesti beatitudine. **¶** Secunda
 hic aquila respondet quod ipse posuit et di
 cit breuiter ecce tu non debes mirari
 saluatione istorum quia ante eorum non uis
 dicorpi gentili. i. non mortui sunt pa
 gani come credi. ma xpiani in fer
 ma fide. s. xpiana. et dicit quel.
 s. riplex. infite. dixedi passum. i.
 quia credidit ad uictum xpi quod de
 bat pati. equel. s. Trayanus infi
 de dixedi passum quia credidit xpi ia
 uenisse et passum fuisse. **¶** Tercia
 hic aquila de clarat deum suum in
 utroque et primo in traxano. dicens de
luna. s. anima traniam. torno aloffa. i. su
 satata est de inferno one non sinit. i.
 in quo inferno non redit quamuis
 bon uolere. quia ibi non est amplius pe
 nitentie locus ut sepe deum est in libo
 inferni et quia anima semper in inferno stat
 obstinata in ea dispositione qua mo
 rit. Et reddit cam huius suscitatoris
 dicens ecio suo mercede. diuina
 spene. unde expones sic repetit di
uina spene. i. uine spei dico. dem
isi lapofla nei progi facti adio. per
suscitarla. i. que uina spes Grego
 ri fecit cuius spes efficaces ad sus
 citandum ipsum ut ageret penitenti
 am de commissis et saluaret unde dicit
 fide sua uolgia potesse esse morosa
 ut tunc miter quia deum est in inferno n
 unquam redit ad bonum uelle. io
Trayanus qui dum fuisset in inferno n

poterat moneri ad bona uoluntate. s.
 suscitatus ad spes gregori rediit
 ad bonum uelle. et sic qui fuerat insti
 gatus scus est bonus xpianus. **¶**
¶ Quarta hic aquila de scribit pñfici
 et emendationem Trayani dicens la
nima gloriosa. i. gloriosi pñcipi tra
 iani tor nata onde si parla. i. reusa
 ab inferno de quo hic loquor nela ca
ne. q. d. suscitata a morte ad uitam.
inde suo pucho. q. pñfici stetit iuita.
credente in liu. s. in xpm de potea a
uitarla. Et fudat. et illa anima trani
 ni credendo facere intanto facio. i. tan
 to ardore diuero amore. de la morte
siconda quia si suscitata nato mortua est
 bis suo regna diuenerit a questo loco
 i. ad celestem beatitudinem. in isto sig
 nificat. sub quo feliciter triumphat
 in prima uita. **¶** Quinta hic aquila
 de scribit saluatione alterius anime
 s. Riplex. et breuiter dicit. q. ex singu
 lari infusione diuine gratie. et do
 no dei posuit totum suum studium ad ui
 sticiam in mundo. et per hoc deo imisit i
 eius intellectui. q. de sebat mittere
 suum filium ad incarnandum. propter re
 demptione humani generis. dic g
laltia. s. anima Riplex pose tutto suo
 amor lagiu. s. dum uiueret in mu
 do mortali aditum. i. ad equitatem
 iusticie. per gra. s. diuina de stilla
 i. terminat dasi profunda fontana. s.
 ab unitate dei. de mai creatura non
 pñfici labio fin al a prima onda. i.
 q. nūq. in intellectus creatus. siue a
 angelicus siue humanus potuit i
 penetrare usq. ad fontem talis fon
 tis. Et fudat quod ex pñfici q.
 xesserat sibi tantum amore ad iusti
 ciam de uenit ad sciam gram cogi
 cendi redemptione futura. unde
 dicit. per de dio dignata in gratia
 glia per se labio. i. illuminauit in
 tellectui clausum sibi et alijs paga
 nis. Alanostra redemptio futura.
 quam xps facturus erat. Et fudat

n. q. nlla creatura
 per pñfici deus

ipsum credulitatem dicens. unde credette
in quella. s. redemptionem vñ dicit. en
on soffere pñ dñm. i. postquam hñt
talem illuminationem il pñcho del paga
nesimo. i. infidelitatis que infiat aiam.
Et hic nota q illi infideles gentiles de i
rei ueritate faciebant i honore deor su
orum mlti feda. nō solum offendentia
deum verum. s. corūpentia bonos mōs
hominū. nō solum illi pagani enētales
s. q̄ greci et Romani q fuerūt ciuillioēs
sicut mltiplicat Aug de ciuitate dei. de
Aethiōibz apud grecos. et de indis scēcia
apud Romanos. et de muliere coronate
ueretū ap launūz. Et dicit expre
tēne. ligenti peruerse. i. paganos pñse
colentes illos deos suos. **¶** Quelle h
Aquila faci antipofora. poterat. n. au
tor obicere. quō iste saluatus est sine
baptismo responder. quelle tre donne
s. fides. spēs et karitas. de tñ uedesti
tula de xñ tota. s. in paradiso telu
anū. ut scptū est purg caplo. le fuor
per batesimo. Ad cuius intelligentiam
est notandum q̄ triplex est baptisimū
s. flammis sanguinis et aque. et. Et
die diuina albatigiar pñ dñm mlti
simo. et bene dicit. q̄ ab exordio tñre
usq̄ ad hēdificandōz Rome fuerūt a
anni quadrigenti xxi. et abedificandōz
Rome ad natiuitatē xpi. anni septu
genti. li. postea natiuitate xpi usque
ad eius baptisimū anū. s. n. orosum. m
¶ Opredestionē ista est quarta multa
pars gnalis in qua autor tēlebit. pñ
ditatem diuine iusticie. unde fugit
q̄ Aquila finita natiuitate sua de Riste
o qui ita oculte saluatus est prorun
pit in vñā exclamationē ad mirati
uam dicens. opredestination. s. diui
na. quāto latua radice. i. profundita
eximota. daquelli aspecti. i. a conside
ratioe hominum. q̄ anobis nō potest
fieri ratiōtinatio de ipā. unde dicit
de nō uegion tuta laprima casioz
quia. s. pñma causa unde pñstina
tio mouet nō uñ tota. **¶** E noi hic r

<sup>ipso nō dñm
iudicant
et pñstina
dei</sup>
aquila dat optimū pñsilium eua iudici
ationē. Et assignat rationē arguēs am
nori. q̄ q nō possūt beati in mortales a
multo fortius nō possūt miseri mortal
les. unde dicit. cuoi mortali. i. tuti
tes et alij hoīes. qui estis ita pronti a
iudicandū. tētenū iheri agudi
care. ne relapētis ita fieri. de noi
de dio uedemo. nō conofcemo anco
tutti gdelecti. i. nūm pñdicator q̄
deus resuat sibi hē. Et suadit rem
ouens dubitatōem q̄ talis diminitō
nō uidet eis grauis ymo suauis. di
cens. ecosi facto scōmo quale est nō
uidere nūm electoz eune dolce. i.
est nobis gratū. s. assignat causaz di
cens per dellen nostro. i. beatitudo nra
safina in questo bene. i. pñat in hē bon
s. de enoi uolemo quel de uol dio. i. q̄
uolūtas nra cōformat uolūtatē diuine
sic ostensum est. tercio. et septimo. c.
paradisi. **¶** Cōsi hic autor delirōit na
tationē dicens sēne medecina. i.
dulcis pñsuasia q̄ hñt medicare illū
rare temeritate iudicandi q̄ est mag
infirmitas mentū humanaz. cōsi. s.
sic dñm est. da quella ymagine diu
na. i. ab aquila. que pñtice loquēdo
est amī iouis. uel anagoge quia
fñ est ex illis diuinis spibz. et dñe
per farmi diuina lamia curta iusta.
i. meā congruētiā intellectū aley
que nō uidebit tñ de iudicio diuino
¶ E come hic autor uolens finire ca
pitulum tēlebit magnā festiuitatē
quā fecerant ille due aīe de quibus
hñtus fuit longus fmo. pñuā op
tationem claram et pñnam. Et breui
ter dicit q̄ sicut bonus citanista con
cordat cū bono cantore. ita q̄ quali
tas cantus pñsponder qualitati sō
ni consonat ad maiorem telectati
onem. ita a fili ille due aīe. s. T. raiā
et Pipixi cōcordat sinitillabunt to
nec aquila locuta fuit de eis et cōfor
mabunt pñporcionabili sinitilationes cor
cō uerbis ipus aquile. pñstine sic hñz.

En. 8 pñstinae dei.

Satur?

emulcora. dno ubi ledue luce bene
 decte. s. prima 7 quintam mone le
 fiamette. i. simulationes coleptuolle
 s. ipus aquile. asili puz come later do
 di quia silis equaliter claudut 7 api
 unt. sicut dnm est de hoc sup e. men
 tie parloffi. i. donec illa aquila locut
 fuit. Et h uidi facere deas duas aias
 sicome bon citazista fa seguitar loque
 cio de la caridi. abon cantore. q. d. sicut
 bonus citaredus cōformat sonum suuz
 pite cantu hom cantoris 7 dicit i che
 locanto aquila pui dupiacere. qz sic
 piter ad sensu mag delectat audien
 tes cantus mixti cū sono. qz solus cantu
 7 solus sonus p se 7 ita i pposito plus
 gaudiu recipiebat autor ex locutione aq
 le sotiata cōsimulatione illaz aiaz
 qz fecisset ex locutione sola 7 simillati
 one sola 7 sic perpendere potes quom
 dā pntio apte ancillatur huc propo
 sito. deo gratias Amen. *Sanctus*
i q pte ascensu ad spera sctm i q ino
ducit s p cōplatu. 7

Satur?

Gia em gliadi mei rissi aluol
 to. postq in supiori caplo pce
 cedenti autor n̄ desēpit spūs
 illustres de spera iouis qui meruerunt
 felicitatem eternam. p intay actiua emul
 et pollice 7 iuste administrantes regia
 7 omia mundi. n̄ cōsequēter in isto uig
 effimo pmo caplo. intendit tractare de
 aiabus quesierunt deo p intam stem
 platiua remore ab omi thepitu scti. qz
 quidem aie rutiuse secute sunt i flu
 emtia saturm. 7 p̄sens caplin breuit
 potest diuidi in quatuor partes gñale
 in prima quaz autor desēbit ascensum
 suum ad spera saturm 7 signū scale 7 sp
 ritus qui apparet ibi ingñali. i. sola ito
 ducat vñ spm stemplatiuū cui mon
 et aliqua dubia que ille soluit ibi. a
 equel de presso. in tercia mouet sibi
 aliam qñem que nascit ex solutioe
 uni duby ibi io neggobey inquāta
 7 ultima dñs spūs ad peticionez au
 toris. p̄palat se. 7 utupat incedenter

pastores modernos ecclie. ibi simi p̄sen
 p̄fer. Ad p̄mū ueniēs dico q autor desē
 bit suū ascensū ad speram saturm. 7 p̄
 otinuās deā dicendis p̄rangit excellen
 tiam istius septime sperie dicens. gli
 adi mei. i. intellectus 7 iō. qia eram
 n̄ffici. i. reuersi 7 reuoluti al uolto dela
 mia donna. clamino con essi. q. d. toto
 aīo cōteram me ad ipm r̄tate dicēda
 agnaltio i tento scia tolto. q. d. sufficiē
 ter erat tractatū de spera iouis 7 ioua
 libus qz p̄nt p̄ns mā hui op̄is iō dñi
 me ad beatricem ut scire quid facere
 debeat. *Equella* hic autor de scribit
 sup exaltationē beatricis 7 ad ostenden
 tam eius pulcritudinē i mēsam. pulcre. i.
 fingit se nō uidisse eius leticiam 7 lūci
 ditatem sup exaltari sicut erat solitū se
 per uidere in ascensu aliaz speray de q
 re beatricē se excusat assignās cam hui
 expte debilitatis autoris qui deficeret
 sub immo pondere leticie a lūciditatis i
 mēse. qd de laur p̄ silitudinē. p̄m dñe
 mele. Ad cui intelligentiā est breuitē p̄
 sciendum q se in ele. re qua scā est me
 tio inferm caplo. fuit filia cadmi dūci
 tibanū cū qua iupiter gubuit que pre
 gnās. ex bico petiuit anoue. *Equella*
 ad hāc dñe autor. equella. i. beatricē.
 non n̄dea. i. nō ostendebat in r̄fū. i. len
 ciam suā nō solitū. mā in cōmūcio. i.
 si illa beatricē cepit supple dicere michi.
 sio n̄cessi. i. si p̄palatē tibi excellentē
 leticiā meā. tuti faresti. i. deficiēs. qual
 tuo semele. i. ex fulminatiōe iouis n̄d
 dicit. quanto fesi dicere. q. d. nō pos
 ses alr sustinere r̄dior mei splendoris
 sine morte qz potuerit semele sustine
 re fulgur iouis 7 ut magis clareat a
 ista silitudo semeles consistet exēpli
 natūale sic uidemū de fēo q sepe mul
 ex fgnās p̄ terribilem sonū tonitruj e
 mittit ul ciet filium abortiuū sic 7
 aliq̄do accidit q tonitruū bonbarde ex
 cussit cerebrū de capite homis 7 redit
 ipm i mentore de m̄ mōtū. *Equella*
 labellecta hic beatricē assignat causā

En. de semele.

huius dicti dicens breuit^r q^d potentia in
tellectua esset in sufficiens ad tanta^m
excellencia sustinendam a simili frons
arboris sustinere non ualeat iⁿ petri fili
nis aquo tota subito obruit^r dicit^r g^o
chela bebecca mia de p^{ri}u faciente. id
est mag^{is} et mag^{is} in ualescit et elucescit
per le scale. i. p^{ri}u planetar^{um} et o^{mn}ib^{us}
teleterno palatio. i. celi quod eternali
ter durat nunq^{uam} ruitur. quanto p^{ri}u
sale. i. ascendit. comai ueduto. s. iⁿ om
bus sp^{eci}is iⁿ ferionib^{us} in quaz singular
descripta fuit sup^{er} exaltatio beatrix. ta
to sp^{eci}ie. i. tam sup^{er} eminenter et ex
stine de tuo mortal^{is} potere. i. tua uirtu
in intellectua fereb^{at} al suo fulgore fio
m de trono scosente. i. q^{uod} ramus arbo
ris que tonitru^m scindit. Et hic nota
q^{uod} similitudo est p^{ri}u q^{uod} scriptator maie
statis opp^{ro}metia aglia uult g^o anto per
hoc d^{ic}te intelligi q^{uod} intellectus q^{uod} appi
quat ad p^{ri}ma causam iⁿ sua speculatio
ne debet p^{ri}sumere temere. cognoscere
p^{ri}u^m et nox. sic fecit in alijs
mag^{is} remoris ateo. **N**oi. hic bea
trix p^{ri}u ista positione describit. as
sensionem sua ad septima^m sp^{eci}em satum
dicens Noi sen leuati al septimo spi
entore. s. saturni. Et d^{ic}te de misto
i. co^{mn}ictus et temperatus del suo ua
lor. i. calore leonis. inquam^{us} qui.
i. influit iⁿ inferiora sotto il petto ole
one ardente uult dicere q^{uod} saturnus
qui est nature frigide et sicce erat ne
in leone quod signum est calidum et sicce
um. Et hic nota q^{uod} anno d^{omi}ni ad cec^{um}
q^{uod} autor n^{ost}er fecit suam mirabilem et
nobilem uisionem saturnus erat iⁿ le
one septem gradibus. Iuppiter iⁿ arie
te gradib^{us} xxiiij. mars iⁿ pisce grad
ibus xxiiij. sol iⁿ ariet^e iⁿ p^{ri}nc^{ip}io. venus
iⁿ pisce adrianus iⁿ uirgine Luna
iⁿ libra. **S**ic hic beatrix redit aut
orem attentu^m ad uitendu^m et notadu^m
signu^m figuratu^m iⁿ corpore saturni dice
ns ficea lamente duetro agliochi
tuoi. i. firma uirtutem memorati

nam post iⁿtellectua. Et dicit. et fadi
quel. s. oculis specchio ala figura. s. se
alam de tiera p^{ri}uente. i. que appa
rebit tibi in questo specchio. s. saturno
iⁿ quo ista figura relucet sicut iⁿ spec
ulo. q^{uod} d^{ic}te attente speculari figuram
que ostendat tibi iⁿ isto corpore sat
urni. **C**hi sapesset hic autor de sep
turus altam scalam p^{ri}emplationis
p^{ri}mo p^{ri}mittit sua delectatione iⁿspe
ctione illius. dicens cu^m ad miratio
ne ut reddat audito^{re} audium et
attentu^m ad ista p^{ri}emplatione. chi
sapesset. i. quicq^{ue} sciret. qual era la
pastura del uiso mio. i. qualis erat
delectatio uisionis mee. nel aspec
to beato. i. iⁿ spectione illius beate
figure. quon^{do} mitrasmutai ad al
tra cura. s. ad respiciendu^m id q^{uod} be
atrix dixerat. cono^{sc}eret^r quato
meta agnate uedut ala mia cele
ste scorta. i. beatrix que scortabat iⁿ
me p^{ri}u^m iⁿ celi. q^{uod} d^{ic}te si quis p^{ri}sidera
ret quato delectatio p^{ri}sistit iⁿ dulci
otio sancte p^{ri}emplationis cognos
ceret q^{uod} non graualat me labor iste
p^{ri}siderandi nunc p^{ri}emplatione. unde
dicit contra p^{ri}u^m luy co^{mn} laltro
lago. s. compensando laborem co^{mn}te
plationis cu^m delectatione. sicut as
mili uidemus de fco iⁿ uno uro reli
gioso cont^{em}platino quiter^r ex uola
tere grauari ab oledientia. qua^m scip
sa scriptura ul^{ter} regula eius. et tamen
sibene disponit se recipit ex alia p^{ri}te
magna co^{mn}solatione et talis labor uite
taz sibi leuis. et de rei ueritate iug
um est suane. si quis bene ad utat non
seductus uana pompa mudi q^{uod} cum
mudo non sunt et cu^m hominib^{us} non flage
llabunt. **D**entio hic autor describit si
gnu^m nobile quod apparet iⁿ saturno. s.
una scalam auream. Ad cui^m iⁿ tellig
entiam est p^{ri}notandum. q^{uod} autor n^{ost}er
nobilitet et eleganter fingit figura
scale. q^{uod} iⁿ isti saturni ascendunt
iⁿ celum iⁿ p^{ri}ma uita p^{ri} p^{ri}emplati

C. 11. 8 Saturno

etiam in p̄tēa scala tanti sp̄ientiori
 .i. splendoros spūs scēdēz gūso. sili
 cet ūsus nos p̄z ligandi p̄dicte scale
 dīo p̄nsari cogne lume dē par nel ci
 clo p̄ diūsos orbes distributū 7 distic
 tum. fuoſſe diūso quindī. s. p̄illam
 scalam. p̄ hoc inuit auctor q̄ isti tene
 bant sumū gradum beatitudinis. 7 p̄
 sūs luminis 7 splendoris. Est ergo
 hic notandū q̄ saturnus inter alia op̄
 multa que facit viros p̄templatiuos
 solitariq̄ abstractos melancolicos. vñ
 Ap̄li. p̄blemātū mouet vñā q̄ēm. q̄r
 omēs sapientes mūdi fūūt melanco
 lici l̄z nō ecōūso. q̄ tūc cēt sup̄fluy sa
 pientes 7 ēē talia hic uidē. ¶ E come
 hic auctor dēscribit actum modū 7 dis
 cursum illaz aīaz p̄ cōpationē claraz
 polaz. que p̄ se est satis manifesta. iō
 p̄strue 7 expone līam sic. ep̄mū amē
dētal modo. s. motus 7 cursus fuoſſe
quīnū. s. in scala anrea in quello s̄tan
ilar. i. in splēdore illoz sanctorū cōtē
platinorū dēn seme uēne. q. s. mag^a
 mltitudo spūū aggratorū. q. nubes ul̄ in
 uolucrū subito sūl̄ p̄sentauerūt se p̄
 mo ī petu. 7 dicit sic come supercoſſe in
certo grado. i. postq̄ diūsum 7 distic
 tum fuit cō puenisset ad certū grad
 um scale. Et h̄c fecit come le pole.
 que sūt dēgnē picarū si mouēno. s. d̄
 loco ubi p̄nactauerūt ul̄ arbore inse
 me. aſcalat̄ leſtrede p̄ume. quas. s.
 frigus noctūnū in frigidat̄ alcomi
ciar dēl giorno. i. in principio caleſcen
 tis diei dē mane p̄ aduentū solis. Al
 iquī tñ exponūt q̄ auctor loquit̄ dē rē
 p̄ore ueris. q. pole recedūt a nob̄ t̄p̄e
 autūm. s̄ līa nō p̄at̄ ista expōnez iō
 p̄rior teneat̄ p̄ meliori. Et dicit p̄elo
natural costume. i. in ſtincta natūe nō
 afflictefactione hominis. poi alre uāno u
 ia. s. uolant alongre. ſencia ritornno q̄
 s. nō reūitūt p̄io tunc. altre nūolgōsi
onde ſeno moſſe. q̄. s. reūitūt ūēsus
 locum vñdē recēſſerunt et alre fan
ſe giorno. i. faciūt reſitentiam ibi.

rotante. i. circulariter uolando parit
sicut aliquando notam istam actum in
multis partibus itinerando. Et sic uice quo
autor representat diuersos diuersus am
maz p diuersos uolatus polay. quax opi
tio no uideat alicui aliena. pmo qz ces
aie separe ubiqz figurat in amibz uola
tibus pp eaz leuitatem et uelocitate. et
in ter ceteras aias aie contemplatiuoru
sunt ueloces leues et expediti. no gran
ate acarne. no impedit ab occupamibz
mundi sedo qz pole amant solitudine
simul et contemplatiui. unde eligit
heremi pro habitatione sui. tercio sicut
pole primo apparent simul glomerate.
postea diuidunt et tendunt ad diuisa par
tes. ita hic iste aie. pole et sunt aues hu
miles et plane et ita aie contemplatiui. et.

E quel de presso. Ista est sedula pars ge
neralis in qua autor iroducit unum
spum singularem contemplatiui. cui mo
uet aliqua dubia ad cuius eurentiam
p sciendi qz iste spūs fuit quidam petrus
damianus uel totus contemplatiuus. et
speculatiuus. qui primo duxit vitam sacri
ssimā in heremo. et in senectute fecit e
cardinalis et fuit autē deus petrus d
Romadiola de ciuitate Rauenne uel
fauent. cuius corpus uacet in ciuitate
fauentie. ubi hētu in magna deuotione
in extremo ciuitatis i ecclesia. que dicit
sancta adaria. iō bene autor in trodu
cit eū hic i spera saturnaliū et pmo dīc
bit eius accessum. et singulare gratulatio
nem dicens. **E** quel. s. lūmie de aī rite
ne pū presso sūte si chiato dīo dicea pen
sante. s. in mēte mea. iō ueggio ben lamo
de tu macēne. quasi dicat bene pperito. i
spetialem affectione qz ostendit michi
qz. s. me ut quera. **¶** Ad quella hic aut
or ostendit suspensionem desiderij sui qz
ex una parte ille spūs p signū inuitabat
eum ad petendum. ex alia parte beatrīx
no licentia bat ipm. unde dicit **¶** Ad qūla
s. beatrīx ondio el come el quando. i.
modū et tēpus **¶** del dīe edel tacere. sūta
sūcet media in ter affirmare et negare

ondio foleu dīo no dimando qz em posi
tus sub eius obediencia. **¶** con tral dīo.
i. contra desiderij meū. qui multum d
siterabam loqui illi aie. que uidebatur
sponte se offerre in no rogata no requisita.
¶ Per della hic autor ostendit quō be
atrīx licentiauit eum sic suspensum qz
uidebat uolūtatem eius. unde dicit
¶ per della. s. beatrīx. **¶** de uede a ltacez
mie. s. in mēte. uel uedez dicolū. s.
dei **¶** de tuto uede. et cogitatis et actū mī
dūse solu illo calto dīo. i. libera mī
um audens desiderij quod tenens cāce
ritum i mēte cōtra uelle tuū. et inclu
sum. **¶** Et iō hic autor rescribit sua ora
tionē ad pōictū et facit exordium cūpe
tione. dicit qz pmo pūasine. Et iō
ita licentiauit in comencia si pple dīc.
lamia mercede. i. meriti meum in te.
no mī fa degno dilatua rīsposta. quasi
dicat qz uis ego no mereat rīspōdēz
tūa aliquo merito meo qz uiuens in aī
ne cōtemplabim deum abstractis ad
sortio hōimū. tū ex quo deus conced
it in grām loquenti no de dignabim
me audire. Et pūasione facta facit r
penciaem et pmo petit cām sue prime a
cessione ad eum dicens **¶** ma oūta
beata. i. aīa contemplatiua adēpta sumuz
gratum beatitudinis. **¶** de ita nascosta
tento alatua leticia. i. intra lucem qua
fassians et uelaris. fam nota lacatione.
manifesta in causam. **¶** de mīta pōsta sūp
sū. i. qz fecit te uenīe mag qz alias ppe
me. Et dicit **¶** per colū. i. amore dei **¶** de
dedez mīconcede. i. qui tut in gratiam
petendi qz ut patet ubiqz protulibū
Autor ex spūali grā dei fecit istud ut p
inferni purgatorij et paradisi. Aliqu
tū tētus hnt. **¶** per colū. et tūc exponat
sic. i. cōtemplatione beatricis que cōce
dit michi licentiam querendi. ut pau
lo an dictum est. tū pūor lūa est melior.
Et sūadit sedm petitione et petit qua
re cantus no audir in illa spera sātū
sicut audiunt i omnibus alijs spūs
inferioribz. dīc ergo. **¶** edi. i. etiam ma

¶ S. petro damiano
Cardinali de
ciuitate fauentie
sue fauentie.

manifesta in can. per de latolce symphonia
 .i. suavis armonia diparadiso. sitace i
 questa rota. .i. ciculo satum. qest am
 phior 7 alior ceteris circulis planet
 aru et pons hic deheret ee dultior ar
 monia et melodia. 7 die de sona si di
 nota qui peraltre. .i. que symphonia a
 udit ita suauit in alijs speris i fenob.
 ¶ **Q**uam hic autor poit responsione petri
 tamiani ad quesita. qui pmo respot
 ad sedam petitione. dicens 7 illa aia
 beata rispose ame tuai ludir. .i. audit
 tum mortale 7 pons impotent. sico
 meluso. onat qui no secanta per que
 l de beatrice no anso. q. dicat eadem
 raon qua non potuisti uidere letiam 7
 pulcritudine beatrix no potes audire
 melodiam cantus que ai est assigna
 ta sup in pncipio capli. q. d. sic no uidi
 sti supra i introitu speris superaltatiaz
 beatrix. q. tñ erat lucidior 7 pulchior
 q. unqua uidisses eam. Ita nunc non
 audis cantu sicut i alijs speris 7 tñ
 est excellentior q. audieris uqua n
 sub numia dulcedine cōsumans. sic p
 nsum beatrix fuisses cōfusus. ¶ **C**ui
 hic petrus tamianus respondet ad
 pnam petitione. s. quia obcam locam
 se tñpe autore. que responsio clame
 vñ dicit io discesse tanto qui per ligha
 di. de la scala sancta sol per facti festa
 .i. facere tibi gratulatione. quatu iui
 turens ad petendu 7 die colone 7 co
 laluce. de mi amanta. .i. qua ego su
 ornatus 7 uelatus tñq sub mātelo. 7
 no xanti. ¶ **P**epui hic petrus ta
 mianus respondet qom tacite pote
 rat eni autor qre. none fecisti tu
 hce ex maiori dilectione q. hies adin
 e. responder 7 dicit ne pui amor m
 i fecit esse pui preta. q. d. no ueni a
 die cicuis alijs ex maiori amoe qui
 em haberem ad te. 7 reddir ratione
 dicens. de pui etanto amor. quinci
 in ferue. .i. ardet per istam scalaz su
 pra me. quasi dicat quod una que
 q illaz aiaz ht plus 7 tantū de hā

tatis ad eum. vñ de die siccome il fia
 megiar ti manifesta. q. pñ qualita
 tem splendoris cognoscat ibi ardō ad
 ris. Et io sudlit ueram causam hui
 dicens. q. deo placuit potius mite ca
 q. alliam aiam vñ de die malaltaka
 rita de cisa ferue propte alconiglio
 .i. prouidentie diuine de gouerna il
 mondo. sortegia qui. .i. destināt et
 uult q. sors ueniat ad me siccome i
 tu ofene. .i. uites 7 pēdis. ¶ **P**one
 ggio. Ita est tercia pars gnalis. i. q.
 autor mouet aliam qonez petro di
 miano q. nascit ex solutione p dce
 qois. quia. n. petrus dixerat q. fue
 rat solus pte stinatus ad uenien
 dum ad eum io merito petir qui
 tetur sibi dñum cognoscere q. potui
 upe q. alius. dicit g. vñ io uenire
 ofacia lucerna. .i. o facia sancta luci
 tu aia. come libero amore. hñta ase
 quie laproudentia eterna. in ques
 ta corte. q. hic paratur libere no fudi
 ter sic in cuijs teieus. ma questor
 equel de mi par forte accerere. .i. uñ
 michi difficile ad discernendu. silicet
 per de fusti pdestinata sola a questo
 officio. s. uenendi ad me trale tue
 sorte. .i. int alias fortias 7 parnapes
 eiusdem beatitudinis tecum. ¶ **H**e
 uenit hic autor de septimus responsi
 onem illius aie pmo premitit eius
 apparitu festinum dicens. ne uenit
 prima alultima parola. q. uix tene i
 compleneiam petitione meam. de il
 lume. .i. illa aia luminosa. fece centro
 tel suo meggio. .i. de medio ipius aie.
 uolendo se cuculaie 7 uelociter. vñ
 die asimi. quanto se come uelocce
 mola. ¶ **P**oi hic autor ponit respo
 sione illius aie. que die primo osten
 dit q. 7 quata cognitione habet ad
 et breuē dicit quo deus pdestinam
 cam ad habendam tantam gratiam.
 quata ē scia sua p qua speculat ista
 ordina sic liam 7 expone. poi lamoz
 de uera tentio. s. intra illam lucem

Questio de casta de fare
 1135 a 17 Gmoro

risposse sub hac forma ubi dicitur luce di-
nina. s. radus diuine gratie sapien-
tia sopra me. i. fecit penetrando. i. p-
forando pquesta. s. lucem mea i chio
minuentio. i. cuius lucis uentre
ego claudor. et est ubi tractu de
noie. Et dicit lacu uirtu. i. cuius
lucis diuine uirtus conuicta col-
mo ueder. i. cum mea uisione. i. co-
gnitione. milena sopra me. i. sup-
natua aie ronalis tanto chio uegg-
io la soma essentia. s. diuina. dila-
ual ce munta. i. ex qua suma crea-
est emucta et abstracta ipa lux. Et su-
bdit q dca eleuatione tam alta rea-
pit cognicem illam q habet. q cgl-
ter panificantur cu luce sua die ego
quinci uene. lalegreccia on dio fia
me ggio. q. d. quatum uideo i deo tan-
tum resplendo et gaudeo. ita q fin
quantitatem uisionis equatitas sp-
lendoris. Vn dicit per chio purgatio
i. adequo lachianita dila fiamma. i.
splendoris. alauista mia quante
lla ce chiara. ita q tanta est claita
uisionis et cognoms mee. quata est
claitas lums et splendoris mei. Et
hic nota q p omnia ista uba iste sp-
ritus ne uult aliud dicere nisi q
uis ego alte uiteam i deo multa se-
creta eius. q fin ita ptemplatiuus
ty nescio nec scire possum cam dqua
pettis. Et q ista sit eius intentio p-
exeo q sequit. **¶** Ma quella hic pe-
trus damianus fca ista p suppoitoe
fac sua r sponione et in effen ult di-
cere q pter deu nullus nouit q ipa
aia sola pdestinata fuerit ad huius
moi offinu. In suma ult dicere lux
diuina uenit sup me. q tati adli-
dit mee cogtioni q scui quatuole-
bat q uenirem ad te. Vn dicit ma
nihilominus. quella alina. i. aia
beata de pui si chiara. nel ciel. idest
que clarus uidet occulta dei. sic
Johannes batista ul euaglista. et
quel seraphyn. i. ille anglis d pmo

ordine seraphimor den dio affiso p
in lachio. i. qui profundus uidet i-
tra metem diuinam. no satisfam
alatura diuina. i. no satisfaceret. i.
satisfacere posset. quasi dicat. nulla
aia spior poss satisfacere tibi nedum
ego. Et reddit ratione huius dicens.
pero de quel de dchi si sen oltra. i. i-
ita profundat nelabisso. i. profundi-
tate sine fundo delecterno statuto. i.
deci diuini ordinamenti. dce fisso. ite
st diuissu et sepatum ai gne iusta er-
cata. i. ab omni cognoe creature tam
anglice q humane. **¶** Et hic petr-
us damianus pcepit autem ut dicat
motalibz q astineant atalibz qois.
Vn dicit etu importa questo. i. refer
et scribi homibus quanto turedi alm-
ondo motale. s. paxso toto celo et ti-
neretuo finito. et assignat cam dices.
sude nopressuma pui mouet liedi. i.
affectiones atanto segno. q. d. no p-
mat curere usq ad tam longinquum
gradu uel terminu cogtioni ad quer-
ante q ptingeret eet fessus ymo in
ortuus. id bene deum est state cote-
ti et. **¶** Vamente hic petrus cofi-
mat siue probat deum suu p locu ami-
noru. et breuit die q i intellectus q luc-
ent in celo in hominibz fumat inter-
ra quod g pot intellectus homis in se-
to et oseno carere carnis positus. il-
lud q no potest intellectus se patus
et beatus i celo. ymo nec intellectus
anglicus. die g lamente. s. humana.
de luce qui. s. in celo. fuma in terra
sic no hr calorem uel claritatem. quo
possit attingere ad tales cas uidendi
Et io arguit. onde riguarda come
aliquis supple po lagine. i. pot itera
cognoscere quel de no pote. perdel
ciel la summa. i. q uis celu recipiat
ipm intra tanta claritatem suam.
sicut patet i nobis. qui sumus bea-
tificati in celo et ty non possumus co-
gnosceere id quod petis. **¶** Time pre-
sepsit. ista est quarta pars gnalis. i.

101
qua petrus damianus apparet se adpe-
titione auctoris. et primo auctor continua-
ta dicendis ostendit quo petierit
alio quis esset dicens le pauolle fue-
mi presceper. i. ligant ita me et ita o-
cupant meam meam. sicut possessio
bone fidei occupat rem alienam et sua
facit iure promittente. Chio lassai
la questione ac si auctor diceret i-
miere sua bene soluit in de teme-
raria petitione mea et dicere emi ri-
nassi. q. 2. si sus adimandar humi
il mente chi fue. ¶ Et in dicit h. pe-
trus facit suam responsione adpe-
titione auctoris et de scribit se mul-
tipliciter ab opibus suis et eius scia-
vita contemplativa. Ad cuius intelli-
gentiam est sciendum q. iste petrus
damianus construxit duo nobilia m-
onasteria. unum in monte apennino i-
quadam alpe altissima. i. ter mach-
iam et tusciam inter civitatem Eu-
gubij et terram q. d. la grola. ibi. n. e-
hodie adonasterium quod appellatur
et fecit et aliud nobile adonaste-
rium apud ravenam quod appellatur
scia asaria i. portu. q. distat ab ipsa
civitate per tria miliaria et c. ¶ Et
ad hanc auctor primo de scribit per
locum. unde hanc et exponere. que
est ambigua et multis per se exposi-
ta. lassi. i. montis apennini. surgon
tra dui liti ditalia. s. in ter asare ti-
renum siue leonis et asare adonati-
cum. Ad quod nota. q. italia est tota
insula per q. ex una parte tunc usus
occidentem. et mos apenninus di-
vidit eam per longum. et circumdat et el-
audit cum alpibus suis ex parte qua
non est insula. ubi italia dividitur
ab gallia et germania. Et dicit tito
supple surgunt. de assai trom. i. mil-
ta tonitrua sonant per bassi. i. quod
multa tonitrua fiunt i. aere infra i-
cacumie illius montis. Regio. em-
acis ubi gignant tonitrua distat
a superficie terre. per stadia. sedecim

et dicit et non molto distanti a lat-
ua patria. s. florentia. vel tuscia. de-
bes q. referre altitudine tonitruo-
rum ad altitudine montis et non ad li-
stacialacipitue sue. q. tunc hanc esset
falsa. aliqui tamen exponunt q. autem loq-
hic de heremo camalduli que est i-
casentino. non multum longe a patria au-
toris h. istud est falsum. q. statim ma-
nifestat ipsum locum anote prope r-
subdit. et anno in githo. i. montes
altum vel alpem. de si diama catia
qui locus est ab initio i. in montem a-
asardie andomitane. Et non hic
q. h. est ille mons de quo dicit Lucan-
quod apenninus est ibi altior q. i-
ceteris locis. ad que confugit po-
petrus. Et dicit disotto alquale. i.
infra que gibbum et consecuto uno
hermo. i. nemus ubi est heremit-
rium et mon. de sole esse. disotto
asola latia. i. soli cultu veri dei.
Ad q. notandum q. est latia ydola-
tria et c. ¶ Et hic petrus damianus
de scribit suam sciam vitam. et primo au-
tor continuat dea dicendis dicens et
ille petrus recomincio mi cosi il te
cio fimo. i. tertium sonem. p. mus
enim primo petri de claravit duo dub-
ia auctori. sed una q. em hic tertium
que nunc incipit cepit narrare quis
esset. unde dicit. et per continuato di-
sse io miser si fimo quini. s. in p. deo
loco latia. al. fimo de die omio as-
tractus a fuitis hominum. de conto
nei penser contemplatiu. i. simpli-
uicinis contemplative non actine. pas-
saua calori egeli et alia in comotu na-
ture leue mente. i. sine magno appar-
atu et opere. per concibo de liquor.
toluy. i. oleo ieiunando. q. d. cu. ci-
buris uilibus et uulgibus oleo conditis.
puta olenibus et leguminibus. sine cambis
et pinguis que gignat animam et impedi-
unt ac contemplatione. ¶ Et iterum h. pe-
trus damianus arguit fratres sui ordinis
modernos. qui neglecta regulla uiuunt

dissolute et pinguitate dicens. quelchi-
ostro. i. illud monasterium ubi stant cla-
ustriales. solea reuerter fertilmente. i.
affluenter et copiose. aquis celi. qua
si dicat multi solebant saluari in loco
illo per contemplationem et uenire ad celum
istud et ponit plurale per singularem. et per
icit eorum uituperium de proximo dicens. i.
cora te facto uano. i. uacuis talibus
bonis uisus contemplatiuis. sicut tosto
conuenit de siruich. i. propalet se per
sua uicia. **I**n quel. hic petrus de se
bit se ante proprio et duplici cognome
dicens Iosim petro damiano in quel
loco per deo. s. katina. Et subdit per co-
gnomen suum dicens. esui petro pecca-
tor uelacasa di nostra donna. i. in mona-
sterio sancte anime in portu de Paucina. unde
dicit in sul lito donano quod locus iste est in li-
tore mans aduaci. et iam deum super
Et hic nota quod multi sunt accepti hic dice-
tes quod petrus peccator fuit alius apertus
damiano. de eodem ordine. quod est petri-
tus filius. ymo petrus damianus. uocauit
se nomine proprio in primo loco katine. in secundo
uero gratia summe humilitatis uocauit se pet-
rum peccatorem. **P**er uita hic petrus
damianus describit se adignitate sua. quod
in senectute fuit per motus ad cardinalat-
um. dicens. peccata uita mortalitatem rim-
asa quod per super uictum eram. quando fuit
de isto extracto aliquam capello. s. cardina-
latum. et dicit de per dimal in peggio si-
tinauasa quod in dies de prauatur et deuo-
rat per uita. **V**enue hic potest esse quia
ta pars generalis ubi petrus supra occasi-
one ex deo suo digreditur ad uituperandum
platos modernorum temporis qui uiuunt
magis uoluptuose quam contemplatiue. et
ut cautius et emendatius referat eorum
primo comedat uitam sobriam et sanctam per
orum pastorum dicens. Venue cephas. i.
petrus qui interpretatur caput quod fuit ca-
put apostolorum et primus papa. uenue ille qui
uascello dilo spiritu sancto. i. paulus socius
petri. qui uocatus est uas electionis si-
cut est scriptum et exprobat. sed caplo isem

magni escaia. quos ego conatus sum im-
itari toto posse presentando ille cibo daqua
ludex hostello. quod mendicando panem.
Quoglion hic petrus damianus aperte i-
famat pastores modernos per stratum ad-
ictos apostolos dicens. limoderum pastorem or-
uoglion chi rindula quina equitoi. s. a
dextris et sinistris edulimem tanto son-
gaur. i. pingues et corpulentius. quales
multos uidi in curia romana. et hoc d
macredine per deo. edigiala dietio. quod
habet capis longas uerentes terra cum
cauda et hoc d nuditate per deo. Et tunc
dolore stimulante subdit coppon ipila
fieri. pingues et politos sicut ipsi sunt et
dimanti loro quod eorum clamites sunt ita
longe ample et capaces quod copuit homi-
nem et equum. Unde dicit sicut due be-
stie uan sotto una pelle. s. bestia potas
et ipse portatus. qui uerius est bestia et
bestialior ipsa bestia. Et certe si autor re-
uini sciret hodie possit mutare literas
istam et dicere si de tre bestie uan sot-
to una pelle. s. cardinalis meretricis et
equus. sicut auctor de uno quod beneno-
m quod portabat cubina sua ad uenatio-
nem post se incline equi uel muli. et
ipse uere erat sicut equus et mulus sic
ratione. Et deus petrus uanis excla-
mat ad deum opatienza. s. diuina et
de tanto sosteni. i. quod potes tantum
sustineri quod non uasaris. Et non mir-
reus lector si autor tamquam poeta ista lo-
quitur de platis. cum et ad agni doctores et
sancti uiri non potuerunt abstinere ab huius-
modi uituperis. unde bene beatus Bernardus
hanc uoluptuosam et bestialem uitam pl-
atorum mira mirabiliter et nobiliter perstran-
git dicens. cum cuncti status hominum ali-
quid laboris habeant aliquod uolupta-
tis plati nouo quodam artificio dise-
rentes omne quod molestat in omnibus
respicerunt. omne quod delectat in omni-
bus accepit et etc. Et hic nota quod auto-
r magna arte usus est fingens petr-
um damianum ista uituperosa dicere de pa-
storibus. quod fuit cardinalis. et uenit uia eorum

no. por.

multis de causis h' homo totum uidē
nō possit nā sepe p' peccā subditorum
p'mittit malos pastores et p'p'etaz re
gnare. Et declarat suū recursū p' co
pationē pulcrā dicens come paruol
de neone semper cola dūc p' se con
fida. s. ad matre uel nutricem. Vñ nota
q' cōpātio ē p'p'ia de filio ad matrem. er
at enim autor alim' beatiss' et illa ma
ter et alima. que suo lacte fouerat ip̄s
paruulū. s. minorib' doctrinis puta gra
matica rethorica que sunt ancile theo
logie. et i' de cibariis ip̄m robustū panē
et cibis fortib'. s. maiorib' et altioribus
sciētijs sic p'p'ia pectra et c. **E**quella
hic autor describit suū sibi subito
datum abeatrice q' s'fortauit ip̄m exai
ciens stupore demente eius unde dicit
equella come matre de socore subito
al figlio tamq' sollicita de salute eius
pallido et anello. i. timido et anxio. con
lasua uoce. i. sua exortatione. del sol
len disporre. s. fugando timores ab eo
mūdiss' nō sai tu de tu sic in celo. s. o
speculatione mietali. enō saiti del ciel
etuto sacto. etio de cistia uenabō gi
elo. i. ab amore karitatis. q. d. si isti sa
eti et ui petierit uiam adeo nō petier
ex na. s. ex debita karitate. unde suf
ficiat tibi credere q' omnia quecūque
deus facit iuste sunt. q' nō semper
nō uideas causā. **C**ome hic beatus
probat q' autor sup'ius optabit rez
naciūā placū aminorū dicens mox
sar lo poi come il canto. que sup' de
si terabis autone. taueretbe transmu
tato. i. alterass' et cōfutoiser te etio
ridendo. i. ostendendo tibi excelsā le
ticiam meā. quō trāsmutastem te. q. d.
nimirū. possia del gudo. i. uox istorū
ta moxso co tanto. i. tantū te mutau
it. q. d. beatix maioris stuporis est
mirabilis p'porio celi que figurat p'
canti. ut expositū est p'mo caplo h'
paradisī et dulcis risus meus p' que
figurat leticia et luciditas ut sepe
expositū est sup' q' clamor istorū

petentiū uindictā. Et subdit quid sibi
noletat ille cantus. q. s. petebat uin
ctam adeo uicens. nel qual. s. clamo
re gia te seretbe nota lauendetta. s.
de bonifatio octauo. Vñ dicit. de tu ue
diaz nanci de tu mor. in h' p'dicit pre
ssura et captura bonifatij que fuit pos
tea. and. Et dicit sū teso anessi ipre
gi suoi. quantor dixit i sine pcedenti
capli. ne io lontesi sine nise il tono.
Aspici hic beatus respondit q' dicitur tac
ite. q' poterat autor obicere. dūm est
hōi expectare uiam dei. respondet et
dicit. sententiā notāam. la spara di
quasi. nō taglia in fretta. i. in ista di
nō accellerat ne tardo. h' sic uideam
expectanti eam. qui. n. expectat ea
i alim' uir tarda. qui uō expectat ea
in se uidet sibi festiā. unde dicit ma
chil praccere dicolui de la specta tesia
do. uidet. n. tarda illi qui appetit q'
ueniat sup' aliū. et emendo. q' uidet
festiā et accelerata ei qui timet ne
ueniat sup' eum. **M**aximū uolgi
omai. s. ita est scdā p'p'is gnālis. in q'
autor eligit et multis unū uirū
cuius summa p'templatio est notissi
ma. et fuit utilissima mulieribus et
hōiū. s. beatū et benedictū. et p'mo
et quō beatus inuitauit eū ad specul
atione mltorū p'templatiuorū i gnāli
dicens. mariuolgi omai. q' satis
teum est pro nūc de ista matēia. in
uerso alim'. i. alios spūs. Vñ dicit
chisai spūm illūm uedrai. sic bene
dictū aq' aditūm et alios p'templati
uos. se nōm la spcto. i. si reduci ui
sum ame ad uiros p'templatiuos co
me dico q' dixerat sibi mariuolgi.
Come hic autor scribit uisionem
illoz spūm dicens. io ntor nai gli
chi. i. speculatione in intellectu al
lem ad spūs illos illustres. come
alei p'p'que. i. p'm p'ceptam eius
rōicat eu di cento spexille. i. am
mas. spere. n. rotūda est sicut et
omnes ille spirituales. Et spera

can. p. 2. uesp.

et impatore huius exatus per unam spatium
nem pulchritudinem et propriam et breuiter di
cit sicut luna cum est plena tunc ser
reno super splendet inter cetera sidera
Ita ibi uidetur unum solem splendidi
simum qui luce suo accendebat omnes illas
aeris tamquam stellas lucidas. Huc ordi
na sic litteram et exponit uidetur unum sol. scilicet christus
super magnam dilucentiam. id est super nume
rosam multitudinem illarum aerium beatarum
ardentium ibi et recipientium suum ardorem
et splendorem de super aluminem illius so
lis. Unde dicitur de tutte quate lacende
ua a simili come fa il nostro leuante su
per. sic noster sol sensibilis illuminat omnia
sidera et corpora celestia. uel sic sol illu
minat septem species planetarum. Ita
christus hic. vii. aeris aerium beatarum fecit
tanti influentias septem planetarum et
omnes actus erat ualde numerosa. ideo
bene dicitur magnitudo. quia infinita. Et su
bitur quod uidetur illum solem diuinum tale
qualis luna. id est luna que ideo uocat luna
a tribus uirtutibus siue potestatibus eius.
Unde sunt diuisa nomina. scilicet luna di
ana et proserpina. uel per tria tempora
eius. scilicet incrementum statum et diminut
ionem. unde. id est splendet triale nympharum
et eterne. id est inter stellas quas auctor poe
tice uocat nymphas. id est deas per uirtutem ca
rum que diuisa sunt. Unde dicitur de depi
gon loquel per tunc isem. id est quod stelle ad
ornant celum per omnes partes et capacita
tes suas. Et dicitur nec pleni lumen. quia
si luna debet apparere splendentior inter
sidera debet esse plena. et dicitur serenum quia
si non esset aer serenus non posset luna sp
lendere nobis uel apparere splendoris
inter sidera. Et per hic auctor describit
super excellentiam luminis illius eterni
solis. sicut. noster sol sensibilis transparet
in finem omnia lumina que recipiunt lumina
ab eo ita quod oculus humanus sustinere non
ualet ita ille sol eternus transparebat
in finem omnes illas aeris beatas et appareb
at ita lucidus quod oculus intellectualis
auctoris eius lumine acutissimum susti

nere non poterat dicit ergo et la lucente
substantia. scilicet deus sol. id est centia uel per se
christi lucidissima. transparena. id est translu
cebat per laumna luce ipsa aeris uel per ipsam
luce ipsius christi. et dicitur tanto clarior nel
uiso meo. scilicet intellectuali de non laforte
neque. quia intellectus humanus non sufficit
ad splendentium et cognoscendum nomen christi.
Obeatrice. hic auctor ostendit quo bea
tix manifestauit sibi illam in finitazlu
cem. et quod cito succurrit sibi allucinatio ideo
prupit primo in eius comedatione dices
obeatrice tolle quidam eam. o. id est dico quod
ipsa tamquam cura mater dulcis succurrit
filio dubitati. sic patuit in precedenti et
de inter dicit ella misisse. quel dicit so
brancia. id est illud lumine quod uisum su
per et uicit. et uirtu. scilicet filii dei dicitur ulla
scilicet alia uirtus angelica uel humana. si u
para. id est defendit se. quia omnis uirtus intellec
tua uincit ab illa uirtute superna. Et
subdit in spali ex primis ipsam uirtute. quia
ui el sapientia. id est filius dei elapsus
scilicet eius. de apu lestrare tral cielo el
terra clausa. n. erant uie eundi athena
ad celum per longam uiam nata per in
uizam athenam sanctam a suo contra domi
nium omnium potetissimum. qui de hoc fecit
mariam uirtuam. Et dicitur unde fuor
gia si lunga distantia. id est quod actione stra
tarum de si deauerunt olim sancti patres per tot
milia annorum. sic patet per ysaiam et da
uid qui uocabant ipsum expectatum. **C**o
me hic auctor describit effectum illius ui
sionis et dicit quod mens sua grandificata
est siue ampliata super nomen atque per
uit emmes suos per operatione ignis fulm
inei. qui contra naturam suam quod est apta
ne sursum descendit uolenter deorsum.
Huc ad litteram dicit auctor lamete mia fa
cta piu grande. scilicet solito. uisio dicitur stella
quod uersa est in alteram qualitatem. ita u
posset sustinere id quod prius sustinere non
poterat ut statim dicitur. Et dicitur Eu
me bhar non sape de sisse. id est memini
sse non potest. quid effectus fuerit. quia non erat
amplius mens humana et dicitur tra

quelle dape. i. inter illas delicias asili
cosi come foco. i. ignis circumdatus nu
be. si uisera diuile. per dilatarfi. si de
nouu cape. q. i. nubes no est capax e
ius. Et terra gnu. i. descendit ad ter
ram deorsum. for diuina natura. quia
ex sui natura ignis leuis deberet te
tere sursum. Et hic q. opatio pscens
pulcre et ppe explicat acti autoris
sic. n. ignis tractus i aerem ex uapo
re terrestri acalore solis in elatus i
uetre nubiy uolent exurit et splen
det et cōtra suā naturā descendit ita
ardens igenium autoris tractū ate
ra ad celum acalore solis eterni. s.
aradio diuine grē et inclusū in tra
nulem carnis exaltatum ē sup na
turā suā et cōtinuo eluxit. et scūm
est potens et sufficiens ad uitendū
risum beatias. **A**pu hic beatrix in
uitat autorem sic uigoriati ad resp
iciendū risum eius dicens apu gli
ochi. s. intellectualem speculationez
cuguarda qual sono io. Et pbat
q. debeat posse respicere pulcritudi
nem aarumā eius dices tuai ued
ute cosse. cēntiam xpi. de sic fato
posse aostendere lo uiso mio. q.
tū paulo an nō poteras sustinē. **N**o
cia hic autor ostendit suā disposi
tionē ad oblationē beatias p vnam
opationē pnam et breuit uult dicē
q. erat nūc similis illi. qui sōmāuit. et
queut sōmū ad memoriā reuocare
nec pot. dicit q. io cia come quel che
si resente. s. quando cingulat de uisio
ne oblita. i. obliuioni tradita de sin
gguia in dūmo dūedūlasi alamente
et tū frustra fatigat ingenium q. nō
pōt recortari. Et hic nota q. ista ē p
issima conpatio. sic. n. aliqui hō pūsi
one uidet rem nobilem mirabilem et
memorabilem. q. conat ad memori
am reducere. nec pōt quoquo mō. ita
asimili autor nūc p astationē mētis ui
terat rem nobilissimā et mirabilissimā
s. psonā xpi nec poterat reminisci q. iē

104
uiderat ipām. Aliqui tamē hoc referūt
ad pulcritudinē beatias. quā autor
fuerat quodā oblitus. ita q. nūc nō
poterat reminisci eius. si pōt ex pō pl
m placet. Et subdit talis etiam. quā
dico udi questa proferta degna ditato
grato. s. cū beatrix dixit apu gliochi q.
oblatio erat digna tanta gratiaz acti
one et gratificatiōe de mai nō si stigue
delibio. i. q. nūq. abolet de memoria. et
del pteuto insignia. q. memoria ē lib in
quo pteita dēbunt. ita q. de pnti scūt.
Semo hic autor facit de sēptionē sup
excellentis et trāscendentis pulcritudis
beatias et sēctualit et sūmatim uult di
cere. q. nō posset de sēctē minimā pte
ulā hui uūitatis si hiet nūc scū in sca
diuū oīm ptear qui unq. altius ali
quid de sēptērit maior scia et eloque
tia et memoria inuatiōi. **I**unc uide
lram quā ordina et ostine sic. non si
ueria. i. nō pueret alimilefimo teluō
i. ad mīlesimā. i. mīma pte ueritatis
cantando. i. pteat de sēctē il sancto
riso. i. leticiā et luciditatē beatias. Et d
equanto il sancto aspecto. s. beatia fa
cra mero. i. faciebat pūm et sincerū. Et
hoc dico simo sonasser tutte quelle
lingue. s. excellentium ptear. de. de
st quas polimū que est rna ex nouē
mūsis et in ēptat mīta memoria. i. ca
pacitas memoriē q. haberet hic locum
conlesore. i. cū reliquis mūsis. quas
autor uocat sorores tū q. sū fabulaz
sūt exissem parentibz nate. tam q.
scie. sunt omēs in uicem cōnere. fera
pū pūgue. i. fecerūt piquorē et co
piofiozem de lacte lor dolcissimo. i. do
ctū et eloque tia poetica delectabilissi
ma q. autor merito uocat lac. q. scia i
poetica uelut lac suauissimū. **S**mo ē cri
benta inuenibus. sic dicit n. **R**obius
et Aug. p teuitate dei circa pncipiū
dicit uirgilum et. Et hic nota quod
autor pūtam excellentē pulcritudinem
dat intelligi q. pulcritudo et pūditas
thologia maxie pūstet i in carnatiōe

uerbi. 7 qd autor hic puenerat ad xpm
de cuius natura nemo pot digne loq.
io bene sic se excusat ab huiusmodi de-
ptione. **E**t cosi hic autor ostendit
quo ptransit istum passum arduum
p vnam opatione, p pua. que stat ibi
q sicut interdum homo faties iter re-
perit magnu uallu ul fossu altu 7 pro-
fundu q transire no pot si cu asta ul la-
cea transilit. Ita nunc autor desebens cu-
riam celestem figurat puenit ad pi-
ssum fortem 7 difficilem que de seute re-
no poterat io transuolat cu stilo ul pe-
na ad alia desebentia. **H**ic ad hanc di-
cit autor. elofacrato poema. quod. s.
est de ma sacra figurando il paradiiso
.i. representando poetice sub figura. qd
teret veritate no est hic. si hic figurat
7 mo statim conuen cosi saltare. s. pre-
dicum passum come chirona suo cam-
in recto. i. sicut illum qui inuenit su-
am uiam interruptam aliquo fossu. qd
opz supple saltare quatu autem hec con-
patis sit pua adpositu pz bene itue-
ti. io no plus de ea. **A**dachi hic au-
tor excusat in suffitietiam sua. 7 pro-
bat se uere excusabilem. dicens ma-
chi pensasse el ponderoso thema. qd
s. est de centia xpi. el humero mortal-
de sene cartha. q. d. 7 si co siderauit q
ego mortalis assumo nam i motale
desebendam. no blasimare lte. i. no cul-
paret nec iuste culpare poss se foteffo.
trema. i. si ipe humerus mo debilis de-
ficat sub tanto pondere grauis matie
Flonce hic autor ad iustam excusato-
ne sui die q ad desebentia hui altissimi
matie eet opus alio igenio p pulcra
metaphora mans 7 sententiali uult di-
cere. q eet opus altissimo igenio et
excellentissimo poeta ad desebentia
tam magna 7 pfundam mam. dicit g
no ee pue ego dapicciola lardu. q. d.
ymo magna quel de lardu proza. q
est por pars namis uafondento ul se-
canto. i. diuidento diuidit. n. de co po-
re aque i nauigatioe tantu qm lignu

capit. 7 dicit ne di nobis chuse mede-
mo pua. q. d. ymo autia. i. qui time-
at de naufragio 7 prouideat sue saluti
no intrando pfundum. Et hic nota qua-
tu metaphora sit pissima ex omi pte
sui. q assimilat mam altam mari ma-
gno 7 profundo igenio uelox barce sic
expositum e pmo caplo purg 7 sedo pa-
radisi. poeta uo se bentem naute nau-
fraganti. Et g similitudo ad aptanda
sic. sicut e opus magno ligno 7 forti n-
nauta ad transcudu mare magnu. ita
est opus magno igenio 7 sufficienti p-
poeta ad desebendam istam mam ma-
gna 7 amara gustu intellectuali.

Per de lafacia. **I**ta est tercia pars gna-
lis in qua auto desebit ipam militiam
truphalem. 7 pmo ostendit quo beate
coituit eu ad spectandam ipam dicen-
la facia mia per de tinamora. q. l. sim-
fca pulcra hie no debet tati hie co-
siderare mam xpi i pphensibilem optu-
no uideat eius familiam. vñ die de-
tu non riuolgi albel giardino. i. cele-
stem curiam. in qua uident diuifi flore-
7 fructus. vñ dicit de sotto uaggi de
xpo sin fiora. i. qui florent sub radis
gr xpi. que sup figurant sub nomine
solis. **E**t nunc hic beate specificat
aliquos pcpnos flores qui sub riuo di-
uine gr. fecerunt mirabiles fructus 7
pmo rosam que e pulcra floruz p-
qua figurat pncipissam 7 duatissam su-
mi impatoris dicens. quiu. s. inter lu-
ceñas ardentes i fia xpm ce laro sa-
rect purissima uirgo. in de il uerbo
diuino. i. in qua filius dei si feci carne
.i. in carnatus 7 humanat est Et die
quiu son ligghi. i. sci apli az artne 7
fessores. in lilio. n. tria sunt. s. albedo
et rubedo in tra 7 odor procedens ab u-
trop. albedo designat puritatem fidei.
rubedo ardore karitatis. odor bona fa-
ma vñ de die. al cui odor. i. ad quorum
odore p dicationu opationu miracul-
oru si pte il bon camino. qd ostensa
est p eas uia paradisi. sic septum est

15
pung caplo xxij. ibi gra era il mondo i
tutto quanto pigno rē. **C**osi hic
autor uolens describere militā tri
uphilem pmo ostendit quo disposu
erit se ad hoc. r. stinuās dca dicendi
dicit cosi beatrix supple dixit. Etio
chaioi consigli tutto era pronto anco
ra muerendi ala battaglia dicebili cig
gli. q. d. itex pūta oculos ad uidendū
aplos r. scōs. qui prius erant debilita
ti uidendo xpm. nā sic sepe exemplifi
cati est. qñ oculus humanus respexit
solem ita grauat excellētia lūinis q
reddit in abilis ad uidendi alia mino
ra sensibilia r. ita erat nūc de autore
Come hic autor desēbit dōs flores
pūna spatione cōueniētem materie
que stat in hoc q ipse uidit nūc istō be
atos i ca forma qua aliquando uidit
mūto r. nūm pratum floridū coptuz
nube p quā radij solares penetra
bant r. ita diabant dictos flores d
ego. in dio pūta r. be dispicēdū. i.
atōs splendentū aīaz. folgorati. i. il
luminati dīa. i. de sup ab alto dīangi
ardenti. i. dīa solis xpi r. dīa scēcia r
ueder pncipij de folgori q nō uidebā
aquo oriebatur ipi radij a simili cosi co
me gliochi mei uider gra prato dīfiori
couerto dombra. i. nubis araggio dīf
sole. de mei. i. dīscurat uel transeat
pūto. i. nitidus. p. fracta nube. i. p. m
bilum foratū ab ipō eodem radio Et
hic nota quo spatio ē. p. pūa ad p. p. sit
um. sic. n. in cū pōito. de prato flōito
autor uidebat radios solis illumina
tes flores r. tñ nō uidebat ipm solez
aquo ipi radij pcedebant. Ita nūc ui
debat radios uenientes sup aplos n
uidebat ipm xpm a quo ueniebat. et
sic uidebat illos radios uenietē sup
flores mediante nube ita nūc sub r
nube uidebat r. nō pūte radios et
in solis uenientes ad istos beatos.
Obeuigna hic autor cōmēdat gra
tiam saluatori xpi. qui exaltant r
se sursum ut relinqueret Autoi locū

et comelū uidendi r. uigine r. bōz.
dicit g. quasi gratificant. obenigna
uūta. i. clementia obemificētia sa
luatoris. dī si lūmpenti. i. ita sigulā
fulgore tuo ū iam dūm ē. su tēxalt
asti. i. sursum telenasti. p. l. aīgime
loco. id est ut donares r. concederes m
spatiū agliochi li. i. meis dēno erano
possenti. Et hic nota q autor iō hoc
figit. q. manus lūmē offuscāt mi
nus. Ita q p. p. sentia sine p. p. i. q. r. p. i.
auferet sibi potentia uidendi be
atam r. uigine r. aplos Aliqui tamē
referūt istud dūm ad beatrix. s. n
uideo quo litera patat talem i tell
ectum. **C**ome hic autor fca de
sēptione gñali de appaitiōe militier
scē nūc desēbit pmo r. pncipali dom
inam r. uigina illius regis r. dñi etē
in in cui gratia sub cui custodia r. ad
cūis pūtiū erat omē p. p. r. b. e. u. t.
dicit q singlis de nō iatio q fecerūt f
sup beatrix de ista dñā exalta fca r
querit cū oculo maiorem r. splendi
di oīe illaz lūcēnaz. dīe g. p. uata r
metaphora pma floz. il nome del b
el flore. i. iose de qua dūm ē sup ubi
beatrix dixit qui ce la rosa. i. q. aīe
Itam rosa antonomasice est pulce
rīma floz r. ista ē r. ugo r. uigini. r
dīe chio sempre in uoco ex singulā
te uotione. emane cīera q. nomen
beate uirginis in uocabat de sero cū
uēt ad quiescendū. r. de mane cū sū
geret delecto sic de beret facere omī
fidelis xpianus. mīstrinse lanimo. i.
restringit r. reduxit. qui erat pmo ua
gus ad uidendū gñalit totū prati flo
rum ad auisar lomagoz fuco. hoc ideo
dicit q bene ymaginabat q maio r
ardentior lux inter omēs esset p. p. oā
mane. tum q. p. p. portauit solem de
cui radijs omēs isti sps accēdebat. tñ
q. sola erāt ibi int istos cū aīa r. cor.
Ita q p. p. glā relucebat i ca. iō singu
laris r. pncipalius dūxit i tuum in
illam. **C**ome hic autor introduc

angelum gabrielem qui venit ab alto
ut eleuaret mariam que describit multi
plicat et primo quo ad habitum. et quo ad
etiam. et dicitur quod cum bene notasset quantitate
et qualitate illius lucerne descendit
angelus. ordina sic lumen et strue. Et una
facella. id est angelus ardens. formata i
chorio. id est huius forma circulari aquisa dico
rona. scilicet perentis illo et venit ad
mariam unde dicitur eciensela et gressi
in torio ad ella. Et hic nota quod auto
merito hoc fingit ut figurali ostendat. et
quod iste angelus qui inuitauit in carnatio
nem ubi exaltauit mariam super omnes
celos et collocauit ipsam uirginem filium eterni
patris. Et hoc dico fecit come il qua
le. id est quoniam qualitas lucis et quanto. id est
quantitas magnitudinis. dilatata stella
filii matris quia primo uocauerat rosam
nunc uocat stellam. est. id est stella matu
rina. propinquior et nobis soli et que plus
recipit de lumine. Unde apocalypsis dicit mul
lier amittit solem. et luna sub pedibus eius
et in capite eius corona stellarum. et u.
in digne ambo leui. id est oculos meos
id est intellectum et rationem. quod cum bene nota
isset excellentiam magnitudinis et lucis illius
uiuacissime stelle. et dicitur de laza. Unde
id est quod stella mane superat ibi omnes
alios fulgores aliarum lucernarum come
minse quia gressi. id est sic superant cetera in
ulceres in terra. ut dicitur quod ista superat
omnes sanctos in celo in gloria sicut in monte
superant eos in fide et utraque expositio loci
est quod uenit. Qualitatem hic autor dicit
bit dulcedine uocis illius angeli per con
parationem acotario. quod patet. dicit ergo
qualitatem melodia sona per uolce qui
guit. id est in modo nostro siue sit naturalis
siue artificialis epium tiralanima a se
quod anima multum gaudet melodia. et max
ime anima auctoris sic deum est sedo ca
purg. patet nibe de squarciata to
na quod in tonitruo nubes frangit. quia
ignis uolens erumpit ut deum est pa
ulo super per respectum ad melodia angeli.
Unde dicitur compati. id est per affectionem

assimilata al sonar di quella lyza. id est
angelus qui est arbiter celestis. Et dicitur
onice sic coronata il bel castro. id est ex quo
lyza cingebat pulchra maria qua uoca
t cephyrum. quod est de qual. id est cephyro
ileiel singafua. id est in gemat. uel celo
natura clarus quod ex aliquo alio lapide
scilicet. id est alio beato spiritu. **¶** **S**ono h
autor de septa dulcedine uocis. nunc d
sebit uerba ipsius angeli dicentis. **S**ono
sono amore angelico de gressi. id est cuncti
to. alta leticia. de spina del uentre. id est
procedit de corpore uirginis. et per hoc i
nuit quod maria est cum corpore in celo. s
sicut exisse dicitur in caplo de fuso al
bergo del nostro dicitur. qui uentre fuit
bitaculum christi qui est gaudium et desider
rium angelorum. Et succedit angelus
cunctis si morie ad mariam. egressa
toma supple tecum et circa te. quod d. con
tinuabo istum motum in cantu cum cantu.
ordina del cel. id est istius beate anime me
tre de figurat tuo figlio. id est christum que
mo statim sequens ut patebit Et
dicit etiam la spera suprema. id est non
nam uel celum impium. per di
id est diuiniorem et lucidiorum per che
glentire. quod tuus ingressus in suprema
speram augebit gloriam paradi
ergo pede glentire. id est per ingressum tu
um. quod nulla anima beata intravit usque
celestem gloriam cum tanta gloria. tante
uictorie sicuti azana. **¶** **C**osi hic
autor eludit in ista parte ostendens
quod tota curia resonabat laudibus
marie dicitur gressi acirculata melodia
id est angelus se circulat gressi et du
lce cantans si sigilaua. id est sic se for
mabat. Et dicit. et tunc glialti lun
mi. id est cetera anime beate lumine. id est
facea sonar il nome di maria coll
autoantes et significantes illud sic
per unum dicitur aue azana. alius a
aue a dant stella et ita de infinita la
udibus marie quas fecerunt multi sancti
viri. **¶** **C**orcal manto. ista est qua
ta et ultima pars generalis in qua auto

me. et noui in maturo et supplicio. ut
ergo quini siuue egore del thoro
rest paxoso pmo celestis glorie.
de saquisto piangerito nel exilio. di
babilon. i. in tras migratione babilon
de qualegit yere mie ultio caplo. et
libro quarto Regu. per quod qui tem
exiliu figurat designat pegrinatio
hui mundi. in q sumus exules. sic dr i
ore dne nre ad te clamam exules
et f. Et dic ouell lassio loro. q. d. u
dimisit aurum et acquisierunt the
saurum. q. s. licet dimiserunt terenas
dimitias et acquisierunt etnas. q. d.
paru piderunt et multu lucri fecerit
Et subdit ducem sine manscalcu
teus exercitu. s. petrum. ostue sic.
colui de tene lechiane dital glia. s.
petrus qui tenet clauces regni cele
stes. q. s. nullus pot intrare istud
regnu nisi p manus ecclie sce. cuius
petrus fuit petra. sup qua fundata
fuit. triupha quini di sua victoria
i. fuit glia uictorie. qua uicit adu
sanos in terra sub sumo i patore cu
sto vnde dicit sotto lalto filio didio
ali maria. Et dic econlanti quo r
ecol nouo coahio. i. cu ueteranis et
tironib. i. cu militia ueteris et noui
testamenti. ad quoz coahio nos per
ducit ipe impator xps Amen. *Et
ant xxij. i. q. p. uita bti. ad quam
uicidit p fides ipe i. e. uenit. Et*

Sotalitio electo alagran ce
na postq in supiori caplo
prime precedenti auto nre
descriptit uniuersalr sub figura triun
phalem milita sumi impatoris cui
custorem et ductore posuit petruz
pnacem apolz nre osequete ite
dit tractare de gradib. p quos pn
cipalissime possit ascendi ad super
num regnu in quo triuphat illa mi
lita sub xpo pnape et petro duce. i.
Et qz tres sunt gradus scripti. s.
fides. spes. karitas. io in isto psemi
caplo. xxij. introducit troy petru

fudamentum fidei. qui examinat et
ipm autoie de pma uirtute theol
ogica. s. fide. Et pns caplm bntu
pot diuidi in quatuor partes gnales
in pma quaz autor desebit orationes
beatricis ad collegiu aplor. in scda
beatus petrus ad fces beatricis exa
minat autoie de fide et articulis fi
dei. ibi et ella oluce. tercio petru
ptattat quedam dubia circa mate
riam fidei. ibi. madime. In quarta
et ultima inquit ab autore de mo
credulitatis eius circa deam fidem.
ibi. equel banum. Ad pnu ueniens
dico q. Autor desebit oronem beatri
cis ad collegiu aplor i qua primo
facit exordium ad captandam beni
uolentiam dicens. *osotalitio. i. o
sfortu aplor. Nam sotalis pprie
est socius in mensa. vnde dic electo
alagran cena. i. ad cenam dni in die
iouis sci et pseques ad cenam etena
del benedecto agnelo. s. xpi qui agni
imaculatus ymolatus est p salute
nra. Et dic ilqual uicibi si. i. tam
pfe. de lanostra uoglia ee sempre
plena. i. appetitus nre est semp sati
us. q. s. pascit sumo bono ultra q
nichil desiderari pot. uel qz fame au
alia indigentia ibi ee no pot. *Se
per hic beatrix captata beniuolent
ia apsona auditor. s. aplor. nre ca
ptat beniuolentia apsona dantis di
cens. sequesti plibi. i. pgustat di
quel de cate dala nostra mensa. s. d
cognitione diuinor que manat ad
trina apostolica. et dic prima de
morte lipresenua tempo. i. anteq
mors corporalis pcepit sibi temp.
ita qz tempus no sit amplius sum
sicut res pna desinit ee dni p se
ptione temporis. sedm leges ciuiles
io est oueniens trasumptio et dicit
pergratia di dio et expone si p qz
quia sine gratia diuina no posset
pregustare et reliquis mensis ue
lire. q. d. qz deus desit sibi gratia**

1. 8 clauibz ecclie.

1. 8 pscpha

ueniendi in uita ad istam curia ue
stram. **P**onete hic beatix facit
sua petitionem ad ipm collegiu ap
postolorum et petit ut petent auctores
aqua sui fontis dicens ponete me
te alafetione i mensa. s. qua h't si
endi de uocanna uia et dicit eroza
telo alquanto. i. iugate et p'stidi
te illum roze. qui exigit ad extigu
entiam eius sitim. Et subdit adeo
fimatione sue petitionis q' delecta
nt et possit hoc facere. dicens uoi
beuete sempre del fonte. i. de aqua
gre que deuiuat ab illo fonte ui
uo onde uenit quel dicit pensa. q'
et ipse de fiterat bibere de illo fon
te. **C**osi beatrice hic autor pon
it effeum petitionis beatris et coti
nuas dea dicendis dic. cosi beatri
ce supple dixit et petiuit. Et dicit
equale aie hiet. s. deor apolloz
si fero spera. i. circuli rotundi sop
fieri poli. q. d. asimili. sic illi circu
li qui sunt sup polum articu et an
tarticu in spera maiali. et b'n dicit
sopra fieri poli q' erant in octaua. s.
spera q' uoluitur sup duos pollos
firmos Et dicit fiammando. i. rad
ios emittendo uolte aguisa dicom
ete. i. ad modum stellaz cometar
um qui comete iacuit radios lon
gos ase. Ad cui' copionis intellig
entia est utendum quid sit come
ta et quo fiat et c. **E** come hic r
autor describit formam motus il
lam aiaz p' ynam opatione arti
ficialem nobilem. et b'c uiter dicit
q' mouebint siue moueri uidebun
tur. sicut circuli in horologio. q'
unus moueri uidet' uelocissimo.
alius minus alius minus et ita in
terior ita lente. q' no uidet' q' mo
ueni ita erat i istis et c. ordina sic
hiam. **E** quelle carole. i. ille aie r
beate. et est carola. p'prie uasculuz
argento munitu quo utunt' dne
ad reponendum coelestis. dancato

107
id est circulando et letando dila sua
ndetia. s. glie sue. differente me
te q' alia plus alia minus. misacie
ano extimar ueloxe elente. Et h
cosi come cerchi. figuran in tempore
conoli. i. in tempore horologiorum
sidel primo. s. interior. parte quieto
adi pon mente et no t' est. s. sicut
uidetur respectu alior. qui cicu uol
unt. elultimo de uoli. i. et extei
or uidet' uolare respectu interioris
Et hic nota q' sicut horologiu no
bilissimu in strumetu est mirabi
liter temperatum. ita q' p'p'ona
bilis pars correspondet parti. et pu
ctu pucto. cui una spera mouetur
uelocius altera. ita hic erat nobi
lissimu socialiu tempatissime ordi
natum ita q' una spera siue aia co
corditer conformabat' alteri et una
mouebat' uelocius. s. que lebat pl'
glie alia uo tardius q' lebat minu
glie et omes contentabant'. id bene
dixit xps ipis aplis contentantibus
de p'ncipatu et c. et sic uidet' quom
opitio horologii nobis representat et
ordine aploz hic se adinuoluunt
ium. Aliqui t'n intelligut hic qd
petrus stabat firmus in medio. et
alii mouebint in circuitu differet
ter qd est falsissimu. **D**iquella
hec est sedes pars qualis in qua au
tor introducit petrum p'ncipem ap
ostolor. qui examinat eu de fide.
et articulis fidei et primo apparet et
ipm adloquendu. Et fingit quod
ex ipso clarissimo oium eruit un
sintilla ignis. q' ter circuncinct et
beatrice cu cantu dulcissimo. dicit
ergo uidio usq' un foco. q. d. una
fauillam ardentis karitatis siue
radium clare lucis. diquella spera
chio notat dipiu chiaritia. quia u
petrus e preclarissimus aploz. et
dicit fideliter. s. in claritate glie de
nullo. s. focum in lasso dipiu chia
ritia. i. maioris karitatis et lumen

C. n. de petro aplo.

no sitatis quia nullus apostolorum at-
 tigit ad tantam felicitatem. sicut petrus
 Et tunc. hic autor describit actum et cantum
 illius anime ardentis et lucis dicens. Et
ille ignis si uolse tunc fieri intor no di
beatrice Ad honorem trinitatis de qua
 tractaturus erat ut statim patebit. uel i
 figura triplicis uirtutis diuine. super quod
 autor examinatus erat ut i fira dicit
 Et dicit cum un canto tanto diuino. i. diu-
 ino. quia super excedebat uires humanas.
 unde dicit. de lamia fantasia nomini
redire. i. redire non potest. nec reducere
 ad memoriam eius suauissimam dulcedi-
 nem que nihil humanum resonabat. Et
 subdit excusans se ad descriptionem huius
 in explicabilis melodie. pero lapena
salta. i. stilus transiit et transuolat. i.
 enon loquens. quia non possum. et reddit
 rationem sue impotentie per quamdam met-
 aphoram supram apictorem dicens quod
 ymaginatio nostra non est sufficiens ad
 hoc nec uelocitudo. unde dicit delinma
gine nostra. i. ymaginatio humana.
 non del parlar. i. nec uelocitudo. et e-
 color tropo uiuio. i. facit uel est tamquam co-
 lor ualde fulgurus. qui quod excecatur au-
 los intuentis a cotai piegle. i. inclina-
 tiones uel rugas. unde nota quod pictor
 quando uult representare plicaturas ue-
 stium in aliqua figura utitur colore
 non uiuio. sicut quod pictor non potest figuram
 re replicationes uestium colore ui-
 uio. Ita nec autor ymaginatioem suam
 uiuam non potest representare nec expli-
 care melodiam et armoniam illius can-
 tus. Et nota et quod est optima simili-
 tudo de pictore ad poetam. quod utque be-
 representare rem sub figura. ut alibi
 dictum est. Quanta hic autor ponit
 orationem petri ad beatricem. qui breuiter
 dicit se recessisse a collegio apostolorum et
 accessisse ad eam. uisa eius affectioem
 imensa unde dicit osanta soza mia
 et merito uocat eam sororem. quia ex o-
 rem per deo gratia petrus et sacra se-
 ptima. de si diuota ne prechi quod ut

iam premissum est beatrice rogauit et
 totalitum apostolorum supra. deuote. et ge-
 neraliter quod rogarent autorem aqua
 sui fontis unde dicit tu mi dislegte. i.
 sepeas et remoues da quella bella
 spera. i. a circulo fulgentissimorum apostolorum.
 quorum spera nulla est pulchrior nec glorio-
 sior inter speras beatorum dignum. et in
 istum est quod sicut familiariores fuerunt cri-
 sto in hac uita mortali. ita sunt ibi uicin-
 iores in illa uita eterna. et dicit petot
uo ardente affecto. i. per intensa affec-
 tionem Et hic nota quod autor fingit hic
 beatricem affectuosam et se affectuosum
 sum. ut paulo ante dixit. alaffetione
imensa quod maxime materia teologie ue-
 satum circa tres uirtutes de quibus hic
 tractandum. Possia hic autor descri-
 bit apparatum petri ad loquendum Et i
 hoc perpendere potes quod autor utitur hic
 ordine prepostero. quia posita oratione. post
 eius appellationem. dicit quod il fuoco be
nedecto. i. ille petrus totus ignitus
 amore diuino possia fermato. i. per
 illam trinitatem generationem factam. ducco
lo spiro. i. spiritum loquentem a lamia do-
 na. de fauello cos comio oretto. i. i
 super scripta forma. i. osanta soza et
 Et illa hic autor describit orationem
 responsuram beatricis ad petrum. i. qua
 facit exordium petitionis et consummationem
 dicit primo. et illa supple beatrice
 dixit ad captandam leniuolentiam
 oluce eterna del gran uiuio. i. petri qui
 fuit magnus princeps fidei christiane cui
 concessa est summa potestas ad domino unde
 dicit acui nostro signore lassio lec
chiam. i. a soluendi et contemnendi.
dei porto qui. i. quas ipse portauit i-
 teram. di questo gaudio uiuio. i. i
 istius eterne felicitatis et leti regni.
Genta hic beatrice facit suam peticio-
 nem et petit ut examinet autorem
 circa materiam fidei dicens tenta co
stui. i. istum poetam christianum qui petri-
 ce describit regnum uestrum dipunt
leui egnam. intor no dilafede quia

De poeta et pictore.

ipse magnus theologus respondebit et
ad omnia ita dicit. come triplac. et
p suatet sibi hoc p ipam fidem dicen
per laqual. i. uirtute cuius fidei tu
audiam super lomare. s. ficias pedibus
uelut p terram dnm ut dicit matthei x
xii. caplo 7 optima p suasio. quia ipse
ad arde fuit fundamentum fidei. Et pet
tit beatre q iquirat ab autore. si habet
illas. tres scas virtutes theologicas. s.
fidem spem 7 caritatem. vñ dicit et tenta
felli amabile. i. si hñt amorem caritati
et ben spem. id est habet bona spe. crede
i. si hñt rectam fidem. Et confirmat q pos
sit hoc facere dicens nō te occulto rō
clare manifestū per del uiso aliqui. i.
qz uides hoc in teo. tunc egue cosa dñpi
ta si uide. i. in quo deo tamq in speculo
omnia secreta cordū representat. ita qm
dñl latet. ul dic q confirmatio in apit i
felli ama. i. ista ē melior expositio quia
beatre nō petit apetro. q inquirat ab
autore de tribz virtutibz predictis s. sol
lum de fide. ut iam patuit 7 adhuc cla
rius patebit. si confirmat suā petitionem
qñ dicens bene potes tentare ipm dñre
q tu uides i eo quia omnia uidet 7 caritate
et spem 7 fidem autous. 7 tñc non debes
repetere illud ubi tenta. s. debes assu
ere sic. felli amabile et ben spem crede i.
nō te occulto 7 ē. hic respice liam corrup
tam. **¶** Ad hic beatre probat q speci
aliter hic sit tractandum de fide. ad
firmatam ipam rem. unde dicit benec
i. utile 7 necessariū dñlū arui. i. ad
ipm petm uel uerus alei. i. ad ipam fi
dem. parlar dilei agloria. i. ad ipam
exaltandam 7 ette cam. perde questo
regno. a facto aiui. per lanceace fete
i. quia estis fci in cole dei p fidem en
stianam sine qua est i possibde aliqñ
saluū fore. Et solert hic ad hñt lector
q autor laudabilr 7 prudēt noluit
hic tractare de fide. tum qz faciebat
ad suū tractatū. tum ut cōfirmaret in
uidiam emulor de tractor et errore
ignorantiū. qui non intelligentes fi

guntum modum loquendi poetice cal
lūnabant sepe dea sua. sicut ego ex
pertus sum i magnis ualentibz uiris.
qui aliquādo dixerūt m q pecto aut
or hereticus ē in eo q sñbit infem cā.
q aia desperatoz nō resumet carnez
et ē. **¶** Si comel hic autor ostēdit
quō se disponebat i mēte sua. quid i
respondere te lebat dum beatre face
ret suā ppositiōem p unā opatione. p
am 7 claram. unde dicit io marina
ua cosu. i. p munebam me tūque rasi
one. s. que faceret ad mām de q age
bat. mentire de la dicea. i. interm dñ
beatre p oraret ad petrum. per esset p
sto atal querēte. i. ut possem pmpre 7
expedite respondere petro petitorio de
fide. Et dicit catal professione. s. fidi
q oportet ēē le ne relibentū 7 pmedi
tatum quidebet disputare de fide nec
spitet. qz error i alia pfessione nō ē cā
tanti dampni 7 scandalī sic in fide. quā
autor bene uocat pfessionem. qz xpian
profiter illam qñ uenit ad batismū. sic
professione facit qui intrat religionē
Et hoc feci sicome illicialer sarma. i.
p munit se rōnibz. enon parla est eni
licellenus ul badilanus ille q sustin
questione 5 opponētes iō bene autor
utit isto uocabulo arma. armat eni
se in mēte sua rōnibz quibz excutiat 7
refellat tella ad uisatoz. i. argumēta
opponētū. fin del maestro propone la
questione. ille eni appellat agistē qui
tenet catenam 7 pponit qñez pñt co
ram doctōibz 7 scolātibz. 7 nō determin
at illam in illa disputatione. s. postea
alia uice. iō dicit per aprouarla non
per terminarla. Et hic nota quō opi
tio est cōgruens fco. Nam comperat
petrum ad agro. qui fuit tantus ma
gister fidei. se uero bacalano qui res
pondet ad armēta sibi fca. Et uide q
autor sepe fuerat expertus hñc actum
in se ipō dum disputaret parsius. di
lon hic autor ponit pman petitione
petri ad se 7 suam apparitione ad re

¶ Ad sit offiaū Bachalarij.

¶ Offm m agri.

Et uid sit pncipulus.

fuit frater tuus nō sanguine sed
amore sociali in apostolatu. tūc
dic de mise teo roma nelton filo
clarū enī est. quō petrus ⁊ paulus
p̄dicauit i iude ⁊ reduxerunt ml̄
tos ad uiam recte fidei. proqua rec
epūt martiriū sub nequissimo ner
rone. ne scripse. s. in eplā ad hebre
os caplo. xi. **F**ede hic autor tra
dit diffcēm fidei quā ponit beatū pa
ulus que talis est fides ē subā et
dicat ergo fede et substantia di cos
se sperate. et argometo dile nō par
uenti. i. non apparentiū. Et dic. eq̄
sta pare amē sua quiditate. i. diffi
nitio que datur p̄ substantialia. ē
enī quiditas essentia siue subā rei
que iō uocat quiditas. q̄ ad i rōga
tionē scām p̄ quid responde i n̄ d̄ s̄ia
rei. ⁊ diffinitio ē rō indicans qd ē
ē rei p̄ subālia. Et hic adūte quod
istud debet p̄cedere illam p̄ticularē
⁊ subdit ⁊ debet sic ordinā l̄rā. et
eguitatē fede et ⁊ **A**lorā hic pe
trus confirmat datam diffinitionē
fidei ⁊ petit expōitōē eius ab autō
rūte dic. alorā udi. s. ap̄tito. diue
ta mente senti. de fide. se bene intē
di. Ergo dic michi perdx. supple bea
tus paulus lanp̄se tra le substantie
ep̄otrali argometi. q. d. q̄ paulū po
suit i diffinitione fidei ista duo uoc
cabula subā ⁊ argumentū. **E**t iō
hic autor respondet p̄p̄tē peticiōi
Et p̄mo oñdit q̄ istud nomē subā
reponat i diffinitōē fidei. Et finalit̄
uult dicē qd eaq̄ apparent manifest
ta i celo sunt ita oculta i terra qd nō
possunt ab hōimib⁹ cognosci nisi p̄ cre
dulitatē. ⁊ hec est fides qd credimus
illud qd nō uidemus. ac si p̄sencialit̄
uidererem⁹. ⁊ sup̄ hōc fundamus no
stram spem. sperantes p̄ bona op̄a per
uenire ad uisionē eorū ⁊ participā
tionem eorū gl̄ie. Et ex hōc colligit̄
q̄ fides est substantia re⁹ sp̄ntu⁹
q̄ spes sup̄ fidem firmat ⁊ iustificat

sicut accitens sup substantia. nunc
exponere sic lram. Et 10 appso sup
le respondi le profunde cosse. s. ex
celso diuina. dxmilariscon. i. don
nant. qui. s. in celo lalo paruetia. i.
apparenciam. q. d. que ostendit se
hic apparenter oculanter. son si asco
se. i. oscura et in cogta. aglio di la
gu. i. in intellectibz mortaliu. dxles
er loz. s. profundoz diuinor uee. i.
est ibi interna in sola credentia. 7 n
scientia certa. Et dic so pza laqual.
s. credulitatem se ferma alta spene. 7
concludit. expro prentu intenciu. i. i
tencione di suba. Et subdit quare
argumetu ponat in tra diffinitione di
cens edaquesta crentia. i. apda cre
dulitate aconuene filogicare. i. forma
re fillos 7 argumeta nra. scncia auer
alra uista. i. sine alia probatione. l
temostratam rone. Et xcludit. expro
tene in tentia durgomento. q. d. rco
cum est apaulo q fides est argumet
tum no necessaria probatio. rez non
apparentiu oculis hoim. q si apparet
ent no accederemus ad ipas speran
das p fidem. si per probatione nalez 7
temostratam necessariam. 7 tuc fi
des no esset fides. Et hic ad clarior
intelligentia diffinitionis dicit 7 de
clarate est notandu. q sicut substa
cia susistit accitenti bz supotantes 7
sustines illa 7 no indiget alio sub
ecto. ita fides in edificatio spuali subst
inet totu edificiu supotans 7 sust
ines ipm no indigens alia ruitate.
q ipa est petra firma sup q sapiens
h edificauit sibi domu. i. deo bene di
cit q fides e suba rez spm. quia
est ca. p ea que spant in futuro i nob
substantier. 7 quodam facit illa i no
bis subsistere. p fidem naq fit. q bo
na futura quodam sunt p sentia. et
p cam uisibilia certo mo uident. p p
mu modum fides di suba rez spm
num p argumetu non apparentiu
est eni quedam certitudo i uisibiliu

109
Alora hic autor ondit quo petrus com
endat in telligere autoris circa diffini
tione fidei. dicens. alora udi. s. ap
si quatuor saquista qui per doctrina. i.
si qequo scit ul discit in terra p aq
sione seie. cu exercicio ul doctrina i
fuisse eosi in te so sicut tu i telligi di
ffinitione fidei. non glia nra loco in
gegno disophista. q. d. cet ita mai
festum 7 clarum q no oppotet uti
sophisticis argumentatioibz ad pro
batione eius. sophista. n. nrtur pbi
re qd uult argumetis apputabz no
existentibus. Et xcludit in hac parte
cosi spuo diquel amore acceto. q. d.
tale eloquy exiuit ab illo spu petri
ardentis amore diuino. Et dicit
in di se quon se laloga al pso dista o
moneta egra assai ben transcorfa. q.
dicat p ficio fidei. satis bene 7 breuit
est p structa i pncis nris. Et hic no
q autor methaphorice assimilat fide
pecunie coniate in auro. q bat oes
suas partes in liga pondere 7 conio
rebet naq moneta ce aprobata in
liga pondere 7 conio. Nota etiam q
pecunia fuit i uenta et d. **Ca. Adm**
sta e tercia pars gnalis. In qua petri
p tractat quedam dubia uel ponit i
quasdam alias peticiones circa m
fidei 7 pmo petit ab autore. sibi illa
in corde sicut i lingua. 7 breuit die.
desite cum est quid ipa sit 7 q tu
ualet. s. uolo scire si est apud te ta
canta 7 tam piosa ut tu pniciasti. i.
dicit ergo. **ma dumi sit lai.** s. hanc
monettam. i. fide ncla tua lora. i. i
aia tua clausam. Et otinuo sequiti
responsio autoris dicentis. **ondio**
supple respondi. si ce si lucta. sine
aliqua rubigine. est tonda. i. tam p
fca dx nulla mi sinforfa. i. nichil stat
m in dubio nel suo conio. i. in eius
fabrica. **Ap. c. llo** hic autor ponit
scdam peticionem petri. qui inquit
ab autore. unde habuerit ista fidem
unde dicit 7 ista peticio sub scripta

Ca. lre Sophista.

usciapicello. s. post pma petitione fac
tam. dilaluce profunda. s. petri delu
pientia. i. ubi prope me se pata ab alijs
questa carit gloria. s. intus fidei sopra
laqual ogni uirtu si fonda. 7 sine qua
nulla uirtus est uirtus onde tu uenire
s. in mente tua tamq in bursam. Et co
tinuo sequit responsio auctoris. dicet
oroio supple respondi la larga plora. i.
pluma. i. scia theologie dilospruto sa
cto. dicit diffusa. i. diffuse spm in sul
le uochie 7 in silenone cora. i. in cari
ueteris et noui testameti. ce silogifi
mo. i. argumetu. de lama cohuusa a
cuta mente. i. qui elusit eam michi
q. d. aucto hui hanc ab infusione spm
sci. qui p profetas ueteris testameti a
nunciant in carnatione morte 7 reser
tione. de uide p septimas noui testam
eti ostendentes opm annuntata 7 pre
dicta p dcos. pphs. sicut apparet i enas
gelys eplis pauli actibz aplor. Et of
atco accute celusit michi si denuso de
lla. qm amostatio mupare otusa. q.
d. omis clara probatio uidet in obse
ura respectu probationis sacre septu
re. ¶ **U**o uide hic aucto ponit alia peti
tione petri qui petit quo scis tu qd
illud q septum est in ueteri 7 nouo te
stameto fuerit i fassum aspū scō. dic g.
lanti dū el nouella ppositio. i. ueti
et noui testameti. de cosu te cohuu
de. sic tu dixisti. s. q sint uoces spūs
sci. per de laitu per diuina fauella. 7
forte. n. ista fuerunt flō ficta uel sōm
ata ab hoimibz. Et continuo respon
det aucto. et breuiter dicit q mira
cula fca p xpm postea p aplos 7 ali
os scōs faciunt sibi probationem. qd
aspū scō. pesserit que septa sunt. vñ
dicit. Et io supple respondi la proua
del uer m dicitur. i. probatio que
appert in rēitate. son lo pere seg
uite. i. miracula sup naturalia. ad
natura nō scaldasfiro mai nebate
in uide. q. nūq fabucata a natura
q nā nū opata fuit in eis. nūquā

em natura potuit opm tantū q fusi
taret mortuum 7 facere alia q fca sūt
sub noie xpi. ¶ **R**isposto hic aucto po
nit aliam petitionem petri qui petit. i.
vnde pronemiat sibi illa certitudo qd
illa miracula fuerit sic dicit. risposto
fomi. s. apetro di chita sicura. i. certio
rat te. de quell ope. s. miraculosa. fu
oiser quel medesimo. de uol prouar
fi. i. illud uerū qd dicunt se pte. Et
dicit ne alit illi quia. i. an alijs q
firmat hoc tibi. ¶ **S**el mondo hic aucto
respondit petitioni fca 7 breuiter uidet
arguere sic. uel illa fuerit miracula uel
nō. nā sequit q pcessit ab illo qui est
creator nature. si fuerit hō ppositi
fimo 7 omis infideles sine signis solu
per ūba p dicantium. crediderūt et ac
cepit baptismū 7 nouā fidem. istud ē
unum tam excessum miraculū q ce
tera miracula q scbūtū nō sūt de te
tum partibz una. dicit g. dūlio sel
mundo si uolse al cristianesimo. si p
qz quia totus mundus te parte aspar
tem q ūit se ad xpianā fidem. se acia
miraculi. questo uno. i. istud solum
miraculum etale. i. tam excellēs de
glialti. s. miracula nō sono ilcentes
mo. i. centesima pars. Et pbat dūm
sūū. per exemplū ipus petri 7 breuiter
uult dicere q tu scē petre nō induxi
sti hoīes ad credendam nouā fidem
p muncia monetam ul similia blan
dimēta. qz eius pauper piscatō dic g.
dctū i tūsti ponero ediquino. in cāpo
i. in iudum. 7 inter hoīes. a semina
labona pianta. i. fidem catholicā. de
fuo qia uite. i. fructuosa et ora efa
cta primo. i. spinosa sterilis 7 infue
tuosa. Et hic nota lector q aliqui sol
lent hic obicere nōne simile miracu
lum fecit machometus qui tot nati
ones credentes istam fidem ad se tū
xit respondendo q nō qz l3 traxent. i.
magna partē gentiū tū nō meliore
ymo uiliorē seduxit que seuita ē
uoluptates eius. vñ ultra rationē

C. n. v. machometo

sacre scripture ⁊ ea que didici apertu
 tibz meis solco ita me ipm arguēt
 sic nullaz unq̄ repen nationē ita bā
 bām q̄ inueneret oīo sine religione. m̄
 ulterius omīs natio t̄p̄r nō tenet. u-
 nam certibz sectis. s. hebreā. saraceni
 cal. xp̄iana ⁊ c. et fidiā nō ne miracu
 la fiebant olim sic p̄ dābelle eribz
 et vespasiano ⁊ mltis de quibz Valen
 us tractatū facit. ¶ **Finito** hic autor
 describit gaudium quod secutū est. ⁊
 ad hec v̄ba ⁊ dīc q̄ tota illa enia bea
 torū cepit canere te deum laudamus
 dīc gō finito questo alta corte sancta
 .i. tota illa turba scōz in sono p̄r lespe
 re. .i. p̄ sectas diūsar sperar q̄ omēs
 erant aḡgate in illam actanā speraz
 sic iam putuit sup̄ caplō. vno dio la
 udāpo et dīat nēla melode de la su
 ficanta. .i. cū sūma dulcedine cantus
 que nō pōt hic manifestari. vnde au
 tor iam sepe excusauit se ad des̄ptione
 hui⁹ altissimi cantus. ¶ **Equel lu**
 rone. ¶ Ista est quarta ⁊ ultima pars
 generalis. in qua autor des̄bit mo
 dum sue credulitatis in particulari ⁊
 p̄mo cōtinuās dēa dicendis oñdit qu
 o modo petrus aplāuīt sūa credulita
 tem explicatam in uniuersali. vñ dīcit
equel baron. s. petrus qui est potens i
regno dei. de examinando si dīzamo
in itamo. s. p̄tot petitiones sibi grata
tim scās grā tracto mauea. s. sūa sū p
artorem fidei. de apressauano alulti
me fronte. .i. finalibz petitionibz circa
fidei. recominācio supple dīcīe michi.
la grātia de donea. .i. beatrix grā dei u
en q̄ dominat̄ conlatua mente. la
boa taperse infino aqui come ap̄ue
si donea. q. d. .i. theologia qua tua me
ns est imbuta bene docuit te hucus
que q̄no responden uult ⁊ debet des̄de
si dīo aprouo ciote fon emerse. .i. qe
quid exiuit ex ore tuo in responsion
ibus factis p̄te. Et surdit aliā ul
tima petitionem que h̄t duo mebra
vñū est. quid credit in particulari. ⁊

Aliud ē in hoc ostulit se sue credulitati. dicit ergo. ma oī cōuen spiermer. i. nūc restat expmēdū pte quel dx i credi. et onde illud quod credis. se offerse ala credentia tua. q. d. quid fecit te credere illud. ¶ Santo hic autor responsurus petiaoni bī mēbu petri. pmo p suatens repetit clarius et ām petiaōne. dīc g^o ad captādā beī uolentia io comicia supple diare. o santo prore. i. opetie pme pā u esprito. s. sancte 7 beate. dxuedi. s. p sentalit 7 certe cio dx credisti. s. futu nū 7 mētū p fite m. quod plauit euen tus rei. sī dx uincisti uer lo sepolcro pui gionem pedi. s. tpr resurrectionis. Nam scēbī ultio caplō. q. cū mulierē uenissent ad monumētū. S; est hic so lertex ad utendū. q. autor nū expfse dicere flm nā nō est ueni q petrus in cerit 7 uimores pedes ī ī sus se pulcrū 7 mo 7 ohanes uimor scūit 7 puenit cū. Ad hē respōdent aliqui. q. pet rus senex etate p martiriū quod spon te recepit uicit homīes uimores et robustos i carne. sī debiliores i fide i credulitate resurrectionis xpi. sī ista nō uiter m intento līe iō dicendū ē et melius q petrus senex uicit pe des 7 ohanes uimores p fide. quia. sī 7 ohanes cōpē cū ens nō fuit tā cito ad se pulcrū cū pete q petrus no 7 pueniret cū ius cū mente. credens ipm refectioē. dicit g^o. tu no id io manifesti la forma qui del prompto cirder mio 7 hē pma purs petiaōis et andō dxedisti lacasion diluy. i. illi us mei credere. 7 hē est sadā petia onis. ¶ Et iō hic autor ponit sua responsioē ad utraq; partē 7 p mo respondet ad p mū. s. de forma credē di. dicens. et iō rispondo cū bō co 7 fitentia 7 cō saentia. chō credo i un dio solo. s. sine plunialitate et etēno. s. sine pncipio sine fine. dx tutto ci el moue suo amore nō de necessitate ipē dico nō moto. neq; mobilis. Et

dicat con amore et conditio. tamq̃
amatum et desideratum. ¶ Et al hic
autor respondet scđe parti peticiōis
assignas cām que mouet eum ad
tale credere. vnde dicit. et ideo opū
proue phisici et methaphisici. i. na
turales. et diuinas. atal credere. m
alauenta de quice proue. s. ateo. i.
dalu ande. i. dat m etiā. per moise
qui sc̃psit libru genesis et incepit i
p̃ncipio cāuit deus celum et terram.
et fuit p̃p̃ta q̃uis sc̃psit p̃tenta. q̃
manifestant que ignota erāt. per
p̃pheti. sicut ysaia. yere mia dani
elem ezechielem et alios qui p̃dixe
rūt futura. quoz aliqui intellexe
rūt que sc̃psit aliqui nō. eper p
salu. i. p̃ dicit qui fecit psalmos.
tequiquagita. i. et anthonomasi
ce uocat p̃p̃ta. per leuangelio. q̃
quatuō euāgēste sc̃psit que uide
rant uel nouerūt de xpo inspirate
spū scō. eper uoi. s. p̃te petrum ja
cobū et alij de seneste. p̃i de lade
te spirito. i. spūs sc̃is qui in cēdit
et uuit corda amore diuino in fec
alim. i. fecit uos scōs. et bene dicit
q̃ ante in fusione spūs sc̃i. Apli ni
hil sc̃psit tamquā rudes et igni
literay. ¶ Eredo hic autor reuer
titū ad p̃mū mebru peticiōis. et q̃
dixerat se credere i unū deū solū
id nūc addit q̃ credit illū deū u
num et trinu. vñ dicit. credo in
tre persone. equeste credo una ef
fencia. s. cē idem in substantia. Et
dicit si una est trina de se offeio. i.
que patit̃ a cōgiūto. i. simul i uicē
sono. i. sunt. et este pro est. i. in
singulan et plurali. q. d. quod ist
ud uerbu sunt et istud ūbum est
p̃dicat de diuinitate et trinitate.
ita q̃ ē uerū dicere deus est una
subā in tribz p̃sonis et tres p̃sonē in
una substantia. in deo et tres perso
ne sunt unus deus et c. ¶ Dilap
fonda hic autor ostendit q̃ euāgelia

docent eum sc̃ps illud quod ip̃e s
scribit de trinitate. constat sic in
teram. leuangelica doctrina p̃mū
uolte. s. in multis locis et capitulis in
sugilla lamete. i. instruunt et for
mant aum meū. q. d. euāgelia sē
mei magni. dila p̃fonda conditio
diuina. s. de trinitate et unitate. d
io toto mo. s. in proxime p̃cedenti
tō. Et subdit q̃ hinc fit p̃ncipiū
sui credere dicens questo e il p̃m
cipio questee la familla. dē si dila
ta p̃i in fāma muae. i. inflammat
metem meā et dicit esintilla ime
come stella in celo. sicut. n. stella i
celo lucet sibi alijs ita simila fidi
lucet i metem auctoris sibi et alijs.
Et hic nota q̃ autor p̃ id quod di
xit de trinitate et unitate excludit
si dem hebreoz et samaritanorum
que excludit ip̃m trinitatem. n. i.
dicas lector sicut quidam faciunt
sequētes Amicena q̃ om̃is fide sit
bona et suanda. Nam h̃ unicuique
sua uideat̃ bona tñ una sola fatū
est bona. vnde Saladinus. i. Ad
p̃positū g̃ h̃ ois annulus uidet̃ u
rus et habet̃ carus tñ unus solu
erit uerus et bonus. ¶ Comel h̃
autor eludens ultimo describit
gratulationē letam q̃ fecit sibi
petrus p̃ unā opationē domesti
cam et clarā. construe sic literā.
2 apostolico lume. i. scūs petrus
al cui comando io auca detto. i. lo
cutus fueram de fide. me an se
tre uolte. s. circūgittando se circa
me cantando. si comio taqui. i. sta
tū cū feci finē responsioni. si nel
dix li p̃iaqui. i. in tantū pla cui sibi
p̃mpte relate loquedo de fide. et
h̃c fecit cōsi comel signor dāscol
ta quel dei piace q̃ de audit bō et
leta noua diuiniabracia il suo. s. nū
tū gratulante. i. applaude plano
uella rosto d̃r̃si tace. i. q̃ cito finit
narratiōz suā siue am basiatāz.

Cant. vii. que tractat de sedā vir.
aut. de. s. de. 8. p. 12

Smai contigua del poema
facit. post quam in preced
enti caplo autor n̄r tracta
uit & determinavit de p̄ma virtute
theologica. s. fide. nūc p̄sequetur isto
xxx. caplo tractat & determinat de 2.
que appellat spes. et p̄sens capl̄ p̄t
breviter dūto in quatuor partē ge
nerales i quaz p̄ma introducit bea
tum Jacobum examinatur ip̄m de
spe. in sedā Jacobus facit sibi tres peti
tiones circa virtutem spei. quarum
una beatus soluit & autor respondit
ad alias duas ibi. videndo i terciar
Jacobus inquit ab autore vñ ne
mat sibi hec virtus ibi mentre io
in quarta & ultima introducit sc̄m
ap̄m J̄obane examinatur cū dēcia
virtute. s. karitate ibi possit tractare
Ad p̄mū ḡ dico q̄ in p̄ma parte au
tor introducit Jacobum ap̄m q̄ est
examinatus cū de spe. s. p̄mo quia
tractaturus ē de spe continuas se tra
git aliquid de sua spe Et hūc i sūma
tin vult dicere q̄ sperat. p̄manēā
tionē sui p̄ematis reūti florentiam
et ibi recipere lauream coronam. cō
stare & exponere sic hūm. s. go dūto
ritornio. s. in patria p̄cta. omai cō
altravice. s. h̄elatu. s. maturiori et
sapientiori cō alio uello. i. lana l'
lanca ueste. q̄ d. q̄ exiit florentiam
exiit p̄uice iuuenili & habitu iuue
nili sup̄to & uano. nūc autem fēsi
senex & sapiēs redibo cū alia laquila
& alio habitu uel p̄ alia lana q̄ redi
bit canus p̄ etatem adūsitatem &
laborem. Et dicit ep̄mtero il cap
llo. i. cōuentū p̄emē. s. laureationē
in sul fonte. i. in sc̄o J̄obane ubi est
fons latifmalis florentie. Et hūc nō
q̄ autor ardentē desiderabat lau
reā coronā. & q̄uis ubiq̄ posset re
cipere tñ & ḡ. Et hoc dico faciam se
mai contigua del poema. i. p̄fēs

opus poeticum. poema. n. appellatur
totum thema poeticum. sicut yllias
homen. & eneyd. & gili. sacro. i. sacra
tū diuinū ul' q̄ de sacra theologia tra
ctat. Et dicit al qual ap̄sto manno
ecielo eterra. i. sc̄ia diuina & humana
vel dic celum in q̄tā tractant de
celestibz eterra in q̄tā tractant d
terrenis. ul' dicendum ē & melius. q̄
p celum autor i tēlligit grām dei in flu
entia celi. que fecit autorem habilem
ad habitū sc̄ie. sicut ip̄e met testat in
fēmi caplo. ibi uēgiendo il ciel & purg
caplo ibi non puz per op̄a dilectōe u
magne. & p̄tadi caplo. ubi loquitur
de signo gēinoz q̄ fuit cūis asēndēs
& i plimū alijs locis & caplis. p̄tēz
uō intelligit hūanū studiū & exercitiū
vigiliā & laborem tā ai q̄ cōpōis
dicit si dē ma fēo per mōlti annū ma
cio. q̄ ad hoc poema compilandū mul
tū uigilauit & ieiunauit sicut pulc
tatum est purgatori caplo. ubi in
uocans musas dicit o sacro sancte
uerq̄m se fame fēdo euēglic may
per uoi sōffer si. nec mirēis lector si
autor diu laborauit & si labore macer
uit in hoc op̄e altissimo cōponēdo. q̄
in simile accidit in ip̄o exponēdo.
Vinea laenitēta. s. cōmū & p̄tēneo
ram meoz. chemisem fuoz. i. me ex
cludit i exilium del lē ouile. i. pulc
antatis florentie ouio dōm agnlo
i. iuuenis p̄uoz & i nocens. & fūat i
metaphoram q̄. n. uocauerat floxē
tiam ouile quod est stabulum ou
um iō uocat se agnūm. & dicit nemi
co. s. p̄ bene op̄m ut sc̄ptū est sup
caplo. hū p̄uadiū aulupi. i. florenti
noz rapinam & nēc autor uocat ex
lupos p̄uā caplo & bñ dicit aulupi.
q̄ lupi naturalr in fidiānt agnū. &
ita p̄uā bonis q̄ sūt sibi dissimil
lūm in omibz p̄tēz in figura cor
porali. & dicit del tūno gūcia. q̄.
s. tenent cam i discēntione ciuili
que est p̄ior omi pugna extēiori.

*Quintus uocatur florentinus
lupus & se & alius
bonos uocatur agnus*

Et hic nota q̄ autor dicit dubitatur
se maius tunc q̄ de rei ueritate nū
q̄ potuit reuerenti oportebat. n. s̄m. i.
morem patris ul' q̄ reducere p̄ resō
matione r̄c. q̄ nota r̄ q̄ aliquis teti
git de spe non tñ in q̄tum ē virtus te
ologica. q̄ spes mltos fouet r̄ maxie
exules qui sūt extra domū. qui sic
ea caderent i misabilem uitam. vñ
sepe in crudelem desolatione. Nota r̄
q̄ in hac parte autor ostendit nobilit
atem sui studij. malignitatem suorum
cuniorum sua innocentia r̄ intentionem
obtinendi laureā coronā. ¶ **P**ero.
hic autor assignat cam q̄ potuit ele
gerit deum locum baptismalem sue
laureationi q̄ alique alii. dices pe
ro chio intui quini. s. in fonte bap
tismali i tra deum ouile. n. la fete. s.
katolica de fa conte. i. familiares la
nime adio. q̄ sicut fēus sū. ibi x̄p̄ia
nus ep̄i petro. s. apls i celo sū. in quo
la fente q̄ circumgūant se circa u
ipm ut patuit i p̄cedenti caplo. per lei
s. p̄ ipm fidem. sup qua examināt
ipm. r̄ examinātūz licenciant itaq̄
nūc ultimo expectabat cōuētari. r̄
hic nota q̄ autor optabat accipere
scdm nomen p̄ete ubi p̄mo recepat
p̄mū. r̄c. s. non potuit ad optatum
finē p̄tingere. sicut patuit plene p̄c
i fermi in expone sonij materni. Et
hic nota. q̄ laurea nō facit poetaz s̄
ē signū p̄etice acquiſite r̄c. iō me
ritissime autor n̄r semp et ubiq̄ est
uocandus poeta. vñ in clitis poe
ta. ¶ **I**ndi hic poeta dantes i trodu
cit secundū aplm. s. iacobum u exa
minet autorem de scdā virtute. s. sp̄
vnde dicit in lūme. s. iacobus maior
qui dēus ē filius zedei r̄ fuit plen
virtute sp̄ei. ut patebit statim simo
sse indi. di quella spera. s. de collegio
uel circulo aplor̄ uerso noi. s. beat
cem r̄ autorem. r̄ dicit unde uscī lap
mutia. i. de qua spera p̄mo exierat i
petrus qui fuit p̄nceps p̄mū aplor̄

in p̄mutua ecclia. vnde dicit de laſſio
x̄p̄o di uicarij sui. s. pontificum r̄ pa
stor. ¶ **E**lamia hic autor ostendit
quō beatr̄ notificauit sibi quiseet
ille beatū dicens. elamia donna piena
dilectia. p̄ sp̄em q̄ facit aum letiz
promittens sibi eterna leticia in uia.
q̄ i patria nō erat amplius spes neq̄
fides. n̄dusse. ut faceret me attēti
mura mura. s. istū ueniente eccolli
zone. s. iacobum aq̄ue habet mag
deuotio in terra vnde dicit per cin
lagui siuisita gallicia. est enī galli
tia prouicia hispanie in extremo oc
cidentis i cui p̄finio est basilica iacob
apli. q̄ fuit fundata ul' totata. p̄ ha
rolum magnū. in qua quidem p̄uin
cia est gens satis barbara r̄ bestialis
i ter x̄p̄ianos. dēa est aut gallitia uel
gallatia r̄c. ¶ **S**icome hic autor de
scribit letam gratulationē q̄ fecit i
petrus cū iacobo. p̄ vñā opationē cla
ram r̄ p̄pam que de se patet. s̄tue sic
hram cōsi uideo lūy. s. iacobuz ma
gnū p̄ncipē r̄ gloriosū esset acol
to. i. acceptum et receptum. d̄alalt
ro grande p̄ncipē glorioso. s. petro la
uando il cibo de laſu si prande. r̄st
gram dei de qua ibi uiuit aſili. sico
me il columbo supple recipit quando
supone p̄ſſo al compagno. elun p̄ande
i. exprimit lafferione alaltro. quato
emozmorato. Et sic uide quō est de
bita opatio de columbis ad apls. qui
fuerunt p̄mū r̄ simplices ut columbe
r̄ sic unus ondit alteri tacito mūmū
re esca qua pascūt ita uñ sumisso co
loquio. cibum quo ibi pascūt. Et su
bdit autor q̄ post gratulationē h̄mēz
scām utq̄ quieuit r̄ firmavit se cor
ram eo dicens. maciaschumo taciti
saffisse corā me. ignito si de uicea i
il mio uolto. i. tam ardens r̄ lucēs
q̄ oculus meus sustinere nō potiat.
¶ **R**itendo. Ista est scdā pars gūalis
in qua iacobus ad p̄ces beatr̄ exa
minat Autorem de virtute sp̄ei. r̄ fac

¶ **gallia**
¶ **p̄mū**

¶ **Laurea** nō facit poetā
s̄c. ē signū p̄etice acquiſite r̄c.

¶ **iacobus maior** fili zedei.

tres peticiones. Ad quarum una respon-
det beatus pmo autor ponit oratione
beatus ad Jacobum. que pmo fa-
cit exordium de in peticione. scio co-
firmatione. Unde dicit et beatrix ri-
tendo. i. exultans disse. illi Jacobo. i.
loria. i. tunc. o melita uita. i. glorio-
sa aia. per cuius largitatem. i. ampliat
largitas ul' amplitudo largitatis di-
lanostia basilica. i. ecclesie triumphati-
s. pmo dicit si seipsum ubi in tua epla
dixisti omne datum optimum. et illa
illa rem datorum diligit deus. fan-
sonar lassene in questa altecia.
Et subdit confirmans suam peti-
cionem qd possit et debeat hoc facere
dicens. tu l'as. uel t'as. de tante
uolte la figura. quante p' se in se i
p'm daretur altre. in esatu uult. o
iccie qd qm xps o'ndit maiore fami-
liantatem. tribus aplis. s. petro Jacobo
et Johanni. p' ipos tres figurabit tres
virtutes. s. fidem p' petrum spem p'
Jacobum et karitatem p' Johannem
si g' tu Jacobo figurat spem b'n seque-
q' possis et debeat de ea tractare. et po-
etamisti xpianu examinare q'at
iste. 3. virtutes figurat p' istos tres
aplos de mostatum est p' uig cap.
2. Cui hic autor post exortationes
Jacobi ad se dicentis leua latesta
i. speculationes tua. csa de in sicu
hoc die q' erat terefaus n'mio sple-
dore reor aplor. et assignat cam q'
oporteat hoc facere. dicens de cio
de uen quasi. i. in celu. vel mortal
muto de quo tu nunc uenis conuic-
de si maturi. i. se disponet et habi-
litet amoniti inagi. i. in dijs flam-
mantibz splendor n'or. et dicit aq'
lancit ista exortacione dices. q' sto
conforto in uene dal fco sicundo. i.
abato Jacobo q' sedo uenerat post
petru. Et subdit sua obedientiam
dicens ondio leua gliach. i. itell
ectualis amoniti. i. ad illos scos
exaltos. s. Petrum et Jacobum.

12
dicit de gl' in curuatio pua coltroppo
pondo. qd. i. dei apli nimietate ardoris et
splendoris grauauerit oculos autoris.
et inclinauerit sic deum e paulo ante
Poi de hic autor o'ndit quo Jacobus
processit ad examinationem eius et p'
ponit cui exordium de in peticione.
dicit q' Jacobus p' suatens autori poi-
de lonostro imperatore. s. deus quid
lus semp et ubiq' regnat uol de tu ta
fronti per gratia. i. dedit tibi ex gra-
singlan q' te p'sentes et loquans fatie
ad fatie cori sui conti. i. suis familiari-
bus et scis et dicit. nelanla pin secre-
ta. i. curia celesti. q' est locus secreti-
or ipius impatoris cu. n. deus sit ubi
que in statu loci al nozem quo os-
tenderet se p'templandum spiritibz
anglicis et beatis et die anclamo-
te. i. ad huc uicinus icane. Et recti-
it roneu hui' q' de xesse autori di-
cens si de xforti. i. p' suatens dicio
lassene. de la qui bene in amora. i.
que in terra accendit aium amoe ne-
ri boni. in te et in altum. i. ad salutem
tui et alior. ueduto iluer diq'
ita corte. i. cogta summa felicitate et
i hoc notat causaz finalem hui' op'is
Diquel hic Jacobus fac sua peticio-
nem autori. et petit tna. s. quid e spes
et quo ista uirtus est in eo. et in uen-
it ad en. dicit g' diquel de lace. i. r-
da diffinitione spei. dico me lamere
tua sin fira. i. quo floret et uirret
spe. Nam spes sepe figurat p' uir-
redinem. Unde p' uig caplo. mentie
de la speranza afior del uerte. et alibi
sepe. Et di unde ati uenene. i. causa
tue spei. Et exprimit auto quis fu-
ent istor ubor. dicens. il siconto lu-
me. s. Jacobus luminosus. sequi
cosi ancora. i. iter petiuit amie sic
deum est qd iam Jacobus locuti est
bis autori. pmo qm dixit sup. leu-
a latesta et nunc scilano. **E**lla
hic autor o'ndit quo beatus ad to-
llentia inanem gl'am assumit res

sponsione, pautoe. pueniens eum et
respondet scdo mebro. s. quo spes flo
ret i meite auctoris dicit g. Equella
pia. s. beatix de guto le penne dle
mie ale. s. intellectui r idnem. qdosi
alte uolo. i. ad ascensum paradisi. i.
in puenie ala nsposta cosu. i. sub
hac forma sub septa lachiesu milit
ante. i. conggatio fide lium que e in
isto muto. non a alcum figlolo. ite
st alque fidelem xpianu conpiu
sperancia. hoc io dicit qz ecclia uni
cuqz xpiano pponit equalit. spem fu
tur glie. ul qz quilibet xpianus no
plus debet sperare qz aliis. qz com
iteret r actatia. Et dic come scpto
nel sol. dicit Aliqui. i. in sacra sep
tura. s. dic r melius. sicut est man
ifestum indeo in quo omia uident
qd declarat cu dicit. de magna tut
to nostro stollo. i. qui illuminat totuz
exercitu istu triumphalem sic septum
est sup caplo. xxuy. hui paradisi.
Pero hic beatix probat deum suu
p effectum. r breuiter dicit. qz p spem
qz e ita radicata i mente eius erga
deum est sibi recedere a terra uiti
osa r uenire in terra scam ad uiden
du ipm ad referenda noua xpiani.
r est iste aduictus ante morte. di
cit g. pero glie reduto. s. adeo. de
negna regitto que i pte tat tene
bra ul angustia uel tribulatio. qu
alis e uia peccatoru i ierlm que i ter
ptat uisio pacis Et hic nota qz ierlm
capit mltis modis. aliqn ystorice r
q. Et dicit per ueder. s. illud quod i
sperat. s. gliam paradisi qz est i istie
clesti yrlm. anca dcl militat. i. uita
ista temporalis qz e in continua pugna
lisa pscpto. i. pcepit r ppiatu
sibi p mortem. Qialti hic beatix
relinquit auctori responsione ada
lia duo pucta. r tangit qz petita i
sint. r quae auctor possit facile resp
ondere. dic g lassio. i. ego dimitto si
bi hialti dui pucti. s. pimum r tertiuz

de son di mandati. s. at. Jacobo ab
ipso auctore. no per sapiet. ma per dicit
in pnti. i. referat muto. quanto
questa uirtu. s. spei tre uel cee im
placere. i. placet tibi uel celesti aucte
Et dic de noliseran forti ne teriac
tantia. i. gloriacione. sic supple si
diceret. se habere spem. Et si ob
icis hic qz auctor iam p m sit sibi se
pe sup gliam paradisi. respondet qz
auctor prudet fecit aliud hoc dicit
r ita hic facit beatricem hoc dicit. Et
io dic et cili acio r sponda. elagr
atia didio p qz tantu ascendit. cio
li conporti. i. p mutat r cedat.
Come. Ista est tercia pars gualy in
qua Jacobu inquit ab auctore r n
ueniat sibi hoc uirtus r n hic auctor
respondet ad pmiu puctu r pmo tan
git sua pmpitacione in respondendo p
opatione clara r piam dicens ego dan
tes come discente. i. tamqz discipulus
de siconda auctore. itest sequu r resp
ondet prompto elibente. i. uoluntari
us. in quel de glie experto. i. ieo qz
nouit p sciam qz expientia facit dicit
per de la sua bonta si disa siconda. i. u
eius sufficiencia ppalet. **Disio spene**
ce un attender certo dila gloria fut
ura. ilqual gratia diuina e pcedente
merto produce. Et ad i telligentiam
clare ista lram e sciendum qz ista dif
initio fidei ponit amagis suaz sub
ista forma. spes est certa expectato
future glie puenies ex diuina gra et
pcedentibz meritis. **¶** Damolte hic
auctor respondet ad terciu puctum
petitionis. s. unde spes ueniat ad eu
Et dic questa luce. i. clara uirtus r
spei. que quodam facit in uisibilia
rtate. in uen damolte ite lre. i. au
ultis doctozibz quos auctor figurauit
i stellis sicut ostensu est caplo hui
paradisi sic. n. stelle dant influetia
in copora boium. ita asimili illustr
es auct doctozu. dant uirtutem r lu
me in aias eoz. informato bonis

(Egyptus inuope
Zanebra. p
angustia r
tribulatio.)

(sectem aut inuope
uio pacis.)

(N. quid sit
Espe.)

(dispo Espe
bz. az. inuope)

doctrinis opibus et sanctis factibus. Et dicit quod unus primus principaliter in spiritu
uit uirtutem eius ista uirtutem di
cens. maqueri. s. dauid. lausillo. i.
nel mio cor pua. de fo sumo cantor
rel sumo duce. quod dauid fuit summus
propheta dei. qui est summus dux exercituum
triumphantis. Et subdit ubi et quomodo
dauid in stillauit ianiam eius istam
spem. dicens ille summus cantor dicit
nela sua theodia. i. psalmodia. colo
de sanno il nome tuo. sperano inte
bre. n. dicit dauid psalmo octauo. q. i.
capit confitebor tibi dñe. ubi dicit sp
erent ite qui nouit nom tuu quon
am no derelinquisti queretes. Et dicit
et chinolla supple speret. selli ac late
re mia tui hic autor ondit quomodo
ipse iacobus etia instillauerit spe
in animu eius dices tu. s. beate apl
ustilasti collo stillar suo. s. aidaui
id po nella epistola. i. in tua epla
canonica caplo primo. ubi dicit.
beatus uir qui fuffert temptatione
q. cu probitus fuerit accipiet coro
nam uite. q. remissit deus dilige
tib se et ultimo caplo dicit. pñcietes
confirmate corda uia qm ad uetus
dm appinquant. unde dicit fido
son pieno. s. ipa spe. quia instillasti
ime et npluo. i. refuto uostia pio
gia. i. instillatione tui iacobi et da
uid. **¶** Adent hic autor ondit le
ticiam q. cepit iacob audiens q. ex
eius epla elicebatur tan tus fruct
dicens. vñ lampo subito espresso. ne
st splendor ardens aguisa dibaleno
. i. in modii fulgoris tremolaua. i. sin
tilabat dentro al uino seno. i. uina
cem capacitate. diquel incendio
. i. illius spūs igniti. s. iacobi ut r
iam deum est supra. mentre io
dicea. i. iterum dñe sic responderem
clare de spe. **¶** Unde hic autor po
nit aliam petitione iacobi circa
nam spei. et iacobus pmitit qd
mouet eum ad faciem dñi sibi fac

petitione de uirtute spei. dicit gñille
iacobus spūo mdi. i. de inde di
xit. lamo ondio auampo. i. cari
tas qua ardeo. ancor uer lauzm
. s. spem de mi segutte. i. nūq. de se
uit me in fin la palma. s. martiri
et alusq. del campo. i. uite. i. usq.
ad recessum aie a corpore uolcho
respui at dñe telecte de lei et e
me agatto de tuide quillo de de
laspe rancia ti promete. **¶** Et ioh
autor respondet petitioni fte. dicit
et io supple respondi le scripture
nonne ele antide. sic euaglistay et
phay. pongono il segno. s. quod sp
es promittit m. et supple scriptura di
lanime. s. scōz doctoru. de dio saf
facte amide lomadita cōsso. i. dit
tat m ipm signu. **¶** Dice hic autor
explicat te stimonia ueteris et no
ui testameti. et pmo de ueten aleg
at ysaia dicens ysaia. s. ppha
dice. s. caplo. xli. de ciacuna. s.
aia beata fia uestita di dōppia uest
ta. s. luce aie et corpus. nela sua
terra. et de claret te qua terra loq
tur. dicens eque sta tolce uita. s.
celestis patria et la sua terra. dicit
ergo ysaia. pphat in terra sua dup
positebit. et leticia. et c. **¶** Et subo
dit testimoniu noui testi. dicens
el tuo fratello. s. iohanes euaglista
ce manifesta que sta reuelatione
. s. ysaie de futura. s. duplici gloria
que manifestabit ul' reuelabit ino
bis assai uia pui digesta. i. multo
plenius discussam et p tractatam
Et dicit latone tracta. s. in apocali
psi. 3. caplo. de le blandie stolle p
quas figurat et c. **¶** Et sic pz qum
ambo amittat et confirmat. resurrexer
mortuoz et glificatione corpor. ex quo
deluor q. spes pmitit sibi uitā sine
fine. **¶** Et prima hic autor ponit eff
ectu sue responsionis. q. s. fingat ga
udiu quod fecerit ille aie beate ad
confirmandū responsione autoris dices

3^a. Vnde .f. kar^{te}.

prima fidi .f. anobis. pressio alfini
ste parole illud deum psalmiste spe
rent i te quinouerunt nomen tuum Et
dic dispora anoi quilli qui erant i spe
ra apolorum cantabant ist deum. Et di
cit quateru sci confirmauerunt hoc dic
ens. ad x. i. ad quod deum ul' antic
um. r'p'osez tutte lechrole. i. cetera
spere beatorum existentium ibi. **S**ol
fiat nescit. Ista est quarta pars qua
lis i qua autor introducit tercium apo
stolum .f. Iohanne euaglistam examina
turum ipm de tercia virtute .f. karitate.
que describitur p' opatione pulchra et sub
tilem. et sententialem et summatu nouit
aliud dicere nisi q' Iohes ardens et
luminosus emicuit ibi sicut sol assi
milat. n. Iohem in stallo. et p'nficat et
splendorem cristalli splendori solis. a
d cui intelligetiam est p'notandum q'
positio stat in hoc. sit sol in principio
capricorni et una cristallus equinal
lens soli in splendore sit i principi
cancer tunc statim cu sol ascendet su
pra ougonta. cristallus illa descendet
in occidente et cotinuo cu sol descen
det i occidente sub ougonta et illa cus
tallus ascendet i oriente q' capcornu
et cancer sunt signa opposita et opz p'su
ponere. q' sic sol gradatim p'curat et
totu capricorni. ita ista cristallus p'
curat totu canceru ita q' p'inter mo
ueat cu sole. Iohiam q' dicit autor
possit .f. post cantu gaudiosu. Vn
lume .f. Iohes euaglista si schian .i.
ap'uit splendens tamq' sol. traef
se. i. inter decas speras ul' aias. si. i.
tam excellenter de se cancro quesse
un tal cristallo. i. lume. in uerno.
.f. qn sol est i capcorno auenelke un
mese duy sol di. q' .f. eet otinuo cla
ritas. et sic eet dies sine nocte. Et hi
nota q' autor bene die linuino q' dicit
istud accidens cancro. si. n. dicit ta
le lume capcorno tunc item accidens
accidit i estate. et si daret unu ari
eti accideret i autono et si daret u

nulibie accideret i uere. et si daret si
gulis signis suu. tunc eet totus deu
sus tempous semp dies. sine nocte
aliqua. et breuiter et clare doceam te
de monstratone istam uolo q' ymag
ineris et fingas i mente tua duos so
les i celo unu in oriente aliu in occi
dente in signis oppositis tunc. n. unu
occidente alter otinuo oriente. et sic
tinuaret claritas dies. Et sic no
opporret de clarare casu istu p' lras
alfabeti. a. b. c. sicut quidam facere co
nant implicantes fantasia minus i
telligetium. **E** come. hic autor de
scribit aduentu Iohis euagliste ad
alios duos p' una opatione pulchra et
propria que de se patet. construe
sic liam. **E** uidioloschnarato spiedee
.f. Iohine. qui ita eluxerat et splendu
erat. uenire ad uic .f. ad petru et Iaco
bum. de si uolgeano a rota. i. circula
riter et dicit. qual conueniam alor ar
dente amore. q. d. ta ueloci motu q'le
exigit ardor karitatis coru. Et uidi
Iohine hoc facere. cosi come uerqie
lieta. forge eua centia in ballo. uo
cit sol p' far honoz alanonacia. i. sp
onse que nouit est nupta uuo. no
per alcuu fallo. q' .f. no amore lar
uuo uel uano et notant hoc dicit. q'
ali opatio no fuisset. ppria. q' tu est
ppriissima. opat. n. Iohine uirgin.
qui ruse uirgo fuit. Vn xps uirgin
em uirgin comendauit. i. a mariam
Iohani sicut statim dicit et sicut uirgo
formosa lete et honoste intrat tripud
ium ita aia luminosa euagliste intra
uit circulatione aploz. **A**d uic
hic autor describit actu Iohis et bea
triciis dicens. et ille Iohanes misse
li nel canto enela nota. i. cepit siml
dulce canere ai predictis. Et dicit
elamya dona .f. beatrix teneas las
petto in loz et dicit a simili puz ce
sposa tacita et imota. i. q' no loqt
neq' mouet p' quod inuit autor q'
fice cotemplabat eos taq' tre p'p

154
aptes i quibz marie vnguit triplex i
virtus diuina. **¶** Q. uelz hic beatrix
manifestat dnm huc ee johne. que
describit p duos signa. primo qz recu
buit supra pectus dmi dices questi
s. l. luminosus spūs ee colui. s. johannes
euāgelista. de graque. i. obdormuit in
cena sopra pectore dei nostri pelica
no. i. xpi q merito vocat pelicanus.
qz apperuit sibi latus ad libationez
māz. sicut pelicanus ex sanguine
pectoris viuificat filios mōtuo. Est
autem pellicanus avis egyptia rē
Et dat aliud signū dicens equesti
fue electo agitante officio dñi sulac
re. s. quando xps pendens i cruce
traheret ipm matri infiliū r custod
em. Et subdit autor quis dixerit
ista ūba. r quō nō mutauit dispōem
post uerba nisi sicut pmo dices la
tonna mia così supple dicit nele p
role sue pēro mōstet pue. i. nō rēo
plus mouenit lauita sua. i. cui fi
rum i tuitū distat attenta. s. nullos
aplos. possit. i. post tē ūba. de pua
ante uerba. **¶** Quale hic autor offe
dit qual fēus fuerit uolens uidere
corpus johāis p cōspatione nobile
r propriam uolentis uidere eclips
fū solis. qui ut bene uideat efficit
nō uidens. istuc sic hām io mī fēa
tal aquel ultimo fēo. s. johāne ard
entem r splendentē ad modū ignis
asimili quale colui chatechia. i. itū
etū e sargonieta. i. ingemat dūe
ter clispa. i. o sol. i. oseruari. un pē
do. de diueta nō uidente pē ne
ter. q. d. remasi quasi cecus acute
respiciēs ipm r est opatō. ipa sic. n.
oculus mortalis acite respiciens
solem luminosū efficit nō uide
ita oculus i tellectualis auctōi sub
tili speculans johāne euāgelistā q
iam sup assimilauit soli fēus est n
uidens. tentabat. n. scire. si johēs hē
ret corpus suū secū sicut aliqui opi
nat s nō inuenit sic ee. Et subdit i

de clauatione q fecit johēs de corpore
suo dicens. mentre de tēto suo. i.
donec dñm fuit in adeo johāne. pē
de ta bighi. i. albulucinais r ofitens
i uisū. pē ueder cosa. s. corpus meū
de qui nō aloco. Et hic nota q aliq
ponit rē. s. hē nō uidet quia et ē.
¶ Intena hic johānes manifestat auctōi
quid sit de corpore suo dices i mōi
corpo ee terra intena. i. corruptū r
re solutū in terra nō glificatū i celo
r die eferagli tanto conglialtri. i. t
am dñi cū aliq corporibz humanis.
del numero nostro. i. spleat scdm
decretū diuinū. qd est dicere usq
ad finalem diem iudicii qd fiet re
surrectio corporū q ē nota soli deo.
Et subdit q tantūz duo sūt i celo
aia r corpore dicens ledue luce
sole. s. xps r aia de saliro. i. q
ascenderit ad cellū empuei relic
to exatu isto triumphati sic scptū
est sup caplo. xx. ij. son conledue
stolle. i. cū duplici ueste. i. luce cor
poris r aie nel beato chiostro. i. ipa
iudis. Et mandat auctōi q referat
istud dicens equesto aporitari nel
nostro mūdo. ne. s. quis habeat ua
nā credulitatē q corpus meū sit
i celū. **¶** Aquesta hic autor de rebz
efficiū uitor johāis p vna opatio
nem pulcrā r propriā. r bēnit
dicit q illa circūlatio triū aplōrū
quietata fuit i cantatūitatis. dic
cigo. i. iustāmatoguo. i. ignita rota
ardentium aplōr si quieto aquesta
uace. i. ad ultimū ūbum johāis Et
dicit concessō illoce nns chio. i. cum
cantu misto eorum. de si facca nel
son del trino spūo. i. pēdēor triūz
spūū petri iacobi. r johāis Et sub
dit opationenē dicens asimili. sico
me uēmi pua r pōssi. s. anauigati
bus nelaqua si pōssano tutti al son
ar dūy fisco. i. ad sonum unū sibili
pē cessar fatidā onisco. i. pīdium.
Et uide q opatio stat i hē q sic un

11. de cor. johāis euang.

sollus sibilus patrom natus fac ces
sare nautas anavigatione relanot
ita simplex il' apli fecit desistere ali
os amotu et cantu. Et st. n. scientia sic
aliq' do uoi q' patronus gallee. q' do
uult remiges cessare adueta remo
rum ul' ad quiescendu' uel ad uita
dum aliquod piculu' inuēs fac uinu
sibillu' ad que subito om's quiescūt
nec est Rex ul' dux i' mūdo cui taz
cito parcat' asinus sicut tali patrono
parcat' anavigatione. Ad p'positu' q' au
tor i' dicat festina obediam' aplor' q'
stati quietati sūt ad ill' Johannis p' fes
tina obedientia nautar'. q' statim ge
tant' ad sibilu' patrom. uolebat eni
Johanes om'es quiescere ut loque
ret' p' autore. In hic aut' ultio xlu
dit' dicit q' p'fusus fuit ualce. q' n'
dūit se ad uidentiam beatrice. nec
potuit uide re eam dicit g' exclam
ans p' admiratione ha quanto mi
cōmossi nelamēte. i. q' n' stupefē
fui. per nō poter' ueder. q' n' uiuoli
per ueder beatrice. et dicit ben. i. q' n'
is dno fōsi p'fuso dilei q' nō ites
serat nec elongauit se abeo. encl
mondo felice. i. in paradiso. Et hec
fingit aut' q' p'fusus nimio fulg
ore stabit quāsi cecus. *Can't xxij
i quo t'rat' d' t'ia uirtute. s. de ha
ritate u' i' ducit addax. v.*

Mentre io d. dicitur per lom
so spento post q' in supiori ca
pitulo prime p'cedenti au
tor noster tractauit d' terminauit
it de scda uirtute theologia puta
spe. Hic p'sequit' in isto p'p' q' a
agit tractat de tertia uirtute. s.
karitate. cui Johanes euaglistar'
fuit ardens post xpm et p'ns caplin
p'or bieuit diuoi in quatuor parte
gnales in quaz p'ma aut' o'ndit
quo euaglista examinauit eu
de uirtute karitatis i' scda euaglis
ta facit alia p'eticoem circa uirtute
karitatis ibi madi ancor. in tertia

facit apparere spm a' de cui auto mo
uet quedam dubia ibi onte mero.
In quarta et ultima itelam respoet
ad illa dubia ibi. or figiol mie. ad p'
mū g' dico q' aut' o'ndit quo euage
lista examinauit eu de uirtute kar
tatis. Et p'mo p'tinuas se ad p'ceden
tia o'ndit quo fecit eu attentu' ad
sequentia p' tunc sic h'ant' et ex p'e
que male ordinat' amltis. In spi
ro. i. sps uoce dula fulgura hama. i.
Johannis. fulgentis glia et flammata ca
ritate. et dicit de lo spente. i. que ceca
uit uisu' meu' g'isse. i. supueit ada
ures meas mentit' io dubiana. i. x
donec dubitabam. per leuiso spento
i. cecatu' ul' offuscatur. Et it' aut' hic no
tandu' q' aliqui conat' subtil' exp'e
istū p'fusu' dicentes q' aut' erat i'
terit'is dubitatu' quidam. s. anse
hones. In palat' petrum et Jacobu' in
fulgore. cum forte uideret alieni re
bere ee oppositu'. q' petrus fuit p'n
ces aplor'. fundamētū ecclie p' t'ia
fidei. Alter fuit lumē sp'i. et ambo
p' martiriū t'ra s'uerūt in celū. Joh
anes uō morte nali et senili. et p'
p'sequēs nō penali s' ista exp'o est
frivola q' ista dubitatio nō de bai
ita tuz h'isse mēte aut'is cu bene
sciret quare Johanes fuerit maior
istis q' b'uit p'fissima caritatez et
fuit euaglistar' apls p'p' h' uirgo.
aliqui aut' dicunt melius. q' au
tor fingit merito se allucinatum
i' inspectione Johans. q' ipe s'epit
p'fuita i' ap' d' h' p'p'. q' u' u'it q' n'
recubuit supra pectus d'ni. q' cec
ecāt uisu' in intellectuāle. S' certe
ego q' auto nō h'uit p'mū i' sedm in
tellectu' s' supit' respectu' ad id q'd
dixerat sup. s. q' uolens uidere cor
pus Johans grauat' ē in uisu' p'm
mo fulgore. et io expone sic h'ant'.
mentit' io dubiana. s. ne remanē
cecus sicut etiam. q' nō poterat in
dere beatrice sicut dixit i' fine ep

n. 8 Ana
disaplo

precedentis. id bene dicit per lo uiso spe
nto. i. ppeccatione oculor. Et dicit
de misce attento dicendo in tanto
de tunc. i. donec recuperet ser
um. et lausita dui ime psumpta. i. ui
sione qd consumpsisti ime Jobane. he
ee. i. utile in eccia tibi. de la copesi
rationato. i. conferendo mecu de ui
tute karitatis qd tali in redibis ad
uidendu cōspectu beatricis. **C**o
mencia hic Jobane i caput petere
ab autore de uirtute karitatis dic
ens. comencia tunc. edi one la ia
tua. i. amore et desideriu aie tue.
sa punta. i. inquare fumat suple
singulaie et potissime. Et pmitat
sibi spem recuperante uisionis. ut a
utor autatus et letu loquat. dic
ens. efa rasion de lausita. sia sm
arita in te. i. turbata eno diffueta
i. no mortua. qd cito reparabit et
remigorabit in te. Et redit in
tionem sui dei dicens per de la coa
i. beatric dexti cond uce per questa
regiandia. i. diuina et celestem. an
elosguardo. i. cōspectu oculor la
uauitu. i. et tunc di uisu potu. et
dexte la man danania. Ananias. n.
redidit uisum paulo. hic e eni ille
Ananias qui discipulis xpi hnt in
spu pceptum aono ut accederet
ad paulum et ut habet in actibz
aploz nono. caplo. qd. sic anania
funs dñi restituit paulo tentu hne
ita scia diuina famula dei restituit
tibi. Iodissi hic autor responsuus
peticioni Jobanis pmo oñit suam
bona spem que hnt i suauitu beatrici
dicens Iodissi. i. illi Jobani. Rime
dio uegna et osto et ardo. aglio. i. f.
meis de fuor porte. quare la i tro.
i. i. aiam mea col fco. i. amoru dñi
sempiar do. qd p tunc eius ardor
amoris in ualescit i me tem mea
qd. amor beatricis quo semp fla
gro pcculos transiuit i aiam me
am quato pmo captus sum eni

n. s. Anania
discipulo xpi

amore. de isto amore beatricis dic
tu est seppis in fine purgatoru
p totu libru paradisi. **R**oben hic
autor respondet ipi peticioni Jobanis
dicens. qd eius aia apitat in amore
pfe karitatis. unde dicit loben. i. sumu
de fa cōtenta questa corte. qd omis
beatus pterat forte sua ut tociens
tunc est et alpha et o. i. pncipiu et
finis. di quata scptura m lege amo
re. oleue me te oforte. qd. omis se
ptura facio ui dñalis que tractat
de amore et caritate. pncipaliter pa
pit qd diligam deum. qui est pncipi
um et finis oium rex. **Q**uella hic
autor poit aliam peticionem foraoz
Jobanis cura caritate. qui petit quid
mouet cu ad amiam pncipalissie
illud bonu. Et pmo p tunc dca dic
endois dicit quella medesima uoce
i. Jobanis. de manca tola pua del su
bito alarlaglio. i. offuscationis ocul
lor ut patuit paulo sup an cor mini
isc incuria. i. in solitudine dñatio
nar faciendo in fortioze questionez.
Et subdit ipm questionez dicens. edi
sse tunc cōuati schiare apm ang
uisto uaglio. i. ad artioze questione
re p cussioze et ecc qm. dicit cōuen
di dñcio lardx tuo. i. amore tuu ul
sagipram amoris tui. unde amor
datur arduus sagipris atal bersagl
lio. i. ad talem signu. i. sumu bonu
Et hic nota qd metaphora est. p p
ma ad ppositu. sicut. n. multi sagipra
tozes tendut ad unu signu et tñ pau
ci attigut illud. Ita omes hoies ten
dūt ad sumu bonu. s. pauci conseq
uitur. qd fallunt diuersis uis et
Et io hic autor respondet pposite
qoi et breuit dicit qd duo sunt ma
xime dirigentia amorem suum
in sumu bonu. i. probationes nrale
et autoritates scōz. dic g et io su
pple respondi co tal amor. i. sumu
boni cōuen de mimpienti. i. in
pmat et i forme in mente mea.

et pntalia hic sensu
hytōia et allegōia
u al sepe et dicit al
uo pñat. i. ipius be.

i. admetu
cubum.

per philosophia arguenda. i. p. rōe
pby et per autorita. s. doctor de scē
te quia. s. acelo anobis scis. pphetis
aplis euāgelistis doctorib. Et nō q
locus ab autoritate qui est infamius
i alys sciēis nālib. ē ualidus. i. scē
sēptius que sē sūt p infusione. vñ
Augustinus dic. magis credo piscato
rib. q. dialentis. **¶** Chelben hic
autor ad robur sui dē adducit pbylo
sophia argumētū. i. pmo pmitit i
sina. pby pēthi. i. mīlis alys libū
sup qua fuit sua rōnem dīcēs. **¶** Del
bene in quāto bene accendit amore. **¶**
si come sententē. q. d. q. bonū statū cū
cognoscit facit se amari. q. bonū ē q.
omēs appetit. Et dīc. et tanto magis
i. tanto plus accendit. quāto pū di
bonta in se pphēte. q. d. i. quāto bo
nū est maius tanto est amabili. i.
appetibilis. **¶** Donque hic autor
format suū argumētū tali positāe
pmissa. i. arguit amonū. i. breuiter
uult dicere. q. si omē q. est bonū ul
hē colore boni q. tūcūq. mīnū facit
se amari q. to mag. sumū bonū. Quo
deperdet omē bonū. i. sine quo ni
hil est bonum. **¶** Hunc ostendit i. ordi
na sic hām. donque lamente dīcīat
chū de cerne ilucro. i. qui uidet rē
tatem pēam. sine dictam sīam. ne
ram i. dē sīfonda quēta proua. con
uen dē sīfonda amando. alessēcia
i. diuina oue tanto auantagio dē
cia schūm ben dē sī troua for dīcī nō
ne altro dē un lume di suo raggio. i.
illius diuine essētie. pū dē in alt.
i. mag. q. moueat amando aliqua
aliā essētia. Et subdit autor aquo
accipiat istam ueritatem. q. a pbylo.
vñ dīc. colui. s. **¶** Ap. dē mīdīmōstra
il pmo amor de tutte lēstancie sem
piterne. sicut in libro **¶** Ety. pmo i
methi et de causis **¶** Sterne tal nō a
lintellecto mīo. i. de mōstiat in talle
argumētum. **¶** Sterne hic autor
adducit argumenta ab autoritate

cū intelliguntur est psciendi q. si
aut iēbit. **¶** Exodi tēgo. i. mōteras cap.
dominus loquebat. mōsi facie ad fa
ciem. sicut amicus amico. i. d. ar. ar.
vñ dīc. ostendit in faciem suā. i.
dīc. g. lanar. vñ dīc. ar. ar. ar. q.
est mī. rēntas. i. mētū nō pōt. dē p.
ilando dīc. vñ amoye iō tīfaro u
cōdē ul. sēntie omī ualore. i. omī
bonū q. est i. dē. s. tēne. i. dōdit
in acām ueritatem. **¶** Sterne hic
autor adducit aliā autoritātē ad i
tē pōbandum. i. accipit autorit
tatem eiusdē. i. Johānis dīc. **¶** g. tū
Johānes **¶** Sterne hic autor
i. rēntas etiam in. **¶** comēntando lalto pō
uio. i. altam pēlāmationē. i. publica
tionem dīcēs. **¶** In pncipio erat uer
bum. i. dē. vñ dīc. dē gīdīlarch
ano. i. pēlāmāt secretū. s. in cāna
tionē uerbi dē q. fuit secretū. vñ
dīc. Et ubi caro scīz est. und
Augustinus de Cīuitate dē dīc
platonas. i. dē. et dīc. dīquīlagū.
q. secretum celi publicauit i terra
i. dīc. sōpīa gīnaltio bādo. i. ex cēllē
tūz q. aliquis alius scībent. i. alt.
Alij tū exponūt q. Johānes i in sula
pāthmōz sēpīit apocalīpsim. in quo
libro de sēpīit secretū dē. s. pma
expō est mag. dīcētē autoris. **¶** Et
iō udi. **¶** Ista est scēlā pars gīnālīs i
qua autor pōnt aliā pēnācōz. i. Job
anis euāgelīstē cūca materiam hāri
tatis qui pmo ut rēllat autorē mag.
pōptūz i. lītēntē ad rēspōndēdūz
comēntat. i. sūmāt eius rēl. i. sīcāz
scām vñ dē dīc. et iō udi. s. ad dē Johā
il sōmū. i. sūmū amor dīcētē amor
gīdīlā ad iō. pē i. intellecto humano. i.
pīationes naturāles quas fabuat i
tellectus humanus. sicut. **¶** Ap. i. alior
pbyloz. eper autoritātē. s. multoz dē
toz. i. sēptozū. cōcordē alij. i. cōson
antū ipī intellectū. q. nō dīcēpnt
arōne naturālī. **¶** Hādī hic Johā
facit suā pēnācōne. i. breuiter pēnt si

uolentiam. opomo. o. adaiam de solo
fuit producto. i. ab initio seculi ma-
turo. i. pfectum. q. deus creauit adaiam
i. etate perfecta nō crescente nō decli-
nante. et ceteri creant in i. pfa etate
et dic opudic antiquo. i. totius gnis
humani. Acui ciachuma spōsa esigl-
ia enuero. i. nora alicuius tui de fē-
tentis. unde nō q. siatam hodie uir-
eret sedm legem ciuilem nō posset
ducere uxorem. ¶ Diuto hic facit
petitionē dicens. Io diuto quāto p-
so. suplico at. i. supplicat et reuerent-
peto. perde mi parli. Et pbat q. possit
hoc facere dicens tu uedi mia uoglia
i. in deo. i. de sydenū magnū mee uo-
lūtatis. et dicit q. nō ex pmit sua uo-
lūtatem atollendam moram unde
dic. enon ladico per uonū tosto. i.
ad breuiandum frēm dimitto nar-
rationē tibi notā. ¶ Caluol hic
autor uolens ponere responsionē
adde pmo oñdit eius affectionem per
una opationē naturalem et pām cui
caus talis est. Aliquando unū aliq-
uod aīal fastiatum pelle sua in di-
cat suam affectionē interiore pāli-
que motū exteriorem puta tremore
pellis. Ita simili adaiam p. inbratū
lucis qua uelatus erat exteriū ost-
endebat letam uolūtate interiore
cōplacendi autori dicit ergo. taluol-
ta vno aīal conerto pelle sua sic ag-
nus uel simile braglia. i. uibrat. i.
tremut. sic la fecto. i. affectio i. teio
puta appetitus comedendi. conue
de se pua. i. appareat et pateat uide-
ti p. senti. et dicit per lo sequit de fa
ce alū lām uoglia. i. q. motus pell-
is qua iuolūtū est sequit motū uel
affectum interiore. Et applicat i.
tām opationē ad ppositū dicens fili
mente laia p. maia. i. adde que fuit
p. ma aīa rationalis creata a deo mi-
faccā transpner. i. exteriū per la-
conerta. i. sue lucis qua co p. tū
erat. quantella ueni gaga. i. uaga.

acomplacere. i. ad satisfaciendū in
te meis dubijs ul' de sitiens meis. Et
sic breuiter colligere pot q. opatio r-
ista nō est inueniens. sic. n. aīal ul'
motū nel tremore pellis quas co-
ptus est. de regit appetitū comedendi
ul' bibendi. Ita adaiam p. mū aīal ra-
tionale. p. tremulam similitudinē luci
qua i. clusus erat manifestabat appeti-
tū loquēdi cū autore. ¶ Indi hic
autor ponit respōsiōē adde ad suam
petitionē qui primo asserit se cogno-
scere certissime i. deo illud quod au-
tor scire desiderat. unde dicit indi
spiro. i. deinde illa aīa p. maria locu-
ta fuit sub hac subscpta forma. i. odi
scerno meglio la uoglia tua. i. deside-
rū interius tue uolūtatis de tu sup
ple discernas qualunque cosa tee
pin certe sicut te esse mortalem. et
dicit scēcia esse mi p. fecta tute. i. a
b. q. co q. expmas michi ipām uol-
ūtatem tuam. Aliqui tam uolūt q.
autor hic iserat nomē suū p. p. et
legit sic o. ante io discerno la uoglia
tua et. et forte p. ma lūa est melior
sufficere. n. q. autor iam se nomina-
uat semel in fine purgatorij. et ibi se
exausauit dicens de di necessita et.
sic et uigilius dux eius nominat
se semel tantū in ope toto. similiter
horatius si in hoc nō facio magnam
uim. Et assignat rationē sue cogi-
tionis dicens per dno lauegio nelue
mae spoglio. i. in deo i. quo omia uēa
uidentur tanq. in speculo. Et dic de
fa dise pure glie laltre co se quia deus
omia opndit et p. tinet in se. et nō e. s.
unde dicit enulla. i. res face lūi par-
regio dise. i. et nil opndit ul' p. tinet
eum. q. nulla res est in qua appare-
at totus deus tanq. in speculo. set
bene omia apparent i. speculo tri.
¶ Enuoli hic adaiam explicat q. oēs
de quibus autor petiturus erat et p.
mo p. mam dicens tuoli uoli qua
tie de dio mi posse nel ex celso giar

dino. i. in paradiso te restitui. qui e in
cauamine altissimi montis purg qui p
tingit usq; ad celum 7 die. oue costet a
cosi lunga scala ti dispo. i. in quo gra
dino beatrix dispo fuit te ad ascensu;
celi sicut plene ostensum est circa fi
nem purg. Et facit scdam petitione;
dicens. equanto sibile tpe suo dilec
to agliadi mei. i. qd diu steti in ipso pa
radiso delitax. Et facit terciam peti
tionem dicens. elapponi a sion dil gran
de segno. i. que fuit propria culpa q
fec me in curere iustam indignatio
nem eterni iudicis qui explit me a
fatie sua. 7 puaunt omi gratia. 7 pio
gratua dnpas siml' mecum tantam
futuram postentatem q; reus etiam
maiestatis. Et fac quartam petitione
dicens elidioma. i. linguaq; dno
usai edio fer. ¶ Q; figliol meo se
ta est quarta 7 ultima pars gnalis i
qua Adam respondet singul' qomb
ppositis. 7 pmo ad terciam dicens. o;
figliol mio no il gustar del legno. i. no
simplex degustatio pomi uenti fuor
per se la catione de tanto exilio. i. non
fuit ca qd eiectus sum de paradisi tee
sti 7 relegatus i tam dntinu exiliu
Et assignat uera causam dices ma
solamente il trappasar del segno. i. s;
simplr trasgessio pcepti. quia. s. nol
luit ee deus sciens bonu 7 malum sic
sibi puaasit spens. nolebat. n. te usq;
Adam cognosceret usq; ad certu tem
inu 7 eruet fines mdati. 7 ipse inole
diens transsiunt teminu sibi assign
atum. ¶ Q; nui hic adam respondet
pme petitioni. s. quatu tpus est quo
ipe plasmatus manu diuina fuit po
situs i paradiso delitax ad custodia
eius. et pmo oputat annos quibu'
fecit i limbo amorte sua usq; ad
resurrectione xpi dicens. io tesi
terai questo concilio. i. de siteria
ui renne ad istud celeste consi
storiu. quatio milia trecento 7
toti nolui disole. i. annis. qd

singulo anno sol facit reuoluti
 onem suam ⁊ dicit quini. .i. in libro
 onte tua dona moſſe ⁊ uigilio quia
 beatrix deſcendit ad limbum ubi er
 at ⁊ uigilius i ter uiuos illuſtres ⁊ mo
 nunt eum ire in ſuaſſu tantis. ſicut
 poſiti ⁊ expoſiti ſunt. ſed ⁊ caplo iſem
 Et ſubdit oputatioem anoz uite ſue
 dicens euidiliu. .i. ſolem tornat atum
lumi diſaſia ſtrati. .i. pcurere omnia.
 ⁊ ſigna zodiaci circuli obliqui. ⁊ equi
 ſe piſſime di in libro ⁊ pprie pmi cap.
 ubi dicit de ſilaffia lor no fuoſſe tor
 ta. noucento trenta ſiate. mētre dñi
 ſuū in terra. .i. ſui in q̄ eſt dicere ⁊ in
 xi. in terra noucentis tēginta annis ⁊
 ſic oputatioem ſcā colligunt am et ⁊.
 Et hic no q̄ bñ adam tamq̄ ſenior
 i ter agatur ⁊ reſpondet de annis mū
 di. ⁊ ſic ⁊. quod hebrei alii tenet de
 anni et ⁊. **A** lalingua hic adam re
 ſpondet quarte petitioni de ydionate
 quo uſus fuit dicens lalingua dñi. n
ſai ſuo ſue ta ſpenta. .i. i totū p̄dita m̄a
ci de lagente de Hembroth. fuoſſe at
tenta alopiari oſumabile. .i. in termina
bili. q̄ d. ante edificatioe tūis babel. r
cui Hembroth gigas fuit autor ⁊ bi
facta eſt diuiſio linguar i oſuſione
ſupbie ſicut patuit in ſerui caplo et
p̄m caplo. Et aſſignat cām ſui dñi
dicens de nullo affecto rationabile. .i.
hois rationalis ſuo ſemp̄ mai diuita
bile. per lopiacer human de nouella
.i. renouatur. ūb. n. renouat ſic folia
arborū ut ait boi in ſua p̄etra ubi m̄lta
renaſcent ⁊ dñi ſeguedo illelo q̄ plac
ita hoium ſemp̄ ſūt in motu ſicut cel
lum. ul deſcendit ab iſlūtijs celi et
illas ſecunt. Et ſubdit q̄ anatura
hō h̄t q̄ loquat. ſet q̄ alii ⁊ alii h̄c eſt
ad placitū vnde dñi de hom fauella
et opera naturale manatura laſſia
poi fare auoi ſicondo ch i nabella. .i.
ſedim q̄ placet uobis. ſicut q̄ uoce
tis panem panie winū unum ⁊ ſta
de alijs vnde uidemus de ſcō q̄ orbi

vite & si anni ad a-
lamech & talui sit
an solares. & ma-
ciobui & Aug^m. q^d
ne q^d uicerunt
ta diu q^d loquitu
de uero anno :-

Membraths
Gigas?

- n. 8 1/2 uogni
Calmone

n. 8 h uocabulo
Calmonie

de si anni ad a
mech 7 talui sit
i solares. 3 ma
bbui 7 aug 7 b
q 7 uenerunt
diu 7 q loquutu
uero anno :-

Membrato
Gigas

in partibus ytalie fecerit int se non
un ydionia quo intelligunt se in
cem. quod calmonie appellant. **C**
ma hic adlam pfirmat xum suuz
per effectū. dicens q deus hūit di
uersa nōia scdm diuersa tempora
vnde dicit il sōmo bene. i. deus on
de uene laleticia de mi fassia. i. a
quo sū mo bono pcedit lux leta q
cucūcludit me sapellana. i. interia et
dic pma dno scntase al infernal āba
ssia. i. angustiam i ferm. q. d. usq; quo
uixi in mundo. Et dic poi. s. post pu
mam etatem meam. s. chiamo el. el.
enī in ebraico ē mū denōimū dei. et
subdit cōio cōuene. i. oportet talē
mutationē esse. dx. id est quia lussd
dimoztali cōme fronda uiramo. i.
mutabilis uelut foliū. dx se nna cla
lira uene. id est bene telemus uti uo
cabulis usitatis vnde Cesar dīalog
ia i solens. 7 c. **C**etmote h ult
imo. toam respōdet sedē peticiom
s. quantum stetit i paradiso delicia
rum 7 breuiter 7 sententia nō uult
aliud dicere nisi q stetit i illo paradi
so sex hōis 2 pletis. s. abhōra pmi
usq; ad sextam quod spatiū a siml
at illi termino quid iudicet quartam
orientalem aquarta occidentali i nō
hē misperio supiori quē pūctum tran
ssit 2 pletia hōia sexta. dies. n. natūā
lis q cōtinet diem 7 noctem 2 stat ex
xxiii. hōis 7 sic hēt quatuor quātas
quaz quelibet habet sex hōas dici
ergo 70 su uel monte. s. in paradiso
teritū qui est i cacamine montis pū
gatorū vnde dic. dx silena pū dīlō
ta q est altior locus tene ut se pe pa
tuit i purg libro. maxie cucafine. Et
dicat conuita pūa. s. sine peccato cel
isonesta nō intelligas simul 7 semeli
s postea cū fco peccō dīscōlopta sūt
pudenti eorum. Et dicit talapuma
hōia. a quella dx siconia. i. sequit co
mel sole muta lora sexta quāda. id est
cum mutat primam quartā que hēt.

sex hōas. scilicet quando incipit se
tima :- Cant xxv. i. quo itouē scq
petrus loquētra pastores ecclesie
7 dēscptō nōne spere.

A 2 pōre al figlio alo spirito
sancto. postquam in supibū
tribus aplis autor noster i
roduxit tres aplōs qui examinānt
ipm de triplici uirtute theologica nūc
2 sequēter i ista xxv. caplo intodue
it primū aplm petrum qui in uixit 2
successores eius. 7 oñdit quō ipē ante
respiciens terram in pūis fuerit de
tana spera ad pmiū mobile. Et pūens
caplm pōt breuiter diuor in quatuor pū
tes gūales i quaz pma autor dēscrib
it in uetnūa petri predictā dīa pīlar
os. i. sedā dēscribit ascensionē totius
exercitus triūphalis ad celum cōpzeu
7 reflexionē sui uisus ad terram ibi
Sicome diuapor. Interia oñdit q
modo i traueit cū beatice inonā spē
am ibi lamente inamorata in quāta
7 ultima exclamat cōtra cupiditatem
mundania ibi occupatā. Ad pmiū ego
dico q autor dēscribit i uetnūa pet 2
successores suos. s. anq; hēc faciat conti
nuans se ad pcedentia oñdit quom
illa tota aggratio scōx cepit redire
laudē et grām trinitati p tractatū
scūm de triplici uirtute 2 tanta dūle
edine cantus q replebat totū aūm
eius. dicit g. tuto il paradiso. i. tota
illatūba beatorū que ostendebatur
ibi in illa octaua spera i diūsis ordi
nibus comincio supple canere glo
ria al padre el figlio alo spirito scō. 7
dicit sic dx itolce canto mūmbriaua.
ebuebat siquidem Autor pūsum tā
to clatore. 7 p auditiū tanto dulcē
vnde exprimit suā duplicem ebue
tatem dicens cō dno uedena misen
briaua un nō de lūmūerso. hic emz
erant aggrati in unū omīs effēus spe
iaz planetar. s. uirtutes omni bea
torū continentium hic. unde dic
p dx mia ebuecia in trina per lu

due eper lousio qz nō eram capie
tante clauitatis 7 dulcedinis. ¶ **O**
ioia hic autor extollens illam beati
tudine desiderantē exclamat dices
egioia. o. id est dico rem p̄tiosam ad
dram felicitatis mūdane que uilis ē
ornefabile alograccia. i. in p̄fensi
bilis leticia ad dram mūdane q̄ bre
uis est 7 parua. ouita i tegra tamō
edipace. i. perfecta p̄ omnes suā p̄
tes ad dram uite mortalis que est
defectua diminuta i odio 7 bello. o
siana ridexcia fencia biana ad r
dram mūdane opulencie que ē cū
timore 7 iigentia ut sepe dēz ē.
¶ **D**inancia hic autor p̄misso festo lea
torū introducit petrum p̄mū aplōr
um 7 dēbit eius alterationē per
uina nobilem op̄ationē dicit ergo
p̄tinuans se ad p̄cedentia lequa
tro face. i. quatuor luminaria ardē
tia. s. petrus iacobus iohannes 7 adiaz
stanano accese se p̄te ab alijs dīa
ci agliachi mei. s. intellectualibz. et
dicit equella de p̄ia uenne. s. pet
rus in comincio a farsi p̄u uiuare
i. cepit magis accendi. Et subit
eius erubescētia p̄ op̄ationē dices
eduiene tal nel sua senbiancia. i. e
fēus est tam rubescens i apparentia
qual diuerebbe gioue selli emarte
fusero auseri et cambiasse p̄ne. Flā
stella iouis est colous argenti 7 mā
tis colous ignei. Et hic nota q̄ ē op̄
tio p̄p̄ia. aplō aduione qui mutatur
i martem. qz exiuit uerecūdia pla
torū narraturus turpitudines eorū.
¶ **R**el q̄ ex temigno fēus est iracūdis
sicut iupit̄ benignos 7 maris iracū
dos. ¶ **L**aprouentia hic autor po
nit oronem petri d̄ platos. 7 p̄mo
ōndit quō fēo silentio ex om̄i p̄te
petrus assignauit cām suā alterationis
7 ruboris dicens laprouentia. s.
dei. de conparte qui vi uice 7 offic
tio qz iuste distribuit unicuiqz qd
p̄uenit. cui p̄uenit 7 quando. auea

posteo silentio nel beato doro in ogni
parte. qz sibi quietauerat cantū illar
um aiaz ubiqz ut daret locū loquēdi
ip̄i petro. quando uel. s. petri dīc
m̄ nontimerauigliar sio mitrasco
lor. i. muto colorem de claro i tur
bulentū. qz nō sum solus. v̄n dicit
de uechiai tuti costoro. i. om̄s bea
tos istius curie trascolorar dicen
do io. i. meloquiete de pastoribz ūre
in fexoris aue. ¶ **Q**uei h̄ incipit.
petrus suā inectiua dicens quei. s.
bonifacius octauus de usura illoco. **C**n. 8^a Bonifacius
octauo.
mio interra. i. iniuste tenet 7 occup
p̄p̄atum. Et replicat i signū maio
ris indignationis illaco mio illoco i
mio 7 dicit de uaca nela p̄sentia dī
fighiolo diuio. s. xpi. qui fuit p̄mū
papa q̄ tū ad uenit. hoc dicit quia
eius electio nō fuit iusta s̄ dolosa. a
fatto cloica del amiterio mio. i. dena
ticano ubi sepultū est cōpus petri. i.
fecit receptaculum sordium de ecclia
scā dei. v̄nde dicit del sangue dilapu
cia. qz iux sanguinū est 7 gent bellū
cū xpianis. 7 symonia comittit exq̄
litas 7 fit sacrificium diabolo v̄n dīc
ondel p̄uio. qui perfide fēus est re
bellis factori suo. de cade diqua su.
s. de celo i centū terre. si placā lagū
iteft collit̄ ibi in terra. ¶ **D**iquel h̄
autor describit alterationē 7 trascolor
ationem celi ad ūba petri p̄uina op̄atio
nem comune 7 claram. 7 dīc breuē
quidit totū illud celū fieri rubicū
sic n̄m̄ apparet i ouiete occasu solis i
dicit ergo iudis sic p̄uierat in petri
alora tuttū cel. i. totam illam cūmā
celestem com̄perso. i. maculatū di
quel color. s. rubeo dēnte de pinge.
per lo sole auerso qz ille rubor causa
tur radijs solaribus reūberantibz in
napores dase in edamane. qn. s. sol
accidit 7 orit̄. ¶ **E**cōme hic autor
describit mutationē colous beatri
cis p̄uina egregiam 7 pulcrā op̄a
tionem. 7 breuiter dīc q̄ beatrice u

scia est rubra pueritudo. sicut pul
cra et alba dñi efficit sepe rubra p
ueritudo. dic g' beatrice transmuta
sebiancia. s. conspersa rubore cosu co
me donna honesta de per mane. i.
stat sicura dise. i. no curans sibi de
se q' no est sibi conscia alicui culpe. et
dic epur sifane timida a scoltanto p
laltim fallancia. q' uere audit d'a
lieno fallo no desuo. Et nota quor
opatio e' p'issima de beatrice ad dom
inam pulcrum et honesta. sic eni ali
quato talis dñi uere audit no d'suo
de seu s' audiens narrari defectum
alterius muliens ab alio ita nunc
beatrice exubuit no desuo fallo. s' fa
llo pastoris quo audierat narra
apetio. Et subdit obscuracione fa
ctam in celo p' pulcherrima copatione
que omi xpiano debet ee nota. di
cens etal eclipso credo d'enciel fue
s. solis et alioz syderu quando patila
suprema possancia. i. in passione xpi
Et hic nota q' autor merito fingit i
talem obscuracione. q' de rei verita
te praua uita platoz cedit ad uere
cundiam et sedationem fiteri catholi
ce. q' minus honorat et appreciatur
Per hic auto reu'tit ad narracione
petri et ostendit mutatione uocis. no
minorem mutacione coloris. dicens.
p'ole inrole sine p'cedet. co uoce
tanto transmutata dise. s. ab ipa uoc
p'ma q' uox eius fca est rauca et ac
tu ex clamatione d'ela sebiancia. i.
color non si muto p'ue. s. quam uox.
Non suo hic ponit spali' ubi petri
qui p'mo deplorat q' ecclesie dei muta
ta sangie suo et alioz scōz potificu
sit fca uenalis more meretricio p
stututa dicens. la sp'ca dix'po. s. ecclia
non suo aleuata. i. aucta ab imino
di sanguie mio. dilino hic fuit papa
seco et c' dignel di cleto hic fuit pa
pa tercius per esse usata ad aquisto
rozo. s. ad uitam eternā acquirēda.
et d'x famigandum in celis un die.

ma per aquisto de sto uiuer lieto. Et
subdit. existo pio ecclisto carlano. r
omesisti fuerunt pape h' ordine me
diante. sistus. n. fuit et c' et ita d'alijs.
sp'iser lo sangue di po molto fletu q'
prius mltum flenerunt p'secutionem
xpianoz et ultimo ipi martirio mact
ati sunt. Sistus q'em et c'. **Nonso**
hic petrus q'ue de parialitate quā in
iuste fouent pastores ecclie dices no
fuo nra intentio de parte del popolo
xpiano. que dicit. que di guelfa. se
de se atexta mano dinostri successori
q. d. reciperet honorem ul' fauorem
ap'ians. Et ecclia. parte. s. alia p'cia
litas que d' ghibellia. talaltia supp
le sederet amann sinistra. i. reciperet
odium et uiam. Et hic unde q' hodie
om'is pars est fca infesta ecclie culpi
maloz pastoz. quoz i sacata cupidi
tas auariciam et rapacitatem ubiqz
erecebat. et potissime florentia quel
fissima ciuitas om'is rebellionis fu
it autor. Et ultio bonomia secuta e'.
Necde hic petrus tolet q' pastores
aliquato faciut in iusta bella dicen.
necde lechnaue de misuoz coesse. i. et
no fuit nra intentio q' clanes d'ite
ni ad aperendu regnum celorum
diuinesser signaculo. i. emicerentū
armatura uel in signum. in uesillo
i. banderia uel signo et die d'x conba
tesse p'tra lateguati. Et hic nota q'
h' totum i'telligit autor de prauis pa
storib' qui i iuste suscipiut bella cōtra
xpianos. sic bonifatius qui tunc sed
ebat fecit p'tra colonuē. Et nicho
la de r'linis. qui in iuste dedit op'm
q' scicilia rebellaret karolo que tñ
fuerat sibi xessa p' eccliam. vñ non
teles i'telligere q' ecclia nō possit in
ste arma tractare et bella gerere. q'
otianum e'. ut xedit Augustinu gre
gorius et mlti. id autor excusatu q'
ex ciuitate facit ut alijs sibi caueat
atalibz. si certe intantum sunt uita
familiaria l'odie p'elatis. q' no eru

In bñ d' parte guelfa et
ghibellina.

8 pp Bonifacio
octauo.

hic defuit expositio
tri-ni-ni-sui

8 cupiditatis auaricie. n. uocant
sua ad sima bñcia. totan. Equa
sch. q. clemens q. t. f. i. i. d. u. a. d. o. n. i. a. n. i. a.
i. h. e. n. o. t. a. t. e. n. i. i. n. f. a. m. i. a.

lesait. sed nōtē dīsta nārant dē
ipīs. **E**n uesta hic petrus ampli
at suam querelam et dicit q nō
solum istud accidit i pastore pñcipi
li ecclie. s. fere ubiq. repuniūt talos
dic g lupi in pñcia. i. uozātes gregē dñi.
si neq. in uesta dīpistō. i. i. h. i. t. u. p. a. s. t. o. r. a. l. i.
Et ex hoc sūnt scñsus iusticiā
dīuinā dicens o dñe iusticiā pñcipi
pñcipi q. d. o. u. i. t. a. d. e. i. c. u. r. t. a. n. t. u. d. o. m. i.
c. u. r. nō exatās uam tuā pñcipi istos. **S**ed
sanguē hic petrus pñcipi dicit et pastore fu
turos gallicos qui fuerūt sūme rapaci
s. i. o. h. a. n. e. r. i. g. e. s. i. m. u. s. e. d. i. n. i. c. l. e. m. e. t. e. m. r.
quātū unde caozim q. i. o. h. a. n. e. s. f. u. i. t. d.
catuq. ciuitate galie. in qua sūnt
gnāl. omes usuarij. sicut expositi
ferm caplo. i. h. e. u. o. c. a. t. e. n. i. i. n. f. a. m. i. a. n. i. a.
i. a. p. a. c. i. t. a. t. i. s. **E**nam uascones i partib
galie uulganē dicūt i. e. c. a. u. t. a. m. l. u. p. i.
nam pñcipi rapacitate i. u. e. i. l. l. u. d. i. n. g. h. e. u. s. r.
anguina canā fext. uascones lupina dñi
sto clemēte dñm est i ferm caplo. et
alibi sepe. sapientia dñi dicit de sanguī
nostro. i. s. o. r. b. e. r. e. r. s. u. g. e. r. e. a. q. u. i. s. i. t. o. n. e.
fīa laboriose cū sanguine ipi petri. l. i.
m. e. l. e. t. i. s. i. s. t. i. p. u. j. c. a. l. i. c. t. a. r. e. t. i. n. i. a. r. a. l. i.
orum mltor. scōm pontificū. et etiam
aploz et martirū. Et ex hoc petrus i
dignas pñcipi i. u. n. a. e. x. c. l. a. m. a. t. i. o. n. e. m.
dices. **O** bon pñcipi. s. e. d. i. s. a. p. o. s. t. o. l. i. c. e.
adde uil fin conuen de tu caschi. q. d. i. c.
at ad uilissimū et misabilem cū iam in
cideris i manus talis. **A**lalta hic
petrus fac suā depōitionē adducim. ut
cito mittat illum q. e. c. c. e. m. i. n. a. t. u. s. e. s. t.
auantiā pñcipi. et breuiter rogat. q.
promittentia dīuina que defendit. r.
omā ab ambale et alijs barbaris medi
ante uirtute et potentia scipionij. nē
defendat eccliam romanā ab istis bā
baris auans. mediante uirtute pñci
pis romani futuri. de quo diffuse r.
dñm est pñmo ep̄ inferni. et hoc tacite
replicat hic autor. **N**olite ita ego dñ
autor in alta pñcipi. i. dīuina.
de dñe ille laglona del mīto. i. m. a. i. e.

itatem ul' culmē impij. al' roma. i. cō
tra ambalem et suos. cor scipio. i. pñ
tentia et probitate magni scipionis i
africanū qui pñcipi sua retraxit ba
mbalem de possessione ytalie et felici
ter illum de celant i africa. sicut sc̄
si in ferm caplo. Unde Aug de ciuita
te dei. Scipio ille et c. i. pñcipi. i. m. i. t. t. e.
dū uelutū et dñe sic como concipio. i. cō
pñcipi ex dispositione celi ut autō ex
presse dñe pñcipi finali caplo. ubi dicit
chio uergio et c. **E**t hic petrus refle
ctit fōnem suū ad autorem et i. pñcipi
sibi q. referat i terra quidit i celo de pas
torib. ecclie. dicens. et u. figluolo de tō
n. a. i. a. n. c. o. r. q. u. i. s. a. d. m. o. t. a. l. e. m. m. i. n. d. u. j.
pñcipi lomoxtal pñcipi. i. pñcipi cōpñcipi
tibile. apu laboca enon ascontere q.
chio nō ascontere. q. d. et. pñcipi i. b. i. i. t. e. r. m.
i. d. q. u. o. d. m. a. n. i. f. e. s. t. o. h. i. c. i. n. c. e. l. o. **S**i
come i. i. t. a. e. s. t. s. e. d. a. p. a. r. s. g. n. a. l. i. s. i. q. u. a. n. t.
tor describit ascensionē illius exatūstri
ūphalis ad celum supmū et reflexiōez
sui uisus ad terram et pñmo describit
recessum illorū beatorū pñcipi pñcipi
acōtiano et breuiter uult dicere. q. sicut
tñcipi remali qñ mngat uelloza muis ca
dunt deorsum ita asim illi ipi beati as
cendebunt sursum pñcipi sic hām et ex
pone. **V**idit letitia. i. r. e. g. i. o. n. e. e. t. e. r. e. a.
celi fari cōsi adomo eficiare in su. i. et
mittere spūs tamq. uellera muis sūsi.
Unde dñe di uapori triumphanti. i. illorū
spūm triumphali. et dicit de aman fco
legio. nō connoi qui ui. i. qui rema serāt
et moxā tñcipi nobiscū ibi i. r. u. j. s. p. e. r. a.
quāto xps et maria reaserāt. Et hoc i
u. d. i. s. i. c. o. m. e. l. a. r. i. n. o. s. t. r. o. f. i. c. c. a. i. n. g. u. i. s. o.
i. u. s. u. s. t. e. r. r. a. n. y. d. i. n. a. p. o. n. g. e. l. a. t. i. i. e. x. u.
apouby aquis congelatis in media re
gione aeris et cōuersis i nūie sic tan
git pñcipi caplo. et hoc facit. quāto il
corno dilacipra del cielo sita col so
le. quod ē dicere quāto sol est i cap
corno. sicut amedietate mēsis decen
bus usq. ad medietate mēsis iann
ari. pñcipi uilquis. Et hic nota q. con

621. 2. 69

in illo p[er] quod statim recto flectit se a
tergo. ut uideat certitudinē rei appa
rentis in speculo. Ita a simili autor re
spiciens in oculos beatias uidit unū
lūmē ardentissimū et fulgentissimū
p[er] statim se p[er]t[ur]it ut uideret si uere
sic eēt i[n] re. sic uiderat i[n] apparentia.
Tūc g[er] respice h[ab]m. q[uod] sic ostendit
dina. Et lamia me moria s[er]uanda d[ic]
io feci r[ig]uardando nei bel[li] o[culi]. s. be
atias de pulcritudine quor[um] taciens
deum est. Et d[ic]it onde amor feci la
corda ap[er]glarmi. q[uod] filij oculis beati
as fuerint recte q[uod] primo captiua ut
oculos et m[en]tem auctoris sicut se p[er]fice
deum est. Et h[ec] feci cōf[er]re come colui
de sinalluma retro. i. illuminat[ur] fia
mam post tergū. uede fia[m]a d[ic]it op
iero in lo specio. p[ri]ma d[ic]it labia i[n] iusta
o[m]p[er]fieri. i. prius q[uam] uideat ocul
lo uel cogitet uidere i[n] m[en]te ip[s]i fia
mam ueram cui formā et i[m]aginem
uideret i[n] ip[s]o speculo. Unde dicit esu
uolge p[er] uedere seluctro. i. specul
lum q[uod] cōstat ex utro et plūbo l[ic]et
il uero et repetit sic esse unde dicit.
cuede d[ic]it sa corda con esso. s. q[uod] utri
cōcordat cum uero. quia filij uolum
apparet i[n] speculum s[er]uat[ur] et d[ic]it
cum re uera eēt existenti q[uod] declarat i[n]
p[er] simile dicens. come corda con suo
metro. i. sicut corda i[n] cathura ul' alio
i[n]strumeto musico concordant cū cātu
sibi cōrespondere. Et nō q[uod] op[er]atione
te o[n]dit p[ro]positū. q[uod] homo nō p[ot] i[n]
ediate uidere deum. nisi sub ymagi
ne respiciens oculos beatias. i. p[er] spe
culationē et contemplationē sacre th
eologie tamq[uam] p[er] speculū. Et subdit
quanto sic retrosperit dicens posia
de quella d[ic]it impura d[ic]it alama mē
te. i. beatie que facit me d[ic]it p[er] la p[er]
radisum. ap[er]se il uero. i. p[er]te fecit et
ueutatem. cōtro alayita p[re]fere
s. moderatā uirtuosam. dimiseri mor
tali. i. hōmum sub iacentiū m[en]te cu
p[er]idati contra quos beatie locutar

fuit uera in p[re]cedenti caplo. **E**cce
me hic autor descripta sua reflectio
nūc describit rem uerā. q[uod] uidit cui
formā uiderat i[n] oculis beatias. s. mē
tem diuinam. Et breuē d[ic]it q[uod] uidit
unū lūmē excellentissimū. cuius
acume oculus sustinere nō poterat. i.
ordina sic l[ic]am. Et uidi unū p[er]ucto. s.
deum qui est i[m]obilis tamq[uam] cen
trum. et d[ic]it d[ic]it aqua lūmē. q[uod] ip[s]e
est lux uera illuminas totū. Et d[ic]it
si acuta d[ic]it i[n]so d[ic]it l[ic]i affoca. i. que
ip[s]m lūmē ardentissimū reuiderat et
conueni d[ic]it d[ic]it p[er] lo forte acume
Et nō mirum. q[uod] si oculus corporalis
cogit claudi ad splendorem lumi
nis solans quāto magis oculus in
tellectualis ad radium eterni solis q[uod]
fecit solem sensibilem et lunā. q[uod] app
lamus luminaria magna. Et h[ec] i
uidi come io miruolli. i. statim con
reto specu. come lūmē. s. oculi suo
ron tibi d[ic]it d[ic]it p[er]te in quel uolu
me. i. i[n] p[ri]mo mobili q[uod] p[er]tinet i[n] tra
se omnia uolumina. et d[ic]it quādo
i. quotienscunq[ue] b[e]n[e]ficia d[ic]it. i. subti
liter speclet[ur] nel suo giro. i. i[n] eū spa
uel orbe. q[uod] d[ic]it statim q[uod] uidit lūcē uir
acissimā et uirtutem uirtuosissimā illū
celi q[uod] manat amēte diuina. **E**cce
le hic autor explicat excellentiā illi
us luminis p[er] unā op[er]ationē nobile
et breuē n[on] d[ic]it q[uod] illa stella q[uod] uide
tur nobis minor p[er]ta p[er]tes ip[s]m et
p[er]uctū uidet luna q[uod] d[ic]it est rotunda
dicit g[er] equalle stella. i. illa stella q[uod]
p[er]t[ur]it. s. i[n] celo quinq[ue]. s. oculis hōmū
i[n] terra p[er]u[er]it. q[uod] d[ic]it que uidet mi
nima omniū stellaz locata cō esso
s. p[er]ucto p[er] d[ic]it eo modo come stella
se colata con stella. s. i[n] eadem sp[er]a
Et hic nota ad clariorē i[n]telligentiā
huius op[er]ationis q[uod] autor nō uult et
aliud d[ic]ere i[n] d[ic]it meo nisi q[uod] sic
luna que est minima stella celi ap
paret nobis maxima p[er] uirtutem
loci. ita illa stella que uidet nobis.

11. 8 p[er]ucto
-1. deo.

hallo e[st] a
uaporal
luna.

minima p[er] distantia loci p[er]ita n[on] ill
 ud p[er]ictum ut nobis maxima ratio
 ne claritatis illius p[er]icti luminosif
 simi que faciat ip[su]m n[on] t[er]re clare n[on]
 ostante i[n] mensura distantia p[er]tatio[n]i
 q[uod] claritas huius luminis facit uid
 ri ordines Angelor[um] p[er]itos cu[m] r[ati]o[n]e
 se i[n] sp[iritu] ignis s[ub] forma quantitati
 maioris q[uam] sit ip[s]a luna ut statim indic
 cat l[inea] sequens. **S**orte hic autor
 descripto p[ri]mo p[ri]ncipio sub forma p[er]ic
 ti fixi et immobilis. **Q**uic[quid] p[er]sequetur in
 tendit describere ordines angelor[um]
 sub forma circulo[rum] igneor[um]. Et p[ri]m[us]
 scribit p[ri]mum circulum p[er] op[er]atione[m]
 pulcrum et p[er]p[etuum]. et breuiter dicit q[uod]
 p[ri]mus ordo angelor[um] i[n] forma circu
 li ignei gub[er]nat uelocissime circa su
 pra deum p[er]ictu[m] diuinitatis ita p[er]p[etui]
 quous sic ille circulus uaporalis q[ui]
 cingit luna[m] qui uocat[ur] hallo ab p[er]sec
 untio methu[m] de quo iam facta est me
 tio sepe. constitue sic l[inea]m un[am] cer
 chio digne. i. unus ordo angelor[um]
 ardentissimus i[n] forma circuli si
 gnatua i[n] torno alpuncto. s. deum
 et explicat uelocitatem sui motus
 p[er] co[m]p[ar]atione[m] p[ri]mam dicens si ratio
 da uia uento quel mototo. s. p[ri]mi
 mobilis de p[er]uoto cinge ilmo
 do quia ut torrens dictum e[st] nona
 spera i[n] xxiiij. h[ab]et facit suu[m] mot
 tum aboriente i[n] occidente[m] et sic ue
 locissime circuit m[un]du[m] que intra
 se p[er]tinet. Et n[on] q[uod] co[m]p[ar]atio p[re]sens
 p[ro]p[ri]e declarat p[ro]p[ri]u[m] q[uod] sicut nona
 spera q[ue] est altior et uicior deo cet
 teris mouet[ur] celerius et h[ab]et plus de
 uitate ut patuit i[n] p[re]cedenti cap[itulo]
 Ita p[ri]mus ordo angelor[um] p[ro]p[ri]o deo
 mouet[ur] uelocius et h[ab]et plus de ardore
 amoris diuini q[uam] ordo p[ri]mus core
 spondet ip[s]i p[ri]mo mobili. et ip[s]u[m] mo
 uet et gub[er]nat ut statim patebit.
 Et dicit distans. i. longinquus a
 deo p[er]ictu[m] forse co[n]tans. quanto r[ati]o
 pare appresso. s. unus circulus. s.

hallo. alocinger laluce. i. circaluna
 et dicit d[omi]n[u]s de p[er]igne q[uod] luna formit
 et colorat ip[su]m circulu[m] circa se quado
 l uapor d[omi]n[u]s de porta p[ri]m[us] et sp[iritu]s q[uod] ar
 napor est materia i[n] qua fundatur
 forma d[omi]n[u]s circuli. et potiss[im]e quado est
 b[on]u[m] sp[iritu]s. **E**questo hic autor r[ati]o
 breuiter p[er]stringit ceteros ordines
 angelor[um] dicens Equesto. s. ordo p[ri]m[us]
 mus p[re]sentis era circucanto diuina
 l[inea]. quia s[ic] sedus gub[er]nat circa p[ri]m[us]
 mum p[er]i forma circuli ignei. Equel
 s. sedus circulus d[omi]n[u]s circulo. s. circulo
 altercio. s. circulus. p[er]i dal quarto. s.
 circulo. et il quarto. s. circulus dal q[uo]
 s. circulo. eponil quinto. s. circulus dal
 sexto. s. circulo. **S**extimo hic a
 uitor tangit circulum septimu[m] cuius
 magnitudine[m] describit p[er] op[er]atione[m]
 p[ro]p[ri]am. et breuiter dicit q[uod] si circulus
 pluuie cui medietas tantu[m] apparet
 nobis. e[st] totus i[n] tege[n]do p[er]tinet co
 tinere i[n]tra se istu[m] circulum septim[um]
 um. dicit g[er] il septimo. s. circulu[m] so
 pra segua si sp[iritu]s q[uod] dila[n]g[er]ia
 i. tam latus d[omi]n[u]s m[un]do diuino. i. i[n]is
 que d[omi]n[u]s n[on]na i[n]nonis ut expo[n]it[ur]
 fuit sup[er] cap[itulo]. ubi dicit quando
 uinone asua ancilla i[n]te. intero.
 i. si e[st] integer q[uod] s[ic] h[ab]et o[n]te ret seto
 tum nobis. s[ic] h[ab]et a[n]to a. s[ic] h[ab]et q[uod]
 ontenerle. s. illum septimu[m] circulu[m]
 Et hic n[on] q[uod] circulus i[n]is n[on] appa
 ret nisi medius. Et sequit[ur] cosiloma
 uo elnono. i. ita eodem mo[do] cetanu[m]
 circulus circucingetur ano no. Et i
 subdit q[uod] q[uo]to circulus erat distans
 or ab illo puncto tanto eius motus
 erat tardior et q[uo]to circulus erat ui
 cior p[er]ictu[m] tanto erat ardentior.
 unde dicit c[ir]caschadano. s. d[omi]n[u]s
 circulo[rum] si mouea p[ri]m[us] tarde. sic d[omi]n[u]s
 d[omi]n[u]s p[ri]m[us] distans. i. remotus dalu
 no. i. ap[er]ictu[m] q[uam] uex bonu[m] et unum
 conu[n]tunt deo qui merito d[omi]n[u]s unus
 et e[st]. Et dicit equello. s. circulu[m] qu
 ea l[inea]ma p[ri]m[us] sincera. i. puriore

Hallo e[st] circulus
 uaporalis
 luna

n. 8 in circulo Parca

cui mendistana lafaulla pma. i. aq. i.
minus distabit. puctus pectus flagra-
tissimus et purissimus. hoc est mes di-
uina. Et assignat rationem quod dicitur cre-
do per deum pium sueta de lei. i. magis ac-
cendit illa fauilla et plus cognoscit de
illa eterna et incommutabili ueritate. Et
hic non quod cunctum est in oculis natura
libi sic in spens elementorum et celorum fili-
ter in artificialibus sicut uidemus in horo-
logio. **Latona mia** ista est scilicet p[ri]ma
gnalis in qua autor disputat una quoniam
circa motum ordinem angelorum primo uult
dare intelligi quod in ipso gnata est dubio
et admiratio de motu angelicorum sper-
atum. Ad cuius intelligentiam est breui-
ter p[ro]notandum. quod autem miratur du-
bitabat uidens quod motus illarum spe-
rarum erat contrarius motui qui in hic
inferius uidetur. n. sensibili quod si plu-
res oculi quorum unus ostendat alter
mouet eorum unum centrum equaliter
quod circulus magis distans a centro for-
cius mouetur quam ille qui est man-
ior ut t[er]cia ostendat suum motum et
est exemplum naturale in rota cuius
quod uelocior apparet eius motus inde
circumferentia. quod in stello a. are. vnde
beatrice uidens amorem in ista ad mira-
tione ad remouendum ipsum assignat
rationem quod cunctus uiciorum p[ri]mo pre-
dicto facit uelociorem motum 2° et
3° et sic de alijs. et dicit quod hoc est quod est
magis ignitus amore pucti. s. dei. aq.
dependet celum et tota natura. Tunc ego
ad hanc dicit autor latona mia. s.
beatrice de mi uideat in cura forte sospi-
cro. s. ex dubio generato in m[en]te eius
disse talqual puncto. s. deo depende-
re il cel et tutalanatun. Et subdit et io
mira quel archio de p[ri]mo glee cogui-
to. s. p[ri]mu ordinem angelorum. s. sera-
phim et dic esapie del suo mouet
et sitosto. i. et scias quod eius motus est
ita uelox. per lassato amore onde celli
et punto. i. ardenti amore diuino quod
accensus est. q. d. quod p[ri]mo est appin-

quior p[ri]mo motori tanto magis sentit
eius uirtutem. et tanto plus uidet de p[ri]mo
ma causa. **Et** io hic autor p[ro]ponit et
sua questione et breuiter uult dicere b[e]n[e]
in deo rationem quod circulus uiciorum uelo-
cius mouet s[ed] dubito quod mundus sensi-
bilis qui est ex^o ductu ab illo modo ex-
plan non habet similem motum dicit ergo.
et io a lei. supple dixi cio de meo p[ro]p-
osto. s. per te oculis meis in intellectu-
bus manette satio. i. satisfecisset dubi-
tationi mee selmondo. i. inferiores sp[iritus]
ere fosse postea ordine d[omi]ni negio in
quelle rote. i. in illis sp[iritus] angelicis
contrarii uidemus quia hic de sup[er]iori
appin quiores centro sunt diuiores. set
inferius p[ro]to homines uel sp[iritus] sunt re-
motiores a centro mundi tanto sunt diu-
iores. vnde subdit ma nel mondo sen-
sibile se puote uedere le mote. s. e. i.
oculos uel orbes tanto p[ri]u diuine su-
pple de quatielle son p[ri]u remote dale-
tro. i. a terra. **Onde** hic autor concludit
it quid expediat sibi scire ad quietati-
onem sui dubij construe sic hanc ondo
conueni udu ancor quod non sufficit id quod
dixisti come lexemplo. s. inferius el ex-
emplare. i. de super non uanno dun m-
odo. i. non mouetur. non c[on]cordat. ex-
plar. n. appellatu illud aquo trahitu
exemplum sicut patet in pictura ul se-
ptura. Et facit in sufficientia sua di-
cens. de io per me. ex sola scientia ma-
sine tuo ammiculo in diuino c[on]tepio
acio quasi dicat mea speculatio non
sufficit ad uidendum et cognoscendum
hoc. Et hoc dico expedit selmo de su-
dee auer sine. i. sine dubijs debet quod
etari s[ed] desiderium meum inquesto tem-
pio m[un]do et angelico. i. in isto p[ri]mo mo-
bili in quo apparet in ordines ange-
lorum vnde dicit. dea per confine solo
amor eluce. i. celum empyreum quod est
factu ex luce et amore. sub quo ista i-
sp[iritus] nona est subdita inmediate u[er]p[er]
in p[re]cedenti caplo ubi dicit luce e amor
dun archio luy complende. **S** celli b

121
autor ponit responsione beatricis a
dpositam qonem. q primo ondit r
unde proueniat eius insufficiencia q
sals adfectu nestigatiois r no dicit
sub metaploza propria. scilicet dicit. i.
digni idus no sono sufficieti atal
nodo. i. soluendo. i. ad tam notisam
et difficilem questione soluenda. noz
ce mirabilia. 7 ecce ratione tanto ce
facto fodo. i. adeo ille nodus e fens sol
idus 7 i duratus. pton tentare. i. qa
no exquiristi modu. **C**osi hic autor
ondit quo beatric fecerit ipm attentu
adlicendi. 7 cotinuas dca dicendis dic.
cosi latona mia supple dit argues negl
igetiamea. por disse piglia quel chio
te dicer. i. conape metem illud quat
dica tibi ad solutione dei nodi. 7 he di
co siuiori faciarti. i. siuis quietare ani
mu tuuz dubiu. Et dicit eta solutia di
torno dices. i. 7 speculari subtilit cica
id. **L**icet hic beatric i api soluere
deam questione. Et aditelligenti hui
solutionis e pnotandu. q autor uult o
stendere sententiali i effeu q nouem
ordines angloz. pportionalissime core
spondent noie speris celloz 7 e i eis
suma ouementia in motu 7 quatitate
ita q quatitas i tensiua ordinis pmi
conuenit quatitate extensiua pmi
mobilis et ita de ceteris 7 hic pona
tu ordo angloz cu ordine celoz et e
he pnotato ueniendu est ad lram
in qua beatric pmo tagit quatitat
em speram celestiu dicens. licet hi
corporali. i. celestis uisibiles son api
et arti. i. larghi 7 stricti magni et
parui scdm magnitudine 7 paruita
tem uirtutis unde dic sicondo ilp
u elmen dilauitate. desiderante
per tute loz parte. i. scdm q fut capa
ces uirtutis 7 fluentie dnt sibi ab
itelligentia. Et subdit q sic expe
dit quia. i. parant mirabiles effeus
u dicit maior bona. i. maior uir
tus celi uol far magior salute. i.
salubriorem effeu. Et io magior

salute magior corpo cape. i. cupit 7
requirit maius corpus ul' es mai
corpus est capax maioris salinis et
dicit selle ale pte equalmete com
puit. **D**onque beatric h die puei
entia spax anglicaz ad speras celest
tes dicens. donque costui. i. ista n
ona spera q est pmo mobile 7 ma
ius corpus speray mobiliu. dx rap
e tutto quato laltio uniuerso seco. i.
quod trahit secu omnes speras sten
tas sub eo. coreponde alcerchio dx
pui ama. ede pui sape. i. pmo odini
angloz qui est ppinquior deo. q odo
e maior in uirtute licet uide atui mi
nor i appaetia. 7 ita xuy. spera q est
iux nonaz gubernat a fado ordine an
gloz. i. dextrum q fut iux scraphm et
ita de ceteris speris 7 ordinibz. 7 sic p
cludi q maior circulus plus sentat de
uirtute diuina io gubnat ab illa itel
ligetia q plus amat deum. **P**er
de hic beatric xcludit ppositu uirtu
ex aris dicens. per de tu uedim mir
abile psequetia. i. conuientia. quia
gio apui. i. de maiori circulo ad plu
uirtutis. 7 ita eodem modo tameno
re ameno. i. amonou argulo ad mi
nus uirtutis. Et he dico se tu ci
cude latua. i. sua misura. i. corefas
quatitatem alauitu. i. sue. Et de
non alapientia. i. quatitati appa
renti dilestantie. i. speray dx ta
pmon tonat. i. que uident circulari
q. d. situ cōsideras quatitate intesi
uam 7 no extensiua. est. n. quatitas
extensiua. corporalis appaens i tenui
ua uo spualis no appaens. sicut gā
exepi dicimus q Augustus fuit gūz **A**ugustus.
dissim omni homi. no quidem magt
udine corporali q fut corpore bre
uis s uirtute 7 potentia. similr dici
mus Alexander magnus fuit lāgu **A**lexander.
cu tamē fuit breuis stature. **C**o
me h autor ondit quo illud dubiu
remotu est ab aio eius p solutione
beatricis 7 he fac p unam pationez

claram et breuiter uult dicere quod rema
sit ita lucidus et clams excussa omni
dubitatio ex aia ad responsione bea
trix sic sepe celum quod prius erat nu
bilosum remanet clarum et serenum fuga
ta omni nube. ad flatum uel spirationem
horum. dicit ergo cosi fecio per dila
ma donna mi prouide del suo respo
der chiaro. i. responsione clara qua i
digebam. Et dicit. elucero si uede. s.
pme come stella in celo supple clare
in aer fugata nubilositate. Et hec di
co come le misero de laue. s. nrm su
perius rmanet splendido esereno qu
anto hora soffia. i. spirat da quella qu
ancia onte epuleno. i. atramontana
ubi est suauior et est pua methapha
quod ore spiramus et suslamus. Et dic
perde. i. p quod la soffia. i. supfluita
de pua turbana. s. ipam serenitate ac
ns si pua et risolue. et dic fidelciel
nerate. i. uidere et letari uidet conlehel
leat togri sua pua soffia quod purgata. o
omni caligine celum ondit pulchritudi
ne sua ex omni parte quod si de die hec a
cedit apparet nobis sol pulcherrimus
omium corporum si tenore apparet no
bis multa pulchra sydera. Et h nota
quod opatio est puenies et pua sicut
enim atramontana lucet quod dirigit ho
mines ad portum salutis uenit uentum
qui pellit nubes et serenat totum ae
rem ita beatrix luminosa quod dirigit
homines ad patriam felicitatis pro
uenit doctrina quod purgat nubem ig
rantie et inducit claritate ueritatis
i totum animum. **E**t per dila pua
le. ita est tercia et ultima pars ge
neralis i qua autor explicat specia
liter et seriatim deo ordines angelo
rum et primo describit eorum appatio
nem quam gaudiosam per opationem el
aram. unde omnia dea dicendis
die. serio de bolle. s. in igne no alia
mente. q. d. simili diffamila come
ice di. s. noue ffamillato et hec erat
emissio angelorum. qui se mirabiliter

ostenderunt et pua per dila parole
sue restauo. i. postquam beatrix fecit fi
nem uerbis suis. Et subdit lincendio
suo sequia omni sintilla quod singuli
angeli trahant secum suum ardorem
et splentorem. Et designat militum
dinem angelorum per una opationem iocor
am dicens. et erant tante. s. ille sinti
lle de numero loro sin mulla. i. ml
tuplicat per miliaria pua del topiar
diu scada. q. d. operant in numerabi
les. sicut in ludo scadorum et c. Et h no
quod opatio ferri bene puenit ppoite sic
enim ex ferro candente cum trahitur
ex igne resultant multe fauile ru
tilantissime. ita ex omni circulo igneo
emaneunt multi angeli uolantes tan
quam fauile ardentissime. **T**esenti
ua hic autor describit cantum excellen
tissimum angelorum sic uolantium et
diffamillantium dicens. tesentua ofa
nar. i. cantari ofanna. didoro i cho
ro quod omnes angeli dicunt noue o di
nu laudantes et magnificantes deum
cantabant ofanna. i. saluica quod omnes
stant salute omni et die al puncto
fixo. i. ad deum immobilem dehi tene
alubi. i. qui tenet eos ad se tamquam
ad eorum ubi. et dicit. eterna semper
. i. tenebit in futurum per finita scila.
nel qual. s. ubi semper fuoro. s. d
steito postquam creati sunt. **E**quila
hic autor ostendit quod beatrix exp
licaueit sibi serio se deos ordines an
gelorum. et primo de ordines primos unde
conectes dea dicendis dicit. equilla
de ualea ipen sic dubi nclama i
niere. q. s. cogitabam et dubitabam
quid sibi uellet illa diffamillatio quod
uis enim uideret illam circulationem
angelicam circa deum tam ignorabat et
eorum distinctionem et ppetatem. disse. i.
cechi primi. i. duo circuli primi ma
gis ppe puctum sunt duo ordines
angelorum unde dicit tanno mon
strato seraphi et cherubi. s. in di
ffamillationibus eorum. Et subdit quod

seraph
cherub
et roni

dicat nocturno. Ad quod sciendum quod
astrologi attribuit uarias proprietates si-
gnis planetarum. Aliqua enim uocant ma-
sculina aliqua feminina aliqua diuina
aliqua nocturna. Aliqua humana aliq-
uestialia alia fixa alia mobilia etc. modo
adpositum. anes est signum diuinum li-
bra uero nocturnum. id bene uocat ea ane-
tem nocturnum. per ueruentia quod habet
secum in equinoctio. scilicet aeterna. i. can-
tat osana sic et illi de alij cons ueruent
est paulo ante. per perualmetre. i. eter-
naliter. et dic contra melore. i. tuu ca-
tuu. quod omnis ordo fac suu cantu distin-
ctum secundum diuersitatem officiorum quod tam-
omnis mirabili proportionem conueniunt et
consonat unde dicit in trece ordini dile-
cticia. i. exultantia angelorum omne sin-
terna. i. ex quibus constituitur ipse ternarius
et nescia hic beatrix specificat nominatim
ipsos tres ordines ex quibus est con-
stitutus iste ternarius dicens laltre
tee. i. deitatis soni i cessa. Scilicet iudicia. i. 24
pda. dicit ante gerarchia etc. Et ce-
ce quod prima dominationi huius offi-
cium est etc. epoi uerunt. huius o-
ficiu est et etc. Et dic ordine te-
cio. ce dypote stadi. et huius officiu est
posia hic beatrix distinguit tertium
ternarium in quo per contemplati summa
et feruentissima caritas spiritus sancti. dicens
posia principum et archangelum signano
nei diu penultimu tripudiu. i. ordi-
bus qui in mundo uel tota mouentur si-
cut illi qui tripudiu faciunt principat-
uu officiu est etc. Archangelorum officiu
et etc. et dic ultimo. i. tripudiu ce-
tuto angelica ludi. i. factu ex ang-
elis lucentibus et festantibus simul co ali-
coram eterno rege et aut officiu ange-
lorum etc. Et hic non quod angelus est nomen
generale ad omnes noue ordines a-
gelorum et est nomen speciale ad istum
ultimu ordinem predictum. **¶** Que-
sti hic beatrix describit ignali pnci-
pium et effectum uirtutis omnium ordi-
um per se pro dicens. questi ordinis.

predicti noue angelorum tutti famigano
uel rimigano disu. i. in pda puncto. et
unicon dignu. i. speras celestes quas
habet sub gubernatione sua. unde dicit
si de tutti sono tratti uero dio. i. sursum
a quo recipiunt in fusione uirtutis et
gratiae et utriusque. i. deorsum ipsum ui-
tutem imitantes per corpora celestia

¶ Dionisio hic beatrix adducit. 2. opi-
niones. 2. doctorum qui desuperant ordines
angelorum. et perferunt opinionem unius dicens
et dionisio hic est ille dionisius anopigi
ta de quod dicitur super capitulo. qui inter ali-
os libros suos fecit librum de angelica
gerarchia i quo distinxit ordines ange-
lorum eo modo quo deum est. que gerarchia
sequitur et idem autor tamquam christiana ben-
dicit quod dionisius concordat secum. et in dic-
simili acontempnia questi ordini cotra-
to disio. i. tam desideranti studio et se-
timo. de li nomo. i. nominauit e de-
stusis comio. i. eo ordine quo ego noi-
nam et distinxit ipsos ordines. Et subdi-
opinionem Gregorij diuisam ab opin-
ione dionisij dicens magister gregorius po-
sidinise dicit. i. distinxit in ordinati-
one. posuit. enim gregorius etc. Et
dicit quod Gregorius postea recognouit
errorem suum. dicens omne ipse gregori-
us rite distinxit medesimo si tosto come
aperisse gliachi in questo cielo. q. d. cu-
uenies ad celum primo uidit istos ordi-
nes angelorum. Et hic nota quod doctor co-
nant concordare gregorium cum dioni-
sio sic thomas de aquino qui dicit etc.
et autor cui non placebat talis colora-
tio sic fingit. **¶** Et sic hic ultimo bea-
trix excludens capitulum ostendit quod opinio
dionisij sit uerior et persequens accept-
abilior dicens. eno auglio camu se
mortale intena. i. si dionisius adhuc
uiuens cum mortali corpore imudo u-
mortali proferre si uero. i. ita mani-
festauit ueritatem tam occultam. Et
etc. rationem quod non debeas mirari de
chil uide quasi. i. quod paulus apostolus qui
uidit hoc in celo quato raptus ad

Dionisius
anopigi
doctor

Gregorius

Alqui in de quod
tua opinione per
dictate columba

tercium

122 III

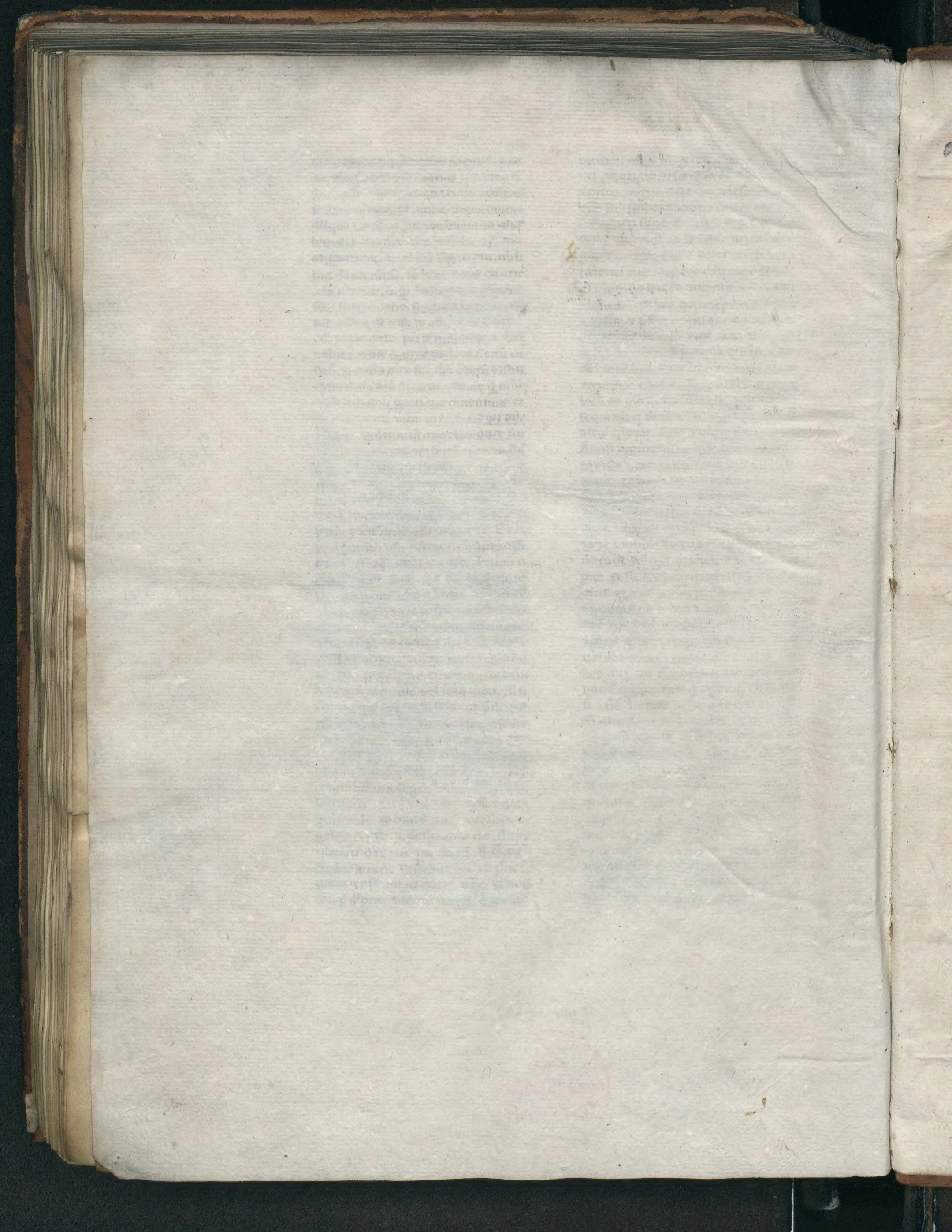
II

Dionysius
aristophanes
doctus

Gregor?

Aliqui tñ dñ q cō
sua opinione pō
dictate columba

XIV

122M1

(cop.)

(122 gms L1.)

